BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
14 C
27
E. 445.
13-22. e. 25

XIX D-39

Ex libris [illegible]

PRAXIS ARCHIEPISCOPALIS CVRIÆ NEAPOLITANÆ.

AVCTORE

M. ANTONIO GENVENSE NEAPOL. I.V.D.

Montis Marani, poſteà Iſernienſi Epiſcopo.

Locupletata in hac omnium nouiſſima editione nonnullis materijs, & exornata multis Additionibus, quæ in alijs impreſſionibus omiſſæ fuere.

Opus ſanè Epiſcopis, Vicarijs, Iudicibus, Aduocatis, Cauſidicis, Notarijs, tàm Eccleſiaſticis, quàm Sæcularibus, Parochis, Confeſſarijs, cæteriſque omnibus in vtroque foro verſantibus, apprimè vtile, atque neceſſarium.

Cum in eo, quidquid in alijs etiam Curijs Archiepiſcopalibus, & Epiſcopalibus frequenter occurrere ſolet, copioſè, ac dilucidè contineatur.

SVPERIORVM PERMISSV, ET PRIVILEGIO.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

VENETIIS, M. DC. LXVII.

Apud Guerilios.

SANCTISSIMO,
AC BEATISSIMO PATRI
PAVLO QVINTO
PONTIF. MAX.

RERVM gerendarum vſum, Beatiſſime Pater, quem Græco vocabulo Praxim nuncupamus, homini ad felicitatem nato mirificè conuenire, præclarè docuit ſapiens ille morum inſtitutor Plutarchus, cùm virtutem in actione conſiſtere definiuit. Et verò hominem pollentem oculis, carentem manibus; vigentem ingenio, deſtitutum actione; doctum theorica, imperitum praxi: illum ego non hominem dicam, ſed monſtrum propemodum miſerabile. Perfectum autem virum tunc dixero, cum & oculis perſpicacem, & manibus videro bene vtentem. Inde Moyſes, vt tradunt Hiſtorici, prudenter feciſſe legitur, qui de cuiuſque integritate magis oculis, quam auribus credebat. Videlicet praxis, & opera ipſa ſunt, quæ virum librent, & probent, non ingenium, aut verba. Et fruſtra quis acutulum ſe iactet, niſi mentis induſtriam, manus, hoc eſt rerum vſus, & experimentum prodat. Nam quid eſt aliud homini frequens exercitatio, niſi gemina quædam manus? aut qua ratione, vel ſe tueri, vel alijs benefacere quiſpiam poterit, niſi practica quapiam methodo inſtituatur, vim mentis in omne officium humani generis publico bono exercere? Hæc ego mecum identidem expendens, cum cernerem innumeros ferè libros quotidie prodire, qui ingenio tantùm acuendo, excolendoque proficiant: viſum fuit mihi Eccleſiaſticam Praxim inſtituere, qua potius quid agendum, quam quid contemplandum ſit, ſacri Præſules facillimè cognoſcerent. Neque prorſus immeritò operæ me pretium feciſſe exiſtimaui. Eò enim congeſſiſſe mihi vide-

bar, quidquid in Ampliſſima Neapolitana Metropoli, in cuius tutandis iuribus Fiſci Patronus diu inſeruieram, dignum obſeruatione contigerat. Nunc autem, cum hoc ipſum, vt typis denuò excuderetur, accuratius euoluerem, & veluti ad incudem reuocarem, agnoui demum, quam verè, & grauiter Publius ille Mimographus dixerit: Diſcipulus eſt prioris poſterior dies: adeò occurrerunt multa, quæ meſſem iſtam vndique locupletiorem fecerint. Multa itaque adieci, multa expoſui; anguſta dilataui, confuſa digeſſi: inde vt mihi intelligere facilè fuerit, ingenia hominum quorundam agris eſſe ſimilia, qui, cum diu ab agricolatione quieuerint, ſero poſtmodum cultu vberiores fruges ferunt. Hæc igitur noſtri operis eſt ratio Beatiſſime Pater; illud vnum eſt reliquum; vt ſegetem iſtam, qualiſcunque ea ſit, Tibi à me ex animo, & ex Voto propemodum deſtinatam, in tuum, vt ita dicam, inferri horreum patiaris, & veluti rem tuam Apoſtolico patrocinio tueare. Multa ſanè me id ſperare poſſe ſuadent. Primum, quod hæ fruges, tuæ ferè ſint, quippe in Romano, hoc eſt, tuo ſolo, renatæ, atque auctæ. Deinde, quod priore ſuo ortu ab hac Sancta Sede Apoſtolica benignè exceptæ, ad Excelſam iſtam Petri Cathedram, atque adeo ad Te, qui in ea ſedes, meritiſſimè redire non dubitent; vt inde Solis iſtius veluti radijs maturatæ, ſaginandis ſtudioſorum animis ſecurius proſtent. Faue igitur Beatiſſime Pater, & opellam iſtam meam, atque meipſum ad tuos ſanctiſſimos pedes prouolutum ſuſcipere ne graueris. Interim ego Deum oro, & exobſecro, vt Te nobis, Vrbi, atque Orbi diutiſſimè ſeruet incolumem.

S. T.

Humillimus ſeruus

M. Antonius Genuenſis Epiſcopus Montis Marani.

INDEX

INDEX CAPITVLORVM.

DE Excommunicatione ad finem reuelationis. Cap. I. fol. 2.
De his, qui reuelare, aut reſtituere tenentur. Cap. II. 12
De Materia cap. Odoardus, de ſolut. latè. Cap. III. 19
De Abſolutione à Iuramento. Cap. IV. 25
De Abſolutione ad cautelam. Cap. V. 29
De remiſſione clerici ad Curiam Eccleſiaſticam latè. Cap. VI. 31
De Excommunicato puniendo ante annum. Cap. VII. 35
De Clerico poſt delictum, vel relegationem, effecto Laico, & è contra, & de familia Epiſcopi, an gaudeat priuilegio Fori. Cap. VIII. 37
De Teſtibus Laicis compellendis à Iudice Eccleſiaſtico, & quomodo. Cap. IX. 41
De Laicis offendentibus Curſores Curiæ Archiepiſcopalis, à quo ſint puniendi. Cap. X. 43
De Executione facienda in bonis clerici reconuenti coram Iudice laico. Cap. XI. 44
De Laicis Fideiuſſoribus clericorum, à quo compellendi ad pœnam fideiuſſionis. Cap. XII. 44
De Sponſo nolente contrahere Matrimonium, quomodo ſit compellendus. Cap. XIII. 45
De Muliere ſequeſtranda, pendente lite ſuper Matrimonio. Cap. XIV. 47
De Liquidatione Inſtrumentorum contra clericum, & obligatione per ipſum facta penes acta Curiæ ſecularis. Cap. XV. 49
De Recurrentibus ad Curias ſæculares. Cap. XVI. 51
De Immunitate Eccleſiarum magis practicabilia. Cap. XVII. 53
De Denunciatione Hæreticorum, & Maleficiorum latiſſimè. Cap. XVIII. 61
Deputata ad certos pios vſus, an, & quomodo poſſint in alios conuerti. Cap. XIX. 69
De diſpenſationibus Matrimonialibus magis practicabilia. Cap. XX. 72
An Papa poſſit diſpenſare, vt quis contrahat cum ſorore Vxoris defunctæ. Addit. 77
De Cauſis Matrimonialibus magis practicabilia. Cap. XXI. 87
De Excommunicatione, an, & quando ſuſpendatur per appellationem. Cap. XXII. 93
De Excommunicatione plura magis practicabilia. Cap. XXIII. 97
De Scriptura quando requiratur in ſententia Excommunicationis. Cap. XXIV. 105
De Abſoluto in foro Conſcientiæ, an debeat moleſtari in Foro exteriori. Cap. XXV. fol. 106
De Excommunicato inſordeſcente vltra annum. Cap. XXVI. 107
De carceretione clericorum, Habilitatione, recommendatione in carceribus, & alijs ſcitu dignis. Cap. XXVII. 109
De Clerico, an, & quando gaudeat priuilegio Fori. Cap. XXVIII. 115
De Viſitatione Hoſpitalium priuatorum, & Extauritarum. Cap. XXIX. 118
De Epiſcopo, quomodo debeat procedere contra reſiſtentes in Viſitatione, & ibi alia de excommunicatione pro defenſione Iurium Eccleſiæ. Cap. XXX. 119
De Procuratione recipienda ab Eccleſijs Ciuitatis. Cap. XXXI. 120

De Mer-

Index Capitulorum.

De Mercede Notarij Visitationis. Cap. XXXII. fol.22

De Visitatione latè. Cap. XXXIII. [illegible]

De Statuto Episcopi excommunicante accedentes ad Monasterium Monialium exempta. Cap. XXXIV. [illegible]

De modo procedendi in Delictis de Iure Canonico, & de Denunciatore. Cap. XXXV. 129

De clericorum Nobilium pœnis. Cap. XXXVI. 131

De concubinarijs. Cap. XXXVII. 132

De Episcopo exercente Iuriſdictionem in aliena Diœceſi. Cap. XXXVIII. 134

De clerico renunciante clericatui, & ad quid poteſt ſe obligare. Cap. XXXIX. 136

De Purgatione Canonica, an poſſit indici quando adſunt indicia ſufficientia ad torturam. Cap. XL. 137

De poteſtate Magiſtrorum Laicorum latè. Cap. XLI. 139

De clerico agente coram Iudice Laico cum proteſtatione, latè. Cap. XLII. 145

De clericis deponentibus in Iudicio ſæculari. Cap. XLIII. 151

De Imploratione Brachij ſæcularis. Cap. XLIV. 152

De Fiſco ſi appellet. Cap. XLV. 153

De conſtituto in Minoribus, quando teneatur deferre habitum. Cap. XLVI. 153

De curſoribus Curiæ Archiepiſcopalis, quam fidem faciant. Cap. XLVII. 154

De Domicilio clericorum, & quomodo declarentur Ciues Neapolitani. Cap. XLVIII. fol. 155

De curatore, an debeat intereſſe, quando clericus minor torquetur. Cap. XLIX. 159

De carceratis tentantibus frangere carceres. Cap. L. 159

De Vicario Episcopi, an poſſit reconciliare publicè pœnitentes. Cap. LI. 160

De alienante bona Eccleſiæ, ſaluo aſſenſu Papæ, & ante aſſenſum tradente poſſeſſionem. Cap. LII. 160

De Heretico reconciliato non admittendo ad audiendas Confeſſiones, & quid in ſuſpecto de hereſi, qui abiurauit. Cap. LIII. 162

De profanatione Eccleſiarum. Cap. LIV. 164

De non Regularibus deferentibus Habitum Regularium. Cap. LV. 166

De Capellano infirmo, an teneatur per alios celebrari facere. Cap. LVI. 168

De Epiſcopo, an poſſit facere gratiam; & de ſententia Vicarij cum clauſula, ſalua moderatione Epiſcopo. *Cap. LVII.* 171

De Epiſcopo prædicante in aliena Diœceſi. Cap. LVIII. 172

De poteſtate Epiſcopi ſuper Regularibus magis practicabilia. Cap. LIX. 174

De Miraculis aliqua ſcitu digna. Cap. LX. 179

De Sacramentis miniſtrandis in Hoſpitalibus. Cap. LXI. 181

De Nundinis, & mercatis, an poſſint tolerari in diebus feſtiuis. Cap. LXII. 184

De probatione Iuriſpatronatus poſt Conc. Trident. latè. Cap. LXIII. 187

De Proceſſionibus. Cap. LXIV. 194

De reſignationibus Beneficiorum. Cap. LXV. 198

De concurſu ad Eccleſias Parochiales. Cap. LXVI. 207

De poteſtate Epiſcoporum vigore cap. 6. ſeſſ. 24. Conc. Trid. latiſſimè. Cap. LXVII. 213

De Excommunicatione ferenda in ſubſidium. Cap. LXVIII. 220

De pæ-

De pœnis pecuniarijs conuertendis in pios vſus. Cap. LXIX. fol. 222
De Appellatione magis practicabilia. Cap. LXX. 224
De Corporibus Sanctorum, quando poſſint transferri de loco ad locum. Cap. LXXI. 229
De oblationibus latè. Cap. LXXII. 231
De Vicario Epiſcopi, an teneatur dare ſindicatum. Cap. LXXIII. 236
De ſecundis Nuptijs, quando poſſunt benedici. Cap. LXXIV. 237
De alienatione rerum Eccleſiæ nonnulla practicabilia. Cap. LXXV. 238
De Sepulturis plura ſcitu digna. Cap. LXXVI. 246
De clericis negociatoribus. Cap. LXXVII. 252
De clerico blaſphemo. Cap. LXXVIII. 255
De celebrantibus plures Miſſas eodem die. Cap. LXXIX. 256
De clerico beneficiato omittente recitare diuinum Officium. Cap. LXXX. 257
De ſacerdote reuelante confeſſionem, & tentante mulieres ad turpia in actu confeſſionis. Cap. LXXXI. 259
De Sodomitis. Cap. LXXXII. fol. ibid.
De ordinatione Regularium, familiaris Epiſcopi, dimiſſorijs, & titulo ordinandorum. Cap. LXXXIII. 261
De modo procedendi in cauſis Fidei. Cap. LXXXIV. 268
De cauſis delegatis plura frequentia in Praxi. Cap. LXXXV. 273
De Vicario Capituli Sede vacante plura. Cap. LXXXVI. 282
De poteſtate Capituli Sede vacante. Cap. LXXXVII. 286
De poteſtate Archiepiſcopi latiſſimè. Cap. LXXXVIII. 295
De Concilio Prouinciali latè. Cap. LXXXIX. 309
De clerico committente crimen læſæ maieſtatis, à quo ſit puniendus. Cap. XC. 314
De pœna fuſtigationis non imponenda clericis. Cap. XCI. 315
De nonnullis ſtatutis laicorum in Praxi occurrentibus, non comprehendentibus clericos. Cap. XCII. 319
De ſententia lata contra alienantem, lite pendente, non demandanda executioni contra clericum, in quem fuit facta alienatio ſine licentia Epiſcopi. Cap. XCIII. 324
Immunitate Eccleſiæ an gaudeat interficiens inimicum à tergo cum ſclopo. Cap. XCIV. fol. 325
Quæſtione ſpirituali pendente coram Iudice Eccleſiaſtico poterit idem Iudex mandare Iudici laico, vt non procedat in cauſa principali. Cap. XCV. 327
De conſuetudine Epiſcoporum diſponendi ad pias cauſas de bonis decedentium ab inteſtato pro eorum anima. Cap. XCVI. 329
De fructibus non colligendis ſine præſentia Parochi, cui decimæ debentur. Cap. XCVII. fol. 331
De percutiente leuiter clericum publicè, an ab Epiſcopo abſolui poſſit. Cap. XCVIII. fol. 332
De Eccleſia, an teneatur renouare emphyteuſim, finita generatione, ſi velit pro ſe retinere. Cap. XCIX. 334
Varia de Iurepatronatus. Cap. C. 338
Varia de Iurepatronatus. Cap. CI. 344

Varia de Iurepatronatus. Cap. C I I. 346
De frigidis, & maleficiatis varia. Cap. C I I I. 348
De matrimonio impuberum. Cap. C I V. 352
De matrimonio per metum contracto varia. Cap. C V. 354
Varia de aſſenſu Apoſtolico circa alienationem rerum Eccleſiæ. Cap. C V I. 359
De vtilitate requiſita in alienatione rerum Eccleſiæ. Cap. C V I I. 362
De pauperibus, habentibus plures filios, ac debitoribus Hoſpitalium, non conſtituendis illorum Rectoribus. Cap. C V I I I. 356
Varia dubia circa Capellas alijs conceſſas in Eccleſijs. Cap. C I X. 368
De Sanctiſſimo Sacramento, an poſſit aſſeruari in Eccleſia non parochiali pro adoratione, de licentia Epiſcopi. Cap. C X. 375
De Rectoribus Eccleſiarum, & Hoſpitalium, an poſſint quocumque tempore compelli ab Epiſcopo ad erogandos redditus in pios vſus. Cap. C X I. fol. ibid.
De Citatione Beneficiati abſentis. Cap. C X I I. 376
De Bigamo, an poſſit exercere ordines minores ex diſpenſatione Epiſcopi. Cap. C X I I I. fol. 377
De monoculo an poſſit ordinari. Cap. C X I V. 378
De gratia, an expiret morte Papæ. Cap. C X V. 379
Canonicus Eccleſiæ non Cathedralis ſeruiens Epiſcopo, an lucretur fructus, cum abeſt à ſeruitio Eccleſiæ. Cap. C X V I. fol. ibid.
Obligatio in forma Cameræ an habeat executionem coram Epiſcopo. Cap. C X V I I. fol. 380
De Epiſcopo ſucceſſore, an teneatur ſtare locationi prædeceſſoris. Cap. C X V I I I. fol. 382
De ſcientia in beneficio ſimplici. Cap. C X I X. 383
De clauſula, ſiue quouis modo. Cap. C X X. 384
Materia ſtatus beneficiorum frequentiſſima eſt in Curijs Epiſcopalibus, & latiſſimè declaratur. Cap. C X X I. 388
De diebus feſtiuis ab Epiſcopis indicandis, & de voto illorum in canonizationibus Sanctorum. Cap. C X X I I. 390
De pœnis Clerici committentis delictum in Sede vacante. Cap. C X X I I I. 391

Indicis Capitulorum finis.

PRAXIS CVRIÆ ARCHIEPISCOPALIS NEAPOLITANÆ.

Auctore

MARCO ANTONIO GENVENSE, NEAPOLITANO, I.V.D. EPISCOPO MONTIS MARANI.

SVMMARIVM.

1 Monitoria ad finem reuelationis quis concedere poſſit.
2 Monitoria ad finem reuelationis an concedere poſſit Epiſcopus homini nullius Diœceſis.
3 Monitoria ad finem reuelationis non ſunt concedenda pro qualibet re leui, & ibi practica Curiæ Archiepiſcopalis.
4 Monitoria ad finem reuelationis ſunt concedenda in ſubſidium, & ibi latè praxis Curiæ, & quando in facto proprio ſint concedenda, vel non.
5 Monitoria debent continere rem certam.
6 Monitoria non debent eſſe infamatoria.
7 Monitoria non debent eſſe criminoſa.
8 Monitoria ſunt concedenda ad inſtantiam, cuius intereſt.
9 Monitoria non ſunt concedenda ad inſtantiam excommunicati, vel notorij peccatoris.
10 Monitoria debent continere aliqua dierum interualla, & poſſunt concedi die feriata.
11 Monitoria poſſunt concedi ſine citatione partis.
12 Monitoria non poſſunt impetrari ſine ſpeciali mandato.
13 Monitoria ad finem reuelationis ſi Epiſcopus deneget, an poſſit appellari.
14 Monitoria eſſe concedenda, vel non concedenda, eſt decretum interloquutorium.
15 Monitoria qui impugnat, ſuſpectus redditur.
16 Monitoria non compellunt deponere cum iuramento, & non faciunt puniri de falſo contrarium deponentem in iudicio.
17 Reuelationibus receptis, quomodo procedendum.

18 *Monitoria ad finem reuelationis non dicuntur ſtatuta, ſed mandata, & morte expirant.*

19 *Monitorijs an cenſeantur paruiſſe, qui reuelant oretenus Epiſcopo ſine ſcriptis.*

20 *Epiſcopus litteras Monitoriales concedit.*

21 *Legatus de latere, Nuntij Apoſtolici, Abbates generales poſſunt concedere huiuſmodi litteras Monitoriales.*

22 *Sacra Congregatio declarauit, quod nullus Prælatus inferior Epiſcopus poſſit concedere huiuſmodi litteras.*

De excommunicatione ad finem reuelationis.

CAP. PRIMVM.

1 DE excommunicatione ad finem reuelationis, latè tractant *Probus in cap. 2. de conſtit. in 6. Sylua Nuptialis in verbo, Monitoria. Nauar. in cap. inter verba 11. q. 3. corollar. 66. Henriquez in ſumma de excommun. cap. 18. Petrus Antonius Lazarius in tract. de monit.* Ego verò aliqua, quæ in Curia Archiepiſcopali Neapolitana quotidie practicantur, annotanda cenſui.

2 Primò notandum, quòd talia monitoria hodie non poſſunt concedere Parochi, prout poterant de iure antiquo ex conſuetudine, vt in *cap. 2. de offic. ord.*

Secundò notandum, plura eſſe
3 conſideranda in concedendis dictis monitorijs. Si verò plures graue damnum intulerint, licet non ſimul, ſed ſeparatim, & ſinguli parum acceperint, non continens peccatum mortale, quod rebus poſſet ex reſtitutione rei acceptæ, ſi fieret ab omnibus: vt ſi plures vineam deprædati ſunt, poteſt concedi excommunicatio. Ita tenet *Sotus in 4. diſtinct. 22. q. 1. art. 2. Medina de reſtitut. q. 10. Petr. Nauar. de reſtitut. lib. 3. dub. 5. notab. 49. Henriquez de excommun. cap. 17. §. 4.* & quamuis pro quolibet peccato mortali excommunicatio ferri poſſit, cum tamen ſit pœna grauiſſima, iuxta *gloſſ. & Doct. in cap. qua fronte, de appellat.* nihilominus concedi non deberet pro minori ſumma quadraginta, vel qninquaginta aureorum, & ita in noſtra Curia ſeruatur, quod non conceditur pro minori ſumma, quam quinquaginta ducatorum. Idem ſeruat Summus Pontifex in reſcriptis in forma, *Significauit.* Aliquando verò pro ſumma decem, viginti, vel triginta ducatorum, fuit in Curia noſtra conceſſa, conſiderata paupertate petentis, quod totum Epiſcopi arbitrio relinquitur: Quæ monitoria poſſunt concedi etiam, quòd in foro exteriori non competat actio, *argum. l. fin. C. de fideicomm.* vel ſi ſententia fori exterioris feciſſet tranſitum in rem iudicatam contra actorem, dummodo fuerit iniuſta, *ſecundum Innoc. & alios in cap. quia plerique, de immun. Eccleſ.* etiam pro nudo pacto, quod obligat de iure Canonico,

cap. 1. *vbi omnes, de pactis*, Nauar. *conſ.* 6. *de pactis*; ſufficit enim quod adſit peccatum mortale, ratione cuius poteſt Epiſcopus excommunicare omnes, *cap. nouit. de iudicijs*.

4 Tertiò notandum, quòd talia monitoria ſunt concedenda in ſubſidium, quando veritas alio modo haberi non poteſt. *Sotus d. q.* 1. *art.* 2. *Probus, Sylua Nuptialis, Nauar. vbi ſupra*: colligitur ex Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *de refor. cap.* 3. *verſ. quapropter. & ex d. cap. ad noſtram. il* 2. *de iureiuran.* Ideò conceduntur contra perſonas, quas orator prorſus ignorat. Sic etiam dicitur in reſcriptis Papæ in forma, *Significauit*, quòd ſi quis ſciret occupatorem, vel eſſet notus aduerſarius, debet agere contra eum via ordinaria, & ſi agit, ſed pendet lis, non debent fieri edicta generalia contra aduerſarium, licet, ſi fiant, teneant, ſed ſunt iniuſta, *ſecundum gloſſ. in cap.* 1. *vt lite non conteſtata, Probum, & Syluam, vbi ſupra*: poſſunt tamen tunc concedi monitoria contra teſtes, qui veritatem ſciunt negotij, ſuper quo mouetur lis, ſi eorum nomina ignorantur, ſed ſi ſunt certi, poteſt fieri eis præceptum, quod veritatem deponant ſub pœna excommunicationis coram iudice laico *iuxta Abbatem in d. cap. ad noſtram. Syluam Nuptialem, & Probum, vbi ſupra*. Et hoc præceptum ex antiqua Curiæ Archiepiſcopalis Neap. obſeruantia fit laicis, vt remoto omni odio, gratia, amore, vel timore deponant veritatis teſtimonium coram iudice competenti, ratione peccati mortalis, *iuxta cap. nouit. de iudicijs*: eſt enim peccatum mortale in teſtibus tacere veritatem. *cap. quiſquis.* 11. *q.* 3. *& vltra ſupradictos Doctores, id tenet Franciſcus Marcus decis. Delfin.* 864. non tamen ſolet fieri tale præceptum perſonis valde qualificatis, nempe titulatis, vel Conſiliarijs, pro quibus eſt præſumptio, vt nolint tacere veritatem propter qualitatem perſonæ, ſed eos Vicarius ſolet admonere: ſed ſi cauſæ grauitas aliud ſuaderet, contrarium ſeruaretur. Et hæc ſunt notanda, quia anno 1599. quidam laici tentauerunt infringere hanc praxim; dicentes, Curiam Archiepiſcopalem non poſſe laicos cenſuris compellere per viam præcepti ſupradicti, ſed non potuerunt. Ex hoc tertio notabili inoleuit praxis Curiæ Archiepiſcopalis, quod, quando pendet lis, & eſt datus terminus in cauſa, ſi non ſunt citati teſtes, conceduntur monitoria generalia contra teſtes, quia adhuc poſſunt ignorari, verùm, ſi ſunt citati, non conceduntur, ſed fit præceptum teſtibus citatis, quod veritatem deponant coram eorum iudice, vt ſupra dixi; & tale præceptum fit non ſolum, quando pars ſcit, teſtes eſſe verè informatos de facto, ſed etiam ſi præſumat veriſimiliter informatos, nempe ſi ſint vicini, vel ſimiles; & ſufficit, quòd petens præceptum nominet teſtes, qui nolunt deponere abſque quod probet, fuiſſe

ab alijs vocatos in conteſtes, maximè quia tale præceptum fit in caufis ciuilibus. Item practicatur, quod quando teſtes ſunt citati, ſolet Vicarius concedere monitoria cum clauſula, dummodo non recipiantur reuelationes teſtium citatorum, vel teſtes citati non comprehendantur in monitorio, ſed quando teſtes fuerunt citati in numero copioſo, puta triginta, vel quadraginta, ſolet Vicarius in totum denegare monitoria; quia non eſt veriſimile, quòd à tot teſtibus pars non poſſit habere veritatem negotij. Item ſeruatur, quod poſt concluſum in cauſa non conceduntur monitoria, præterquam eccleſijs, mulieribus, & alijs perſonis priuilegiatis, cæteriſque, quando eis conceditur reſtitutio in integrum aduerſus omiſſas probationes. Item in cauſa appellationis conceduntur, quando eſt datus terminus ad non poſita ponendum, dummodo capita non concernant articulos primæ inſtantiæ, vel directè contrarios, ſed nouos *iuxta Clem. 2. de teſtibus*. Item ſeruatur, quòd quando hæres petit monitoria contra ſcientes bona hæreditaria, & pars opponit de inuentario, & propterea dicit non eſſe concedenda, quia veritas alio modo haberi poteſt, ſolet Vicarius concedere monitoria contra ſcientes bona hæreditaria non contenta in inuentario. Item practicatur, quòd ſuper facto proprio non conceduntur monitoria, cum non præſumatur ignorantia; verbi gratia: Titius mutuauit Franciſcò centum, poſtea petit, monitorium contra ſcientes tale mutuum non conceditur: quia aut teſtes non fuerunt præſentes, quando fuit factum mutuum, & tunc non eſt neceſſarium monitorium: quia non adfuerunt teſtes; aut teſtes fuerunt præſentes; & præſumitur, quod pars petens monitorium cognoſcat dictos teſtes; & ſic, cûm ſint certi, non conceduntur monitoria generalia: ſed fit præceptum ſupradictum teſtibus, quorum nomina pars exprimit. Poſſunt tamen, & ſolent concedi monitoria generalia contra teſtes, etiam in facto proprio, quando præſumitur obliuio; nempe, ſi factum eſſet antiquum, *iuxta Bart. in l. non fatetur, ff. de confeſſis*; vel ſi factum eſſet valde implicitum: nam propter eius difficultatem, præſumitur obliuio. *l. emptor, §. Lucius, ff. de pact. Bart. in d. l. non fatetur*, vel quando factum non fuiſſet explicatum per ſe, ſed per ſeruum, vel filium, aut Procuratorem, *iuxta gloſ. in leg. ſi res obligata, ff. de legat.* 1. vel quando ſumus in homine præpedito multis negotijs; quia etiam in facto ſuo proprio præſumitur ignorantia; vel quando quis fecit aliquid in mortis articulo; tunc enim homines ignorare ſolent, *ſecundum Socinum in fallent.* 175. vel quando tractatur de valore rei de præterito, & non de præſenti, *iuxta eundem Socinum in dict. fallen.* qui ponit omnes ſupradictas limitationes ad regulam, quod ignorantia non præſumitur in facto proprio; vel quando

do magnitudo facti aliud ſuaderet; aut aliæ coniecturæ eſſent in contrarium, *iuxta Abb. in cap. ab excommunicato. de reſcript.* Item practicatur, quod ſi aliquis petit monitorium contra teſtes, qui fuerunt præſentes quando ipſe dedit pignus Franciſco, quod ille negat recepiſſe, non conceditur monitorium contra teſtes, qui ſciuerunt conſignationem pignoris, *ex ſupradictis*, niſi præſumeretur obliuio; ſed conceditur monitorium contra teſtes, qui ſciunt apud quem reperitur dictum pignus, vt reuelēt; vel ſi aliquid ſciunt ex confeſſione partis.

5 Quartò notandum, quòd in iſtis monitorijs eſt exprimenda res, de qua agitur, & eius valor; niſi fiant pro eccleſijs, locis pijs, Communitatibus, Vniuerſitatibus, Collegijs, ac vniuerſalibus ſucceſſoribus, & tunc debet fieri in genere quædam deſignatio rerum, quæ non debet eſſe vaga, incerta, & inuериſimilis, vt colligitur ex conſtitutione Pij V. ſuper modo expediendi reſcripta, in forma, *Significauit*.

6 Quintò notandum, quod monitoria non ſunt concedenda, ſi ſint infamatoria alicuius particularis perſonæ. *Sylua Nuptialis, & Probus vbi ſup. ex cap. 1. cum ſeq. 5. q. 1.* Vnde in praxi nunquam nominatur perſona, quæ præſumitur rem detinere, neque dicitur in monitorijs, quicumque ſciuerit fuiſſe talia bona furto ſubtracta, reuelet, vel quis talia bona iniuſtè detineat ſed tantum cum modeſtia dicitur quicumque ſciuerit apud quem reperiuntur talia bona, vel quis ea acceperit, reuelet, vel detin ētes *reſtituant*. Item ſeruatur, quòd quando monitoria fiunt contra retinentes ſcripturas, vel ſcientes apud quem reperiuntur, ex quibus apparet aliquod debitū, non ſolent nominari omnes perſonæ, inter quas fuit debitum contractum; ſed tantùm ſolet dici, quicumque ſciuerit, vel retinuerit ſcripturas, ex quibus apparet aliquid deberi Franciſco, reſtituat, vel reuelet: ſed non exprimitur nomen debitoris, niſi cauſæ qualitas aliud ſuadeat. Exprimitur tamen in monitorijs ſimulatio alicuius contractus; verùm quando reuelationes receptæ continent infamiam, non conceditur copia reuelationum iudici laico; ſed Curia ſolet concedere tantum nomina, & cognomina teſtium, qui reuelauerunt, quos compellet iudex laicus poſtea ad deponendum: dummodo non deponant ſuper crimine, *ex infra dicendis*.

7 Sextò notandum, quod non conceduntur monitoria, ſi ſint criminoſa, vt ſi contineat alicuius delictum, maximè ſi copia ſit conſignanda iudici laico, coram quo lis vertitur, tùm quia ſunt infamatoria, tùm etiam ad euitandam irregularitatem. Nec proteſtatio, quod iudex ſæcularis procedat citra pœnam ſanguinis, *iuxta cap. 2. de homicid. in 6.* ſuffragaretur Epiſcopo concedenti copiam, quoad irregularitatem euitandam: quia textus *in dicto capitulo ſecundo* non procedit in agentibus cauſas

alienas; ſed tantum ſuas, *vtibi*, *per omnes*. Et quia aliquando reuelationes non continent criminalitatem, ſed illas obtinentes vtuntur ijs in criminalibus; ſolet Vicarius Neapolitanus, quando concedit copiam reuelationum, imponere pœnam excommunicationis latæ ſententiæ, parti, & iudici, ſi dictis reuelationibus vtantur in criminalibus. Conceduntur tamen quando coram iudice laico agitur de crimine ciuiliter; niſi continerent ſcandalum, vt euenit anno 1600. Nam quidam hæres agebat contra legatarios coram iudice, laico, vt priuarentur legato, quia maledixerant animæ teſtatoris, *iuxta leg. ſi inimicitiæ. ff. de his, quibus vt indignis*. Et petebat dictus hæres monitoria contra ſcientes aliquem ex legatarijs talis teſtatoris maledixiſſe eius animæ: quæ non fuerunt conceſſa, quoniam non poterat negari, quin continerent magnum ſcandalum. Sed hic quæritur, poſtquam Epiſcopus receperit reuelationes continentes criminalitatem, quas non poteſt tradere iudici laico, quid erit remedij, vt orator valeat bona ſua recuperare? & videtur, quod poterit detinens bona aliena per excommunicationem cogi ab Epiſcopo, vt exeat à peccato, & reſtituat, *iuxta capit. nouit. de iudic.* vel declarari incurriſſe excommunicationem generaliter latam contra detinentes talia bona, & non reſtituentes: quod fieri poteſt, etiam ſi compareat, & dicat ſe paratum ſtare iuri coram ſuo iudice laico competenti; cum in hoc caſu alio modo prouideri non poſſit, nec in foro iudicis competentis aliquid probari, *iuxta notata in 2. notab.* & Eccleſia poteſt adiri ratione peccati mortalis, quando in foro exteriori non competit ius. *iuxta Innoc. & alios in d. c. quia plerique, & in c. nouit. de iudic.*

8 Septimò notandum, quòd, vt concedantur dicta monitoria, requiritur, vt is, ad cuius inſtantiam conceduntur, habeat aliquod intereſſe, propter peccatum, & iuxta d. conſtitut. Pij V. in qua fundatur Praxis Curię Neapolitanæ non concedendi dicta, monitoria, nec procedendi ad aggrauationem excommunicationis, quando apparet oratorem non habere intereſſe. Sed quando conceduntur monitoria, ponitur clauſula, dummodo petentis interſit, in ducatis 50. Quandò verò intereſſe non eſt clarum, ſed ſperatur in euentu litis, quæ vertitur coram iudice laico, & timor eſt, ne bona dilapidentur, poſſunt concedi monitoria, pro habendis teſtibus, & notitia bonorum; licet intereſſe non ſit clarum. Regulariter enim in Curia Neapolitana conceduntur monitoria ad inſtantiam intereſſe prætendentium coram ſuo iudice competenti; licet ſit dubium in Curia Eccleſiaſtica. Exemplum: Si aliquis tamquam hæres Franciſci petat monitoria contra ſcientes, vel detinentes bona hæreditaria, & pars opponat non eſſe hæredem, debet prius docere ſe talem, ſed ſi præten-

tendat hæreditatem coram iudice laico, & adhuc non fuit declaratus hæres; poterit obtinere monitoria contra ſcientes bona hæreditaria, ad futuram rei memoriam, & ne dilapidentur bona propter intereſſe prætenſum, & quia poſtea poſſet declarari intereſſe. Solet etiam Curia denegare monitoria, quando eſt timor calumniæ, vel falſitatis teſtium, vt ſi quis vellet ſcire ſolutionem magnæ quantitatis æris alieni, contenti in inſtrumento habente exequutionem paratam; nam magna præſumptio eſt, quòd ſi ſoluiſſet, feciſſet ſibi caſſari inſtrumentum, & in ſimilibus.

9 Octauò notandum, quòd ad inſtantiam excommunicati, vel notorij peccatoris, non ſunt concedenda dicta monitoria. *Sylua Nupt. & Probus vbi ſup. ex Gloſ. Abb. & alij in c. nouit. de iudicijs.*

10 Nonò notandum, quòd ſemper in iſtis monitorijs ponuntur aliqua dierum interualla, *iuxta cap. ſacro, de ſ. ntent. excommunic. & cap. conſtitutionem, §. ſtatuimus. eodem titul. in 6.* niſi facti neceſſitas aliud ſuadeat; tunc enim poſſet abbreuiari terminus, *vt in dicto §. ſtatuimus: & ibi Geminian. Franc. & alij.* Et in Curia Neapolit. ſolet poni interuallum dierum ſex inter vnam monitionem, & alteram. Et ſi vltra prædicta in concedendis illis, adſit aliquis ſtylus Curiæ, eſt ſeruandus, de quo poterit ſe informare iudex ab aliquo notario, vt dicit Sylua Nuptialis *vbi ſupra.* Et iſta monitoria poſſunt concedi die feriata, cùm tractetur de ſalute animarum, & ſic pietas vrgeat, *cap. conqueſtus. de fer. Franc. Marcus deciſ. Delfin. 690.* In Curia verò Archiepiſcopali nullus excommunicatur in feſtiuitatibus Natalis Domini, & Paſchæ, vt fideles vacent deuotioni.

11 Decimò notandum, quòd in iſtis monitorijs non requiritur citatio partis, cùm non tractetur de alicuius præiudicio; ſiquidem excommunicatio non ligat, niſi exiſtentes in peccato mortali, & non peccantes non tangit. Sic etiam in abſolutione à iuramento ad finem agendi, non requiritur citatio partis, cùm parti non inferatur præiudicium, *iuxta magis communem in capitul. primo de iureiurand.* Et quia eſt actus quaſi pœnitentialis, vt dicit Anton. de Butr. *in cap. debitores, num. 7. de iureiurand.* quod tanto magis procedit in iſtis monitorijs, quorum finis eſt, vt anima exeat à peccato; & ita ſeruatur in Curia Neapolitana, quod in concedendis monitorijs non citatur pars; quamuis quidam parum verſatus in Curia Neapol. ſcripſerit fuiſſe ſolitum partem citari, quod tamen non vidi ſeruari; id enim fuit neceſſarium; immo poteſt grauare partem in expenſis pro decreto, quod monitorium concedatur, à quo iudices recti ſe abſtinent. Bene verum eſt, quòd ſi pars compareat, & dicat, non eſſe procedendum ad monitoria, ex cauſis ſupradictis eſt audienda. Hic notandum, quod impedit aggrauationem excommunicationis, ſi quis compareat, &

dicat habere rẽ, de qua in monitorijs, ſed ſine peccato; ſeq. eſſe paratum ſtare iuri coram ſuo iudice laico. *Cardin. in Clem. diſpendioſam. numer.* 18. *de iud. Sylua Nuptialis vbi ſupra*. Nauar. *in dict. capitulo nouit. not. 6. numer.* 22. vbi dicit hanc exceptionem eſſe omnino admittendam ab Eccleſiaſtico iudice: quod intelligo, niſi in foro exteriori non competeret actio, iuxta ſupradicta.

12 Vndecimò notandum, quod ad obtinendum iſta monitoria, requiritur ſpeciale mandatum, & ita ſeruatur in Curia Neapolitana, ex Speculatore *de Procuratoribus, verſicul.* 18. vbi dicit in cõtrahenda excommunicatione requiri ſpeciale mandatum.

13 Duodecimò notandum, quod quando impetratur à Papa reſcriptum, in forma, *Significauit*, non poteſt pars, ad cuius inſtantiam eſt expeditum reſcriptum, formare alia capita vltra expreſſa ĩ reſcripto; quia excommunicatio eſſet nulla, tanquam lata à Delegato, non ſeruata forma reſcripti. *Dominicus in cap. Romana. §. ſed nec. de ſententia excomm. in 6. Fel. in cap. cum ſit. num.* 15. *de appel.* niſi in eo adſit clauſula, Latius arbitrio tuo, vel, Significantis. Quæ ſi deſit, reſcriptum eſt publicandum de verbo ad verbum, non alterando ſenſum, ſermonem, nec verba dicti reſcripti; ſed pro idiotis poteſt publicari materna lingua, ſeu vulgari, vt reſcripſit ſacra Congregatio Conc. Tridentin. Curiæ Archiepiſcopali Neapolitanæ, annis non longè elapſis. & ſic obſeruatur. Quæ clauſula rarò ponitur in reſcriptis; ſed quando opponitur, in formandis alijs capitibus, ſunt conſideranda, quæ ſupra notauimus.

Decimotertiò notandum, quod ſi Epiſcopus à parte requiſitus, vt decernat iſta monitoria ſine cauſa deneget illa, poteſt appellari; nam licet in illis concedendis Epiſcopus procedat ex officio ratione peccati, in quo judicis officium multum exuberat *Card. in d. Clem. diſpendioſam.* & pars inſtans dicatur ſtimulus inſtigans: *Probur, & Sylua Nupt. vbi ſupra*; nihilominus iudex, ſi denegat petenti impartiri ſuum officium nobile, iniuriam facit, & poteſt appellari. *Bartol. in lege prima ff. de Iuriſdictione omnium iudicum. Felin. in cap. per tuas. de teſtib.* poterit etiam appellari, ſi detur breuis terminus ad reuelandum. *Nauar. in conſil.* 11. *de officio ord.*

14 Decimoquartò notandum, quod ſententia, *eſſe concedenda monitoria*, eſt merè interlocutoria, vt latè probat Crauet. *in conſ.* 181. *&* ideo reuocari poteſt, *l. quod iuſſit. ff. de re iud.* quinimmo ipſa ſententia excommunicationis dicitur merè interlocutoria, & non obſtante partis contradictione, ſi eſt iniuſta, reuocari poteſt. *Abb. notab. in capitul. ſacro. numer. quint. per illum text. de ſententia excommunicat. Felin. in rubr. de ſententia & re iudicat.* Idem cenſuit Curia Archiepiſcopalis de decreto, *non eſſe procedendum ad monitoria*, vt ſit interlocutorium, & reuocari poſſit, cum nullatenus participet de ſententia diffinitiua, facit, quod ſententia reijciens probationes, nempe ſi declaret probationes

bationes eſſe illegitimas, & non clarè probantes in principali, eſt merè interlocutoria. *leg. final. C. de ſententia, quæ ſine certa quantitate. & ibi Bald. numer. ſecundo Roman. in Rubr. ff. de re iudic. numero quinto,* Eſt tamen menti tenendum, quod dicit Crauet. *dicto conſilio* 181. *in*
15 *hac materia,* quod pars, quæ impugnat monitorium eſt ſuſpecta; nam tutus in conſcientia non opponit ſe monitorio. Sic etiam iudex redditur ſuſpectus, quando parti ſe opponit. *Gloſſ. in c. ſtatutum. in princ. in verbo, copiam. de reſcript. lib. 6.*
16 Decimoquintò notandum, quòd iſta monitoria non compellunt deponere cum iuramento; & poſſunt ſcribi manu propria; & quando poſtea reuelantes examinantur, vti teſtes in forma iudicij, non debent ipſis legi eorum reuelationes. Si verò contrarium deponant in iudicio, ſtatur poſteriori dicto cum iuramento. Nec poſſunt puniri de falſo, *iuxta latè tradita per Felin. in c. cum in tua de teſtibus, & Sylua Nup. vbi ſupra.* Seruatur tamen in Curia Archiepiſcopali, quod in cauſis magni momenti, inſtante parte, ſolent recipi reuelationes cum interrogatorijs partis. Si autem reuelantes noli reſpondere interrogatorijs, poteſt illis, tamquam perſonis certis, fieri præceptum ſub pœna excommunicationis, vt veritatem deponant coram eorum iudice competenti. Quæ tanto magis procedunt, quando coram iudice laico non examinantur teſtes de nouo cum interrogatorijs. Dicit tamen Menoch. *de arbitr. iud. caſu* 109. quod poteſt iudex competens cogere teſtes, qui reuelauerunt, ad reſpondendum abſque relatione ad reuelationes *ex Bald. in l. fin. C. de teſtibus, & alijs.* Eſt etiam menti tenendum, quod facientes falſam reuelationem etiam ſine iuramento, grauiter puniuntur in Curia Archip. & an. 1600. per Curiam Archiepiſcopalem ob falſam reuelationem quidam laicus fuit fuſtigatus per Ciuitatem Neapolitanam; ſiquidem teſtis deponens falſum in iudicio ſine iuramento, punitur pœna falſi. *Bart. in l. ſi quis legatum. ff. de falſis,* & eſt communis. *Clarus in §. falſum. nu.* 11. & laici deponentes falſum in Curia Archiepiſcopali puniuntur per eam, *ex l. nullum C. de teſtib.*
17 Decimoſextò notandum, quod receptis reuelationibus, ſi ex illis plenè conſtat, aliquem eſſe in peccato, non reuelando, vel non reſtituẽdo, poteſt Curia, repetitis prius teſtibus cum iuramento, ipſum citare ad dicendum cauſſam, quare non debeat declarari incidiſſe in excommunicationem latam in genere: & ſi non allegat aliquid releuans, poteſt declarari excommunicatus, & fieri ei pręceptum, vt exeat à peccato. Idque de iure procedit *per cap. nouit. de iud. cum ibi notatis, & ex plurib. adductis per Neuizanum vbi ſupra numero* 57. *&* 59. *ad quem te remitto*; quia in praxi non eſt in vſu, in Curia Archiepiſcopali procedere ad declarationem excommunicationis; ſolum enim conceditur copia reuelationum parti ad finem probandi coram iudice competenti. Eſſet tamen id ſeruandum, quando in foro

exteriori non competeret actio iuxta notata ſupra in ſecundo notabili. Indifferenter verò declarantur excommunicati laici, occupatores bonorum Eccleſiæ, *iuxta Concil. Triden. cap. ſi quem Clericorum. ſeſſ. 22. de reformat.* etiam, quod laici negent, rem eſſe Eccleſiæ, *iuxta capit. ſi Clericus laicum. de foro competen.* Qui textus procedit, quando laicus conuenitur actione reali ad relaxandum, vel reſtituendum rem; non quando tractatur, an ſit excommunicatus, vel non; licet in conſequentiam veniat reſtitutio bonorum. Siquidem iudex laicus eſt penitus incompetens, quoad cenſuras, *Bart. in leg. quoties. C. de iudicijs Abb. in cap. tuam. de ordine cognit.*

18 Decimoſeptimò notandum, quòd illa monitoria non dicuntur ſtatuta, ſed mandata generalia, vel ſpecialia, lata ab homine, quæ morte, aut remotione concedentis ab officio expirant antequam incurratur in excommunicationem. *Nauar. in Manual. cap. 27. nu. 2. cap. gratum. & cap. licet. de offic. deleg.* quia poſtea opus erit abſolutione. *Gloſſ. Oſtien. Abb. & alij in cap. à nobis. il primo. de ſententia excommunicationis.* Idem dicendum quando ſubditus efficitur alterius fori, *iuxta tradita per Archid. in cap. 2. de conſtit. in 6. Præpoſ. & Franch. in cap. præterea. il 2. de appell.* Si verò Epiſcopus per ſtatutum proferret ſententiam ſemper durat; quia ſtatuta Epiſcopi morte non expirant. *Abb. in d. cap. à nobis, cap. fin. vbi omnes de officio legati.* Statuta tamen, quæ fiunt à Vicarijs, eorum morte, aut remotione ab officio, expirant: ſiquidem rectores terrarum, & poteſtates habentes iuriſdictionem ad tempus, prout Vicarij, non poſſunt facere niſi quaſdam ordinationes, pro tempore ſui officij, quo finito expirant, *vt dicit Bart. in l. omnes populi. ff. de iuſtitia, & iure.*

19 Decimooctauò notandum, quòd ſcientes, & reuelantes Epiſcopo oretenus, non ſatisfaciunt monitorijs, quia is, cuius intereſt, non poteſt ipſis vti. *Nauar. conſ. 5. de furtis.* Idem fuit dictum in Curia, quando reuelationes fuerunt ritè receptæ, puta per Notarium non approbatum, quia Eccleſia illis vti non poteſt ad cogendum peccatorem; vt exeat à peccato. Non tamen reuelans tenetur ſuis expenſis adire Epiſcopum abſentem, vel alium, cui debeat reuelare, *ex cap. ſi teſtes, §. venturi. 4. q. 3. Nauar. in d. coroll. 66. n. 799.*

Vltimò notandum, quòd in Curia Archiepiſcopali Neapolitana, quando aliquis opponit de nullitate monitorij conceſſi à dicta Curia non datur terminus ad docendum de nullitatibus, ſed opponens auditur ſine termino, & reuocatur, vel approbatur monitorium: nam vt plurimum nullitates opponuntur ad dilatandum; & vbi de ſalute animarum agitur, proceditur ſimpliciter. *Archid. & Cardin. de Turrecrem. in cap. ſcriptum eſt. 6. q. 3.*

ADDITIO.

¶ De materia litterarum monitorialium, Vide extrauag. *Inſidelis Ioann. 22. ſub titul. de futuris libr. 5.*

inter

inter communes, & DD. in Clem. *diſpendioſam*, *de Iudicijs*, & Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 3. & Petrum Anton. Lazarium *de monitorijs, ſiue generalibus excommunicationibus ad effectum reuelandi, ſeu in Canonicis quæſtion.*

20 *Ad numer. prim.* Concilium ſtatuit, vt litteras monitoriales concedat Epiſcopus, *vt in d. cap.* 3. non tamen excluditur eius Vicarius, vt ſacra Congregatio Illuſtriſſimorũ Cardinalium Concilij Trident. interpretũ declarauit de anno 1583. *Sbrozzius de offic. Vicar. libr.* 2. *q.* 171. *numero ſecundo Lazarius de monitorijs ſect.* 1. *quæſt.* 6. *per tot.* qui *quæſt.* 7. idem reſoluit de Vicario capitulari, *Suarez de Cenſur. diſput.* 20. *ſect.* 1. *numer.* 2. quia ſcilicet Iura loquentia de Epiſcopo, habent etiam locum in eius Vicario generali, niſi Vicarius expreſsè, & nominatim excludatur. *Gloſſ. in cap. vnic. verſ. per Epiſcopos. de Capellis Monachor. in* 6. *vbi Franc. num.* 4. *Geminian. num.* 8. *verſ. nota bene, Sanchez de matrim. libro* 3. *diſput.* 29. *num.* 16. *verſ. ad ſecundum, Sbrozz. de offic. Vicar. libr.* 2. *quæſt.* 201. *nu.* 3. *& quæſt.* 34. *n.* 28. *Cochier de Iuriſdict. Ordinarij in exemptos par.* 1. *quæſt.* 1. *numero* 10. *Dom. Barboſa de offic. & poteſt. Epiſcopi. p.* 2. *alleg.* 32. *nu.* 28. Ideoque Concilium quando voluit excludere Vicarium dixit, *vt in cap.* 6. *ſeſſ.* 24. *de reform.* ex quo deſumi poteſt argumentum, quod in d. cap. 3. noluit excludere Vicarium *ad l. vnic. §. ſin autem, C. de caduc. tollen.*

21 Legatus de latere, Nuntij Apoſtolici, Abbates generales habentes quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem poſſunt concedere huiuſmodi litteras monitoriales, *vt concludit Lazarius d. lib.* 1. *quæſt.* 5. *&* 8.

An autem alij Prælati exempti inferiores Epiſcopo poſſint illas concedere affirmat Suarez *de Cenſuris diſput.* 20. *ſeſſ.* 1. *num.* 2. quem refert Lazarius *ſect.* 1. *quæſt.* 8. *in fin.* vbi etiam dicit ſolum excludi inferiores Iudices Epiſcopo ſubor-
22 dinatos. Sed contrarium declarauit ſacra Congregatio, nimirum quod nullus Prælatus Epiſcopo inferior, etiam ſi habeat iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, & ſit nullius diœc. poteſt concedere huiuſmodi litteras. Et eſt de mente Concilij ibi à nemine prorſus &c. quæ verba præciſam habent naturam, & excludunt omnes alias perſonas *ca. ad aures. de præſcript. Vulpellus de Prapoſit. verſ. prorſus f.* 83.

De requiſitis pro concedendis monitorijs, vide dictum Lazarium *ſect.* 1. *per* 20. *quæſtiones.*

Felix Contel.

SVMMARIVM.

1 *Principalis an teneatur reuelare, reſtituere, vel edere arma contra ſe.*

2 *Reuelare an teneantur, ſi non poſſunt probari, quæ ſciunt.*

3 *Reuelare an teneantur qui non poſſunt compelli ad teſtificandum, & quãdo tenentur, & an filius contra patrem ſpiritualem.*

4 *Reuelare non tenetur, qui ſcit aliquem retinere rem, de qua in monitorio, ſine peccato, vel illum, ad cuius inſtantiam fertur monitorium,*

nitorium, non habere intereſſe. & num. 6.

Reuelare non tenetur, qui timet damnum ſibi inferri ex reuelatione.

7 *Reuelare an teneatur, qui tempore excommunicationis eſt impotens, abſens, vel ignorans, & an quamprimum ſciuerit vel potuerit, ſub eadem pœna excommunicationis lata.*

8 *Reuelare non tenentur, quos, vel Iudex excommunicare non intendit.*

9 *Scire quis dicatur in materia monitoriorum, & an teſtis de auditu teneatur reuelare.*

10 *Teſtes inhabiles quando probent & teneantur reuelare.*

11 *Monitorium quando liget ſubditos alibi commorantes tempore excommunicationis.*

12 *Sententia excommunicationis, quando liget futuros contumaces.*

13 *Excommunicari an poſſit ille cuius fidei teſtator commiſit diſpenſationem quantitatis pecuniæ perſonæ ſibi in ſecreto ſignificatæ.*

De his, qui reuelare, aut reſtituere tenentur. Cap. II.

1 SEQVITVR, vt aliqua ponamus de his, qui in monitorijs comprehenduntur, & reuelare, reſtituere, aut exhibere ſcripturas tenentur. Et in primis ſe offert illa vulgaris quæſtio, an principalis teneatur reuelare, & poſſit compelli excommunicatione non ſolum ad reſtituendum, ſed etiam ad reuelandum ſe detinere rem, de qua agitur. In qua quæſtione ſunt variæ opiniones. Multi enim dicunt non teneri ad reuelandum: aliqui aſſerunt, quòd principalis tenetur reuelare, & comprehenditur in monitorio; quia intentio Eccleſiæ, & cauſa finalis excommnnicationis eſt, vt quis exeat à peccato. *cap. cum medicinalis. de ſent. excommunic. in 6. cap. nouit. de iudicijs.* Et non poteſt exire à peccato niſi reſtituat, vel reuelet, Ergo poteſt excommunicari, *d. capit. nouit.* Limitant, quando ex reuelatione reſultaret magnum damnum in fama, vel perſona principalis. Et id tenet Franc. Marcus *deciſ. 647. vltra alios.* Sed huic opinioni obſtat, quòd nemo teneret ſe prodere, *cap. quis aliquando. de pœnit. diſt. 1. D. Thom. 2. 2. quæſtion. 69. artic. 1.* præterea principalis nō videtur eſſe in peccato non reuelando, ſed nō reſtituendo: ergo excommunicari non poteſt, ſi non reuelet: ſed tantum, ſi non reſtituat, *c. nullus, c. nemo. 11. q. 3. Et ita tenēt Na. in Manuali c. 17. n. 100. Toletus in ſumma libr. 5. capitul. 27. in fin. Reuerendiſs. Epiſcopus Lacedonen. D. Hieronymus Campanilis in ſuis doctiſſimis commentarijs, ſuper ritibus Curię Archiepiſc. Neap. & proprie ſuper ritu 3.* Aliqui dicunt, quod principalis tenetur reuelare, & ſe prodere, quando pręcedit diffamatio, vel ſemiplena probatio. *Sylua Nuptialis latè in verbo. monitorij nu. 42.* Alij addunt, quod dicta ſemiplena probatio debet eſſe notificata principali, quia hoc caſu tenetur

tur

tur quis dicere veritatem contra ſe ipſum, *iuxta Caietanum ſuper d. art.* 1. *D. Thomæ, Sotum de ratione tegendi, memb.* 2. *q.* 7. *Nauar. cap.* 25. *num.* 36. Sed iſta opinio licet in ſe videatur vera; tamen rarò in praxi verificari poteſt, quia monitoria non conceduntur, niſi pro releuandis occultis. Quapropter Curia Archiepiſcopalis Neapolitana ſequens opinionem negatiuam, numquam decernit monitoria contra principales non reuelantes; ſed tantum contra principales non reſtituentes, & contra teſtes ſcienter occupatores, & non reuelantes. Non tamen principalis incurrit, quando non tenetur reſtituere, vt ſi eſt effectus impotens ad ſoluendum: *Abb. in c. ſignificante. de pignorib. n.* 3. *Sylua Nuptial. vbi ſup. n.* 56. Vel quando ex reſtitutione ipſi immineret periculum maioris damni, vitę, vel famæ. *arg. c. officij de pœnit.* Tenetur tamen tunc, ſi poteſt, occultè reſtituere, vel alio modo cum parte concordare ſaltem per interpoſitam perſonam, quæ nomen principalis taceat, vel ei remiſſionem debiti impetret. Pariter non tenetur reſtituere, quando retinet in compenſationem iuſtam, vel alio modo non eſt obligatus ad reſtituendum, cum tunc non ſit in peccato mortali, *iuxta tradita per Nauar. conſ.* 38. *de ſent. excomm. & in Manual. c.* 25. *n.* 46. Nec principalis tenetur reſtituere, quando litigat in iudicio, & lis eſt dubia; quia in dubio pręſumitur pro poſſeſſore, *c. ex litteris, de probat.* Sed debet expectare exitum cauſæ. Sed an aliquis teneatur edere ſcripturas contra ſe, & poſſit compelli cenſuris? Et veritas eſt, quod quando ex non exhibitione maneret in peccato mortali, tenetur illas exhibere, & poteſt compelli cenſuris. *Ita Ant. Abb. Fel. Decius in cap.* 1. *de probat.* Si enim fauore fiſci quis tenetur edere arma contra ſe, *iuxta communem in d. cap.* 1. tanto magis fauore animæ, vt exeat à peccato. Et ita fuit iudicatum in Curia Neap. Si tamen ſcripturæ nullo modo prodeſſent actori, non tenetur quis illas exhibere; ſecus ſi aliquo modo actorem releuarent, vel eſſemus in dubio. *Ita Sot. in* 4. *diſt.* 22. *q.* 1. *ar.* 2. *caſu* 3.

2 Secundò notandum, quòd ſcientes non tenentur reuelare, quando id quod ſciunt, probari non poteſt. *c. plerumque,* 2. *q.* 7. *c. ſi peccauerit,* 2. *q. c. placuit,* 6. *q.* 2. *Gloſ. in c. ſacerdos, de pœnit diſt.* 6. *Præpoſ. in c. nerui.* 13. *diſt. Rip. de peſte, de remedijs ad curandum peſtem, n.* 224. *Probus in d. c.* 2. Quod intelligi debet, quando alicui præcipitur, vt denunciet, non vt deponat tanquam teſtis; quia tunc tenetur dicere veritatem, etiam quod probari non poſſit, etiam ſi iuraſſet non reuelare, *c. intimauit. de teſtibus. Ripa vbi ſupra, nu.* 128. *Probus in d. c.* 2. *Arnaldus Albertinus de ſecreto, nu.* 177. *Nauar. in d. c. inter verba, coroll.* 66. *nu.* 779. *cum ſeqq.* vbi dicit, quomodo cognoſcatur, an iudex præcipiat, vt reuelemus vti teſtes, vel vti denunciatores, quòd primò ſit recurrendum ad verba, *iuxta l. non aliter, ff. de leg.* 3. Si verò ex verbis id percipi non poteſt, intelligendum eſt monitorium, vt denunciemus tamquam teſtes in negotijs ciuilibus: tàm cœptis litigari, quàm non incœptis, quia in ciuilibus non agitur

tur

tur de punitione peccati. At in criminalibus, ſi ſunt incępta, non ſunt neceſſarij denunciatores, ſed teſtes; & ideò vti teſtes tenemur occulta pandere: aut non ſunt incœpta, & tunc vti denunciatores, cum in non cœptis ſæpè quærantur denunciatores, *c. ſuper his, de accuſ.* Et ex his poteſt verbum, *denunciare*, accipi pro teſtificari, & è contra, ſecundum ſubiectam materiam, *arg. l. in inſulam, ff. de praeſcript. verb.* Deducitur etiam ex prædictis, quòd in Curia Archiepiſcop. Neap. quilibet tenetur reuelare id, quod probari non poteſt, cum non concedantur monitoria in cauſis criminalibus, ſed ciuilibus. Secundò tenetur quis prodere occulta, quæ probari non poſſunt, quando ſuperiores præcipiunt illa ipſis reuelari tamquam patribus, & perſonis, quæ poſſunt prodeſſe, & non obeſſe: dummodo pro certo habeatur, quòd procurabunt impedire delictum, aut damnum ſine punitione, aut læſione aliqua. *Gloſſ. in d. c. ſacerdos, de pœnit. diſt. 6. & in d. c. plerumque, & c. hoc videtur, 22. q. 5. Albert. vbi ſupra nu. 171. Ant. Syl. Tab. in verbo, familia. Sotus de ratione tegendi, membr. 2. q. 2. Nauar. vbi ſupra nu. 783.* Dicitur autem perſona, quæ poteſt prodeſſe, & non obeſſe, non iudex, vt iudex; ſed aliquis ſacerdos, Epiſcopus, vel Dominus familiæ, *iuxta ſupradictos;* præcedente tamen monitione fraterna; alias quis non tenetur, niſi ex monitione nulla ſperetur emendatio. Tertiò tenetur quis reuelare impedimentum matrimonij, etiam occultum, cùm vnus teſtis ſufficiat ad impediendum matrimonium, & ſit plena probatiò ad hunc effectum, *c. præterea, de ſponſal. Nauar. in d. c. ſacerdos, de pœnit. diſt. 6. n. 27. Gutier. lib. 1. quæſtionum canonicarum, c. 12. n. 29.* Dicunt tamen non teneri, vbi ex reuelatione impedimenti ſequeretur ſcandalum. Quartò hæretici occulti, & alij committentes delicta in damnum Reipub. & proximi ſpirituale, vel temporale, ſunt omninò denunciandi. *D. Thom. 2. 2. q. 33. art. 7. Innoc. in c. 1. de teſtibus cogendis, & eſt communis opinio, de qua teſtatur Royas in ſingulari fidei, 2. nu. 19.* Quintò Aduocati, Procuratores, Medici, quibus in ſecretò aliquid commiſſum eſt, non tenentur denunciare, niſi tractetur de præiudicio alicuius, & alia via prouideri non poſſit; nec quando poſſet prouideri eſt reuelandum pluſquam ſufficit; nec quod ſufficit, quando maius damnum eueniret denunciato. *Ita Nauar. vbi ſupra nu. 799. & in Manual. cap. 25. num. 43.*

3 Tertiò notandum, quòd non tenentur reuelare, qui de iure compelli non poſſunt ad teſtificandum, vt ſunt conſanguinei, & alij enumerati *in l. lege Iulia, ff. de teſtib.* niſi quando compelli poſſunt, nempe in aliorum defectum, *iuxta gloſ. in c. quamquam, 14. q. 2. Ita Sylua Nupt. Probus, Nauar. vbi ſupra.* Nec obſtat, quod ſemper iſta monitoria conceduntur in defectum teſtium, & ſic nulla videatur differentia inter priuilegiatos, & non priuilegiatos; nam licet ipſa monitoria non concedantur, niſi ad inſtantiam illorũ, qui dicunt ignorare cõtenta in monitorio; tamẽ poteſt eſſe, quòd priuilegiatus ſciat, multos eſſe teſtes,

qui

qui poſsūt deponere, & quod ſciat propterea ſe excuſari. Quod ſi alij non deponerent, priuilegiatus tenetur reuelare, quis poteſt eſſe teſtis; quia licet nō ſit defectus teſtiū ad probandum, eſt tamen defectus ad ſciendum, adeſſe teſtes. *Nauar. d. corol. 66. nu.* 818. qui teſtes poſteà poſſunt cōpelli ad deponendū. Hæc enim procedunt, dummodo non timeatur damnum graue in perſona, fama, vel rebus priuilegiati, *arg. d. c. officij de pœnit.* Tenentur tamen filij ſpirituales ſemper reuelare, quia poſſunt eſſe teſtes cōtra patres ſpirituales. *Felin. in cap. cum Nuncius, de teſtib. & eſt communis, de qua teſtatur Proſper. Farinac. de teſtib. q.* 54. *n.* 198.

4 Quartò notādum, quòd qui ſcit, aliquem rē detinere ſine peccato, vel in compenſationem, non tenetur illum prodere. *Nauar. c.* 25. *n.* 49. *Angel. in verbo, furtum. Ripa, & Probus vbi ſupr.* & idem intellige in omnibus caſibus, in quibus non tenetur reſtituere, cùm ceſſet peccatum, cuius ratione fertur excommunicatio. Item non tenetur quis reuelare, ſi ſcit, illum, ad cuius inſtantiam fertur excommunicatio, nō habere ius. *Nauar. conſ.* 7. *de ſent. excommun.*

5 Quintò, nemo tenetur denunciare emendatum, vel emendandum ante correptionem fraternā, etſi iudex id præcipiat; niſi quando fraterna correptio non eſt neceſſaria, vt in crimine hæreſis, proditionis, & aliorum, in perniciem Reipublicæ vergentium, vel quando non ſperatur emendatio; *D. Thom.* 2. 2. *q.* 73. *art.* 7. *Syl. ver. denunciatio, Sylua Nuptialis, Prob. Nauar. vbi ſupr.* Nec debet reuelari debitor, qui eſt notus. *Sot. in* 4. *diſt.* 22. *q.* 1. *art.* 2.

6 Sextò, qui probabiliter timet, ſibi aliquod graue damnum ſpirituale, vel temporale, ſiue inimicitiam capitalem euenturam ex reuelatione, non tenetur denunciare; quia nec tenetur teſtificari. *Bald. Felin. in cap. dilectorum, de teſtibus cogendis. Nauar. cap.* 25. *num.* 50. Hinc familia excuſatur à reuelando. *Syl. & Angelus in verbo, familia.*

7 Septimò, non comprehenduntur ſubditi, qui tēpore excommunicationis degunt extra territoriū Epiſcopi excommunicationis, *c.* 2. *cum ibi notat. de conſtit. lib.* 6. *Nauar. c.* 27. *n.* 6. Sed quid, ſi aliquis tempore excōmunicationis erat impotens, abſens, vel eam alio modo ignorauit, poſteà ſciuit, fuiſſe latam ſententiā excommunicationis contra non reuelantes, an ſit obligatus reuelare quamprimum potuerit, ſub eadem pœna excommunicationis? *Sot. lib.* 4. *diſt.* 22. *q.* 1. *art.* 2. *caſu* 1. videtur tenere eſſe obligatum ad reuelandum, vel reſtituendum, ſub eadem pęna excommunicationis. Idem videtur affirmare *Nauar. c.* 25 *nu.* 46. *arg. cap. cum dilectus, de dolo, & contum. cum ibi not.* Sed contrarium dicendum eſt, quòd non obediens, quamprimum poteſt, non incidit in eandem ſententiam excommunicationis, ex quo illa ſententia fuit lata contra illos, qui fuerunt contumaces, *iuxta c. nullus, & c. nemo,* 11. *q.* 3. Inter quos non fuit iſte, ſed opus eſſet noua ſententia contra illum nouum contumacem. Nec eſt verum, quòd ſententia excommunicationis habeat tractum ſucceſſiuum; nam in continenti aſſumit

vires

vires in eum, contra quem fertur; ſecus ſi feratur per ſtatutum, tunc enim comprehenduntur futuri cōtumaces; quia lex ſemper loquitur, *l. Ariani, C. de hæreticis, not. Abb. in c. à nobis, el primo, de ſent. excommun.*

8 Declara hoc dictum, niſi ante fori mutationem fuerint moniti ſub pœna excommunicationis: quamuis poſteà tempore excommunicationis reperiantur alio tranſtuliſſe domicilium. Ita tenet *gloſ. in c. prætera, el 2. de appell. in verbo impedire.* Vbi dicit, quod excommunicatio lata ſub conditione, vt ſatisfaciam infra certum tempus, ligat, ſi pendente conditione efficiatur alterius fori. Sequitur *Innoc. Abb. in d. c. præterea. Io. Andr. in reg. cum ſunt. de reg. iur. in 6. in Mercur. Feder. de Senis conſ. 97. nu. 4. Marian. Socin. in c. ſacro, nu. 152. de ſent. excomm. qui teſtatur de communi, & nouiſſimè Petrus Ant. Lazarius in Tract. de monitor. ſect. 4. q. 17. qui plures cumulat*, quia per monitorij citationem perpetuatur iuriſdictio, *cap. propoſuiſti, de foro comp.* & quamuis ſupradicti Doct. loquantur, quando fertur excōmunicatio ſub conditione, ſi intra tale tempus non fuerit ſatisfactum, & non quando tantum fit monitio ſub pœna excommunicationis abſque prolatione ſententiæ cōditionalis; tamen idem videtur dicendum, cū militet eadem ratio, niſi monitorium non perueniſſet ad notitiam.

9 Quæritur, quid, ſi Epiſcopus intendat in ſententia excommunicationis ligare futuros contumaces, & talis videtur præſumenda eius intentio, vt alij valentes patere poſt fulminationem ſententiæ includantur? Reſpondetur, adhuc opus eſſe noua ſententia excōmunicationis, quandoquidem futuri contumaces per ſtatutum excōmunicari poſſunt, ſed non per ſententiam, *gloſ. in c. Romana, §. caueant, de ſent. excomm. in 6. gl. in c. 2. de conſtit. eod. lib. 6. Franch. in d. §. caueant. Couar. in c. Alma mater. 1. par. relictionis, §. 10.* qui declarat, quòd ſententia excōmunicationis generaliter poſſit fieri ab homine pro futuris culpis, ex rationabili cauſa, *iuxta d. §. caueant.* Quam ipſe exiſtimat, quoties aliquod delictum in aliqua vrbe, vel prouincia frequentiſſimum ſit, tunc poterit ſententia excommunicationis ab homine generaliter ferri ad imitationem legis, & Canonis in eos, qui illud crimen commiſerint; & ita praxim ſe habere teſtatur: quare inſpicienda ſunt verba ſententiæ excommunicationis fulminatæ, & cauſa, alias futuri non comprehenduntur.

10 Octauò, quos pars, vel iudex non intendit includere, non comprehenduntur in monitorijs. *Syl. Nupt. & Probus, vbi ſup. Sot. de iuſt. & iure lib. 5. q. 3. art. 1. Nauar. cap. 27. nu. 14.* Vnde pater non præſumitur, quòd velit filium, qui eius bona ſurripuit, excommunicari, nec maritus vxorem, & dicit notabiliter *Sotus vbi ſupra*; & ideò non comprehenduntur, quamuis teneantur ad reſtitutionem, quando graue eſt damnum. Hinc, ſi aliquis fraudulenter in Curia Archiep. Neap. obtineret monitorium, aſſerens fuiſſe ſibi ſublata bona valoris quinquaginta ducatorum, quod non obtineret, niſi pro tali ſumma, & reuera

non

non aſcendebant ad dictam ſummã, non comprehenduntur ſcientes, vel retinenentes in tali monitorio. Idem quando partes ex pacto diſtulerunt ſolutionem; quia iudex non intendit excommunicare pluſquam pars exigit, *iux. ſuprad. Doct.* Et ex his poteſt inferri ad alia.

11 Nonò, ſcire dicitur, vt teneatur reuelare, qui cognoſcit per vnum ex quinque ſenſibus corporis *l. qui teſtamento, ff. de teſtamentis. l. 1. in princ. ff. de his, quæ in teſtamento delentur.* vel ſi aliquid nouit ex confeſsione partis. *c. hoc videtur. 22. q. 5.* aut ſi id pro certo tenet ex aliqua iuſta ratione. *Innoc. in c. cum cauſam. de iuram. calum.* vel de iuſta credulitate; nam teſtis de credulitate probat, quando reddit iuſtam cauſam credulitatis. *c. quoties. de teſtib.* & in pluribus alijs caſibus relatis per Felin. & alios ibi: vel ſi audiuit ab aliqua perſona fide digna. *iuxta gloſ. ſing. in l. à Titio. ff. de condit. & demonſtr.* Si verò quis audiuit, ſed ignorat à quo, non tenetur reuelare. Idem, ſi à perſonis non fide dignis; nam qui citò credit, leuis eſt corde, *c. non ſolum*, 11. *q.* 3. vel ſi audiuit à perſona fide digna, verùm ſcit, quod illa non plus nouit, quàm ipſe, nec id audiuit ab eo, qui plus ſcit, quàm vterque ipſorum; vel quãdo ille à quo audiuit, reuelauit; & quamuis teſtis de auditu regulariter non probet, *vt notatur in l. teſtium. C. de teſtib.* tamen tenetur reuelare, à quo audiuit; quia poterit iudex ex officio interrogare illum, à quo audiuit, qui forte maiorem lucem afferet, & tutius eſſe reuelare cenſet. Franc. Marc. *deciſ.* 648. quia teſtes de auditu ſaltem faciunt adminiculum, & præſumptionem. *Archid. communiter receptus in d. cap. hoc videtur. 22. q. 5.* In dubio autem, quando reuelans neſcit diſcernere dictas qualitates in illis, à quibus audiuit, debet reuelare ex regula iuris, quod tutior via ſit eligenda. *Nau. d. coroll. 65. nu. 787. & in Manual. c. 25. num. 49.*

12 Preterea inhabiles ad teſtificandũ tenentur reuelare; quia eorum teſtimonium non omnino inualidum eſt: nam etſi non probent, faciunt tamen præſumptionem. *gloſ. in c. 1. in verbo, ad teſtimonium. de teſtibus in 6. & ibi Domin. & Franch.* & eorum fides ſuppletur, ex magna fide conteſtis, *iuxta communem in l. ſi quis ex argentarijs. §. cogentur.* per illum tex. *ff. de edendo.* & ex numero aliorum teſtium, *iuxta gl. in l. teſtium fides.* in verbo, *numerus. ff. de teſtib.* vel in caſu difficilis probationis. *Boſſ. de indicijs nu.* 177. Suppletur etiam fides ex adminiculis coniecturis, præſumptionibus, & veriſimilitudinibus. *Crau. conſ.* 35. *Farinac. de teſtib. q. 62. nu. 345. qui teſtatur de communi opinione.*

13 Quæritur, ſi teſtator vni ſuam voluntatem ſignificauit, dicens, relinquo eam quantitatem illi perſonæ, quam ſignificaui Franciſco, quid fieri poteſt, & ſtatur ex voluntate teſtatoris dicto vnius, *l. Theopompus. ff. de dot. prælegata*, *leg. quem hæredi. ff. de rebus dubijs.* An hoc caſu poſsit ad inſtantiam hæredis præcipi ſub pœna excommunicationis dicto Commiſſario, vt veritatem dicat de voluntate teſtatoris ſibi reuelata. Reſpondetur affirmatiuè, quia commiſſarius eſt teſtis, ex quo tenetur iurare talem fuiſſe voluntatem defuncti, *vt dicitur in dict.*

 l. Theo-

l.Theopompus.& teſti certo poteſt fieri præceptum ſub pęna excommunicationis, *vt dicitur in praxi num.* 40. *ex Abbate in capit. ad noſtrum. el 2. de iureiur. & alijs.* Et nota hunc caſum, quia frequenter occurrere ſolet, & ſtatur dicto vnius, tam reſpectu quātitatis, *vt in d. l. Theopompus.* quàm reſpectu perſonæ, cui legare voluit, *vt in d. l. quem hæredi.*

14 Quando autem poſſit concedi monitorium contra donatarios, vel legatarios, qui fidem præſtiterunt teſtatori de reſtituendo bona filijs ſpurijs teſtatoris, vel donatoris, tradit latè Petrus Ant. Lazarius *in tract. de monit. ſect. 3. q. 5. qui multa alia vtilia dicit in d. tract. ad quem te remitto.*

¶ Vide eundem Lazarium in tractatu de monitorijs, qui *ſect. 2. per quæſt.* 17. *& ſect. 3. per quæſtiones* 12. latè diſputat, quis per monitoria obligetur ad reuelandum, & reſtituendum.

F. G.

SVMMARIVM.

1 *Clericus habet beneficium, quod non poteſt conueniri, niſi in quantum facere poteſt.*

2 *Clericus non tenetur cedere bonis.*

3 *Clericus conſtitutus in minoribus, gaudet beneficio c. Odoardus. de ſolut. & num. 25.*

4 *Beneficio cap. Odoardus. renunciari non poteſt.*

5 *Beneficio cap. Odoardus. de ſolut. non gaudet, qui non confitetur debitum.*

Nec doloſus, num. 6.

Nec in delictis, nu. 7. & an reſpectu intereſſe partis, & quid in mulctis, ibidem.

Nec qui in ludo, vel luxurioſe viuendo bona conſumpſit, nu. 8.

Nec conuentus actione reali, nu. 9.

Nec penſionarius, pro penſione ſoluenda, num. 10.

Nec laicus effectus Clericus in fraudem creditorum, num. 11.

Nec Clericus negotiator, nu. 12. Et quid in obligato in forma Cameræ, aut cōdemnato per tres ſententias conformes? vel quando debitum eſt iuratum, num. 13.

Nec quando creditor eſt pauperior, numer. 14.

15 *Clericus, quando non gaudet beneficio cap. Odoardus, & luit in corpore, quomodo debet luere.*

16 *Clericus non poteſt carcerari pro debito ciuili; limita, quando eſt periurus, vel debitum deſcendit ex delicto, aut eſt ſuſpectus de fuga.*

17 *Clericus an debeat detineri carceratus, pendente diſcuſſione ſuper admiſſione ad beneficium cap. Odoardus.*

18 *Clericus debitor ſi poteſt, & recuſat ſatisfacere, poterit carcerari.*

19 *Paupertas Clerici eſt probanda vt admittatur ad beneficium c. Odoardus, de ſolut. & quomodo probetur, & etiam Clericus tenetur indicare bona.*

20 *Beneficium cap. Odoardus, an poſſit pluries obtineri.*

21 *Clericus in forma Cam. obligatus, an gaudeat beneficio cap. Odoardus.*

22 *Condemnatus per tres ſententias, an ſuffragatur c. Odoardus.*

23 *Clericus an poſſit opponere ſe eſſe Clericum inopem.*

24 *Clericus ſpoliator doloſus; an admittatur beneficium c. Odoardus.*

25 *Ceſſio bonorum permiſſa à iure ciuili laicis, qui non ſunt ſoluendo, eſt interdicta clericis.*

26 *Ali-*

26 *Alimenta miſericordiæ cauſa præſtanda quanta eſſe debeant.*

De materia cap. Odoardus. de ſolut. latè. Cap. III.

1 FREQVENS eſt in Curia Archiepiſc. Neap. materia *c. Odoardus de ſolut.* quam breuiter, & ſuccinctè enucleare operæpretium eſſe duxi. Habet Clericus, qui dicitur miles cæleſtis militiæ, ad inſtar militis armatæ militiæ priuilegium, vt pro debito ciuili non poſſit conueniri, niſi in quantum facere poteſt. *Gloſ. in l. miles. ff. de re iud. quam ſequuntur Bar. Alex. Iaſ. R pa, Imola, Abb. Anchar. & idem Imol. in d. cap. Odoardus. Frāch. in cap. ſi Clericos. de ſent. excomm. in 6. Felin. in cap. cum ex officio. de præſcrip. Couar. lib. 2. variar. reſolut. cap. 1 Beat. de inope debit. cap.* 17. *Caccialup. de deb. ſuſpecto, q.* 5. Hæc eſt magis cōmunis opinio, quidquid voluerit Alber. *in d. l. miles. Matthesil. not.* 61. Si enim miles terreſtris militiæ habet hoc priuilegium, ne militiam deſerat; quanto magis Clericus, ne deſerat ſeruitium diuinum, & ne in opprobrium totius ſtatus Eccleſiaſtici cogatur mendicare; ſed relicto ei patrimonio ſufficienti ad victum, aut redditibus beneficij, pro honeſta vitæ ſuſtentatione aſſignatis; admittitur ad iuratoriam cautionem, de ſoluendo debita, cum peruenerit ad pinguiorem fortunam, *d. c. Odoar. & c. peruenit. de fideiuſſ.*

2 Nec Clericus pro debito tenetur cedere bonis. *Abb. Imol. Anchar. in c. Odoar. Cou. d. c.* 1. *nu.* 9. *Beat. d. cap.* 17. *nu.* 8.

3 Prædicto beneficio, *c. Odoar.* gaudet Clericus, non ſolum in ſacris, ſed etiam in minoribus ordinibus conſtitutus, cum tex. loquatur ſimpliciter de Clerico, & Clericorum appellatione in fauorabilibus veniunt omnes addicti ſeruitio diuino, ſiue in minoribus, ſiue maioribus ordinibus ſint conſtituti. *Abb. in Rubr. de vit. & boneſt. Cler. & in c.* 2. *de cohabit. Cleric. & mulier.* dūmodo conſtitutus in minoribus alicui Eccleſiæ in diuinis ſeruiat. Non enim gaudere debent, qui minoribus ordinibus inſigniri ſolent, vt vitijs, & criminibus liberius vacent, & Eccleſiæ non inſeruiunt, *vt dicunt Couar. d. c.* 1. *Io. Gutierrez de iuram. confirm. p.* 1. *c.* 17. *Suarez in praxi* 3. *par.* 2. *tom. c. vnico. Menoch. de arbitr. caſu* 183. *Proſper. Farin. de carceribus, q.* 27. *nu.* 69. Quemadmodum nec Clericus in minoribus gaudet priuilegio fori, ſi Eccleſiæ in diuinis non inſeruit, aut beneficium non habet. *c.* 6. *ſeſſ.* 23. *de reform. Conc. Trid.* Et ita ſeruatur in Curia Neap.

4 Amplia, vt Clericus non poſſit renunciare beneficio *d. c. Odoard.* etiam cum iuramento, cum ſit inductum in fauorem totius ordinis clericalis, ne cogatur cum dedecore mendicare. *Ita Oſt. Io. Andr. in d. cap. Odoar. Suarez, vbi ſupra. Quidquid dicat Gutierrez d. cap.* 17.

5 Declara primò, vt non gaudeat prædicto beneficio, qui non confitetur debitum, *vt eſt expreſſum in d. cap. Odoar.* & talis recognitio debiti poteſt fieri etiam poſt ſentētiam, *vt tradit Afflict. in deciſ.* 379. *Brun. de ceſſ. bonorum. q* 2.

6 Declara ſecundò, vt doloſus non gaudeat prædicto beneficio. *Verall. deciſ.* 278. *par.* 1. *Io. Bapt. Ferret. conſ.* 144. Hinc infertur, quòd ſi Clericus

tempore contractus ſciebat ſe non eſſe ſoluendo, & falsò aſſeruit poſſidere idoneas facultates,& eſſe ſoluẽdo,ratione doli non debet gaudere, *ex tex.notabili in l.pen. ff.de iure dotiũ.* Secus ſi non aſſeruit habere idoneas facultates, *ex reg. l. qui cum alio.ff.de reg.iur.* Idem in doloſo volente bonis cedere, dicit Brun.*vbi ſupra q.31.4.q. princ.* Infertur etiam, quòd Clericus, qui in fraudem creditorum bona cõſumpſit, non debet gaudere dicto beneficio. *Io.Ferret.vbi ſup.ex leg.ſi quis dolo.ff.de re iud.& leg.etiam* §. *licet.ff. ſol.matr.* ſicut nec in hoc caſu debitor admittitur ad ceſsionem, *vt tradit Brun.q.28.d.4.q.prin.* Nec etiam gaudet Clericus dicto beneficio, ſi debita contraxit ſub ſpe gaudendi dicto beneficio. *Ferret.conſ.prędicto.* Nec etiam debitor hoc caſu gaudet ceſsione bonorũ, *iuxta tradita per Brun. vbi ſupra,q.3.4.q.princ.* Nec etiam gaudeat Clericus, qui bona occultat, *vt dicit Beat.d.cap.17.num.12.*

7 Declara tertiò, vt Clericus non gaudeat dicto beneficio in delictis; ſed ſi non habet in ære, debet luere in corpore, *ex reg.l.fin.ff.de in ius vocando, c.finem litibus.de dolo,& contumac.* quod procedit, quando pœna pecuniaria eſt applicãda fiſco ad vindictam publicam; ſecus ſi pecunia ſit ſoluẽda parti ratione intereſſe; quia reſpectu dicti intereſſe, habet locum beneficiũ dicti capituli. *Ita Io.Andr. & Abb.in d.cap.Odoar. Idem Abb.in d.cap.finem litibus. Cou. in d. c. 1. Menoch.de arbitrar.caſu* 447. Et hæc eſt veritas, quidquid alij dixerint, quos refert Couar.*d.c.1.*

Subdeclara, quando pecunia ſoluenda parti, licet ex parte recipientis, detur ratione intereſſe; ex parte tamen ſoluentis eſt pœna, nempe, ſi Clericus iniuſtè litigans, fuit cõdemnatus ad expenſas, propter indebitã vexationem, ſi nõ poteſt ſoluere, luet in corpore. *Abb.in d. c. finem litibus. nu.5.per illum text. qui eſt clarus. Put. deciſ.56.lib.1.Boer. dec.* 349. Subdeclara 2. in mulctis, debitis fiſco, ratione contumaciæ, vel liquidationis inſtrumentorum, aut obligationũ penes acta incuſatarum, alijsvè mulctis, in quibus Clericus gaudet beneficio *d.c.Odoar.* ſi quidem mulcta propter paupertatem in totum remittitur *l. illicitas,ff.de off. Præſ.* & non habens in bonis, non debet luere in corpore pro mulcta, *Brun. vbi ſupra. in 4.q. princ.nu.5.in fine.Clar.§.fin.q.95. qui teſtatur de communi. Proſper Farinac. de delictis q.18.num.67.*

8 Declara quartò, vt Clericus, ſi in ludo, vel luxurioſè viuẽdo, bona ſua conſumpſit, nõ gaudeat beneficio *c. Odoar.* ita Ferret.*d.conſ.*144.*ex Bald. in l.1.C.qui bonis cedere poſſunt.*

9 Declara quintò in Clerico conuẽto actione reali; ſiquidem non gaudet, ſicut nec maritus, *Bart.in l. maritum.ff.ſolut.matr.* ita tenet Brun.*3.q. princ.nu.*14. vbi pariter dicit, penſionarium nõ debere vti dicto beneficio
10 contra eum, cui ſoluit penſionem: nõ enim æquum eſt, ꝙ dum beneficium obtinet, exceptione *d.c.Odoar.* vel alia, iuuetur. idem dicit Cou. *in d.c.1.*

11 Declara ſextò in laico effecto Clerico, poſt debita contracta in fraudem creditorum. Beat.*d.cap.* 17. *nu.22.* qui ex mente Io.Andr.& Abb. *in cap. de obligatis ad ratiocinia*, dicit, quòd ſi debitor fuit carceratus, vel citatus, tunc præſumitur cleri-

tatus aſſumptus in fraudem; aliàs non. In dubio verò non præſumi fraudem; niſi ſaltem creditor fuerit iactatus velle debitorem conuenire efficaciter, probat Farinac. *de inquiſ. q.8.num.3.*

12 Declara ſeptimò in Clerico exercente illicitam negociationem, qui ſicut priuatur priuilegio Clericali, quoad collectas; *c.fin.de vita, & honeſt.Cler.* ita debet priuari beneficio *d.c.Odoard.vt tenet Brun. vbi ſupra, q.3.in princ.nu.15.*

13 Declara octauò, ſecũdum Gomeſium in compendio vtriuſque ſignaturę, vt non gaudeat obligatos in forma Cameræ, aut condemnatos per tres ſententias conformes; vel quando in obligatione adeſt iuramentum. Sed contrarium tenet Couar.*d.cap.1.* cum nulla congrua ratio aſſignari poſſit, quare in his tribus caſib. Clericus gaudere non debeat prædicto beneficio, inducto in fauorem totius Ordinis Clericalis.*Sequitur Beat.dict. c.17.nu.6.* & fuit obſeruatum in Curia Archiep. Neap. in obligato cum iuramento. Et in obligato in forma Cameræ, tenet Galleſ. *de oblig. in forma Cameræ,6.par.q. 7.* Idẽ dicit Put. *deciſ.56.* de condennato per tres ſententias conformes, cum remedium appellationis ſit iuridicũ, & nõ debet pęnã mereri, qui facit actũ lege permittente, *l. Gracchus. C. de adult.* niſi quoad expenſas, vt ſupra dixi.

14 Declara nonò, vt non debeat gaudere Clericus dicto beneficio, quando creditor clericus eſt pauperior ipſo debitore, quia in pari cauſa debet præferri ille, qui tractat de damno vitando, cùm prima charitas incipiat à ſeipſo; ſed cum neuter habeat vnde viuat, æquius eſt, creditorem præferri, qui repetit ſuum, quàm Clericum lucrari, vt his rationibus concludit Bart.*in d.l.maritum.* non debere marito gaudere beneficio, vt non poſſit conueniri, vltra quã facere poteſt, quando mulier eſt pauperrima.

15 Quando verò Clerici debent luere in corpore iuxta ſupradicta poſſe verberibus cædi, tenet Boe.*deci.349.* alleg.tex.cum glo.*in c.quia 5.q.6.* Sequitur Farin.de delict.& pęnis.*q.26. n.12.* Nihilominus Curia Archiepiſ. Neap. ſolet ipſos relegarẽ in inſulã; iudicis .n. arbitrio remittitur, qualis debeat eſſe iſta commutatio.*l.1.§.fi. ff.de pœnis.Gloſ. & Doct. in d. c. finem litibus.Farin.in d.q.26.nu.12.* Quando verò pœna ſoluenda eſt minima; non debet fieri talis commutatio in corporalẽ, iuxta æquiorem opinionẽ *Boer.d.deciſ. Tiraq. de indicijs in rebus exiguis fol.33.verſ.7.Iaſ.in §.penul.de action.* licet in contrariũ ſit communis opinio.*Clar.q.95.* ſed prima videtur ſeruanda in foro Eccleſiaſtico, ſaltem de æquitate Canonica; vel poterit etiam debitor diutius in carcere detineri: Et prędicta commutatio in pęnam corporalem, poterit fieri etiã poſt ſententiam; quamuis in ea nihil fuerit dictum de tali commutatione, vt dicit, & probat Theſaur. *dec.231.* etſi alterius opinionis ſit Fari.*d.q.26*

16 Ex beneficio prędicto, q Clericus non poteſt condemnari, niſi in quãtum facere poteſt, ſequitur, quòd pro debito carcerari non poteſt; id enim operatur hoc priuilegium.*Aret.in l. alia.§.eleganter.ff ſolut.matr.* Franch. qui in ſpecie loquitur de Clerico, *in cap. ſi Clericos. de ſentent. excommun. in 6. Couar. Beat. Caccialup. vbi*

B 3 *ſupra,*

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ſupra, Farin. de carcer. q. 27. num. 70. ſed ſequeſtrantur fructus beneficiorum, vel aliorum reddituum, relicta ei congrua portione. Poterit tamen carcerari Clericus pro debito, quando eſt periurus, quia debitum eſt iuratum, propter peccatum periurij, quod eſt graue, *c. hoc videtur. 22. q. 5.* Ita not. Afflict. *in Conſtit. Regni, ſi quis Clericus. in 6. not. ſub Rub. de clericis conueniendis. Brun. d. q. 3. princ. nu. 17.* & ad fundandum periurium, ſufficit probare, quod tempus ſoluendi eſt elapſum. *Felin. in c. querelam. de iureiur. in princ.* Poterit etiam carcerari Clericus ſuſpectus de fuga; & tunc etiam ab ipſo creditore capi poteſt, ſi aufugiat cum bonis. *Abb. in cap. cum non ab homine. de iud. Brun. d. q. 3. Couar. & Farinac. vbi ſup.* & eſſe communem opinionem teſtatur Fel. *in d. cap. cum non ab homine*, debet tamen quanto citius poterit iudici præſentare, & ſi Clericus offert ſatisfactionem propriam, vel cautionem idoneam, debet relaxari; aliàs creditor eſt excommunicatus, *iux. Bal. & Fel. in d. c. cum non ab homine.* Item poterit carcerari pro debito proueniente ex delicto. *Franch. notab. in capit. dilectus, de appell. per capit. 1. de depoſito. Marſ. in prax. §. attingam. num. 70. Farinac. vbi ſupra.* Poterit quoque carcerari clericus obligatus in forma Cameræ, *vt per Farinac. vbi ſupra.* quidquid dicat Couar. *d. cap. 1.* Nam praxis ſe habet in contrarium.

17 Sed dubium eſt, an Clericus debeat detineri carceratus pendente diſcuſſione ſuper admiſſione ad beneficium *dict. cap. Odoardus.* & ex ſupradictis facilè poteſt haberi reſolutio; ſiquidem, ſi Clericus eſt periurus, vel eſt ſuſpectus de fuga, carcerari poteſt; & poſtea cum cautione idonea poterit habilitari. Quod autem ratione inſtrumenti habentis executionem paratam, poſſit etiam carcerari vltra periurium, facit: nã cedens bonis, non poteſt carcerari. *l. 1. vbi Bar. Bal. & alij. C. qui bonis cedere poſſunt*: & tamen poteſt carcerari vigore talis inſtrumenti, iux. Ang. *in l. nemo. C. de exact. tribut. lib. 10. & in l. alia. §. eleganter. ff. ſol. mat.* quem ibi ſequitur Paul. dicens; quod iudices irridet Baldum contrarium dicentem *in d. l. 1.* & veriorem eſſe opinionem Angeli, dicit Alex. ibidem. dicitur tẽdere in dammum totius ordinis Clericalis, quòd Clericus, pendente tali diſcuſſione, maneat carceratus. In Curia verò Archiep. Clerici, vigore inſtrumentorum prædictorum, & obligationum penes acta, carcerantur, quia ritus magnæ Curiæ Vicariæ 166. *de liquidatione inſtrumẽtorum.* eſt receptus in Curia Archiep. *vt in conſtit. 54.* & ſi poſt carcerationem petunt admitti ad beneficium prædictum, manent carcerati, donec diſcutiatur, an gaudere debeant dicto beneficio. Quando verò petunt admitti ad d. beneficium, antequam carcerentur, Curia diuerſimodè ſeruauit. Sed non recedas à prædictis, vt poſſint carcerari, quando adeſt periurium, vel ſuſpicio fugæ. Et dicta procedunt etiã, quando à Papa impetratur reſcriptũ ſuper dicto beneficio, quia in verbis diſpoſitiuis ſemper ſolent poni illa verba, Facias, vt de iure faciendum eſt; licet ſecus dicatur in narratiuis; & verba diſpoſitiua ſunt attendẽda. *Clem. 1. de præb.* & quando debitor dicatur ſuſpectus de fuga, latè tradit

Menoch. *de arbitr. caſu* 87. *lib.* 2.

18 Sed aduerte, quod dicit Clericus non poſſit carcerari, niſi in caſibus enumeratis in praxi, tamen quando fuit condemnatus ad ſoluendum, & poteſt ſatisfacere, ſi recuſat, ſemper poterit carcerari. *Ita notabiliter dicit Abb. in c.* 1. *de depoſito. cuius opinio eſt in praxi recepta*: nam contra Clericos valentes ſoluere, & recuſantes expediuntur litteræ exequutoriales in rem, & in perſonam.

19 Præterea, vt admittantur Clericus ad d. beneficium, eſt probanda paupertas. *Staphileus de litteris grat. & Iuſtit fol.* 159. *Couarid. c.* 1. *Brun. d. tractatu, q.* 26. vel per famam in vicina, vel quia viſus eſt mendicare, vel alio modo, iudicis arbitrio; *iuxta Gloſ. in auth. præterea. C. vnde vir. & vxor. ad tradita latè per Cou. in lib.* 1. *variar. reſolut. c.* 6. *& per Brun. d. q.* 26. Nec probatur per ſolam aſſertionem petentis admitti ad beneficium, nam qui eam allegat, probare debet; *Gl. l. ſi vero. §. qui pro rei. ff. qui ſatiſdare cogantur, Afflict. latè deciſ.* 377. *Brun. d. q.* 26. ſeruatur etiam in Curia Neap. quod Clericus tenetur ad inſtantiam creditoris indicare bona, quæ habet, vt poſſit gaudere dicto beneficio, ſicut cedens bonis tenetur indicare bona. *Gloſ. & Bart. in l. penult. ff. tit. noui.*

20 Vltimò notandum, quòd ſemel admiſſus ad beneficium prędictum, non prohibetur iterum admitti, quemadmodum bonorum ceſſio poteſt reiterari. *Paul. de Caſtr. in l. ex contractu. C. de bonis auct. iudicis poſſidendis, vbi etiam Salic.*

ADDITIO.

¶ An beneficio *c. Odoardus. de ſolut.* gaudeat Clericus in forma Cam. obligatus, *Galleſ. de oblig. Cam. q.* 19. *nu.* 1. alias partic. 4. q. 3. tenet gaudere, quia ex hoc nõ impeditur, ſed reſtringitur, & modificatur executio, licet additio videatur in contrarium inclinare.

Cap. Odoardus non ſuffragatur condemnato per tres ſententias, *Gomez in Compendio vtriuſque Signat. nu.* 88. vbi quod non iuuatur ille, qui accepit beneficium, & conſenſit penſioni cum iuramento, & poſtea denegat ſoluere penſionem, quia ſcilicet habet beneficium, quod poteſt dimittere ad beneplacitum, ſecus autẽ ſi penſioni ipſemet non cõſenſit, ſed per procuratorem, & deciſ. 22.

Contrarium tenet *Couar. lib.* 2. *variar. reſol. c.* 1. *num.* 9. *verſ. quoties*, vbi reprobat Gomeſium, & tenet huiuſmodi Clericum opponere poſſe ſe eſſe Clericum inopem, quia nec iuramento, nec ſententijs priuilegium conceſſum Clericis ob ſtatum Eccleſiaſticum poteſt omnino tolli, & *Marcheſ. de commiſſ. admiſſ. ad c. peruenit, p.* 3. *c.* 1. *§.* 1. *n.* 74. vbi quod hęc opinio eſt approbanda, & quod ita fuit reſolutum in plena Signatura.

Item non conceditur Clericis in minoribus ordinibus conſtitutis, ſed illis, qui ſunt in maioribus, vel Eccleſiæ inſeruiunt, *Cou. d. nu.* 9. *verſ. cæterum, Marcheſan. vbi ſupra nu.* 9. *&* 57.

An Clericus ſpoliator doloſus admittatur ad c. Odoardus, pro & contra Marcheſanus *vbi ſup. cap.* 1. *§.* 1. *num.* 75. *& ſeq. fol.* 318. F. C.

Porrò Clericis inductum eſt à fa-

cris Canonibus beneficium, *c. peruenit. de fideiuſſ. & c. Odoardus. de ſolut.* & eiſdem interdicta penitus eſt ceſſio bonorum, quæ laicis, qui non ſunt ſoluendo, à iure Ciuili indulta eſt, *ff. de ceſſ. bon.* ne infamiæ biretum, aut ſignũ geſtare cogatur, *Cou. var. reſol. lib. 2. c. 1. nu. 9. Anchar. in d. c. Odoard.*

Verumtamẽ, quia licet ſacri Can. ſoleant pietatem excolere, illam tamen ab æqua iuſtitia diſiungere non conſueuerunt, vt fraudibus, quas poſſet in hoc aduenire cœca auaritia, aliqua ratione occurratur nulli Clericorum ad d. c. Odoar. patet admiſſio, niſi prius probet: primò, quod nec in toto, nec in parte valet æs alienum ſoluere, *Marcheſ. de commiſſ. admiſſ. ad bon. ced. p. 3. §. 1. nu. 7. pag. 318* Secũdò, quod gaudet priuilegio fori ex cauſis expreſſis in *Conc. Trid. ſeſſ. 23. c. 6. de refor. idem Marcheſ. d. §. 1. num. 104. pag. 322.* Quo planè ſequitur, vt nõ ſufficiat ſimpliciter aſſumpſiſſe primam clericalem tonſuram, vel minores ordines, *ad trad. per Dec. in d. c. Odoardus, nu. 4. Marcheſ. d. §. 1. nu. 57.* neque ſufficeret iſta probare, ſed omnia neceſſe eſt, vt debitum fateatur, & caueat de ſatisfaciendo quamprimum peruenerit ad pinguiorem fortunam. *Imol. in dict. cap. Odoardus, num. 4.*

Admiſſo itaq; debeatur alimenta miſericordiæ cauſa, *l. qui bonis, ff. de ceſſ. bon.* eſt quanta eſſe debeant, *Gloſ. fin. in d. c. Odoardus*, dicit, quod non ſunt aſſignanda tanta, vt ſplendidè viuat, ſed ne malè meritus ægeſtate laboret. Verum *Marcheſ. d. §. 1. n. 90.* ait, hoc eſſe remiſſum arbitrio Iudicis, qui penſata qualitate, & nobilitate perſonæ, poterit plus, aut minus indulgere; & ſic, inquit, concedi poterit equus, & famuli, iuxta dignitatem; nec erit attendenda appellatio, ſi qua fortè creditores interponant, ne aſſignata pro alimentis, litibus conterantur: neque refragatur, quod ſit licitum appellare ab exceſſu, & huiuſmodi appellatio ſit admittenda vbi taxa videtur exceſſiua, *Marcheſ. vbi ſup. num. 92.* quia adhuc conſueuit dari commiſſio cum clauſula, nõ retardata ſolutione alimẽtorum. Hinc teſtatur idem *Marcheſ. ibid. nu. 93.* Papam in Signatura dixiſſe nihil reſcribendum in cauſa cuiuſdam nobilis aduerſæ valetudinis, & in ſtatu indigentiæ ſine ſua culpa poſiti, qui fuerat admiſſus *ad d. c. Odoar.* cum ſcutis 350. à qua taxatione tanquam exceſſiua creditores appellarunt, non eſt enim addenda afflictio afflicto.

Quod verò dicendum de eo, qui fuit per tres ſententias cõdemnatus? *Marcheſ. aut vbi ſup. nu. 80.* quod aut habebat iuſtam cauſam litigandi, & tunc poterit obtinere d. beneficium, *c. Odoardus*, aut non habebit iuſtam cauſam, & eo indignus erit. Idem inquit erit de ſpoliatore condemnato per tres ſententias, ad quod adducit *deciſ. 841. Rot. par. 3. diuerſ. Gigas etiam reſponſo 2. de penſ. nu. 8.* vbi examinat dubium an debita penſionis competat beneficium *d. c. Odoardus.* concludit diſtinguendo, quod aut iſte debitor conſenſit penſionis reſeruationi per ſe, aut etiam per procuratorem, vel penſio reſeruata fuit per Papã ſine conſenſu etiam motu proprio. & in primo caſu tenet, quod is contra quem agitur ad ſolutionem penſionis decurſæ non competat, quia ex quo ob non ſolutionem pen-

ſionis

ſionis incurritur pœna ammiſſionis beneficij propter regreſſum, qui cõſueuit reſeruari: ideo inquit cauendũ eſt malitijs, quæ alioquin adinueniẽtur, vt impediretur regreſsus, & potiſſima eſset *d.c.Odoardus*. in ſecundo autem caſu putat competere, quia (inquit) non videtur fieri iniuria pẽſionario, qui penſionem extraordinarie, & contra regul. cancell. ac ſine cauſa onerofa fuit conſecutus.

I. A. Maſſob.

SVMMARIVM.

1 *Abſolutio à iuramento conceditur ſolum ad finem agendi in Curia Archiepiſc. Neap.*

2 *Abſolutio à iuramento ad finem agendi conceditur ſine partis citatione.*

3 *Abſolutio à iuramento ad finem agendi conceditur in Curia Archiep. Neap. poſt per iurium incurſum, & quãdo, & ibi praxis Curiæ.*

4 *Abſolutio à iuramento, conceſſa poſt per iurium incurſum, quando concedi non debebat, an ſit nulla.*

5 *Abſolutio à iuramento, ſi fuit conceſſa, & pars appellauit, poteſt abſolutus, ſiue habilitatus agere, pendente appellatione.*

6 *Abſolutio à iuramento, quando non concedenda.*

7 *Periurium, an incurratur, per ſolam libelli oblationem, vel per litis conteſtationem remiſſiuè.*

8 *Abſolutionem à iuramento an poſſit concedere Epiſcopus, quando eſt dubium, an ſit cuncedenda.*

9 *Abſolutio à iuramento, à quo Epiſcopo ſit concedenda.*

10 *Abſolutio à iuramento in Curia Archiep. Neap. conceditur exteris, etiã ſi iurauerint extra regnum.*

11 *Abſolutio à iuramento poteſt impetrari ſine mandato.*

12 *Abſolutio à iuramento quando ſit neceſſaria.*

13 *Prælatus, vel Tutor, contrahentes pro Eccleſia, vel pro pupillo, an poſſint in caſu læſionis contrauenire cõtractui, etiam iuramento firmato, non petita abſolutione.*

14 *Iuramentum illicitum præſtans, etiam ſcienter, non indiget abſolutione, illi contraueniendo.*

De abſolutione à iuramento. Cap. IV.

1 SERVATVR in Curia Archiep. Neap. quòd abſolutio à iuramẽto, ſiue habilitatio, non conceditur, niſi ſolum ad finem agendi, & experiendi de Iuribus ſuis, coram iudice competenti, non autem ad finem excipiendi, quòd multis retro annis in deſuetudinem abijſse, teſtatur *Galleſius de obligatione in for. Cam. part.*
2 *2. quæſt. 2.* Et conceditur ſine partis citatione, ex ſtylo antiquo curiæ, *iuxta conſil. Oldrad.* 120. *Afflict. in decis.* 120. *qui teſtatur de magis communi, Galleſ. vbi ſupra, Couar. libr. primo, variar. reſolution. capit.* 14. Si autem alibi reperiretur ſtylus cõtrarius, quod pars eſset citanda, ſeruari deberet, *vt latè tradit Anto. Gagliardus de abſolut. à iuramen. §.*
3 *prim.* Item ſeruatur in Curia Archiepiſc. quod aliquando datur abſolutio, ſeu habilitatio à iuramento poſt per iuriũ incurſum, citata tamẽ parte, de qua vidi pluries dubitari: nã in tali caſu ad Papam eſſe recurrẽdum, *dicunt Feder. de Sen. conſ.* 301. *quia fruſtra.*

ſtra. de vſuris. Anchar. conſ. 198. datur .n. materia peierandi, quā Epiſcopus vitare debet *c. ſi vero de iureiurando, Abb. Felin. in c.* 1. *eod. tit. Berous conſi.* 50. *n.* 64. *lib.* 1. *Neuizan. conſ.* 23. *Crau. conſi.* 613. *vol.* 4. *Ant. Gagliardus, vbi ſup.* §. 4. *nu.* 2. Verum iſta concluſio Doctorum admittit aliquas limitationes, ſecundum quas procedit praxis Curiæ. Et primò limitatur, quando periurus non perſeuerat in peccato. ita dicit *Abb. in d. c.* 1. notabiliter, ponens exemplum de eo, qui vēdidit propter metum, & iurauit non cōtrauenire, quia licet peccauerit contrauenïendo, & inciderit in periurium, poterit tamen petere abſolutionem, vt liceat ſibi venire contra venditionem, hoc enim caſu ceſſat perſeuerātia in peccato, & imponi ei debet pęnitentia de periurio. *ſequitur. Felin. in d. cap.* 1. Secundò limitatur, quando quis eſſet periurus abſque dolo, puta, ſi debitor nō ſoluerit in termino, ex dolo, ſed ex culpa; vel ſi aliter excuſatur à periurio, ratione neceſſitatis, vel difficultatis, quia pœna appoſita periuro, non habet locum, ceſſante dolo. *Fel. in d. cap.* 1. *ex Bald. in l. obſeruare.* §. *proficiſci. ff. de offic. Proconſ. num.* 15. *gloſ. in cap. breui, de iureiurando*. Tertiò limita, quando intra terminum Iudex præcepiſſet iuranti, ne ſolueret; quia in euentu termini non incurrit periurium *Archid. in cap. auctoritatem.* 15. *qu.* 6. *Felin. d. capit.* 1. qui dāt cautelam, quod ante aduentum termini, facta āliqua fide de turpitudine iuramenti, obtineretur præceptum: & quamuis *Ant. Gagliard. d. c.* 1. *num.* 34. teneat contra Abb. circa primam limitātionē, abſque efficaci ratione; opinio tamen Abbatis eſt recepta in Curia Archiepiſc. Neap. à tempore antiquiſſimo, & practicatur, quòd periurus petit abſolutionem à periurio, & habilitationem ad finem agendi, allegās metum, vel læſionem, citatur pars, & datur terminus ad probandum lęſionē, & compilatur proceſſus via ordinaria, & probata læſione, vel metu, per ſentētiam diffinitiuam, periurus abſoluitur à quibuſcumque iuramentis per eum præſtitis, ac etiam à reatu periurij, per ipſum incurſi ad effectū agendi, & experiendi de iuribus ſuis, & iniungitur ei pęnitentia ſalutaris pro periurio. Si verò quis nollet probare læſionem, poteſt adire Summum Pontificem, & obtinere abſolutionē.
4 Sed quid, ſi concedatur abſolutio à iuramento, poſt periurium incurſum, quando non eſſet concedenda, an valeat? *Petr. de Anchar. in d. conſ.* 198. dicit, quòd aut periurium nō fuit expreſſum Iudici, & abſolutio non valet, *per l. ſi prætor. ff. de iudicijs*; aut fuit expreſſum, & tunc ſi pars nō fuit citata eſt nulla: ſi verò fuit citata, tunc abſolutio eſt iniuſta, ſed valet. *Sequitur Felin. in d. cap.* 1. *& ſecundum hanc diſtinctionem videtur intelligendum conſil. Crauet.* 613. facit text. *in cap. Paſtoralis.* §. *verum. de appellat.* vbi iniuſta abſolutio ab excommunicatione valet; immo ſi fuit conceſſa
5 habilitatio à iuramento, & pars appellauit, habilitatus pendente appellatione poteſt agere; quia appellatio non ſuſpendit pronunciatum, quādo tractatur de ligamine animæ. Sic etiam appellatio non ſuſpendit abſolutionem ab excommunicatione, vt dicit notabiliter *Fel. in rubr. de appell. poſt nu.* 1. Et ità in praxi plures obti-

nuiſſe

nuiſſe dicit *Vrſill. ſuper deciſ. Afflict.* 188. & pluribus rationibus probat *Ant. Gagliardus vbi ſupra* §. 3. *nu.* 32. Solet etiam dubitari, an ſemper iſta abſolutio ſit concedenda, vltra ſupra dicta de periurio; & concluſio ſit, nõ eſſe concedendam, quando nihil pro-
6 deſſet, & futura eſſet nullius momẽti, vt ſi iuramentum non ligaret, vel viribus non ſubſiſteret, quia pars agens non adimpleuiſſet contractum ex parte ſua. *Neuiz. conſ.* 23. vbi dicit nunquam concedendam eſſe abſolutionem, quando parti poteſt eſſe conſultũ alia via. *ſequitur Ant. Gagliard. vbi ſup.* §. 1. *n.* 3. Item non debet concedi, quando appareret peti per calumniam, *ex dictis per Iaſ. in l.* 1. *ff. de offic. Aſſeſſor. Neuizan. Galleſ. Anto. vbi ſupra.* Item non eſt concedenda non ſolum poſt periurium incurſum, iuxta tamen prædicta, ſed etiã quando tempus ita imminet, vt periurium incurratur. *Neuizan. d. conſ.* 23. *Anto. d.* §. 1. *n.* 42. *Afflict. deciſ.* 31. qui teſtatur Curiam Archiep. Neap. non fuiſſe ſolitam concedere citationem ſuper abſolutione à iuramento, niſi ad minus ſuperſint 20. dies termini ſolutionis; dicit tamen *Ant. vbi ſupr.* prædicta procedere, quando ex culpa petentis abſolutionẽ immineret periurium; ſecus, ſi nulla culpa interceſſiſſet. Hodie verò in Curia Archiep. Neap. conceditur abſolutio ad finem agendi, etiam ſi vnus dies termini ſolutionis ſupereſſet. An autẽ quis dica-
7 tur periurus per ſolam libelli oblationem, vel per litis conteſtationem contraueniendo, *vide Bald. in auth. habita. C. ne filius pro patre, & in l. ſi quis maior. C. de tranſact. DD. in l. Lucius.* §. *tres hæredes. ff. ad* Trebell. *Alex. conſ.* 52. *vol.* 2. *Ruin. conſ.* 181. *vol.* 1. *Verall.*
8 *deciſ.* 233. *par.* 1. Sed obſtat dubium, an poſſit Epiſcopus concedere abſolutionem à iuramento, quãdo eſt dubium, an ſit concedenda, vel non: & recurrendum eſſe ad Papam dicit *Innoc. in cap. venerabilem. de elect. Fel. in d. cap.* 1. *Innoc. in capit. cum contingat. eod. tit.* Verum communis opinio eſt in cõtrarium, quod poſſit Epiſcopus illam cõcedere, de qua teſtatur *Ant. Gagliard. d.* §. 4. & tenet *Abb. in d. c. venerabilem. reſpondens ad illum text. idem Fel. in c.* 2. *de ſponſ. Ant. de Butr. in c. quanto. de iureiurando. Geminian. in c. fin. de for. compet. in* 6.
9 Sed aliud dubium eſt, à quo ſit cõcedenda abſolutio à iuramento, ab Epiſcopo, an iurantis, vel eius, cui iuramentum præſtitum eſt? & ſi ab Epiſcopo iurantis, an ſufficiat, quòd ſit domicilij, vel originis, licet alibi ſit celebratus contractus? Et magis communis opinio eſt, quod à quouis Epiſcopo iurantis ſit cõcedenda, coram quo conueniri poſſet, pro obſeruantia contractus. *Calder. conſi.* 1. *de offic. ordin. & conſil.* 6. *de iureiura. Lap. allegat.* 10. *Aretin. conſ.* 142. *Couar. libr.* 1. *variar. reſolut. cap.* 4. *num.* 5. *Capic. deciſ.* 18. *Ant. Gaghar. vbi ſupra.* §. 4. *num.* 55. *qui plura adducit pro hac communi opinione,* maximè quando non requiritur partis citatio, vt
10 ſeruatur in noſtra Curia *Rom. in ſing.* 470. Eſt tamen notandum, quod in Curia Archiep. Neap. ex antiquiſſima obſeruantia abſoluuntur omnes exteri à iuramentis præſtitis, etiã extra Regnum, quando adeunt Ciuitatem Neapolitanam animo litigandi in Curia ſæculari, & dicunt hunc actũ eſſe quaſi penitentialem. *Ant. in cap.* debi-

per debitores. n. 7. de iureiur. & vbique locum eſse pœnitentiæ. *Notatur etiã per Annam alleg.* 83. Vltimò notandum, quòd abſolutio à iuramento non poteſt impetrari ſine mandato, cùm ſit gratia, & poteſt concedi abſenti, & ignoranti. *Fel. d. c. 1. iuxta not. in cap. annotuit. de elect. & in c. ſi tibi. de præb. in 6.* Debet tamẽ ſequi ratificatio intra terminum pręfixum ad ſoluendũ, aliàs incurritur in periurium, ratificatio enim debet fieri in tempore. *Rom. conſ.* 427. *Milis in repertorio, in verbo ratificatio. Ant. Cagliar. latè loco citato. num.* 1.

ADDITIO.

12 Sed dubitatur quandoi abſolutio à iuramento ſit neceſsaria, & reſpondet *D. Auguſtinus Beroi q.* 28. *num.* 2. quod tunc eſt neceſsaria quando quis ex iuramento ligator ad illius obſeruantiam ſub periculo animæ, & peccati; adeò quod qui ligatus non eſt,
13 abſolutione non indiget, cum priuatio præſupponat habitum, §. 1. *Inſtit. de libert.* §. *ſeruus. Inſtit. de cap. dimin. tex. in c. ſignificauit, & ibi gloſ. in ver. deuotione, de pœn. & remiſſ. c. ad diſsol-*
14 *uẽdum, de deſpon. impub. l. decem. ff. de verb. oblig.* Vnde ait, quod Prælatus, & tutor, qui prœſtitit iuramentum tẽpore ſuſceptæ tutelæ, vel prouiſionis, vt moris eſt, vtilia ſe facturũ, & inutilia prætermiſsorum, *ad Clem. quia contingit, §. fin. de relig. domib. Auth. vt hi, & Auth. quod nunc, C. de cur. fur.* & deinde contrahit nomine pupilli, vel Eccleſiæ cũ iuramento, quod nec ipſi, nec pupillus aliqua cauſa cõtrauenient; ait inquam, quod pupillus læſus, Quinimò, & ipſemet tutor, ſeu Prælatus poterit contrauenire ipſi contractui abſque quod aliquam petant abſolutionem à iuramento, etiã ad effectum illi contrauenieņdi; licet poſſint, ac debeant abſolutionem petere ab exceſsu, & in cauſa iuratione, *c. ſi Chriſtus, §. quædam, ff. de iureiuran.*
15 quia huiuſmodi iuramentum eſt illicitum, & qui etiam ſcienter illicitũ iurat, abſolutione non indiget, *capit. quanto de iureiur. Beroi q.* 27. *nu.* 4. *& ſeq. & q.* 28. *n.* 2. *&* 3. Sed cogita per ea, quæ tradit *Bal. in cap. peruenit. de iureiur.*

I. A. M.

SVMMARIVM.

1 *Abſolutio ad cautelam fit ab omnibus cenſuris excepto interdicto generali.*
2 *Abſolutio ad cautelam fit, quando prętenditur ſententia nulla.*
3 *Abſolutio ad cautelam habet locum in cenſuris latis ab homine, non à iure limita, vt ibi.*
4 *Abſoluere ad cautelam non poteſt, qui directam abſolutionem impendere nequit.*
5 *Citatio partis an requiratur in abſolutione ad cautelam.*
6 *Abſoluendus ad cautelam an debeat aliquid probare.*
7 *Abſolutio ad cautelam fit ex gratia.*
8 *Abſoluere ad cautelam qui poſſint, & an delegatus.*
9 *Abſoluere ad cautelam poteſt Archiepiſcopus pendente appellatione ab Epiſcopo ad Papam.*
10 *Abſolutus ab excommunicatione, vt reducatur in eandem ſententiam, an requiratur cauſa cognitio, monitio, & noua ſententia.*
11 *Abſolutio ad cautelã quomodo faciẽda.*

12 Ab-

12 *Abſolutio ad cautelam non poteſt impetrari ſine ſpeciali mandato.*
13 *Canonicus poteſt petere abſolutionem ab excommunicatione pro concanonico, ſed non ad cautelam.*

De abſolutione ad cautelam.
CAP. V.

1 DE abſolutione ad cautelam ſæpiſſimè in Curia Archiep. Neapol. dubitari contingit. Propterea aliqua circa eam annotanda cenſui. Primò notandum, quòd abſolutio ad cautelam poteſt fieri ab omnibus cenſuris, excepto interdicto loci generali. De excommunicatione habetur *in capit. ſolet. & capit. venerabilibus. de ſent. excomm. in 6. & in capit. per tuas. extra cod.* De ſuſpenſione, *in cap. venerabili. eod. titul. & capit. Apoſtolicæ. de except.* De interdicto. *in cap. præſenti de ſentent. excommunicat. in 6.* vbi prohibetur relaxari ad cautelam interdictum generale, *Io. Andr. Io. Monach. Anchar. Dominicus, Franch. in d. cap. ſolet.*

2 Secundò notandũ, quòd abſolutio ad cautelam non eſt concedenda, quãdo excommunicatio fuit iuſta, neque quãdo iniuſta, quia ligat, *c. 1. 11. q. 3.* ſed ſolum, quando dicitur nulla, ex quauis cauſa nullitatis, etiam exemptionis, & eſt aliquod dubium de nullitate; aliàs ſi ab initio conſtaret non eſſe nullam, non conceditur, & ſi conſtaret eſſe nullam, ſtatim fiet abſolutio ſimpliciter, *Ioan. Andr. Domin. Anchar. Franch. in d. cap. ſolet.* habetur *in d. cap. venerabilibus. §. ſane.* & quando petitur, debet exprimi cauſa nullitatis, cum ſic dubitetur, an ſit nulla, vel non, vt dicit *Franch. in dict. cap. ſolet. Couar. in cap. alma mater. de ſentent. excommun. in 6. 1. part. relectionis. §. 12. nu. 6.* ¶ *Rota apud Put. dec. 96. libr. 2.* firmat quod excommunicatus poteſt petere abſolutionem ad cautelam, vt dicit *deciſ. 436. aliàs 9. de ſentent. excommun. in nou.* & hoc licèt excommunicatio eſſet nulla, quia, inquit, quod dicatur de nullitate eſt in fauorem excommunicati; & ideo ſi excommunicatus non vult dicere de nullitate, ſed petere abſolutionẽ ad cautelam, poteſt maximè cum per hoc non fateatur excommunicatum *ad DD. in leg. decem, ff. de verb. obligat.* & talis abſolutio dari poteſt per Iudicem ex officio, *c. cũ contingat, de off. deleg. & ibi doct. I. A. M.*

3 Tertiò notandum, quòd abſolutio ad cautelam habet locum in ſententijs cẽſurarum latis ab homi[ne]: quia illæ poſſunt eſſe iniuſtæ & nullę non in ſententijs latis à iure; de quibus non eſt dubium, quod ſunt iuſtæ, & validæ, niſi occurrat probabile dubium iuris, vel facti. Ita *Io. Andr. Domin. Anch. in d. c. ſolet.* Idem in ſẽtẽtijs latis per ſtatuta ſynodalia, prout in ſententijs latis à iure, tenet *Hier. de Bottis, de ſynodo Epiſcopi par. 3. conclu. 13. nu. 112.*

4 Quartò notandum, quòd qui non poteſt directam abſolutionem impẽdere, nec poteſt abſoluere ad cautelam. *Domin. & Franch. in d. c. ſolet.* & ſic non poteſt Archiepiſcopus Neap. abſoluere ad cautelam à cenſuris Papæ reſeruatis.

5 Quintò notandum, quòd in abſolutione ad cautelam, iuxta communem opinionem *in d. c. ſolet.* eſt citãda pars, niſi periculũ eſſet in mora.

Sed

Sed in contrarium ſe habet obſeruantia Curia Archiepiſc. Neap. & ferè omnium Curiarum, vt non citetur pars: ſi tamen ipſa compareat, & dicat non eſſe concedendam abſolutionem ad cautelam propter manifeſtam offenſam, eſſet audiēda, & probare debebit offenſam intra octo dies *probatur in d. cap. ſolet*. Sed aduerte, quod cōtrarium fuit determinatum in Vrbe, proindè citanda eſt pars.

6 Sextò notandum, quòd petens abſolutionem ad cautelam, debet ſummariè, & ſaltem ſemiplenè probare nullitatem excommunicationis, de quacunque nullitate tractetur, etiam exemptionis. *Rota in nou. deciſi.* 310. *Dom. in. Franch. in d. c. ſolet. Couar. in d.* §. 12. *Felin. in cap. Apoſtolicæ. de exceptionib.* & quando prætenditur nullitas propter appellationem, quæ præceſſit excommunicationem, eſt probanda appellatio ante excommunicationem, non vnius teſtimonio; niſi eo caſu, quo iudex excommunicator dicat ſe non credere appellationem præceſſiſse excommunicationē; ſed eſse paratum dare abſolutionem ſi ita ſit, quod poſt appellationem fuerit lata excommunicatio, & deinde per vnū teſtem ſatis erit probare appellationem legitimam, vt dicunt *Felin. & Couar. vbi ſupr.* nihilominus in praxi ſeruatur, quòd abſque aliqua ſemiplena probatione nullitatis, fit abſolutio ad cautelam.

7 Septimò notandum, quòd abſolutio ad cautelam fit ex gratia, & ad eā faciendam non poteſt compelli Archiepiſcopus, vel alius, ad quem ſpectat. *Ita Ioan. Andr. Domin. Anchar. Franch. in dict. cap. ſolet*. eamque poteſt concedere Archiepiſcopus, antequam incipiat de cauſa cognoſcere. *dict. cap. venerabilibus.* §. *ſed ſi ex cauſa*.

8 Octauò notandum, quòd abſolutionem ad cautelam poteſt impendere ipſe excommunicator, & eius ſuperior, & non alius, *iuxta magis communem in dict. cap. ſolet*. Poteſt etiam eam impendere delegatus Papæ, *iuxta Archidiac. in dict. cap. ſolet. Abb. & Dec. in cap. ad præſentiam de appellat.* & ita ſe habere praxim, teſtatur *Couar. d.* §. 12. quamuis in contrarium ſit communis, *in d. cap. ſolet*.

9 Poteſt etiam Archiepiſcopus, pendente appellatione ab Epiſcopo ad Papam, abſoluere ad cautelam, quia dicta abſolutio poteſt impendi abſque cauſæ cognitione, ſolum præſtita cautione de parendo mandatis Eccleſiæ, ſi apparuerit eum iuſtè excōmunicatum; & quando non requiritur cauſæ cognitio, poteſt adiri Archiepiſcopus, pendente appellatione ab Epiſcopo ad Papam. Ita *Anto. de Butr. & Card. Alexander. notabiliter in cap. ſollicitudinem num. 1. de appella.* Poteſt etiam ordinarius abſoluere teſtes excommunicatos ad cautelam, ad finem ferendi teſtimonium, *cap. veniens. el 2. de teſtibus*. dummodo veritas alio modo haberi non poſſit, etiā ſi teſtis ipſe non petat abſolutionem, ſed pars; quando tamen prætenditur abſolutio nulla, *vt per Abb. & Felin. in dict. cap. veniens*. & talis abſolutio poteſt fieri per Iudicē cauſæ, licèt ille non excommunicauerit, *vt latè tradit Fel. in cap. paſtoralis, de offic. ord. nu.* 13. quinimmo, ſecūdum opinionem *Ioan. Monach. in d. c. ſolet*. quam veriorem putat *Couar. in d.* §. 12. etiā delegatus Papæ poteſt abſol-

uere

uere teſtes, ad finem ferendi teſtimonium; teſtis verò ſic abſolutus, facta depoſitione ſtatim reincidit in eandem excommunicationem ſine alia monitione, & ſententia, *iuxta Oſtien. Io. Andr. & communem in d. c. veniẽs.* de qua teſtatur *Dec. conſ.* 145. vbi idem dicit procedere in quolibet abſoluto cum reincidentia, plura adducens. ſic etiam Canonicus abſolutus, ad finem faciendi electionem, vt latè probat *Fel. in cap. ad reprimendam. de offic. ord.* non autem abſolutus purè, cum iniunctione ſatisfactionis, in qua ſi poſtea deficit

10 vt reducatur in eandem cenſuram, requiritur cauſæ cognitio, monitio, & noua ſententia, ſicut quando fertur excommunicatione. Idem ſi tractetur de reducendo male abſolutũ; vel de alia reductione, & hoc in ſententia hominis, non canonis, in qua quis reincidit ipſo iure, *c. eos. de ſent. excomm. lib. 6. Ita not. Rot. in nou. deci.* 398. *Abb. & Fel. in d. ca. ad reprimendum.*

11 Notandum etiam, quod iſta abſolutio ad cautelam, fit cum cautione de parendo, ſi apparebit eum iuſte excommunicatum, *vt habetur in d. c. ſolet.* & in ea debat exprimi cauſa nullitatis, & ſufficit vti verbo, relaxo, vel abſoluo; *ſecundum Ioannẽ, & Franch. ibi*: & talis abſolutus conſequetur participationem, & communionem ſacramentorum, & hominum, *vt per omnes ibidem.*

12 Vltimò notandũ, quòd ad petendũ abſolutionem ad cautelam, requiritur ſpeciale mãdatum. *Rota in nouis*
13 *dec.* 42. quę dicit, quòd Canonicus poteſt pro Concanonico petere abſolutionem, ab excommunicatione, ſine mandato; non tamen ad cautellam, *ſequuntur Doct. in d. cap. ſolet.*

SVMMARIVM.

1 *Clericus remiſſus ad Curiam Eccleſiaſticam à Curia ſæculari, vna cũ actis, an poſſit cõſtitui reus ex dictis actis, vel teſtes examinati corã Iudice laico ſint prius de nouo examinandi.*

2 *Iudex peccat, non legitimè interrogans reum, nec reus cogitur dicere veritatem.*

3 *Confeſſio Clerici de delicto facta coram laico, facit indicium ad torturam contra Clericum in foro Eccleſiaſtico, ſi ſponte facta fuerit.*

4 *Clericus debet remitti ad Iudicem Eccleſiaſticum à iudice ſæculari, vna cum actis.*

5 *Copia actorum qualis eſſe debeat, quando tranſmittitur à Curia ſæculari ad Eccleſiaſticam vnà cum Clerico, ſi Clericus eſt inquiſitus de delicto commiſſo cum ſocijs laicis.*

6 *Remiſsio Clerici cuius expenſis fieri debeat.*

7 *Epiſcopus non repetens Clericum detentum à Iudice ſeculari grauiter punitur.*

8 *Iudex ſæcularis remittens Clericum ad Eccleſiaſticum cum ignominia, debet puniri, & eſt excommunicatus.*

9 *Clericus non declinans forum ſæculare debet puniri.*

De remiſſione Clerici ad Curiam Eccleſiaſticam latè. Cap. VI.

1 SERVATVR in Curia Archiepiſc. Neap. quòd quando Clericus

ricus remittitur à Curia ſæculari, vnà cum actis, conſtituitur reus ex actis factis coram Iudice laico; & ſi vult habere dictos teſtes pro repetitis, proceditur ad vlteriora & ad ſententias; alias repetuntur, non tamen de nouo examinantur, antequã conſtituatur reus.

Multi Aduocati pluries dixerunt id de iure fieri non poſſe, ſiquidem Iudex peccat non legitimè interrogans reum; nec reus cogitur Iudici non legitimè interrogãti veritatem dicere: ſaltem debet præcedere infamia, ſemiplena probatio, aut expreſſa inditia. *D.Thom.2.2.q.69.artic.1. ad 2. & ibi Caietanus, & alij, Sotus de iuſtitia, & iure lib.5.qu.6. art.1. & 2. Nauar.cap.18.nu.58. & c.25.nu.36.* ſed acta facta corã Iudice laico nullatenus probant contra Clericum, *c. at ſi Clerici. de iudic.* Ergò ex dictis actis Clericus conſtitui non poteſt, antequam de nouo examinentur teſtes. Secundò adducitur, quòd non ſolum Eccleſiaſticus nõ tenetur ſtare proceſſui facto à Iudice laico, *iuxta omnes in c. at ſi Clerici*. ſed tenetur de nouo inchoare proceſſum; aliàs non poteſt nec procedere ad capturam contra Clericum, nec inquiſitionẽ formare ex proceſſu fabricato à laico, *vt dicit Rum.conſ.7. vol.6.nu. 6. Sequitur Baiardus ad Clarum, q.36. nu.53.* In contrarium ſe habet antiquiſſima obſeruãtia Curiæ Archie. Neapol. quæ ſola ſufficeret; eſt enim rationabilis, & legitimè præſcripta, *ad notata in cap.fin.de conſuet.* & contraria obſeruantia tenderet in magnam Reipublicæ perniciem: ſiquidem, cùm Clerici ſoleant detineri carcerati à Curia ſæculari per menſes & annos antequam remittantur, difficile eſſet de nouo capere informationes delictorũ; ſed remanerent impunita, quòd maximè euitare debent Epiſcopi, *c. vt famæ, de ſent. excommu.* rarò enim poſſent haberi teſtes, qui interfuerũt delicto, & ſi haberentur, vt plurimum eſſent ſeducti ab inquiſitis, neque multoties poſſent recordari tam benè eorum, quæ viderunt, prout depoſuerunt in prima depoſitione coram iudice ſæculari. Nec poteſt dici vllum præiudicium fieri reo inquiſito; nam repetitio facta in eius faciem, ſanat omnem defectum. Pro hac obſeruantia adducitur doctrina *Baldi in Auth. clericus. C. de Epiſcopis, & clericis.* vbi dicit, quòd Epiſcopus tenetur ſequi acta coram iudice ſęculari, ad inſtructionem tantum, nõ ad punitionem clerici. Sequitur *Lanfranc. deciſ.399.* & ita alibi in praxi ſeruari teſtatur *Suarez in ſua praxi.2.tomo, præludio 2. num.12. Idem Bald. in l.eos.§ ſuper his. C. de appellat. poſt Iacobum Butr.* dicit, quòd talia acta facta corã laico proderunt ad aliqualem probationem, & informationem iudicis Eccleſiaſtici. dummodo iudex laicus tempore informationis ignorauerit inquiſitum eſſe clericum, aliàs ſi ſciret iudex, deberet puniri. Sequitur *Aufr. in Clem.1. de officio ordinarij, verſic.2. principaliter quæritur, num.21. fol.14.*

3 Secundò adducitur, quòd ſi clericus ſit confeſſus delictum, non per vim; coram iudice laico, poteſt torqueri à iudice Eccleſiaſtico, ſi nolit perſeuerare in dicta confeſſione, iuxta veriorem opinionem Doctorum, quam latè defendunt *Aret. & Dec. in d. capit. at ſi clerici.* quæ in Curia

Archie-

Archiepiſc. Neapol. eſt vſu recepta; & ſucceſſiue ex actis factis coram iudice laico poteſt conſtitui clericus cum interrogatio neceſſariò debeat præcedere torturam; & eſt clarum, dictam confeſſionem probari ex actis factis coram iudice laico; & ſic dicta acta aliquid probant. Ad idem facit, quòd iuxta *Gloſ. & Ant. de But. in d. cap. at ſi clerici.* acta facta coram iudice laico, probant contra clericum coram Eccleſiaſtico ad imponendam pœnitentiam, cùm leuiores probationes ſufficiant; minus ergo erit interrogare reum. Eſt etiam clarum, interrogationem debere præcedere pœnitentiam, alids clericus inauditus condemnaretur. Nec eſt inconueniens, quòd ex actu nullo aliqui reſultent effectus; nam inducitur declaratio voluntatis, *leg. fin. vbi Bart. ff. de rebus eorum.* inducitur etiam conſuetudo. *Decius, qui plures alios effectus adducit d. cap. at ſi clerici.* Præterea non eſt textus, qui dicat, quòd acta facta coram iudice laico, non probent ad finem examinandi clericum coram Eccleſiaſtico; textus enim *in ca. at ſi clerici.* dicit quòd acta facta coram laico non probant contra clericum ad condemnandum, vt notat *Cald. in conſ. 12. de iudic.* non tamen dicit vt neque ad interrogãdum, notat etiam *Dec. in l. magiſtratibus, num. 10. ff. de iuriſ. omn. iudic.* Et ex his apparet, quam rationabilis ſit obſeruantia Curiæ Archiepiſc. Neapol. Non obſtant adducta in contrarium: ſiquidem doctrina D. Thom. & ſequacium eſt intelligenda, quando habitu, licet non actu adeſt ſemiplena probatio, ita quod ſequuta repetitione adſit actu, & alio modo intellecta damnarentur omnes iudices. Ita ſeruatur in tot Orbe, & Vrbe, etiam coram Papa, quòd prius conſtituitur reus, & poſtea repetuntur teſtes, & iudex aliter faciens argueretur; quamuis teſtes non repetiti dicantur eſſe nullius momenti. *capit. 2. de teſtib.* & vix faciant argumentum, ſeu præſumptionem. *Decius d. capit. 2. Grammat. dec. 34.* non obſtat conſ. Ruini; nam verior opinio eſt, quòd acta facta coram laico ſufficiunt ad inſtructionem iudicis Eccleſiaſtici. Nec etiam obſtat text. *in d. cap. at ſi clerici.* quia, vt dixi, procedit, vt talia acta non probent ad condemnandum, non ad conſtituendum clericum.

In cauſis verò Sanctæ Fidei, quãdo aliquis remittitur ad Curiam Archiepiſcopalem vna cum actis factis coram iudice laico, antequam conſtituatur reus, ſolet Curia de nouo examinare teſtes; cum laicus ſit iudex penitus incompetens ſuper crimine hæreſis, etiam quoad laicos, *capit. vt inquiſitionis. de hæret. in 6.* Notandum etiam, quòd clericus debet remitti à iudice laico ad Eccleſiaſticum vna cum actis *Ita Iacob. Butr. & Bald. in d. §. ſuper his. per illum text. Aufrer. vbi ſupra.* Inſuper ſciẽdum, quod ſi clericus inquiritur de delicto commiſſo vna cum ſocijs laicis, debent tranſmitti omnia acta facta contra omnes; alids informatio eſſet imperfecta, ſi ſolum copia teſtium deponentium contra clericum tranſmitteretur; cum ex depoſitionibus aliorum teſtium poſſet conſtare de innocentia clerici; & ita fieri mãdauit fel. mem.

C Comes

Comes Lementiũ huius Regni Prorex, cum ſuo Collaterali Conſilio anno 1600. menſe Ianuarij, in cauſa clerici Thomæ Pagani, inquiſiti in magna C. V. de homicidio, & remiſſi ad Curiam Archiepiſcopalem. Et ſolet Curia ſæcularis oſtendere ſecretò D. Vicario nomina aliorum complicum clerici inquiſiti, quando ſupprimũtur in copia actorum, tranſmiſſa ad Curiam Archiepiſcopalem, quia proceſſus adhuc eſt informatiuus contra ſocios laicos.

6 Cuius verò expenſis debeat fieri remiſſio clerici, DD. dicunt, quod expenſis ipſius clerici, qui tenebitur ſoluere expenſas cuſtodum, & ſucceſſiuè actorum. *Auſt. vbi ſupr. num. 22. Boer. deciſ. 303. Couarr. pract. q. cap. 99. num. 5.* & ita ſeruatur in Curia Archiep. Neap. quòd ſi clericus eſſet pauper, erit remittendus expenſis Epiſcopi, qui remiſſionem petit, ſecundum eoſdem, vel expenſis inſtigatoris, aut iudicis laici capientis, ſi non remiſit quamprimum ſciuit eſſe clericum *iuxta Boer. d. dec.* 303. Sequitur *Carau. ſuper ritu* 235. Idem dicendum quando ſcienter carcerauit clericum.

7 Notandũ ſingulariter, quod Epiſcopus non repetens clericum detẽtum à Iudice ſeculari debet deponi, & ſi clericus moriatur, tenetur de homicidio. *Caſſan. conſ. 38. & in conſuetud. Burgun. Rubr. 1. §. 5. aucun. numero* 73.

8 Talis verò remiſſio clerici debet fieri ſine ignominia; nam ſi remittatur cum mitra, vel cornu, aut tubis ſonantibus, aut catena in collo; iudex eſſet puniendus, & diceretur comittere vim publicam, *l. lex Iulia. vbi Bar. & Alex. ff. ad l. Iuliam. de vi publ.* & eſſet excommunicatus, vt dicunt *Dominic. & Franch. in c. ſi iudex laicus. §. fin. de ſent. excommun. in 6.* ſequitur *Carauit. ſuper d. ritu*, qui refert quendam Regentẽ Mag. Cur. Vic. fuiſſe priuatum officio, ex quo remiſerat clericum ad Curiam Eccleſiaſticam cum catena in collo, quod dicit Carauita poſſe fieri quando caſus id requireret, ſed raro verificari poteſt; nam poterunt ligati manus, aut pedes, de quouis atroci crimine agatur. Neapoli ſeruatur, quod clericus remiſſus p Mag. Cur. Vic. conſignatur procuratori fiſcali Curiæ Archiep. vna cum copia actorum, qui habet corã illum conducendi ad Curiam Archiep. omni qua decet modeſtia.

9 Notandum etiam, quòd clericus non declinans forum iudicis ſecularis, debet puniri arbitrio Epiſcopi. *Bald. in l. 1. circa fin. C. de indic. vidui. tollen. Auſ. vbi ſup. verſ. tertio quaritur. nu.* 15. & in Curia Archiep. fuerunt ob hanc cauſam aliqui clerici miſſi in exilium, ac etiam puniti de delictis, ob quæ declinauerant forum iudicis ſæcularis, & hæc nota.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus ante annum poteſt puniri, ſi contemnat excommunicationem.*

2 *Statutum Epiſcopi, quòd excommunicatus quolibet menſe ſoluat certam pecuniæ quantitatem, eſt validum.*

3 *Epiſcopus poteſt accipere officialibus locorum, quòd expellat excommunicatos.*

Epiſcopus

4 *Epiſcopus tenetur denunciare excõmunicatos, vt ab alijs euitentur.*
5 *Excõmunicati perſeuerantes in excommunicatione vltra annum, qualiter ſint ſuſpecti de fide.*
6 *Cedulones deturpantes, ſunt ſuſpecti de hæreſi.*
7 *Laicus quidam propter verba prolata in contemptum Eccleſiæ, & Sacerdotũ, fuit fuſtigatus.*
8 *Excommunicatus perſeuerans in excõmunicatione per longum tempus poterit ſepeliri extra locũ ſacrum, etiã ſi pœnitens decedat.*

De excommunicato puniendo ante annum. Cap. VII.

1 PRACTICATVR in Curia Archiepiſc. Neap. quod quando aliquis laicus excommunicatur per Curiã, antequam abſoluitur, fit ei præceptum cum cautione idonea, quòd contineat ſe domi, nec cum alijs conuerſetur, donec fuerit abſolutus, & in caſu contrauentionis exigitur pœna. Quæ praxis fundata eſt optimo iure; ſi quidem excommunicatus non ſolùm eſt ſuſpectus de fide, ſi in excommunicatione perſeueret vltra annum, *vt in cap. 3. ſeſſ. 25. de reform. Conc. Trid.* ſed etiã ante annũ poteſt temporaliter puniri ſi excommunicationem cõtemnat. Ita *Io. de Anan. & Felin. in cap. poſtulaſti. de homicidio. Couar. in cap. alma mater. de ſent. excomm. in 6. in prima par. relect. §. 7. & dicit Bald. in l. 1. C. de malefic. & mathem. t.* quòd contemnens excommunicationem minorem, poterit non ſolum ſpirituali, ſed etiam temporali pœna puniri, & quod Eccleſiaſticus id facere poſſit; dicit etiam *Abb. in capit. grauem. de pœnis,* in quo tex. id cla-
2 rè probatur; & dicunt Doct. valere ſtatutum Epiſcopi, quòd excommunicatus perſeuerans in excommunicatione, quolibet menſe ſoluat certam pecuniæ quantitatẽ. *Oſtien. in cap. ad aures, de ſimonia.* quem ſequuntur communiter Doct. vt teſtatur ibi *Felin. & in cap. irrefragabili. §. ceterum. de officio Ordinarij. Rom. ſing. 359.* & poterit impediri abſolutio, niſi prius ſoluatur dicta pœna, quæ non exigitur pro abſolutione, ſed propter contumaciam: licet honeſtius ſit, ſecundum *Oſtien. vbi ſupra*, quòd prius abſoluatur, & poſtea exigatur; ſed non neceſſariũ *iuxta Card. & Felin. in d. cap. aures.* & talis cõſtitutio eſt in Ciuitate Neap. quod perſeuerans in excommunicatione per menſem ſoluat vnũ florenum; & poteſt etiam (ſi opus eſt) implorari brachium ſæculare pro captura perſonæ, aut bonorum contra excommunicatum contemnentem excommunicationem. *Franc. Marc. decif. Delphin. 660. probatur in d. cap. poſtulaſti. & ibi notat Felin.* &
3 poteſt Epiſcopus præcipere officialibus locorum, & terrarum, quòd expellãt excommunicatos ab eorum locis, & terris, infra biduum; quòd ſi non obedierint, poteſt interdicere dicta loca, *ex Concil. Baſilienſi relato à Couar. vbi ſup. in 2. par. relectionis, §. 5. num. 5.* Dicit etiam *Franc. Marc. d. decif.* quòd iudex ſæcularis poteſt capere excõmunicatum, ſicut bannitum, & ad inſtantiam iudicis Eccleſiaſtici repellere illum à terra; niſi ſatisfaciat, quia æquiparatur ban-

bānito. Idem debet Epiſcoprs præci pere Iudicibus ſub pęna excōmunicationis, ne excōmunicatum admittant, *c. decernimus, de ſent. excomm. in 6.* Poteſt ēt Epiſcopus in abſolutione ab excōmunicatione imponere pœnā pecuniariā, cōuertendam in pios vſus. *Simanch. de Cathol. inſtit. tit. 27. n. 50.* & Curia Archiep. Neap. laicis qui clericos percuſſerunt, fuit ſolita imponere in abſolutione grauē pœnam pecuniariam, applicādam pijs locis. Tenetur inſuper Epiſcopus denunciare excommunicatos, nec poteſt diſſimulare, *vt probatur in ca. curæ. 1. q. 3. notat Abb. in cap. paſtoralis. §. verum. de appell. & ibi etiam Dec. Vgolin. de cenſur. eccleſiaſtic. tab. 1. cap. 21. §. 2.* & ex prædictis patet, quod excommunicatus cōtemnens excommunicationem, poteſt temporaliter puniri, & ſucceſſiuè carcerari, & alijs pœnis plecti: & clarè liquet, quam rationabilis ſit praxis Curiæ Archiepiſcopalis.

Eſt tamen aduertendum, quòd non omnis, qui non obedit ſententię excomumunicationis, dicitur eam contemnere, *vt dicit Domin. in cap. de libell. 20. diſt.* ſed contemptus ex coniecturis percipi poteſt *Felin. in c. ſi quis. de maior. & obedien.* Et dicitur contemnere, qui monitus pertinaciter ſe ingerit; *iuxta cap. ſi celebrat. de Cler. excomm. miniſt.* non autem, qui ex aliqua cauſa particulari, nēpe, ira, non paret ſuperiori, *ſecundum Felin. vbi ſup.* Dicitur etiam cōtemnere, qui in termino ſibi præfixo per iudicem Eccleſiaſticum; à quo fuit excommunicatus, non ſoluit debitum *Franc. Marc. d. deciſ. 606. ex cap. ex publico. de conuerſ. coniug.* & qui ſcienter, id eſt ſciens ſe eſſe excōmunicatum, & doloſè celebrat. *Abb. in d. capit. grauem.* vbi etiam dicit, quòd, qui ante abſolutionem petitam ſe ingerit hominum cōmunioni, & qui longo tempore abſolutionem non petit, *iuxta d. cap. graue.*

5 dicitur contemnere cenſuram. Contra verò perſeuerātes in excommunicatione per annum, ſolet Curia procedere tāquam ſuſpectos de hæreſi leuiter, ſi non fuerint excōmunicati in cauſa fidei; quia tunc habentur vt hæretici, *cap. cum contumacia. de hæreticis in 6. Eymer. in 1.*

6 *par. direct. q. 47.* Procedit etiā Curia contra deturpantes, vel lacerantes cedulones affixos, quia videtur male ſentire de poteſtate Prælatorū, & cenſuris Eccleſiæ, prout dicit Marc. Ant. Columna relatus à *Frā. Pegna in comment. 24. 3. par. direct. inquiſit.* & tantò magis procedit contra illos qui in contemptum excommunicationis audent dicere, *Che ſcommunica, che ſcommunica?*

7 Vndè anno 1609. quidam laicus Montis Mariani fuit inquiſitus coram iudice Eccleſiaſtico de falſitate cōmiſſa in actu iudiciario corā ipſo propter offenſas aures, *iuxt. l. nullum. C. de teſtib.* & ob hanc cauſam cū duceretur carceratus ad carceres Curię Epiſcopalis de ordine dictæ Curiæ, aufugit è manu familiarium, & poſt horam animo deliberato cōparuit in platea publica, & in contēptum Eccleſiæ, & ſacerdotum dicens nōnulla verba obſcena, & actus minus decentes exercens, fuit publicè fuſtigatus dictus laicus de ordine Curiæ Epiſcopalis Montis Marani, & condemnatus ad triremes pro di-

ctis

ctis verbis, & actibus turpibus, in contemptum Eccleſiæ, & pro falſitate.

8 Aliud remedium reperitur ad terrorem excommunicatorum, quod ſi per longum tempus aliquis inobediens perſeuerauerit in excommunicatione, & poſteà moriatur cōtritus, & abſolutus in articulo mortis, poterit, non obſtante pœnitentia, & abſolutione, ſepeliri extra locum ſacrũ, exemplo D. Gregorij, qui monachum proprietarium, licet pœnitentem mandauit ad aliorum terrorem ſepeliri extra Eccleſiam, *vt in c. cum ad monaſterium de ſtatu monachor.* Idem de moriente in torneamentis, *habetur in c. de torneamen. idem in c. 2. de Raptor.*

SVMMARIVM.

1 *Clericus ſi committat delictum, & poſtea ducat vxorem, punitur à iudice Eccleſiaſtico.*

2 *Relegatus à iudice laico, pendente relegationis tempore, ſi efficitur clericus, & frangat relegationem, à quo iudice ſit puniendus pro dicta fractura.*

3 *Clericus relegatus à iudice Eccleſiaſtico, ſi durante relegationis tempore efficiatur laicus, & frangat relegationem, à quo iudice ſit puniendus pro dicta fractura.*

4 *Clericus effectus in fraudem, nullo modo poteſt puniri à iudice laico, nec in perſona, nec in bonis in Regno Neap. ac etiam de iure communi iuxta veriorem opinionem.*

5 *Clerici in Regno Neapol. conueniuntur coram Iudice laico in feudalibus, ſed non in Emphyteuticis, quæ tenent à Regia Curia.*

6 *Familia Epiſcopi an gaudeat priuilegio fori.*

De clerico poſt delictum, vel relegationem effecto laico, & è contra. & de familia Epiſcopi, an gaudeat priuilegio fori. Cap. VIII.

1 CLERICVS ſi committat delictum tẽpore clericatus, & poſt delictum ducat vxorem, adhuc eſt puniendus à iudice Eccleſiaſtico; quia tempus delicti inſpicitur. *Bald. in l. affinitatis. Co. communia de ſucceſſ. Grammat. latè deciſ. 10. qui refert ita fuiſſe deciſum in Sacro R. Conſil. vide Farinac. de inquiſit. quæſt. 8. num. 104. Ricc. in prax. deciſ. 590.* Item clericus, qui dum eſſet laicus, fuit relegatus à iudice laico, & pendente relegatione effectus eſt clericus, ſi frā-
2 gat relegationem poſtquam aſſumpſit clericatum, non poteſt puniri à iudice laico pro fractura prædicta; ſed eſt puniendus ab Eccleſiaſtico, cum ſit nouum delictum commiſſum à perſona, cuius ſtatus eſt mutatus, & effecta exempta, vt tradit doctiſſimus, & meritiſſimus ſacri Conſilij Neap. Præſes *Vincen. de Franchis deciſ. 395.* Sequitur *Ricc. in prax. deciſ. 590. & in collect. 1. titul. 64. verſ. qua ratione.* dicit etiam *Aluarus Velaſcus lib. conſultat. to. 1. conſult. 48.* nec teneri iudicem Eccleſiaſticum hoc caſu ſtare ꝓceſsui iudicis laici, qui poſuit pęnam relegationis, ad quē te remit-
3 to. Sed dubium eſt, an clericus relegatus à Curia Eccleſiaſtica, ſi durāte relegatione efficiatur laicus, & frangat relegationē, poſſit puniri pro fractura

prædicta à iudice Eccleſiaſtico, & duplicari pœna. *Alber. in l.meminiſſe. ff. de offic. Proconſul.* tenet, quòd non ab Eccleſiaſtico, ſed à laico iudice cõdemnari debeat, quia eſt nouum delictum commiſſum à perſona, cuius ſtatus reperitur mutatus, & effectus non ſubditus. Sequitur *D. de Franch. d. deciſ.* ſed in contrarium ſe habet obſeruãtia Curiæ Archiep. Neapol. pro qua facit, quòd mutatio fori poſt ſententiam non mutat prioris iudicis iuriſdictionem, *l. cum quædam puella. ff. de iuriſd. omn. iudic.* ſed iuriſdictio iudicis Ordinarij durat, vt poſſit perpetuò ſuam ſententiam tueri, & non obſeruantes coercere, ne reddatur eluſoria, *l. 1. ff. ne vis fiat ei. l. egi. leg. barum. ff. ſi ſeruitus vendicetur.* Gloſ. *& Doct. in cap. quærenti. de offic. delegat.* ergò ad Eccleſiaſticum pertinet; aliàs eius iuriſdictio redderetur eluſoria. Hinc delegatus, qui ſimul atque protulerit ſententiam, functus eſt officio ſuo, & tamen habet annum ad illam exequi faciendum, & non obſeruantes coercendum, *vt dicit tex. in cap. quærenti.* & ibi Io. And. communiter receptus in Gloſ. dicit, quòd ſi delegatus miſit victorem in poſſeſſionem pacificè, qui de nouo expellatur à victo, licet videatur noua iniuria, & nouum delictum, tamen quia reſpicit eius ſententiam, & eſt ſequela præcedẽtis facti: poteſt delegatus ſe intromittere, & defendere miſſum, quãuis functus ſit officio ſuo, ne eius iuriſdictio reddatur eluſoria. Sic in caſu noſtro iſtud nouum delictum verſatur circa inobedientiam, & inobſeruantiã pœnæ impoſitæ ab Epiſcopo; qui ſi clericum poteſt punire laicum etiã effectum poſt delictum, tantò magis ad obſeruantiam pœnæ cõſtringere. Præterea non poteſt negari, per inobedientiam, & inobſeruantiam pœnæ offendi iuriſdictionem iudicis eccleſiaſtici, qui condemnauit; ergo ad eum ſpectat punitio, licet aliàs non eſſet iudex, propter offenſam iuriſdictionem, *vt dicit Paul. de Caſtr. in l. addictos. C. de Epiſcop. audien. per illum textum, & iuxta tradita per eũdem D. de Franchis deciſ. 147. ex l. nullum, Co. de teſtibus.* Nec eſt eadem ratio in laico effecto clerico poſt relegationẽ, propter omnimodam exemptionẽ perſonæ clerici, quia perſona Clerici eſt exempta, vt non poſſit puniri à laico, etiam ſi aſſumpſerit Clericatũ in fraudem, ſecundum *Io. Andr. & alios in c. 1. de obligatis ad ratiocinia*, & pœna exilij eſt corporalis, *vt dicit Boſſ. in tit. de carceratis fideiuſſ. cõmit. n. 7. Farin. de delict. q. 19. n. 17. in fine*, & exilium perpetuum dicitur pœna capitalis. *Suarez recept. opin. verſ. capital. n. 8. Farina. loco citato.* Ergo exilium duplicari nõ poteſt, & prædicta multò magis procedunt in Regno Neap. in quo in nullo caſu, nec in perſona, nec in bonis poteſt Clericus à
4 iudice ſeculari moleſtari etiam propter turbatam iuriſdictionem, etiam propter offenſas aures iudicis laici, *iuxta text. in l. nullum. C. de teſtib.* qui tollit exemptionem, præterquam in cauſis feudalibus, vt teſtatur idem *Vincent. de Franch. deciſ. 545. per capitulũ Regis Caroli ſecundi*, quòd incipit, *Item ſtatuimus, quod Clerici ad ſecularia iudicia*, in quò fit mentio de conuentione inita cum Sancta Romana Eccleſia. *Afflict. & Iſernia in*
5 *conſtit. Regni de perſonis*, quod non proce-

procedit in rebus emphyteoticis, quas Clericus teneret à Regia Curia, quia pro illis eſſet conueniendus coram Iudice eccleſiaſtico, tantum in feudalibus, conuenitur corã laico, *vt dicit not. Afflict. in conſt. Regni, Si quis clericus.* ita quod hodie de omnibus caſibus poſitis per *Caſſian. in titul. des iuſtices. Rubr.* 1. §. 5. in quibus laici cognoſcunt cõtra clericos, nullo modo per Iudices laicos in Regno cognoſcitur, vt dicit *Vincentius de Frãch. d. deciſ.* 545. & ſic hodie per dictum capitulum Regni, quod generaliter loquitur, eſt reſoluta illa ardua quęſtio, An clericus effectus poſt litem eximatur in illo caſu à iuriſdictione iudicis ſæcularis, cum generaliter loquatur, & tãtum excipiat caſum feudi, ergo firmat regulam in alijs. *l. nam quod liquidè. ff. de penu legata cum alijs*, & ita etiam lege Hiſpaniæ cautum eſſe tradit *Velaſcus conſult.* 48. *ſupra allegata*, cuius legis vigore probat clericum effectum poſt relegationem fuiſſe iuſtè remiſſum ad iudicem eccleſiaſticum, quamuis etiam circumſcripto ca. Regni ſemper mihi verior viſa fuerit opinio illa, quod Iudex ſæcularis non poteſt procedere, nec in cauſa criminali, nec in cauſa ciuili contra laicum cõuentum, poſtea effectum clericum, quoniam ſi confugiens ad Eccleſiam poſt delictum animo fraudandi Curiam ſæcularem gaudet immunitate, quamuis remaneat laicus, & ad tempus in ea moretur; multò magis gaudere debet, qui perſonam eius per ordinum ſuſceptionem Deo conſecrat, vt illi perpetuo famuletur. itẽ facit tex. *in cap. comperimus.* 14. *q.* 6. vbi res altèrata, & conſecrata non reſtituitur Domino. item textus notabilis *in l. non diſtinguemus. §. ſacerdotio. ff. de arbitr.* vbi lite pendente ſacerdotio aſſumpto, arbiter non amplius iudicat, alius tex. *in leg. qui cum vno. §. reus. de re milit.* vbi videtur caſus expreſſus; nam reus capitalis criminis accuſatus, ſi efficiatur miles non remittitur, ſed à iudice militiæ iudicandus eſt; multò magis id procedere debet in effecto milite cæleſti. item text. *in l. hos accuſare. §. hoc beneficio. ff. de accuſation. & in l. prætor eos. ff. de vacation. muner.* ibi, *ſacerdotium nacti ſunt.* & dicunt Doctores, quod res lite pendente ſi efficiatur ſacra: ceſsat vitium litigioſi, quemadmodum ſi alienaretur cauſa dotis, *l. fin. C. de litig.* & dicit *Abb. in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, vt lit. penden.* quod ſententia lata contra laicum ſi res perueniat ad clericum cum vitio litigioſi, non poteſt executio fieri per iudicem laicum, ſed neceſse eſt adire iudicem eccleſiaſticũ, quod fuit in conſ. Neapolit. receptum, vt dicit *Vincent. de Franch. d. deciſ.* 545. *& latius infra dicetur.* Facit *Concil. Trident. cap.* 4. *ſeſſ.* 23. *de reformat.* dum prohibet Epiſcopis conferre ordines ijs, qui fraude, vt fugiant iudicium ſæculare, ordinari cupiunt: quæ prohibitio fruſtra fuiſſet facta, ſi fraus illos à iudicis ſæcularis poteſtate non eximeret; deuenit enim res ad caſum, à quo incipere non poteſt, *l. poſt finitã ff. de ſuſpect. tut.* ¶ Sed eſt aduertendũ, quod ſac. Congr. Conc. Trid. interpt. *ſuper d. c.* 4. *die* 23. *Maij* 1626. *in vna Papię.* cẽſuit clericum qui caracterem clericalem, & habitũ aſsumpſit etiã poſt delictum, proceſsum, & fideiuſſionẽ

datam coram Iudice laico de ſe repręſentando, gaudere priuilegio fori, & à iuriſdictione Iudicis laici liberatum eſse quoad perſonam; quod ſi ſcaus ſubſit, quam iudex Eccleſiaſticus inſpicere debet, poſse Iudicem laicum proceſsui finem imponere, & cōtra illum realiter quoad bona procedere. *I. A. M.*

Nec obſtat caſus reconuentionis cum tendat ad excluſionem debiti, nec etiam in caſu noſtro, quod mutatio fori poſt ſententiam, non mutat iudicis iuriſdictionem, quia non procedit, quando datur incapacitas iudicantis propter exemptionem clericorum ſupra probatam: neque obſtat quod in fraudem Reipublicæ, vt euitarent pęnam vltimi ſupplicij multi ordinarentur, quoniam ſatis eſt à ſacris canonibus fuiſse prouiſum, præcipuè à ſacro Concilio Tridentino, vt Epiſcopi prædictos non ordinent, & magna diligentia circa ordines cōferendos vtantur, ſubtiliter ſcrutãdo mores, & vitam, & in ſpecie præcipit non ordinari eos, qui ſæcularis iudicij fugiendi animo, & fraude ordinari cupiunt, *d. c.* 4. Poterunt etiam laici poſt relegationem effecti Clerici grauiter à iudice eccleſiaſtico puniri, & ſic conſultum erit Reipublicę; nec mihi placet illa diſtinctio, quod poterit fieri executio in bonis, ſicut contra confugientem ad eccleſiam, quia in ſpecie canones ſtatuerunt, vt exēpta perſona clerici non poſſit in rebus moleſtari, *c. vnico. de cleric. coniug. in* 6. qui reddit rationem, ne per vnam viam cōcedatur, quod per aliam denegatur; & ſecundum hanc opinionē, quæ mihi vera videtur: dicit *Io. And. in d. §* 1. in diſputationibus bis fuiſse determinatum. Sed in clerico effecto laico ſecus eſt, quia iudex eccleſiaſticus eſt capax iuriſdictionis in laicos, vt clarum eſt, & in eo procedit, *l. cum quadam puella. ff. de iuriſd. omn. iudicū.* Ad euitandum tamen differentias ſolet Curia Archiep. in ſententia condemnationis exilij, vel relegationis in caſu fracturæ, ex nunc, prout ex tunc, apponere pęnam carceris, triremium, vel duplicationis exilij. Sciendum etiam, quod licèt aliqui Doctores dubitent de familiaribus clericorum laicis an gaudeant priuilegio fori, *ex cap. fin. de offic. Archidiac. vbi omnes. Abb. in cap.* 2. *de foro compet. Antonius Capic. deciſ.* 12. *Theſaur. deciſ. Pedemont.* 22. *num.* 6. *Clarus in §. fin. quæſt.* 35. *num.* 11. *Viu. deciſ.* 116. *libr.* 1. *Proſper Farinac. de inquiſit. qu.* 8. *numer.* 46. *qui teſtatur de communi opinione.* Et Curia Archiep. Neap. eſt in hac quaſi poſseſſione, & anno 1594. fuit remiſsus ad Curiam Archiepiſcopalem Ioſephus Vinaccia laicus familiaris dictæ Curię inquiſitus in magna Curia Vicariæ de delictis commiſſis in hac ciuitate extra officium, quod gerebat. Proceſsus eſt in banca de Rugerio.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes laici compelluntur cenſuris à Iudice Eccleſiaſtico ad deponendum coram eo.*

2 *Iudex laicus tenetur cōpellere teſtes laicos ad deponendum coram iudice Eccleſiaſtico, ad requiſitionem ipſius.*

3 *Teſtes laici quando poſſint carcerari, torqueri, & puniri per Curiam Eccleſiaſticam.*

4 *Teſtis conuictus de mendacio, ex dicto alte-*

alterius teſtis dignioris, an poſſit torqueri.

5 *Socius criminis laicus torquetur à iudice Eccleſiaſtico, ad validandam eius depoſitionem contra clericum.*

6 *Aduocati, Notarij, partes, & alij delinquentes in actu iudiciario coram iudice Eccleſiaſtico poſſunt ab ipſo puniri.*

De teſtibus laicis compellendis à iudice Eccleſiaſtico, & quomodo. Cap. IX.

1 CLARVM eſt teſtes, ſiue clericos, ſiue laicos, poſſe compelli cenſuris per iudicem Eccleſiaſticum ad perhibendum teſtimonium veritatis coram eo, *iuxta c. 1. cap. ſuper eo. c. peruenit. 1. & 2. c. ceterum. cap. cum contra. de teſtibus cogendis*; ſiue in cauſa ciuili, ſiue in cauſa criminali, iuxta veriorem opinionem *Oſtien. in c. delictorum. eod. tit.* quæ eſt vſu recepta, vt teſtatur *Foller. in praxi Canonic. ver. teſtibus diligenter examinatis. Clar. in §. fin. q. 23. nu. 19. Proſper. Farinac. de teſtib. q. 78. num. 116.* Et ita ſeruatum fuit à tempore immemorabili in Curia Archiepiſc. Neap. quòd cenſuris compellit laicos ad ferendum teſtimonium in ea; & anno 1561. ſub die 28. Decembris Sereniſſimus Philippus II. Hiſpaniarum Rex, fidei & auctoritatis, ac poteſtatis Eccleſiaſticæ acerrimus defenſor per litteras directas Proregi Neapolitano mandauit non impediri teſtes laicos, quominus in Curia Eccleſiaſtica cenſuris deponere compellantur: quinimmo aſſerentes Eccleſiam non poſſe compellere cenſuris laico, ad deponendũ, videntur negare illud Euangelij *Lucæ c. 22.* Ecce duo gladij hic: & iudices laici impedientes, eſſent excommunicati in bulla Cęnæ tanquam impediẽtes Epiſcopos iuriſdictione Eccleſiaſtica vti. Et aduerte, quod in hoc cap. non agitur de teſtibus examinandis in cauſis Sanctæ Fidei, qui poſſunt ab Epiſcopis carcerari, & compelli ſine dubio, *c. vt officium. de hæret. in 6. Bulla Pij V. Si de protegẽdis.*

2 Sed quia perſæpe aliqui laici potius patiuntur cenſuras, quàm velint deponere in Curia Eccleſiaſtica, vel tardant accedere ad deponendũ, donec excõmunicentur, & interim non capiuntur informationes delictorũ; immo deſtruuntur in graue damnũ Reipublicæ, oritur dubium, an Epiſcopus poſſit implorare brachium ſeculare, vt dicti laici renitentes deponere carcerentur, ad finem capiendi informationes, & Iudicem laicum nolentem præſtare brachiũ, excommunicare. Et veritas eſt, ꝙ tale brachium præſtari debet, *ex c. 1. de offic. ordinar.* in quo textu habetur, quòd in inquirendo, vlciſcendo, & iudicãdo ſcelera, poſſunt Epiſcopi implorare brachiũ ſæculare; & ſic etiã, dum inquirũt, ſunt adiuuandi à iudicibus ſæcularibus, & nolentes præſtare brachium, poſſunt excommunicari, *iuxta Inn. & alios in d. c. 1.* equidem nimis iniuſtus, & inimicus Reipublicæ eſſet iudex laicus, qui ſtatim requiſitus ab Epiſcopo id negaret, & anno 1598. cum quidam clericus interfeciſſet quendam iuuenem in hac ciuitate, D. Fabius Riccardus Regius Cõſiliarius, tũc iudex criminalis Magnę Curiæ Vicariæ, vir doctrina inſignis, & ſumma laude dignus perſonaliter ſe contulit ad Curiam Archiepiſcopalem

palem Neapolitanam, & ſecum carceratum duxit dictum clericum, & omnes teſtes laicos veriſimiliter informatos de homicidio, quos carceratos reliquit in carceribus Curiæ Archiepiſcopalis, vt teſtimonium ferrent coram D. Vicario Neapolitano, qui cum depoſuiſſent, fuerunt à carceribus liberati. Hinc etiam, quando aliquod delictum committitur à clericis in carceribus Curiæ ſæcularis, vel alio loco laicorum, non poteſt iudex Eccleſiaſticus impediri, quin dicto loco informationē capiat ex eadem ratione, quia in inquirendo tenetur laicus præſtare brachium Epiſcopo. & anno 1598. cum quidā clericus carceratus in carceribus Magnę Curiæ, remiſſus ad Curiā Archiepiſcopalem, antequam conſignaretur Procuratori Fiſcali Curiæ Archiep. occidiſſet quendam laicum in dicto carcerē Magnæ Curiæ, licet à principio fuerit per d. M. C. contradictum; tandem officiales Curiæ Archiep. acceſſerunt ad carceres dictæ Magnæ Curiæ, & ceperunt informationem: immo D. Ludouicus Acerbus tunc Regens dictam Curiam vir meritiſſimus, ac timoratus libentiſſimè permiſit, quod officiales Curiæ Archiepiſc. compellerent teſtes laicos compedibus, & arctioribus carceribus, & prout melius eis videretur, ad deponendum veritatem ſuper dicto homicidio. Et quando Curia Archiep. voluit examinare teſtes laicos carceratos in Magna Curia, aliquando miſit officiales ſuos ad eam, & aliquando ad Palatium Archiepiſcopale illos duci fecit, vt apparet in cauſa D. Galeatij Portę anno 1598. ¶ Et poteſt Epiſcopus in qualibet parte litis, ſi opus fuerit inuocare brachium ſęculare. *Segura de Auol. in direct. vide Eccleſ. par. 2. cap. 13. num. 37. Salced. ad Diaz c. 153.* *I. A. M.*

3 Aliud dubium, quando teſtes laici poſſint carcerari, torqueri, & puniri per Curiā Archiep. & veritas eſt, quòd quando deponunt falſum, vel vtuntur fraude in depoſitione, *ex l. nullum. C. de teſtib. Afflict. deciſ.* 219. Dicitur autem teſtis vti fraude in depoſitione, quando tacet veritatem, vel in loquendo verſutè, & non dicē do bene factum, vel non reddendo rationem ſcientiæ veram, vt eius dictum non probet, nempe, ſi vidit factum, & reddit rationem, *vt dicit Bal. notabiliter in d. l. nullum.* Hinc ſi ab alio teſte digniore conuincatur, quod interfuit facto, poterit ratione mendacij torqueri. *Bar. in l. vnius. §. iudex ff. de quæſt. Boſſ. de tortura teſtium, nu.* 10. *Proſp. Farin. de teſtib. q.* 69. *nu.* 21. *qui alios adducit.* Hinc teſtis vacillans, varius, aut cōtrarius, poterit torqueri, *iuxta l. ex libero. ff. de quæſt. vbi Bar. & latè tradit Farin. vbi ſup.* vel, ſi veriſimiliter informatus de aliquo facto, tacet veritatem, *ſecundum Bald. in l. non ſolum. C. ad l. Iuliam. de adult. & l. dominus horreorum. ff. locati.* vel ſi ſpontè ſe offert examini propter ſuſpicionem; quia eſt ſuſpectus de falſo, *Bart. in d. l. ex libero. Boſſ. & Farinac. vbi ſup.* & in alijs caſibus, in quibus teſtes vtuntur mendacio, aut fraude in depoſitione: quos diffusè recēſent *Boſſ. & Farinac. vbi ſup.* Et Curia Archiep. ob prædictas cauſas carcerat teſtes laicos, & procedit contra eos; & quando reperit ipſos falſum depoſuiſſe, ſolet condemnare ad triremes, & fuſtigari facere per

ciui-

ciuitatem Neapolitanæ.

5 Item Curia Archiepiſ. Neap. torquet laicos ſocios criminis ad validādam eorum depoſitionem contra clericos inquiſitos: & ita quotidie ſeruat, & nouiſſime anno 1600. id ſeruauit cum quodam laico Hieronymo Bottone, qui depoſuerat ſe ſpoliaſſe quandam defunctam de ordine cuiuſdam presbyteri, qui laicu fuit in faciē dicti presbyteri tortus ad validandam eius depoſitionem., Pro hac obſeruantia facit, quòd conceſſa vna re, cenſentur conceſſa omnia, ſine quibus perfici non poteſt, *c. præterea, de offic. deleg. l. 2. ff. de iuriſd. omn. iud.* ſed laici in quacunque cauſa poſſunt compelli ad deponendum coram iudice Eccleſiaſtico, vt ſupra dixi: ergo poſſunt torqueri, vt depoſitio eorum valeat; alias fruſtra fieret depoſitio, nec tortura ſocio infertur ad pœnam, ſed ad eruendam veritatē, & ideo indultum conſecutus poteſt torqueri. *D. de Francbis. dec.* 459. nec poteſt hoc caſu tortura inferri per iudicem laicum; quia acta facta coram laico non probant contra clericum, *c. at ſi clerici. de iudic.* Item ſocius criminis torquetur, quia eſt infamis, quæ infamia trahit ſecum ſuſpicionem nō dicendi veritatem, *iuxta l. ob crimen. §. ſi ea rei conditio. & ibi Odofred. & alij. ff. de teſtib.* & ſic poterit torqueri ob prædictam ſuſpicionem non dicendi veritatem, iuxta ſupradicta. Præterea iudices laici tenentur adiuuare Eccleſiaſticos ad inquirendum contra clericos, vt ſupra dixi, *ex d. c. 1. de offic. ord.* ſed alio modo non probaret depoſitio laici ſocij criminis, niſi torqueretur ab Eccleſiaſtico: ergo iudices laici non debent id impedire; alias p oſſent excommunicari.

6 Poterūt etiam puniri à iudice Eccleſiaſtico Aduocati, Notarij, partes, & alij, qui aliquo delictum in actu iudiciario corā eo committunt. *Bar. in l. ſi quis obrepſerit. ff. de falſis.*

SVMMARIVM.

Laici offendentes curſores Curiæ Archiep. Neapolit. exequentes eorum officium, puniuntur ab eadem Curia.

De laicis offendentibus curſores Curiæ Archiepiſcopalis, à quo ſint puniendi. Cap. X.

SERVATVR in Curia Archiepiſc. Neap. quòd laici offendētes curſores eiuſdem Curiæ, exercentes eorum officium, carcerantur, & puniuntur per Curiam Archiep. ratione offenſæ iuriſdictionis, quæ prorogat in eos iuriſdictionē. *Paul. de Caſt. in l. addictos. C. de Epiſcop. aud ent.* per illum tex. qui loquitur in ſpecie, quādo offenditur familia iudicis exequens ſuum officium; & licet hodie ille tex. non procedat cōtra clericos, *per not. in c. 1. de noui oper. nunciat. & in c. Eccleſia S. Mariæ. de conſtit.* ex eo tamen clarè colligitur, quod ratione offenſæ iuriſdictionis, qui aliàs non erat iudex, efficitur iudex. Idem probatur *in l. nullum. C. de teſtib.* & tenet *D. de Franchis deciſ.* 147. licet in dicta deciſ. ex alia cauſa non fuerit facta remiſſio; & in hac poſſeſſione eſt Curia Archiepiſcop. Neap. & nouiſſimè anno 1599. carcerauit, & puniuit quendam venditorem chyrothecarum, qui violentas manus iniecerat in curſores Curiæ, exequentes pœnā

contra

contra eum, & ob non obſeruationẽ feſtorum, & anno 1600. puniuit, & carcerauit alios offendentes curſores Curię, exequentes ſuum officium, & quotidie hanc exercet iuriſdictionẽ. Idem tenet *Alber. in l. quis forte. §. ſi quos. ff. de pœnis Boer. latè dec. 9.* ¶ Adde *Farin. conſ. 134. lib. 2.* vbi quod offendere executores Curiæ Eccleſiaſticæ eſt delictum merum eccleſiaſticum, & non poteſt cognoſci à laico etiam quod præuenerit. *I. A. M.*

SVMMARIVM.

1 *Executio in bonis clerici reconuenti coram iudice laico, ac condemnati per ipſum, debet fieri per iudicem Eccleſiaſticum, & non laicum.*

2 *Clericus in quibus caſibus non poſſit reconueniri coram laico, remiſſiuè.*

De executione facienda in bonis clerici reconuenti coram iudice laico. Cap. XI.

1 QVANDO aliquis clericus reconuentus apud iudicem laicũ, fuit ab illo condemnatus, ſolet Vicarius facere præceptum iudicibus, & alijs, ne moleſtent in perſona, aut bonis clericum, ſine licentia ipſius Vicarij, ſub pœna excommunicationis: & poſtea viſa ſententia, ac proceſſu iudicis ſæcularis, mandat executionem fieri contra clericum, idque ex illa veriori Doctorum opinione, ꝙ iudex laicus non poteſt exequi, nec in bonis clerici reconuenti; ſed executio pertinet ad Eccleſiaſticũ, *vt dicunt Abb. antiq. Imol. in c. poſtulaſti. de foro compet. Oſtien. Marian. Socin. in c. 1. de mutuis petit. & ibidem Clarus, Ant. de Butr. num. 20. in fine, Viuius deciſ. 46. vol. 1.* facit textus notab. *in c. ſaculares. de foro compet. in 6. & ibi Philipp. Franch.* dicit nullam executionẽ poſſe fieri à iudice laico in bonis clerici; ſed eſſe faciendam à iudice Eccleſiaſtico, & ſi perſona clerici diſtringeretur, eſſet iudex laicus excommunicatus,

2 *c. ſi quis ſuadente. 17. q. 4.* In quibus autem caſibus clericus non poſſit reconueniri coram laico, *vide Aufrer. de poteſtat. ſæcular. ſuper Eccleſ. reg. 2. Marian. Soc. in d. c. 1.*

SVMMARIVM.

1 *Laici fideiuſſores clericorum poſſunt cõueniri coram Epiſcopo.*

2 *Laici poſſunt prorogare iuriſdictionem iudicis Eccleſiaſtici, ſine licentia ſuorum ſuperiorum laicorum.*

3 *Laici carcerantur ab Epiſcopo, & alijs pœnis temporalibus conſtringuntur in cauſis coram ipſo vertentibus.*

De laicis fideiuſſoribus clericorum, à quo compellendi ad pœnam fideiuſsionis. Cap. XII.

1 SERVATVR in Curia Archiepiſc. Neap. quòd laici fideiuſſores clericorum, qui in foro Eccleſiaſtico ſe ſubmiſerunt, carcerantur per curſores prædictæ Curiæ, vt pœnam fideiuſsionis ſoluant; & eorum bona venduntur per eoſdem curſores ſine licentia Iudicis ſæcularis. Pro

2 qua obſeruantia facit, quòd de iure communi laici poſſunt prorogare iuriſdictionem Epiſcopi, & ſe eius in foro ſubmittere. *leg. ſi qui. leg. Epiſcopale, Cod. de Epiſcop. aud.*

aud. vbi omnes, nec requiritur licentia ſuperioris laici, *Bart. in l. 1. §. & poſt operis. ff. de noui oper. nunciat. Franc. Marc. deciſ. Delphin. 82. incipiente, An Notarius, & dicit Ant. de Butr. in cap. 1. de Iudic.* per illum text. quòd pactum de reſpondẽdo coram iudice non ſuo factum in præſentia iudicis ſubmittit, adeò quod non eſt locus pœnitentiæ. Præterea adducitur textus clarus *in cap. reſcripto de iureiur.* vbi laicus fideiuſſor clerici cõuenitur coram Epiſcopo, propter iuramentum pręſtitum in fideiuſſione, vt quotidie fit, *& ibi id notant Abb. Ant. Imol. Petr. de Anchar. ad idem tex. in c. fin. de foro competent. in 6.* Quinimmo ſtatuentes contrarium, eſſent excommunicati in bulla Cœnæ Domini, tanquam ſtatuentes contra libertatem Eccleſiaſticã; ſiquidem clerici non inuenirent fideiuſſores, & in carceribus macerarentur; non enim Curia prædicta de facili ſolet admittere fideiuſſores clericos, tùm quia non poſſunt condemnari, niſi in quantum facere poſſunt, *c. Odoardus. vbi Doctor. de ſolution. & diximus ſup. in c. 3.* tum quia, cum clerici fideiuſſores carcerãtur, ſeruitium diuinum omittitur, nec Curia admitteret fideiuſſores laicos, ſi ipſos compellere nequiret per ſeipſam, ſed per viam implorationis brachij iudicis ſæcularis, qui vellet vt plurimum videre conceſſum, antequam illud præſtaret, *iuxta tradita in c. 1. de offic. Ordin. & infra c. 36.* & proinde tale ſtatutũ prohibens clericis non prohibita eis à lege canonica, vel diuina, immo permiſſa, dicitur eſſe cõtra libertatem Eccleſiaſticam, *iuxta Abb. Anton. Imol. & Fel. latè in c. Eccleſia S. Mariæ. de*
3 *conſtit.* Eſt etiam de iure verior opinio, quòd laici, in caſibus, in quibus poſſunt conueniri coram Epiſcopo, poſſunt carcerari, & alijs pœnis tẽporalibus puniri antequam excommunicentur. *Domin. & Franchus in cap. cum Epiſcopus. de off. ord. in 6. Fel. in c. cum ſit. de foro compet. Aufrer. in Clem. 1. de offic. ord. in princ. verſ. ex præmiſſis. Couar. lib. pract. quæſt. c. 10.* & hodie eſt expreſſum in *Conc. Trid. c. 3. ſeſſ. 25. de reform.* Sic etiã Curia procedit contra non obſeruantes dies feſtos, ad pœnam pecuniariam. Adeſt etiam in Regno capitulum 104. quòd Prælati criminibus Eccleſiaſticis cognoſcunt liberè cõtra laicos, & puniunt eos, nec officiales laici poſſunt ſe intromittere.

SVMMARIVM.

1 *Sponſus, qui deflorauit ſponſam, ſi nolit contrahere matrimonium cum ea, an poſſit per Epiſcopum compelli carcere ad contrahendum.*

2 *Sponſus nolens contrahere matrimonium, quando poſſit excommunicari.*

3 *Matrimonium metu iudicis contractum eſt nullum, & quando.*

4 *Excommunicatio iniuſta cauſat iuſtum metum, & quando.*

5 *Matrimonium cõtractum ſub conditione, ſi Papa diſpenſauerit, poſt diſpenſationem requirit nouum conſenſum.*

De

De ſponſo nolente contrahere matrimonium, quomodo ſit compellendus. Cap. XIII.

1 SI ſponſus deflorauit ſponſam, & poſtea nolit eam ducere in vxorẽ, ſolet per Curiam Archiep. Neapol. carcerari ad finem, vt contrahat matrimonium, prout tenetur, *iuxta text. in c.1. de adult.* cum etiam hæc cauſa matrimonialis ſit, an ille ſponſus teneatur cõtrahere, necne? & ſolum ad Epiſcopum pertineat, *c.multorum.35.q.6.c.auditis. de præſcript.cap.accedentibus.de exceſſ.Prælator. Couar. variar.relect.2.par.c.7. §.6.num.* 8.& tam de iure antiquo, *iuxta veriorem opinionem Domin. & Franchi in c.cum Epiſcopus.de offic.ordin.in 6.* quam poſt *Conc. Trid.c.3. ſeſſ.23.de reformat.* poſſunt iudices Eccleſiaſtici, ac debent in omnibus cauſis coram ipſis vertentibus, etiã ciuilibus, antequam ad cẽſuras deueniant, carcerare laicos. Hinc patet, quam rationabilis ſit obſeruantia Curiæ Archiep. & poſſet id etiã ſeruare, quando non præceſſit defloratio; ſed ſolum promiſſio, vt ſententia de contrahẽdo matrimonio habeat effectum, *ex prædicto c.3. Conc. Trid.* Sed an poſſit ſponſus excommunicari, ſi nolit contrahere matrimonium? *textus in c.ex litteris.il 2.*dicit, poſſe compelli cenſuris. *textus in ca.requiſiuit.eod. tit.* dicit, quòd moneatur tantum. Doctores *in dictis locis* cõmuniter concordant dicta iura, quòd ſi adeſt iuſta cauſa non contrahendi, puta odium tale ſuperueniens, quòd ſperetur potius ſcandalum, quàm matrimonium, fiet monitio tantum, & ita procedit *tex.d.cap.requiſiuit.* ſi verò non adeſt iuſta cauſa non contrahendi, & tũc nolens contrahere excommunicabitur. & ita procedit *tex. in d. cap. ex litteris. vt dicunt Ioan. Andr. Anton. Abb. Præpoſ. qui teſtantur de communi in dictis iuribus. Ledeſma de Sacramento matrimonij, qu.46. art.1.* Dicit tamen *Io. Andr. in d.c. ex litteris. quem ſequitur Præpoſ.* quòd ſi poſt excommunicationem iudex videt etiam non prodeſſe, & excommunicatum eſſe pertinacem, debet eum abſoluere etiam nolentem.

Animaduertendum ſummoperè à iudice Eccleſiaſtico circa coactionem ad contrahendum matrimonium, quoniam ſi coactio fiat quando
3 non eſt facienda, vltra infelices exitus quos parere ſolet, matrimonium etiam præcedentibus ſponſalibus voluntarijs interueniente metu contractum eſt nullum. *Abb. in cap. requiſiuit. de ſponſal.* etiam ſi per
4 iudicem metus inferatur, *vt ibi notat Cardinalis,* & excommunicatio iniuſta cauſat iuſtum metum, *vt per omnes in capit. cum dilectus. de his quæ vi. Couar. in 2. par. 4. lib. decret. §. 4. num. 11.* qui intelligit quando ſuperior adiri non poteſt pro remouenda excommunicatione, quod iudex arbitrabitur.

5 Sed pulchrum dubium eſt, ſi ſponſalia de futuro fuerint cõtracta inter conſanguineos ſub illa conditione, ſi Papa diſpenſauerit, an ſecuta diſpenſatione requiratur nouus conſenſus partium. In Rota Rom. fuit dictum, quod ſic, quia Papa diſpenſando, non cenſetur habere ratum, quòd prius illicitè geſtum fuerat; ſed ſolummodo impartiri licen-

tiam

tiam contrahendi matrimoniũ non obſtante impedimento ipſi narrato, *ex dictis per Cardinalem, & Abb. in cap. ſuper eo. de condit. appoſ.* & per *Couar. in 2. part. 4. lib. capit. 3. num. 7.* qui loquitur in fortioribus termiṅis, videlicet in ſponſalibus per verba de præſenti contractis, ſequendo opinionem Theologorum. Et hanc opinionem ſecuti ſunt domini de Rota *in vna Valentina matrimonij 21. Ianuarij 1578. coram Illuſtriſſ. Blanchetto, & in vna Taurienenſi ſponſalium. 2. Decemb. 1594. coram Gipſio, & alia Abulenſ.* Notandum præterea ſponſos poſſe compelli ad contrahendum, etiam ſi ſponſalia non fuerint iurata, quamuis quando nõ interuenit iuramentum, non debet Eccleſia de facili procedere ad compulſionem; tunc enim leuior cauſa ſufficit ad diſſuadendam coactionem. *Abb. in cap. requiſiuit. in fin. & ibi Præpoſ. Gabriel loc. cit. & fuit in Rota approbatum coram Gipſio in Faretrana matrimonij 28. Iunij 1593.*

SVMMARIVM.

1 *Aſſignatio loci tuti puellæ, cui timetur inferri violentia, pendente lite ſuper matrimonio, ad quem Iudicem ſpectet.*

2 *Mulier eſt ponenda in loco tuto, & honeſto, quando propter ſæuitiam viri non poteſt cum eo habitare.*

3 *Mulier ſeparata à viro auctoritate Iudicis, dicitur permanere in loco honeſto, ſi moretur in domo patris honeſtè vnà cum matre, fratre, & alia ſorore nubili. declara, vt ibi.*

4 *Puellæ volũtas circa matrimonium eſt exploranda extra territorium Principis, quando Princeps eſt ſuſpectus, ne metum inferat in contrahendo, & eſt adducenda ad aliud territorium expenſis communibus.*

De muliere ſequeſtranda, pendente lite ſuper matrimonio.

Cap. XIV.

1 CVRIA Archiepiſc. Neapolit. obſeruat quòd quando agitur in ea de matrimonio contrahendo, & eſt ſuſpicio, ne puellę inferatur violentia, & conſenſus eius non ſit liber, ponit eam in aliquo loco tuto, nempe, cõſeruatorio mulierum, aut alio honeſto loco, ad finem explorandi eius voluntatem, & aliter non concedit licentiam contrahendi. Ad Epiſcopum ſanè ſpectat proſpicere, vt matrimonia ſint libera, cum coactiones malos ſoleant parere effectus, *capit. requiſiuit. de ſponſal.* Pro qua obſeruantia adducuntur tex. *in cap. cum locum, eodem titul. & capit. penult. de probation.* in quibus locis mandatur iudici Eccleſiaſtico, coram quo vertitur lis, vt aſſignet locum tutum, *& id in ſpecie notat Anton. de Butr. in d. capit. cum locum, & alij.* Præterea iudex cauſæ principalis eſt iudex incidentium, etiam ſi cauſa temporalis incidat coram Eccleſiaſtic. *capit. prudentiam. de donat. inter vir. & vxor. Ant. Abb. & communis in capit. tuam. de ordin. cognit.* Et proinde ad Eccleſiaſticum iudicem, qui principaliter cognoſcit de cauſa matrimoniali, ſpectat cognoſcere de incidenti, in quo ſcilicet loco puella ſit collocanda ad finem tollendi violentias, & explorandi eius voluntatem. Item, cum Epiſcopus

pus habeat iudicare de libertate cõſenſus puellæ, poterit etiam iudicare de loco tuto, per quem peruenitur ad dictam libertatem conſenſus, *ex regul. l. ad rẽ mobilem. l. ad legatum. ff. de procur.* E ſi verum amamus, in praxi difficile eſſet (cura cõſcientia) cognoſcere de libertate conſenſus puellæ; niſi idem iudex Eccleſiaſticus, ad quem ſpectat concedere licentiam contrahendi matrimoniũ,
2 aſſignet locum tutum. Item Curia Archiep. Neap. aſſignat locum tutum, & honeſtum mulieri, quæ diſceſſit à viro propter ſæuitiam, nec poteſt illi conſuli per cautionem, *ex c. transmiſſa. de reſtit. ſpoliat. & c. litteras. eod. tit. vbi Gloſſ. in verbo, ſufficiens.*

3 Notandum, quòd mulier ſeparata à viro auctoritate iudicis, non ſolum dicitur permanere in loco honeſto, ſi moretur in aliquo monaſterio, ſed etiam ſi habitet in domo patris honeſtè vnà cum matre, fratre, & alia ſorore nubili, nec eſt reponẽda in monaſterio. *Ita fuit deciſum in Rota Romana. vt tradit Caſar de Graſſis deciſ. vnica, de diuortijs.* Declara, niſi mater, & frater inſtent pro diſſolutione matrimonij; in his enim cauſis multum exuberat officiũ iudicis *conſ. matr. 47. n. 8. & ita fuit deciſum in Rota in vna Romana matrimonij 29. Aprilis 1579. coram Illuſtriſs. Blanchetto.*

4 Item fuit dictum *in alia Ipporigien. matrimonij 3. Martij 1589. coram Comitulo,* puellam, de qua erat dubium ne vi contraheret, eſſe adducendam ad ciuitatem Mediolani extra locũ ſuſpectum propter Principis loci timorem, & in ciuitate Mediolani eſſe collocandam in aliquo monaſterio non ſuſpecto, vt exploretur eius voluntas, an conſentiat habere talem in virum: & hanc adductionem eſſe faciendam impenſis communibus ipſius ſponſæ, & ſponſi: quia negotium erat commune, & ſponſus prætendebat cõtraxiſſe cum ea, cognouiſſe eam, & amborum intererat iudicari ſuper validitate matrimonij, *argum. l. 1. & 2. §. æquiſſimum. ff. ad l. Rhodiam. de iactu.* tunc autem ſumptibus poſtulantis fiunt productiones, & euacuationes, quando cauſa non æque ſpectat ad omnes, *prout in c. mulieres. de iudic. lib. 6. & in l. quoniam. C. de teſtibus.* vltra quod hæc prouiſio fiebat officio iudicis.

SVMMARIVM.

1 *Statutum laicorum, quòd inſtrumenta habeant executionem paratam, an ſit ſeruandum in Curia Eccleſiaſtica contra clericum.*

2 *Praxis Curiæ Archiep. Neap. ſuper liquidatione inſtrumentorum.*

3 *Obligatio facta penes acta Curiæ ſæcularis an habeat executionem paratam in Curia Eccleſiaſtica contra obligatum effectum Clericum, ante incuſationem.*

4 *Obligatio penes acta facta à laico in Curia ſæculari, ſi efficiatur clericus ante diem ſolutionis, non poteſt accuſari in Curia ſæculari, nec exequi per Iudicem laicum.*

5 *Clericus, qui obligauit ſe in inſtrumento habente executionem paratam, ſi efficiatur laicus, an poſſit dictum inſtrumentum liquidari contra ipſum in Curia Eccleſ.*

6 *Clericus, qui fuit notarius Epiſcopi, effectus*

fectus laicus, pro geſtis tempore notariatus, tenetur reſpondere coram Epiſcopo.

7 *Curia Archiep. Neap. nõ ſolet procedere ad liquidationem inſtrumenti cenſus vitalitij pro capitali, ob non ſolutionem tertiarum.*

8 *Pactum de retrouendẽdo in cenſu vitalitio an ſit licitum pro eodem pretio.*

9 *Venditor cenſus vitalitij ſi ſuperuixerit tanto tempore, quod fructus percepti excedũt ſolutum pretium, an contractus amplius ſit licitus.*

De liquidatione inſtrumentorum contra Clericum, & obligatione per ipſum facta penes acta Curiæ ſæcularis. Cap. XV.

1 DICIT *Bart. in l. cunctos populos. C. de Sacroſanct. Eccleſ.* quòd ſi ex ſtatuto laicorum inſtrumẽta habeant exequutionem paratam; tenet tale ſtatutum ſeruari in foro Eccleſiaſtico, contra clericum, cuius opinio reprobatur à *Bald. in d. l. cunctos populos. Ant. Abb. Fel. Dec. & alijs communiter in capit. Eccleſię S. Mariæ. de conſtit. Viu. deciſ.* 326. *lib.* 2. dicit tamen *Couar. lib. pract. q. cap.* 8. *num.* 5. quòd opinio Bart. procedit, quãdo ſtatutum eſt factum à Principe, ſecus ſi ab inferiore. Sequitur *Carauit. ſuper ritu Magnæ Cur. Vic.* 166. *nu.* 37. quod non credo verum.

2 Quidquid ſit de iure, in Curia Archiep. Neap. ſeruatur dictus ritus M.C.V. 166. quòd inſtrumenta liquidantur, & habent executionẽ paratam contra clericos in Curia Archiep. ſeruata forma dicti ritus, qui eſt probatus per conſtitutionem ſynodalem 54. Eſt tamen differentia, quòd in Curia Archiep. citatus ſuper tenore inſtrumenti, ſi compareat, & alleget ſolutionẽ, & offerat cautionem de ſoluendo debitum, & pœnam, niſi oſtenderit ſatisfactionem, non carceratur, ſed cum cautione prædicta datur ei terminus decem, viginti, & etiam triginta dierum, ad probandum ſolutionẽ: ſed ſi alleget alias exceptiones, quæ in promptu non impediũt liquidationem, non auditur, niſi in vinculis, vel facto depoſito; & quoad hoc, antiqua obſeruantia Curię derogauit dictæ conſtitutioni 54. quæ concedit terminum compareñti ad probandum quidquid voluerit, contra inſtrumentum, & ita ſeruatur tam in clericis, qui erãt clerici tempore inſtrumenti, quàm in laicis, qui poſtea fuerũt effecti clerici quod non ſeruatur in Mag. Cur. Vic.

3 Sed dubium eſt, ſi laicus ſe obligauit penes acta Curię ſæcularis, & poſtea efficiatur clericus, antequam accuſetur obligatio; an poſſit dicta obligatio accuſari contra ipſum in Curia Archiepiſcopali? & quòd non poſſit accuſari, facit, quòd licet obligatio penes acta calore confeſſionis factæ in iudicio habet executionem paratam, *l. eum pro quo, vbi Ang. & Paul. ff. de in ius vocand.* id procedit in eodem tribunali, non in alio, vt dicit *Bar. in l. 1. ff. de offic. Proconſ. Ant. in c. fin. de cõfeſſ.* & dicunt *Iſern. & Afflict. in Conſtit. Regni. Baiulus, ſi furem.* quòd obligatio penes acta Curiæ nõ poteſt accuſari in alia Curia, niſi præmittatur citatio ad dicendũ cauſam, quare ipſa obligatio accuſari nõ debeat. In Curia Ar-

D chiep.

chiep. ſeruatur, quòd creditor accuſat obligationem in Curia ſæculari, & præſentat litteras executoriales D. Vicario, dicens non habuiſſe notitiam clericatus, & per Curiam Archiep. citatur clericus ad dicendum cauſam, quare non debeat exequi contra ipſum vigore illius obligationis; qui ſi compareat, & alleget aliquas exceptiones, datur ei breuis terminus ad probandũ, & proceditur ſummariè, ita quòd, ſi nihil probauerit, D. Vicarius mandat exequi cõtra clericum realiter, & perſonaliter.

4 Sed an executio fieri poſſit per iudicem laicum, videtur quod ſic, *per deciſ. Rotæ 5. de foro compet.* propter præuentionem per obligationẽ præcedentem, ad notata per *Oſtien. in c. 1. de obligat. ad ratiocinia.* quæ limitat quando clericus ſuccedit laico, vt non poſſit exequi contra clericum, quamuis obligatio defuncti haberet vim rei iudicatæ. *ex Mariano Socin. in c. propoſuiſti. col. pen. de foro compet.* contrarium eſt verius vt nõ poſſit executio fieri per Iudicẽ laicum, nec in perſona, nec in bonis clerici, cum debeat præcedere accuſatio, quæ laico effecto clerico fieret coram Iudice incompetenti: & ita ſeruatur in Regno, & fuit deciſum in Sacro Concilio, & probat *Vincẽt. de Franch. deciſ. 956.* in qua fuit reuocatum decretũ magnę Cur. Vic. quæ iudicauerat, clericum, quoad diſtrictionem perſonalẽ, eſſe remittendum ad iudicem Eccleſiaſticum, & quoad bona, eſſe procedendũ in Curia ſæculari.

5 Aliud eſt dubium, pone, quòd aliquis, dum eſſet clericus, obligauit ſe in inſtrumento habente executionem paratam, & poſtea efficiatur laicus, an poſſit dictum inſtrumentum liquidari contra ipſum in Curia Eccleſiaſtica? & videtur, quòd ſic, ex notabili doctrina *Paul. de Caſtr. in l. 2. C. vbi de ratiocinijs agi oporteat.* vbi dicit per illum textũ, quòd

6 clericus, qui fuit Notarius in Curia Epiſcopi, ſi efficiatur laicus, pro geſtis tempore notariatus tenetur reſpondere coram Epiſcopo: ſic etiã, qui deſijt eſſe mercator, pro geſtis tempore mercaturæ conuenitur coram iudice mercatorum & qui deſijt eſſe ſcholaris, conueniendus eſt coram Rectore, pro geſtis tempore, quo erat ſcholaris, ſed prędicta procedunt in geſtis concernentibus officium, vel artem, quam quis gerebat; non in alijs, vt dicit idem *Paul. in l. final. ſ. de iuriſd. omn. iudic.* & ſic poteſt diſtingui in clerico, quod pro geſtis ratione officij, quòd gerebat occaſione clericatus, poſſit liquidari in Curia Eccleſiaſtica inſtrumentum contra ipſum effectum laicum pro alijs non.

7 Item ſciẽdum, quòd hodie Curia Archiep. Neap. non ſolet procedere ad liquidationem inſtrumenti cenſus vitalitij pro capitali, ob non ſolutionem tertiarum, etiamſi cenſus eſſet conſtitutus ad rationẽ quatuordecim pro centenario; ſed tale pactum habetur pro iniquo.

Item notandum in fine dicti capituli, circa cẽſum vitalitiũ iuſtam fuiſſe Curiæ Epiſcop. reſolutionem vt non procedat ad liquidationem cenſus vitalitij pro capitali ob non ſolutas tertias: quandoquidem quatuordecim pro centenario

eſt

eſt magnum pretium, niſi recipiens eſſet multum ſenex propter magnũ periculum. In Hiſpania cenſus vitalitius non excedit decem pro centenario. *Azeued. in regia conſtit. de cenſib.* poſſet tamen fieri liquidatio in pœnam, quando debitoris mora in ſoluendo tertias nimis frequens eſſet: ſed tunc aduertendũ, *iuxta Molin. de cõtractibus, tract. 2. diſput.* 389. quo loco admonet, in emptione vitalitij locum non habere pactum de retrouendendo, ſaltẽ æquali pretio quàm fuit venditus quoniã quo plus eſt tranſactum de vita, ad quã fuit emptus, pluresque ſolutæ ſunt penſiones, eo minus valet. Niſi ergo, inquit ipſe, pactum eſſet, quod proportione aliqua prudentis arbitrio ſtatuenda minueretur temporis progreſſu, quo cenſus eſſet redimendus, iniquus eſſet talis contra-
9 ctus. Sed quæritur de illo, qui emit ab Eccleſia ad vitam, & ſuperuixit tanto tempore, quod fructus ab eo percepti excedunt ſolutum pretiũ, an ſit amplius licitus talis contractus. *Dec. in l. fratris. C. de tranſact.* format hãc quæſtionem, & concludit, quod ſic, propter incertitudinẽ, *ex d. l. fratris*. allegat *Oſtien. de reg. iur. in ſumma, §. in alijs etiam caſibus, verſ. de his qui emunt ab Eccleſijs. Oldrad. conſ.* 207. *& alios*. ſed declarat notabiliter, vt concluſio procedat, dummodo venditio fuerit iuſta, & facta ſecundum probabilem, & veriſimilem coniecturam vitæ, inſpecta ætate, & qualitate perſonæ, tunc poterit iudex arbitrari contractum eſſe iuſtũ. In tali caſu dicit Decius multum facere, an perſona ſit ſolita fœnerari, vt notat *Oldrad. d. conſ.* 207. *Bald. conſ.* 18. *l.* 1. *& conſ.* 332. *& l.* 4. *conſ.* 414. Facit quod notatur per *Gloſ. in l. cum allegans. C. de vſuris. Bartholom. Veronen. in tract. ſimulat. præſumpt.* 22.

SVMMARIVM.

1 *Capitula regni contra turbantes poſſeſſiones non procedunt nullo dato violento ſpolio.*

2 *Recurrens ad Curias ſæculares in cauſis ad forum Eccleſiaſticum ſpectantibus eſt excommunicatus, & priuatur omni iure, in petitorio, & poſſeſſorio.*

3 *Recurſus ad Curiam ſæcularem reddit clericum excõmunicatum, & incapacem fructuum beneficiorum.*

4 *Recurſus ad Curiam ſæcularem improbatur, etiam ad finẽ impediendi executionem mandati nulliter facti.*

5 *Recurſus ad Curiam ſæcularem præſumitur obtentus ab eo, cuius intereſt.*

De Recurrentibus ad curias ſæculares. Cap. XVI.

1 RECVRSVS in cauſis beneficialibus, & alijs Eccleſiaſticis ad iudices laicos pro obtinendis inhibitionibus, & alijs impedimẽtis, eſt à iure reprobatus. *capitul. qualiter, & quando. de iudicijs.* & recurrens eſt ipſo iure excommunicatus. *c. nouerit. c. graue. de ſent. excomm. in bulla Cænæ Domini.* §. 16. & committit ſacrilegium. *Caiet. in ſumma, in verbo excommunicatio. c.* 30. *& ſeq.* & quod eſt notandum, cadit ab omni iure, tam in poſſeſſorio, quàm in petitorio, quod habet, ſeu prætendit in beneficio, iux. conſtitut.

nocētij IV. quæ incipit, *Officij noſtri.* & ita fuit iudicatum in Rot. Rom. contra Abb. Sellarol. vt teſtatur *Farin. conſ. 68. nu. 5.* nec excuſari poteſt traditis per *Couar. practic. q. c. 35. nu. 3.* nam etiam ſi iudex Eccleſiaſticus malè procedat, non poteſt iudex ſęcularis ſupplere negligentiam Eccleſiaſtici, qui ipſo poteſtate, & auctoritate eſt maior, *vt declarant omnes Doctores in d. c. qualiter. & quando.* videlicet *Io. Andr. Abb. antiq. Col lect. Card. Anchar. Butr. Abb. Imol. Barba.* ſed illius negligētiam Eccleſiaſticus ſupplet *c. Ex tranſmiſſa. c. licet. cū ſeq. de for. cōpet.* ſuperioritatē autē iuriſdictionis Eccleſiaſticę probant *c. ſolita. de maiorit. & obed. c. denique. 96. diſtinct. & Clem. Romani. de iuretur.* & ita fuit conſideratum, & reſolutum per Rot. *Rom. in vna Oſcenſ. coram Illuſtriſſimo Blanchetto 10. Aprilis 1595. & in alia Oſcen. canonicatus 1. Decembris 1595. coram D. Pegna.* fuit idem deciſum, ac dictum *bene fuiſſe declaratum excommunicatum quendam Paulum, ob recurſum ad tribunal ſæculare, qui obtinuerat inhibitionem iudici Eccleſiaſtico, ne appellatione pendente aliud innouaret,* ac fuit dictum *non eſſe attendendam copioſam turbam Doctorum, quibus ille Paulus defendebatur, aſſerentium licitos eſſe in quibuſdam caſibus recurſus ad iudices ſæculares: quoniam ſacrorum Canonum auctoritas illis omnibus præponderabat, per quam etiam excludebatur prætenſa antiquiſſima conſuetudo nonnullarum Prouinciarum, de qua teſtabantur* Couar. pract. quæſt. c. 35. Nauar. in Manuali c. 27. n. 70. Menoch. de retinenda poſſeſſ. remed. 3. nu. 365. *dicebatur enim talem conſuetudinem tanquam improbatam, ac ſacris Canonibus inimicam, quæ clericos iuriſdictioni laicorū ſupponit, non fuiſſe attendendam, c.* qualiter, & quando. vbi communiter Doctores, & Abb. n. 7. de iudiciis. Marian. Soc. in c. ſi quis clericus. n. 27. & in c. ſane. nu. 10. de foro compet. Rot. deciſ. 10. de conſuet. in antiquis.

Ex his etiam Rotæ deciſionibus, & aliis intendit *D. Farinac. in d. conſ. 68.* probare, incurriſſe ſupradictas pœnas quendam Ferdinandum, qui lite pendēte ſuper beneficio S. Petri coram Reuerēdiſs. Epiſcopo Caputaquenſi, ſiue illius Vicario delegato Apoſtolico, inter ipſum, & quendam D. Nicolaum, declinando Eccleſiaſticū expreſsè proteſtatus fuit de pendentia litis coram iudice ſæculari, ad quē habuerat recurſum. *Item in vna Leodiē. Canonicatus die 11. Martij 1596. coram eodem Illuſtriſſimo Blanchetto* fuit dictum, *ad probandum recurſum ad Curiam ſæcularem; Rotam pluries fidē adhibuiſſe iuribus minus formiter extractis propter difficultatem illa extrahendi ſeruatis ſeruandis: & excommunicatū ob recurſum non eſſe abſoluendum niſi prius conſtito de paritione.*
2 Item *in alia Vlyſſponen. beneficij 16. Ianuarij 1598. coram D. Lutta* fuit declaratum, *clericum, qui habuerat recurſum ad Curiam ſæcularē pro impedienda executione iuſtitiæ ordinarij, incidiſſe in excommunicationem bullæ in Cœna Domini; & fuiſſe effectum incapacem fructuum beneficij, & Capitulū non teneri ad aliquos fructus,* ad notata per Doctores communiter in c. paſtoralis. §. verum. de appellat. Puteus deciſ. 28. l. 1. & in alia *Brixien. clericatus die 26. Ianuarij. 1598. coram*

coram Orano fuit dictum, *recurſum ad Curiam ſecularem eſſe improbatum, etiam ad finem impediendi executionem* 3 *alicuius mandati nulliter relaxati,* ac fuit dictum, *recurſum ad Curiam ſecularem præſumi obtentum ab eo, de cuius intereſſe agitur* ad Bart. in l. fin. ff. de quæſtion.

—— Recurſus quando, quomodo, & ad quem finem ſit à iure permiſſus, vide latiſſimè *Octau. Cacher. dub. 30. Con. pract. quæſt. c. 33. nu. 3. Guiliel. Bened. in rep. c. raynutius p. 2. num. 39. & 40. de teſtamen. Segura in direct. iudic. eccl. p. 2. c. 13. nu. 50. & ſeqq. Azeued. in ll. part. n. 1. l. 1. tit. 6. l. 2. per tot.* cum alijs quampluribus tam Theologis, quàm iuris vtriuſque peritis, de quibus difuſiſsimè per *Ceual. de cogni. per viã violent. & Salgad. de poteſt. Regia.*

SVMMARIVM.

1 *Violantes immunitatem Eccleſiæ, an ſint ipſo facto excommunicati.*

2 *Immunitas Eccleſiaſtica an violetur, ſi extrahantur ab Eccleſia non rei delinquentes, ſed alij in ea commorãtes.*

3 *Abſolutio ab excommunicatione ob violatam immunitatem Eccleſiæ, cui reſeruata.*

4 *Bullæ Greg. XIV. de immunitate Eccleſiarum forma, an ſit ſeruanda à iudice laico, vbi notorium eſt confugientem ad Eccleſiam commiſiſſe delictũ exceptuatum in ea.*

5 *Confugiens ad Eccleſiam, ſi ab ea extrahatur, non ſeruata forma bullæ Gregor. XIV. de immunit. Eccleſiarum; an iuſtificata captura ex ſequentibus probationibus, ſit amplius Eccleſiæ reſtituendus.*

6 *Confugiens ad Eccleſiam, ſi non à iudice, vel eius familia, ſed ab alijs extrahatur, puta à conſanguineis offenſi, an ſi de manu ipſorum à familia iudicis ſecularis capiatur extra Eccleſiam, ſit etiam Eccleſiæ reſtituendus.*

7 *Confugientem ad Eccleſiam, ſi iudex non carcerauit, nec extraxit, nec extrahi fecit; ſed ſolum extractum ab eius familia, ſiue eius ordine, Eccleſiæ non reſtituit, vel morti fecit, an ſit excommunicatus; & quid ſi mandauit extrahi.*

8 *Confugiens ad Eccleſiam, extractus per familiam ſecularem, an ſit de neceſſitate reſtituendus eidem Eccleſię, vel ſatis ſit ſi reſtituatur Epiſcopo.*

9 *Extrahens commorantes in Eccleſia, ad finem componendi pacem, & euitandi ſcandala an incurrat excommunicationem latam contra violantes immunitatem Eccleſiæ.*

10 *Palatium Epiſcopi an gaudeat immunitate Eccleſiæ.*

11 *Clerici an gaudeant immunitate Eccleſiæ.*

12 *Sacerdotes quicunque vigore facultatum non poſſunt abſoluere violantes immunitatem Eccleſiæ propter extractionem.*

De immunitate Eccleſiarum magis practicabilia. Cap. XVII.

1 ANNO 1597. plures Capitanei cum ſuis ſatellitib. ingreſſi ſunt monaſterium S. Petri ad Aram ciuitatis Neap. pro inueniendo quodam deportato, qui aufugerat ab Inſula, quem non inuenientes, per vim à dicto monaſterio extraxerunt quẽdam puerum tanquam conſcium in quo loco moraretur dictus deportatus, & carceratum duxerunt ad car-

ceres Curiæ ſæcularis, vt deponeret, vbi idem reperitur. Fuerunt omnes per Curiam Archiep. declarati excõmunicati, ob violatam immunitatem Eccleſiæ, propter extractionem dicti pueri, ex quo in bulla Greg. XIV. *de immunit. Eccleſ.* imponuntur ipſo facto pœnæ, quæ à iure ſunt ſtatutæ cõtra violantes immunitatem, & libertatem Eccleſiæ, & de iure violantes immunitatem debent excommunicari, *cap. miror. c. ſi quis contumax. c. quiſquam.* 17. q. 4. & quamuis bulla loquatur ſolum de extrahentibus reos, ibi (laicus reis) tamen diſpoſitio pœnalis extenditur ex identitate, & maioritate rationis, quando, ſi nõ fieret extenſio, ſequeretur abſurdũ, & eſſet abſurdum, quòd rei non poſſent extrahi, & alij ſic. *Imol. in l. ſi vero. §. de viro. ff. ſolut. matr. Franch. in c. 1. de temporibus ordinationum. in 6.* Itẽ quando duo caſus æquiparantur in l. antiqua, lex noua loquẽs in vno, habet locum in altero. *Bart. in l. quod vero. ff. de legibus. Franch. & Imol. vbi ſup. & in c. definiuit.* 18. q. 4. neque cõ-
2 fugientes, neq; commorantes in Eccleſia poſſunt extrahi. Præterea quãdo conſtitutio pœnalis continet fauorem Eccleſiarum, fit extenſio ex identitate rationis, *iuxta Gloſ. notabilem in c. ſciant. de elect. in 6. Franch. in d. cap. 1.*

3 Sed fuit dubitatum, à quo prædicti Capitanei, & ſatellites eſſent abſoluendi; & videbatur, quòd à ſummo Pontifice, poſtquam bulla prædicta refert ſe ad excommunicationem latam contra violantes libertatẽ Eccleſiaſticam, quæ eſt in bulla Cœnæ Domini, cuius abſolutio reſeruatur Papæ, & relatum dicitur eſſe in referente cum omnibus ſuis qualitatibus, *Bart. in l... ff. ſi familia furtum fec. ff. & in l. 1. ff. de arbitris.* contrariũ fuit reſolutum, quòd abſolutio ſpe-
4 ctaret ad ordinarium; ex quo nõ reperitur expreſsè reſeruatus Papæ, *iuxta regulam cap. nuper. de ſenten. excomm.* & quando qualitas relata requirit ſpecialem mentionem, prout eſt abſolutio, quæ debet expreſsè reſeruari Papæ. *d. c. nuper.* non includitur in diſpoſitione referente, *textus notabilis in c. penult. de iureiur. Gemb. de auctoritate legati in exordio, nu.* 35. Præterea in bulla Cœnæ Domini excommunicantur ſolum ſtatuentes contra libertatem Eccleſiaſticam; nec omnes violantes libertatem Eccleſiæ ſunt excommunicati in bulla Cœnę, *vt patet in c. vnico, de his, quæ vi, metuſque cauſa in 6.* & ſic omnes fuerunt publicè abſoluti ante fores Eccleſiæ Metropolitanæ à D. Vicario Neapol. Anno ſequenti 1598.
5 quidam aſſaſſinus interfecit quandam perſonam in via publica ciuitatis Neap. & poſtea confugit ad Eccleſiam Parochialem S. Marię Aduocatæ, à qua fuit per vim extractũ à conſanguineis occiſi, & aliquibus ſatellitibus Curiæ ſæcularis, & eodẽ die coram iudice ſæculari confeſſus fuit commiſiſſe dictum homicidium per aſſaſſinium; fuerunt per Curiam Archiep. citati omnes iudices Mag. Cur. Vic. Aduocatus, & Procurator Fiſcalis, ac etiam carcerarij, quatenus deberent reſtituere dictum extractum Eccleſiæ prædictæ, vel procurare eius reſtitutionem, & non impedire reſpectiuè, ad finem; quòd ſi conſtiterit Curiæ Archiepiſc. à dicto delinquente fuiſſe commiſſum delictum,

ctum, exceptum in bulla prædicta, poſſet eidem Curiæ ſæculari conſignari: qui non aliter parere curauerunt: ſed poſt breue tempus ipſum laqueo ſuſpendi fecerunt, & ſic per Curiam Archiepiſc. fuerunt declarati excommunicati omnes prædicti Iudices, Fiſcales, carcerarij, ſatellites, & conſanguinei occiſi, qui extraxerant dictũ iuuenem à dicta Eccleſia. Et fuit per Curiam Archiep. reſolutũ, quòd etiam ſi notoriè conſtet confugiẽtem ad Eccleſiam commiſiſſe delictum, exceptũ in dicta bulla, adhuc eſt ſeruanda forma bullæ, quòd Epiſcopus debeat prius cognoſcere, ſi confugiens commiſit delictum exceptuatum; & poſtea conſignare Curiæ ſæculari: ſiquidẽ licet notoriũ regulariter releuet ab onere probandi. *c. veſtra de cohabit. cler. & mulier. l. 1. ff. ex quibus cauſis maiores*: tamen non releuat quando probatio requiritur pro forma. *Sarnẽſis in regula de publicandis reſignation. qu. 9. Pariſ. de reſignat. benef. lib. 11. qu. 6. nu.* 81. qui teſtatur de communi, cõcludens, hac ratione publicationem reſignationis beneficij eſſe faciendam, licet notoria ſit reſignatio, & hoc hodie patet in dicta bulla, in qua etiam quòd confugientes commiſerint delicta excepta in bulla, ſi Epiſcopus denegat licentiam extrahendi, poteſt Curia ſæcularis ipſos extrahere, & deducere ad carceres Epiſcopi, vt ab eo cognoſcatur, ſi delicta commiſſa ſint excepta in bulla, & ſic quamuis aliundè appareat, eſt ſeruanda forma bullæ. Item fuit reſolutum in Curia, quòd ſi confugiens ad Eccleſiam fuit extractus, nõ ſeruata forma bullæ, & ex ſequẽtibus probationibus appareat commiſiſſe delictum, exceptũ in bulla: nempe per confeſſionem extracti; nihilominus eſt facienda reſtitutio Eccleſię, quia Eccleſia ſpoliata ante omnia eſt reſtituenda, *c. conquerente. & c. item cum quis. de reſtit. ſpoliat. & ita tenet Remig. de immunit. Eccleſ. q. fin. Suarez in ſua praxi, 1. p. to. 1. c. 3. §. 3. n. 16.* Item fuit dictum, dato, & non conceſſo; quod dicebatur à conſanguineis occiſi, ipſos ſolũ ſine ſatellitibus extraxiſſe dictum aſſaſſinum; ſed ſatellites in via publica extra Eccleſiam de eorũ manu extractum accepiſſe, & ad carceres Curiæ ſæcularis duxiſſe, adhuc dictus extractus erat Eccleſiæ reſtituendus. Facit primo, quòd cõfugiens ad Eccleſiã à nulla perſona, ſiue publica, ſiue priuata extrahi põt; iura enim generaliter loquũtur, & generaliter ſunt intelligenda, *l. 1. §. general. ff. de legat. præſtandis.* hoc patet *in c. reum. in c. definiuit. 17. qu. 4. & in l. 2. C. de his, qui ad Eccleſiã confugiũt.* quo præſuppoſito dicendũ eſt, quòd Eccleſia, quę fuit ſpoliata, pro reſtitutione hominis ab ea extracti competit interdictum de libero homine exhibendo, *vt dicit Bar. in d. l. 2. Abb. in c. inter alia n. 26. de immuni. Eccleſiar.* quod interdictum licet ſit perſonale eſt tamen in rem ſcriptum, ſicut cetera interdicta, *l. 1. §. pen. ff. de interdictis.* & ſi datur contra quoſcunque detinentes, quãuis non extraxerint. Præterea faciunt adducta per *Bar. in q. 6.* incipiente, *Lapus*, vbi pluribus iuribus, & rationibus probat, quòd carceratus in alieno territorio, vel in Eccleſia, prout in caſu noſtro, non poteſt pro alia iuſta cauſa ad inſtan-

etiam cuiuſcumque recõmendari in carceribus, nec detineri. *ſequitur Bal. in l. fin. de iuriſd. omn. iud. & in conſ. 90. vol. 5. Pariſ. conſ. 101. vol. 3. Brun. de ceſſ. bonor. 11. q. 4. princ. Ant. Gomeſ. l. var. reſol. tit. de captura reor. n. 4.* non n. poteſt negari quin talis extractus non ſit ſua libertate priuatus, ad quã ante omnia eſt reſtituendus, *iuxt. prædictos*; eſt enim perſona affecta, quæ ad quemcumque tranſit cum vitio, *arg. l. ſi obducta. C. de furtis, §. furt. inſtit. de vſucap.* & in bulla prædicta videtur expreſſum in illis verbis (*extrahunt, capiunt, & incarcerant,*) ſcilicet extractum, vt omnia verba operentur effectum. *iuxt. c. Paſtor. de appell. vbi Ant. Abb. Prapoſ. Franch. & alij.* Item fuit dictum in prædicto, &
7 in alio caſu, quòd iudex, qui nõ carcerauit, nec extraxit, nec extrahi fecit, ſed ſolũ extractum ab eius familia ſine eius ordine, Eccleſiæ non reſtituit, vel mori fecit; & tãtò magis, ſi mandauit extrahi, incurrit in excõmunicationem, contentam in dicta bulla Greg. XIIII. quamuis in ea non fiat mentio de mandante, vel nõ reſtituente, aut mori faciente extractum: ſiquidem ſi non comprehenderetur, de facili diſpoſitio dictę bullæ redderetur eluſoria; nam, vt plurimũ extractio ſolet fieri ab hominibus ſimplicibus, & ignaris, credẽtibus ſacrificium offerre Deo in extrahendo delinquẽtem; & ſi iudices non reſtituerent, in vanum fuiſſet promulgata bulla: ergo eſt faciẽda extenſio ad mãdantes, vel non reſtituentes, ne diſpoſitio reddatur eluſoria, etiam ſi agatur de cenſuris, *c. ſi ſentent. §. fin. & c. ſi ciuitas. de ſent. excom. in 6. vbi Franch. & Probus, Gloſſa notabilis in c. quamquam. de vſur. in 6. Imol. notabiliter in l. ſi verò. §. de viro. ff. ſolut. matrim.* Secundò, quia bulla excommunicat attẽtantes aliquid, præter, vel contra formam ipſius bullæ, quæ cum velit confugientes ad Eccleſias debere gaudere immunitate, niſi fuerit ſeruata forma bullæ, iudex non reſtituens videtur nõ pręter, ſed contra bullã facere, & attentare, maximè, qui mori facit extractũ, cum reducat illũ ad terminũ, vt nõ poſſit amplius gaudere immunitate. Dicitur. n. quis committere in legem non ſolũ, qui cõtra eius verba facit; ſed etiã qui contra mentẽ legis *l. non dubium. vbi Bart. & alij. C. de legibus.* & quoad mandantem extrahi non poteſt negari, quin ſaltem attẽtet pręter formã bullę, & ſic incurrit in cenſuras. Præterea ſunt ponderãda verba dictæ bullæ, ibi (*quauis dignitate præfulgeant*) quę non poſſunt verificari in extrahentibus qui ſunt perſonæ viles; ſed neceſſario ſunt intelligenda in iudicibus, mandantibus extrahi, vel non reſtituentibus. Anno ſequenti fuit extractus
8 per Curiam ſæcularem ab Eccleſia Sanctæ Mariæ Refugij quidam iuuenis, qui in eadem Eccleſia furatus fuerat è cãpſa cum plumbo, & viſco quandã pecuniæ quãtitatẽ, qui fuit poſtea reſtitutus Vic. Neapolitano, & fuit dictum ſatis eſſe, quòd reſtitutio extracti ab Eccleſia fiat eidem Eccleſiæ, vel Epiſcopo, qui repræſentat Eccleſiam, *c. ſcire debes. 7. q. 1. Bonif. in Clem. attendentes. §. hoc autem. num. 17. de ſtatu monach.* Vnde *in dict. capit. ſcire debes.* dicitur, quòd Epiſcopus dicitur eſſe in Eccleſia, & Eccleſia in Epiſcopo. idẽ habetur

in c.1.de reſtitut.in integr.in 6.vbi Gemin. Franch.& alij,& offenſa facta Epiſcopo,dicitur facta Eccleſiæ. *Clem. 1.de fore compet.vbi Card.& Boniſ.*& qui ſeruit Epiſcopo dicitur ſeruire Eccleſiæ,*c.de catero.de cleric.nõ reſid.& in c.nouit.de iudicijs.* ibi (*dic Eccleſiæ*,ideſt *Epiſcopo*) facit tex.notab. *in c.ſi quis contumax.17.q.4.* vbi pro offenſa facta Eccleſiæ, ob violatam immunitatem, propter extractionem, pecuniaria pęna ibi poſita debet ſolui Epiſcopo,& ibi Archid.notat,ex cuius dictis dicit *Ioan. Andr. in c.quamquam, de cenſ.in 6.* quod, quando iniuria fit Eccleſiæ, ſeu eius loco, ſufficit, quòd ſatisfactio fiat Epiſcopo, inferens, quod reſtitutio facienda *iuxta dictum c.quamquam*. Eccleſijs propter exactionem pedagiorum, ſatis eſt ſi fiat Epiſcopo. Ex his dicit *Marian. Soc. in tractatu de viſitation. lib. 11.in fin.* quod reſtitutio facienda à viſitatoribus, ex quo indebitam procurationem, aut munera extorſerunt contra formam, *c. 2.de cenſibus.in 6.* ſufficit, ſi fiat Epiſcopo, qui repræſentat Eccleſiam. non obſtat textus *in c.minor.17.quaſtio. 4.* quia Eccl. ibi poteſt intelligi de Epiſc.

9 Item reſolutum fuit in Curia Archiep. quod extrahens commorantem in Eccleſia, ad finem componẽdi pacem, & euitandi ſcandala, incurrit in excommunicationem, contentam contra violantes immunitatẽ eccleſiæ; quia bulla prædicta prohibet fieri extractionem, pro quauis pace,& cauſa: & ſic fuit reſtitutus eccleſiæ Montis Dei qnidam nobilis Neapolitanus, qui prouocauerat ad ſingulare certamen alium nobilem, & donec veniret tempus ſtatutũ certaminis ſe contulerat ad dictam eccleſiam, ne à Curia ſæculari impediretur; quę ad finem componendi pacem, ipſum extraxit; quia poterat alio modo obuiare ſcandalis, apponẽdo cuſtodes, vel adeundo Epiſcopũ,

10 qui prouideret. Item anno 1601. quidam carceratus, qui è manu familiarium confugit ad Palatium Archiep. Neap. fuit liber dimiſſus, tanquam gaudens immunitate eccleſię, *iuxta cap. id conſtituimus. 17.qu.4. & communem, de qua teſtatur Couar. lib. 2.variar. reſolut.cap.20.* Eodem anno 1601. fuit reſtitutus domui furni Seminarij Neapol. quidam homicida, qui ad eam confugerat, & propriè ad furnum ſe contulerat, ingrediens per ianuam magnam dictę domus, quæ eſt à parte viæ publicæ, & non à parte Seminarij, quia non poterat negari, quin dicta domus eſſet Seminarij, & ſic loci pij: quamuis per illam portam pueri nõ ingrediātur.

11 Præterea notandum,quod ſecũdum magis communem opinionem Doctorum, clerici gaudent immunitate eccleſiaſtica, de qua communi opinione teſtantur *Couar.lib.2.varia. reſol.cap.20. Clar.§. fin.qu.30.Proſp. Farin. de carceribus, & carceratis, q. 26.nu.7.* contrariam tamen opinionem tenet *Abb.in c. inter alia. de immunit.Eccleſiar.* & eam probat pluribus rationibus, præſertim, quòd ſi benè perpendatur canones, ſemper in eis fit mentio de laicis, *c. reum. c. conſtituimus.17.q.4. & in d.cap.inter alia.* & hanc Abbatis opinionem eſſe vſu receptam, teſtatur *Diaz in praxi c.115.Clar. Farin. vbi ſup. Nauar. in manual.c.25.nu.22.* & iſta opinio eſt

etiam

etiam vſu recepta in Curia Archiep. Neap. quæ opinio eſt intelligenda, vt à iudice eccleſiaſt. poſſit extrahi clericus, ad finem ipſum puniendi, non à iudice ſæculari, qui nec clericum in minoribus poſſet extraheré, vt notat *Nauar. vbi ſupr.* Item hodie videtur clarè approbari opinio Abbat. in dicta bulla Gregorij XIV. in qua fit mentio ſolum de laicis, ibi *(vt laicis, &c.)* quæ bulla reducit omnes canones antiquos ad vnam formam, vt ex eius verbis apparet.

12 Sed quia dictum eſt, quòd Epiſcopus poteſt abſoluere extrahẽtes reos confugientes ad eccleſias: aliqui tenent contrarium ex decreto Clemẽtis VIII. incipiente, Sacra Congreg. anno 1601. quo reuocantur licentię, & facultates conceſſæ quibuſuis ſacerdotibus, tam ſæcularibus, quàm regularibus abſoluendi à caſibus Sedi Apoſtolicæ, & ordinarijs reſeruatis, poſtea dictum decretum fuit moderatum, ac declaratum, vt prædicti non poſſint abſoluere à quibuſdam caſibus, inter quos ponitur violatio immunitatis eccleſiæ, iuxta terminos conſtitut. Greg. XIV. ex quo dicebat ſummo Pontifici hanc abſolutionem reſeruatam: nihilominus tenendum ad Epiſcopum pertinere abſolutionẽ, vt dictum eſt: nec obſtat dictum decretum, quoniam loquitur de confeſſarijs, qui prętextu facultatum abſoluebat, & non de ordinarijs, quinimmo in dicto decreto, & moderatione reſeruatur poteſtas ordinariorum, vt indicant verba clara: quare non debet fieri extenſio, cum limitate procedat, quoad ſacerdotes inferiores, non quoad ordinarios. *ex vulgata regula l. in agris. ff. de acquir. rer. dom.* Salua ſemper Sedis Apoſtolicæ determinatione. Prętereà in dicto decreto reuocantur licentiæ abſoluendi etiam à reſeruatis ordinarijs, poſteà in moderatione non declarat caſum immunitatis eſſe reſeruatum Sedi Apoſtolicæ: quinimmo excipit etiam iniectionem manuũ in clericos, quæ non ſemper eſt reſeruata Papę, vt clarum eſt. Ergo non poteſt inferri, hũc caſum eſſe reſeruatum Papæ. Vera eſt igitur ratio allegata, *pro qua facit, ca. fin. de immunit. eccleſ. in 6.* vbi excõmunicatio contra violantes libertatẽ eccleſ. non eſt reſeruata Papæ.

Et quia alia annotauimus de immunit. eccleſiarum, quæ maximam dubitationem in iudicio Eccleſiaſtico attulerunt, non abs re eſſe putaui, hic inſerere bullam Gregorij XIV. cuius tenor ſequitur.

GREGORIVS Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei. Hac perpetua valitura conſtitutione omnia, & quæcumque priuilegia, indulta, & gratias, tam per Sixtum Quintum ac Pium Quintum quàm alios quoſcumque prædeceſſores noſtros, aut noſmetipſos, Sedem ve Apoſtolicam, eiuſq; Legatos, ſuper abducendis, vel extrahendis ab Eccleſijs, Monaſterijs, Sacellis, domibus regularibus, & ſæcularibus, locis ve ſacris, aut religioſis, aliâſq. in caſibus à iure permiſſis hominibus certorum tunc expreſſorum, vel non expreſſorũ criminũ reis, aut fraudulentis decoctoribus etiam in odium certorum delictorum, & pro bono, pace, & quiete publica, & ex cauſis vrgentiſſimis, ac neceſſarijs, &c. ſeu aliàs quomodolibet conceſſa, &c. approbata, & innouata, ac vſu recepta, litteraſq; Apoſtolicas ſub plumbo, &c. ſeu alias quomodo-

modocumque deſuper confectas, quarum tenores hic haberi volumus pro expreſſis, &c. ſublata penitus omni differentia, ita ad vnam tantum formam reducimus, & moderamur, vt laicis ad Eccleſias, locaque ſacra, & religioſa confugientibus, ſi fuerunt publici latrones, viarumque graſſatores, qui itinere frequentata, vel publicas ſtratas obſident, ac viatores ex inſidijs aggrediuntur, aut depopulatores agrorum quivè homicidia, & mutilationes membrorum in ipſis Eccleſijs, earumvè cœmeterijs committere non verentur. Aut qui proditoriè proximum ſuum occiderint, aut aſſaſſini, vel hęreſis, aut leſæ maieſtatis in perſonam ipſiuſmet Principis, rei immunitas Eccleſiæ non ſuffragetur. Sed vniuerſis, & ſingulis venerabilibus Patriarchis, &c. cæteriſque Eccleſiarum, & monaſteriorum Prælatis ſæcularibus, vel regularibus diſtrictè præcipiendo mandamus, vt laicos in caſibus prædictis delinquentes ad eorum Eccleſias, Monaſteria, domos, & alia loca ſupradicta ſacra, ſeu religioſa reſpectiuè confugientes, & in ea ſe recipientes, atque morantes, qui prædicta delicta, eorumve aliquod iudicio ſuo commiſiſſe videbuntur, quando à Curia ſæculari fuerint requiſiti, & quilibet eorum fuerit requiſitus miniſtris, & officialibus Curiæ ſæcularis abſque irregularitatis nota, aut alicuius cenſuræ Eccleſiaſticæ incurſu tradi, & conſignari curent, & faciant. Ne autem Curia ſæcularis prædicta, & miniſtri facultate illos per ſe, & propria auctoritate extrahendi, & abducendi ſibi olim (vt præfertur) attributa, & per præſentes reuocata, abutantur: volumus, dictaque auctoritate decernimus, & declaramus, vt Curia ſæcularis, eiuſque iudices, & officiales ab Eccleſijs, monaſterijs, locíſque ſacris prædictis laicum aliquem (vt præfertur) delinquentem in nullo ex caſibus ſupradictis, ſine expreſſa licentia Epiſcopi, vel eius officialis, & cum interuentu perſonæ Eccleſiaſticæ ab eo auctoritatem habentis, ad quos ſolos, & ad alios Epiſcopis inferiores, & ſi alias ordinarij, aut diœceſis tunc ad Epiſcopum viciniorem deuoluatur hæc cognitio, & non ad alios, capere, extrahere, aut incarcerare non poſſint, niſi eo caſu, quo ipſe Epiſcopus, & dictæ perſonæ Eccleſiaſt. requiſitæ illos in delictis ſuperius expreſſis, culpabiles tradere, aut capturæ, & carcerationi interuenire, & aſſiſtere recuſauerint, tuncque reuerentiæ Eccleſiæ, & locis ſacris debitæ memores prædictos delinquentes minori, quo id fieri poterit cum ſcandalo, & tumultu extrahere curent. Quodque delinquentes laici prædicti, poſtquam (vt præfertur) ab Eccleſijs, locisve ſacris extracti, & capti fuerint, ad carceres Curiæ Eccleſiaſtic. reponi, & inibi ſub tuto; & firmo carcere; ac opportuna cuſtodia, datæ illis (ſi opus fuerit) per Curiam ſæcularem, detineri debeant, nec exinde extrahi, Curiæque ſæculari prædictæ conſignari, nec tradi poſſint, niſi cognitio primum per Epiſcopum, ſeu ab eo deputatum, an ipſi vere crimina ſuperius expreſſa commiſerint, tumque demum de mandato Epiſcopi per iudicem Eccleſiaſticum Curiæ ſæculari quacunque appellatione poſtpoſita conſignentur. De crimine verò hæreſis cognitio ad forum Eccleſiaſticum

cum tota pertineat, neque in ea Curia ſecularis ſe quoquo modo intromittat: ſicuti etiam prohibemus, ne Eccleſiaſticas perſonas, ſeculares, aut cuiuſuis ordinis, vel militiæ etiam S. Ioann. Hieroſolym. regulares quoquo modo, etiam vigore prædictorum Priuilegiorum, Indultorum, aut conceſſionum, quæ omnia ad terminos iuris per præſentes reducimus, procedant, aut ſe intromittant, illaſve ab Eccleſiis, monaſteriis, domibus, locisque ſacris, aut religioſis, & in caſibus in hac conſtitutione expreſſis extrahere, abducere, capere, carcerare, aut cognoſcere de criminibus ad forum Eccleſiaſtic. pertinentibus, aliàs, quam de iure, & per priuilegia eiuſdem ordinis, aut militiis conceſſa permittitur quomodolibet præſumant. Quod ſi quis quacumque dignitate, & auctoritate præditus præmiſſorum, aut alio quocumque prætextu quidquam præter, aut contra huius noſtræ conſtitutionis tenorem attentare præſumpſerit, declaramus eum ipſo facto cenſuras, & pœnas eaſdem incurrere, quæ contra libertatis, iuris, & immunitatis Eccleſiæ violatores per ſacros Canones, & Conciliorum generalium, noſtrorumque prædeceſſorum conſtitutiones ſunt promulgatæ. Sicque per quoſcumque Iudices, &c. Sublata eis, &c. Nec non irritum, &c. Non obſtantibus præmiſſis etiam Sixti, & Pij V. quàm aliorum litteris Apoſtolicis &c. quibuſuis perſonis, quibuſuis grauioribus, & vrgentioribus cauſis, &c. conceſſæ fuerint tam illorum intuitu, &c. quàm etiam &cęt. motu proprio &c. ac per modum ſtatuti, & legis perpetuæ, & in vim contractus, & fratrum noſtrorum conſilio, ſub quibuſcumque tenoribus, &cęt. derogatoriarum derogatoriis, &c. nec non irritantibus &cæt. quæ omnia, & ſingula, ac illorum tenores pro expreſſis habentes, quatenus præmiſſis in aliquo aduerſentur, &cæt. omnino ac perpetuo tollimus, & abrogamus, ac ad terminos præſentis conſtitutionis quoad ſuperius deſcripta dumtaxat reducimus: & volumus cuique de cætero ſuffragari, &c. publicata die 28. Maij 1591.

SVMMARIVM.

1 Denunciare, vel accuſare quilibet tenetur hæreticos, maleficos, & committentes alia delicta, quæ tendunt in perniciem Reipublicæ.

2 Denunciatio hæreticorum, Necromanticorum, & maleficorum, an ſit facienda in ſcriptis, vel ſufficiat oretenus denunciare non expreſſo nomine denunciantis.

3 Denunciator in cauſa fidei habetur pro teſte, neque proceditur per occultas cedulas.

4 Denunciari an debeant mulieres, quæ ſimplicitate maleficia conficiunt.

5 Denunciari an debeant hæretici occulti.

6 Denunciatio hæreticorum, & maleficorum, an debeat fieri ſi ſunt emendati.

7 Denunciationem hæreticorum, & maleficorum an debeat præcedere fraterna correctio.

8 Denunciatio hæreticorum, & maleficorum, an debeat fieri cum periculo vitæ.

9 De-

9 *Denunciare parentes hæreticos an teneantur filij.*

10 *Denunciari an debeant leuiter de hæreſi ſuſpecti.*

11 *Suſpecti de hæreſi, vel apoſtaſia vehementer qui dicantur, & ibi plures numerantur.*

12 *Imagines verberantes, vel deturpãtes, à quo iudice ſint puniendi.*

13 *Denunciari quando debeant detinentes libros hæreticorum.*

14 *Denunciari an debeant detinentes pentacula.*

15 *Denunciari an debeat mulier, quæ habet famam maleficæ, ſed non operatur, niſi ſimplices ſuperſtitiones.*

16 *Malefica an dici poſſit, quæ ſemel maleficium fecit.*

17 *Denunciari an debeat hæreticus, qui accedit ad confeſſionem, animo peruertendi confeſſarium, & inducendi illum ad hæreſim, & quid ſi vult abſtinere ab hæreſi, ſed non reuelare complices.*

18 *Meretricum tributum, ſiue gabella improbatur.*

De denunciatione hæreticorum, & maleficorum latiſſimè. Cap. XVIII.

FREQVENS eſt in Curia Archiepiſc. Neap. materia denunciationis hęreticorum, vel ſuſpectorum de hæreſi, ſtrigarum, maleficorum, vel maleficarum mulierum, quam
1 ſub breuitate tranſcurram. Et in primis ſe offert, communis DD. concluſio, quòd quilibet tenetur accuſare, vel denunciare iudici omnes committentes delicta, tendentia in perniciem Reipublicæ, vt ſunt hæretici, rebelles, Necromantici, malefici, aſſaſſini, proditores ciuitatis, aggreſſores itinerum, & ſimiles; & talis denunciatio nõ debet eſſe fraterna, quæ tendit ad correctionem fratris; ſed iudicialis, quę tendit ad vindictam publicam, & parum differt ab accuſatione. Naturali enim ratione quęlibet perſona, cum ſit pars Reipublicæ, tenetur quaſi pars toti, ei ſuccurrere, vbi viderit illam contagione infici, vel ſceleribus corrumpi, adeundo publicam poteſtatem; vt metu pęnarum homines benè viuant, & bonum commune non perturbetur. *ita S. Thom. 2. 2. q. 33. artic. 7. & q. 68. art. 1. & ibi Salon. Vannes, Petr. de Aragonia, Sot. de iuſtitia, & iure lib. 5. qu. 5. art. 1. & de ratione tegendi, memb. 2. q. 6.* qui dicunt D. Th. ſub nomine accuſationis, comprehendere denunciationem iudicialem. *Nauar. in Manual. c. 18. num. 58. Simanc. de Catholicis inſtit. tit. 40. Royas de hæreticis, in ſingulari fidei tertiò, Pegna in direct. inquiſit. ſuper cap. qui alios. de hæret.* De denunciatione verò hęreticorum facienda habetur etiam in Bulla Greg. IX. incipiente. *Excommunicamus*, & Bulla Innocen. IV. incipiente, *Nouerit*, & Bulla Nicolai III. incipiente *Nouerit*, in quibus pręcipitur, excommunicari non denunciantes hæreticos, vel de hæreſi ſuſpectos, quæ Bullę ſunt poſitæ in fine directorij inquiſitorum.

2 Sed primum dubium eſt, quòd ſæpè accidit in Archiep. an talis denũciatio hæreticorum, & maleficorum ſit facienda in ſcriptis, cum expreſſione nominis denunciantis, & ſubſcriptione eiuſdem, & non denuncians ſic, an ſit abſoluendus à Confeſſarijs, & an ſufficiat eã oretenus

judici

iudici facere, ſine expreſſione, & ſubſcriptione proprij nominis etiã quòd denunciatio non redigatur in ſcriptis. Praxis Curię Archie. Neap. eſt, quod tales denũciationes nõ recipiũtur, niſi denũciator cũ iuramẽto examinetur, cũ expreſſione, & ſub ſcriptione ſui nominis, tãquã quilibet teſtis. Quæ praxis licet aliquib. fuerit viſa dura; iuſtiſſimis tñ rationib. fulcitur. Primò, quia accuſatio debet fieri in ſcriptis. *2.q.8.c.accuſatorũ.* propter pœnam talionis à iure impoſitam; & etiã illa præcipua ratione, quod cum iudex ſit medius conſtitutus inter actorem, & reum, cuius memoria lubrica eſt, nec valet cuncta verba vtriuſque partis memoria tenere vſque ad ſententiã diffinitiuã, neceſſarium eſt ſcripturæ adminiculum. *Ita S.Tho.d.qu.68. art.2.vbi Caiet. Bannes, Petr. de Aragonia, Salon;* quæ ratio militat in denunciatione iudiciali, tendente ad vindictam publicam, qualis debet eſſe iſta, vt ſupra dixi, in qua ſit iudicium cum Fiſco: ergo etiam iſta in ſcriptis fieri debet. *& ita tenet doctiſs. Sotus de iuſt. & iure, d.q.5. art.1.*

3 Secundò facit, quòd in cauſis Sanctæ Fidei denunciator habetur pro teſte, *communis in cap. in omni negotio. de teſtibus.* & teſtium depoſitiones ſunt ſcribendæ, vt probent *cap. quoniam contra. de probat.* & qualitas perſonę, teſtis dictum, ac modus deponendi conſideranda ſunt, *l.3. ff. de teſtib.* quæ ſine ſcriptura non facilè fiunt. Tertiò, quia ſi nomen denunciantis nõ probatur, non poſſet ſuccurri damno Reipublicæ; ſiquidem iura damnãt procedi ad inquiſitionem per occultas cedulas, *c. inquiſitioni. de accuſ. & hanc opinionẽ tenet etiã Lęlius Zeccha de caſibus reſeruatis, caſu 1. colligitur ex Eymerico in 3. directorij inquiſitorum, de ſecũdo modo procedendi in cauſa fidei, per denunciationẽ, vbi ponit modũ redigendi in ſcriptis per Notarium denunciationem, & interrogandi denunciantem cum interrogatorijs, iniuncto ei ſilentio:* & prædicta intellige, quòd ſcilicet non ſit obligatus denuncians in ſcriptis denũciare, quia poterit verbo denunciare: ſed debet pati, quòd denunciatio redigatur in ſcriptis, exprimat nomen ſuum, & cum iuramento ſuper ea deponat, *vt docet Eymer. vbi ſup.* Nec prædictis videntur obſtare bullæ ſupradictæ, dũ dicunt denunciationem poſſe fieri confeſſario: ſiquidem non ſimpliciter id concedunt, ſed ita vt ad Prælati notitiam perueniat, quem non prohibent (ſi opus fuerit) denunciatorem cogere ad examen, nec dicunt denunciatorem ad id non teneri, aut ſatisfeciſſe, quamuis nomen ſuum nõ prodat, & ſcribi ſinat, & cum iuramento non deponat. Debent tamen cõfeſſarij hortari pœnitentes, quòd libenter denuncient tales perſonas cũ magno eorum merito, vtilitate Reipublicæ, & animarum ſalute, ac etiam certos facere, quòd eorum nomina nunquam inquiſitis de fide manifeſtabuntur, *iuxta c. ſtatuta. §. iubemus. de hæreticis in 6.* Prout anno 1600. fecerunt confratres ſocietatis S. Mariæ Succurre miſeris, huius Ciuit. cum quodam Mauritio de Rinaldo de Terra Stili, qui cũ fuiſſet ductus ad ſupplicium pro tẽtata rebellione, nec antea (quamuis accerrimè tortus) voluiſſet reuelare cõ-

plices,

plices, cor um hortatu eos propalauit, cum ma xima Reipub. vtilitate.

4 Secun dum dubium an ſint denunciandæ mulieres, & perſonæ, quæ ex ſimplicitate maleficia, & ſortilegia conficiunt, quæ ſapiunt hæreſim, vel apoſtaſiam ma nifeſte, cũ ignorent prohibitionem iuris. Veritas eſt, quòd tales perſonæ non ſunt denunciandæ, niſi prius fuerint monitæ; & ſi poſt monitionem nõ ſe correxerint, ſunt denunciandæ. *Ita fuit reſolutum à nonnullis doctiſſimis viris*, propter earum ignorantiam, & ſimplicitatem, quæ excuſat à dolo. *Gloſ. communiter recepta, in l. plagij. C. ad l. Flauiam, de Plagiarijs. l. igitur. ff. de liberali cauſa*; & poteſt eſſe, quod tales puellæ, & aliæ ſimplices mulieres prædicta conficiant a bſq; peccato mortali, quia ea didicerunt à conſanguineis credentibus eſſe res optimas, ideo er ror eſſet eas in iudicium deferre ante monitionem.

5 Tertium dubium, an hæretici, & malefici occulti ſint denunciandi, ſi eorum delicta probari non poſſint; quidquid dixerit *Io. Andr. in c. nouit de iud.* quando delicta tendũt in perniciem publicam, vt ſunt prædicta, eſt omninò facienda denunciatio iudicialis, quamuis delictum probari nequeat, quia ſuperior vigilabit; & poteſt eſſe, quòd contra prædictas perſonas adſint aliæ denunciationes, ex quibus de facili poſſet deueniri ad torturam, & ad alia iuris remedia, & ſuccurri damno Reipublicæ, omni meliori modo quo poteſt; ad quod quilibet tenetur *S. Tho. 2. 2. qu. 33. art. 7. Royas latiſſimè in d. ſingulari fidei 3. Caietan. Vannes, Petr. de Aragonia, Salon ſuper* D. *Tho. 2. 2. q. 68. art. 1. Sot. d. lib. 5. art. 1.*

6 Quartum dubium, an dictę perſonæ ſint denunciandæ, ſi ſint emendatę? Reſpondetur, quod, ſi pro certiſſimo habeatur eſſe emendatas, nõ ſunt denunciandæ: ita colligitur *ex D. Tho. d. art. 7. & tenet Sot. d. art. 1. d. q. 5. Royas vbi ſup. num. 32.* vbi dicit, quòd cum hominis iudicium ſępè fallatur, & difficilè ſit cognoſcere correctionem talium perſonarum, quę pluries fingunt ſe eſſe correctas, tutius, & rectius eſt denunciare, & licet alias emendatio probetur per confeſſionem ſacramentalem, *iuxta latè tradita per Felin. in c. teſtimonium. de teſtib.* tamen in hęreticis, maleficis, & alijs prædictis non eſt ſemper tuta iſta experiẽtia; ſed arbitrio boni viri remitti debet; qui conſiderata qualitate perſonæ id iudicabit. Poſſet etiam præſumi emendatio, ſi conſequuti fuiſſent Iubileum, aut acceſiſſent ad Vrbẽ pro cõſequutione indulgentiarum Anni Sancti, aut alio modo verè oſtenderent ſigna emendationis.

Declara, niſi hæreticus emẽdatus dogmatizando nocuiſſet Reipublicæ, quia eſt denunciandus, vt illi ſatisfaciat, *Loccatus in opere Iudiciali q. 1. qui ita intelligendus eſt.*

7 Quintum dubium, an ſit præmittenda correctio fraterna in denunciatione talium perſonarum? Reſpondetur, non eſſe præmittendam, niſi fortè quis eſſet certiſſimus, qđ ſua admonitione ſequeretur emendatio. *Ita S. Tho. d. art. 7. Sot. d. art. 1. Royas dicto ſingulari 3.* vbi loquendo de hæretico, cenſet tutius eſſe abſq. monitione denũciare, & dicunt *Alphonſ. de Caſtro lib. 2. de iuſta hæretico-*

rum

rũ punitione,c.2.Iacob. Simanc.de Catholi.inſtit.tit.19.& Royas de ſingulari 3. nullam legem reperiri, quæ iubeat, hæreticũ prius corrigi, & poſtea Iudicibus denunciari; nam Euãgelium Matthæi xviij. dicit: Si peccauerit in te frater tuus: hæreticus autem nõ eſt frater, ſed extraneus, & non peccet in te, ſed in Deum, *vt per plura probat Alph. vbi ſup.* ſi tamẽ alia concluſio *ſecundum Alph. loc.cit.* quod ſi quis ſciat, aliquẽ lapſum eſſe in hæreſim, ſed neſcit, an ſit pertinax, tenetur illum corripere, priuſquam iudici denunciet: nã oportet eſſe certũ denũciatorem de crimine illius, qui detinẽdus, vel accuſãdus eſt; niſi eſſet ſuſpicio violenta: ait.n. Sapiens *Eccleſiaſt.11.* Priuſquam interroges, ne vituperes eum. Sed hæc correctio, & monitio non diu prorogãda, ne fortè damnũ eueniat Reipublicæ, vt ſi verè hæreticus eſſe.

8 Sextum dubiũ, an debeat fieri talis denunciatio cum periculo vitæ? Cõcluſio ſit negatiua; niſi hæreticus dogmatizaret in magnam Reipubl. perniciem, vel malefica multum noceret Reip. animas ſeducẽdo, & corpora offendendo, vt ſi occidat pueros, & ſimilia faciat: tunc ſuccedit illud, quòd quilibet pro patria tenetur ponere vitam, *vt dicit Sotus de iuſtit.& iure lib.5.q.1.art.6.& 7.& ita intelligendus eſt Royas, qui non diſtinguit in d. ſing.3.*

9 Septimũ dubium, an filij teneãtur denunciare parentes hæreticos? & quod teneantur denunciare, dicunt *Alph. de Caſtro d.li.2.in c.fin. Palatius Rubeus in c.per veſtras.de donat. inter vir.& uxor.§.17.n.7. Royas d.ſing.3.* nã ſi licet pro defenſione Reipublicæ occidere parentes, *l.minimè.ff.de relig.& ſumpt. funer.* tãto magis denunciare. Contrariã opinionem tenet *Toſtatus*, relatus à *Simãca d.li.tit.29.n.44.* qui eã ſequitur, plura adducens, quòd filius nõ teneatur denunciare parentes, niſi in duob. caſibus. Primus, qñ hæreſis patris tendit in perniciẽ publicã, vt ſi alios doceret. Secũdus, qñ interrogatur filius à iudice; & hæc, videtur veritas: ſed hoc ſecũdo caſu filij nõ ſunt cogendi ad deponendũ contra parentes, quãdo alij teſtes haberi poſsũt, cũ ſint perſonæ priuilegiatæ, quæ in ſubſidium cogi debẽt, *vt dicunt Oſtien. Io. And. Ant.& alij cõmuniter c.1.de teſtib. cogendis. notat etiã Nau. in c.inter verba.11.q.3.coroll.66.n.827.* licet alia per ipſũ dicta non placeant: ſed opinio Simanc. & ita in facti contingentia practicauimus in hoc ſecundo caſu, quòd nõ coegimus filiũ, ad deponẽdum contra patrẽ in cauſa hæreſis; cum alij teſtes haberi potuiſſent.

10 Octauũ dubiũ, an de hæreſi ſuſpecti denunciari debeãt, ſi leuiter, vel vehemẽter ſuſpecti ſint? Veritas eſt, quod ſuſpecti de hæreſi vehemẽter, vel violenter tantũ, *vt dicit Alph. de Caſtro d.c.25.* vnde leuiter de hæreſi ſuſpecti non ſunt denũciandi; eſt.n. leuis ſuſpicio, quæ oritur ex his, quæ raro cõtingunt, & ex leuibus coniecturis, *vt dicit Alber. de agnoſcẽdis aſſert.q.34.nu.36. Eymericus in 2.parte directorij q.46. Simanc. tit.50.n.23.* & leuis ſuſpicio non rationabilis, ſed temeraria dicitur. *D.Tho.2.2.q.60. art.2. Sot.lib.3.de iuſt.& iure, q.4.art.3. Simãc.d tit.50.n.28. Iacob. Menoch. l.1.de præſump.q.7.n.59.* Inimo periculoſum eſt iudici, ob leuem hæreſis ſuſpi-

ſuſpicionē honeſtum hominem de fide interrogare, *vt dicit Simanc. in d. tit. 50. nu. 28. Pegna ſuper dicta quaſt. 46. directorij.*

11 Nonum dubium, qui dicantur de hæreſi, vel apoſtaſia ſuſpecti vehemēter? Reſpōdetur, quod dicuntur, qui talia agunt, vel dicunt, ex quib. oritur argumentū concludens frequenter, & vt plurimū talia facientes, vel dicentes eſſe hęreticos. *Simanc. d. tit. 50 Eymer. d. 2. par. q. 56.* & regulariter tales ſunt cōtumaces in cauſa fidei, *c. cum contumacia. de haretic. in 6.* & tanto magis excōmunicati in cauſa fidei quocumq. modo, *iux. Eymer. in d. q. 56.* Impeditores Sancti Officij. *c. vt inquiſit. de hæret. in 6.* Cōtrahentes binas nuptias *Pegna ſuper d. qu. 56.* Comedentes carnes diebus prohibitis ab Eccleſia ſine neceſſitate, quamuis aliquādo id à voracitate prodire poſſit abſque vllo mētis errore. *Pegna ſuper qu. 55. d. 2. partis directorij.* Admiſcentes ſacramenta, vel ſacramētalia in ſortilegijs. *Alph. de Caſtro d. lib. c. 15.* quoniā, niſi crederent, ſacramenta, aut ſacramentalia habere virtutē ad operationem maleficiorum, illa non adhiberent. Sequitur *Pegna ſuper q. 42. d. 2. partis directorij.* Item illa ſortilegia ſapiunt hæreſim manifeſtè, in quibus ſortilegi, & diuinatores rebus ſacris abutuntur, per dæmonū inuocationem. *Barbat. conſil. 55. vol. 1. quem ſequitur Lucerna Inquiſitorū* verbo *diuinatio*, concludens eam diuinationem, quæ fit cum candela, vel aqua benedicta, ad ſciendum furta, vel alia occulta, ſapere hæreſim manifeſtè. refert, & ſequitur *Pegna ſuper d. qu. 42.* vbi idē cenſet, quando admiſcentur verba ſacra in ſortilegijs, vt Euangelium, Symbolum Fidei, Pater noſter, Aue Maria, Pſalmus aliquis Dauidicus, aut verba ſacræ Scripturæ, ſeu aliæ ſanctę orationes. Item etiā illa crimina ſapiunt hæreſim manifeſtè, quæ præſeferūt aliquid quod eſt hæreſis manifeſta, vt baptizare imagines, præſefert, quòd illę ſunt capaces ſacramenti Baptiſmi: Preces nefarijs dæmonibus fundere, aut illis ſacrificare, Idolis genuflectere, & ſimilia, quæ ſapiunt manifeſtā hæreſim, & idololatriam, *vt pulchrè per Pegn. in d. q. 42. Simanc. tit. 30. n. 15.* Item blaſphemātes Deum hęreticaliter pluries, & frequenter in ludo, & extra ludum, & ad leuem turbationis metū, ſunt ſuſpecti de hæreſi vehementer. *Eymer. in d. q. 41.* Dicuntur autē blaſphemiæ hæreticales, quę ſunt cōtra articulos fidei (nempe Renego Dio, non credo à Dio, & ſimiles;) Itē inuocare dæmones ad ea, quæ nō poſſunt facere ſua poteſtate naturali; vt ad ſciēdum futura, ſapit hæreſim manifeſtè: ſecus ſi ad ea, quæ virtute naturali facere poſſunt, vt ad tentandū mulieres ad impudicitiā; niſi iſta inuocatio fieret deprecatiuè; quia tūc ſaperet hæreſim manifeſtè, *iuxt. tradita per Eymer. in d. par. 2. q. 43. & ibi Pegna.* Item vehementer ſuſpecti de hæreſi, vel apoſtaſia à fide, facientes pactū cum dæmone, fabricantes, aut fabricari procurantes anulum ſpeculum, vel phialam, aut rem quamcumq. aliam magicè, ad dęmones inibi alligandos, & ab illis reſponſa petunt, aut exilium poſtulant; dæmonibus immolant, aut eos adorant; qui ſunt ipſo facto excommunicati *per extrauag. Ioannis*

*XXII.relatam in direct.d.q.*43. Idem ex prædictis cenſeo de illis mulieribus,quę vident in ſpeculo,& dāt reſpōſa alijs, vt fuit reſolutū in Curia Archiep. Item verberātes Imaginē Dei, & Sanctorū, vel in eas immunditias,aut lapides proijcientes,ſunt regulariter ſuſpecti vehementer de hæreſi circa venerationem imaginū, *Alphonſ.de Caſtro de iuſta hæret.punit. c.* 15. & hæc magis frequentia retuliſſe ſufficiat: alia ponit *Eymer. in d. quæſt. 36. quem vide.*

12 Quæritur, à quo iudice ſint puniendi percutiētes,abradentes,aut deturpantes imagines Sanctorum? & hunc caſum eſſe miſti fori tenent *Hippol.in Pract.crim.§.& quia.n.25. Simanc.de Cath.inſtit.tit.35.Clarus §. fin.q.68.& alij,*nihilominus contrariū fuiſſe ſeruatū in ſupremo regio Conſilio Hiſpaniarum cum quodā nouiter conuerſo, qui imaginem B. Mariæ Virg.lapide fregerat (nā fuit remiſſus proceſſus vna cū delinquēte ad Inquiſitores) tradit *Azeuedus lib.10. Regiarum conſtit.Hiſpan.tit.1. l.3.*fuerat enim iſte à tribunali inferiori ob talem cauſam cōdemnatus ad amputationem manus dexteræ, & vltimum ſupplicium,& vt corpus in fruſta diuideretur:& cum appellaſſet ad ſupremū Regium Conſiliū, fuit remiſſus ad Inquiſitores, à quibus poſtea fuit abſolutus. & dictam remiſſionem ad iudicē Eccleſiaſt.iuſtiſſimè fuiſſe factā probat *Azeued. loc. cit.* conſiderat enim, facto ſicut dicto voluntatē declarari. *l.reprehendenda.& ibi DD.C. de inſtit. & ſubſtit.* nihil.n. refert voluntatem factis,vel verbis declarari, *vt per Specul.de ſucceſſ. ab inteſt.* §.4. fractione tñ alicuius ſacræ Imaginis nonne patet, inquirit ipſe, ſi agentem malitioſè, & irreuerenter velle fateri imaginum vſum non eſſe neceſſarium,neq. ſeruandū? ſed ſi dicto tale quid aſſereretur,nōne hæreſis eſſet, *ex Conc. Niceno. & Trid.* ergo & hæreſis erit facto hęc perpetrari,licet expreſsè verbis nō declararetur. Si itaq. hæc vera sūt,nulli alij quā Inquiſitoribus, & iudici Eccleſiaſtico cognitio cōpetit. Itē quia Græci appellauerunt hæreticos fractores imaginū, multo magis his tēporibus debemus iudicare vehemēter ſuſpectos de illa hæreſi olim dānata *iuxta Simanc. in Enchirid.violatæ religionis.tit.*10.*de effractorib. imaginū.* Igitur per Inquiſitores puniendi ſunt; neq. obſtat quod pœna mortis non puniantur, prout per iudices ſæculares punirentur, quia ſatis eſt, quod ſufficienter puniantur alijs pœnis, nempe fuſtigationis, triremium, carcerum, infamiæ,exilij, & alijs,quas ius Canonicum admittit, & hæc nota.

13 Decimum dubium ex præcedenti deſcēdens; an retinentes libros prohibitos hæreticorū ſint denunciandi,& ex bulla Pij IV. incip. *Dominici Gregis.* cōtra tales procedi poſſit tāquam contra ſuſpectos de hæreſi? Et ſit concluſio,quod non oēs detinentes libros prohibitos poſſunt dici ſuſpecti, ſed quos iuſtus iudex arbitrabitur,& ita intelligēda eſt dicta bulla:nulla.n.ſuſpicio cadit,ſi retinens eſſet homo probatæ vitæ, ſicut de re furto ſubtracta reperta penes hominē bonæ famæ,dicunt *Bald.Imol.in l. fin.ff.de hæred.inſtit.* ſi neſcit legere,ſi eos cū hæreditate,vel mercib. accepit occluſos,ſi incōſiderate legerit e

& quam-

ſi quàprimum ſciuerit præſētauerit Epiſcopo, ſi ſollicitè quæſiuit abſolutionē, ſi parū legerit, ſi reprehendenti ſtatim obtemperauerit. Idem quādo libri ſcripti ab hęreticis nihil contra fidem continent, ſed quæ ad Grāmaticam, Medicinam, aut alias profanas artes ſpectant. hæc equidē arbitrio boni Chriſtiani nullā, aut ſaltem leuem ſuſpicionem præſeferunt: è contra ſi aduertens, aut ſciēs legeret, ſi totū, aut pluries, ſi reprehenſus non facilè, aut nō ſtatim obediuit moneti, ſi ſciens retineat abſque f.cultate, ſi non quæſiuerit abſolutionē, ſi omnes paſſim legat, & ſine delectu, ſi reprehēſus tuetur factum, ſi inquirat vnde habere poſſit, aut curet ſibi aſportari, ſi contendat non eſſe præſentandos, aut comburēdos, ſi abſolutionem ſpernat; hæc enim ſunt ſigna animi contumacis, & vehementem continent ſuſpicionem hæreſis, *vt notabiliter dicunt Simanc. vbi ſup. tit. 38. nu. 23. Menoch. de arbitrijs. caſu 374. Pegna latiſſimè in di rect. inquiſit. ſuper cap. fraternitatis. de hæret. fol. 93. Maſcard. de probat. concl.* 862. & ex his apparet, quando ſint denunciandi, prout ſunt ſuſpecti vehementer, vel leuiter.

14 Sed quid dicendum de detinentibus ſcienter pentacula, quibus Necromantici vti ſolent? & ſit concluſio eos eſſe denunciandos, nam ſuſpicio vehemēs eſt, quod ipſis vtantur, vt experientia frequenter compertum eſt. Et anno 1599. fuit reſcriptū à Sacra Generali Inquiſitione Vrbis, quod loqueretur ſuper intentione, ſiue credulitate, & vſu quidā doctor bonæ famæ, qui ſcienter penes ſe retinuerat pentaculum, & cum fuiſſet tortus, & non confeſſus, abiurauit de leui pro retentione.

15 Vndecimū dubium, an ſit denunciāda illa mulier, quæ habet malum nomen maleficę, ad quā plures concurrunt pro maleficijs, & ſuperſtitionibus, non tamen apparet, quod fecerit aliquid ſapiens hæreſim manifeſtè, ſed ſimplices ſuperſtitiones, nempe præcantationes pro curādis infirmitatibus, & ſimilia. Cōcludendū eſt, quod ſic, ſi pluries, & paſſim ad quorumcumq. inſtantiam id faciat, non enim poteſt negari, dictam mulierem nocere Reipublicæ, alias decipiendo, & præſtando malū exēplum credēdi talibus ſuperſtitionibus: & clara eſt regula, quòd omnia delicta, quæ tendunt in perniciē publicam, ſunt denuncianda, *iuxta ſuprad.* Præterea, dictæ mulieres, vt plurimum ſolēt facere actiones ſapientes hæreſim, vel apoſtaſiam manifeſtè, & fingūt dicere orationes, & nolūt ab alijs videri, & in dubio tutior via eſt eligenda, *cap. iuuenis. de ſponſ.* maximè fauore fidei, & Reipublicæ.

16 Duodecimum dubium, an poſſit dici malefica (vulgo fattucchiara) & ſit denuncianda, quę ſemel maleficium malitiosè, & ex certa ſcientia fecerit, & nō pluries? Videtur, quòd ſufficit, ſi ſemel id fecerit, quia quādo delictū nominatur ab effectu reſultante ex actu, non ſufficit ſemel actum fieri, & meretrix, quæ dicitur à merendo libidinis ſtipēdia, requiritur quòd cum plurib. peccauerit; ſed qñ denominatur ab actu, vt homicida, calūniator, tunc ſufficit ſemel actum fieri, *iuxta not. doctr. Ripę in c. 1. de iudicijs, n. 96.* ſic malefica dicitur à maleficio, quod facit. In cō-

trarium verò videtur eſſe cõis vſus loquendi, qui non hēt pro malefica, niſi exercentē hāc artem, & ad quā hoīes concurrunt pro maleficijs, & ſuperſtitionibus; & cõis vſus loquēdi præfertur propriæ ſignificationi vocabuli. *Bart. Bald. in l. non dubium. C. de legib. Imol. in l. ſi vero. §. de viro. ff. ſolut. matri. Fel. latè in procemio Gregoria.* Quapropter arbitror non eſſe denūciandā mulierē, quę ſemel maleficiū fecit, aut ſuperſtitionē; niſi ſaperet hæreſim manifeſtè; & ſimplicitas, aut alia iuſta cā nõ excuſaret.

17 Decimumtertiū dubium, an ſit denūnciādus hęreticus, qui accedit ad confeſſionem, animo non cõfitendi peccata, ſed peruertēdi confeſſariū, & inducendi ad hęreſim? Concluſio ſit affirmatiua, ꝙ eſt denunciandus; nā talis confeſſio non eſt ſacramētalis, ſed modus occultè dogmatizandi. *Sot. de ratione tegēdi, memb. 3. q. 4. Silueſt. in verbo, confeſſio. 3. qu. 3. & 4. Graff. in deciſ. caſuum conſcien. lib. 1. c. 23. n. 78.* Sed quid, ſi quis confitetur ſe eſſe hæreticū, ſed non vult abſtinere; vel vult abſtinere, ſed nõ denunciare alios hæreticos? *Arch. in c. ſacer dos de pœnit. diſt. 6.* dicit, ꝙ poteſt denunciari alicui, qui poſſit prodeſſe, & non obeſſe; vel tutius eſt dicere Prælato, vigila ſuper gregē tuū; ſed mihi placet opinio, quando nõ vult abſtinere, quod Cõfeſſarius ipsū denunciet Inquiſitori; nā confeſſio nõ eſt, quæ nõ fit ſub ſpe veniæ *ex dictis per Sot. Silueſt. & Graff. vbi ſup.* Secūdo verò caſu, quando non vult reuelare cõplices, placet opinio Archid. vt non fiat denunciatio Inquiſitori, ſiquidē non militat eadē ratio verè nõ cõfitendi, licet nõ poſſit cõſequi abſolutionem, & prædicta vera eſſe cenſeo, *quidquid dicat Roy. d. ſing. 3.*

Decimumquartū dubium, qualis debet eſſe iſta denunciatio, facienda iuxta dictam conſtitutionem? Concluſio ſit, quod debet eſſe iudicialis, & non fraterna, & debet ſcribi *iuxt. tradita ſup. in princ.*

Decimumquintū dubiū, quomodo debeat ſcire denūciator, vt cogatur tales perſonas denunciare, ſi de viſu, vel auditu, aut fama? In hoc dubio recurre ad notata *ſup. inc. 2. in fine*, vbi dixi, qū quis dicatur ſcire in materia monitoriorum, vt teneatur reuelare; quia ſeruāda ſunt in denūciatione hæreticorū, & maleficorū.

18 Obiter quæro de dubio, quod aliquas pſonas nõ leuis auctoritatis in conſideratione adduxit, an licitū ſit tributū, ſiue gabella, q̄ ſingulis annis in aliquib. locis à meretricibus exigi ſolet, & anteq̄ ad reſolutionē deſcendā, quęritur vnde habuit ortū tale tributum, & qua ratione fuerit inductū. Dicendū quod primus, qui nouū vectigal ex lupanarib. exigendū ſtatuit, fuit Caligula, vt in ipſius vita Trāquillus, & alij prodiderunt. Circa causā tributi *Octauia. Veſtr. in Praxi l. 2. c. 14.* dicit fortè id proceſſiſſe ex antiqua cõuentione inter iudicē, & meretrices ipſas, q̄ nõ habētes à lege actionē, qua poſſūt ꝓ mercede ſuæ artis ob turpē causā agere, iudicē ſibi hoc annuo cēſu conduxerūt, q deficiēte actione, quaſi in ſubſidiū ſuū impartiretur officiū; quare inquit ipſe, videmus oēs meretrices ad hūc iudicē cõfluere, q officio ſuo meretricias mercedes pro qualitate mulieris arbitratur, & paſſim de illis iure ſibi pſcripto ius dicit. hic erat Iu

dex

dex Curiæ Sabelliorum in Vrbe, cui ſoluebatur tale tributum. Deueniẽdo igitur ad reſolutionem, dicendũ, nonpoſſe negari huiuſmodi lucrum, & tributum eſſe deteſtabile, & præſeferre magnum ſcandalũ apud Chriſtianos, vt ex lucro meretricio, tanquam ex negotiatione licita aliquid exigatur: & huiuſmodi lucrum *Niceph or. lib. 16. c. 20. Hiſtor. Eccleſiaſt.* Vectigal, & portorium impurũ, deteſtabile, abſurdum appellat, & laudibus effert Anaſtaſium Imperatorem, qui illud omnino ſuſtulit, quãuis Platina in vita Pontiani tribuat *Alexand.* refert, & ſequitur *Nauar. in Manual. c. 27. n. 195.* quo loco aſſerit eſſe peccatũ mortale quærere lucrũ, vel tributum ex meretrice, & fœda meretricum opera, & lucro: & Pius V. illud, tamquã abominabile in Vrbe Romana ſuſtulit. Facit ad propoſitum textus ſacræ Scripturæ. *Deuter.* 23. in quo Deus prohibet ſibi fieri oblationem ex lucro meretricio, ibi: Nõ offeres mercedem proſtibuli, nec pretium canis, illa verba, nec pretiũ canis, poſuit ad maiorẽ declarationẽ deteſtationis, fornicationis, & lucri meretricij. Narrat enim Ioſephus Hebræus, aliquos dominos canum, quos habebant pro venatione, vel cuſtodia domus, fuiſſe ſolitos locare illos ad coeundum cum fœminis canibus, vt catulos procrearent. huius lucri oblationem prohibuit Deus ad exemplum, vt multo minus quærere tur lucrum ex coitu fornicario. Hæc planè illis contingebant in figura, vt ait Apoſtolus, quare, quod Imperatoribus, & Pontificibus tanquã abominabile ſublatum fuit, deberet certè in alijs locis prohiberi. Non obſtat ratio conſiderata à Veſtrio, quia diuinat, & dato quod eſſet vera apud Chriſtianos, non careret ſcandalo, conducere iudicem, qui compellat ad ſoluendum mercedem meretricibus.

SVMMARIVM.

1 *Deputata ad certos pios vſus non poſſunt deputari ad alios ſine auctoritate Papæ, etiam cum auctoritate Legati à latere, & melius, vel de conſenſu hæredis.*

2 *Deputata ad pios vſus quando poſſint in alios conuerti per Epiſcopum ob impedimentum facti, vel iuris.*

3 *Legata ad pias cauſas, ſi ſint pro non ſcriptis, vel caduca, an debeantur.*

4 *Deputata ad certos pios vſus, quando per Epiſcopum conuertentur in alios ob impedimentum, an ſit neceſſarius aliorum conſenſus, & quorum.*

5 *Relictum pro anniuerſario an poſſit impendi in aliud pro vna vice.*

6 *Miſſarum numerus quando in ſynodo reſtenari poſſit per Epiſcopum, & quod Concil. Trident. non procedat in Miſſis impoſitis in fundatione beneficiorum.*

Deputata ad certos pios vſus, an & quando poſsint in alios conuerti.
Cap. XIX.

1 ACCIDIT ſæpè, quòd teſtatores faciunt legata ad pios vſus, quæ non poſſunt deſeruiri pro vſibus deſtinatis; & aliquando Eccleſiæ pro earum neceſsitate, vel vtilitate vellent vti legatis ad alios vſus quam deſtinatos: quæſi-

tum fuit pluries in Curia Archiepiſ. Neap. an auctoritate Epiſcopi id fieri poſſit: & quia hæc materia eſt valde vtilis, & frequens, quantum è doctoribus colligere potui, in hoc caput redegi. Sit itaque cõcluſio, quòd deſtinata, ſiue relicta à fidelibus ad certos pios vſus, non poſſunt in alios
1 conuerti, ſine auctoritate Papæ, *text. clarus in Clem. quia contingit. de relig. domib.* Amplia, vt nec fieri poſſit cõmutatio à Legato de latere. *Cardin. Imol. Bonif. in d. Clem.* Amplia etiam, ſi commutatio fieret in melius, *iuxta veriorem opinionem. Lap. Imol. Bonif. in d. Clem. Abb. in c. tua nobis. nu. 4. de teſtam.* quia voluntas teſtatoris pro lege ſeruanda eſt, *c. vltima voluntas. 13. q. 2.* Amplia etiam, ſi accedat conſenſus hæredis; quia non agitur de vtilitate ipſius, cui poſſit renunciare: ſed de ſeruanda volũtate defuncti. *Card. Imol. Bonif. vbi ſupra. Felin. in cap. cum acceſſiſſent. nu. 19. de conſtit.*
2 Declara primò, quando res legata non poteſt deſeruire pro vſu deſtinato, impedimento iuris, vel facti, quia tunc poteſt fieri commutatio in alios pios vſus, auctoritate Epiſcopi. *Ita Card. Imol. Bonif. & alij in d. Clem. Innoc. Imol. Abb. in c. nos quidem. per illum tex. de teſtam. Felin. in d. cap. cum acceſſiſſent, Rocch. de Curte, de iurepatronat.* in verbo, *pro eo, nu. 31. Petr. de Vbal. de Canonica Epiſcopali in 7. cap. principali. Soc. de oblat. lib. 9. q. penult. Mandoſ. de ſignatura gratiæ de commutat. vltim. volunt.* Circa quæ impedimenta notandum, quod ſi impedimentum facti eſt temporale; & ſperatur remotio impedimenti, vt, ſi teſtator legauit pro ſuccurſu Terrę Sãctæ, nec poteſt iri propter impedimentum facti, debet expectari tempus commodum, *vt in c. non eſt. cap. quod ſuper his. de voto. Ita Petr. de Vbald. vbi ſupra.* Quòd verò ad impedimentum iuris, idem Petrus diſtinguit, quòd, ſi legatum eſt factum Eccleſiæ ad vſus honeſtos, quod de iure adimpleri non poteſt, tunc fit commutatio: aut ad vſus inhoneſtos, vt ſi relinquatur, vt in ea fiant ludi theatrales, qui prohibentur, *cap. cum decorem. de vita, & honeſt. cleric.* tunc legatum eſt inutile, & non fit commutatio, *l. filius, ff. de condit. inſtitut. Bart. in l. 1. ff. eod. tit.* Dicitur etiam quid impoſſibile, quando requiritur diſpenſatio Principis; quia voluntas Principis habetur pro impoſſibili. *l. apud Iulianum. §. fi. ff. de legat. 1. Imol. in d. c. nos quidem.*
3 Sed hic quæritur, quid ſi legatum ad pias cauſas ſit pro non ſcripto, vel caducum, an adhuc debeatur? & veritas eſt, quòd ſi principaliter ſit relictum pro anima, nempe, pro maritãdis aliquibus puellis pauperibus, tũc debetur; ſecus, ſi contemplatione perſonæ, vel collegij; tunc enim non debetur. *Ita Bart. in l. pater. §. Tuſculanus. ff. de legat. 3. Abb. & Imol. in c. nos quidem. Anchar. in d. Clem. quia contingit. Tiraquell. de priuilegijs piæ cauſæ, priuilegio 38.* & ſic per Epiſcopum poteſt fieri commutatio in alios pios vſus.

Sed fuit dubitatum, an Epiſcopus poſſit hanc commutationem ſolus facere? & iuxta DD. requiritur conſenſus hæredis, *ex d. cap. nos quidem ibi tecum. vbi Abb. Petr. de Vbald. & Rocch. vbi ſup.* ſi tamen hæres nollet conſentire, poſſet ſolus Epiſcopus. *Fel. in cap. cum acceſſiſſent, de conſtitut.*

quem

quem ita intelligit Rocch. vbi ſupra. Dicit tamen Petr. de Vbald. quod etiam requiritur conſenſus Eccleſiæ, cui legatur, *ex leg. legatum. ff. de vſufruct. leg. & l. legatum, ff. de adminiſtr. rerum ad ciuitatem pertinentium.* Et ſi nec Eccleſia, nec hęres vellet conſentire, Epiſcopus ſolus id exequetur, *ex Bart. in d. l. legatum. ff. de vſufruct.*
4 *legat. per l. 1. C. de nupt.* Si hæres contradicat, & Eccleſia conſentiat Epiſcopo commutare volenti, præualebit conſenſus Eccleſiæ ad tuendam voluntatem defuncti, *d. l. legatum, ff. de adminiſtr. rer. ad ciuit. Ita Petr. vbi ſupra.* Quando verò dubitaretur, an ſpiritualitas eſſet licita necne? recurrendum eſſet ad Papam, *arg. c. ad venerabilem. de elect.*
5 Declara ſecundò, vt poſſit fieri commutatio in alium vſum per Epiſcopum ad tempus, & non perpetuò, & ex aliqua cauſa. *Ita Marian. Soc. d. libell. 9. per tex. in l. 1. C. de expenſ. iud. lib.* 10. Vbi dicitur, quòd legatum factum Ciuitati ad certos vſus, non poteſt perpetuò deputari ad alios, niſi de licentia Principis; ſed poteſt cum licentia Pręſidis ad tempus deputari. Idem videtur tenere *Ant. de Butr. in c. fin. de teſtam.* ſequitur *Fel. in d. cap. cum acceſſiſſent.* dicens, quòd legatũ pro anniuerſario, poteſt pro vna vice in aliud expendi, & poſtea redire ad
6 ſolitum. Idem tenet *Guliel. de Benedict. in c. Raynutius. de teſtam. in verbo, reliquit, nu.* 19. & per iſta fuit reſolutum in Curia Archiepiſ. quòd redditus cuiuſdam Capellæ, deputati pro Miſſis celebrandis, poterant pro vna vice conuerti in emptionem, paramentorum pro d. celebratione.

Declara tertiò, vt poſſit fieri commutatio, accedente voluntate offerentis. *Card. Imol. in d. Clem. Fel. Soc. Guliel. vbi ſupra.*

Declara quartò, in relictis fratribus minoribus S. Franciſci, quæ ex priuilegio poſſunt commutari in alios vſus; ſine tamen ſcandalo hæredum, vt in compendio priuilegiorum Mendicantium, in verbo, commutatio.

¶ Porrò Epiſcopi tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati poſſunt reuidere commutationes vltimarum voluntatum an fuerint ſubreptitię impetratæ. *Concil. Trid. ſeſſ. 22. de rei. c. 6.*

SVMMARIVM.

1 *Pœnitentia iniuſta à Papa in diſpenſatione matrimoniali inceſtuoſo viro, quòd operam ſuam conferat fabricæ Eccleſię, an poſſit à delegato commutari in aliud pium opus, ſi vir ſit perſona nobilis, vel delicata.*
2 *Epiſcopus, quando poſſit diminuire pęnitentiam iniunctam à Papa.*
3 *Inceſtuoſi, qui impetrauerunt diſpenſationem à Papa, an poſſint peracta pœnitentia publica contrahere matrimonium; præſtita ſola cautione per virum, de conferendo operam ſuam fabricæ Eccleſiæ.*
4 *Diſpenſatio matrimonialis cõceſſa à Papa propter anguſtiam loci, an ſit mandanda exequutioni, ſi mulier in loco vicino ſuæ patriæ ſui parem inuenire poſſet.*
5 *Diſpenſatio eſt latè interpretanda, quatenus verba ſonant.*
6 *Diſpenſatio matrimonialis ob incompetentiam dotis, qualiter ſit intelligenda, & quid ſi pater habet plures filias, an cenſeatur poſſe dotare vnam,*

ſi non poteſt commodè omnes dotare, ſed vnam tantum.

7 *Diſpenſatione à Papa obtenta ſuper impedimento occulto poſt contractum matrimonium, an neceſſarius ſit nouus conſenſus alterius coniugis, ignorantis impedimentum, & an forma Conc. Trid. de nouo requiratur.*

8 *Impedimentum duplex cognationis habens tenetur vtrunque in diſpenſatione exprimere.*

9 *Diſpenſatio matrimonialis in quarto, & quinto gradu non requiritur, & quid ſeruetur.*

10 *Delegatus cui commiſſa eſt diſpenſatio matrimonialis, nihil poteſt percipere pro labore, neque eſculenta, & poculenta, neque pro ſtudendo proceſſui, nec pro acceſſu, & quid pro tranſumptu, & quid in Notario.*

11 *Raptus quomodo probetur in materia diſpenſationis matrimonialis.*

12 *Conſanguinitas an probetur per ſolam confeſſionem impetrantium diſpenſationem.*

13 *Diſpenſatio matrimonialis non eſt facienda ſi adeſt ſcandalum, quamuis omnia ſint probata.*

14 *Conſuetudo poteſt inducere, quod in quinto gradu matrimonium ſit nullum quando oritur ſcandalum.*

15 *Epiſcopus non cognoſcit de ſubreptione diſpenſationis matrimonialis facta cum cauſæ cognitione, niſi ſubreptio ſit notoria.*

16 *Epiſcopus, coram quo mouetur lis ſuper nullitate matrimonij an poſſit cognoſcere de ſubreptione diſpenſationis matrimonialis iam facta à delegato.*

17 *Epiſcopus cui commiſſa eſt diſpenſatio matrimonialis, ſi malitioſè differat diſpenſare, & interim naſcatur filius legitimus, an ſuccedat filius.*

De diſpenſationibus matrimonialibus magis practicabilia. Cap. XX.

1 Frequentiſsima eſt in Curia Archiepiſcop. Neapol. materia diſpenſationum matrimonialium, de qua multa à Doctoribus, ſignanter ab *Henriquez de matrim. cap. 3.* Ego verò aliqua magis ad praxim accedentia hic inſerere volui.

2 Et primò fuit dubitatum in Curia Neap. an poſsit delegatus, cui commiſſa eſt diſpenſatio matrimonialis, commutare pœnitentiam iniunctam viro incæſtuoſo, quòd operam ſuam conferat fabricæ Eccleſiæ, ſi ſit perſona nobilis, vel delicata? Et quamuis Epiſcopus poſsit ex cauſa commutare pœnitentiam iniunctam à Papa, *iuxta Gloſ. in cap. tempora. 26. q. 6. Fel. Dec. & alios in c. at ſi clerici. §. de adulterijs. de iudicijs.* id procedit in foro conſcientiæ, non exteriori, *iuxta Dec. in d. §. de adulterijs. nu. 31.* tanto minus in delegato, qui tenetur
2 ſeruare formam commiſsionis. Nihilominus fuit dictum poſſe hanc commutationem fieri à delegato, ſiquidem diſpenſatio non aſtringit ſe ad fabricam tantum, vt indicant illa verba, vel alteri pio loco, quæ fuiſſent poſita in genitiuo, non in datiuo, & re delata ad Vrbem, fuit ann. 1601. reſcriptum Curiæ Archiepiſcop. poſſe fieri dictam commutationem. Item fuit reſcriptum, quod incæſtuoſi, qui impetrauerunt
3 diſpenſationem, non poterant contrahere matrimonium peracta pœnitentia publica, ſolum præſtita cautione per virum de conferendo

operam

operam ſuam fabricæ Eccleſiæ, ſed omnia expleri debent, & poſtea concedi licentia contrahendi. Fuit etiam per Curiam conſiderata illa dictio, *tunc*, ſolita poni in diſpenſatione, quę denotat extremitatem temporis, *l. 4. §. fin. ff. de condit. & demonſtrat.* & illa dictio, *demum*.

4 Aliud eſt dubium, ſi diſpẽſatio eſt conceſſa propter anguſtiam loci, an ſit mandanda executioni, ſi mulier in alio loco inſigni, vicino ſuæ patriæ, virum ſuę conditionis parem inuenire poſſet? Videtur, quòd nõ, per tex. *in l. hoc modo. ff. de condit. & demonſtr.* vbi cenſetur permiſſum quid fieri in loco prohibito, dummodo alibi commodè fieri non poſſit, & non aliter, & diſpenſatio eſt ſtrictè interpretanda, *c. 1. & 2. de filijs presb. in 6.* Contrarium fuit ſeruatum in Curia Archiep. Neap. cum in diſpenſatione nõ ponatur dicta cõditio: & licet ſit ſtrictè interpretanda regulariter; tamen

5 eſt latè interpretanda, quatenus verba ſonant, & natura verborum requirit. *Dec. in d. §. de adulterijs, n. 169.* & etiam priuilegia ſimpliciter loquentia, ſunt ſimpliciter intelligenda, vt non recedatur à vi verborum, *text. notab. vbi Anto. in c. ad audientiam. de decimis*; & poteſtas diſpenſandi eſt fauorabilis, & latè interpretanda, quando nemini nocet. *c. fin. vbi omnes. de ſimo.* & ſi Papa hoc voluiſſet, expreſſiſset, & contra eum, qui legem dicere potuit, larga eſt facienda interpretatio, *reg. contra eum. de reg. iur. in 6. Cald. conſ. 1. de affin. & conſangu.* Non obſtat tex. *in l. hoc modo.* quia ibi erat facta prohibitio quid faciẽdi in certo loco, in iſto vero caſu permiſ-

6 ſio. Circa diſpẽſationem impetratam propter incompetẽtiam dotis eſt notandum, quod ſufficit defectus dotis ad contrahendum cum illo, qui mulierem petit, & non cum quolibet ſibi pari, *vt probat Nauar. in cap. 22. n. 88.* Nec habetur ratio, quod puella ſperet magnam hæreditatem, quæ ſibi de neceſſitate non debetur, etiam ſi ſit materna. *Nauar. conſ. 19. de reſcript.* Sed quid ſi pater habens plures filias poſſet commode dotare vnã, ſed habita ratione dotis aliarum filiarũ, non poſset vnam dotare, an diſpenſatio ſit ſubreptitia, ſi exprimat dotis incõpetẽtiam? Dicendũ eſt, quod nõ nam illud dicitur fieri nõ poſse, quod commode fieri non poteſt, *leg. nepos Proculo, ff. de verb ſign. c. faciat. 22. q. 2.* Non obſtat dicta per *Affl. in deciſ. 179. circa l. ſi. C. de dotis promiſ.* quia eſt diuerſa ratio; nam poteſt prima filia dotari de bonis paternis, ſecunda de maternis. Notandum prætcrea, quod diſpenſatio impetrata ab vno coniugum, valet quoad alium etiam

7 ignorantem; cum diſpenſatio extendatur ad connexa, & inſeparabilia. *Gloſſ. in c. ſi quis in clero. 7. quæſt. 2.* & obtenta diſpenſatione ſuper impedimẽto occulto, quod altera pars ignorabat, eſt neceſsarius nouùs conſenſus amborum, etiam partis ignorantis, ad contrahendum de nouo; & ex ſtylo ponitur, de nouo præſtito conſenſu. *Nauar. in conſil. 14. de ſponſal.* Eſt tamen ſubreptitia diſpenſatio, in qua narratum fuit oratores ignoraſse impedimentum, ſi alter coniugum ipſum ſciebat, neque talis diſpenſatio prodeſt alteri propter indiuiſibilitatem, *Nauar. in conſil. 16. de conſang. & affinit.* & quando matrimonium fuit contra

ctum

ctum in facie eccleſia coram Parocho, & teſtibus, ſi detegatur impedimentum occultum obtenta diſpenſatione, poteſt de nouo contrahi ſine Parocho, & teſtibus; notificata tamẽ alteri coniugi nullitate matrimonij, *ex declaratione Pij V. Nauar. in c. 22. n. 70. Ledeſma de matrimonio, q. 45. in fin. Henriquez de matrimonio, cap. 3. §. 6.* & tunc ſufficit reualidari conſenſum matrimonij inter eos aliquo ſigno expreſſo, vel ſaltem per copulam habitã maritali effectu; nec eſt opus noua licentia Epiſcopi. Quando verò timetur ſcandalum, ſi mulier notificaret impedimẽtum occultum fornicariæ coniunctionis, ſatis eſt, ſi ipſa diſſimulando perſuadeat viro, dũ beneuolus apparet, vt velit ex tũc ipſam habere pro vxore, ſicut ex nunc ipſa pro marito illum acceptat, vel dicat marito ſe ſcrupulis angi de cõſenſu legitimi matrimonij, & rogat maritum, vt de nouo renouet cõſenſum. *Nauar. d. n. 70. & Henriq. d. §. 6.*

8 Item notãdum, quòd habens duplex impedimentum affinitatis, & cõſanguinitatis, debet vtrumque exprimere, aliàs diſpenſatio eſt ſubreptitia. Mandoſ. *de litter. gratia de diſpenſat. matrim.* Idem, quando concurrunt impedimenta publicæ honeſtatis, & affinitatis, *iuxta gloſ. communiter receptam in arbore affinitatis*, quidquid dicat *Gloſ. in c. non debet. de conſangu. & affinit.* quæ eſt intelligenda, quando ſaltem tacitè fit mentio de impedimento publicæ honeſtatis: *Abb. Præpoſ. in d. c. non debet Nauar. conſil. 7. de conſang. & affinit.* Valet tamen diſpenſatio quoad impedimentum expreſſum, ſed non poteſt habere effectum niſi obtineatur ſuper alio; ſicut poteſt quis abſolui ab vna excõmunicatione, alia remanente valida, *iuxta Gloſ. in c. ex parte, de offi. ord.* Itẽ

9 notandum, quòd electio ſemel facta de viro diſcreto, cui à Pœnitentiaria commiſſa eſt diſpenſatio, non poteſt mutari; cum dicatur in Breui, Diſcreto per latorem præſentium eligendo, & iuriſdictio delegata de perſona in perſonam, etiam de conſenſu partiũ, prorogari non poteſt, *c. p. & g. de offi. delegat. Nauar. conſ. 8. de conſangu. & affinit.*

10 Præterea notãdum, quod in quarto, & quinto gradu conſanguinitatis, vel affinitatis non requiritur diſpenſatio, quia computatio fit à remotiori gradu, *cap. fin. de conſang. & affinit.* ſed ad tollẽdas murmurationes ignorantium iura, ſolet Curia Archiep. ad inſtantiam cõtrahere volentium declarare nullum inter eos adeſſe impementum, quin contrahere poſſint; quando verò impetratur diſpenſatio ab Vrbe in 3. & 4. vel 2. & 4. gradu, ſufficit exprimere remotiorem gradum; ſed debent poſteà obtineri litteræ declaratoriæ propinquioris gradus, *ex bulla Pij V.* incipiente, *Sanctiſſimus.*

11 Ad hæc notandum eſt circa informationem raptus; quod rapta dicitur puella etiam volens, dummodo inuitis parentibus, vel tutoribus, *l. 1. C. de raptu virginum*, & raptus ſine violentia eſſe non poteſt; qui autem per munera data, aut promiſſa perſuadet puellæ, vt domũ exeat, & ad ipſum veniat, dicitur violentiam inferre. *Nauar. conſ. 1. de rapt. ex Ang. in Authent. de leno.* Dum dicit eum, qui allexit vxorem alterius ad adulterandum, muneribus, vel promiſſis, dici

dici poſſe adulteratum fuiſſe illã inuitam. Idem arbitror, ſi doloſè puellam ad ſe nolentem accedere per vicinam quis vocari fecerit in domo ipſius vicinæ, in qua ipſe manens abſconditus, ſtuprauerit eam, quæ aliàs non acceſſiſſet ad dictam domum, ſi ſciuiſſet ſtupratorem ibi manere, vt raptus committatur, non tamen cõſideratur raptus ſine ſtupro ſecuto, *Ang. in l. 1. C. de rapt. Clarus in §. raptus. Mandoſ. de diſpenſatione matrimoniali.* Nec conſideratur in virgine vltrò ſequente, & adeunte virum, amore illius capta, licet ſtuprata fuerit, niſi perſuaſa muneribus datis, vel promiſſis, vt ſupra dixi. Nec ſi fuerit ſtuprata: ſed non ducta de loco ad locum. *Doct. in d. l. 1.* neque ſi eſſet ducta per vim de vna camera ad aliam, cauſa commodioris fornicationis. *Maſcard. in verb. raptus*, Nec de iure canonico conſideratur in virgine deſponſata, quæ cauſa contrahendi matrimonium inuitis parentibus acceſſit ad virum, licet ab eo ſtuprata fuerit, *c. fin. de raptor.* ſciendum etiam, quod in dubio mulier præſumitur rapta ab homine, niſi eſset meretrix, vt latè *per Maſcard. vbi ſup.* Circa conſanguinitatis gradum probandum, ſolet dubitari, an probetur per ſolam confeſſionem impetrantium diſpenſationem, & videtur, quod ſic;

12 ſiquidem confeſſio facta in iudicio, plenè probat. *l. 1. C. de confeſſis, l. generaliter, C. de non num. pecun.* Contrariũ ſeruatur in Curiæ Neap. ex regula, quod alleganti incumbit onus probandi. *l. ei, qui dicit. ff. de probat.* faciunt notata *per Afflict. in deciſ.* 377. & per *Brunum, de ceſſ. bonor. qu. 26.* & tradita ſupra *in c. 4. num.* 18. faciunt etiam illa verba diſpenſationis. *Diligenter te informes;* quæ non ponerentur, ſi aſsertioni impetrantium ſtandum eſset.

Quod verò ad probandam cõſanguinitatem per teſtes de auditu, requiruntur duodecim requiſita in dictis teſtibus, quæ enumerantur *in ca. licet ex quadam. de probat. & latius per Farinac. de teſtib. q. 69. num.* 103. eſt

13 tamen aduertendum, quòd quamuis omnia probata fuerint, ſi adeſt ſcandalum, diſpenſatio fieri non debet ex regula, *c. nihil. de præſcript. vbi latè Felin.* quinimmo Epiſcopus debet impedire matrimonium contrahendum ſemper, quando eſt timor futuri ſcãdali. *Abb. notabiliter in cap. cum in tua de ſponſal. per illum textum. Felin. in d. c. nihil.*

14 Et in tantum hoc eſt verum, vt ratione ſcandali debeat impediri matrimonium, quod gloſ. ſingularis, quam extollit *Abb. in c. ſuper eo in verbo, conſuetudo. de cognatione ſpirituali*, voluit cenſeri validum impedimentum ad contrahendum matrimoniũ intra quintum gradum ex conſuetudine, quando oriretur ſcandalum in aliquo loco: & ſi contraheretur, matrimonium eſset nullum.

Vlterius notandum, quod ſi fuit facta diſpẽſatio matrimonialis à delegato, & poſteà accuſetur matrimonium coram Epiſcopo, poteſt ipſe Epiſcopus cognoſcere de ſubreptione dictæ diſpenſationis, vt ſi fuit expreſſum vnum pro alio: & ita fuit iudicatum in Curia Neap. ex *Abb. in c. cum veniſſent. de iudicijs.*

15 Idem dicit *Bald. conſ. 97. volum. 2.* aduerte, quòd contra determinationem Curiæ Archiep. facit, quòd cum

delega-

delegatus nomine Summi Pontificis diſpenſauerit cum cauſæ cognitione, non poteſt ordinarius ſe intromittere, niſi ſubreptio fuerit euidens, ex confeſſione partis, vel tenore bullæ, *c.2.de confirmat.vtil. vel inutil. Abb. in c.1.eod.tit. Hieron. Gabriel. notabiliter hanc materiam declarans . conſil.* 182. quare intelligenda eſt Praxis, vt cognoſcat Epiſcopus de ſubreptione diſpenſationis matrimonialis, quando præſentatur ei diſpenſatio, & ipſe debet adhibere cauſæ cognitionem, ſecus quando alius commiſſarius diſpenſauerit nomine Pontificis cum cauſæ cognitione, niſi euidens, & notoria fuerit ſubreptio, *ex d.capit.2.de confirmatione.*

16 Vltimò notandum, quòd magna diligentia debet vti delegatus, cui cōmiſſa eſt diſpenſatio, *propter anguſtiā loci, aut incompetentiam dotis*; quia vt plurimum dictæ diſpenſationes ſolēt eſſe ſubreptitiæ; & propterea ſolet aliquando Curia ſe informare ex officio, & non examinare teſtes à parte productos, maximè, quando perſonæ, quæ intendunt contrahere, ſunt infimæ qualitatis, & locus nō eſt valde anguſtus, nempe Caſale Afragolæ, aut oppidum Turris Octauæ.

Notandum etiam, quòd quando impetratur diſpenſatio à Papa, dummodo augeatur dos, non admittitur in Curia Archiep. vir ad conſtituendum dotem ſimpliciter ſuper omnibus bonis ſuis; ſed in ſpecie debet oſtendere, ſi habet bona, vt ſit conſultum vxori in caſu eius mortis, ne de nouo indigeat tali diſpenſatione.

Notandum præterea circa hoc caput diſpenſationis matrimonialis,

1 quod ſi ex diſpoſitione teſtatoris nō poſſunt aliqui ſuccedere, niſi fuerint nati ex legitimo matrimonio, & quidam conſanguinei de facto contraxerunt matrimonium, & poſtea impetrauerunt diſpenſationem à Papa directam Epiſcopo, qui cum eis diſpēſaret: ſi Epiſcopus malitiosè adhibuit moram, in diſpenſando, & interim filius natus eſt, qui natus eſſet legitimus, ſi Epiſcopus diſpenſaſſet, an talis filius ſuccedat? *Gregorius Lopez ſuper l.2.part.2.tit.15. Gloſ. 9.* tenet, quod ſic, cum diſpenſatio debita fuerit, *argum.text.in l.inteſtato.§.1.ff.de ſuis.& legitimis. & l. Herennius. ff. de ſtatu hominum*. Sed hodie Papa ſolet in diſpoſitione dicere, prolem legitimantes; ſed nota doctrinam, quia poterit deſeruire in aliquo caſu.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium inter affines tranſuerſales in primo gradu non eſt prohibitū iure naturali, nec diuino, ſed tantum poſitiuo, ſuper quo Papa diſpenſat.*

2 *In lege Moyſis vna fœmina non poteſt nubere duobus fratribus, niſi frater ſine liberis decedat.*

3 *Vnus tamen vir poterat ducere duas ſorores, excepto caſu dum prima ſcilicet vxor viuebat.*

4 *Ius Canonicum prohibet contrahi inter affines vſque ad quartum gradum.*

5 *Æqualis videtur prohibitio, & impedimentum primi gradus affinitatis, & ſecundi conſanguinitatis.*

6 *Papa ex ordinaria poteſtate diſpenſat in primo gradu affinitatis, etiam quod hoc poſſit trahi in exemplum.*

7 *Papa non conſueuit diſpenſare in gradibus*

bus prohibitis. Leuit. 18.

8 *Papa conſueuit diſpēſare in primo gradu affinitatis tàm ante, quàm poſt Concilium Trid.*

9 *Pænitentiaria ſolet diſpenſare in primo gradu affinitatis, tàm ex copula licita, quàm illicita.* & n. 13.

10 *Natura producit ſanguinis vnitatem per copulam licitam, & illicitam.*

11 *Affinitas producitur ex eo, quod per ſanguinis mixtionem duo fiunt vna caro.*

12 *Copula matrimonialis includit impedimentum publicæ honeſtatis.*

14 *Subditus non poteſt ex iuſtitia diſpenſationem petere, ſed debet miſericordiam, & clementiam Superioris implorare.*

15 *Cauſa ſufficiens ad diſpenſationem eſt ſcandalum, & diffamatio.*

16 *Bonum pacis, euitatio inimicitiarum.*

17 *Cauſa, & miſericordia Pontificis.*

18 *Prærogatiua meritorum ſupplicantiū.*

19 *Incompetentia dotis.*
Intereſt Reipublicæ, vt mulieres habeant dotem competentem.

20 *Anguſtia loci.*

21 *Conſuetudo alias obſeruata.*

22 *Opinio grauiſſimorum virorum quod cauſæ propoſita ſunt ſufficientes ſaltim ſimul vnitæ.*

23 *Cauſæ ſupradictæ videntur ſufficientes ad diſſoluendum matrimonium ratum, non conſummatum.*

24 *Item ad obtinēdam diſpenſationem in primo, & ſecundo gradu conſanguinitatis.*

25 *Gradus primus cōſanguinitatis eſt prohibitus lege Moſaica.*

26 *In Conciliaribus decretis ſemper excipitur Poteſtas Papæ.*

27 *Concil. Trid. ſeſſ* 24. *cap. de reformat. matrim. declaratur. n.* 29. & 30.

28 *Rigor Canonum relaxari poteſt ex cauſa, ac etiam ex cauſa inter plebeios diſpenſari.*

31 *Matrimonum præcedere debent tres denunciationes; & quibus in caſibus omitti poſſint.*

32 *Denunciationes matrimonium præcedentes fieri non poſſunt diebus ferialibus.*

33 *Denuncians impedimētum matrimonij debet iurare.*

34 *Quomodo probetur mors viri pro muliere, ad effectum tranſeundi ad ſecundas nuptias.*

An Papa poſſit diſpenſare, vt quis cōtrahat cum ſorore vxoris defunctæ.

BEatiſſime Pater, diſpenſandum videtur cum D. Titio nobili Barchinonen. vt ducat in vxorem nobilem Titiam ſororē primæ vxoris eiuſdem iam defunctæ.

1 Nam de poteſtate Sanctitatis Veſtræ dubitari nō poteſt abſque fidei errore cum ab omnibus Theologis, & Canoniſtis præſertim his temporibus ſit cōmuniter receptum matrimonium inter affines tranſuerſales in primo gradu non eſſe prohibitum iure naturali, nec diuino, ſed tantum poſitiuo, ſuper quò Papa diſpenſat *Caiet. ad D. Thom.* 2.2. *qu.* 154. *art.* 9. *ad* 5. *Sotus in* 4. *diſt.* 41. *q. vnic. art.* 3. *Bellarmin. lib.* 1. *de matrim. cap.* 27. *Nauarr. in Man. ca.* 22. *nu.* 84. *Couar. ſuper* 4. *Decret. par.* 2. *cap.* 6. §. 10. *num.* 7. *Petrus Ledeſma de matr. q.* 55. *art.* 7. *Loazes innumeros referens in tract. de matrim. Regis Angliæ dub.* 1. *num.* 94. & *dub.* 2. *in* 2. *fundamento partis affirmantis nu.* 30. & *in reſponſ. ad*

ad 2. *nu.* 15. & habetur expreſſe *in c. fin. de diuortijs*, vbi omnes Scribentes.

2 Quod eo magis in hoc caſu dicēdum eſt. Nam licet in lege Moyſis prohibitum eſſet generaliter ne vna fœmina nuberet duobus fratribus, *Leuit.* 18. *& c.* 20. excepto vno caſu, videlicet quando frater ſine liberis deceſſerat *Deut.* 25.

3 Tamen in eadem lege Moyſis non erat prohibitū, ſed generaliter permiſſum vnum virū ducere duas ſorores excepto vno caſu, videlicet dū prima vxor viuebat, vt habetur expreſſe *Leuit.* 18. *c. num.* 18. vbi dicitur: Sororem vxoris tuæ in pellicatum non accipies, nec reuelabis turpitudinem eius adhuc illa viuente. Et ità hunc locum intellexerūt *Nicol. de Lyra, Abulen. & Vatablus ibidem; Caiet. in tract. de matrim.* cum relicta fratris, & *Bellarmin. lib.* 1. *de matrim. cap.* 27. *col.* 1303. *Hieronymus ab Oleaſtro cap.* 13. *fol.* 170. *Sotus in* 4. *diſtin.* 41. *q. vnica art.* 3. §. *in cuius cōfirmationem. Loazes vbi ſupra dub.* 1. *nu.* 68. *in fine*. Quod etiam hactenus obſeruarunt Hebræi, qui indiſtinctè ducunt in vxorem ſororem primæ demortuæ.

4 Quare in hoc caſu tota prohibitio pēdet ex diſpoſitione Iuris Pontificij prohibentis matrimonium cōtrahi inter affines vſque ad quartū gradū *c. non debet de conſang. & affin.* cum alijs vulgatis.

5 Immo, & ſatis probabiliter dicunt Doct. æqualem eſſe prohibitionem, & impedimentum primi gradus affinitatis, & ſecundi conſanguinitatis, *Petr. Ledeſma de matrim. d. qu.* 55. *art.* 7. §. *his non obſtantibus*.

Et ratio eſt. Primò, quia ſi comparet exceſſus gradus, vel gradum cum exceſſu propinquitatis, & coniunctionis ſanguinis ad affinitatem, benè compenſatur exceſſus maioris gradus affinitatis primi gradus cum exceſſu maioris coniunctionis ſanguinis ſecundi gradus conſanguinitatis.

Secūdò, quia affinitas primi gradus contrahitur mediante conſanguinitate etiā primi gradus; & ideò non eſt tantæ potentiæ, nec æqualiter, impedit, vt conſanguinitas primi gradus, nec tantum peccat incæſtuoſus in iſto primo gradu cum ſorore vxoris, quam in primo conſanguinitatis, videlicet cum propria ſorore, *Caiet. d. quæſt.* 154. *d. art.* 9.

Tertiò, quia moraliter loquendo ex ſecundo gradu conſanguinitatis ſequitur maior, vel æqualis familiaritas, & ſecuritas habitationis, quā ſequatur ex primo affinitatis & ideo moraliter loquendo poſſunt æquiparari hæc impedimenta, quia ratio propter quā Eccleſia appoſuit matrimonio impedimentum affinitatis eſt propagatio amicitiæ familiaritatis, & ſocietatis, *ca.* 1. 35. *q.* 1. *& D. Thom. vbi ſupra*.

6 Neque hoc impedimentum eſt tātæ difficultatis, vt ad illud tollendū ex iuſta cauſa in caſibus particularibus, requiratur vſus poteſtatis extraordinariæ, & abſolutæ Pontificis, ſed poteſtas ordinaria ſufficit, *Hieronym. Paul. in pract. Cancel. tit. de not. ſuper diſpenſat. matrim.*

Et ratio eſt, tū quia in huiuſmodi diſpenſatione ſufficit clauſula generalis, & ordinaria non obſtantibus etiam derogatiua Canonum,

etiam

etiam Concil. Trident. contrariorum.

7 Tum quia Doctores exaggerantes gradus, in quibus Sedes Apoſtolica non conſueuit diſpenſare, niſi de poteſtate abſoluta ad ſummum extendunt illos ad gradus prohibitos, *Leuit*.18. vbi non prohibetur affinitas primi gradus vxoris mortuę vt dixi. Tum quia non eſt tàm rara hæc diſpenſatio, vt ſunt illæ, quæ

8 potentiam abſolutam requirunt: ſiquidem multæ ſimiles, & etiam difficiliores diſpẽſationes reperiũtur factæ diuerſis temporibus, & tã poſt Concil. Trid. quàm antea.

Nam plures à diuerſis Pontificibus cõceſſas eſſe refert *Magiſter Sent. in* 4. *diſt*. 41. §. *effectus autem*. & quotidie concedi, refert *Ang. l. fin. C. de incaſt. nupt.* prout illum refert *Loaz. d. dub. num*. 38. qui & quinque ex illis refert *ead. dub*. 2. *in ſecundo fundamento partis affirmatiuæ nu*. 36. & 37. & alias etiam refert *Bar. Spina in tract. de poteſt. Papæ ſuper coniug. in gradibus prohibitis, num*. 11. & alias, *Caiet*. 2. 2. *q*. 154. *art*. 9. Et ab Alexandro Sexto vnam conceſſam refert *Sot. in* 4. *diſt*. 41. *d. q. vnica, art*. 3. & à Paulo Tertio reperiuntur ſex conceſſæ in indice regiſtri, & ſignãter conceſſa Petro de Aluarado, vt duceret in vxorem Franciſcam de la Cueua ſororem Beatricis, etiam de la Cueua primæ vxoris demortuæ. Et Bernardino Cotinyo, vt duceret in vxorem Ioannam de Meneſses, ſororem etiam de Meneſses vxoris ſuę premortuę. & à Iulio Tertio vna conceſsa Caſtanyo Vello, & Briolãge Dorrego ſororis Beatricis Dorrego vxoris d. Vello. Et ab eodem Iulio Tertio alia conceſsa Gaſpari de Spinoſa, & Speranſæ Eſpelleta. & à Gregorio XIII. reperiũtur etiã conceſsæ aliæ ſex *in lib*. 2. *matr*. & à Clemente VIII. vna conceſsa Comiti de Salinas, & alia cõceſsa Marcello Barzaca loci ſanctæ Seuerinę, & alię quamplurimę ab alijs Pontificibus.

9 Tum quia Pœnitentiaria vtendo poteſtate ordinaria Pontificis ſolet quotidie diſpenſare in primo gradu affinitatis ex copula illicita, etiam ſi nullum ſcandalũ timeatur, *Nauar. conſ*. 1. *de conſang. & affinit. in fin*. At verò per copulam illicitam ęqualiter contrahitur affinitas, atque contrahitur ex licita, & matrimoniali, *Silueſt. in verb. matrim*. 8. *numero* 15. *Couar. in* 4. *lib. Decretal*. 2. *part. c*. 6. §. 7. *num*. 2.

10 Et ratio hęc eſt, quia materia eodem modo producit ſanguinis vnitatem per copulam illicitam, ac per copulam licitam. *Hoſtien. in ſumma tit. de conſang*. §. & *vnde dicatur, n*. 13. & *tit. de affin*. §. *quid ſi affin. num*. 1. *Proſdor. de Comitibus in arbore conſang. & affin. n*. 17. Ex eo autem quod

11 per ſanguinis mixtionem duo fiunt vna caro, producitur affinitas, *cap. fraternitatis*. 35. *quæſt*. 10. cum alijs vulgatis.

12 Nec obſtat, quod copula matrimonialis includat aliud impedimẽtum ratione Sacramenti, nam hoc eſt impedimentum iuſtitię publicę honeſtatis tantum, *Abb. c. ſponſam. de ſponſal. numer*. 2. *Angel. verb. matrim. in* 14. *impedimento numero* 1. *Nauar. conſ*. 4. *de conſang. & affin*. & fuit alias reſolutum in ſacra Congregatione Concil. Trid. Hoc autem impedi-

pedimentum tollitur quotidie per ordinariam poteſtatem Pontificis vel ab Eccleſia tantum introductũ.

13 Immo & Pœnitentiaria non ſolum conſueuit diſpenſare in primo affinitatis ex copula illicita, ſed etiam copula licita, quando impedimentum eſt occultum; *Rebuff. in reg. de diſpenſ. in gradu prohibito, gloſ. 7. n. 6.* & exemplum poteſt eſſe, vt ſi quis ante Concil. Trid. clandeſtinè contraxiſſet cum aliqua, cuius ſororem vellet publicè ducere, poſt Concil. Trident. prima demortua.

14 Quamobrem tota difficultas reducitur ad ſufficientiam cauſarum, nam legitimis cauſis cõcurrentibus diſpenſatio videtur quaſi debita à ſuperiore, licet non poſſit ſubditus ex iuſtitia illam petere, ſed clementiam, & miſericordiam Superioris implorare, *gloſſ. in c. vt conſtituerentur. verb. detrahendum. & c. domino ſancto. ver. neceſſe. 50. diſt. & c. exigunt. verſ. cauſa. 1. q. 7. Abb. in c. conſilium. nu. 4. de obſeruat. ieiunij. Rebuff. vbi ſup. n. 3. Stafileus de litter. gratiæ, & iuſtitiæ, fol. 139. p. 2. Gambar. de offic. legati lib. 10. nu. 167.*

15 Et proculdubio in hoc caſu reperiuntur ſufficientes, & vrgẽtes cauſæ, nam de iure ſufficiens cauſa diſpenſandi ſuper impedimentis conſanguinitatis. & affinitatis, eſt neceſſitas vitandi ſcandala, *c. quia circa, de conſang. & affin.* vbi *Abb. nu. 2. & cap. 2. de diſpenſ. impub. Archid. c. tali 1. q. 7. Roman. conſ. 307. nu. 4. Felin. in c. 2. n. 3. verſ. 54. de præſcript. & conſ. 26. num. 2. Summa Angelica. ver. Papa, §. 2. circa finem. Staphileus vbi ſup. Mandoſ. in pract. Signaturæ gratiæ de diſpenſ. matrim.* At hæc cauſa militat in hoc caſu; nam propter affinitatẽ, & ſpem matrimonij d. Agnes egit familiarius cum d. Alexandro, qui illius domum frequentauit, & cum illa remotis arbitris ſępius cõuerſatus fuit, & in eadem menſa comedit: ex quo fama etiam publica, quamuis falſa, ſuborta eſt copulam inter illos ſubſecutã: & ideo ſi mediante Apoſtolica diſpenſatione matrimoniũ non fieret, d. Agnes diffamata, & innupta remaneret, & cum maximo ſcandalo, & infamia.

16 Secũda cauſa ſufficiens de iure eſt bonum pacis, & euitatio inimicitiarum, & effuſionis ſanguinis humani *c. 2. & ibi Abb. num. 4. de diſp. impub. Præpoſit. ĩ c. de illo 32. diſt. Abb. c. quia circa nu. 2. de conſang. & affin. Staphileus, & Mãdoſ. vbi ſup. Loazes vbi ſup. dubit. 3. nu. 19.* Quæ cauſa hic etiam concurrit; nam conſanguinei oratricis ſunt nobiles, & potentes: & veriſimile eſt, quod niſi contumelia recepta mediante matrimonio, Sedis Apoſtolicæ auctoritate contrahendo, emendetur, eandem oratricem interficient, & inter eos, eorũque integras familias grauia diſſidia, inimicitiæ, odia, & etiam bandoſitates, vt vocant, euenire poſſent: præſertim ſtante conſuetudine nobilium illius Prouinciæ, qui ad vindictas, & bandoſitates exercendas nimis prompti, & parati ſunt, & inter ſe quaſi inteſtina, & ciuilia bella frequentius gerunt, nõ obſtante potentia iuſtitię temporalis, quoniam illa eſt legibus patriæ coarctata, & limitata; & ideo dictas ſeditiones, & bandoſitates cõprimere non poteſt. Et de hoc periculo fidem fecerunt Epiſcopi Bar-

chin. & Vicen. dictorum oratorum Ordinarij, vti de præmiſſis benè informati. Et fuit etiam auctum hoc periculum; quia Dux N. Barchinonem pertranſiens, atteſtatus fuit ſe adeo expeditionem huius diſpenſationis benè diſpoſitam reliquiſſe vt breui, dubio procul ſperari poſſet. Quod à conſanguineis dictę oratricis propter excellentiam tanti Principis facilè creditum fuit; & ideo ſi diſpenſatio non obtineretur, poſſent credere, vel culpa, vel dolo d. Titij impeditam fuiſſet.

17 Tertia cauſa eſt pietas, & miſericordia Pontificis, §.*niſi rigor*, 1.*q*.7. *c.ipſa pietas* 23.*q*.4. Quæ etiã in hoc caſu concurrit. Quia oratrix eſt nobilis pauper, & orator magnis laboribus, impenſis, periculis, & incommodis perſonaliter ad Vrbẽ acceſſit, & in ea per quadriennium commoratus fuit, inſtãter pro huiuſmodi diſpenſatione obtinenda fel. rec. Clementis VIII. ſupplicando, non ſine ſpe illam obtinẽdi, cùm à principio, & ſæpius fauorabilem inclinationem illius cognouerit, de illaque benè ſperandum præfatus Dux pluries affirmauit.

18 Quarta cauſa pro diſpenſatione obtinenda eſt prerogatiua meritorũ ſupplicantium pro diſpenſatione, *c.tali*, 1.*q*.7. *Abb.in c.de multa. n. 7. de præben. Gambar.de auctor. Legati*, *lib.*10.*nu.*176. *Loar. vbi ſupra, dubit.* 3.*num.*1. *Dec.c.etſi Clerici*. §.*de adulterijs, numero* 24. Quæ etiam cauſa in hoc caſu concurrit; Nam pro diſpenſatione obtinenda ſupplicat Catholica Maieſtas teſtans d. Titium eſſe de ſe, & de Republica Cathaloniæ benemeritum; ſupplicant etiam inſtantiſſimè Dux, & Duciſſa N. N. quorum merita ſunt Sanctitati Veſtræ benè cognita.

19 Vltima cauſa eſt incompetentia dotis; nam Reipublicæ intereſt mulieres, præſertim nobiles, dotem competentem habere, *l.*1. *ſolut.matrim. Nauar.c.*15. *de conſang.& affin. n.* 1. Et hæc cauſa concurrit in hoc caſu, quia d.Titia dotem minus cõpetentem habet, quæ competenter augebitur à d. Titio.

20 Sexta cauſa eſt anguſtia loci, vt patet ex quotidiano vſu Datariæ: quæ etiam concurrit; nam d.Titia, eſt oriunda ex Ciuitate Minotiſſæ Vicen. Dioc. in qua virum paris cõditionis reperire non poſſet.

21 Septima cauſa eſt cõſuetudo alias obſeruata in ſimilibus diſpenſationibus, *Abb.& Gemin.* relati per *Prępoſ.in cap.conſequens.* 11. *diſt.num.*6. *Mandoſ. vbi ſup. ver. aliæ cauſæ.* Quæ cauſa etiam in hoc caſu concurrit, quia, vt dictum eſt, conſueuerunt Pontif. Romani in hoc gradu diſpenſare. Accedat etiam pro cau-

22 ſa opinio multorum, eorumq. grauiſſimorum, & integerrimorũ Doctorum exiſtimantiũ prædictas cauſas eſſe ſufficientes ad diſpenſationẽ præfatam concedendam: qua ratione vtitur in ſimili caſu *Nauarr. conſ.* 1.*&* 3.*num.*7.*de his quæ vi &c.*

Et licet vnaquæq. ex dictis cauſis non eſſet ad diſpenſandum in caſu, de quo agitur; tamen ex multis inſufficientibus cauſis poteſt vna ſufficiens fieri, *Nauarr. conſ.* 3. *de ſponſ. num.* 4. *& conſ.*3. *de his, quæ vi, nu.*7. *&* 8. *& conſ.*11. *de ſimon. nu* 3.

23 Et quidem iſtæ cauſæ ſufficerẽt ad diſſoluendum matrimonium rat um

F non

non conſummatum, *Caiet. lib. 1. opuſc. c. 7. Nauar. conſ. 3. de ſponſ. nu. 2.* At verò nō eſt difficilior diſpenſatio in primo gradu affinitatis propoſito, quàm ſit diſſolutio matrimonij rati non conſummati.

24 Sufficerent etiam dictæ cauſæ, & quælibet earum ad obtinendam diſpenſationem in primo, & ſecundo gradu cōſanguinitatis in linea Collateralium, vt docet quotidianus vſus Datariæ: ergo ad diſpenſationem de qua agitur, ſufficient. quæ

25 multo facilior apparet, nā ille gradus conſanguinitatis erat prohibitus lege Moſaica, *capitul. 18. Leuit. gloſ. c. Victarium 30. q. 3. verſ. ſorores,* & ideo multò fortius prohibetur ab Eccleſia, quam iſte affinitatis, qui d. lege Moſayca prohibitus non erat, *c. littera, de reſtit. ſpoliat.* & per conſequens in eo difficilior eſt diſpēſatio, *Rom. conſ. 327. Loar. d. dubit. 2. ad ſecundum, nu. 5.*

Quamobrem in hoc caſu cōcurrunt plurimæ virtutes, quæ Sanctitatem Veſtram ad petitam gratiam concedendam, mouere debent, nimirū miſericordia ſubueniens grauiſſimæ neceſſitati dictorum oratorum, & charitas vetans graue, & publicum ſcādalum, inimicitias, & nocumenta plurimorum; gratitudo quędam erga Maieſtatem Catholicam, & Ducem, & Duciſſam N. N. & benignitas erga humilem, & cōſtantem ſubditum; nec non iuſtitia diſtributiua, cùm gratia non conceda:ur niſi præcedentibus legitimis cauſis, & laboribus per oratorem paſſis, multiſque expenſis factis.

26 Nec obſtat nouiſſima prohibitio *Conc. Trid. ſeſſ. 24. de reform. matrim. cap. 5.* vbi dicitur: In ſecundo gradu nunquam diſpenſetur niſi inter magnos Principes, & ob publicam cauſam. Nam reſpondeo primò, in conciliaribus decretis ſēper excipi poteſtatem Papæ, *c. ſignificaſti, de electión.* & in ſpecie decreta Tridentini fuerunt ſuppoſita reformationi, & confirmationi Sedis Apoſtolicæ, vt in fine dicti Conc. legitur.

27 Secundò, idem *Trid. ſeſſ. 25. c. 18. de reform.* generaliter declarauit, quod rigor Canonū relaxari poteſt ſi vrgens, iuſtaque ratio, & maior quādoq. vtilitas hoc poſtulet, prout in hoc caſu poſtulat ex dictis.

28 Tertiò; experiētia docuit non poſſe obſeruari rigorē dicti decreti niſi cum magnis, & grauibus ſcandalis, & incommoditate fidelium; & idcirco illo nō obſtante Sedes Apoſtolica conſueuit frequentiſſimè diſpenſare in ſecundo conſanguinitatis non ſolum inter nobiles, ſed etiā inter plebeios, & infimos quoſcūq; iuſtis cauſis concurrentibus, in eodem decreto minimè expreſſis. Non obſtat ſi dicatur diſpenſationē huiuſmodi futuram ſcandaloſam in illis partibus; nā dicti Epiſcopi Barchinonen. & Vicen. teſtati fuerunt ab omnibus deſiderari hanc diſpēſationem, & illam, vt remedium ad vetanda ſcādala, quæ oriri poſſunt, propoſuerunt.

29 Nec obſtat dicere dari occaſionē ad ſimiles diſpenſationes petendas. Nam hoc ſatis ſublatum videtur cū difficultate per quindecim annos hactenus facta ī hac diſpēſatione obtinēda: rariſſimi. n. erunt, qui tot incōmodis, laboribus, & ſūptib. audeāt ſimiles diſpenſationes procurare.

Quod

Quod ſi pro aliquo tempore cōcedenda videatur hæc diſpenſatio, certè quam primum illam concedere expedit; ſunt enim elapſi quindecim anni ex quo de hoc matrimonio tractari cœptum fuit.

Ita ſentio de ſuprapoſita cauſa, ſcilicet, quod licitè expediri poſſit à Sanctiſſ. D. N.

F. Ioannes Rada.

Idem ſentio *Fr. Didacus Aluarez Regens Mineruæ.*

Multa ex his, quæ in his tribus præcedentibus folijs deducta ſunt, vigent in fauorem diſpenſationis, quæ petitur à Titio, & Titia, & ſic cenſeo licitè poſſe S. D. N. eorum ſupplicationi annuere.

F. Ludouicus Yſtella.

Prædictarum cauſarum probabilitati, ac pietati ſubſcribo.

F. Thomas Gonzales Mag.

Multa ex his, quæ in hoc diſcurſu afferuntur, ſatis oſtendunt S. D. N. poſſe licitè in eo matrimonio diſpenſare.

F. Thom. Maluenda Mag.

Diſpenſatio, quæ hic petitur, cadit ſub poteſtate Papæ etiam ordinaria; & rationes ſufficientes videntur ſubeſſe, ob quas concedatur.

Ita cenſeo Petrus Lombardus Archiepiſc. Armacanus.

Cadere ſub poteſtatem ordinariam, etiam Sedis Apoſtolicæ, diſpenſationem, quam prædicti oratores poſtulant, & eſſe ſufficientes rationes productas in hoc ſcripto, vt Sanctiſſ. D. N. Paulus V. miſericorditer illorum precibus annuat, & cum illis diſpenſet ad legitimè contrahendum, ſentio, ſaluo tamen meliori iudicio.

F. Greg. Nuñius Coronel Doctor Theol.

Certum mihi eſt poſſe Summum Pontificem de poteſtate ſua ordinaria ſuper eiuſmodi impedimento diſpenſare; & vt in præſenti caſu diſpenſet, cauſæ ſatis vrgentes adeſſe videntur.

Ita cenſeo ego Fr. Ioan. Antonius Bouius Sacr. Theol. Doct.

Viſis cauſis ad hanc diſpenſationem allegatis, iudico D. N. Sanctiſſ. PP. non ſolum poſſe, verum (meo videri) tenere, quia conſtat mihi de veritate dictæ cauſæ, qui per totam Cathaloniam deambulaui viſitans Prouinciam illam, vnde noui conditiones gentium ibi commorātium. quare non ſolum timenda ſunt pericula, quæ ibi connumerantur, ſed teneri euentura, & ſic cùm cauſæ aliæ quamplurimæ cum hac vrgentiſſima, concurrant, poterit optimè cum prædicto diſpenſare, & conuenit.

In Ara Cæli Fr. Franciſcus de Nezzeca.

Rationes ſuperiores propoſitas, tam iuris pro defenſione poteſtatis Pontificiæ, ad concedendam poſtulatam diſpenſationem, quam facti ad illam impetrandam à conſueta bonitate Sanctiſſ. D. N. Pauli V. valde rationabiles eſſe teſtor.

Ego Fr. Iacobus Leboſſu Doct. Theol. ex facultate Pariſien.

Cum expediat, vt Sanctiſſ. vtatur poteſtate ordinaria ſibi à Domino tradita, quando iudicio prudētum, & immediatorum Prælatorum cauſæ huiuſmodi concurrunt, in quibus ędificatio, & ſalus animarum id poſtulant, exiſtimo præſentem caſum eſſe vnum ex his.

Barthol. Perez de Niceros.

De poteſtate Pontificis in ſimili diſpenſatione non poteſt dubitari ſubſiſtente cauſa. In hoc autem caſu videntur cauſæ ſufficientes, cum debeat nedum licite concedi, ſaluo &c.

Benedictus Iuſtinianus.

Cauſæ videntur iuſtæ, quas Doctorum iudicium probat, & diſpenſatio honeſta, quã paterna Sanctiſſimi pietas ſuadet, quamque oratorum neceſſitas quodammodo exigit, ſaluo &c.

In Collegio Romano Societatis Ieſu Kal. *Septembris* 1605.

Io. Baptiſta Villalpandus.

In hoc caſu videntur concurrere ſufficientes cauſæ, ob quas debeat huiuſmodi diſpenſatio cõcedi; cum tot ſcandala, quæ inter tot, & adeo nobiles familias certo timentur, cauſa ſit publica, quæ poſſit, & debeat Sanctiſſimum mouere ad hanc diſpenſationem cõcedendam, quam ex publica cauſa concedendam eſſe Patres Concilij Trid. dixerunt.

Ferdinandus de la Baſtida.

Conc. Trid. ſeſſ. 23. *c.* 5. *de refor. matrim.*

30 Inter magnos Principes. Quinam ſint magni Principes, de quib. Concilium ſenſit: an Comes, qui non recognoſcit ſuperiorem præter Papã, aut Imperatorem, quoad propoſitũ cenſeatur magnus Princeps. Item an Concilium requirat, vt etiam inter magnos Principes adſit cauſa publica, vel potius dictio (&) reſoluatur in alternatiuam: & an extra magnos Principes cõſiderari poſſit cauſa publica, quę iuſtificet diſpenſationem in ſecundo gradu, vt puta ad ſedandas inimicitias in Ciuitate cùm Reipublicæ interſit pacem inter ciues conſeruari *l. congruit. de off. Præſid.* Cæterum ſuperſedendo quæſtionibus, ſicut in caſu præciſo exceptionis, diſpenſatio videtur quodammodo debita, ita relinquitur iudicio Papæ, vt attenta perſonarum, cauſarumq. qualitate prout magis, minusvè accedũt ad magnos Principes, & publicas cauſas, annuere, vel abnuere valeat diſpenſationibus. Sic Congregatio cenſuit diſpenſandum in ſecundo gradu inter primates, ad componendam ciuitatem Hiſpalen. quæ alias diuiſa foret in ſeditionem, ob inceſtum commiſſum; ſi modo de tali periculo extaret publicum teſtimonium Regis.

Felix Contel.

¶ Quia matrimonium debent præcedere tres denunciationes, *Concil. Trid. ſeſſ.* 24. *de refor. matr. c.* 1. nonnulla circa huiuſmodi denũciationes, maximè circa illarum omiſſionem, quæ aliquando licita eſt, addenda putaui. Notandum eſt igitur, quod vbi dubitatur probabiliter matrimonium malitioſè impeditũ iri, Epiſcopus poteſt arbitrio ſuo remittere etiam omnes, prout viderit magis expediri. *d. Conc. Trid. cap.* 1. *verſ. quod ſi quando.*

Veruntamen, quia Epiſcopus debet iudicium ſuum cum ratione regulare, ideo ab re eſſe non videtur ſi aliquæ hic cauſæ relatæ à Doct. referantur.

Prima igitur eſt ipſa à ſac. Conc. expreſſa.

Secunda deſumitur ex *Palud. in* 4. *diſt.* 28. *q.* 2. *art.* 3. *concl.* 3. *Henric.*

*Boteo de Synod p 4.art.1.Nau. in Manual.c.22.num.*70.nimirum ir æqualitas contrahentium, vt ſi ſenex iuuenem, nobilis ignobilis.

Tertia deſumitur ex *Soto in 4.diſt. 28.p.1.art.2. Io. Segura in direct.iud. Eccleſiaſt.p.2.c.16.nu.*3.videlicet vbi quis eſt conſtitutus in articulo mortis, & vult contrahere cum concubina.

Quarta deſumitur ex *Segura d. c. 16.p.2. Caiet. tom.3.opuſc.q.2. de vſu matr.* quando virgo eſt ſub tutela iniqui tutoris, & dubitatur ne eam tradat impari.

Quinta ex eodem Segura loco citato, quando vir fœminam deflorauit, & damnum emiſſæ virginitatis reparare intendit contrahendo matrimonium, & periculum eſt in mora ſi matrimonium differatur.

Alij addebant ex *Palud. loco cit.* eſſe bonam cauſam omittendi denunciationes, timore parentum ne impediant. Sed placet *conſil. 69. Menoch. & Gutierez lib. 1. can. quæſt. cap. 19.* qui bona ratione defendunt hanc nō eſſe iuſtam cauſam cum licitum ſit patri conſulere filio, & eo magis ſi ageretur de contrahendo cum aliqua inhoneſta muliere, vel ignobili, quo caſu tenetur filius audire patrem, & niſi obediat peccat mortaliter, ſecundum S. Bonauenturam relatum à *Nauar. qui idem tenet in Manual. c.14.nu.15.* Tandē apparet, quod non eſt iſta iuſta cauſa. quando tamen pater impediret ſine iuſta cauſa, aliter eſſet dicendum.

Aliam cauſam alij deducunt, nempe inſtantiam Aduentus, vel Quadrageſimæ. Sed re vera ſac. Cōgregatio ad inſtantiam bon. mem. Reuerēdiſs. Petri Georgij Odeſcalchi Prælati integerrimæ vitæ, & ſpectati exempli, tunc Epiſcopi Alexandriæ, reſpondit talem inſtantiam Aduentus, & Quadrageſimæ non eſſe iuſtam cauſam diſpenſandi ſuper huiuſmodi denunciationibus, ac proinde Conc. Prouin. Mediol... tit..... ſanctiſſimè ſtatuiſſe declarationem, quam vidi, & aſſeruatur in Curia Epiſcopali Alexandr.

32 Porrò denunciationes fieri nō debent dieb. ferialibus, ſed potius sūt omittendæ: nam Concilium ſtatuit, vt fiant tribus contiguis diebus feſtiuis. Vnde Epiſcopus non poteſt facere, vt fiant diebus ferialibus, quia facit contra Concil. & ſic nulliter, *per c. cum inferior, c. quod ſuper his. de maior. & obed.* ſi factis denunciationibus, aut alias, aliquis defert
33 impedimentum matrimonij, recipi non debet ſine iuramento: ſi verò impedimentum eſt falſum, debet grauiter puniri ab Ordinario, *gloſ. & Doct. in c. cum inhibitio. de clandeſt. deſp.* & tenetur ad intereſſe, ſi matrimonium non ſequatur, *Segura d. c. 16.n.24.par.2. Franc. Marc. deciſ.52.*

Ad impediendum autem an ſufficiat vnus teſtis, dicit *Oſtien. in c. præterea el 2. de ſponſ.* quod eſt in arbitrio iudicis, an dictum vnius impediat matrimonium, & maximè ſi ſponſalia ſint iurata.

Teſtis de auditu, vel ſine iuramento, an impediat, *cap. 1. de conſang. & affinit.*

Fama autem de impedimento ſufficit ad impediendum, ſiue ſponſalia ſint iurata, ſiue non. *Doct. commun. in dict. cap. præterea. contra gloſſ. ibidem.*

Sed quia freq̃uẽs eſt caſus viduarum, quæ tranſeunt ad ſecundas nuptias; notandum proinde eſt perquamattentè, quod nullatenus eis danda eſt licentia contrahendi, niſi conſtito de morte viri per certum nuncium, iuxta *cap. in præſentia. de ſponſ. & ibi Abb.*

34 Probatur autem mors viri per librum defunctorum parochi: per teſtem de viſu cum publica fama: & per alios de publica fama. & fama per ſe facit violentam præſumptionẽ quando vir erat ſenex, & diu abfuit, vel nauigauerat, & paſſus eſt naufragium, vel fuit in acie belli, nec rediјt, *Abb. & alij in d. c. in præſentia, text. & gloſ. in c. quoniam frequenter, §. ſin autem, vt lit. non conteſt.* vbi alia ſunt exempla.

Caueri tamen ſint Parochi ne procedant ad celebrationem matrimonij viduarum incõſulto Ordinario, quantumlibet haberent teſtes alioquin veridicos: quia ſi poſtmodum non viduam, ſed coniugatam adhuc reperiri contingeret, poſſet Parochus puniri, nec excuſaretur ex tali teſtimonium etiam duorum, prout ſacra Congregatio ſupremæ Inquiſit. excuſatũ non habuit quendam Parochum Alexandriæ, qui fretus teſtimonio cuiuſdam I. C. & alterius quos fide dignos putauit, cõiunxit quandam è ſua parochia, & paucos poſt menſes rediјt primus maritus. vnde fuit ſuſpẽſus ab exercitio curæ animarum.

I. A. M.

SVMMARIVM.

1 *Lite pendente ſuper matrimonio, quando poſſit interdici carnale commercium.*

2 *Lite pẽdente ſuper matrimonio ſunt præſtanda vxori alimenta, & quando; & an repetantur: & ſi ſint præſtanda cum cautione.*

3 *Iudex Eccleſiaſticus cognoſcit de reſtitutione dotis.*

4 *Matrimonium quando ſeparatur quoad thorum, & habitationem ex culpa viri, debet reſtitui dos, & donatio propter nuptias.*

5 *Teſtes contra matrimonium debent eſſe omni exceptione maiores, & an talis qualitas, præſumatur.*

6 *Parentes quando ſint idonei teſtes pro matrimonio filij.*

7 *Denunciator poteſt eſſe teſtis in cauſa matrimoniali, & quando.*

8 *Teſtes de auditu deponentes ſuper conſanguinitate, debent habere plura requiſita.*

9 *Iuramentum ſuppletorium an poſſit deferri in cauſa matrimoniali.*

10 *Iuramentum ſuppletorium nõ defertur, niſi fuerit pluſquã ſemiplene probatum, ponuntur exempla.*

11 *Confeſſioni coniugum quando ſtetur impedimento matrimonij.*

12 *Sententia in cauſa matrimoniali an tranſeat in rem iudicatam.*

13 *Cauſæ afferuntur, ex quibus matrimonium ſeparatur quoad habitationem.*

14 *Furor, & ebrietas quando ſufficiant ad ſeparandum matrimonium.*

15 *Separato matrimonio propter fornicationem, ſi coniux innocens adulteriũ committat, an poſſit cogi redire ad coniugem.*

16 *Principales ſunt examinandi in cauſa matrimoniali.*

17 *Fiſcus auditur in cauſa matrimoniali in Curia*

Curia Archiep. Neap. quando agitur de vinculo matrimonij.
18 *Matrimonialis cauſa expeditur ſummariè.*
19 *Matrimonialis cauſa expeditur contra abſentem; & quando.*
20 *Qui tempore denunciationum non accuſauerunt matrimonium, quando admittantur ad accuſandum.*
21 *Declaratio nullitatis matrimonij eſt petenda à Curia Archiepiſcopali.*
22 *Cauſa ſeparationis thori eſt ardua, & requirit probationes concludentes.*
23 *Lenocinium, & inductio ad peccatum, eſt iuſta cauſa ſeparationis thori.*
24 *Querelæ plures, maximè in officio Sanctæ Inquiſitionis, præbēt iuſtam cauſam ſeparationis thori.*
25 *Iuramentum ſuppletorium non defertur, niſi fuerit pluſquam ſemiplene probatum. ponuntur exempla.*

De cauſis matrimonialibus magis practicabilia. Cap. XXI.

PROPOSITAM matrimonij materiam perſequendo, plurima in dies in iudicio Eccleſiaſtico occurrentia animaduertenda exiſtimaui.

1 Primum, quod lite pendente ſuper matrimonio, non debet interdici carnale cōmercium, *c. laudabilem, vt lite pendente*; dicit tamen ibi Ant. de Butr. quòd quando ex probationibus euidenter apparet matrimonium eſſe nullum, & nil remanet, niſi ſententia ferenda, poteſt interdici carnale commercium, propter euidentiam peccati, quod vitari debet; *quem ſequitur Imola.* Et licet *Barbat. in conſ. 9. vol. 2.* conetur impugnare hanc opinionē D. Antonij, & contra eum aſſerat eſſe cōmunem; nihilominus in Curia Archiep. pluries vidi ſeruari opinionē D. Antonij; ad euitandum enim peccatum ceſſant omnes apices iuris. *Archid. in c. ſcriptum eſt. 6. qu. 3.* Quando verò pendente lite ſuper matrimonio, contrahitur ſecundū matrimonium, debet mulier ſequeſtrari, & poni in aliquo loco, *ex c. tenor de ſent. & re iudic. Lancellot. latè de attentatis, c. 4. limit. 17.* niſi matrimonium eſſet iam conſummatū, & vir eſſet in quaſi poſſeſſione mulieris. *Put. deciſ. 356. de ſponſ. Lancell. vbi ſup.*

2 Secundò notandum, quòd lite pendente ſuper matrimonio, ſunt præſtanda alimenta vxori à viro, & litis expenſæ. *Afflict. deciſ. 10. Lancell. d. tract. c. 4. limit. 11.* quæ poterit decernere eſſe præſtanda iudex Eccleſiaſticus, *Afflict. deciſ. 152.* & debentur etiam appellatione pendente. *Afflict. d. dec. 152.* etiam ſi mulier non dederit dotem. *Io. Baptiſta Ferret. conſil. 34. lib. 1.* niſi eam promiſerit, & non ſoluerit. *Creſcent. de iudic. deciſ. 8. ex notatis per Alexan. in l. ſi cum dotem. § ſin autem. ff. ſolut. matrim.* vel quādo mulier propria auctoritate diuertit à viro. *Lancell. vbi ſup.* qui ita firmat fuiſſe deciſum in Rota. aliàs debentur vxori, etiam ſi haberet vnde viuere poſſet. *Afflict. d. deciſ. 10. Ferret. d. conſ.* qui ampliat procedere, quando pater mulieris eſſet diues, & maritus inops. *Lancel. vbi ſupr.* ex auctoritate Rotæ declarat, vt procedat quando dos mulieris eſſet certa: prædicta verò alimēta non repetuntur. *Afflict. dict. de-*

ciſ. 152. *Gloſ. communiter recepta in l. fin. C. de Carboniano edicto*; & propterea non eſſe præſtanda cum cautione de reſtituendo, dicit *Ludouicus Molin. de primogenit. libro ſecundo capitulo 16. numero 41.* ſed dicit ſibi melius videri quod præſtetur cautio de reſtituendo, quatenus de iure teneretur, prout tenet etiam *D. de Franchis deciſ. 336.* dicens in ſacro Cōcilio fuiſſe ſolitum præſtari cautionē de excomputando, vel reſtituendo, quatenus fuit prouiſum per Sacrū Concilium; & ita vidi in Curia noſtra Archiepiſcopali.

3 Tertiò notandum, quòd iudex Ecclesiaſticus, qui cognoſcit de cauſa principali matrimonij, cognoſcit de reſtitutione dotis, *c. de prudentia. de don. inter virum & vxor.* & ita ſeruatur in Curia Archiepiſc. & poteſt cognoſcere etiā poſt ſeparatum matrimonium, *c. ſignificauit. vbi Abb. eodem tit.* etiam ſi non fuit diſputatum de matrimonio, *iuxta Innoc. & Abb. in d. cap. de prudentia.* Et nota, quod quando matrimonium ſeparatur, quoad thorum, & habitationem ex culpa viri, debet reſtitui dos vxori, vna cum antefato *Abb. in ca. fin. de adult. D. de Franchis deciſ. 244. Theſaur. deciſ. 130.* & ſi vxor commit tit adulterium, perdit dotem, *capit. plerunque, de donat. inter vir. & vxorem.* nec vir tenetur eam alimentare. *Abb. in d. c. fin.*

4 Quartò notandū, quòd teſtes contra matrimonium debent eſſe omni exceptione maiores, *capit. 1. de conſanguinit. & affinit.* & talis qualitas eſt articulanda, & probanda; nam licet quilibet præſumatur idoneus, non tamen præſumitur omni exceptione maior. *Bartol. in l. 1. §. ſi quis*

5 *neget. ff. quemadmodum teſtamenta aperian.* & hanc opinionem eſſe magis communem dicit *Alciat. de præſumpt. regul. 3. præſumpt. 2. nume. 11. Farinac. de teſtibus qu. 62. num. 6. & ſequ.* ſi tamen talis probatio qualitatis fuerit omiſſa, poteſt recipi, etiā poſt publicatas atteſtationes, & etiam ex officio iudex poteſt ſe informare de ea. *Alciat. vbi ſupra*; poſſunt tamen mulieres eſſe teſtes,

6 etiam contra matrimonium, *cap. ſuper eo. il 2. de teſtibus & ibi Abb.* Item parentes, dummodo paritas conditionis adſit, *d. capit. ſuper eo.* & alij conſanguinei, *cap. videtur. qui matrimon. accuſ. poſſ.* iudex autem arbitrabitur quanta ſit eis fides adhibenda, iuxta qualitatem perſonæ, parem, vel diſſimilem conditionem. *Couar. de ſponſal. 2. parte capitul. 18. numero 8.*

7 Quintò notandum, quòd denunciator in cauſa matrimoniali poteſt eſſe teſtis. *Innocen. notabiliter in rubr. qui matr. accuſ. poſſunt.* quod intelligitur, quando aliquis priuatus bona intentione, & conſcientia motus iudici impedimentum denunciauit, vt iudex ipſe ex officio inquireret; tunc enim iſte poterit eſſe teſtis de veritate; vel, ſi ſumus in publico officiali, denunciante impedimentum. *Abb. in d. rubr. Farinac. de teſtibus quæſt. 60. num. 72.* & teſtes de-

8 ponentes de auditu ſuper conſanguinitate debent habere duodecim requiſita, quæ habentur *in capit. licet ex quadam. de teſtibus.* referuntur etiam à *Proſp. Farinac. vbi ſupra quæſt. 69. nu. 109.* & dummodo deponant antiquis excedentibus memoriam homi-

hominum; alias non probant. *Soc. conſil.47. lib.4. Farinac. vbi ſupra qui alios cumulat.*

9 Sextò notandum, quòd in cauſa matrimoniali, quamuis ſit ardua, poteſt deferri iuramentum ſuppletorium, conſideratis tamen circumſtantijs. *Oſtien. in capit. mulieri. de iureiurand.* qui ponit exemplum in muliere honeſta, potente, & diuite, quæ petit aliquem in virum ſibi inferiorem, vel æqualem, qui ſæpius de ſtupro illam ſollicitauerat, & probat per vnum teſtem omni exceptione maiorem, quòd iſte eam deſponſauit. *Abb. ibidem.* qui latius diſtinguit, & loquitur etiam contra matrimonium.

10 Sed huiuſmodi iuramentum ſuppletorium iuxta notabilem *deciſ. Boer.85.* non facilè refert Rota, maximè in cauſis magni momenti, & niſi ſit pluſquam ſemiplene probatũ. Ponit exemplum Boerius, quando adſunt duo teſtes, quorum vnus nõ eſt integer, vel cum vno teſte ſine alia indicia, vel quando quis habet vnum teſtem, & pars aduerſa ſubtraxit alium. *Ioan. Andr. in c. peruenit. de teſtib. cogend. Put. de iureiurand. deciſ. 1. & 43. & fuit dictum coram Card. Seraph. in vna bonor. Dobanæ Sabis, 5. Martij 1582.*

11 Septimò notandum, quòd coniugum ſuper impedimento ad diſſoluendum matrimonium contractum regulariter non ſtatur. *text. eſt in capit. ſuper eo. de eo, qui cognouit conſang. vxoris ſuæ.* vbi ambo cupiunt matrimonium diſſolui; niſi cum eorum confeſſione concurrat fama. *Abb. in d. cap. ſuper eo. qui teſtatur de communi;* ſi tamen alter coniugum, qui cupit matrimonium valere, fatetur impedimentum, tunc ei creditur, *ſecundum Abb. ibid.* ſed id eſſe verum, quando fama concurrit, ſentit *Aretin. conſ.82. Barbat. conſ.26. lib.4.* & iudicis arbitrio relinqui, qui animaduertet, an aliqua ſubſit coniectura, & ſuſpicio fraudis, & colluſionis, dicit *Menoch. de arbitr. caſu 103.* vbi verò agitur de ſeparatione thori, creditur confeſſioni vnius tantum contra ſe ipſum. *Abb. vbi ſupra.* creditur etiam confeſſioni ipſorum aſſerentium cõtraxiſſe ſponſalia, & etiam ad diſſoluendum illa niſi vnus tantum cõfiteretur impedimentum, tunc ei nõ creditur, præterquam ſi ipſe vellet ſponſalia valere. *Abb. vbi ſupra.* creditur quoque ipſis coniugibus, ſi ambo fateãtur matrimoniũ cõtraxiſſe; niſi talis confeſſio eſſet cõtra aliud matrimonium. *Abb. ibid. latè Menoch. vbi ſup.*

12 Octauò notandum, quòd ſententia in caſu matrimoniali nunquam tranſit in rem iudicatã. *c. lator. c. cõſanguinei de re iud. c. fraternitatis. de frigidis, & maleficiat.* ad finem, vt docto de errore, non poſſit reuocari, adeundo eundem iudicem per viam quęrelæ; non tamen remedio appellationis: quia non fuit appellatum intra legitimum tempus, vel fuit bis appellatum, non poteſt amplius prætextu appellationis corrigi, aut emendari; ſed ſolum per viam querelæ. *Gloſſ. not. in d. c. fraternitatis. vbi Abb. Felin. in d. c. lator. Couar. in 4. Decret. 2. par. c. 8.*

13 Nonò notandũ, quòd plures ſunt cauſæ, ex quibus matrimonium ſeparatur quoad thorum, & habitationem. Prima eſt ſæuitia viri, ſi malè

malè tractet vxorem. *cap. litteras. vbi Abb. de reſtit. ſpoliat.* & non ſufficit ſæuitia præterita, ſed timor futuræ. Grauis verò coniectura eſt futuræ ſæuitiæ, ſi inter eos ſit orta lis ſuper maiori parte bonorum. *Couar. d. 2. par. c. 7. §. 5.* Separatur etiam, quando maritus inſidiatur vitæ vxoris, vt ſi tentauit eā veneno occidere. *Abb. in d. c. litteras. Præpoſ. in c. quæſiuit. de diuort. Theſaur. deciſ. 130.* & his caſibus cogendus eſt maritus, extra propriam domum in loco honeſto vxorem alere. *Bald. in l. 1. C. commun. de legat. Couar. vbi ſupra.* Si tamen maritus offert ſufficientem cautionem, non fit ſeparatio, *d. c. litteras.* niſi per cautionem, non poſſet eſse cōſultum vxori, *vt per Gloſſ. ibi. & c. tranſmiſſa. eod. tit.*

14 Secunda cauſa eſt, furor, *iuxta communem, de qua teſtatur Alex. in l. ſi cū dotem. §. ſi maritus ff. ſolut. matrimon.* quod intelligi debet, quando eſt adeo vehemens, vt periculū ſit habitare cum coniuge furioſo. *Couar. vbi ſup. Theſaur. d. deciſ. 130.* Itē fuit iudicatū in Curia Archiepiſc. Neap. quando maritus ſolet inebriari, & ebrietas tendit in periculum vxoris.

Tertia cauſa eſt, ſi alter ex coniugibus efficiatur hæreticus *c. 1. de diuort.* nec cogitur cohabitare coniux, ſi ad Eccleſiæ gremium redeat. *Abb. in c. de illa. de diuort.* quando tamen fuit facta ſeparatio iudicio Eccleſiæ. *Alphonſ. de Caſtro de iuſta hæret. punit. lib. 2. c. 7. Couar. vbi ſupra.*

Quarta cauſa eſt, vitium Sodomiæ, iuxta veriorem opinionem, *Abb. in cap. maritus, de adult. qui teſtatur de magis communi, Couar. vbi ſupra.*

Quinta cauſa eſt, adulterium alterius coniugis, *ca. ſignificaſti. cap. ex litteris. capit. gaudemus. de diuort.* Eſt tamen neceſſarium iudicium Eccleſiæ, ad faciendam hanc ſeparationem. *ex capit. plerunque. de donat. inter virum, & vxorem. capit. porrò. de diuort.* In quibus iuribus probatur, maritum propria auctoritate vxorem adulteram dimittere non poſſe; ſi tamen adulterium vxoris eſſet notorium, poſſet vir propria auctoritate expellere vxorem, & vxori non competit interdictum recuperandæ, *cap. ſignificaſti. de diuort. Couar. vbi ſupra.* Sed quando proponuntur cauſæ ignominioſæ, 15 deberet iudex ſecreto ſemotis arbitris ipſas audire propter aliorum ſcandalum euitandum.

Si tamen poſt factam ſeparationem propter adulterium, coniux innocens fornicetur, cōmunis opinio eſt, vt matrimonium reintegretur, ſaltem ex officio iudicis, vt dicit *Abb. in capit. ex litteris. per illum text. de diuort. Felin. verò in capit. lator. de ſent. & re iudic.* dicit communem opinionem eſſe, quòd etiam iure actionis poſſit peti reintegratio. *Ledeſma de ſacrament. matrim. ſuper quæſt. 61. D. Thom. ex mente D. Thom. in ſolut. ad 4.* dicit. de iuris rigore non poſſe coniugem poſt factam ſeparationem à iudice cogi de nouo redire; nam quod ſemel definitum eſt, nulla debet iteratione retractari, *cap. quod bene. 6. q. 4.* Sed iudex ex officio id faciet, quando adeſt periculum incontinentiæ, & ſcandalum aliorum, & reſpondet *ad d. cap. ex litteris.* quod in d. textu fuerunt plura dicta, nempe, diuortium,

tium, & machinatio ad ſeparandum prius matrimonium, temerarius tranſitus ad ſecundum; quare in pœnam coactus eſt redire ad primum; propterea Curia Archiepiſc. Neapol. facit ſeparationem arbitrio ipſius Curiæ. Et ſequuta reconciliatione mulier recuperat dotem. *cap. plerumque. de donat. inter virum, & vxorem.*

16 Decimò notandum, quòd in Curia Archiep. Neap. ſemper in cauſa matrimoniali examinantur principales cum iuramento, & diligenter, ad eruendam veritatem. colligitur *ex capitul. tertio loco. de præſumpt.* & quando petitur declarari matrimonium nullum, non ſtatim conceditur terminus ad probandum; ſed prius oſtenduntur articuli ad vidē-
17 dum, ſi ſubſiſtunt, quæ probari prætēduntur, ne oriatur inter côiuges lis immortalis: & quando agitur de ſeparatione quoad vinculū, auditur fiſcus, qui ſtat pro matrimonio, non autem quando agitur de ſeparatione quoad thorum.

18 Vndecimò notandum, quòd in cauſa matrimoniali proceditur lite non conteſtata, & ſummarie, *Clem. diſpendioſam, de iudic.* & proceditur contra abſentem, ratione periculi animæ, quando agitur de ſeparatione, quoad vinculum, *cap. quoniam frequenter. §. porrò. vt lite non conteſt.* ſed non ſi agatur de ſeparatione quoad thorum, *cap. 1. eod. tit.*

19 Nec fit concluſio in cauſa; & poſſunt poſt publicatas atteſtationes examinari teſtes ſuper eiſdem articulis, *cap. atteſtationes, vbi Præpoſ. de deſponſ. impub.*

20 Duodecimò notandum, quòd de iure, qui tempore proclamationum non denunciauit impedimenta matrimonij, non admittitur amplius ad accuſandum; niſi denunciationes probabiliter ignorauerit, vel iuramento firmauerit, quòd poſtea didicerit ea, quæ obijcit, *c. cū in tua. qui matr. accuſ. poſſunt.* & quia Neapoli non ſolent frequenter homines in diebus feſtiuis audire diuina in Parochijs, & propter amplitudinem Ciuitatis, & multitudinem Parochiarum poſſet de facili eſſe ignorantia, non ſunt paſſim repellendi denunciatores.

21 Decimotertiò notandum, quòd ſi ciuis petat declarari matrimoniū nullum, poteſt id petere in Curia Archiep. quamuis coniux ſit alterius fori, cum nil petat ab alio, ſed à iudice. *Abb. in c. ex parte. numer. 5. de reſtit. ſpoliat.* & adeſt ritus Curiæ Archiep. Neap. 13. ſuper quo multa adducit Reuerendiſſ. D. Hieronymus Campanilis Epiſcopus Lacedonienſis.

22 Animaduertendum, quod cauſa ſeparationis thori dicitur grauis, & ardua, & requirit probationes neceſſarias, & concludentes. *Pariſ. conſ. 54. numer. 14. lib. 4. Rimin. Iun. conſ. 174. nu. 17. lib. 2. & fuit deciſum in Rota Romana, in vna Pap. matrimonij, die 27. Iulij 1594. coram Illuſtriſs. Pamphilio.*

23 Item annotandum, quod ſi periculum mortis ſpiritualis, quæ tanto eſt grauior corporali, quanto anima præſtat corpori, nempe ſi coniux inducatur à coniuge ad peccatum mortale, & non poteſt ab inducendo retrahi: exempli gratia, in lenocinio mariti, qui vxorem ad pec-

peccandum cum alijs inducit. *Ita fuit deciſum in Rota Romana coram Illuſtriſſimo Pamphilio, in vna ſeparationis thori. 17. Maij 1593. ad l. ſilentiones. C. de Epiſcopali audient. Nauar. pulchrè in Manuali cap. 22 faciunt notata per ſummam Angelicam, in verbo, matrimonium. 4. Sil. in verbo diuortium. fuit aliàs reſolutum in Rota in vna ſeparationis thori, menſe Martij 1574. coram Cardinali Seraphino.*

25 Item in vna Romana *ſeparationis thori die 27. Ianuarij 1603. coram Illuſtriſs. Pamphilio* fuit facta ſeparatio, quoad thorum, propter plures quærelas criminales, factas per maritum contra vxorem, etiam in officio ſanctæ Inquiſitionis, quæ probant odium capitale, & præbent iuſtam cauſam ſeparationis, *iuxta §. mitiores. Auth. de nuptijs. DD. in cap. 1. de diuortijs.* & fuit condemnatus ad reſtitutionem dotis, *d. §. mitiores. cap. 1. vbi Abb. de donat. inter virum, & vxorem.* Sed prædicta intellige de querelis iniuſtis in officio S. Inquiſitionis; quia ſi ſunt iuſtę, maritus eſt laude dignus, cum quærat ſalutem vxoris, & non debet impediri denũciatio hæreticorum timore ſeparationis matrimonij.

25 Ardua eſt quæſtio, An ad probandum matrimonium requirantur teſtes omni exceptione maiores; vel ſaltem magis idonei, quàm aliàs requirerentur: & in Rota Romana *in vna Tullenſis matrimonij, 14. Ianuarij 1568. coram Oradino* fuit dictum, quòd quando non agitur de impugnando aliud matrimonium, ſufficiunt teſtes ordinarij, & eſt verior, & magis communis opinio, quia non eſt recedendum à regula, quod ad probationem cuiuſcumque rei ſufficiunt duo teſtes. *l. vbi numerus. ff. de teſtibus. capit. In nomine Domini. de teſtibus.* & hanc opinionem, quod matrimonium non requirat teſtes omni exceptione maiores, tenuit *Abb. in capit. ſuper eo, el ſecondo. in 3. notab. de teſtibus. Aret. conſil. 13. numero 17. Alexand. conſil. 146. numero 19. lib. 5. & conſil. 143. numero 6. volumin. 2. Corn. conſil. 17. num. 9. volumin. 1. Felin. in cap. licet cauſam. numero 18. de probat. Dec. conſil. 163. & 342. Ruin. conſil. 149. numero 32. volum. 1. & conſil. 150. numer. 11. & numer. 16. eodem volumin. Marſil. in l. de minore. § plurium. numer. 16. de quæſt. Pariſ. conſil. 15. num. 12. lib. 2. & conſil. 159. nu. 2. volum. 4. Soc. Iun. conſil. 29. nu. 27. vol. 2. Ferret. conſ. 48. vbi latè:* neque obſtat, quod plures doctores ſentiant contrarium, quod requirantur teſtes omni exceptione maiores, vt *Anton. Abb. Præpoſ. in cap. 1. de conſanguinitate, & affinitat. Pariſ. conſil. 53. num. 27. & conſil. 54. volu. 4. Bertrand. conſil. 122. verſicul. item non eſt omittendum. volum. 1. Marſil. 128. numero 17. Soc. conſil. 86. num. 6. & conſil. 88. numer. 8. volumin. 2. Grat. conſil. 2. num. 7. & num. 34. volum. 2. Salycet. conſil. 3. num. 7. Ferret. conſil. 81. num. 3. Aym. conſil. 169. numer. 2. Couar. lib. 4. Decret. part. 2. capitul. 8. quæſt. 12. num. 7.* quia reſpondetur, quod aliqui ex ipſis ſunt ſibi contrarij, & prima opinio melioribus rationibus fulcitur. Secundò reſpondetur, quod prædicti Doctores loquuntur quando agitur de impugnando aliud matrimonium, vel dirimendum ipſum, vel ſaltem ſunt intelligendi in hoc caſu, quandoquidem

dem omnes ferè mouentur, per tex. *in c. 1. de conſang. & affinit.* qui loquitur, quando agitur de dirimendo matrimonio, ſed quando agitur de probando matrimonio, non ad impugnandum aliud, & non concurrunt aliæ coniecturę ſuſpicionis, tunc ſufficiunt teſtes ordinarij.

Et vltra regulam generalem.d.l. vbi numerus adducitur text. *in c.2. de clandeſt.deſponſ.* vbi contrahentes matrimonium clandeſtinum, non compelluntur ad eius obſeruationem, ſi legitima probatio non apparet, ergo legitima probatio ſufficit, & probatio legitima dicitur, quæ à legibus, & canonibus requiritur. Secundò, quia huiuſmodi ſpecies probationis faciendæ per teſtes omni exceptione maioris ſolẽt ſpecialiter exprimi, vt in propoſita materia eſt *tex.in d.cap.1.de conſang. & facit.c.licet ex quadam.dẽ teſtib.*

Matrimoniũ ad finem vocationis beneficij probatur per duos teſtes, quorum vnus deponat de veritate, & de fama, alter de fama tantum, quia ſufficit ad faciendum plenam probationem. *Bald.in l. Gallus. §.ille caſus.ff. de lib. & poſth. vbi Soc. num.* 13. vltra quod ad probandum vacationem ſufficit fama, vt *per Mohed. deciſ.* 77. ita fuit dictum *in vna Calaguritana Theſaurariæ*, 10. *Ianuarij* 1578. *de Graſſis*. & fuit obtentum coram Cantuccio *in vna Pampilonẽ. de Allo.*

SVMMARIVM.

1 *Declaratio excommunicationis, contentæ in iure, vel in præcepto hominis, ſuſpenditur per appellationem.*

2 *Excommunicatio, & aliæ cenſuræ, quando ſuſpendatur per appellationem.*

3 *Abſolutio ab excommunicatione non ſuſpenditur per appellationem.*

4 *Abſolutio ab excommunicatione facta, appellatione pendente, an ſit nulla.*

5 *Excommunicatio non poteſt ſuſpendi ad tempus.*

6 *Declaratio excommunicationis incurſæ, an poſſit ſuſpendi abſque appellatione.*

7 *Interdictum, quando ſuſpendi poſſit.*

8 *Appellari non poteſt ab excommunicatione relaxata ad finẽ ferendi teſtimonium, vel ab interdicto ſuſpenſo.*

De excommunicatione, an & quando ſuſpendatur per appellationem. Cap. XXII.

FVIT dubitatum in Curia Archiepiſc. Neap. ſi aliquis fuit declaratus ab Epiſcopo excommunicatus, ob contrauentionem præcepti ſibi iniũcti ſub pœna excõmunicationis latæ ſententiæ, & poſt declarationem appellet, aut ſuſpendatur executio dictæ ſententiæ declaratoriæ, ita vt non poſſint affigi
1 cedulones; vel affixi ſint remouendi. Fuit reſolutũ per appellationem ſuſpendi executionem ſententię declaratoriæ excommunicationis incurſæ, contentæ non ſolum in iure, ſed etiam in præcepto hominis. *Ita dicunt Dominic. Anchar. Franch.in c. is cui.de ſent.excomm.in 6. Idem Franch.in cap.paſtoralis. §. verum. nu.27. de appel.* & cum iſta materia ſuſpenſionis ſentẽtiæ excommunicationis ſit frequẽs, eam ſub breuitate tran-
2 ſcurrere decreui. Sit itaq. regula, excommu-

communicationem, Interdictum, & ſuſpenſionem nõ ſuſpendi per appellationem, *d.§.verum.& d.c.is cui.& c. ad hæc quoniam.de appell.*

Declara primò in ſententia declaratoria, vt ſupra dixi, & omnes concludunt in prædictis locis; vbi ponunt rationem diuerſitatis, quare ſuſpenditur, declaratoria, & non ſententia excommunicationis, ſed ſi factum eſſet notorium: nec declaratoria ſuſpenditur, cum tunc non liceat appellare, *c.peruenit.de appell. Imol.Ant.Abb. Franch. Præpoſ. in d. §.verum.*

Declara ſecundò, vt excommunicatus poſt appellationem nõ poſſit denunciari, quando per denunciationem plus ligaretur. *exemplum in capitul. tua. de ſententia excommunicatione.* nam ratio, cur denunciatio non impediatur, pendente appellatione, eſt, quia amplius non ligat, ſed declarat; & declaratio nihil noui inducit, *l. hæredes palam.ff. de teſtam. Ita Ant. Imol.Franch.Præpoſ.in d.§.verum.Nauar.in c.cum contingat.de reſcript.remed. 6.num.7.* ex quo infert, quod poſt extrauagantem, *Ad euitanda*, quæ dicit, nullum vitandum, niſi denunciatum, non poteſt denunciari, qui excommunicatus eſt poſt appellationẽ; quia in plus ligatur, dum ab alijs vitatur. Sed ſalua auctoritate tanti viri, eius dictum non poteſt procedere; quia extrauagans non intendit in aliquo releuare excommunicatum, ſi non denunciatur; ergo nõ in plus ligatur, & D. Ant. auctor dictæ limitationis, & alij ſequaces habuerunt reſpectum ad excommunicatũ, ne magis ligaretur non ad alios.

Declara tertiò *ſecundum Bald. & Præpoſ. in dict. §. verum.* & iſta declaratio venit illatiuè ex præcedenti; quòd excommunicatus ob vnam cauſam, non poſſit ob illam cauſam amplius excommunicari; quia in plus ligaretur.

Declara quartò quando aliquis fuit excommunicatus ignoranter; nam appellatio à tali excommunicatione à die notitiæ impedit denũciationem, & ſuſpendit. *Ita Io. Andr. Oſtien. Imol. Franch. Præpoſ. in d. §. verum. Domin. Anch. Franc. in d. c. is cui.*

Declara quintò in delegato Papæ, qui ſi detulit appellationi, non poterit denunciare. *ca.cum appellationibus. de appell. in 6.* Si non detulit, tunc aut appellatio eſt recepta à ſuperiore, & non poterit denunciare; quia cenſetur ab eo reuocata iuriſdictio, *c.paſtoralis. §.præterea. de offic.deleg.* aliàs ante appellationẽ receptam à ſuperiore, poterit denũciare, & etiam mandare Ordinario, quod denunciet. *arg.c.ſignificauit.de offic.deleg.ita Innoc.Ant.Imol. Franch.Præpoſ.in d.§.verum, & ita intelligo procedere deciſ. Rotæ Acchill. de Graſſ.4.de ſent.excomm.*

Declara ſextò quando quis excommunicatur poſt appellationem legitimam, quia excommunicatio eſt nulla, *c.licet, de ſent. excomm.in 6.* niſi excommunicetur ab eo cui fuit commiſſa cauſa, appellatione remota, quia non eſt nulla. *Abb.Franch. in c.paſtoralis. in princ.*

Declara ſeptimò, quando quis excommunicatur, ſub conditione, vel in diem; quia appellatio interpoſita ante diem, vel conditionem

etiam

etiam poſt decem dies, ſuſpendit excommunicationem, *cap. præterea. el 2. vbi omnes, de appell. Domin. Ant. Franch. in d. cap. is cui.* & nota, quòd poſt Conc. Trid. poteſt appellari ab excommunicatione, licet ſi interlocutoria; quia continet grauamen irreparabile, ex quo infamat, *c. infames. 6. q. 1.* & producit multos alios effectus præiudiciales, *de quibus Sil. & alios Summiſtas, in verb. excommunicatio, per Couar. in c. alma mater. de ſent. excommun. Nauarr. in Manual. c. 27. numero 17.*

Declara octauò, vt non poſſit denunciari excommunicatus, ſi iudex ad quē, præcipiat, illum non denunciari, vel denunciari non excommunicatum; tunc non denunciabitur; nec audienda eſt pars; quia eius non intereſt, quod denuncietur excommunicatus, cum certum ſit, quod non eſt cogendus ad ſatisfactionem, appellatione pendente. Si tñ interuenit manifeſta offenſa audietur, cum in tali caſu appellatio non teneat. *c. conſuluit. c. peruenit. de appell. ita Oſt. Imol. Ant. in d. cap. paſtoralis.*

Declara nonò, in ſuſpenſione, & interdicto latis in pœnam per ſententiā; quia ſuſpēduntur per appellationem; ſecus, quando in contumaciam, *iuxta veriorem opinionem. Abb. in cap. ſæpe. de appell. quem ſequitur Præpoſ. in d. §. verum. nu. 16. Felin. in d. c. ad hæc. de appell. n.* 18. Sed an, ſicut non ſuſpenditur excommunicatio per appellationem, ita non ſuſpēdatur abſolutio ab excommunicatione? & veritas eſt, quòd neque ſuſpenditur abſolutio, vt par ius ligandi, & ſoluendi. *Ita Ant. Imol. Franch. in d. §. verum. Innoc. in c. ab excommunicato. de reſcript.* Sed an abſolutio ab excōmunicatione facta, appellatione pendente, ſit nulla quemadmodum excommunicatio, & non eſſe nullam, dicit *Franch. in c. fronte. de appell.*

5 Præterea notandum, quòd excommunicationis ſententia per iudicē, qui eam tulit, non poteſt ſuſpendi ad tempus, *Io. And. Ant. Abb. Imol. Præpoſ. & communis, c. ad hæc quoniā. de appell.* ſed requiritur formalis abſolutio, *cap. nuper. c. cum deſideres. de ſent. excom.* ſolum enim excommunicatus, ſubſiſtente legitima cauſa, poteſt abſolui ad tempus; & poſt tempus reincidit in eādem excommunicationem, *vt in cap. veniens. el 2. de teſtib. Franch. in d. c. ad hæc.*

6 Sed fuit dubitatū in Curia Archiepiſcop. an ſententia declaratoria excommunicationis incurſæ, poterit ſuſpendi ad tempus? & fuit dictum, quòd ſic, & bis obſeruatum, *ex Imol. & Franch. in c. dilectis filijs. de*
7 *appell.* interdictum verò, ſi eſt locale, poteſt ab eodem Epiſcopo, qui illud tulit, ſuſpendi ad tempus; & interim, ſi durante ſuſpenſione, appelletur, erit ſuſpenſum, quoad vſque durauerit appellatio. Interdictum autem perſonale ſuſpendi non poteſt, niſi perſona eſſet interdicta propter alterius delictum. *Ita Io. Andr. Imol. Abb. Franch. & alij in d. cap. ad hæc quoniam. qui aſſignant rationem.*

Notandum, quod quamuis ap-
8 pellatio, pendente conditione, vel die, impediat excommunicationē, tamen ſi ſententia excommunicationis ſit relaxata cauſa ferendi teſtimo-

ſtimonium, *iuxta cap. veniens. de teſtib.* ſi interim appelletur, non ſuſpēditur effectus excommunicationis, quia iſta fuit quædam ſuſpenſio, nō liberatio. *Bald. in cap. 2. de teſtib. cog.* Idem dicit *Bald. in l. 2. §. 1. ff. de verbor. obl.* de interdicto ſuſpēſo. quod ſi appelletur, non tollitur effectus, quia ſuſpenſio fuit ad tempus per modum temporalis liberationis. *ſequitur Greg. Lopez. par. 1. tit. 9. l. 22.*

SVMMARIVM.

1 *Cedulones an poſſint affigi cōtra excommunicatos, ſi comparent, & petunt abſolui.*

2 *Excommunicari an poſſit ille, cui excōmunicatio non eſt profutura.*

3 *Excommunicari non poteſt comparens ſatisfacere.*

4 *Excōmunicationis ſententia poteſt ferri pro fructibus non liquidatis.*

5 *Abſolutio ab excommunicatione ſtatim eſt facienda, & quando poſſit differri.*

6 *Percuſſor clerici quomodo debeat ſatisfacere clerico, antequam abſoluatur, & an in pecunia pro iniuria.*

7 *Æſtimatio iniuriæ illatæ clerico percuſſo à laico an debeat fieri coram iudice ſeculari, vel Eccleſiaſtico.*

8 *Laicus ſi petat veniam, & offera ſatiſfacere clerico percuſſo, qui non vult ei reconciliari an poſſit abſolui.*

9 *Percutiens clericum coram Sanctiſſimo Sacramento, eſt abſoluendus à Papa, & ibi alia exempla narratur.*

10 *Officialis laicus percutiens clericū, etiā leuiter, eſt abſoluendus à Papa, etiā ſi ſit apparitor.*

11 *Officialis laicus quando cenſetur percutere clericum, vt priuatus, non vt magiſtratus.*

12 *Clerici ſi ad inuicem ſe percutiunt, an omnes ſint declarandi excommunicati, ſi vnus prius incepit.*

13 *Cedulones affixi contra declaratos excommunicatos, abſoluendos à Papa, quando remouendi.*

14 *Participantes cum excommunicatis, quando poſſint excommunicari excommunicatione maiori, ſine monitione nominatim facta.*

15 *Citatio perſonalis requiritur ad aliquē excommunicandum: quòd limitātur pluribus modis.*

16 *Sententia cenſurarum, an tranſeat in rem iudicatam.*

17 *Appellari poſt decem dies à ſententia cenſurarum an poſſit.*

18 *Excommunicationem an incurrat ignorans ſtatutum, in facto damnato.*

19 *Declaratio excommunicationis eſt facienda parte citata, quod limitatur in aliquibus caſibus.*

20 *Excommunicatio, vel declaratio excommunicationis poſſunt fieri die feriata in honorem Dei.*

21 *Probationes imperfectæ coniunguntur, ad probandum cenſuras.*

22 *Citatus ad dicendum cauſam, quare non debeat declarari excommunicatus, ſi non comparet: declaratur excōmunicatus in Curia Neap. propter cauſam principalem, ob quam citatus.*

23 *Sententia definitiua fertur contra contumacem, lite non conteſtata, vbi agitur de periculo animarum.*

24 *Excommunicatus eſt, qui aufert aliquid de manu clerici per vim, vel tenet eum per frenum equi: & alia exempla practicabilia.*

25 *Excommunicatus carceratus in Curia*

Archiep.

Archiep. non expeditur, niſi prius abſoluatur.

26 *Abſolutionem ab excommunicatione petens, an fateatur ſe eſſe excommunicatum.*

De excommunicatione plura magis practicabilia. Cap. XXIII.

1 PRoſequentes præmiſſam materiam excommunicationis, de qua licet plures adſint tractatus; nos tamen, quæ magis opportuna, ad praxim conducibilia, in dies occurrentia, & in iudicio Eccleſiaſtico verſantibus neceſſaria ſunt, in præſenti, & præcedēti capitulo elucidare nō omiſimus. In Ciui. Neap. ſolent aliqui laici, præſertim magiſtri Eccleſiarum, dum eis aliquid præcipitur à Curia Archiep. ſpectãs ad eius iuriſdictionem, tentare omnes vias non obediendi Eccleſiæ: & quia magis timent affixionē cedulonum, quam ipſam excommunicationem, propter infamiam (nam excommunicati ſolent vocari hæretici, tales largo modo dicuntur. *Archid. & Gemin. in cap. 1. de hæret. in6.*) antequam affigantur cedulones, comparent in Curia, petentes abſolui. Fuit dubitatum, an adhuc cedulones contra eos affigi poſſent? Videbatur, quòd non; nam cedulones affiguntur, vt excōmunicatus videns ſe ab alijs vitari aſpiciens cōfuſionem ſuam, erubeſcat, & conuertatur. *c. 1. de except. in 6. Clemen. 1. de pœnis. & ibi notat Anchar. nu. 15.* qui finis in excommunicato conuerſo, petente abſolutionem, ceſſat. Præterea excommunicatus eſt ſtatim abſoluendus, propter mala, quæ affert excommunicatio. *Gloſ. communiter recepta in cap. qua fronte. de appellat.* & ſic fruſtra affiguntur, ſi ſtatim abſolutio ſequi debet. Contrarium fuit pluries ſeruatum in Curia Archiep. non paſſim, ſed contra aliquos temerarios, contra quos fuerunt affixi, donec ſatisfeciſſent, & eſſent abſoluti, vt ipſi magis confunderentur, abſtinerent in futurum, & alij terrerentur. Pro qua obſeruantia facit textus *in d. Clem. 1. §. & quia.* in qua mandatur publicari excommunicatos, donec ſatisfecerint, & ibi addit. Card. Zabarella, & abſoluantur. Idem tenet *Abb. in capit. ea noſcitur. per illum text. not. 2. de ſentent. excommunicat.* dicens ad officium Prælatorum ſpectare denunciare excommunicatos, etiam nemine requirente, & eos vitari facere, donec ſatisfecerint, & fuerint abſoluti. Item cedulones nō ſolum affiguntur, vt excommunicatus conuertatur; ſed vt alij ipſum euitent, donec fuerit abſolutus. *cap. curæ. 11. quæſt. 3. Vgolin. de cenſur. tab. 1. cap. 21. §. ſecundo.* Item excommunicatio dicitur medicinalis, non ſolum propter excommunicatum, vt conuertatur, ſed vt alij de commu-

2 nitate terreãtur, vt latè probat *Couar. in initio relect. cap. alma mater. de ſentent. excommunic. lib. 6.* & propterea dicunt Doctores, quòd Epiſcopus poteſt excommunicare illum, cui excommunicationem non profuturam ſcit, vt alios terreat; niſi excommunicatus efficeretur deterior, *Abb. in cap. ab excommunicato. de reſcript. Felin. in cap. ad Apoſtolicæ. de except.* & eſt communis Doct. ſententia, quod Epiſcopus debet ab ex-

communicatione abſtinere vbi videt illam villipenſam ire, *Ioan. And. in cap. Romana, de ſentent. excommun. in 6. Fel. d. c. ad Apoſtolicæ.* Sed in ſpecie expedire Reipublicę publicare excommunicatos, dicit *Petr. de Anchar. vbi ſupra*, & expedit Reipublicæ aliorum delicta nota eſſe, *l. cum, qui nocentem. ff. de iniurijs.* Nec ex pu blicatione fit aliquod præiudicium excommunicato, cum declaratio nihil noui inducat. *cap. paſtoralis. §. verum. de appellat. l. hæredes palam. ff. de teſtament.* & propterea etiam appellatione pendente fit denunciatio *d. §. verum* & talis affixio prodeſt Reipublicæ, ergo fieri debet, ex regula, quod tibi non nocet, & alteri prodeſt fieri poteſt, & debet. *l. 1. §. denique. ff. de aqua pluuia arcend. Gloſ. in l. 2. ff. ſolut. matrim.* tanto magis, quod res per ſententiam erat effecta notoria. *c. cum olim. de verbor. ſignific. Anton. in cap. veſtra. de cohabit. clericorum, & mulier.* Præterea, ſi magis cōfundatur, poteſt quis abſolui coram multitudine gentium; & tali cauſa differri abſolutio. *Gloſ. in cap. ſi quis autem. 18. diſt.* Idem erit affigere cedulones ad maiorem eius confuſionem: & ex his patet reſponſio ad contraria.

3 Aduertendum tamen eſt iſtam cōcluſionem de cedulonibus affigendis cōtra excommunicatos per ſententiam comparentes, procedere, quando ſententia fuit iam lata contra eos, & ſolum remanet affixio cedulonum, & opus eſt abſolutione, vt poſſint affigi cedulones in caſibus exemplaribus ad aliorū terrorē, & remanere affixi, donec ſequatur abſolutio: verum in caſibus leuibus, & quando ſententia non eſt lata, non poteſt publicari excōmunicatus comparens paratus ſatisfacere. *Concordat deciſ. Rota Rom. Achill. de Graſſ. deciſ. 1. de ſent. excomm.* in qua fuit dictum, quod licet ſen-

4 tentia excōmunicationis poſſit ferri pro fructibus non liquidatis, vel alia incerta quātitate, & nō relaxetur, donec fuerit ſatisfactum publicè, *vt per Rot. in nou. 183.* tamen quia illa fundatur in cōtumacia, fuit iudicatū comparentem offerētem ſeparatum ſatisfacere, non poſſe publicari, immo iudicarunt domini, maximam iniuriam fuiſſe illatam publicando; intellige itaque ipſam concluſionem, quando eſt iam lata ſententia excommunicationis, & opus eſt abſolutione, & in caſibus exemplaribus maximè, vbi agitur de violando iura Eccleſiæ: & cum perſonis, quæ ſolent paruipendere cenſuras, & magis timent affixionē cedulonum, quam cenſuras, nō cum alijs obedientibus.

Non obſtat, quòd excommunicatus eſt ſtatim abſoluendus; nam ſequuta abſolutione, remouebuntur cedulones.

5 Sed ſunt aliqui caſus; in quibus abſolutio poteſt differri; etiā ſi præcedat ſatisfactio, puta, quando aliquis eſt abſoluendus coram multitudine gentium, vt magis confundatur, ſi comiſerit graue delictum, ſicuti ſacrilegium, vt diutius confundatur; aut, ſi multum deliquit, alids non debet differri abſolutio. *d. c. qua fronte. Ita Gloſſ. not. in c. ſi quis autem. diſt. 18.* inter quos poteſt cōnumerari contemptus Eccleſiæ.

6 Secūdò notandum, quòd percuſſor cle-

clerici, antequam abſoluatur, debet ſatisfacere clerico. *c. parochianos. c. ea noſcitur. c. quamuis. de ſent. excommunic.* Sed dubiũ eſt, qualis debeat eſſe iſta ſatisfactio. Sunt opiniones *in d. c. ea noſcitur.* aliqui enim dicũt, quod ſatisfactio verſatur circa dãna expenſas, & intereſſe; ſed quod clericus non debet petere æſtimationẽ iniuriæ: alij dicunt, quòd non ſufficit flectere genua iniuriato, & petere veniam; ſed vltra damna, æſtimabitur iniuria, & ſatisfiet clerico in pecunia: & hanc opinionem tenent *Oſt. Ant.* & probatur *in c. olim. de iniur. & damn. & in d. c. ea noſcitur. & c. quamuis.* dicit veriorẽ eſſe *Abb. in d. c. ea noſcitur. Card. Imola in Clem. 1. de pœnis*, & iniuriatus dicit, quòd vellet potius tantum de ſuo perdidiſſe, quàm hanc iniuriam pati: & iudex poſtea taxabit ſecũdum qualitatem, & quantitatem iniuriæ, & perſonæ iniuriatæ. *c. quod fieri. 3. q. 3. Speculat. de iniur. §. 1. Card. vbi ſupra.*

7 Aliud eſt dubium, coram quo iudice fiet iſta æſtimatio iniuriæ, ſi coram ſæculari, vel Epiſcopo? Reſpondetur, quòd aut agitur ad pœnam, ratione ſacrilegij; & poteſt agi coram Eccleſiaſtico; aut ad ſatisfactionem iniuriarũ, & intereſſe; & tunc, aut per modum actionis, & coram iudice ſæculari, quia actor ſequitur forum rei, *cap. cum ſit. de foro compet.* aut per modum exceptionis, puta, q̃a laicus petit ſe abſolui, & clericus opponit de ſatisfactione; & tunc coram iudice Eccleſiaſtico, qui non abſoluet, niſi ſatisfecerit. *d. c. parochianos. Ita Card. Imol. in d. Clem. 1. Colligitur ex Gloſ. in d. capit. parochianos.* & licet actio iniuriarum duret anno; tamen per vim exceptionis eſt perpetua: & quandocunque laicus petit abſolui, clericus poteſt excipere. *Anton. in d. c. ea noſcitur.*

8 Sed quid, ſi laicus petat veniam, & offerat ſatisfactionem, & clericus nolit ei reconciliari, an poſſit abſolui? Videtur, quod ſatisfactio ita ſit intelligenda, vt ſequatur pax, *c. contingit. il primo. de ſententia excommunicat.* Contrarium fuit ſeruatum in Curia Archiep. Neap. cum per laicum non ſteterit; immo clericus peccat, non oſtendendo ſigna dilectionis particularis, & non gratè recipiendo petentem ſibi veniam. *D. Thom. 2. 2. quæſtione. 53. artic. 8.* & etiam hoc caſu cõpelli ad oſtendendum pacem, ſignis particularibus, aliàs excõmunicari, vel alio modo cõſtringi poſſe, probat *Ludouic. Carbon. de pacificat. inimicorum. q. 26. habetur in cap. ſtudendum. capit. diſſidentes, cap. præcipimus. diſtin. 90. cap. 1. de treg. & pace. vbi Felin.*

9 Tertiò notandum, quòd remittitur arbitrio iudicis, & quæ dicatur grauis, vel leuis percuſſio clerici, qui ex circunſtantijs perſonæ, loci, & ſcandali id arbitrari poterit, *cap. peruenit. de ſentent. excommunicat. vbi omnes, qui faciunt mentionem de quadam extrauag. Ioannis xxij. incipiente.* Perlectis, *quam refert Nauar. cap. 22. num. 91. adducens plura exempla, quæ ibi vide.*

In Curia verò Archiepiſc. fuit iudicata grauis percuſſio facta cum baculo quinque, vel ſex vicibus, licet non adfuerit ſugillatio carnis, vel vulnus: Item fuit iudicata grauis percuſſio in perſonam confeſſa-

rij cuiuſdam mulieris agonizantis, cuius guttur quidam laicus fortiter manibus comprimebat, ita vt ſi ab alio nō fuiſſet impeditus, ipſum ſuffocaſſet; ratione perſonæ dicti confeſſarij, qui vltra integritatem vitæ erat ſuperior in ſuo monaſterio inſigni, ratione ſcandali quod fuit magnum in Ciuitate; nam dictus confeſſarius acceſſerat ad domum dictę mulieris pro commendatione animæ, & percuſſor, qui erat conſanguineus mulieris, prætendebat, mulierem cōſilio confeſſarij feciſſe quoddam legatum pium, in prçiudicium cōſanguineorum: locus etiam percuſſus erat in conſideratione *iuxta l. vulneris. ff. de iniurijs.* eſt enim percuſſio gutturis nimis periculoſa. Fuerunt etiam conſiderata verba finalia d. extrauagantis, ibi (*Admonentes, vt potius declares in dubio, percuſſionem eſſe grauem, & ab ea non poſſe abſoluere, quàm declarando leuem, occaſionem præbeas lædendi ſtatum Eccleſiaſticum*) & talis læſio conſiderabatur in illo caſu; & ſic abſolutio fuit reſeruata Papæ. Item fuit iudicata grauis percuſſio duorum clericorū, qui inuicem pugnis ſe percuſſerūt, ſine ſanguinis effuſione, vel ſugillatione carnis, coram Sanctiſſimo Sacramento, quod Illuſtriſſimus, & Reuerendiſſimus Cardinal. Geſualdus Archiepiſcop. deferebat per Ciuitatem, in publica proceſſione repoſitionis Sanctiſſimi Sacramenti, in Eccleſia Cathedrali Neapol. in qua fuerat habita oratio quadraginta horarum; & fuerunt grauiter puniti.

10 Quartò notandum, quòd officialis laicus percutiens clericum, etiam leuiter, non poteſt abſolui, niſi à Papa.

Sed quomodo cognoſcitur, quod officialis laicus percutit, vt priuata
11 perſona, nō vt iudex, ad hoc, vt pro leui percuſſione poſſit abſolui ab Epiſcopo? dicendum, quod iudex dicitur quaſi ius dicens, *capit. forus. §. iudex. de verbor. ſignificat.* & propterea quando abſque cauſæ cognitione infert iniuriam, non vt iudex, ſed vt priuatus agere præſumitur. *Ita Dec. in l. vt vim. num. 28. ff. de iuſtit. & iur. Menoch. conſil. 107. num. 21. & de recuperanda remed. 8. num. 8.* Si verò turbam arcendo irruentem, clericum non ex deliberatione, ſed caſu fortuito lædat, vel vim vi repellendo; tunc non eſt excommunicatus. *text. eſt in capit. ſi verò, el 1. de ſentent. excommunic.* qui textus procedit etiā in apparitore, vt pro leui percuſſione ſit abſoluendus à Papa, *vt dicit ibi Gloſ.* in verbo *officialis*. & ita fuit ſeruatum in Curia Archiepiſc. Neapol. Non enim tantā habent auctoritatē laici in Clericos; ſed illis debent, & ſummum honorem, & reuerentiam exhibere, maximè ſacerdotibus, à quibus credunt non ſolum in terra, verum etiam in cęlo ligari poſſe, & ſolui, *cap. quis dubitet. 96. diſtinct.* Quapropter perennibus laudibus eſt extollendus Illuſtriſſimus, & Excellentiſſimus D. Franciſcus de Caſtro huius Regni Prorex, qui ſui genitoris veſtigijs inhærens, numquam permiſit ſecum loqui ſacerdotes, niſi tecto capite. Plura exēpla ſummæ reuerentiæ exhibitæ ab Imperatoribus, & Regibus, Epiſcopis, & Presbyteris, refert *Bozius de ſignis Eccleſiæ, ſigno 86.* concludens

aduer-

aduerſus hæreticos ex d. magna reuerentia, nos eſſe verè ex Eccleſia Dei, reliquos autem hæreticos; nam heretici negant huiuſmodi honores eſſe præſtandos Epiſcopis, & Presbyteris. Plura etiam exempla contra hæreticos adducit Illuſtriſs. & Reuerendiſs. Cardin. Bellarminus, ac noſtra tẽpeſtate in Eccleſia Dei verè hæreticorum malleus, *de Romano Pontifice, lib. 1. c. 7.* iſta namque nos ab hæreticis diſtinguunt. Quamobrem deplorandi ſunt Principes ſæculi (ſi qui sũt) qui minimè permittunt ſecum ſacerdotes loqui, niſi capite detecto, & ſtantes, ipſis ſedentibus; & in menſa ſibi ſeruire, & hac de cauſa Curia Archiepiſc. Neapol. non permittit, quòd ſacerdotes ſint ſecretarij Principum ſecularium, ne ab eis irreuerenter tractentur.

12 Quintò notandum, quòd ſi duo clerici inuicem ſe percutiunt; ſed vnus prius incepit, & prouocauit, non ſunt ambo declarandi excommunicati, ſed ſolum, qui prouocauit, niſi alter exceſſerit modum in defendendo. Ratio eſt, quia prouocatus præſumitur repercutere cauſa defenſionis. *Felin. latè in cap. ſignificaſti. de homicid. Marſil. conſil. 137. num. 8. Clar. §. fin. q. 60. num. 14. & in ſpecie id tenet Card. conſ. 42.*

13 Quando verò quis eſt abſoluẽdus à Papa, ſi poſt declarationem factã in Curia Archiepiſcop. Neapol. petat humiliter remoueri cedulones, ſolet ei concedi terminus vnius, vel duorum menſium, ad procurãdum abſolutionem; & interim remouentur cedulones, dummodo domi ſe contineat, & præſtita cautione; quo termino elapſo, ſi non præſentet abſolutionem, de nouo affiguntur.

14 Sextò notandum, quòd participantes cum excommunicatis ab eodem Epiſcopo; non poſſunt excommunicari excommunicatione maiori ſine trina monitione nominatim facta; ſecus ſi aliquis fuit declaratus excommunicatus à iure, vel ab alio Epiſcopo; quia tunc participantes poterunt excommunicari ſine tali monitione ſpeciali; *& ita procedunt. capit. ſtatuimus. il primo; & il ſecondo. cap. conſtitutionem. de ſentent. excommunic. in 6. vt dicunt Joan. Andr. Dominicus, Franch. in d. cap. ſtatuimus. il primo. Abb. in cap. peruenit. numero 4. de appell. qui ponit exemplum in declarato excommunicato à iure. Franch. ibidem. num. 8. & 9.*

15 Septimò notandum, quod ad excommunicandum requiritur citatio perſonalis. *Innocen. communiter receptus in cap. fin. de eo, qui mittitur in poſſeſſionem. Felin. in c. cum ſit Romana. de appell. Couar. in cap. alma mater. 1. par. §. nono*, niſi excommunicandus dolo latitet, vel ſubterfugiat citationem perſonalem, vel alio modo abſentia ſit malitioſa, quę præſumitur in clerico non reſidente, *iuxta ſupradictos*, vel, quando quis fuit ſemel citatus de perſona. *Felin. Couar. vbi ſupra.* quia tunc ſufficit citatio ad domum, vel per edictum; vel, quando monitio ad domum facta peruenit ad ipſius excommunicandi notitiam; quia citatio illegitima cum notitia ſubſequuta ligat, ſicut citatio ab initio legitima. *Clem. cauſam. de elect. Felin. & Couarr. vbi ſupra. Tiraquell. de retract. lib. 1. §. 9. Gloſ. 2. nu. 4.* vel quãdo quis fuit malè abſolutus ab excõmunicatione, & tractetur

tur de reducendo eũ in excommunicationem, tunc ſatis eſt, quod domicitetur, & moneatur. *Rota in nouis.399. Fel. & Couar. vbi ſup.* vel ſecundum ritum Curiæ Archiepiſc. Neap. 17. citatus bis domi, poteſt excommunicari: ſuper quo idem quoque de iure poſſe procedere, firmat Dominus Hieronymus Campanilis.

16 Octauò notandum, quòd ſententiæ cẽſurarum nũquam tranſeunt in rem iudicatam, ad finem, vt non poſſint retractari per pœnitentiam, & abſolutionem, etiam poſt mille annos, & ſi excommunicatus efficeretur deterior, iudex ex officio inuitum abſoluet. *Io. Andr. in c. 1. de ſent. excomm. in 6.* tamen quoad effectum quòd appellatio interpoſita poſt decem dies non ſit admittenda, tranſeunt in rẽ iudicatam, ita quòd appellatio non operatur effectum deuolutiuum. *Gloſ. Io. Andr. Ant. Abb. Felin. & alij, in c. ad reprimendam. de offic. ordin. Franch. in cap. præterea. il ſecundo. de appell. Felin. in cap. lator. de ſent. & re iud.*

Declaratur primò, vt poſſit poſt decem dies audiri excommunicatus per viam querelæ coram ſuperiore; non tamen Archiepiſcopo, qui non poteſt adiri per viam querelæ. *Abb. in capit. ad reprimendam. Ant. Abb. Imol. Felin. in d. c. lator.* Et dicit *Abb. antiq. in d. c. ad reprimendam. quem ſequuntur Ant. & Imol.* quod excommunicatus, poſt decem dies poteſt requirere Epiſcopum, qui excommunicauit, vt reuocet excommunicationem tanquam iniuſtam; & ſi non reuocat, ab iſto grauamine poteſt appellari.

17 Declaratur ſecundò, quando quis fuiſſet excommunicatus ſub conditione, ſi tale quid fecerit; quia ante cõditionis euentum poterit appellare, etiam poſt decem dies, licet in alijs ſententijs non cenſurarum non poſſit appellari ante euentum conditionis poſt decem dies. Ratio eſt, quia ſententia cenſurarum non retrotrahitur, ſicut aliæ ſententiæ. *Ita communiter tenent Doctores in dicto capitulo præterea. vbi Franch. teſtatur de communi.*

18 Nonò notandum, quòd *ſecundum magis communem Doctorum opinionẽ, in capit. à nobis. il 1. de ſenten. excomm.* ignorantia pœnæ ſtatuti non excuſat in facto, alias damnato, puta furto, adulterio, & ſimilibus; tamen excuſat in ſententia excommunicationis: quia in ea requiritur contẽptus, qui non cadit in ignorante. *Abb. & alij in d. cap. à nobis. Henr. de Bottis, de ſynodo Epiſcopi. 3. concluſ. 13. Couar. latè in c. alma mater. de ſent. excomm. in 6. §. 4. num. 8.* proinde exteri non poſſunt declarari excommunicati in foro exteriori, niſi quãdo præſumitur ſcientia, nempe, poſt duos menſes in conſtitutionibus Principum, & ſecundum arbitrium iudicis in ſtatutis inferiorum, quoad abſentes; ſed quoad præſentes ſtatim, *vt latè tradit Felin. in c. cognoſcentes. nu. 7. & 8. de conſtit.*

19 Decimò notandum, quod ſecundum cõmunem opinionem Doctorum declaratio excommunicationis debet fieri, parte citata ad dicendũ cauſam, quare non debeat declarari excommunicatus, alias eſt nulla. *Gloſſ. in Clem. præſenti. in verb. conſtiterit. de cenſibus. vbi Abb. Felin. latè*

in cap.

in c. Rodulphus. de reſcript. Adeſt etiã ritus Curiæ Archiep. Neap. 3.

Declaratur primò, niſi declaratio fiat ſuperexceſſu notorio. *capi. peruenit. il 1. de appell.* & dummodo certum ſit, non poſſe competere aliquam iuſtam excuſationem. *Felin. vbi ſupra*, & ſemper eſt tutius citare; quia multa dicuntur notoria, quæ non ſunt. *Imol. in c. extirpandæ. de præbend.*

Declaratur ſecundò, quando dubitatur de fuga citandi; quia tunc poteſt declarari, omiſſa citatione. *Abb. in c. cum non ab homine. de iudic. Felin. latè, vbi ſupra.*

Declaratur tertiò, quando præſupponitur factum pro indubitato, & quis declaratur excommunicatus, vt magis innoteſcat; vel vt hodie euitetur ab alijs; quia non eſt opus citare. Rom. *conſ.* 482. *incip. in caſu præmiſſo. Felin. loc. citato, qui alios cumulat.*

20 Vndecimò notandum, quòd excommunicatio poteſt ferri die feriata in honorem Dei, *ſecundum Feder. de Sen. conſ.* 11. *& Franch. March. deciſ. Delphin.* 690. pariter denunciatio excommunicationis poteſt fieri die feriata in honorem Dei. *Dominic. & Franc. in c. fœlicis. de pœnis. in 6.* & proinde fuit iuſtè declaratus excõmunicatus per Curiam Archiepiſc. die feriata in honorẽ Dei quidam laicus, qui eodem die manus violẽtas iniecerat in curſorem dictæ Curiæ, clericum, exequentem ſuum officium.

21 Duodecimò notandum, quòd licet in criminalibus probationes imperfectæ non coniungantur, ad imponendam pœnam ordinariam delicti, *Gloſ. in c. veniens. de teſtib.* tamẽ ad imponendam pœnam cenſurarũ, ſeu ad probandam cenſuram coniunguntur: vnde fama cum argumentis ſufficeret. *Ita Domin. & Frãch. in cap. 1. per illum textum, de vſuris, in 6.*

22 Decimotertiò ſciendum, quòd in Curia Archiep. quando aliquis incidit in aliquam cenſuram, nempe, ob violatam immunitatem Eccleſiæ, vel alias cauſas, capta informatione, citatur ad dicendum cauſam, quare non debeat declarari excõmunicatus ob prædictam cauſam: & ſi non comparet, non excõmunicatur tanquam contumax, ſed cõtra eum proceditur ad definitiuã ſententiam, & declaratur excommunicatus ex cauſa, ob quam fuit principaliter citatus. Quæ praxis aliquibus fuit viſa dura, ex regula iuris, quòd contra abſentes, & contumaces, ex teſtibus, lite non conteſtata, receptis, nõ poteſt procedi ad definitiuam, *toto tit. vt lite non conteſtata, cap. omnia. cap. abſente. cap. abſens. 3. quæſt. 9.* in contrarium eſt ve-

23 ritas; nam vbi de periculo animarũ agitur, poteſt procedi ad definitiuam contra contumacem, vel abſentem, etiam ex teſtibus receptis, lite non conteſt. *text. eſt notabil. in capit. quoniam frequenter. §. porrò, vt lite non conteſt. Lap. ſing. alleg.* 10. *Marian. Soc. in d. cap. quoniam frequenter. fallen.* 58. *iuncta fallent.* 8. *Præpoſ. in cap. de accuſationibus. 3. quæſt. 9.* & quando exceſſus eſt exemplaris, ſolet Curia Archiepiſc. in prima citatione, ſiue monitorio, præfigere competentem terminum, ad dicendũ cauſam, quare non debeat declarari excommu-

nicatus; & quòd infra eundem terminum, vel alium competentem valeat citatus allegare, deducere, & probare, quidquid vult, poteſt, & intendit, quare declarari nõ debeat cum comminatione, quod dicto termino elapſo, ſi nihil deduxerit, prima die iuridica cõpareat, ad videndum ſe declarari excommunicatũ, & pro excommunicato publicè denunciari, cedulones decerni, & affigi per loca ſolita, & conſueta ciuitatis, ipſo vlterius non monito, nec citato, niſi quatenus opus fuerit, & expediet, & ad valuas Eccleſiæ Metropolitanæ. Vbi &c. Datum &c. Et poſtea ipſo non comparente, inſtãte Fiſco, proceditur ad declarationem, & affixionem cedulonum.

24 Decimoquartò notandum, quod dicitur manus violentas inijcere in clericum, qui immediatè, vel mediante inſtrumẽto, inijcit ei, aut rei ipſum tangenti; vt ſi teneat clericum per veſtes, vel per frænum equi, cùi inſidet clericus, vt abire non poſſit, quò velit, aut aufert à clerico aliquam rem violenter; aut ſi occidat equum ſubtus clericum; vel deturpet ei veſtes, aut laniet in eius dorſo, vel eum includat in aliquo loco, aut abſcindat cingulum ephippij; aut adeò furioſè perſequitur, vt cogat ſe dare præcipitem in flumen, vel aliud diſcrimen, ad ſe liberandum. *Innoc. & communis in ca. nuper. de ſenten. excommunic. Petr. de Anch. in c. ſi clericos. eod. tit. in 6. Nauar. cap. 27. nu. 67.* Præterea ſciendum, quòd excommunicati, carcerati in Curia Archiep. ſi petant expediri, non audiuntur, niſi prius petant abſolutio-
25 nem, & abſoluantur; quia excommunicatus, etiam iniuſtè, non eſt audiendus, antequam abſoluatur, *c. per tuas. vbi Abb. de ſent. excomm.* & propterea carcerati ſolent petere abſolutionem ad cautelam, quatenus ſunt excommunicati, ſi quidem petens abſolutionem, hic & præſumatur excommunicatus, *iuxta Gloſ. & Oſt. in c. venerabilem. de elect.* tamen
26 id procedit, quando petitur ſimpliciter abſolutio; ſecus ſi ad cautelã; quia non ex hoc fatetur ſe eſſe excõmunicatum. *Abb. in d. c. venerabilẽ. Maſc. in verb. abſolut. concl. 13. & DD. in l. decem. ff. de verb. oblig. Rota apud Put. deciſ. 96. lib. 2.* & ſuperius, c. 5. n. 2. hac in praxi.

SVMMARIVM.

1 *Scriptura requiritur in ſentẽtia excommunicationis, & in alijs cenſuris, & quid, ſi ſit lata contra incertã perſonam.*

2 *Scriptura an requiratur in præcepto, de aliquid faciendo, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ.*

3 *Scriptura an requiratur in ſententia excommunicationis nulla, vel, qua nõ habuit effectum.*

4 *Scriptura an requiratur in ſententia excommunicationis, lata per ſtatutum; & quid, ſi per mandatum generale.*

5 *Scriptura non requiritur in ſentẽtia excõmunicationis, quando copia Notarij, vel alia neceſſaria ad ſcribendum haberi non poſſunt.*

6 *Pœna ſuſpenſionis, contenta in c. 1. de ſentẽtia excõmunicationis ſexto, non comprehendit Epiſcopus, nec pœna c. ſacro. extra eod. tit. & quid in Prælatis regularibus.*

De ſcriptura quando requiratur in ſententia excommunicationis. Cap. XXIV.

CVM Dominus Vicarius Neap. quodã die feſto intereſſet choro in Eccleſia Cathedrali, quidam laicus, magiſter cuiuſdam Eccleſiæ voluit eidem Vicario ibi exiſtenti conſignare claues Eccleſiæ, & amplius in ea ſe non intromittere; quẽ Vicarius pluries monuit, vt pro tũc ipſas penes ſe retineret: quia nec tempus, nec locus id patiebantur: ſed abſoluto officio, benignè ipſum audiret. Et cum dictus laicus adhuc impudenter, & temerariè voluiſſet cõſignare claues in dicto loco, Dominus Vicarius fecit ei præceptum, vt ſub pœna excommunicationis latæ ſententię, pro tunc dictas claues penes ſe retineret; qui laicus, relictis ibi clauibus, diſceſſit, dicens: ego ſum ſubditus Regi, cũ maximo ſcandalo Canonicorum, & aliorum circumſtantium qui fuit poſtea per Curiam Archiepiſcopalem declaratus excommunicatus, carceratus, ad plures pœnas condemnatus, & publicè abſolutus, in Miſſa cõuentuali, in die Dominico, in eadem Ec-
1 cleſia Metropolitana & loco in quo prębuerat ſcandalum. Fuit tamen dubitatum, an Vicarius propter excommunicationẽ latam ſine ſcriptis eſſet ſuſpenſus, *iuxta ca. 1. de ſent. excomm. in 6.* qui textus procedit etiã in alijs cenſuris, & ſiue excommunicatio feratur in certam perſonã, ſiue in incertam, *ſecundum tutiorem opinionem. Io. And. Dominici, & Franch. in d. ca. 1. Marian. Soc. cap. ſacro. de ſent. excomm. & in c. perpendimus. eod. tit. Vgolin. de cenſur. tab. 8. c. 21. §. 1.* licet contrarium teneant *ibi Io. Monach. Archid. & Lap. alleg.* 73. quando fertur in incertam perſonam, & *d. c. 1.* procedit, ſiue adſit dolus, ſiue non; ſed ſufficit, quòd ſtultè, fatuè, vel ex negligentia feratur, ſine ſcriptis; nam id temerarie fieri dicitur, *iuxta gloſ. in d. c. 1.* in verbo, *temerarius. quam communiter Doctores ſequuntur.* Sed dubium erat, quoniam *text. in d. cap. loquitur. de ſent. excomm.* & tanquam pœnalis, non videbatur extendendus ad præceptum de aliquid faciendo, ſub pęna excommunicationis latæ ſententiæ, quod non videtur ſententia excommunicationis. In contrarium tamen eſt veritas, quia nõ poteſt negari, quin in præcepto contineatur ſententia excommunicationis; & ita communiter videntur concludere DD. *in d. c. 1.* dum ponunt exemplum de ſuperiore regulari, qui fecit præceptũ ſub pęna excommunicationis latæ
3 ſententię ſubdito ſuo. Sed dubitant DD. quid ſi ſententia, contenta in præcepto, non habuit effectum, quia ſubditus paruit; vel aliàs ſententia lata non habuit effectum, quia lata poſt appellationem? *Lap. alleg.* 73. tenet non eſſe locum pęnæ *d. cap. 1.* quando excommunicatio non habuit effectum; quem videtur ſequi, *Dominic. in d. cap. 1.* ſed contrariam opinionem tanquam magis tutiorẽ, tenent *Io. Andr. & Franch. in d. cap.*
4 1. Non autem habet locum pęna *d. c. 1.* quando excommunicatio fertur per ſtatutum vt dicunt *Io. Andr. Geminian. Ancb. Fel. Franch. in c. Romana. §. caueant. eod. tit. in 6.* Et idem eſſe in mandato generali, quod habet

vim

vim ſtatuti, tenet *Lap. in d. alleg. 73.* Poteſt poni exemplum, quando Vicarius Neap. pręciperet ſine ſcriptura, vt omnes clerici accedāt ad proceſſionem, ſub pœna excommunicationis, vel ſuſpenſionis, ipſo facto incurrenda. Idem cenſet *Lap. d. alleg.* quando excommunicatio fertur à Prælato, non tanquam iudice, ſed tanquam parte, pro defenſione iurium, *iuxt. notat. per Innocent. in c. venerabili. de cenſib. & in cap. ſacro.*
5 *de ſent. excomm.* Nec etiam habet locum pęna prædicta; quando copia Notatij, vel alia neceſſaria ad ſcribendum haberi non poſſunt, & periculum eſt in mora, *vt dicit Gloſ. communiter recepta in d. c. 1. in verb. temerarius.* Et hac ratione fuit excuſatus Vicarius prædictus à pęna ſuſpenſionis.

Declaratur etiam text. *in d. c. 1.*
6 vt talis pęna ſuſpenſionis non comprehendat Epiſcopos, quia non fit expreſſa mentio de illis. *iuxta capit. quia periculoſum, de ſent. excomm. in 6. vt dicit Ioan. Monac. in d. c. 1.* Nec etiā procedit in Prælatis regularibus, ſecundum *Lap. in d. alleg. 73.* Sed contrarium tenent *in d. ca. 1. Io. Monach. Io. Andr. Oſt. Petr. de Anch. Domin. & Franch.*

SVMMARIVM.

1 *Abſolutus in foro conſcientiæ ab excōmunicatione, an debeat inquietari in foro exteriori.*

De abſoluto in foro conſcientiæ, an debeat moleſtari in foro exteriori. Cap. XXV.

FVIT pluries dictum, & obſeruatū in Curia Archiep. Neap. quod ſi in iudicio appareat aliquem eſſe excommunicatum; ſed conſtet iudici in conſcientia, talem excommunicatum obtinuiſſe abſolutionē in foro conſcientiæ antequā negotiū deduceretur in iudicium, licet talis excommunicatus abſolutus, in foro conſcientię tantum poſſit accuſari, declarari, & puniri in iudicio *iuxta gloſſam communiter receptam in c. de his. de accuſat. & tradita per Couar. in c. alma mater. de ſent. excomm. in 6. §. 12. n. 16.* honeſtius ramen, & benignius facit iudex, ſi ipſum non inquireret, nec declararet excōmunicatum in foro exteriori, niſi pars eſſet in iudicio, quæ inſtaret; ſed, ſi pars non adeſſet, non tenetur iudex illum declarare excommunicatum ex officio iudicis nobili, quòd verſatur circa publicam vtilitatem; quia illa non eſt in conſideratione, poſtquam quis eſt abſolutus, & in peccato non perſeuerat. *Idem tenet Nauar. in conſ. 51. de ſent. excom. Idem Henriq. in ſumma, de irregul. c. 20.* & ita vidi pluries ſeruatum, vt dixi cū Eccleſiaſticis, qui poſt excommunicationem, & abſolutionem obtentam in conſcientia celebrauerunt ad euitandam irregularitatem, ſuper qua in hoc caſu ſolus Papa diſpenſat *Nauar. c. 27. n. 241.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus, perſiſtens in excommunica-*

municatione per annum, habetur pro confeſſo, & conuicto de delicto, pro quo contumax fuit excommunicatus.

2 *Teſtes an ſint repetendi ad inſtantiam excommunicati per annum.*

3 *Excommunicatus perſeuerãs vltra annum in excõmunicatione, poteſt priuari beneficijs.*

4 *Contumax poteſt excommunicari, ſine alia citatione.*

5 *Excõmunicatus vltra annũ ſi admittatur ad defenſiones, an recuperet beneficia.*

6 *Condemnari ab Epiſcopo an poſſit contumax ad pœnam delicti.*

7 *Laicus excommunicatus vltra annum priuatur iurepatronatus.*

De excommunicato inſordeſcente vltra annum. Cap. XXVI.

1 Excommunicatus, qui per annũ perſeuerauerit in excõmunicatione, habetur pro confeſſo, & cõuicto de delicto principali, ꝓ quo fuit citatus, & non comparens excommunicatus; ita quod non amplius audiendus, *ex c. rurſus, & quicumq.* 11. *q.* 3. Abb. Ant. Ripa, qui teſtatur de communi *in c.* 1. *de iudic.* vbi dicũt Fiſcum, & partem eſſe releuatos ab onere probandi delictum; poſſe tamẽ inquiſitum alijs probationibus ſuam innocentiam demonſtrare, *ſecundum Ripam. & Butr. in d. cap.* 1. *& Menoc.* latè in tract. *de arbitrar. centur.* 6. *caſu* 416. Ex his fuit dictum in Curia Archiep. non fuiſſe neceſſariã quandam repetitionem teſtium, factam ad inſtantiam excommunicati, qui perſeuerauerat in excommunicatione per annum; ſiquidem repetitio teſtium fit ad probandam intentionem Fiſci, vt earum eſt, & Fiſcus eſt in probatis, vt ſupra dixi.

Notandum etiam in praxi, quòd excommunicatus pro quacunque cauſa ſiue ciuili, ſiue criminali, habetur pro conuicto, & confeſſo, ſi perſeuerauerit in excommunicatione per annum; ita quod, ſi propter delictum debeat priuari beneficio, priuabitur, ſi venit priuandus ipſo iure, erit ipſo iure priuatus, vel alia pœna delicti imponetur; ſi verò nõ eſt determinata pœna, imponetur arbitraria; ſi verò perſeuerauerit vl-
3 tra annum, etiam in cauſa ciuili, poteſt priuari beneficijs. *Ita Abb. not. in d. c.* 1. *nu.* 25. *Menoc.* latiſſimè, *vbi ſup. qui alios adducit*, & dicit arbitrio iudicis remitti, quantum temporis expectari debeat poſt annum antequam deueniatur ad priuationem; *Abb. verò, vbi ſup.* videtur ſentire de triennio. Fuit etiam in eadem cau-
4 ſa dictum, contumacem poſſe excõmunicari, ſine alia citatione, vt dicunt *Innoc. Ant. Abb. in d. cap. de iudicijs. per illum textum.* quãuis in Cur. Archiep. de benignitate etiam contumaces ſoleant citari ad dicendum cauſam, quare non debeant excommunicari, & ad videndum ſe excõmunicari, & pro excommunicatis denunciari.

Quæritur, ſi clericus excommu-
5 nicatus poſt annum admittatur ad defenſiones, an recuperet beneficia, tertio collata. *Gloſ. in c. rurſus.* 11. *qu.* 3. dicit, quod licet audiatur de crimine quantum ad hoc, vt oſtendat ſuam innocentiam; non tamen auditur, quoad hoc, vt recuperet

bona,

bona, *per l.2.ff.de requir.reis.* pariter clericus propter contumaciam priuatus beneficio poſt annum ex Bulla Pij IV. & Pij V. ſi poſt dictum annum ex gratia admittatur ad comparendum, non recuperat beneficia tertio collata, nec bona confiſcata, *vt probat Proſp. Farin. conſ.* 14. Sed aduerte circa bullas prædictas, quia ſunt locales, & procedunt in Statu Eccleſiaſtico, vt poſſit fieri condemnatio in cõtumaciam, ſed extra Statum Eccleſiaſticum attenditur ius commune, & ideo *Innoc. in c. qualiter, & quando, il 2. de accuſat.* enu-
6 merat aliquas pęnas canonicas; poſtea dicit, quod ad prædictas pænas contra abſentem contumacem procedi poteſt, ſed non ad depoſitionem, & alias pęnas, quæ ſunt vſque ad relegationem. *alleg.l.abſentem.ff. de pænis.c.decernimus.3.q.9.* & Neapoli non eſt allegata cõſuetudo per Farinac. procedendi contra contumacem ad depoſitionem, *ſequitur Bernar. Diaz in Praxi.c.152.qui ponit aliud modum condemnandi clericum abſentem de crimine per citationem ad faciendam purgationem canonicam, ſed iſte modus non eſt in vſu.*

Notandum præterea, quod *cap. rurſus. & capit. quicunque.* 11. *quæſt.* 3. procedunt, q̃n agitur de crimine criminaliter, vel ciuiliter, & non in cauſa mere ciuili, *ita dicit Gloſ. notab. in cap.contingit.de dol. & contumac. in verbo, nõ poteſt.* quam extollit *Abb. in c.1. num.27.de iudic.*

7 Notandum vlterius, quod laicus inſordeſcẽs vltra annum in excommunicatione poteſt priuari iurepatronatus, & alijs iuribus, quæ obtinet ab Eccleſia, ſicut clericus beneficio. *capitulo finalis de pænis, vbi Abb.*

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi nõ debent eſſe prompti ad carcerandum clericos.*
2 *Carcer infamat.*
3 *Carcerans iniuſtè clericum eſt excommunicatus.*
4 *Carcerantur aliquando clerici in Curia Archiep. Neap.*
5 *Cap. ſi clericos, de ſententia excommunicationis in 6. non eſt in vſu, quoad cautionem de ſtando iuri.*
6 *Habilitatio clericorum carceratorum quando facienda, vel non.*
7 *Recommendatio in carceribus quando facienda: & quid ſeruetur Neapol. Epiſcopus poteſt mandare iudici laico, vt arreſtet carceratum in ſuis carceribus pro cauſa pendente coram ipſo Epiſcopo. ibid.*
8 *Carcerare clericos, quando poſſunt laici.*
9 *Clericus carceratus, ſi diſceſſit à Palatio, vel alio loco pro carcere ſibi aſſignato, & poſtea intra breue tempus reuertatur, an teneatur ad pænam fideiuſſionis.*
10 *Presbyteri carcerati, an poſſint celebrare Miſſas, ſi ſint habilitati per Palatium, vel Ciuitatem.*
11 *Interrogatoria poſſunt dari ab inquiſitis teſtibus repetendis; & ibi Praxis Curiæ circa interrogatoria.*
12 *Interrogatorijs quando teſtes non teneantur reſpondere, & alia de interrogatorijs.*
13 *Teſtes, qui fecerunt confrontationem in faciem inquiſiti; an ſint repetendi cũ eius interrogatorijs; & quid Neap. ſeruetur.*

De

De carceratione clericorum, habilitatione, recommendatione in carceribus, & alijs ſcitu dignis. Cap. XXVII

1 VTILISSIMAM, & in Curia Archiep. Neapolit. frequentiſſimam carcerationis clericorum materiam, de qua ſæpiſſimè dubitatur, hoc loco pertractandum putaui; Eſt ergo primò notandum, quod ſicut dicit *Io. Andr. in c. ſi clericos. de ſent. excomm. in 6.* Epiſcopus non debet eſſe promptus ad carcerandum clericos; carcer enim infamat, & irreparabile damnum affert.
2 *Bald. in l. ſi clericus. C. de Epiſcop. audien. & in l. 1. C. de in integr. reſtit. Paul. Iaſ. in l. 4. §. condemnatum. ff. de re iud.* & infamat apud graues perſonas. *Menoch. de arbitr. caſu* 87. omittuntur diuina officia, & ſcandalizantur laici, qui clericis ſolent eſſe valdè
3 infeſti. *c. laicos. 2. q. 6.* quinimo Epiſcopus iniuſtè carcerans clericum, eſt excommunicatus. *c. ſi clericos. de ſent. excomm. in 6.* debet namque cõtra ipſum clericum conſtare de delicto, ſaltem præſumptiuè, *iuxta Dominic. in præall. cap. ſi clericos.* In Cur.
4 verò Archiep. ſeruatur, quod non proceditur ad carcerationem clericorum; niſi contra ipſos adſint probationes ſufficientes ad condemnãdum, vel ſaltem ad torquendũ, dummodo clericus nõ ſit ſuſpectus de fuga, nec ſit timor, quòd ſeducat teſtes, & deſtruatur informatio; quia tunc ad finẽ formãdi inquiſitionẽ, habita aliquali informatione, carceratur, *iux. communẽ practicã Doct. de qua teſtatur Clar. in Praxi. §. fin. qu. 28.* quin etiam, qñ Curia nõ poteſt moleſtare clericum neque citat ad informandum, ſecus (vt dicitur) ad ſubijciendum ſe examini ſuper his, de quibus fuerit interrogatus, mouentibus mentem curiæ, & ſignanter ſuper tali delicto, ſed ſi Fiſcus ſperat ex depoſitione clerici augeri indicia cõtra ipſum, ſolet Curia citare clericum, non ad informandum, ſed ad perhibendum teſtimonium veritatis, tanquam teſtem: & ſi eius dicto Fiſcus acquirit indicia, nempe ex mendacijs, vel alijs, remanet carceratus: alias non moleſtatur. ſi verò clericus ad morũ correctionẽ detineatur carceratus per aliquot dies, etiam ſine proceſſu, non videtur Epiſcopus excommunicatus, cùm temeritas, vel iniuria ceſſet, *iuxta d. c. ſi clericos.*

5 Notandum ſecundò, quod tex. *in d. c. ſi clericos.* quatenus dicit, quòd ſi clericus carceratus præſtat cautionem de ſtando iuri, debet à carceribus relaxari, niſi exceſſus enormitas, aut alia rationabilis cauſa ſuaſerit detinendum, hodie non eſt in vſu in Curia Archiep. Neap. nec
6 alibi quoad cautionem de ſtando iuri; ſed ſolent rei inquiſiti habilitari cum cautione, de tenendo Palatium, domum, aut Ciuitatem loco carceris. Habilitari verò non debet conuictus, vel confeſſus, *l. ſi confeſſus. ff. de cuſtod. reor.* nec indiciatus ad torturam, *iux. Bald. in l. ſi quis poſt. ff. de teſtam. & Bullam Pij V. incip. Licet ex iuris;* nec qui aliàs aufugit. *Paris de Put. de ſindic. in verbo, carcer. cap. 1.* nec quando quis eſt repertus in flagranti crimine, aut delictũ eſt notorium, & manifeſtum, etiãſi de pęna pecuniaria agatur. *Marſil. in praxi §. attingam. numero 5. & 6.*

Nec

Nec de iure in delictis grauiſſimis. *l.nullus, ff.de cuſtod.reor.* quod etiam Iudicis arbitrio relinquitur: nam etiã in cauſis Sanctæ Fidei ſolet fieri habilitatio ex infirmitate, vel alia cauſa Iudicis arbitrio. *Menoc.de arbitr. caſu* 303. & in Curia Archiep. Neap. habilitantur in feſtis Paſchalibus, & Natiuitatis Domini noſtri inquiſiti, etiam de delictis exceptis *in l.3.C.de Epiſc.audien.* ex conſuetudine Curiæ Archiep. Neap. & aliarum Curiarum, *vt teſtatur Clar.§.fi. q.46.nu. 9.* in hac enim habilitatione multum Iudicis arbitrio tribuitur, *iux. Menoch. vbi ſupra. & Farinac. latiſſimè de carceribus, & carcer. quæſt. 33.num.53.*

7 Tertiò notandum circa recommẽdationes clericorum, carceratorum in Curia Archiep. Neap. quòd licet ſecundum magis communem opinionem Doct. carceratus pro delicto non poſſit recommendari in carceribus pro debito, de qua teſtatur *Brun.de ceſſ.bonor.qu.*11.4.*qu.princ. numero* 33. *&* 35. id non ſeruatur in Curia Archiep. Neap. & ita tenet *Boſs. de capt. reor. numero* 91. Item ſecundum magis communem opinionem iniuſtè captus pro debito, vel delicto non poteſt arreſtari pro alio debito, vel delicto, *Brunus, & Farinac. de carcer. q.27. numer.* 155. qui dicit hanc opinionem in Vrbe non ſeruari, nec etiam ſeruatur in Curia Archiep. ſed ſolet dici: male captus iuſte detinetur; & liberati pro prima cauſa arreſtâtur pro alia, & ita etiam de iure procedere dicit *Marſil. de bannitis, in verbo, capitul. num.* 5. *quem ſequitur Farinac. vbi ſup.* Quando vero captura fuiſſet iniuſta ex parte Iudicis, nempe in Eccleſia; tunc aliud videtur dicendũ. Præterea notandum, quòd de iure captus pro debito, non poteſt pro alio debito arreſtari, niſi arreſtans habeat ſuper declaratione ſui crediti ſententiam Iudicis, & mandatum relaxatum, *vt declarat Brun. in loco ſupra allegato*; & ita etiam ſeruari in Vrbe dicit *Farinac.d.q.27.num.*156. In Curia verò Archip. ſeruari ſolet, quod debitor arreſtatur pro debito etiam quod creditor nõ habeat ſententiam, & mandatum, quod debitum ſi confitetur debitor, non excarceratur, niſi ſoluat, propter confeſſionem factam in iudicio, quę habet exequutionem paratam, *iuxta Paulum de Caſtro in l. eum pro quo .ff. in ius vocan.* ſi verò negat debitor, aut illud probatur per inſtrumentũ publicum, & relaxatur præſtita cautione de ſtando iuri, & iudicatum ſoluendo; aut eſt probandum teſtibus, tunc præſtatur ſolum cautio de ſtando iuri, ſi carceratus eſt exterus, alias non: & liberatur à carceribus.

Notandum ſingulariter circa recommendationem in carceribus, quod Epiſcopus poteſt mãdare poteſtati ſæculari, vt arreſtet carceratum in ſuis carceribus pro cauſa pendente coram ipſo Epiſcopo, & tenetur ſæcularis obedire, etiam ſi de iure municipali arreſtũ fieri nõ deberet. *Ita Bald. notabiliter in conſil.91. ſed pone. in fin. libr.5. Illuſtriſſ. Card.Tuſcus in verb. Iudex Eccleſiaſticus, concl.* 442.

8 Quartò notãdum, quod laici carcerantes clericos ſunt excõmunicati, niſi quando de mandato Epiſcopi

pi ipſos carcerant, *vt in d. c. ſi clericos.* vel 2. quando agitur de obuiando delicto committendo. *Io. And. Abb. Fel. Dec. & alij communiter in c. cum non ab homine. de iudic. ex Gloſ. in cap. 2. de hæret. & alijs congeſtis per Farin. de inquiſit. q. 8. n. 1. Capic. deciſ.* 114. Hinc poteſt familia Iudicis ſæcularis capere clericum de nocte incedentem cum armis, cum præſumatur velle delinquere. *Abb. in c. vt famę. de ſent. excommun. Couar. lib. pract. quæſt. c. 33. Nauar. conſ. 39. de ſent. excommun.*

Tertiò, quādo clericus reperitur in flagranti crimine, tunc enim quilibet dicitur habere mādatum à lege capiendi malefactorem, *l. raptores. C. de Epiſcop. & cler. l. capite quinto. ff. de adulterijs. Felin. in c. ſi vero. de ſent. excomm. vbi de communi teſtatur.*

Quartus caſus, quando clericus poteſt impune offendi, vel verberari per laicū, vt degradatus, vel ad defenſionem. *Foller. in praxi canonica in verbo, vt ſi ſit ſacrilegium. nu.* 18. *ex Io. And. & Abb. in d. c. cum non ab homine. Farin. vbi ſup.*

Quintus caſus eſt, quando agitur de delicto commiſſo, an clericus poſſit capi à familia Curię ſæcularis ad effectum remittendi, & ducendi illum ad Iudicem Eccleſiaſticum: & magis communis opinio eſt, quòd poſſit capi, quando tamen eſt ſuſpectus de fuga; ſecus, ſi non eſt ſuſpectus. *Abb. Dec. in d. cap. cum non ab homine Fel. ibi num.* 30. *qui teſtatur de communi. Menoch. de arbitrarijs caſu* 180. *Farinac. vbi ſup. num.* 115. & tali caſu poteſt laicus clericum carceratum detinere per ſpatium 20. horarum, & non vltra, *iuxt. d. l. capite quinto. ff. de adult. Felin. & Farin. vbi ſupra.* Item, vt procedat, quandò non eſt copia Iudicis Eccleſiaſtici, quia ſi potuit illum capi facere à Iudice Eccleſiaſtico, debet etiam in pœnam amittere ius crediti ſui. *Ita Arnonus ſingul. 86. Farinac. vbi ſupra.* In omnibus verò caſibus, in quibus clerici poſſunt capi à laicis, debent duci ad Iudicem Eccleſiaſticum ſine ignominia; alias non euitatur excommunicatio, & vis publica. *Boer. dec. 303. Couar. lib. pract. quæſt. c. 33.*

9 Quintò notandum, eſſe dubium inter Doctores, ſi carceratus diſceſſit à Palatio, vel alio loco, ſibi pro carcere aſſignato, & intra breue tēpus reuertatur, an dicatur contrauenisse fideiuſſioni, vt pæna exigi poſſit ab ipſo carcerato, & fideiuſſoribus. *Carrerius in ſua praxi crimin. in 2. tract. de indicijs ad torturam. §. tertium indicium eſt. nu.* 20. dicit iſto caſu fideiuſſionem non eſſe ruptam, nec fideiuſſorem ad pęnam teneri, *ex pluribus relatis per Farinacium de carceribus, & carceratis, q. 30. num.* 70. Contrariam opinionem de directo tenet *Vulpellus in reſponſo 39. lib.* 1. fundans ſe præcipuè in contemptu Iudicis, cuius opinio verior videtur & aliquibus rationibus comprobatur à *Farinac. vbi ſup. n.* 77. ipſe tamē putat nō eſſe integram pęnam exigendam, ſed minorem ſummam ob Iudicis contemptum.

Hic caſus cum pluries eueniſſet in Curia Archiepiſc. nunquam vidi exactam pænam; ſed carceratus fuit poſitus ſub claue, & non amplius habilitatus. Et etiam in hoc caſu pla-

placuit Curiæ Archiep. ſequi deciſionem Gramm. 95. licet loquatur in alijs terminis, vt expectetur exitus cauſæ, ac etiam, vt poſſit pœna exigi, quando carceratus diſceſſit à loco ſibi pro carcere aſſignato, & commiſit aliquod delictum.

10 Sextò notandum, quòd accuſatus de ſimonia, pendente inquiſitione, prohibetur celebrare Miſſas, *ca. accuſatum. de ſimonia*. & inquiſitus de quouis graui crimine concurrente infamia, non debet celebrare, *vt dicit Abb. in dicto capitulo accuſatum.* & in Curia Archiep. ſeruatur, quod inquiſiti de quouis delicto, habilitati per Palatium, vel per Ciuitatē, prohibentur celebrare, ſed conceditur eis licentia à Vicario, quando delictum eſt leue, vel graue, ſed cōſtat de innocentia, licet adhuc cauſa non ſit finita, dummodo non adſit ſcandalum.

11 Septimò notandum, quòd teſtes examinati contra inquiſitum, repetendi ſunt cum eius interrogatorijs, ſi illa dare velit; alias non probant, *ex c. præſentium. de teſtib. in 6. ca. per tuas. de teſtib. vbi Doctor. & l. ſi poſtulauerit. §. quæſtionis. ff. de adult.* ad quę danda debet citari. *Papienſis in Praxi de forma iuramenti teſtium, in verbo, citati. numer. 1. Farinac. de teſtib. q. 13. nu. 25.* & ſeruatur Neap. nam pręfigitur terminus ad præſentandum interrogatoria, & pro illis formandis debet concedi copia articulorum. *Innoc. Abb. & communis in d. c. tuas.* habetur etiam in ritu Curiæ Archiep. 29. *& ſecundum Archid. in dict. capit. præſentium. nu. 7.* poteſt pars intereſſe interrogationibus à Iudice faciendis; quod non ſeruatur in Curia Archiep. nec ſeruatur in Vrbe, *teſtatur Farinac. de teſtib. q. 73. nu. 5.* Inſuper notandum *iuxta Fel. in d. c. per tuas. & Farinac. vbi ſup. nu. 20.* quòd, vt poſſint formari interrogatoria, ſunt concedēda etiam nomina teſtium examinatorum. Contrarium tenet *Bald. in l. fin. C. de edendo. Specul. de teſt. §. qualiter. Maranta in ſpecul. par. 6. de actorum editione, nu. 60. & alij relati per Farinac. loc. cit.* ad euitandum ſubornationem; & ita ſeruatur in Curia Archiep. cuius praxis talis eſt. Poſtquam inquiſitus fuit conſtitutus, facta litis conteſtatione dantur ei defenſiones, & præſtatur per eum iuramentum de calumnia, & ſi habet teſtes Fiſci pro repetitis, & legitimè examinatis, conceditur ei copia omnium repertorum cū nominibus, & cognominibus teſtium, ad finem faciendi defenſiones, niſi eſſent plures inquiſiti, qui nō eſſent in fortijs Curiæ, tunc, ne copia proceſſus ei oſtendatur, & publicetur proceſſus; conceduntur ſolum capita, ad finem faciendi defenſiones, *iuxta tradita per Boſſium de ſententia, num. 85. Clar. in §. fin. q. 49. qui limitant, quando contumaces fuiſſent condemnati.* Si verò inquiſitus non habet teſtes pro repetitis, non publicatur proceſſus nec datur copia parti, vt etiam dicit *Clarus in d. q. 44.* ſed ſi inſtat ſibi cōcedi copiam repertorum, ad finem formandi interrogatoria, tunc conceduntur ei capita, vel copia ipſius Conſtituti loco Capitulorum, ſine nominibus, & cognominibus teſtium, cum termino dierum duorum ad formandum interroga-

terrogatoria; quibus præſentantis, examinantur teſtes abſque præſentia inquiſiti; ſolum enim, ſi vult, poteſt videre iuramenta teſtium, ad quæ videnda citatur: teſtibus repetitis, conceditur ei copia omnium repertorum etiam repetitionis teſtium cum nominibus, & cognominibus, ad finem faciendi defenſionem, præterquam ſi eſſent plures inquiſiti abſentes; quia tunc ſolum conceduntur capita, vt ſupra dixi, nunquam tamen dantur defenſiones teſtibus torquendis, ad eruendam veritatem, ob mendacium, variationem, aut contrarietatem; *iuxta veriorem opinionem Boſſ. de tortura teſtium, n. 34. Clar. §. fi. q. 25.* aut ad validandam depoſitionem contra ſocios criminis.

12 Octauò notandum, quòd teſtes non tenetur reſpondere interrogatorijs, ſuam turpitudinem continentibus, vt eſt crimen, infamia, excommunicatio, & ſimilia; ſed ſi cōtineat eius inhabilitatem ad teſtimonium, tenetur reſpondere, vt eſt paupertas, conſanguinitas, ſeruilis conditio, & ſimilia; hanc eſſe communem opinionem Doctorum, *ipſis relatis, dicit Fel. in c. cum cauſam, de teſtib.* nec etiam *ex prædictis* tenetur reſpondere, ſi ſit confeſſus peccata ſua, vel non. *Proſper. Farinac. vbi ſupra, n.* 54. ſi tamen teſtis confitetur crimen, credetur ipſi. *Felin. vbi ſupra.* Præterea non tenetur teſtis reſpondere interrogatorijs impertinentibus, incongruis, ſuperfluis, & extra articulos, & ſi dicat, ſe neſcire, talis depoſitio non vitiatur. *Specul. de teſte, §. iam de interrogatorijs, Farinac. vbi ſup. latè, nu.* 84. In dubio verò interrogatoria iudicāda ſunt non impertinentia. *Franch. in c. præſentium, §. 1. de teſtib. in* 6. Si tamen teſtis eſſet aliàs ſuſpectus, poteſt interrogari de circumſtantijs nō ſubſtantialibus, & quibuſcunque modis inquirenda eſt veritas per iudicem, qui laborare debet, vt teſtem mendacijs, & contrarietatibus intercipiat. *Gloſ. & communis in d. cap. cum cauſam.* & iudicis arbitrio remittitur, qui teſtis ſit ſuſpectus, *ſecundum Bald. ibi, Farinac. num.* 52. & interrogatoria, an ſint impertinentia, ante omnia diſcuti debet, & non poſſunt admitti, ſaluo iure impertinentium. *Fel. in d. cap. per tuas, de teſtibus*; & in Curia Archiep. antequam præſententur, reuidentur per Aduocatum fiſcalem, nec fiunt ſuper articulis repulſæ, & qui illa dat, tenetur ſoluere mercedem Notario, vt patet ex ritu dictæ Curiæ Archiepiſcopali 29.

13 Notādum nouiſſimè, eſſe dubiū inter Doctores, an teſtes, qui iurauerunt in faciem inquiſiti, & fecerunt confrontationem, ſint poſtea repetendi cum interrogatorijs inquiſiti. *Honded. conſ.* 101. *quem refert, & ſequitur Farinac. de teſtib. q.* 22. pluribus rationibus probat eos eſſe repetēdos, illa potiſſimum, quòd licet confrontatio ſuppleat defectum citationis, non tamen ſupplet defectum interrogatoriorum, cum quibus debent teſtes examinari in ciuilibus, & in criminalibus, *c. cum cauſam, cap. per tuas, de teſtib. c. præſentium, eod. tit. in* 6. aliàs eorum depoſitio eſt nulla, *vt per omnes in dictis iuribus.* dicit tamen Farinac. fuiſſe in Vrbe reſo-

lutum, quòd ſi reus non eſt ſagax, ſed rudis, neſciens facere interrogatoria teſti, vel ſi fecit non perfectà, & præſertim ſi ius repetendi, ſibi cum interrogatorijs non reſeruauit, vel etiam ſi Iudex illum non mouit ad interrogandum teſtem, his inquam caſibus non eſt denegandà repetitio: contrarium verò, ſi reus eſſet ſagax, & monitus à Iudice ad dandam interrogatoria, dedit; ipſe verò Farinac. tenet indiſtinctè faciendã eſſe repetitionem. Primò, quia interrogatoria formatur ab Aduocatis, & Procuratoribus, nec reperitur homo tam ſagax, qui poſſit talia interrogatoria ex improuiſo formare: Secundò, quia confrontatio fit vt plurimum, reo exiſtente in ſecretis carceribus, quo caſu, cùm non ſit benè de facto informatus, non poteſt benè interrogatoria formare, ſed poſſet reſpõderi, ſatis eſſe, ſi dentur aliqua interrogatoria concernentia ſubſtantiam negotij, ad quæ formanda poterit etiã Iudex adiuuare inquiſitũ; nam vt plurimũ interrogatoria, quæ fiũt ab aduocatis sũt captioſa.

In Curia verò Archiep. vidi denegatam repetitionẽ in quibuſdã delictis atrocibus, ferè notorijs, quando ex repetitione potius ſperabatur ſubuerſio teſtiũ, & iuſtitiæ, quã indagatio veritatis, vt poterit videri in cauſa ſubdiaconi Hieronymi della Monica, cõdemnati de homicidio, anno 1598. Aliquãdo fuerũt moniti inquiſiti ad facienda interrogatoria in actu confrontationis, iuxta reſolutionem Doctorum Vrbis, quæ videtur æqua, & rationabilis, & ita paſſim hodie ſeruatur.

SVMMARIVM.

1 *Clericus conſtitutus in minoribus ſeruiens Eccleſ. ſine mandato Epiſcopi, an gaudeat priuilegio fori.*

2 *Clericus deſeruiens Capellæ in Eccleſia exiſtenti, quæ ab Epiſcopo Confraternitati laicorum pro Oratorio aſſignata eſt, gaudet priuilegio fori.*

3 *Clericus non incedens in habitu, & tonſura, & delinquens, an amittat priuilegium fori, ſi non fuit monitus.*

4 *Clericus effectus miles, an ſtatim amittat priuilegium fori.*

5 *Clericus in quibus caſibus poteſt incedere ſine veſtibus clericalibus.*

6 *Beneficiatus, qui non poteſt adipiſci poſſeſſionem beneficij, an gaudeat priuilegio fori.*

7 *Clericus habens penſionem, an gaudeat priuilegio fori.*

8 *Clericus beneficiatus, ſi non incedit in habitu, & tonſura, an ſtatim amittat beneficium, abſque aliqua ſententia Iudicis Eccleſiaſtici, & ſucceſſiuè non gaudeat priuilegio fori, ſi non habet alia requiſita.*

9 *Fratantiam obtinens gaudet priuilegio fori, qui eſt beneficium Eccleſiaſticum.*

10 *Beneficium Eccleſiaſticum obtinens modici, vel nullius valoris gaudet priuilegio fori.*

11 *Tonſura an ſit neceſſaria, vt Clericus gaudeat priuilegio fori.*

12 *Conſuetudo an valeat, quod Clerici coniugati non deferant habitum, & tonſuram, dum ſeruiunt in d uinis, & gaudeant priuilegio fori.*

De

De Clerico, an & quando gaudeat priuilegio fori. Cap. XXVIII.

EX Concil. Trid. *cap. 6. ſeſſ. 23. de reform.* Clericus in minoribus conſtitutus non gaudet priuilegio fori; niſi beneficium Eccleſiaſticum habeat, aut clericalem habitum, & tonſuram deferens, alicui Eccleſiæ ex mandato Epiſcopi inſeruiat; vel in Seminario Clericorum, aut in aliqua ſchola, vel vniuerſitate de licentia Epiſcopi, quaſi in via ad maiores ordines ſu-
1 ſcipiendos verſetur. Fuit dubitatum in Curia Archiepiſcopali, an Clericus inſeruiens alteri Eccleſiæ, quàm illi, cui ex mandato Epiſcopi fuit adſcriptus, gaudeat priuilegio fori; & anno 1586. Sacra Congregatio Conc. Trident. Vicario Neapolitano petenti reſcripſit in hæc verba. An Clericus alteri Eccleſiæ inſeruiens, quàm illi, cui fuit adſcriptus, fori gaudeat priuilegio. Congregatio cenſuit gaudere. Romæ die 28. Decembris 1586. Ant. Card. Carafa: & ita ſeruatur in hac
2 Ciuitate. Declaraſſe etiam fertur Sacra Congregatio ſuper *d. cap. 6.* quòd Clericus, qui ſeruit Capellæ exiſtenti in Eccleſia, quæ ab Epiſcopo Confraternitati laicorum pro Oratorio aſſignata eſt, gaudet priuilegio fori. Sed dubium eſt, an ho-
3 die clericus non incedens in habitu, & tonſura, quamuis ſeruiat in diuinis, amittat priuilegium fori, ſi non fuit ter monitus ab Epiſcopo ad reaſſumendum habitum, & de iure communi Clericus non coniugatus, ſi in habitu laicali incedat, & delinquat, non amittit priuilegium fori; niſi poſt trinam monitionem habitum non reaſſumpſerit. *Abb. in cap. cum contingat, per illum textum, de ſententia excommun. cap. in audientia, el 2. eod. tit. Card. in c. perpendimus, d. tit.* niſi immiſceat ſe enormibus, per *d. cap. perpendimus*: vel exerceat actum omninò contrarium cleri-
4 catui, nempe, ſi ducat vxorem, vel efficiatur miles, & exerceat ſæua; alias, ſi ſolùm adſcriberetur militiæ, non amittit priuilegium clericale, *iuxta Innoc. communiter receptum in cap. 1. de Apoſt.* ſed poſt Concil. Trident. videtur forte dicendum, quòd non requiratur monitio, per illam dictionem, niſi, poſitam in *d. cap. 6. quæ excipit, l. actione, C. de tranſact. Decius in cap. ſi pro debilitate, de offic. delegat.* & ſufficere videtur, quòd Conc. Trident. ſit contrarium priori legi, vt eam tollat,
5 *cap. 1. de conſt. in 6.* In aliquibus tamen caſibus clericus excuſatur, ſi non deferat veſtes clericales, vt ſi iuſta cauſa timoris exegerit habitum transformare, *cap. clerici, de vita, & honeſt. clericorum. Clemen. fin. eod. tit. vbi Gloſa,* ſi propter infirmitatem. *Capel. Toloſ. deciſ.* 104. ſi propter paupertatem. *Imola in d. Clem. fin.* ſi in domo ob calorem maneat ſine veſte; vel alia rationabilis cauſa boni viri arbitrio excuſet, *iuxta textum in dict. Clem. vbi Gloſ. & DD.* Eſt tamen notandum, quod vnica omiſſio habitus non priuat clericum priuilegio clericatus; ſed eſt neceſſaria tanta perſeuerantia, vt publicè exiſtimetur laicus, ſecundum conſilium *Chryſoſt. de Caſtellio.* quod refert, & ſequi-

tur *Proſper Farinac. de inquiſ. quæſt. 8. num.* 58. Item declarauit ſacra Congregatio, quod ſi aliquando ſeruitium diuinum intermittatur, clericus gaudere debeat; verba enim ſunt intelligenda ciuili modo, *l. ſi cui, ff. de ſeruitutib.* & continuò quid dicitur fieri, quod pro maiori parte temporis fit. *Doctores in l. 1. ff. ſolut. matrim. Ant. Abb. Felin. in proœm. decret. Dominicus Franch. in proœm. ſexti*. Sed ſolet dubitari, an Clericus beneficiatus debeat probare poſſeſſionem beneficij, vt gaudeat priuilegio fori, *iuxta d. cap. 6.* vel ſatis ſit, probare titulum abſque poſſeſſione, *Clarus in §. fin. quæſt. 36. dicit*, quòd debet probari poſſeſſio, in Vrbe fuiſſe determinatum, *dicit Farinac. d. quæſt. 8. num. 45*. Declara-
6 uit tamen ſacra Congregatio, quòd ſi collatio beneficij eſt valida, & beneficiatus non fuit adeptus poſſeſſionem propter intruſum, contra quem litem mouit, gaudet priuilegio fori, vt refert *Pariſ. de reſignat. beneficiorum lib. 7. quæſt. 1. num. 47.* qui refert, pariter Sacram Congregationem cenſuiſſe, quòd Clericus habens penſionem ſolitam conce-
7 di Clerico, gaudeat priuilegio fori, ſi in habitu, & tonſura incedat, *faciunt notat. per Felin. in cap. ad audientiam, el 2. de reſcript.* Sed aliud dubium notabile eſt, an Clericus conſtitutus in minoribus beneficiatus, qui non inceſſit in habitu, & tonſura, carceratus pro delicto à Iudice laico, amittat priuilegium fori, tamquam non habens beneficium, ſi non habet alia requiſita, *iuxta dict. cap. 6.* abſque aliqua declaratione Iudicis Eccleſiaſtici, quòd ſi priuatus beneficio, ob non delationem habitus: & videtur, quòd nulla requiratur ſententia declaratoria, ex claris verbis bullæ Sixti V. de habitu, & tonſura, per quam declarantur beneficiati, qui incedunt ſine habitu vſque ad talos, & tõſura, priuati beneficijs, ſine vlla monitione, citatione, Iudicis decreto, aut miniſterio, & ipſa beneficia vacare cenſentur, ac liberè ab alijs impetrari poſſunt: & in claris non eſt opus coniecturis. In contrarium eſt veritas, quòd quamuis de iure imponatur pœna ipſo facto, ita quod nulla requiratur ſententia: debet nihilominus præcedere Iudicis ſententia, non ſuper pœna, ſed ſuper crimine, pro quo imponitur pœna, & declarari talem commiſiſſe delictum. Ita in crimine læſæ maieſtatis, & ſimilibus dicunt *Ioannes Andr. & Franch. in cap. felicis, de pœnis, in 6.* Probatur clarè *in cap. 1. de homicid. in 6. & in cap. eum ſecundum, de hæret. eod. lib. & dicit Affl. ib. poſt Bald. in cap. 1. de feudo ſine culpa non amittendo*, quòd licet vaſſallus commiſerit aliquam culpam, qua amiſſionem feudi ipſo iure incurrat, eſt neceſſe, quòd prius coram Iudice competenti declaretur culpabilis. Idem tenet *Sotus de iuſtitia, & iure, lib. 1. quæſt. 6. artic. 6.* Et proinde Clericus dicitur beneficiatus, donec ſaltem præceſſerit declaratio iudicis Eccleſiaſtici, quod non inceſſerit in habitu, & tonſura, & ſucceſſiuè gaudebit priuilegio fori. Eſt etiam clarum, dictam declarationem ſpectare ad Iudicem Eccleſiaſticum; cum tractetur de delicto Clerici,

& pri-

& priuatione beneficij.

9 Præterea notandum, quod obtinens Neapoli fratantiam gaudet priuilegio fori, qui eſt beneficium Eccleſiaſticum; cum habeat quatuor requiſita, quæ ſunt de eſſentia beneficij, videlicet, vt conferatur Clerico ab Epiſcopo, vel alio Eccleſiaſtico, vt ſit perpetuum, vt habeat onus ſpirituale, vel ſpiritualitati annexum, vt eſt, comitari cadauera defunctorum, *iuxta Petr. de Anchar. in cap. beneficium, de regulis*

10 *iuris in 6. Io. de Sylua de benefic. part. 1. q. 1.* & ita Neap. ſeruatur, ac ſufficit, quod ſit modici valoris, *arg. cap. ſi motu proprio, de præbend. in 6.* Immo ſolus titulus beneficij abſque redditibus ſufficit, vt gaudeat; quia redditus non ſunt de eſſentia beneficij, ſed ſupradicta.

11 Quæritur, an Clericus in minoribus conſtitutus ſeruiens in diuinis in habitu tantum clericali, ſed non deferens tonſuram, gaudeat priuilegio fori. Doctores tenent, quod ſic. *Zabarella in cap. Perpendimus, de ſententia excommunic. Veron. conſil. 11. Rolan. conſil. 4. lib. 1. Farinacius, qui alios adducit, de inquiſit. quæſt. 8. num. 64.* Verum dicta, per Doctores ſupradictos poſſent forſan procedete de iure communi, ſed poſt Concil. Trident. contrarium eſt dicendum, cum in *cap. 6. ſeſſ. 23.* in Clerico ſeruiente in diuinis requirat copulatiuè clericalem habitum, & tonſuram, id tamen intelligendum eſt, vt ſatis ſit, quod pro maiori parte clericus fuerit ſolitus deferre tonſuram, quemadmodum vnica omiſſio habitus non priuat Clericum priuilegio fori, ſed neceſſaria eſt tanta perſeuerantia, vt publicè exiſtimetur laicus, vt dicitur in Praxi; ex quo ſequitur, quod carens tonſura tempore delicti, vel capturæ non amittit priuilegium fori, ſi alias fuit ſolitus deferre illam; *facit deciſio* 104. *Capellæ Toloſanæ*, vbi carens tonſura tempore capturæ fuit excuſatus propter infirmitatem. Et ita etiam tenet *Alderanus Maſcardus de generali ſtatut. interpret. concluſ. 1. num.* 100. ſæpè etiam tonſura, ſeu capilli ſolent creſcere, & clericus non aduertit, quare non debet Iudex nimis ſubtiliter de tonſura ſcrutari, quæ frequenter ex infirmitate, ex inaduertentia, ex diſtractione, & occupatione negotiorum ſolet omitti, iuxta illud, qui nimis emungit elicit ſanguinem, *cap. denique,*

12 *4. diſt.* Prædicta procedunt etiam in clericis coniugatis, in quibus requiritur delatio habitus, & tonſuræ, dum ſeruiunt in diuinis ex Conc. Trid. *dict. cap. 6.* non obſtante conſuetudine immemorabili, quod eſt notandum, quia ante Concil. Trident. *ſecundum Ananiam in c. 1. de Apoſtat.* valida erat conſuetudo, quod Clerici coniugati gauderent priuilegio, quamuis nec veſtes clericales, nec tonſuram deferrent; quam conſuetudinem defendit *Didacus Perez lib. 1. ordin. Caſtellæ tit. 3. l. 16.*

SVMMARIVM.

1 *Hoſpitalia priuata an viſitari poſſint.*

2 *Hoſpitalia an teneantur ad procurationem.*

3 *Epiſcopus poteſt priuare laicos magiſtros Eccleſiarum officio, ſi malè adminiſtrant.*

4 *Oratorium priuatum quando ab Epiſcopo viſitari poſſit.*

De viſitatione Hoſpitalium priuatorum, & Extauritarum.

Cap. XXIX.

IN viſitatione facta in ciuitate, & diœceſi Neapol. anno 1598. per dominum Scaurum Guglielmuccium, Viſitatorem ab Illuſtriſs. & Reuerendiſs. D. Card. Geſualdo Archiepiſc. Neapolit. deputatum, plurima dubia occurrerunt, quæ cum ad praxim reducantur, recen-
1 ſenda putaui. Fuit enim dubitatum, an Epiſcopus poſſit viſitare hoſpitalia priuata, fundata ſine auctoritate Epiſcopi: & fuit dictum, communem diſtinctionem Doctorum eſſe, quòd aut fundator hoſpitalis viuit, & non poſſit illud Epiſcopus viſitare (nam poteſt fundatorem pœnitere, & reuocare hoſpitale) aut eſt mortuus fundator, & poteſt hoſpitale viſitari ab Epiſcopo, tanquam exequutore omnium piarum diſpoſitionum. Ita *Abb. in cap. de Xenodochijs, de relig. domib. Sotin. de viſitat. lib. 5. de viſitat. locorum, quæſt. 12. Abb. Card. Imola, Boniſac. Anchar. in Clem. quia contingit, de relig. domib.* & quòd Epiſcopus ſit executor omnium piarum diſpoſitionum vltra Canones antiquos, & Concil. Trid. *cap. 8. ſeſ. 22. de reform.* probatur etiam de iure ciuili, *in authent. de Eccleſiaſticis titulis, §. ſi quis autem ædificationem, & §. ſi quis au-*
2 *tem prò redemptione.* Non tamen poterit Epiſcopus exigere procurationem, quando viſitat hoſpitalia. Ita *Lap. de Caſtilione in tract. de hoſpit. num. 98. Boniſ. in d. Clement. quia contingit, num. 94. & ibi etiam Cardinalis, & Imola, & eſt communis:* ſunt enim bona talium locorum inſtituta, vt deſeruiant pro ſuſtentatione pauperum tantum; & ex prædictis clarè patet, quòd licet bona Extauritarum dicantur bona laicorum, *ſecundum Afflictum de iure protomiſeos, in principio conſtitutio-*
3 *nis;* mortuis tamen benefactoribus poſſunt viſitari ab Epiſcopo, tanquam executore omnium piarum diſpoſitionum: & poteſt Epiſcopus adminiſtratores locorum piorum, ſi malè ſe gerant in adminiſtratione, priuare officio, & alios ſubſtituere, *d. §. ſi quis autem, & Concil. Trident. cap. 8. ſeſ. 25. de reformat. Gambar. de auctor. Leg. de poteſtate Legati circa hoſpitalia:* & ita pluries Neapoli ſeruatum fuit, quòd magiſtri Eccleſiarum mali adminiſtratores fuerunt priuati officio à Curia Archiepiſcopali.
4 Quæritur, an Epiſcopus poſſit viſitare Oratoria priuata. Sciendum, quod Oratoria priuata dicuntur illa, quæ ſunt fundata ſine auctoritate Epiſcopi ad orandum, & in illis non poteſt celebrari Miſſa ſine licentia Epiſcopi, *cap. vnicuique, cum ſeq. de conſecr. diſt. 1.* & iſta Oratoria priuata ab Epiſcopo viſitari non poſſunt, *ex cap. fin. de cenſib.* ſed dicit Innoc. ibi, quod ſi in Oratorio inſtitueretur ſacerdos perpetuus, quod tunc Epiſcopus poſſet

Ora-

Oratorium viſitare,ſed *Abb.in dict. cap. fin.* intelligit Innocent.quando Oratorium eſſet conſtructum authoritate Epiſcopi; quia tunc poſſet ibi publicè celebrari , & ſacerdos deputari;quod ſequitur *Socin.de viſitat.lib.3.quaſt.*11.quia quando locus eſt priuatus, non eſt capax intitulationis perpetuæ: *Innocent.* verò notabiliter dicit , quod Epiſcopus poteſt nihilominus accedere ad Oratoria priuata , & videre quomodo ſe habeant, & ſi præter formam iuris conſtructa ſint , & an honeſtè tractentur , alias poſſet mandare deſtrui illa . Poterit ergo prædicta facere, quamuis viſitare non poſſit priuata Oratoria , *quod not. ſequitur Abb.& Soc.locis citatis.*

S V M M A R I V M.

1 *Epiſcopus quomodo in viſitatione debet procedere contra reſiſtētes,& an poſſit ius de facto excommunicare.*

2 *Excommunicatio poteſt ferri ſine monitione,pro conſeruatione iurium.*

3 *Scriptura non requiritur in ſententia excommunicationis, lata pro defenſione iurium.*

De Epiſcopo, quomodo debeat procedere contra reſiſtentes in viſitatione, & ibi alia de excommunicatione pro defenſione iurium Eccleſiæ. Cap. XXX.

1 IN eadem viſitatione fuit dictum, quod quando Epiſcopus viſitat,& in actu viſitationis viſitati reſiſtunt , allegantes exemptionem à viſitatione , poterit Epiſcopus illos de facto reſiſtentes, ſi non ſunt in poſſeſſione , quòd non viſitentur , de facto excommunicare , nullo iuris ordine ſeruato ; nec exemptionem , aut probationem oblatam recipere , aut appellationem admittere tenetur , cum non vt Iudex,ſed vt pars pro ſuo iure conſeruando procedat , defendendo ſe gladio ſpirituali, *iuxta cap. dilecto , de ſententia excommunicationis , in 6.* ex quo fit , vt oblata probatio nequaquam iuſtificet appellationem, aliàs, ſi vt Iudex procederet , exceptionis legitimæ oppoſitæ oblata probatio appellationem iuſtificaret, *cap. interpoſita, de appell. cap. cum inter Canonicos,de electione.* Si verò illi ſunt in poſſeſſione,quod non viſitentur , non poterit hoc ſic excommunicare . Ita notabiliter dicit *Innoc. in cap. venerabili, de cenſib. & ibi Anton. de Butrio, Marianus Socin. de viſitatione , lib.3. quaſt.14. Felin. in cap. ſacro, de ſententia excommun. cationis* , vbi dicit , non eſſe neceſſariam monitionem , quando fit ex-
2 communicatio pro defenſione iurium . Idem tenent *Ioan. Andr. Dominicus , & Franch. in dict. cap. dilecto . Lapus allegat.73. Decius in cap. irreprehenſibilis,de appellat. Anton.in dict.cap.venerabili,* & eſt communis, quidquid dicat *Couarr. in cap. alma mater, de ſententia excommunicationis, in 6. 1.part. §.9. num.6.* & quando excommunicat pro defenſione iurium , Notarius poteſt ſcribere ſic : Die tali , &c. dum Reuerendiſſimus Epiſcopus exerceret ſuam iuriſdictionem viſitando , vel alia agendo , &c. tales de facto reſtiterunt , qui Reuerendiſſimus Epiſcopus in actu manifeſtæ violentiæ

ſibi illatæ, pro defenſione ſui iuris; vim vi repellendo, ipſos excommunicauit, & cedulones affigi mandauit, vt à Chriſti fidelibus euiten-
3 tur. Nec in excommunicatione, pro defenſione iurium, requiritur Scriptura, *iuxta Lapum, dicta alleg. 73. limitando cap. 1. de ſententia excommunicationis, in 6.*

SVMMARIVM.

1 *Procuratio an ſit recipienda ab Eccleſijs ciuitatis, quando viſitantur, & quid Neap. ſeruetur.*

De procuratione recipienda ab Eccleſijs ciuitatis. Cap. XXXI.

1 IN eadem Viſitatione fuit dictum, & obſeruatum, quòd quamuis de iure poſſit exigi procuratio ab Eccleſijs ciuitatis, *cap. venerabili, de cenſib.* etiam quòd Epiſcopus, abſoluta viſitatione, poſſet redire ad domum propriam, vt dicunt ibi *Oſt. Abb. & alij*, cum non tantum ratione intereſſe, ſed etiam ratione officij, & in ſignum ſubiectionis detur procuratio, nihilominus Neap. ſeruatur, vt procuratio non recipiatur ab Eccleſijs ciuitatis, ſed ſuburbiorum, quæ conſuetudo ſeruanda eſt Concil. Trid. *cap. 3. ſeſſ. 24. de reform. facit dict. cap. 3.* ibi, prò temporis tantum neceſſitate, & non vltra.

SVMMARIVM.

1 *Notarius Epiſcopi an poſſit aliquid accipere in viſitatione, pro labore impenſo in conficiẽdis actis viſitationis.*

2 *Clerici quid ſoluant in viſitatione in ciuitate Neapolitana.*

De mercede Notarij viſitationis. Cap. XXXII.

1 IN eadem viſitatione fuit dubitatum, an Notarius viſitationis poſſit à perſonis viſitatis aliquid recipere, pro præſentatione bullarum, ordinationibus, decretis, & alijs actis viſitationis. In hoc dubio Doctores communiter dicunt, quòd ſi Notarius, ſcriptor, aut ſigillator Epiſcopi habent ſalarium de publico, nihil poſſunt percipere pro labore; aliàs ſic; quia nemo debet ſuis ſtipendijs militare, *cap. militare, 23. quæſt. 1. Ita Ioannes Monachus, Io. And. Oſt. Gemin. Franch. & alij in cap. 1. §. procurationes, de cenſ. in 6.* qui dicunt, non obſtare, *text. in dict. §. procurationes*, quia ibi prohibetur aliquid recipi pro viſitatione, non pro labore. *Socin. de viſitatione, lib. 11. quæſt. 4.* Idem tenet *Nauar. in conſ. 1. de cenſib.* adducens, quòd etiam ordines debent gratis dari; ſed poteſt aliquid Notario ſolui pro labore, & ſcriptura, *iuxta Panorm. in cap. 1. de ſimonia*, & Concil. Trid. *cap. 14. ſeſſ. 21. de reform.* limitat tamen, quando conſuetudo eſſet in contrarium, vt *in dict. cap. 3. ſeſſ. 24. de reform.* vel quando Nota-
2 rios eſſet de familia Epiſcopi: ſed in contrarium videtur, quod nunquã clerici debeant aliquid ſoluere in viſitatione, ſiue Notario detur ſalarium de publico, ſiue non; quia inuiti coguntur præſentare bullas, & alias ſcripturas; & ſi tenerẽtur ſoluere aliquid Notario, duplici one-

re

re grauarentur, contra iuris diſpoſitionem, *cap. at ſi clerici, §. fin. de iudic. l. nauis onuſtæ, ff. ad l. Rhod. de iact. l. cog. §. item quæritur, ff. ad Trebellian. cum ſimilibus*. Item videntur obſtare verba Concilij *in d. cap. 3.* ibi (*neue ipſi, aut quiſque ſuorum procurationis cauſa pro viſitatione, aut quouis nomine,*) quæ verba ſunt generaliſſima. *Gloß. in cap. quamuis, de electione, in 6. in Clem. 2. de ſentent. excommunic. in Clem. 1. de re iudicata*. Quidquid ſit de iure, Illuſtriſs. & Reuerendiſs. Cardin. Geſuald. Archiepiſcop. Neapolitan. ſoluit de proprijs redditibus Notario viſitationis ſalarium, & mandauit nihil recipi pro præſentatione bullarum, & alijs actis viſitationis, niſi quando viſitati petunt copiam decretorum, vel aliorum actorum viſitationis, quia cedit in eorum commodum.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus an poſſit viſitare confraternitates laicorum, erectas in Eccleſijs regularium.*

2 *Votum Epiſcopi quale ſit, quando cum alijs exigit rationes ab adminiſtratoribus locorum piorum.*

3 *Rationes adminiſtrationis locorum piorum an poſſit Epiſcopus pluries in anno exigere.*

4 *Pœna ordinaria delicti an poſſit imponi in viſitatione, & formari proceſſus contra clericum.*

5 *Appellatio an ſuſpendat decreta viſitationis, & an poſſit Epiſcopus viſitans recuſari ſuſpectus.*

6 *Iuramentum an poſſit exigi in viſitatione.*

7 *Viſitati, ſi vno anno ſoluerunt procurationem in pecunia, an poſſint cogi ad idem anno ſequenti, vel poſſint variare, & præſtare eam in victualibus.*

8 *Epiſcopus viſitans an poſſit facere edictum contra nominatam perſonam, vt quicumque aliquid ſcit contra Rectorem Eccleſiæ, denunciet.*

9 *Epiſcopus viſitans an poſſit per occultas chartulas procedere contra viſitatos.*

10 *Epiſcopus viſitans an poſſit compellere beneficiatum, qui poſſedit per decennium beneficium, ad oſtendendum eius titulum.*

11 *Epiſcopo viſitanti an ſufficiat videre bullas ſacerdotij presbyteri, & non aliorum inferiorum ordinum.*

12 *Epiſcopo viſitanti an debeantur vecturæ equorum, vel ferraturæ pro equis, aut aliæ impenſæ factæ in via.*

13 *Epiſcopus viſitans, an poſſit panes, aut capones integros, & fragmenta, quæ remanent in menſa, pro ſuo victu ſecum deferre.*

14 *Capitula regni contra turbantes poſſeſſiones, non procedunt nullo dato violento ſpolio.*

15 *Recurrens ad Curias ſæculares in cauſis ad forum Eccleſiaſticum ſpectantibus, eſt excommunicatus, & priuatur omni iure, in petitorio, & poſſeſſorio.*

16 *Recurſus ad Curiam ſæcularem reddit clericum excommunicatum, & incapacem fructuum beneficiorum.*

17 *Recurſus ad Curiam ſæcularem improbatur, etiam ad finem impediendi executionem mandati nulliter facti.*

18 *Recurſus ad Curiam ſæcularem præſumitur obtentus ab eo, cuius intereſt.*

19 *Capellani, miniſtri, ſeruientes Eccleſijs*

ſijs militum S. Ioannis Hieroſolymitani, an, & quando poſſint ab Epiſcopo viſitari, corrigi, puniri.

De viſitatione late. Cap. XXXIII.

PRoſequẽdo eandem materiam viſitationis, primo dubitatur, an Epiſcopus vigore Concil. Trid. *cap.* 8. *ſeſſ.* 22. *de reformat.* poſſit viſitare confraternitates laicorum, exiſtentes in Eccleſijs regularium exemptorum. Sacra Congregatio pluries cenſuit, poſſe compellere adminiſtratores ad reddendum computa, & rationes, *& text. in d. cap.* 8. tollit omnes conſuetudines, & priuilegia. Secundum dubium, quale ſit votum Epiſcopi, quando concurrit cum alijs ad videndum rationes adminiſtrationis bonorum Eccleſiæ factæ per laicos, *iuxta cap.* 9. *ead. ſeſſ.* 22. refertur Sacra Congregatio cenſuiſſe, quòd eius votum eſt vnicum, & connumeratur cum maiori parte votorum aliorum, ſiue in condemnando, ſiue in abſoluendo. Verum videtur, quod eius votum debet omnino interuenire; alias, ſi maior pars aliorum eſt in vno voto, & Epiſcopus in alio, non attenditur votum maioris partis, neque Epiſcopi; non enim vota digniorum debent eſſe æqualia votis aliorum. *Bart. in l. Pomponius, ff. de re iudic. Theſaur. latiſſimè deciſ. Pedemont.* 1. maximè votum Epiſcopi, qui eſt præcipuus diſpenſator bonorum Eccleſiæ, *cap. præter hæc,* 32. *diſt. cap. in canonibus,* 16. *quæſt.* 1. & eſt melius informatus, quomodo ſint diſpenſanda bona Eccleſiarum, quàm laici, qui ſunt diuerſæ profeſſionis, *cap. in noua,* 16. *quæſt.* 7. Sed ad remouendas controuerſias vtile eſt, quod Epiſcopus eligat vnum rationalem, & alij alium. Sed dubium eſt, ſi laici adminiſtratores bonorum Eccleſiæ in redditione rationum facienda Epiſcopo vigore *cap.* 9. *ſeſſ.* 22. inueniantur debitores, quis compellet eos ad ſoluendum? Et dicendum eſt, poſſe compelli per Epiſcopum. Primo, nam poteſt eos cogere ad reddendum rationes, vt *in d. cap.* 9. quæ non cenſentur redditæ, niſi fiat reſtitutio reliquorum, & ſoluantur debita. *Bald. notabiliter in l. cum teſtamento, C. de teſtament. manumiſ. Socin. in conſ.* 24. *num.* 38. *verſic. vnde cum rationem reddere, volum.* 1. *Iaſon conſ.* 4. *volum.* 3. *& conſil.* 100. *volum.* 4. *probatur in l. cum ſeruus, ff. de condit. & demonſtr. & in l. ſi purè, §. fin. & l. ſi pater, §. ſi Sticho, ff. de fideicommiſſ. libert. & l. Lucius, ff. de manumiſſ. teſtam. Menoch. de arbitrarijs, caſu* 209. Secundò, quia laici ratione adminiſtrationis rerum Eccleſiaſticarum ſubſunt iuriſdictioni Epiſcopi. *Marian. Socin. in cap. licet, de foro compet. caſu* 24. *& in rubr. eiuſdem tituli, littera A, caſu* 1. *allegat textum in cap. iudicatum,* 89. *diſtinct. & ibi gloſ. notabiliter hoc dicit.* Tertiò, quia fruſtra fieret viſitatio, niſi compelleret ad executionem. *Archidiaconus, & Ioannes Monachus in cap.* 1. *§. ſanè, de cenſibus, in* 6. Item Epiſcopus eſt exequutor viſitationis piorum locorum, *dict. cap.* 8. *ſeſſ.* 22. & cum Epiſcopi de iure, & non de facto procedant, minimè poſſunt prædicti magiſtri ſe tueri vigore conſerua-

ſeruatoriorum cap. Regni, Omnis prædatio, Finis præceptis charitas, Ad regale faſtigium; ſiquidem dicta conſeruatoria non ſunt concedenda contra Prælatos ſua iuriſdictione vtentes, non procedentes de facto; ſed de iure, etiamquòd grauent; ſed ſi prætenditur grauamen, debet appellari ad ſuperiores Eccleſiaſticos: aliàs non euitabitur excommunicatio bullæ Cœnæ Domini, contra impedientes Prælatos vti ſua iuriſdictione, vt ex lectura dictorum capitulorum apparet: loquuntur enim, quando infertur violentia de facto. Facit, quòd licet remedium ſpolij, habeat locum contra Iudicem, *cap. conquerente, de reſtitutione ſpoliatorum*, id eſt verum, quando Iudex procedit de facto, & extraiudicialiter, ſecus ſi procedat de iure iudicialiter; quia tunc non habet locum remedium ſpolij, quamuis grauet: ratio eſt, quia præſumitur pro Iudice, quod iuſte procedat. *Ant. Abb. & alij in d. c. conquerente. Abb. & Felin. in cap. cum cauſa, de officio delegati.* Item vt procedant dicta capitula, violentia debet eſſe notoria, *vt late per Afflict. deciſ. 24.* alias ſub prætextu violentiæ poſſunt trahi omnes clerici ad iudicium ſæculare, & non euitaretur excommunicatio contenta in bulla Cœnæ, contra Iudices laicos, trahentes clericos ad eorum forum.

3 Quartum dubium, an Epiſcopus poſſit pluries in anno exigere rationes adminiſtrationis à laicis? Sit concluſio; quod ſi rationum redditio fuit finalis, & plena, cum reſtitutione reliquorum, non poteſt de nouo exigi. *Ita Card. Imola, Boniſ. in Clem. quia contigit, de religioſ. domibus. Franchus in cap. vnico de clerico ægrotante, in 6.*

4 Quintum dubium, an in viſitatione poſſit imponi clericis pœna ordinaria delicti, & contra eos formari proceſſus? Dicendum eſt, quod ſic, *vt dicit textus in cap. Romana, §. notoria, de cenſibus in 6. Dominicus in cap. 1. eodem tit.* & libro contra Imol. qui dicebat, viſitationem fieri per modum fori pœnitentialis, & non contentioſi, & ſucceſſiuè poterit proceſſus, & inquiſitio formari contra clericos; idque clarè probatur *in dict. cap. Romana, §. ſane*, vbi dicitur, quòd ſi in viſitatione reperitur aliquis de crimine infamatus, poterit contra eum (ſi expediens fuerit) formari inquiſitio ſolemnis, *iuxta cap. qualiter, & quando, il 2. de accuſat.* & debita pœna imponi, tanto magis, ſi delictum eſt notorium: debet tamen viſitator habere finem admonendi, corrigendi, ac reformandi clerum, & populum, *cap. procurationes, de cenſibus, cap. 1. eod. tit. in 6. Concil. Trident. cap. 3. ſeſſ. 24. de reform.* ac maxima præditus eſſe charitate, & vti correctione fraterna cum viſitatis, *vt late tradit Marian. Soc. de viſitatione, lib. 10. q. 1.* & proinde abſtinere debet ab inquiſitione ſolemni, niſi grauis orta fuerit infamia, & ſcandalum, vel tractetur de præiudicio alicuius; tunc enim videtur eſſe expediens procedere ad inquiſitionem ſolemnem, & pœnam ordinariam, *iuxta c. ſane*, & in viſitatione prædicta facta in ciuitate Neap. omnes beneficiati, qui fuerunt reperti cum ti-

tulis

tulis inualidis, non fuerunt priuati beneficijs; ſed eis fuit ſtatutus terminus ad impetrandam diſpenſationem à Papa: immo Illuſtriſs. & Reuerendiſs. Cardinalis Archiepiſcopus obtinuit poteſtatem à Papa diſpenſandi cum clericis pauperibus ſuper beneficijs valoris ducatorum ſeptem, & quoad pœnam ordinariam Congregatio cenſuit, prout in ſequenti dubio.

5 Sextum dubium, an appellatio ſuſpendat decreta viſitationis? & an poſſit Epiſcopus viſitans recuſari vt ſuſpectus? Concil. Trid. ſuper *cap.10.ſeſſ.24.de refor.* cenſuit, quod aut Epiſcopus procedit in viſitatione, ad correctionem morum, non compilato proceſſu, & non poteſt imponere pœnam ordinariam, nec iſto caſu admittitur appellatio ad effectum ſuſpenſiuum, ſed deuolutiuum tantùm; nec poteſt recuſari vti ſuſpectus; habetur etiam *in cap. ad noſtram, cap. repr ehenſibilis, cap. cum ſpeciali, in fine, de appell.* aut vult viſitare compilato proceſſu, & poteſt imponere pœnam ordinariam: & iſto caſu admittitur appellatio, etiam ad effectum ſuſpenſiuum, ac recuſatio; & ità procedit *text. in d. cap. 10.*

6 Septimum dubium, an in viſitatione poſſit exigi iuramentum? Concluſio fit, quòd in viſitatione generali, ſiue præparatoria non poteſt exigi; ſed in ſpeciali ſic, *cap. Romana, §. ſane, de cenſ. 6. vbi omnes, Speculator de inquiſ. §. quando.* Dicitur autem viſitatio generalis, quando Prælatus propoſito verbo Dei, inquirit de vita, & conuerſatione miniſtrantium in Eccleſia, & de cæteris, quæ ad ſuum officium ſpectant, quæque ſint corrigenda, aut reformanda. Specialis verò dicitur ſolemnis inquiſitio, quæ fit contra aliquem infamatum, *iuxta c. qualiter, & quando, de accuſat. Speculator vbi ſupra; colligitur ex dict. §. ſane, Socinus, vbi ſupra lib. 10. q. 5.* Vnde à principio non poteſt viſitator aliquem cogere iuramento, ad dicendum quidquid ſcit de vita clericorum, & quæ ſint corrigenda; ſed ſimpliciter quærat, & volentem reſpondere audiat. Et cùm aliqua ſine iuramento relata fuerint, poterit poſteà ſpecialiter inquirendo exigere iuramentum. *Archid. & Ioannes Monach. in dict. §. ſane,* & ne viſitatio reddatur eluſoria, poteſt loco iuramenti imponi ſententia excommunicationis, *vt dicit Innoc. in d. §. ſane,* non tamen ſunt reuelanda delicta occulta. *Archid. & Ioan. Monach. ibidem, ſed vide in Manuali cap. 34. 35.*

7 Octauum dubium, ſi viſitati, in quorum electione eſt, præſtare procurationem Epiſcopo in victualibus, vel in pecunia, *iuxta cap. felicis, de cenſib. in 6. & cap. 3. ſeſſ. 24. de refor.* elegerint vno anno eam præſtare in pecunia, an poſſint anno ſequenti variare, & eam præſtare in victualibus? Concluſio fit, quòd poſſunt variare. *Ioan. And. in d. cap. felicis, Soc. vbi 5. lib. 11. q. 6.*

8 Nonum dubium, an Epiſcopus poſſit in viſitatione facere edictum cõtra nominatam perſonam, nempe, vt quicunq; aliquid ſcit contra Rectorem Eccleſię denunciet? Concluſio fit, non licere; quia tenderet in maximum detrimentum famæ cle-

clericorũ, quorum famam ſi laici tenentur (pro ſuo poſſe) non lædere, & occultare eorum delicta, exemplo Conſtantini Imperatoris, *cap. in ſcripturis, 96. diſtinct.* tãtò magis Prælatus, maximè enim laici ſolent eſſe clericis infeſti, *cap. laicos, 2. quæſt. 6.* ſed poteſt ab aliquibus de parochia, honeſtis, & fide dignis ſe informare. *Ita Speculat. vbi ſupra, Socin. d. tract. 10. quæſt. 1.* vbi etiam dicunt,
9 quòd nec debet chartulas recipere; quas ſæpè ruſtici contra ſuos Rectores clanculo offerunt, *argum. cap. inquiſitionis, de accuſat.*

10 Decimum dubium, an Epiſcopus poſſit compellere beneficiatum, qui poſſedit beneficium per decennium, ad oſtendendum eius titulum. Concluſio ſit negatiua, ſed tantum poteſt compellere ad iurãdum, ſe habere titulum, *Oſtien. communiter receptus in cap. licet Heli, de Simon. vbi Card. Abb. & Felin.* nec triennalis ſuffragatur quoad Epiſcopum. *Caſſad. deciſ. 8. ſuper regul. Cancell. Nauar. in conſ. 4. de officio ordinar.* Poteſt tamen Epiſcopus aſſumere in ſe onus probandi defectum tituli, contra antiquum poſſeſſorem. *Dominicus, & Franch. in cap. ordinarij, de officio ordin. in ſexto. Abbas, & Felin. vbi ſupra.* Præterea
11 notandum, non ſufficere viſitatori videre bullas ſacerdotij alicuius presbyteri, & non bullas aliorum ordinum inferiorum, niſi concurrat diuturnitas temporis, & Epiſcopus, qui contulit ordinem presbyteratus, fuerit prudens, bonæ vitæ, & doctus. *Felin. in cap. ſuper his, de accuſat.*

12 Vndecimum dubiũ, an Epiſcopo viſitanti debeantur vecturæ equorũ, vel ferraturæ pro equis, aut aliæ impenſæ factæ in via? *Doctores in c. 1. §. procurationes, de cenſib. in 6. communiter concludunt*, quòd prædicta non debeantur; ſed tantùm victualia pro equis: de ferraturis eſt *textus in Clem. 2. de cenſib.*

13 Duodecimum dubium, an poſſit Epiſcopus viſitans, panes integros, & capones, & alia fragmenta, quæ remanent in menſa, ſecum deferre? Dicendum eſt, quòd non poſſit; ſed tantùm fragmenta, quæ remanent in menſa, poterit erogare pauperibus illius loci, in quo viſitat, *d. Clem. 2. vbi Boniſ. Imola, Anchar. Socin. dict. lib. 10. quæſt. 1.* Nec etiam viſitator poteſt recipere eſculenta, & poculenta domum portanda, ſed tantum ibidem comedenda, ſecundum tutiorem opinionem *Ioan. Andreas Gemin. in d. ꝯ. §. procurationes.* Vltimò notandum, quòd Epiſcopus in viſitatione poteſt inquirere contra laicos, non ſolum de criminibus Eccleſiaſticis, ſed de omni crimine, ad finem tamen non puniendi, ſed correctionis faciendæ, & pœnitentiæ imponendæ. Ita *Imola, Dominicus Franchus, in dict. cap. Romana, Socinus quæſt. 13. verſic. vtrum laici. Felin. in cap. cum ſit generale, de foro compet.* & ita quotidie ſeruatur, quod in viſitatione fiunt monitiones in genere contra omnes ſcientes maleficos, ſtrigas, hæreticos, necnon concubinarios publicos, blaſphemos, adulteros, & alios peccatores notorios, ad finem admonendi, & corrigendi eos, prout etiam tradit *Specul. de inquiſition. §. quando, probatur in dict. cap. Romana, ibi;* (populo-

rum

rum viſitationem intentus)de ma-
teria viſitationis,vide plura in Ma-
nuali Paſtorum *cap.34.& 35.*

N.2. In fine notanda eſt ſingularis
deciſio Vincentij de Franchis præ-
14 ſidis Neap.701.in qua pariter de-
terminat,capitula Regni Neapoli-
tani non procedere, non dato vio-
lento ſpolio,& proinde fuerunt ex-
cluſi quidam pupilli,prætendentes
fuiſſe expoliatos, ex quo eorum
mater vendiderat quoddam eo-
rum prædium perſonæ Eccleſiaſti-
cæ, cum nulla violentia fuiſſet il-
lata.

Præterea notandum ſingulari-
ter,quod recurſus in cauſis benefi-
cialibus, & alijs Eccleſiaſticis ad
15 Iudices laicos pro obtinendis in-
hibitionibus, & alijs impedimen-
tis,eſt à iure reprobatus, *cap. quali-
ter, & quando, de iudicijs*: & recur-
rens eſt ipſo iure excommunica-
tus, *c. nouerit, c. graue, de ſentent. ex-
comm. in bulla Cœnæ Domini,§.16.* &
committit ſacrilegium. *Caietanus in
ſumma, in verbo, excommunicatio, c.
30. & ſeq.* &, quod eſt notandum,
cadit ab omni iure, tàm in poſſeſ-
ſorio, quàm in petitorio, quod ha-
bet, ſeu prætendit in beneficio,
iuxta conſt. Innoc. IV. quæ incipit,
*officij noſtri, & ita fuit iudicatum in Ro-
ta Romana contra Abb. Sellatolum, vt
teſtatur Farinac. conſ.68. num.5.* nec
excuſari poteſt ex traditis per *Co-
uar. pract. quæſt. cap.35.num.3.* nam
etiam ſi Iudex Eccleſiaſticus malè
procedat,non poteſt iudex ſæcula-
ris ſupplere negligentiam Eccle-
ſiaſtici, qui ipſo poteſtate, & au-
ctoritate eſt maior, vt declarant
omnes Doctores *in d. cap. qualiter,
& quando, videlicet Ioannes Andreas,
Abb. antiq. Collect. Card. Anchar. Bu-
trius, Abbas, Imola, Barbat.* ſed illius
negligentiam Eccleſiaſticus ſup-
plet, *cap. Ex tranſmiſſa, c. licet, cum
ſequenti, de foro compet.* ſuperiorita-
tem autem iuriſdictionis Eccleſia-
ſticæ probant *cap. ſolitæ, de maior. &
obed. c. denique, 96. diſt. & Clem. Ro-
man. de iureiur.* & ita fuit conſidera-
tum, & reſolutum per Rotam Ro-
manam in vna Oſcenſ. coram Illu-
ſtriſs. Blanchetto x. Aprilis 1595.
& in alia Oſcen. canonicatus 1. De-
cemb.1595. coram Domino Pegna
fuit idem deciſum, ac dictum, benè
fuiſſe declaratum excommunica-
tum quendam Paulum, ob recur-
ſum ad tribunal ſæculare, qui ob-
tinuerat inhibitionem iudici Eccle-
ſiaſtico, ne, appellatione pendente,
aliud innouaret, ac fuit dictum non
eſſe attendendam copioſam tur-
bam Doctorum, quibus ille Paulus
defendebatur, aſſerentium licitos
eſſe in quibuſdam caſibus recurſus
ad iudices ſæculares; quoniam ſa-
crorum Canonum auctoritas illis
omnibus præponderabat, per quã
etiam excludebatur prætenſa anti-
quiſſima conſuetudo nonnullarum
prouinciarum, de qua teſtabantur
*Couar. pract. quæſt. cap.35. Nauar. in
manuali cap.27. num.70. Menoch. de
retinenda poſſeſſ. remed. 3. num.565.*
dicebatur enim, talem conſuetudi-
nem tanquam improbatam, ac ſa-
cris canonibus inimicam, quæ cle-
ricos iuriſdictioni laicorum ſuppo-
nit, non fuiſſe attendendam, *cap.
qualiter, & quando, vbi communiter
Doctores, & Abb. num.7. de iudicijs,
Marian. Socin. in cap. ſi quis clericus,*

num.

*num.*28. *& in cap. ſanè, num.*10. *de foro compet. Rota deciſ.*10. *de conſuet. in antiquis*. Ex his etiam Rotæ deciſionibus, & alijs intendit *Dominus Farinac. in dict. conſ.*68. probare, incurriſſe ſupradictas pœnas quendam Ferdinandum, qui lite pendente ſuper beneficio Sancti Petri coram Reuerendiſſimo Epiſcopo Caputaquenſi, ſiue illius Vicario delegato Apoſtolico, inter ipſum, & quendam D. Nicolaum, declinãdo Eccleſiaſticum expreſsè proteſtatus fuit de pendentia litis coram iudice ſæculari, ad quem habuerat recurſum, item in vna Leodien. Canonicatus die 11. Martij 1596. corã eodem Illuſtriſs. Blanchetto fuit dictum ad probandum recurſum ad Curiam ſæcularem; Rotam pluries fidem adhibuiſſe iuribus minus formiter extractis propter difficultatem illam extrahendi ſeruatis ſeruandis; & excommunicatum ob recurſum non eſſe abſoluendum, niſi prius conſtito de paritione. Item in alia Vlyſſiboneṅ. beneficij 16. Ianuarij 1598.
16 coram D. Litta fuit declaratum, clericum, qui habuerat recurſum ad Curiam ſæcularem pro impedienda executione iuſtitiæ ordinarij, incidiſſe in excommunicationem bullæ in Cœna Domini, & fuiſſe effectum incapacem fructuũ beneficij, & Capitulum non teneri ad aliquos fructus, ad notata per *Doctores communiter in cap. Paſtoralis, §. verum, de appellat. Puteus deciſ.*28. *lib.*1. & in alia Brixien. clericatus die 26. Ianuarij 1598. coram Orano fuit dictum, recurſum ad
17 Curiam ſæcularem eſſe improbatum, etiam ad finem impediendi executionem alicuius mandati nulliter relaxati, ac fuit dictum recurſum ad Curiam ſæcularem præſumi obtentum ab eo, de cuius inte-
18 reſſe agitur, *ad Bart. in l. final. ff. de quæſtionib.*

Notandum etiam, quod Auctor praxis, ex dictis in Praxi, de remedio capitulorum Regni, & ex allegatis in annotatione deciſionis Vincẽtij de Franchis, non intendit, nec fuit eius intentio diſputare de validitate dictorum remediorum capitulorum, ſi ſint approbata, necne à ſacris canonibus, ſed tantum retulit limitationem eorundem laicorum, ſtantibus eorum prætenſionibus ſuper validitate dictorum remediorum, quamuis dicta remedia vbique à iudicibus Eccleſiaſticis non tolerentur, & in Francia Prælati aduerſus ea vtuntur excommunicatione, vt habetur *in tractatu Bertrandi iuriſdictionum in ſecundo articulo laicorum*, qui tractatus eſt impreſſus in fine tractatus de regalibus Regni Franciæ in reſponſione Prælatorum ad ſecundum articulum, ſeu caput datum coram Rege contra Epiſcopos, tanquam turbatores iuriſdictionis hac via; nam Prælati reſponderunt, quod, quando clericus turbat poſſeſſionem laicorum, innouat, impedimentum apponit, vel violentiam facit, laicus eſt actor, & clericus eſt reus, & cum de iure, & conſuetudine actor teneatur ſequi forum rei, non eſt irrationabile, ſi in talibus Eccleſia cognitionem habeat, alias ſequeretur, quod iudices ſæculares pro voluntate ſua habe-

haberent cognitionem Clericorum pro eo,quod dicerent hoc,vel illud eſſe caput nouitatis, tantò magis, quia in talibus impedimentis, vel violentijs ſunt prodita remedia de iure, nempe interdicta, quæ ſunt perſonalia, licet in rem videantur concepta, *l.1.§.final.ff.de interdict.* Præterea poſſent Epiſcopi clericos turbatos à laicis defendere extraiudicialiter cenſuris, & traherent laicos ad eorum tribunal,& ipſi Iudices laici nihil poſſent dicere, & hoc modo turbaretur totus mundus: ſed, vt dictum eſt, Auctor non intendit de illorum validitate diſputare, quia multa dici poſſent circa materiam viſitationis, & procurationis, vide plura in Manuali Paſtorum,*cap.34.& 35.*Non tamen prætereundum, quod Epiſcopus poteſt tanquam Apoſtolicæ Sedis delegatus tàm iu viſitatione, quàm extrà inquirere, viſitare, & punire Capellanos, miniſtros, & ſeruientes Eccleſijs, militum ſancti
12 Ioannis Hieroſolymitani, exceptis tamen ijs, qui Eccleſijs,alijſque locis, dictorum militum, actu ſeruiunt, & intra eorum ſepta, & domos reſident, ac ſub eorum obedientia viuunt, quæ omnia debere ſimul concurrere intelligantur,ſiue ijs,qui legitimè,& ſecundum regulam prædictæ religionis profeſſionem fecerint,de qua loci ordinario conſtare debeat. Ita habetur in Bulla Gregorij XIII. quæ incipit: *Circumſpecta*, nec poſſunt ſe tueri Capellani, quod prima die aſſumptionis habitus emiſerint profeſſionem,quia Conc.Trident.*cap.15. ſeſſ.25.de regularibus*,vt in quacumque religione non fiat profeſſio ante probationis annum, procedit etiam in religione S. Ioannis Hieroſolymitani, cuius priuilegia redacta ſunt ad formam Conc.Trid. & fertur etiam fuiſſe declaratum à ſacra Congregatione Conc.Trid.

SVMMARIVM.

1 *Statutum Epiſcopi, excommunicans accedentes ad monaſteria Monialium exempta, an vigeat: & quid Neap. ſeruetur.*

2 *Regulares non poſſunt alloqui moniales ſine licentia, obtenta à Sacra Congregatione.*

3 *Equites Hieroſolymitani quando veniant appellatione regularium.*

De ſtatuto Epiſcopi excommunicante accedentes ad Monaſterium Monialium exempta. Cap. XXXIV.

1 DVbitatum fuit in Curia Archiepiſc. Neapol. an valeat ſtatutum Epiſcopi, excommunicans accedentes ad Monaſteria Monialium exempta, ſubdita regularibus, quæ Epiſcoporum iuriſdictioni non ſubſunt, exiſtentia intra Diœceſim? Et partem negatiuam ex pluribus rationibus tenet *Petrus de Anchar. in cap.1.de ſtatu regularium,in ſexto.Felin.in cap.fin.de foro competenti*. In contrarium eſt cõmunis opinio Doctorum, quòd valeat tale ſtatutum, & liget ſubditos accedentes ad talia monaſteria, quam tenent *Geminianus, & Franchus in dict.cap.1.de ſtatu regularium, in ſexto. Angel. in verbo, ſtatutum,*

tum, 3. *Sil. in verbo, excommunicatio*, 2.*num*.3.*Henriquez de Bottis, de ſynodo Epiſcopi, part.3.art.1.concl.13.nu.*40.*Rolandus à Valle, conſ.33.vol.3. Iaſon in conſ.* 83. *vol.*1. dicit tamen *Rolandus*, quod eſt facienda ſpecialis mentio de monaſterijs exemptis; aliàs, ſi ſtatutum ſimpliciter loqueretur, non includeret accedentes ad mònaſteria exempta: pro qua opinione facit *textus in cap. monaſteria, de vita, & honeſtate clericorum*, vbi ad Epiſcopum ſpectat prouidere circa acceſſum ad monaſteria, nec fit diſtinctio an ſint exempta, vel non. Idem videtur facere Conc. Trid. *ſeſſ.*25.*de regular.c.*5. vbi Epiſcopi, tamquam Apoſtolicæ Sedis delegati, in monaſterijs Sanctimonialium exemptis, poſſunt ſe intromittere, & curam habere clauſuræ monaſteriorum; & acceſſus ad dicta monaſteria videtur pertinere ad clauſuram; & ita ſeruatur in Cur. Neapol. in qua excommunicantur in ſpecie accedentes ad talia monaſteria, & omnes accedentes petunt licentiam à Curia Archiep. & Sacra Cong. Concil. Trid. cenſuiſſe fertur, talem conſue-
2 tudinem eſſe ſeruandam. Notandum etiam, quòd regulares cuiuſcumque ordinis non poſſunt alloqui Moniales, vel aliàs mulieres, exiſtentes in Monaſterijs, nec commorari in monaſterijs Monialium, ſub grauiſſimis pœnis, ſine licentia Sacræ Congregationis regularium, ex decreto dictæ Congregationis: & in Curia Archiep. neque conceditur licentia alloquendi Moniales regularibus nouitijs, nec etiam Equitibus Sancti Ioannis Hieroſo-
3 lymitani, qui dicuntur largo modo regulares, & in fauorabilibus veniunt appellatione regularium, non in odioſis; niſi dicatur, quicumque regularis, *Abbas in rubrica de regularibus. Sil. in verbo, religio.*§.1. & in dicto decreto ſunt talia verba, vel æquipollentia, cuiuſcumque ordinis.

SVMMARIVM.

1 *Delicta omnia ſunt publica de iure canonico.*
2 *Laicus quilibet admittitur ad denunciandum delicta clericorum in Cur. Archiep.*
3 *Iudex Eccleſiaſticus poteſt de iure canonico procedere ex officio, ſuper omni delicto.*
4 *Adulterium clerici an poſſit puniri ex officio.*
5 *Denunciator non facit partē in iudicio.*
6 *Denunciator non eſt citandus.*
7 *Denunciator poteſt aſſiſtere in iudicio; & quid ſeruetur in Cur. Archiep. Neap.*
8 *Parochiani admittuntur ad faciendum partem in iudicio contra Parochum.*
9 *Denunciator habetur pro teſte in qualibet cauſa, aliquibus concurrentibus.*

De modo procedendi in delictis de iure canonico, & de denunciatore. Cap. XXXV.

1 DE iure canonico omnia delicta ſunt publica, ita quòd cuilibet de populo competit accuſatio. *Gloſſ. in cap. infames, 6. q. 1. in verbo, fures*, communis opinio, de qua teſtatur *Clar. in praxi*, §.1.*nu*.6.

2 & in Curia Archiepiſc. omnes ad-
mittuntur ad denunciandum quęli-
bet delicta clericorum; ſiue ſint cle-
rici, ſiue laici, etiam inimici, non
obſtante *tex. in cap. cum P. Manconel-
la, de accuſat.* cum diſtinctione, de
qua ibi per Doctores, præſertim
per *Felin. & in capit. ex parte Adæ:
de teſtib.* idque ex antiquiſſima ob-
ſeruantia, ad corrigendos mores
clericorum: & ſolet dici, quòd ini-
mici delicta pandunt, ſed habetur
3 conſideratio teſtium: & licet de iu-
re canonico Iudex poſſit ex officio
procedere ſuper omni crimine, iux-
ta communem, de qua teſtatur *Ma-
rian. in capit. qualiter, & quando, il ſe-
condo, de accuſat. Clar. in § fin. q. 3.*
4 idq; ſe ſeruetur in Curia Archiepiſc.
non tamen procedit ex officio ſu-
per adulterio, abſque querela viri,
propter periculum mortis vxoris,
ſi ſciretur adulterium à viro, &
propter infamiam viri, vt etiam
dicit *Diaz in cap. 65. in praxi canoni-
ca,* qui limitat, quando adulterium
eſſet publicum, & notorium, & ma-
ritus eſſet perſona vilis, qui illud
ſciret, & paruipenderet; dicit ta-
men, quòd quando adulterium eſt
occultum, & maritus potens, poſ-
ſunt, & debent clerici puniri pro-
ceſſu camerario, & familiari diſci-
plina corrigi, ac etiam relegari, ſine
expreſſione cauſæ in ſententia.
Quod vltimum eſt valde periculo-
ſum, nec vidi in Curia ſeruari; poſ-
ſet namque proceſſus camerarius,
vel cauſa relegationis peruenire ad
notitiam viri. Item ad tollenda ſcan-
dala, & infamias familiarum, neque
Curia procedit ex officio contra
clericos, committentes quęuis pec-
cata carnis cum mulieribus, quæ
habentur pro honeſtis; ad remo-
uenda homicidia, quando veriſimi-
liter à conſanguineis timentur;
5 aliàs ſecus. Circa denunciationes,
quæ frequentes in Curia ſunt, eſt
menti tenendum, quod denuncia-
tor non admittitur ad faciendum
partem in iudicio. *Marant. in ſpecul.
6. part. verſic.* & peruenitur aliquan-
do per viam denunciationis; nec eſt
6 citandus, ſecundum *Bald. in l. ea qui-
dem, C. de accuſat.* qui dicit, quòd
poteſt tantum aſſiſtere in iudicio;
& in Curia Archiepiſc. ſolet admit-
7 ti ad aſſiſtendum, tamquam fiſco
adhærens, vel fiſci coadiutor, & ſo-
lum admittuntur ad faciendum
partem in iudicio, qui habent in-
tereſſe. Vidi etiam admiſſos ad fa-
ciendum partem in iudicio paro-
chianos contra Parochum, cuius
delicta denunciauerunt; quia eo-
rum intereſt habere bonum paſto-
rem. *Abb. & Felin. in d. cap. ex parte
8 Adæ.* Sed ſolet dubitari, an denun-
ciator poſſit deſeruire pro teſte in
qualibet cauſa, etiam quæ non ſit
Sanctæ fidei, vel matrimonialis, *iux-
ta tradita à nobis ſup. in cap. 23. & 27.*
& veritas eſt, quòd in qualibet cau-
ſa poteſt eſſe teſtis, aliquibus con-
currentibus; nempe, quòd denun-
ciator nullum commodum, lau-
dem, vituperium, & dedecus ſit re-
portaturus ex denunciatione, &
petat correctionem fratris, non
pœnam ordinariam, vel aliud gra-
ue præiudicium denunciato inferri.
Ita *Abb. notabiliter in capit. in omni
negotio, de teſtibus,* quem ſequitur
Aretin. Triuiſan. deciſ. pulchre. Pro-
bant etiam in leuibus denuncia-
tores

tores publici, qui ex neceſſitate officij denunciant, *Abb. vbi ſup. Farinac. de teſt. lib. q. 60. num. 62.* latè.

SVMMARIVM.

1 *Nobiles clerici non mittuntur ad triremes in Curia Archiepiſc. Neap.*
Limita in crimine falſi, num. 2.
Limita in cauſis Sanctæ Fidei, nu. 3.
4 *Clericus, ſicut quilibet nobilis, non tenetur recanere palidoniam.*
5 *Clerico non poteſt imponi pœnitentia ſolemnis, ſed publica.*
6 *Clericus propter honeſtatem, non debet fuſtibus cædi extra Eccleſiam.*
7 *Clericus propter offenſam, factam laico, non tenetur illi genu flectere.*
8 *Clerici in Curia Archiepiſc. Neap. tractibus chordæ non afficiuntur in publico.*

De clericorum nobilium pœnis.
Cap. XXXVI.

1 SEruatur in Curia Archiepiſc. Neap. quòd clerici, filij Doctorum, vel aliàs nobiles, non condemnantur ad triremes, ſed rele-
2 gantur; vel carceribus mancipantur; vel in exilium mittuntur; aut condemnantur ad miniſtrandum infirmis in aliquo hoſpitali; id enim debet ſeruare Iudex Eccleſiaſticus, quia poſſent oriri ſcandala, vt dicit notabiliter *Abb. in cap. grauem, de pœnis, per illum text.* & nedum nobiles, ſed etiam populares diuites, & honeſtiores ad pœnas ignominioſas condemnari non debent. *Bartol. in l. capitalium, §. ſerui cæſi, ff. de pœnis, Abb. in cap. paſtoralis, de officio delegat. tradit Domin. Fabius de Anna, Regius Conſiliarius, in ſuo conſil.* 34. In crimine verò falſi non habetur ratio nobilitatis, vt contigit anno 1597. fuit enim condemnatus ad triremes per ſeptennium quidam clericus nobilis, ex quo cum apochis falſis fuerat furatus à banco certam pecuniæ quantitatem, & nobilitas non alleuiat pœnam falſi, *Afflict.* latè *deciſ. vlt. Tiraquell. de pœnis, cauſa* 21. *num.* 23. ſic etiam in cauſis Sanctæ Fidei non habetur ratio nobilitatis. *Archid. in capit. qui contra,* 14. *quæſt.* 1. *Felin. in dict. capit. paſtoralis, Tiraquell. vbi ſup. num.* 25. & in Cu-
3 ria Archiepiſc. Neapol. nobiles, ſiue clerici, ſiue laici mittuntur ad triremes pro cauſis Sanctæ Fidei. Conatur autem Curia pro poſſe non condemnare clericos ignobiles ad triremes; ſed, ſi habent vnde ſe alant, condemnat ad carceres; nam ſimpliciores ſolent ſcandalizari, conſpiciendo clericos, maximè ſacerdotes, remigantes in triremibus; eſt enim magna dignitas clericorum; & proinde clerico,
4 qui alicui crimen falſo obiecit, ſufficit, ſi petat veniam, *cap. clericus, 46. diſt.* nō tamen tenetur recantare palinodiam, quemadmodum nec tenetur quilibet alius nobilis, *Boer. conſil. 4. num. 4. Petrus Placa in epitome delictorum, lib. 1. cap. 1. num. 24. Ignat. Lopez ſuper cap. 66. praxis Diaz.* Quidquid in contrarium dicat ipſe *Diaz*, qui ab alijs reprobatur. Nec etiam clerico poteſt imponi pœnitentia ſolemnis, *cap. confirmandum, cap. illud, 50. diſt.* pœnitentia verò publica ſic, *cap. ſacerdos, de pœnit. diſt. 6. capit. praeſ-*

byterum, 18. *diſtinct.* Rationem aſſignat *Card. de Turrecramata in dict. cap. confirmandum*. Facit Concil. Trident. *cap.* 8. *ſeſſ.* 24. *de reformat.* & in Curia Archiep. clerici in cauſis Sanctæ Fidei ſolent abiurare de vehementi in camera Vicarij, vel loco tribunalis, non in Eccleſia,
6 quemadmodum laici. Item clericus propter honeſtatem, non debet verberibus cædi, extra Eccleſiam, ſed in Eccleſia, & per clericum, vt dicit *Abb. in capit. inter alia: de immunit. Eccleſ.* Nec clericus propter offenſam factam laico, tenetur illi genu flectere; cùm iſtud non fieret ſine iniuria clericali; ſed debet ſatisfacere rationabiliter, data pecunia, vel petendo veniam, vt dicit *Anton. in capit. contingit, il primo, de ſententia excommunicationis*; nec in Curia Archiepiſc. clerici tractibus cordæ publicè afficiuntur; & cum torquere reos clericos exiſtimetur officium viliſſimum, curſores Curiæ Archiepiſc. qui ſunt clerici, id non faciunt, ſed laici, ex antiqua conſuetudine, *iuxta notata per Doct. in capit. vniuerſitatis de ſentent. excommunicat.*

SVMMARIVM.

1 *Monitio facta in ſynodo habet vim trinæ monitionis.*
2 *Monitio ſpecialis requiritur ad incurrendam pœnam, à iure impoſitam.*
3 *Monitio contra concubinarios iuxta Conc. Trid.* cap. 14. ſeſ. 25. de refor. *debet eſſe ſpecialis.*
4 *Monitio non requiritur contra concubinarium notorium.*
5 *Laici concubinarij quomodo puniantur in Cur. Neapolitana.*
6 *Concubinarius etiam notorius non poteſt priuari beneficijs abſque monitionibus iux. Conc. Trid.*
7 *Sententia priuationis beneficiorum contra concubinarios non eſt feſtinanter proferenda propter fragilitatem hominum, ſed cum magna conſideratione.*
8 *Probatio debet eſſe concludens quando agitur de priuatione beneficij, & non ſufficit per præſumptiones.*
9 *Concubinarius dicitur clericus, etiam ſi in domo propriè concubinam non retineat, ſi probetur carnalis commiſtio, & diffamatio.*
10 *Clericus propter ſimplicem fornicationem punitur arbitrio Iudicis, ſed non priuatur beneficio.*

De concubinarijs. Cap. XXXVII.

1 MOnitio facta in ſynodo habet vim trinę monitionis, *Io. Andr. Petrus de Anchar. Anton. in capit. 2. ne clerici, vel monachi, Cepoll. conſ.* 11. *Clarus*, §. *fin. q.* 36. Ve-
2 rum, quando tractatur de incurrendo pœnam impoſitam à iure poſt trinam monitionem, monitio debet eſſe ſpecialis in perſonam facta, *iuxta Gloſſ. in Clem. 1. de vita, & honeſt. clericorum: vbi Cardin. Imola, Boniſ. & alij.* Hinc fuit dictum in Curia Neapol. quòd monitio contra clericos concubinarios, de qua in Concil. Trid. *cap.* 14. *ſeſ.* 25. *de reform.* debet eſſe ſpecialis, & non ſufficit generalis facta in ſynodo; & ita etiam declarauit Sacra Congre-
4 gatio ſuper *d. cap.* 14. Item fuit dictum in Curia Archiep. & obſeruatum, quod monitio non requiritur ad pu-

ad puniendum concubinarium notorium,ex notabili doctrina Abbatis, *in cap. tua nos, de cohab. clericorum, & mulierum*, vbi id dicit, & Concilium Trident. non loquitur de concubinario notorio, nec etiam prohibet concubinarios puniri alijs pœnis à iuris ſtatutis,vt in *dict. capit.* 14. & ſic fuit exul factus à diœceſi Neap. per plures annos quidam concubinarius notorius, qui numquam fuerat monitus, & per aliquot annos perſeuerauerat
5 in concubinatu. Item Curia Archiep. procedit contra laicos ad pęnas pecuniarias vltra cenſuras,quia Conc. Trid. *cap.8. ſeſſ.24.de reform. matrim.* non tollit alias pœnas iuris, vt plùries declarauit Sacr. Congregat. immo poſſet procedere ad carcerationem,& ad alias pęnas; quia concubinatus eſt crimen Eccleſiaſticum, *Abb. in c. cum ſit, num.25. de foro compet.* & eſt communis opinio, vt dicit *Clarus in §.fin. q.37.* & anno 1589.ex litteris Illuſtriſſimi,& Reuerendiſſimi D.Cardinalis de Montealto nomine Sixti Quinti fuit iniunctum omnibus Epiſcopis Regni, vt contra concubinarios procederent, prout Sacri Canones, & Concil. Trident. mandant, in quibus litteris dicebatur talem fuiſſe voluntatem Regis Philippi II. ſignificatam per litteras directas Proregi Neapol. & quod in procedendo Epiſcopi excluderent omnem auaritiæ ſuſpicionem.

Animaduertendum,quod quamuis clericus concubinarius notorius
6 poſſit puniri abſque aliqua monitione, *ex capit. tua nos,de cohabit. cleric.& mul.& ibi Abb.* tamen ad priuationem beneficiorum abſque monitione perueniri non poteſt, *iuxta cap. ſicut, cap. ſi autem, eodem tit. Concil.Trident.ſeſſ.25. capit. 14. de reformatione*; ita cenſuit Rota Romana in vna monaſterij Sancti Manſueti die 27. Ianuarij 1597. coram Domino Penia, quæ eſt impreſſa inter conſilia Farinacij *conſil.* 80. in qua etiam Domini dixerunt, concubinarios acri cenſura coercendos eſſe, ob tria potiſſimum mala, quæ in rempub. Chriſtianam committunt. Primum,quia aliorum, maximè verò laicorum corda ſcandalizantur. Secundum, quoniam officium Eccleſiaſticum vituperatur. Tertium, quoniam præſtatur materia peccandi. *Concil. Trident. dict. cap.*14. tamen concluſerunt,cum agitur de priuatione
7 beneficiorum, non eſſe raptim, & feſtinanter ſententias priuationis proferendas, ſed propter fragilitatem humanam, & pronitatem in venereas voluptates, quarum occultis illecebris, velut acribus tormentis viri etiam ſancti ſæpè torquentur, penſanda eſſe diligenter
8 pondera probationum. Concluſerunt etiam domini, concubinatum non probari præſumptionibus, ſed eſſe probandum concludentibus probationibus, quando agitur ad pœnam priuationis, etiam ſi ciuiliter ageretur: quod regulariter verum eſt in omnibus delictis, in quibus agitur ad priuationem, veluti in ſimonia, vſura, & ſimilibus. *Gloſ. in capit. veniens, el primo, vbi Abb. num. 4. & Decius num. 8. de teſtibus, Alciatus conſil. 2. numer. 41. lib. 1. Natta conſil.299. numer. 15. lib.2.* &

hanc ſententiam Rota amplexa eſt in multis cauſis, vt teſtatur *Pena in dicta deciſione*. Dixerunt etiam ibidem Domini de Rota, quod licet de iure ciuili, vt probetur concubinatus, requiratur continua cohabitatio, communis lectus, & menſa, *iuxta Gloſſam in l. Concubinam, ff. de concubinis, & Præpoſitum in Rubrica de ſponſalibus*; tamen
9 Rota non ſequitur hanc opinionem, ſecundum quam facilè eſſet clericis concubinas domi non retinendo eludere pœnas à ſacris canonibus latas contra concubinarios, ſed aliam, quam tenet *Bernardus Diaz in Praxi cap. 80. de concubinarijs*; vbi illum clericum concubinarium rectè dicit, & eſſe putat, qui etiam in aliena domo notam fœminam habet, cui ſolet carnaliter commiſceri, ſed de conſuetudine conſtet, & diffamatus eſt in ſua, vel ipſius fœminæ vicinia.

Item notandum, quòd clericus pro ſimplici fornicatione debet pu-
10 niri arbitrio Iudicis; non tamen pœna depoſitionis. *Gloſ. ſingularis, in cap. Maximianus, diſt. 81. & in c. lator, 2. q. 7.* & eſt communis opinio, vt dicunt *Dec. & Felin. in cap. at ſi clerici, de iudicijs*.

Item notandum, quod Epiſcopus procedens contra laicos concubinarios, *iuxta cap. 8. ſeſſ. 24. de reform. matrim.* non tenetur ſeruare trinam monitionem, quando vult pœnis pecuniarijs, vel alijs mulctare, ſed tantum quando vult ferre ſententiam excommunicationis. Ita fertur declaraſſe Sacra Congregatio, & etiam quod contra concubinarios poteſt procedi in viſitatione, vel ex officio, & omnibus temporibus, & modis, & quod vbi eſt conſuetudo, quod contra concubinarios procedatur, ſub certo modo, & præfixione certæ pœnæ, poteſt procedi, non obſtante decreto Concil. Trident. niſi tamen vellet eos Epiſcopus excommunicare, quia tunc debet ſeruari decretum *dict. cap. 8. & quod d. cap. 8.* procedit etiam in eo, qui cum diuerſis concubinis deprehenditur.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus poteſt exercere iuriſdictionem contentioſam in aliena diœceſi, de conſenſu Diœceſani; & quid Neap. ſeruetur.*

2 *Epiſcopus non poteſt indicare ſubditum inuitum in aliena diœceſi.*

3 *Curia Archiep. Neap. quando carcerat alienos ſubditos ad inſtantiam ſuorum Epiſcoporum.*

4 *Epiſcopus poteſt reſiſtere delegato, quando non ſeruat cap. ſtatutum, de reſcript. in 6.*

5 *Iudici exequenti ſententiam nullam poteſt impunè reſiſti.*

6 *Delegatus Papæ ſi delinquat in delegatione, quando poſſit ab Ordinario puniri.*

7 *Delegatus Papæ an poſſit exequi ſententiam, ſine requiſitione Ordinarij.*

De Epiſcopo exercente iuriſdictionem in aliena Diœceſi. Cap. XXXVIII.

1 Communis Doctorum opinio eſt, de qua teſtatur *Abb. in capit. nouit. de officio Legati*, quòd Epiſcopus poteſt in aliena diœceſi de con-

de conſenſu diœceſani exercere iuriſdictionem contentioſam; & in Curia Archiep. Neap. ſeruatur, quòd, quando Epiſcopi petunt licentiam exercendi iuriſdictionem contentioſam in Ciuitate Neap. conceditur eis licentia, cum clauſula, dummodo fiat ſpecialis mentio dictæ licentiæ in vnoquoque actu ad remouendum præiudicium, quòd oriri poſſet ex dicto
2 exercitio. Eſt tamen notandum, quòd dicta licentia non præiudicat ſubditis Epiſcopi petentis, qui, niſi conſentiant, non poſſunt iudicari in aliena diœceſi; & ſi fuerint citati, non tenentur comparere. *Ita Ioan. Andr. in add. ad Spec. in tit. de citatione, §. contra citationem, verſ. item quòd Iudex, Soc. decit. art.* 18. *q.* 2. & eſt communis, vt dicit *Abb. in dict. cap. nouit.* ſi enim delegatus Papæ extra diœceſim non poteſt inuitis partibus ius dicere, *cap. ſtatutum, §. in nullo quoque, de reſcript. in 6.* tantò minus Ordinarius; idem tenet *Gloſſ. in cap. vt litigantes, de Officio Ordinar. in 6. & in Clement. vnica, de foro*
3 *compet. in verb. indulgemus.* Item ſeruat ipſa Curia Archiep. Neap. quòd non carcerat alienos ſubditos, ad requiſitionem ſuorum Epiſcoporum; niſi in litteris requiſitorijs exprimatur, informationem delicti eſſe captam, & decretum fuiſſe, procedendum eſſe ad carcerationem, prout de conſuetudine alibi à Iudicibus requiſitis ſeruatur; quamuis de iure poſſet etiam videre proceſſum, & poſteà carcerare, vt probat, & teſtatur *Rebuff. de litter. requiſit.* 2. *to. conſt. Foller. in conſtitut. Regni, Capitaneorum, num.* 86. nec etiam tenetur Epiſcopus affigere cedulones; ſeu denunciare excommunicatos ab alijs Epiſcopis; aut ipſorum ſententiam exequi, quando notoriæ ſunt iniuſtæ, *iuxta Gloſſ. Bonif. Anchar. & alios in Clementina vnica, de*
4 *foro compet.* Eſt etiam menti tenendum, quòd licet Epiſcopus teneatur exequi ſententiam delegati à Papa, etiam iniuſtam, quando poſt monitionem delegatus non vult acquieſcere, *cap. paſtoralis, de officio deleg.* tamen, ſi delegatus procedit notorie de facto, contra formam, *cap. ſtatutum, de reſcript. in 6.* poteſt Ordinarius loci ei de facto reſiſtere. Ita notabiliter *Io. Andr. in dict. cap. ſtatutum, §. final.* quem ſequitur *Franch. Nauar. in capit. cum contingat, de reſcript. remedio* 4. *num.* 25. & cautela eſt, quòd faciat prius proteſtationem, & poſteà poterit de facto reſiſtere.

Num. 4. Concluditur in Praxi, Ordinarium poſſe reſiſtere delegato procedendi de facto contra formam, *cap. ſtatutum, de reſcript. in 6.*
5 Adde *Innoc. in cap. ſi quando, de off. deleg.* vbi dicit, Ordinarium poſſe reſiſtere delegato, quando vellet procedere in caſu non incluſo in ſua commiſſione, & ibi latè *Abb. facit Gloſſa notab. in cap. ex litteris, eod. tit.* quæ dicit, poſſe reſiſti impune Iudici volenti mandare executioni ſententiam notorie nullam ex defe-
6 ctu iuriſdictionis: quinimmo poteſt Epiſcopus punire Iudicem delegatum deliquentem in delegatione, ſed cum hac diſtinctione, quod aut delegatus deliquit in non procedendo, & tunc, quia ſolum

exceſſit contra Papam in non parendo mandatis ipſius, non poteſt per alium inferiorem puniri; aut deliquit per ſe agendo, & tunc poteſt puniri per Ordinarium loci, quia non conuenitur, vt delegatus, ſed, vt criminoſus. Ita *Ioannes Andreas, & Abb. in cap. fin. de reſcript.* ſed dicit Ioan. And. ſe non credere, quod pendente cauſa coram eo poſſit conueniri coram Ordinario, ſaltem vt impediretur procedere in cauſa ſibi delegata, nam reſpectu illius cauſæ dumtaxat eſt maior Ordinario, *cap. ſtuduiſti, de off. deleg.* conuenietur itaque finito officio. Idem tenet *Felin.* qui alios adducit in *capit. legebatur, num. 3. in fin. de maior. & obed.* Sed pulchrum eſt
7 dubium, an delegatus Papæ poſſit exequi ſuam ſententiam in diœceſi aliena contra perſonas Eccleſiaſticas abſque requiſitione Ordinarij, *Abb. in capit. in litteris, de off. deleg.* per illum textum dicit expreſſe probari, delegatum Principis poſſe principaliter per ſe ſuam ſententiam mandare executioni, nec teneri prius requirere Ordinarium. Idem tenet in *capit. ſignificaſti, eodem tit. Boer. deciſ. 8.* latè probat, non potuiſſe quendam Baronem incarcerare ſeruientem regium exequentem litteras regias in eius Caſtro ſine inſinuatione, & requiſitione, cum Rex habeat iuriſdictionem in toto Regno; idem dicendum in delegato Papæ ipſum repræſentante. Nihilominus contrarium eſt dicendum poſt Concil. Trident. in *capit. 20. ſeſſ. 24. de reform.* vbi dicitur, non poſſe legatos, etiam de latere, Nuncios, Gubernatores Eccleſiaſticos, aut alios quarumcunque facultatum vigore procedere contra clericos, aliaſue perſonas Eccleſiaſticas, niſi Epiſcopo prius requiſito, eoque negligente, aliàs eorum proceſſus, ordinatione ſua nullius momenti ſint, atque ad damni ſatisfactionem partibus illati teneantur; faciunt notata per *Bartol. in l. prohibitum, C. de iure Fiſc. lib. 10.* vbi dicit, quòd officiales Principis non poſſunt exequi, nec in bonis, niſi oſtendant litteras in Curia Præſidis Prouinciæ: ſed Concilium voluit, vt requirantur Epiſcopi etiam circa executionem, vt maior honor illis deferatur, & celerius executioni mandentur prouiſiones delegatorum, cum præſumptio ſit, quod Epiſcopi ſint paratiſſimi obedire mandatis Papæ propter iuramentum ab illis præſtitum.

SVMMARIVM.

1 *Clericus poteſt ſe obligare ad amiſſionem ordinis.*

2 *Clericus poteſt ſe obligare ad amiſſionem beneficij.*

3 *Clericus non poteſt ſe obligare ad pœnam corporalem; & ſic nec ad pœnam triremium.*

De clerico renunciante clericatui; & ad quid poteſt ſe obligare. Cap. XXXIX.

SEruatur in Curia Archiepiſcopali Neapolit. quòd aliquando Archiepiſc. facit gratiam pœnæ impoſitæ, exilij, carceris, vel ſimilis clericis conſtitutis, in minoribus,

con-

condemnatis per Curiam, hac lege, dummodo ipſi clerici prius dimittant habitum clericalem, & cum iuramento ſe obligent ad illum non reaſſumendum, & hoc, vt timore Curiæ ſæcularis magis abſtineant à delictis, cum non gaudeant priuilegio fori, ob non delationem habitus clericalis, iuxta Concil. Trident. *de reform. ſeſſ.* 23. *cap.*6. de qua obligatione vidi dubitari, an eſſet valida: ſed in con-
1 trarium eſt veritas; ſiquidem clericus poteſt ſe obligare ad amiſſionem ordinis, *cap. quotiens*, 1. *quæſt.* 7. *vbi omnes. Gloſ. in cap. cum dilectus, de electione. Felin. in cap. contingit, el* 1.
2 *de ſententia excommunicationis*. Sic etiam poteſt ſe obligare ad amiſſionem beneficij conſentiente ſuperiore, *dict. cap. cum dilectus, vbi Gloſ. Abbas, & alij*, & aliquando Curia Neapolitana in ſententia comminatur pœnam priuationis habitus clericalis in caſu iterationis deli-
3 cti, non tamen poteſt clericus ſe obligare ad pœnam corporalem, iuxta *Felin. latè in d. cap. contingit*, in quo textu id optimè probatur, & ex hoc inoleuit praxis Curiæ Archiepiſcopalis, quòd clerici condemnati in exilium, non ſe obligant ad pœnam triremium, in caſu fracturæ exilij; ſed in eadem ſententia condemnantur ex nunc, prout ex tunc, ad triremes in caſu inobſeruantiæ exilij. Non obſtat, quod aliqui dicunt, quòd poteſt quis ſe obligare ad præſtandum operas ſuas; quia talis præſtatio operarum in clerico non eſt ſine dedecore totius ordinis clericalis, *argum. text. in d. cap. contingit*.

SVMMARIVM.

1 *Purgatio canonica an poſſit indici, quando contra inquiſitum adſunt indicia ſufficientia ad torturam.*

De purgatione canonica, an poſſit indici, quandò adſunt indicia ſufficientia ad torturam. Cap. XL.

1 FVit dubitatum in Curia Archiepiſcopali Neapolitana an reo inquiſito poſſit indici purgatio canonica, quando contra ipſum adſunt indicia ſufficientia ad torturam, vel ſit inferenda tortura; & de iure videtur verior opinio, quòd poſſit indici canonica purgatio, per *text. in cap. inter ſollicitudines, de purgatione canonica*, vbi dicitur, quod propter ſolam vehementem ſuſpicionem poteſt indici canonica purgatio, & vehemens ſuſpicio eſt ſufficiens indicium ad torturam. *Cardin. in Clemen.* 1. §. *ſanè, quæſt.* 22. *de vſuris. Albert. de agnoſcend. aſſertionibus hæreticorum, quæſt.* 36. *in fin. Simancas de Catholicis inſtitut. titul.* 65. *num.* 52. *Pegna in* 3. *part. Director. inquiſitorum ſuper quæſt.* 61. ibi, *ſi quis ergo ſcienter*: eſt enim vehemens ſuſpicio, quæ oritur ex grauibus indicijs, & animum Iudicis inclinat in vnam partem, cum aliquali, vel modica dubitatione, vt per *Menochium de præſumptionibus, lib.* 1. *quæſt.* 7. *Farinacium de indicijs ad torturam, quæſt.* 36. *num.* 181. Contrariam opinionem tenet *Petrus Follerius in practica canonica, in verſic. & ſi nec confeſſi, aut conuicti, num.* 8. dicens, non eſſe deue-

ueniendum ad purgationem canonicam, quando adſunt indicia ad torturam; ſed reum debere torqueri: & *Card. vbi ſupra*, dicit, vehementer ſuſpectum, antequam ſe purget, debere prius torqueri, quem ſequitur *Franch. Squillacenſis, in tract. de Fide Catholica, cap.* 51. *num.* 1. Prima opinio videtur de iure verior; ſed ſecunda tutior, ad inueniendum, & puniendum delicta, & euitandam compurgatorum falſam depoſitionem, quæ hoc tempore faciliter fieri poſſet. Et cum hic caſus accidiſſet in Curia Archiepiſc. maior pars dominorum Congregationis dictæ Curiæ inclinauit, quòd, ſi adeſſent indicia ſufficientia ad torturam, non indiceretur purgatio; ſed erat dubium de indicijs: poſtea cauſa alium finem accepit, quia inquiſitus obtinuit gratiam ab Illuſtriſs. & Reuerendiſs. D. Archiepiſcopo.

SVMMARIVM.

1 *Magiſtri Eccleſiarum laici quam poteſtatem habeant in Eccleſijs.*
2 *Adminiſtratio Eccleſiæ triplex: & quæ competat laicis.*
3 *Laici magiſtri Eccleſiarum non poſſunt præeſſe Eccleſijs, nec clericis, nec ſe impedire de ſpiritualibus.*
4 *An poſſint deputare miniſtros Eccleſiæ.*
5 *An expellere presbyteros.*
6 *An poſſint eſſe œconomi.*
7 *An procuratores ad vendendum bona Eccleſiæ.*
8 *An collectores obuentionum ſpiritualium.*
9 *An poſſint oblationes accipere de Altari, & eſſe cuſtodes Altaris.*
10 *An eſſe operarij fabricæ Eccleſiæ.*
11 *An poſſint habere loculos, ſiue capſas, pro excipiendis eleemoſynis.*
12 *Capſæ pro colligendis eleemoſynis quando retineri poſſint.*
13 *Laicis an poſſint per Epiſcopum prohiberi quærere eleemoſynas, & quando.*
14 *Laici magiſtri Eccleſiarum an poſſint congregare artifices in Eccleſijs.*
15 *An poſſint facere proceſſiones ſine licentia Epiſcopi.*
16 *An diſponere de mortuarijs.*
An concedere alijs in Eccleſijs, Capellas, Altaria, ſepulchra, ibidem.
17 *Conceſſa Capellæ cum iure patronatus, an intelligatur conceſſum ius funerandi.*
18 *Sepulchra, & Capellæ quomodo vendantur.*
19 *Sepelliri cum maiori pompa, vel meliori cruce, vel in meliori loco Eccleſiæ, non eſt ſpirituale; & an poſſit pro eo aliquid accipi.*
20 *Eccleſia an poſſit vendi ratione materiæ.*
21 *Calices conſecrati, reliquiæ, & veſtes ſacræ an poſſint vendi ratione materiæ, & quando.*
22 *Laici an poſſint habere aliquod ius in Eccleſia, in ſedibus, vel ſcamnis.*
23 *Sepulchrum vnius familiæ an poſſit alijs concedi, extinctis omnibus de prima familia.*
24 *Magiſtri Eccleſiarum laici excommunicantur per Curiam Neapolitanam, ſi non præſtant eleemoſynam Prædicatori.*
25 *Epiſcopus poteſt compellere laicos ad hoſpitalitatem, eleemoſynam, & alia opera pietatis.*
26 *Epiſcopus poteſt compellere cenſuris laicos*

laicos ad vendendum frumentum, tempore charitatis annonæ.

27 *Epiſcopus eſt exequutor Canonum, & Conc. Trid. & poteſt non obſeruantes Canones excommunicare.*

28 *Sepulturæ, & Capellæ vendi non debent.*

29 *Religioſus locus non efficitur de iure Canonico per illationem corporis mortui ſine auctoritate Epiſcopi.*

30 *Terra, vbi fuit Eccleſia, poteſt vendi in caſu neceſſitatis.*

31 *Sedendi ius in ſedilibus, & ſuper ſepulchris, quomodo laicis competat.*

32 *Nobilis defenditur in honorabiliori loco, ſi ibi ſedere conſueuit.*

33 *Sacerdotalia munera, & functiones presbyterales in Eccleſijs, quæ reguntur à magiſtris laicis, an pertineant ad Parochum, vel ad Sacriſtam, aut Capellanos Eccleſiæ deputatos à laicis.*

De poteſtate magiſtrorum laicorum latè. Cap. XLI.

QVoniam in Curia Archiepiſcopali Neapolitana perſæpè audiuntur querelæ contra laicos, magiſtros Eccleſiarum, qui tanquam earum domina attentant facere, quæ eis minimè competunt: vtile iudicaui eorum poteſtatem, iuxta ſacrorum Canonum diſpoſi-
1 tionem, breuiter enarrare. Sciendum, quòd laici, etiam religioſi, nullam habent de iure facultatem diſponendi de rebus Eccleſiaſticis, ſiue in temporalibus, ſiue in ſpiritualibus, *cap. benè, & ibi gloſ. latè, 96. diſtinct. cap. non placuit, cap. laicis, & ſeqq. 16. quæſt. 7. cap. Eccleſiæ Sanctæ Mariæ, de conſtit. cap. cum laicis, de rebus Eccleſiæ non alienan. cap. decernimus, vbi Doctor. latiſſimè de iudicijs.* Dicit tamen *Archid. in d. cap. benè, 16. quæſt. 7.* triplicem eſſe admini-ſtrationem rerum Eccleſiarum; au-
2 ctorizabilem, quæ eſt ſolius Epiſcopi; miniſterialem, clericorum; prouidentialem verò, ſeu ſollicitudinis competere poſſe laicis; quod dictum alij ſequuntur, præſertim *Butr. & Abb. in dict. cap. decernimus*, vtque ad particularia deſcenda-
3 mus; Primò, laici non poſſunt conſtitui, vt præſint Eccleſijs, vel clericis; vel ſe impediant de ſpiritualibus. *Anton. Abb. Fel. Dec. in dict. cap. decernimus*; & licet, *ſecundum Abbatem* ibi cura omnium temporalium poſſit demandari laicis, non tamen vt adminiſtrent nomine proprio; vel tanquam ius habentes, nec principaliter, nec miniſterialiter;
4 vt *Abb. dicit ibi in 1. notab.* Secundò, laici non poſſunt deputare miniſtros in Eccleſia, ſed Epiſcopus. *Innoc. in cap. cum venerabilis, in fine, de except.* & ibi alij, & in Curia Archiepiſcopali nullus clericus poteſt adſcribi ſeruitio Eccleſiæ, in qua ſunt magiſtri laici, ſine licentia Curiæ Archiepiſcopalis, ſub cenſuris.
5 Tertiò, laici non poſſunt expellere presbyteros ab Eccleſijs, *cap. contra ſanctorum, cap. laici, cap. inuentum*
6 *eſt, 16. quæſt. 7.* Quartò, laici non poſſunt eſſe œconomi, nec adminiſtratores generales, & vniuerſales Eccleſiæ, vt ſuper Eccleſias, clericos, vel alia ſpiritualia poteſtatem habeant; particulares verò, & ſpeciales œconomi, ſindici, vel procuratores conſtitui poſſunt. *Anton. de Butr. poſt alios, notab. in d. cap. decernimus;*

mus; dicit tamen ibi Abbas, quòd poſſet eis committi cura omnium temporalium, cum ex hoc non præſint Eccleſijs, vel clericis, nec impediant ſe de ſpiritualibus. Quintò, laici non poſſunt conſtitui procuratores ad vendendum bona Eccleſiæ, *Butrius vbi ſupra*: dicit tamen *Abbas*, quòd laicus poteſt conſtitui procurator ad vendendum vnam rem tantum, non generaliter. Sequitur *Dec. ibid num.* 110. qui addit, dummodo conſtituatur ad vendendum cum certo, & limitato pretio; quia tunc videtur ſimplex exequutor; ſecus, ſi ſimpliciter conſtituatur, & quòd procurator conſtitutus ad vendendum bona Eccleſiæ, non videtur habere mandatum ſpecialiter; niſi bona Eccleſiæ ſpecificata ſint. Sextò, *ſecundum Butrium, vbi ſupra*, non poteſt laicus deputari collector obuentionum ſpiritualium, pro quo facit *text. in cap. ſanctorum, in cap. hanc conſuetudinem*, 10. *quæſt.* 1. contrarium tenet *Abb. ibi ſequitur Decius num.* 116. vbi dicit, non obſtare dicta iura: quia in illis prohibetur, ne oblationes ſint in dominio laicorum, & ne in ipſorum vtilitatem conuertantur; ſecus, ſi nomine Rectoris Eccleſiæ à laicis recipiantur, vt in vtilitatem Eccleſiæ, & clericorum

7 (margin at "pediant ſe de ſpiritualibus")

8 (margin at "ſiæ ſpecificata ſint")

9 conuertantur; non tamen debent laici oblationes poſitas in altari accipere, quamuis poſſint eſſe cuſtodes altaris. *Decius vbi ſup. poſt Archid. & Domin. in dict. cap. ſanctorum*,

10 10. *quæſt.* 1. Septimò, laici non poſſunt deputari operarij fabricæ Eccleſiarum. *Butrius vbi ſupra num.* 6. in quo, etſi *Abb. Fel. & Dec.* videantur contradicere; tamen illud fatentur, quòd, quando cum officio fabricæ habent etiam præeminentiam ſuper clericos, & habent poteſtatem diſtribuendi redditus inter clericos, & percipiendi, vt dicit *Abbas* eſſe in Ciuitate Senatum, tunc tale officium nòn poteſt cedi laicis, citra auctoritatem Papæ.

11 Octauò, laici non poſſunt habere loculos pro recipiendis eleemoſynis in Eccleſijs, cum oblationes debeant cedere ad vſum, & ſubſtentationem clericorum, & ſacerdotum, *text. clarè in cap. quia ſacerdotes, cap. ſanctorum, cap. hanc conſuetudinem*, 10. *quæſt.* 1. quinimmo nec cle-

12 rici debent retinere capſas pro eleemoſynis recipiendis, ſi ſcandalum generent, *arg. cap. ſecundi, de cuſtodiend. Euchariſt.* nempe, ſi cum reliquijs ſuperpoſitis, vel chartis indulgentiarum, quod prohibetur in

13 Eccleſijs Ciuitatis Neap. Nonò, laicis non debet permitti in Eccleſia, vel extra Ciuitatem quærere eleemoſynas pro aliqua cauſa, niſi maturè cognita per Epiſcopum, *l. vnica, C. de mendicant. valid. lib.* 11. vbi *Ioan. de Platea*, extendit ad clericos mendicantes, & alia pia loca, reſpectu quorum non ad Iudicem ſæcularem, vt *in Gloſſ. ibi*; ſed ad Eccleſiaſticum cognitio ſpectat. *Bart. in dict. leg. vnica* facit, quia mendicatio iſtorum, ſine cauſa, & neceſſitate, concernit materiam peccati mortalis, ex ſubtractione, quæ inde reſultat ijs, qui verè indigent, *cap. paſtor.* 1. *quæſt.* 2. *Lucas de Penna ibid.* & Neapoli excommunicantur ipſo facto quærentes eleemoſynam pro alijs, ſine licentia

Cu-

14 Curiæ. Decimò, laici non habent facultatem congregandi artifices in Eccleſijs, *textus eſt in cap. decet, de immunit. Ecclеſ. in 6. vbi Doctor.* Vn-
15 decimò, laici non poſſunt facere proceſſiones, quia ſunt ſpiritualia, iuxta ſupradicta, *& eſt text. in auth. ſed nouo iure, §. laicis, C. de Epi-*
16 *ſcop. & cleric.* Duodecimò, non poſſunt prædicti magiſtri laici diſponere ſuper mortuarijs, quæ annexa ſunt ſpiritualibus. *Abb. in cap. cum laicis, de rebus Eccleſiæ non alienandis, num.* 5. & proinde non poſſunt concedere capellas cum ſepulchris, & iure funerandi, cum ſit ſpiritualitati annexum, *iuxta omnes in cap. quanto, de Iudic.* & quia in tali conceſſione fit quædam translatio iurium Eccleſiæ, vt notat *Nauar. in conſ.* 1. *de ſepult.* qui licet loquatur in conceſſione ſepulturæ, eius rationes militant etiam in conceſſione capellarum; ſed ſepulchrum cum iure funerandi à ſolo Epiſcopo concedi debet. *Abbas in cap. abolendæ, de ſepult.* quinim-
17 mò conceſſa Eccleſia, vel Capella ab Epiſcopo, non intelligitur conceſſum ius funerandi, niſi expreſsè fuerit conceſſum. *Archidiac. in capit.* 1. *de pactis, in 6. Bonif. in Clement. dudum, §. huiuſmodi, num.* 11. *de ſepult. Rota verò diuerſorum parte* 1. *deciſ.* 222. & 223. concludit, ſufficere licentiam tacitam conſtruendi ſepulchrum, quæ colligitur, quando illud eſt in loco patenti, & Epiſcopus non contradicit, & tantò magis, quando Epiſcopus viſitauit capellam; & prædicta faciunt pro capitulo Eccleſiæ Metropolitanæ, quòd habet priuilegium ſepeliendi omnes mortuos Ciuitatis, & diœceſis, qui non elegerint ſepulturam; niſi habeant proprium ſepulchrum: nam, ſi quis haberet conceſſionem capellæ, etiam cum iure patronatus, non poteſt in ea ſepeliri, niſi expreſsè fuerit ab Epiſcopo ei conceſſum ius ſepeliendi.
18 Sed hic obiter quæro, quomodo ſepulchra cum capellis vendantur alijs, vt paſſim fieri ſolet, de quo vidi dubitari in Curia Archiepiſcopali; non enim poſſunt vendi ratione iuris funerandi, quod eſt ſpiritualitati annexum, vt ſupra dixi; nec ratione terræ cœmeteriatæ, quauis conſuetudine non obſtante, *dict. cap. abolendæ, de ſepult.* Doctores dicunt, quòd poſſunt vendi, ſeu aliquid accipi, ratione ſitus, & dignioris loci, quod non videtur quid ſpirituale, nec neceſſarium ad ſepulturam; conſiderant enim quædam eſſe neceſſaria ad ſepulturam, nempè, terram cœmeteriatam, deputatam auctoritate Epiſcopi, officium, quòd circa funus impenditur; & iſta vendi non poſſunt; quædam verò non ſunt neceſſaria ad
19 ſepulturam, nempe, quòd cum maiori pompa ſepeliatur; vel cum meliori cruce; vel non in fouea communi; ſed in meliori loco, & ſitu Eccleſiæ; & iſta non videntur ſpiritualia, & ſucceſſiuè aliquid pro eis accipi poteſt; maximè ex conſuetudine, ita dicunt *Petrus de Aragonia ſuper diuo Thom.* 2. 2. *quæſt.* 100. *artic.* 4. *Sotus de iuſt. & iure lib.* 9. *quæſt.* 7. *artic.* 1.
20 Decimotertiò, non poſſunt laici artifices, quando relinquunt Eccleſias ſibi conceſſas alijs artificibus, ali-

aliquid accipere ratione materiæ dictæ Eccleſiæ, quam ſuis impen-
21 ſis conſtruxerant; ſiquidem, licet calices, & alia vaſa ſacra, ratione materiæ vendi poſſint in neceſſitate, *cap. aurum*, 12. *quæſt*. 2. & ſi vendantur Eccleſiæ non confracta, & ſi laico confracta, *dict. cap. aurum*, niſi laicus vellet illis vti ad vſum Eccleſiæ pro ſuo Capellano, quia poterunt illi vendi non confracta. *Sil. in verbo, ſimonia*, §. 12. & eadem ratione poſſunt vendi reliquiæ ratione materiæ, metalli, & veſtes ſacræ. *Sil. ibidem*, & idem de vaſe ligneo, vel lapideo, deputans auctoritate Epiſcopi pro ſepultura, dicit *Abb. in dict. cap. abolendæ*, tamen Eccleſia conſecrata, vel benedicta, ratione materiæ nullo modo vendi poteſt, *capit. ex enim*, §. *hoc ius correctum*, 10. *quæſt*. 2. *Archidiacon. Geminian. Prapoſ. & omnes*, *in dicto capit. aurum*, qui aſſignant plures rationes diuerſitatis inter Eccleſiam, & alia vaſa ſacra, & aliqui dicunt rationem eſſe occultam.

22 Decimoquartò, non poſſunt laici habere aliquod ius in Eccleſijs, in ſedibus, vel ſcamnis inuito Epiſcopo; ſed ex gratia hoc illis permittitur, ſicut Iuspatronatus, & ius funerandi. *Abb. in dict. cap. abolendæ*; quinimo Epiſcopus, qui conceſſit ius funerandi, poteſt concedere, quod vnus ſepeliatur in ſepulchro alterius, ex iuſta cauſa. *Archid. in cap. præcipiendum*, 13. *quæſt*. 2. *Sil. in verbo, ſepultura*, §. 3.

23 Decimoquintò, etiamſi magiſtri laici haberent priuilegium à Papa concedendi ſepulchra cum capellis, & iure funerandi pro ſe, & ſuis, non poſſunt ſepulchrum familiæ vnius, extinctis omnibus de familia illa, alteri concedere, prout latè probat *Lambertinus de Iure patron. artic*. 5. *quæſt. princ*. 3. *lib*.

24 Decimoſextò, ſeruatur in Curia Archiepiſc. quòd laici magiſtri Eccleſiarum, qui adminiſtrant bona Eccleſiæ, & de redditibus Eccleſiæ nolunt ſoluere mercedem prædicatori, excommunicantur ab ead. Curia Archiep. donec mercedem de redditibus Eccleſiæ ſoluant; & ita fuit obſeruatum anno 1600. cum quodam magiſtro Eccleſiæ Spiritus ſancti, huius ciuitatis Neap. Pro qua excommunicatione lata (vltra alia) fuit conſideratum, quòd licet laici tolerentur in adminiſtratione Eccleſiarum; primus tamen, ac præcipuus adminiſtrator, & diſpenſator redditu um Eccleſiarum eſt Epiſcopus. *Archid. in d. cap. laicis*, 16. *quæſt*. 7. *cap. præter hæc*, 32. *diſt. cap. in canonib. cap. in ſacris, & cap. ſimiliter*, 16. *quæſt*. 1. *cap. de xenodochijs, de relig. domib*. & cum dictus magiſter, qui pecuniam Eccleſiæ conſeruabat, noluiſſet ad mandatum Epiſcopi ſoluere mercedem prædicatori, impediuit diſpenſationem Epiſcopi, & ſic potuit excommunicari, *cap. dilecto, de ſententia excommunica-*
25 *tionis, in* 6. Secundò facit, quòd Epiſcopus habet iuriſdictionem in laicos in concernentibus pietatem, officium charitatis, & humanitatis, ad quæ poteſt eos compellere cenſuris, nempè ad hoſpitalitatem, vel ad dandam eleemoſynam, prout in illo caſu *Anton. Abb. Imol. & communis in cap*. 1. *de emption. & vendit*.

vendit. Aufrerius in Clem. 1. de offic. Ordinarij, de poteſtate Eccleſiæ ſuper
26 *laicos, num.3.* vbi dicit, quod hac de cauſa poteſt Epiſcopus compellere cenſuris laicos, ad vendendum frumentum tempore caritatis annonæ: facit etiam, quòd à tempore fundationis dictæ Eccleſiæ fuit ſolitum prædicari verbum Dei, & præſtari eleemoſynam prædicatori de eiuſdem Eccleſiæ redditibus; & eleemoſyna eſt præſtanda ab ijs, qui tenentur, vel ſolent, *dict. Concil.*
27 *Trid. cap.4. ſeſſ.24. de reform.* & Epiſcopus eſt exequutor Concilij Tridentini, ſicut & aliorum canonum, & poteſt tranſgreſſores punire. *Clem.1. de ætat. & qualit. Rot. in nouis deciſ.54. Card. & Anchar. in Clem.2. de pœnis, idem Anchar. in dict. Clem.1. de ætat. & qualit. Bonif. in Clem. præſenti, de cenſib. num.51.* & probatur in ſupradictis *Clem. 2.* & præſenti, *& in cap.1. 18. diſtinct.* habetur clarè in bulla Pij V. ſuper confirmatione Concilij Tridentini, quæ incipit, *Benedictus Deus,* & ſic pro exequutione decretorum Concilij potuit iuſtè excommunicare. Ex prædictis clarè patet, quæ ſit poteſtas iſtorum magiſtrorum laicorum ſuper Eccleſijs, quidque Epiſcopus illis concedere poſſit; dummodo non habeant priuilegium à Papa, cuius tenor inſpiciendus eſt, *cap. porro, de priuileg.* nec immemorabilis quaſi poſſeſſio ſuffragatur laicis incapacibus ſpiritualium. *Abb. in cap. quanto, de conſuet.* & liquet ex his, quod laici non poſſunt ordinare aliquid circa celebrationem Miſſarum, vel deſtitutionem clericorum, nec de alijs ſpiritualibus ſe intromittere, & tanto minus clericis imperare, quibus obſequendi tenet eos neceſſitas, *cap. non placuit, 16. quæſt.7.*

28 Num. 18. Quamuis ſecundum Petrum de Aragonia, & Sotum citatos in Praxi pro digniori ſitu poſſit aliquid ratione Capellæ, & ſepulchri accipi, maximè ex conſuetudine, nihilominus ſi rectè eorum ratio conſideretur, videtur potius ſubtilis, quam ſubſtantialis; canones enim generaliter prohibent aliquid accipi pro loco ſepulturæ, *dict. cap. ad Abolendam,* nec diſtinguunt an eligatur ſepultura in meliori loco Eccleſiæ, vel alio, nec nos diſtinguere debemus, *l. de pretio, ff. de Publiciana,* & hanc opinionem tenet *Gregorius Lopez vir non leuis auctoritatis ſuper l.1. tit.13. part.1. ſequitur Molina de primogen. lib. 1. cap. 24. num.40.* dicens, frequenter id malè ſeruari, ac palliari ſolitum, quare conceſſio ſepulchri cum Ca-
29 pella debet fieri gratis, & patroni poterunt ſponte dotare, vel donare, & hoc pacto vidi confici inſtrumenta à Notarijs peritis [illegible]am in inſtrumento teſtati ſunt de ſpontanea conceſſione loci ex parte Eccleſiæ, & de ſpontanea dotatione Capellæ ex parte recipientis. Et hoc pacto ceſſat ſcandalum, & ſuſpicio auaritiæ, & ſimoniæ, & hæc reſolutio eſt conformis, *Gloſ. final. in dict. cap. abolenda, communiter recept.* quæ dicit, quod licet Clerici non poſſint aliquid petere pro loco ſepulturæ, tamen ſi laici ex conſuetudine laudabili aliquid ſoluunt, poſſunt compelli ad illam obſeruandam, *iuxta cap. Apoſtolicam,*

de

de ſimonia; pulchrè *Abb. in dict. cap. abolendæ.* Neapoli ſoluuntur grana 15. pro fouea, ſeu loco ſepulchri; Romæ etiam extat talis conſuetudo, vt dicit *Hier. Gabr. conſ.* 40. Sed an poſſit vendi locus, in quo aliquis fuit ſepultus extra Eccleſiam? & ſecundum leges efficitur religioſus, & vendi non poteſt, *l. 2. ff. de relig. & ſump. funerum;* ſecundum verò Canones poteſt vendi, quia numquam locus efficitur religioſus per illationem corporis, niſi interueniat auctoritas Epiſcopi, *iuxta Gloſſ. ſingularem in cap. in Eccleſiaſtico, 13. q. 3. communiter recepta.*

Num. 19. Adde D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 100. *ad ſecundum*, vbi dicit,
30 licere terram, vbi quondam fuit Eccleſia, vendere, aut emere, in caſu neceſſitatis, ſicut materiam ſacrorum vaſorum.

Circa numerum 22. annotandum, quod patrono Eccleſiæ, qui
31 ſedem, vel arcam ſui honoris cauſa in Eccleſia habuit, & ab ea fuit deiectus, competit remedium recuperandæ. *Franciſcus Marcus q.* 275. *Menoch. de recuperanda, remed.* 15. *numer.* 45. quia patrono, quemadmodum ex gratia conceditur Iuſpatronatus, ſic ei ex gratia poteſt concedi, vt habeat ſedem in Eccleſia, honoris cauſa, *Oſtienſ. & Abb. in dict. cap. abolendæ, de ſepult.* Quinimmo in Rota Romana, in vna Calaguritana præeminent. 26. Iunij 1590. coram Gipſio fuit dictum, eſſe manutenendos in poſſeſſione quoſdam nobiliſſimos Dominos de Murga, ex quo per quadraginta annos fuerant in poſſeſſione ſedendi in digniori, & altiori loco, in Eccleſia Sanctæ Mariæ, nècnon ante alios offerendi primitias, & recipiendi pacem: quo fit, vt abſque facto, & culpa ipſorum non potuerint dicta poſſeſſione ſpoliari, *ad reg. Id quod noſtrum eſt;* & non eſt inconueniens, quod laico ex cauſa huiuſmodi honores, & præeminentiæ debeantur, *Abb. in cap. nobis, in vltimo not. de Iurepatronatus, Rocch. eodem tit. in verb. honorificum, num.* 99. maxime, quia eorum familia eſt nobiliſſima, originem trahens, vt dicebatur, à Regibus Aragoniæ: & dicit *Ioannes Garſia de expenſis, & meliorationibus, capit.* 8. *num.* 51. laicos, quibus conceſſum eſt ius funerandi, quamuis ſepulchrorum vſum habeant, non tamen ita illum poſſidere, vt in eis inuitis Epiſcopis poſſint ponere ſedilia, vulgo, ſtrati, *ex Lamb. de Iurepatronatus, par.* 1. *q.* 11. *art.* 15. Sed ſi ex vſu volunt ſedere ſuper ſepulturis ſuis, illo iure vtendi prohiberi non poſſunt, nec nobilis vir, aut fœmina quemquam hoc vſu ſedendi ſuper ſepulturam ſuam ſpoliare debet, quod facere aſſolent ſuperbe nobiles, vt honorabilius ſedeant; nam ipſis id permittendum non eſt: ſi-
32 quidem nobilis defenditur in honorabiliori loco, ſi ibi ſedere conſueuit. *Ioannes Faber in §. aliam, Inſtit. de bonorum poſſeſſ. ſuper Gloſſ. verbo, altiori loco, & hæc nota.*

Vltimò notandum eſt, decretum Sacræ Congregationis relatum à
33 Domino Stephano Quaranta in ſumma bullarum, in verbo, priuilegia Regularium circa functiones ſacerdotales peragẽdas à parocho Eccleſiæ, quæ regitur à magiſtris laicis,

laicis, cuius verba ſunt, *videlicet, candelarum, cinerum, palmarum, fontis Baptiſmalis, benedictiones, Sanctiſſimi Sacramenti delationes, celebrationes Miſſarum feria quinta in Cœna Domini, & Sabbati ſancti, aſperſiones domorum, & quæ in Dominicis diebus in Eccleſia fiunt, quæque circa cultum Sanctiſſimi Sacramenti Corporis Christi in quadraginta horarum oratione, & ſimiles, non ad Capellanos, ſeu Sacriſtam Eccleſiarum huiuſmodi ab eiſdem laicis deputatos, ſed ad Parochum, ſeu Rectorem curam animarum habentem in Eccleſijs huiuſmodi inſtitutum, præcedente examine, & alijs requiſitis ab Ordinario loci prouiſum ſpectare debere cenſuit Sacrorum rituum Congregatio die 18. Maij 1602.*

Ptolomæus Cardinalis.

Alexander Gratianus pro Secret.

SVMMARIVM.

1 *Clericus, pro iniuria ſibi illata, poteſt agere contra laicos, cum proteſtatione, citra pœnam ſanguinis.*
2 *Et quid, ſi certo credat ſequuturam mortem.*
3 *Clericus in ciuitate Neapol. & Prouinc. non poteſt agere cauſas proprias, vel alienas, etiam in caſibus à iure permiſſis, ſine licentia Curiæ.*
4 *Clericus, an poſſit agere cauſas alienas, cum proteſtatione, citra pœnam ſanguinis.*
5 *Clericus an poſſit agere cum proteſtatione, citra pœnam ſanguinis, contra interfectorem fratris, & aliorum propinquorum.*
6 *Clericus, cum proteſtatione, citra pœnam ſanguinis, poteſt denunciare delicta, tendentia in Reipublicæ perniciem, vel graue damnum priuatæ perſonæ.*
7 *Vel ſi reum in fragranti crimine reperiat.*
8 *Et an pro iniuria facta Eccleſiæ.*
9 *Clericus agens contra laicum, cum proteſtatione, citra pœnam ſanguinis, ſi habeat in animo, quòd reus moriatur; ſequuta morte, vel mutilationes efficitur irregularis.*
10 *Epiſcopus an poſſit, & debeat concedere Iudici laico, vt exhumet ab Eccleſia cadauer occiſi, ad finem capiendi informationem delicti in genere.*
11 *Epiſcopus, requiſitus à Curia ſæculari, vt dicat, ſi talis inquiſitus, & carceratus in eadem Curia ſit clericus, vel non, poteſt id liberè dicere.*
12 *Irregularis eſt, qui patitur ſe ſcribi pro teſte, in ſententia mortis.*
13 *Statutum contra conſanguineos clericorum, intuitu clericorum eſt contra libertatem Eccleſiæ.*
14 *Epiſcopus permittens pulſari campanam Eccleſiæ ad conuocandum populum pro perſequendis malefactoribus, non eſt irregularis.*
15 *Eccleſia poteſt incaſtellari ad defenſionem Reipublicæ auctoritate Epiſcopi.*
16 *Clerici an poſſint pugnare contra bannitos pro defenſione patriæ abſque irregularitate.*

De clerico agente coram Iudice laico cum proteſtatione late.

Cap. XLII.

1 DE iure clericus, pro iniuria ſibi illata poteſt agere criminaliter contra laicum, cum proteſta-

K tione.

tione, quòd puniatur citra pœnam
2 ſanguinis, *cap. Prælatis, de homic. in 6.* etiam ſi certò ſciat, Iudicem ſæcularem proceſſurum ad pœnam ſanguinis, vt omnes ibi dicunt: & quia clerici pluries ſub prætextu agendi cauſas proprias, vel alienas, in caſibus à iure permiſſis, nempè Eccleſiæ, propinquorum, & miſerabilium perſonarum, agunt cauſas alienas, in alijs caſibus non permiſſis, Concil. Prouinc. Neap. *cap. 22. de vita, & honeſt. cler.* ſtatuit, quòd
3 in Ciuit. & Prouinc. Neap. nullus clericus poſſit in iudicio ſæculari, in quacumque cauſa agere, & procurare, & patrocinari, etiam in caſibus à Iure permiſſis, ſine licentia ordinarij, in ſcriptis obtenta, quæ non poteſt denegari in caſibus à Iure permiſſis, aliâs Iudex grauaret, cum concilium prouinciale non poſſit ſtatuere contra ius, *DD. in c. ſicut, de accuſ.* ſed fit ad cognoſcendum cauſam, an ſit concedenda. Fuit dubitatum in Curia Archie-
4 piſc. an poſſit concedi licentia clerico agendi in iudicio ſæculari contra interfectorem fratris, cum proteſtatione, citra pœnam ſanguinis? & videbatur, quòd non; quia *tex. in d. c. Prælatis*, concedit licentiam clerico agendi cum dicta proteſtatione, contra malefactores ſuos, & non dicit ſuorum; & proinde omnes Doct. ibi communiter concludunt, quod dicta proteſtatio non ſuffragatur agentibus cauſas alienas, nec teſti, nec Aduocato, nec Iudici, latè *Couar. in Clem. ſi furioſi, de homicid. 2. par.* §. 5. niſi, vt dicit *Franch. in dict. cap. Prælatis*, ſui eſſent ſerui, vel ancillæ, quia veniunt appellatione bonorum, pro quorum recuperatione licet agere cum proteſtatione. Idem in materia irregularitatis, tenent *Gloſſ. Card. Imol. Boniſ. in dict. Clement. ſi furioſi*; concludentes, occidentem aliquem pro defenſione parentum, effici irregularem: cum dicta *Clem.* dicat, licere ex cauſa defenſionis occidere ſuum inuaſorem, non ſuorum. Contrarium fuit ſeruatum in Curia Archiepiſc. Neap. & bene; ſiqui-
5 dem iniuria facta vni, cenſetur facta omnibus de familia, *Bart. in leg. lex Cornelia, ff. de iniur. Bald. in leg. 1. C. de rapt. virg. 5. notab. Anton. de Butrio, & Felin. in cap. cum oporteat, de accuſat.* Et dicitur tractari de proprio intereſſe, quando iniuria eſt communis, ex quo illata eſt vni de familia, *Dec. in conſil. 133. num. 4. Grammat. deciſ. 23. latè*: & ſucceſſiuè licet agere pro morte fratris, tamquam pro iniuria propria ſibi illata. Idem tenet *Nauar. de iniurijs, & damno dato, conſil. 3.* vbi concludit, patrem clericum poſſe agere contra interfectorem filij, cum proteſtatione prædicta. Idem *Couar. in dicto* §. 5. *num.* 4. ibi, aut ſaltem ſuis, & propinquis; & ex his patet reſponſio ad contraria, cum malefactores propinquorum dicantur eius malefactores.
6 Poteſt etiam clericus, cum prædicta proteſtatione, denunciare aliquod delictum, tendens in Reipublicæ perniciem; vel ad euitandum periculum imminens contra priuatum. *Nauar. in cap. inter verba, 11. q. 3. coroll. 57. Couarr. vbi ſuprà.* Poteſt pariter vti pro eſtatione, non ſolùm, quando accuſat, vel denun-

denunciat; ſed etiam, ſi reum in fragranti crimine repererit, capiat, & iudici tradat. *Franch. vbi ſuprà,*
7 *Socin. in cap. ad audientiam, de homicidio,* non tamen pro iniuria facta
8 Eccleſiæ, *iuxta Abb. in capit. cum P. Manconella, de accuſat.* quem intelligo, dummodo non redundet in damnum clerici, vt furtum. Notandum etiam, quod clericus
9 agens cum proteſtatione prædicta, ſi habet in animo, quod reus moriatur, ſecuta morte, vel mutilatione, irregularitatis notam non euadit, iuxta veriorem opinionem *Ioan. Andr. Dom. Franch. in dict. cap. Prælatis, Nauar. in cap. 27. num. 226.* nec obſtat, quod ſola voluntate irregularitas non contrahatur; quia cum voluntate concurrit quærimonia, & accuſatio exterior, & dicta proteſtatio mendax, & fallax eſt, nec talis, qualem ius canonicum requirit, ad irregularitatis labem euitandam. Sequitur *Ignatius Lopez ſuper cap. 98. praxis Diaz.* Sed aliud dubium pulchrum eſt, quòd in Regno euenire ſolet, an Epiſcopus poſſit, & debeat conce-
10 dere licentiam Iudici laico exhumandi corpus occiſi ab Eccleſia, ad finem capiendi informationem delicti in genere. Veritas eſt, quòd poteſt id concedere abſque metu irregularitatis; ſiquidem ad incurrendam hanc irregularitatem, quæ inducitur ex defectu perfectæ lenitatis, requiritur, quòd actus, qui fit, ſit cauſa proxima, directa in mortem, vel mutilationem, non cauſa remota. *Nauar. cap. 27. num. 211. Sotus de iuſt. & iure, lib. 5. quæſt. 1. art. 7. Couar. vbi ſuprà, §. 5. Henriquez de irregular. cap. 12. §. 8.* & actus oſtendendi cadauer occiſi, eſt remotiſſimus, & ſuaptè natura non directus in mortem, vel mutilationem; eo magis, quòd Epiſcopus nihil operatur, ſed tantum permittit exhumari corpus, & capi informationem, & non omnis cauſa, ſine qua non dicitur principalis, vt latè tradit *Nauar. in conſil. 19. de homicid. conſil. 16. de ſimon.* & ita fuit ſtatutum *in Concil. Prouinc. Mediolan. 5. in tit. de Eccleſijs, & eorum cultu,* vbi ſtatuitur, ne occiſorum cadauera à Iudicibus, vel Notarijs maleficiorum in Eccleſijs vllo modo inſpiciantur: ſed eo illata exportentur; & huiuſmodi inquiſitiones, & omnia, quæ ad cædis cognitionem pertinent, à ſacris locis reijciantur. Quapropter, cum poſſit Epiſcopus id concedere, dicendum eſt, quòd omninò illud facere debeat; nam ſicut Iudex Laicus tenetur Epiſcopi iuriſdictionem adiuuare, & ſuum brachium illi præſtare, *capit. 1. de officio Ordinar.* ſic Epiſcopus tenetur præſtare brachium Iudici laico; aliàs ad Metropolitanum appellari poſſet, *iuxta Innoc. & communem in d. cap. 1.* Equidem male faceret Epiſcopus, qui id denegaret, cum præ omnibus deſiderare debeat, delicta puniri, & Ciuitatem malis hominibus purgari, *cap. vt famæ, de ſententia excommunicationis.* Iudex verò laicus, ſine licentia Epiſcopi exhumare præſumens, debet excommunicari, cum nullam in Eccleſia exercere poſſit iuriſdictionem, *c. decet, vbi omnes, de immun. Eccleſiar. in 6.* & ex prædictis de cauſa

proxima, vel remota, fuit reſolutum in Curia, quòd poſſet concedi Curiæ ſæculari copia ſententiæ depoſitionis, ſiue degradationis verbalis, & renunciationis habitus clericalis cuiuſdam clerici, inquiſiti de homicidio in Curia ſæcula-
11 ri, allegantis ſe eſſe clericum. Curia verò ſæcularis negabat eſſe clericum ob prædictam depoſitionem, & renunciationem: ſiquidem, quòd aliquis ſit, vel non ſit clericus, non eſt cauſa propinqua mortis. Facit *text. in cap. ſi Iudex laicus, de ſententia excommunicationis, in 6.* vbi ad Epiſcopum ſpectat cognoſcere, ſi aliquis eſt, vel non eſt clericus, ſine aliqua limitatione, an ſequatur poſteà mors, vel non.

12 Quæritur; an ſit irregularis ille, qui patitur ſe ſcribi pro teſte in ſententia mortis, dum dicitur lecta, lata coram tali presbytero, &c. & dicendum eſt, quod ſic, per *text. cum gloſ. & ibi Abb. & alij in cap. ſententiam ſanguinis*; nec clerici, vel monachi. *Gloſ. in cap. ex litteris, de exceſſibus Prælatorum. Ant. in tract. de irreg. 12. num. 6. Silu. homicidium, 3. q. 2. Socin. in cap. ad audientiam, num. 139. de homicid.* conſtituunt enim prædicti regulam, quod Iudex in cauſa mortis etiam iuſtè procedens, accuſator, teſtis, & Notarius ſcienter ſcribens, aut legens, dum publicatur ſententia, aut dictans litteras pro ſententia ſanguinis, ſecuta morte, aut mutilatione membri, ſunt irregulares: quæ regula non debet reſtringi ad eos tantum teſtes, qui inducuntur ad probandum delictum, cum nec canones, nec doctores hanc faciant diſtinctionem, quinimmò omnes concludunt, quod quicumque aliquo modo cooperatur Iudici procedenti in cauſa ſanguinis, facto, præcepto, ope, auxilio, ſecuto effectu, efficitur irregularis. *Nauar. cap. 27. nu. 207.* quare ſicut dictans, aut legens ſententiam, aut quid ſimile faciens, quia cooperator morti, efficitur irregularis, ita etiam adhibitus in teſtem pro validando actu ſententiæ; nam illa neceſſariò legi, & publicari coram teſtibus debet, & hic non minus videtur cooperari iudici; & ita fuit deciſum in Rota Romana, in vna Iacenſis Vicariæ 15. Iunij, coram Illuſtriſſimo Plata. Idem dicit *Maiolus de irregular. lib. 2. cap. 8. num. 4.* quamuis nihil allegat, ſed benè loquutus fuit, & ex hoc infertur, quod teſtes præſentes publicationi ſententiæ mortis non ſunt irregulares, niſi in ea ſcribi ſe patiantur.

13 Item notandum circa numerum 5. grauamen propinquorum adeò afficere clericos, quod ſtatutum dicitur contra libertatem Eccleſiæ, non ſolùm ſi reſpiciat perſonas clericorum, ſed etiam ſi tantum perſonas propinquorum, intuitu tamen clericorum. Ita *Decius in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, num. 179. de Conſt. per notata per Angelum in leg. 1. ff. vt in ius vocatus eat*; vbi dicit, quod ſtatutum grauans conſanguineos clericorum, eorum intuitu eſt contra libertatem Eccleſiæ, quia clerici efficiuntur timidiores. Facit *textus in cap. ſciant cuncti, de elect. in ſexto, & in capit. quicumque, de ſententia excommunicationis, in ſexto*, excommunicantur

tur offendentes, vel grauantes conſanguineos Epiſcoporum propter cenſuras ab illis prolatas in laicos. Idem dicit *Bald. in leg. final. C. de indic. vidui. tollen.* de ſtatuto mandante conſanguineos clericorum in pœnam incidere, ſi clerici ipſi declinauerint iuriſdictionem laicorum; & dicit *Crotus in leg. omnes populi, ff. de legibus, num.* 94. quod ſtatutum imponens pœnam conſanguineis clericorum propter clericorum inobedientiam, non valet; & dicit *Rota deciſ. 7. de renunciat. in nou.* quod renunciatio beneficij facta propter liberationem fratris à carceribus, exiſtentis in periculo vitæ, non valet, etiam cum iuramento, quia contumelia illata fratri meo, mihi infertur, *l. 3. ff. de liberali cauſa.*

14 Notandum præterea circa numerum decimum, vbi dicitur, poſſe Epiſcopum permittere exhumari corpus interfecti, pro capienda informatione delicti in genere, cum non ſit cauſa proxima, infertur etiam, non incurrere irregularitatem Epiſcopos, vel Sacriſtas, qui nihil dicentes, vel agentes, ſed laicorum arbitrio remittentes tolerant, quod laici pulſent campanas Eccleſiæ ad conuocandas gentes pro capiendis bannitis, & alijs malefactoribus Rempublicam infeſtantibus: cum campana non ſolum ſit ſignum horarum, ſed etiam ſit ſignum exeundi ad bellum, extinguendi ignem, congregandi capitulum, intrandi lectum, conuocandi parlamentum populi, gaudij, gratiarum actionis pro obtenta victoria, proceſſionis in aduentu Epiſcopi, vel corporis Chriſti, ſalutationis Angelicæ, & aliarum rerum, &c. vt notab. dicit *Abb. in cap. 1. de officio Cuſtodis*: ſed an poſ-

15 ſit Epiſcopus permittere, quod turris Eccleſiæ, vel campanile, vel Eccleſia fortificetur, & incaſtelletur à laicis pro ſuſtentatione ſtatus publici, vt defendantur Chriſtiani boni à malis, *Oſtienſ. Innoc. & Abb. in cap. cum Eccleſia, de immunitat. Eccleſiæ*, dicunt, quod ſic, & ibi *Abbas* teſtatur de communi. Idem *Bald. in l. 2. C. de ſumm. Trin. & fid. Cathol.* dicit tamen *Oſtienſ. in ſumma de immunit. Eccleſiæ, §. in quantum*; quod hoc fieri debet auctoritate Epiſcopi, tempore neceſſitatis, & ad tempus, ita tamen, quod ceſſante neceſſitate ceſſet incaſtellatio.

Sed an clerici poſſint ſumere arma contra bannitos pro defenſione reipublicæ, reſolutio pen-

16 det ab illa quæſtione, An clericis liceat pugnare proprijs manibus, interficere, & mutilare. Reſpondetur, quod vltra cauſam propriæ defenſionis poſſunt pro defenſione Reipublicæ, patriæ, aut ciuitatis, ſi illis pugnantibus conſeruabitur, & non pugnantibus deſtruetur, aut capietur. Item ſi in naui vita clerici vna cum aliorum vita periclitetur, niſi ipſe pugnet, quamuis dubia ſit victoria, licitè poteſt pugnare, quia pro defenſione propria.

Item Clericus ad defendendam vitam innocentis, poſſet nocentem interficere, ſi id omninò neceſſarium eſſet, & tenetur ſine ſuo notabili periculo.

Item tenerentur Clerici pugnare, quando id eſſet neceſſarium ad conſequutionem iuſtæ victoriæ, à quà pax, & bonum commune Eccleſiæ pendet; ita quod niſi clerici pugnarent, vel non obtineretur, vel periclitaretur valdè, illis verò pugnantibus obtineretur; tunc enim iure etiam naturali tenentur pugnare; & etiam iure naturæ tenentur pugnare in caſu ſupradicto pro defenſione Reipublicæ. Ita notabiliter tradit *Caiet. ſecunda ſecundæ q. 40. art. 2.* ſequitur *Molina de iuſtitia, & iure tract. 2. diſp.* 108. qui teſtatur de communi opinione: & in omnibus caſibus prædictis, in quibus Clerici iure naturæ ſub lethali culpa tenentur pugnare, non incurrere irregularitatem, cenſeo vna cum *Molina diſp.* 109. quoniam ſi neceſſitas defendendi corpus excuſat ab irregularitate, *Clem. ſi furioſi, de homicidio*; multò magis neceſſitas ſalutis animæ, cum ſub peccato lethali teneantur, quidquid alij dicant *in dicta Clem.* quando pugnant pro defenſione aliorum: nec Clementina excludit defenſionem ſub neceſſitate peccati, & ex ſupradictis ſequitur, quod ſi patria ſit obſceſſa à bannitis, qui intendunt innocentes interficere, poſſunt Clerici, ſi laicorum vires non ſufficiunt, pugnare contra bannitos abſque peccato, & abſque irregularitate, aliàs ſine cauſa non poſſent clerici proprijs manibus pugnare, ſed tantùm exhortari ad bellum iuſtum, & excitare milites ad victoriam, & pugnam in genere; modo in particulari non dicant, interfice, aut mutila, ſed fortiter age, ne ſuccumbas, vel pugna ſtrènuè pro fide, vel pro Eccleſia. *Diuus Thomas ſecunda ſecundæ quæſt. 40. artic. 2. ad tertium, cap. igitur, cum ſequentibus,* 23. q. 8. requiritur tamen conſenſus Papæ, quoad Prælatos, & Epiſcopi, quoad Clericos, vt poſſint Prælati, vel Clerici intereſſe bello. *Diuus Thomas dict. art. 2. cap. reprehendenda, capit. quo caſu, 23. q.* 8. Sed *Molina loco citato*, cenſet ſufficere conſenſum præſumptum, quando bellum eſſet aduerſus Eccleſiam, & fidei hoſtes, & reſpondet ad dictos duos canones, vt procedant, quando præſumptio erat voluntatis Pontificis in contrarium: illi enim vocati erant à Summo Pontifice, neque venire voluerunt, vt ad bellum proficiſcerentur, & procèdunt etiam, quando eorum præſentia neceſſaria non erat bono communi Eccleſiæ, quin potius decebat eos non intereſſe. *Nauar.* latè *capit. 27. numer.* 211. *cum ſequenti, Molina loco citato*, qui pulchrè reſpondet ad *dict. Clement. ſi furioſi.*

SVMMARIVM.

1 *Clerici contra laicos deponere an poſſunt, limita pluribus modis.*

2 *Et an ſuper delicto in genere.*

3 *An ad repulſam, & an ſuper negatiua.*

4 *An licentia Epiſcopi ſit neceſſaria in caſibus permiſſis.*

5 *Et quando non requiratur licentia.*

6 *Clerici an poſſint cogi deponere, in iudicio ſæculari, & quando.*

7 *Licentia quomodo concedenda clericis, vt deponant coram Iudice laico.*

De

De clericis deponentibus in iudicio ſæculari. Cap. XLIII.

1 SÆpè in Curia Archiepiſcopali petitur licentia examinandi clericos in iudicio ſæculari; propterea ſciendum, regulam eſſe, clericos contra laicos non eſſe in teſtes recipiendos, *cap. teſtimonium*, 11. *q.* 1. *vbi Archid. & alij*. Declara primò, in ciuilibus. *Archid. in cap. teſtimonium*. Declara ſecundò, in cauſis criminalibus ad defenſionem; niſi veniret imponenda pœna talionis. *Felin. in cap. de cætero, de teſtibus*, aut in crimine Eccleſiaſtico coram Eccleſiaſtico. Declara tertiò, vt poſſit etiam in crimine contra laicum in iudicio ſæculari, vbi non venit imponenda pœna ſanguinis, ſed agitur ciuiliter, vel ad pœnam carcerationis, & ſimiles. *Archid. in dict. cap. teſtimonium, Abbas, & Feliu. in dict. cap. de cætero*; in defectum tamen aliorum, *vt ibi dicit Abbas*. Sed fuit dubitatum in Curia Archiepiſc. an poſſit concedi licentia clerico deponendi in iudicio ſæculari contra laicum, quando venit imponenda pœna ſanguinis, ſuper delicto in genere tantum, cùm veritas per alios haberi non poſ-
2 ſet. Videbatur quòd ſic, ex notatis per *Ferdin. Garſiam in conſ. crim. diuerſ.* 122. vbi dicit, poſſe clericum examinari contra laicum ſuper aliquo actu, remoto à maleficio, licet ex eo maleficium inferatur; quia attendi debet, quod principaliter agitur, non quòd in conſequentiam, *leg. ſi quis nec cauſam, ff. ſi certum petatur*; & ponit exemplum in clerico teſtificante ſuper recognitione hominis. Faciunt adducta per nos in præcedenti cap. & delictum in genere videtur cauſa remota, non proxima. Contrarium fuit reſolutum per Curiam, & fuit denegata licentia, cum in Curia ſæculari procederetur criminaliter contra quendam furem, & aderant plura indicia, ſolùm deſiderabatur probatio delicti in genere; ex quibus videbatur clericum eſſe cauſam propinquam, & non remotam mortis. Et contra *Garſiam* tenet etiam *Proſper. Farinac. de te-*
3 *ſtibus, q.* 61. *num.* 73. Aliud eſt dubium, an poſſit clericus teſtificari in iudicio ſæculari ad repulſam, *Carauita ſuper ritu Magnæ Curiæ Vicariæ* 144. *& Farinac. vbi ſuprà diſtinguunt*, quòd, aut repulſa concernit infamiam teſtium, & non debet deponere. Facit *cap.* 1. *cum ſequen.* 5. *q.* 1. aut non concernit infamiam, nempè, ſi probetur, quòd teſtes ſunt conſanguinei, vel amici accuſatoris; aut inimici inquiſiti; & tunc
4 ſecus. In omnibus verò caſibus, in quibus clerici poſſunt deponere coram Iudice laico, requiritur licentia Epiſcopi. *Archid. in c. quamquam*, 14. *quaſt.* 2. non tamen requiritur ex conſuetudine, quando clerici aſſumuntur in teſtes in inſtrumentis, & quibuſcumque contractibus. *Farinac. vbi ſuprà latè*. Nec obſtat *text. in capit. ſuper prudentia*, 14. *quaſt.* 2. ſiquidem procedit potius de honeſtate, quàm dè neceſſitate, vt dicit *Felin. in dict. capit. cum nuncius, Carauit. vbi ſuprà*. Si verò clericus deponeret coram laico ſine licentia Epiſcopi,

valeret eius teſtimonium, *Abb. in dict. cap. cum nuncius, & ibi Aret. &*
5 *Felin.* qui limitat in regulari, cum non habeat velle, nec nolle, nec etiam requiritur licentia tempore peſtis; vel quando examinaretur idem ſuperior, vel Prælatus, qui alijs concedit licentiam examinandi; aut ſi clericus inſimul cum ſuo ſuperiore examinaretur; quos caſus congerit *Farinac. vbi ſuprà, num.* 85. neque in Curia Archiepiſcopali conceditur licentia deponendi clerico ſuper negatiua, propter ſuſpicionem falſitatis, *Abb. in capit. cum Eccleſia Sutrina, de cauſa poſſeſſion. & propriet. Boſſ. de defenſion. reor. numer.* 34. *Clar. in §. falſum, num.* 9. ſi tamen eſſet coarctata loco, & tempore, ceſſat ſuſpicio falſi, *Abb. vbi ſuprà*; & clericus, tàm in cauſa criminali, quàm in cauſa ciuili non poteſt cogi deponere in iudicio ſæculari, niſi in defectum
6 probationum. *Præpoſ. in dict. cap. teſtimonium*; modus autem concedendi licentiam in Curia Archiepiſc.
7 talis eſt. Conceditur licentia tali clerico deponendi in Curia ſæculari in tali cauſa; dummodo non deponat ſuper articulis continentibus criminalitatem, infamiam, negatiuam, aut repulſam. Aliquando Vicarij voluerunt videre articulos originales, & in calce eorum concedere licentiam, deſignando propria manu articulos, ſuper quibus clericus deponere habet, & iſte modus eſt melior, & tutior, conuenit enim magis ordinario, quam Iudici laico videre, ſuper quo habet deponere clericus, & poterit melius Vicarius conſiderare ſupradicta, quæ non poſſunt ſic benè exprimi in prædicta licentia tàm generali.

SVMMARIVM.

1 *Iudex Eccleſiaſticus ordinarius, vel delegatus cenſuris compellit Iudicem laicum, ad præſtandum ſibi brachium.*

2 *Iudex laicus tenetur præſtare brachium Eccleſiaſtico, non viſo proceſſu, nec cognito de iuſtitia cauſæ; niſi in aliquibus caſibus.*

3 *Iudex laicus nunquam poteſt cognoſcere de iuſtitia cauſæ ſententiæ Iudicis Eccleſiaſtici, quando ab eo ſolum petitur familia, & in cauſis ſanctæ fidei.*

De imploratione brachij ſæcularis. Cap. XLIV.

1 Clarum eſt, quòd Iudex Eccleſiaſticus ordinarius, vel delegatus, poſſunt compellere Iudicem laicum ad præſtandum ſibi brachium, *c. 1. vbi omnes, de officio ordin. Abb. Decius in c. ſignificaſti, de offic. deleg. Nauar. in c. cum contingat, de reſcript. remed.* 1. & dicit *Innoc. in d. cap.* 1. quòd Iudex laicus, cuius brachium imploratur, non poteſt cognoſcere de iuſtitia cauſæ, vel ſententiæ Iudicis Eccleſiaſtici, & videre proceſſum: cuius opinio communis eſt, quam limitant Doctores, niſi Iudex laicus vellet videre proceſſum ad finem ſe informandi, vt referat Iudici Eccleſiaſtico, qui ſententiam protulit, vel in delictis mixti fori, vel quando imploratur brachium in extraiudicialibus, vel quando notoriè appareret, ſententiam eſſe

iniuſtam; ita *Anton. Imola, Abbas, Alciatus, & alij in dict. cap.* 1. Vnum tamen eſt menti tenendum, quòd quando Epiſcopus petit à Iudice ſæculari ſolum, vt ſibi accommodet familiam, pro executione ſuæ ſententiæ, tunc, cùm Iudex ſæcularis non dicatur exequutor, ſed ſolum accõmodet familiam, non poteſt cognoſcere de viribus ſententiæ Epiſcopi. Ita notabiliter *Alciat. in d. cap. 1. num.* 120. *Suarez in praxi 2. tom. in proœmio, num. 9. Ignatius ad praxim Diaz cap.* 154. & pariter in cauſis ſanctæ fidei nunquam ſæcularis, cuius brachium imploratur, poteſt cognoſcere de iuſtitia cauſæ, vt dicunt *Abbas, Anton. & Imola in d. cap.* 1. & adeſt bulla Bonifacij Octaui, quæ incipit, *Dilectus filius*, poſita in fine Directorij Inquiſitorum, & aliæ bullæ.

SVMMARIVM.

1 *Fiſcus de iure communi appellat.*

2 *Fiſcus appellat in Curia Arch. Neap.*

De fiſco, ſi appellet. Cap. XLV.

1 De iure communi fiſcus appellat, *cap. cum clamor, vbi Innoc. Abb. & alij de teſtib. Grammatic. deciſ.* 14. *Carauit. ſuper ritu* 147. *Domin. de Franch. deciſ.* 270. *Baiardus in addit. ad Clarum ſuper quæſt.* 94. *num.* 24. *Gabriel concluſ.* 14. *lib. 7. tit. de maleficijs*; & ita fuit pluries ſeruatum in Curia Archiepiſcopali Neapolitana, ſiquidem, quando aliquis fuit condemnatus per Curiam Archiepiſcopalem, & appellauit ad Papam, & Iudex appellationis reuocauit ſententiam Curiæ Archiepiſcopa-
2 lis, Fiſcus fuit ſolitus appellare, & impetrauit de nouo appellationem committi ad eius inſtantiam. Et nouiſſimè anno 1620. cum quædam mulier carcerata, pro falſa depoſitione facta in diſpenſatione matrimoniali, condemnata per Curiam Archiepiſcopalem ad fuſtigationem, appellaſſet ad Papam, & delegatus reuocaſſet ſententiam, Fiſcus Curiæ Archiep. de nouo appellauit, & poſt longam diſputationem in Vrbe habitam, ad eius inſtantiam fuit commiſſa cauſa appellationis Reuerendiſs. Nuncio Neap. qui ſententiam protulit.

SVMMARIVM.

1 *Clericus in minoribus non cogitur deferre habitum, & tonſuram, niſi in duobus caſibus.*

2 *Clericus in minoribus conſtitutus, poteſt puniri, ſi non defert habitum clericalem decentem.*

3 *Peregrini clerici benignè tractandi.*

4 *Clerici itinerantes longo itinere poſſunt mutare habitum, laxare comam, intrare tabernas.*

5 *Epiſcopi, & Presbyteri itinerãtes ſunt inuitandi ad prædicandum verbum Dei, & conſeruandam oblationem.*

6 *Peregrinantes clerici ad Papam non poſſunt excommunicari, nec contra eos aliquid innouari debet.*

De conſtituto in minoribus, quando teneatur deferre habitum. Cap. XLVI.

1 Fvit dictũ in Curia Arch. Neap. non poſſe carcerari clericum, con-

conſtitutum in minoribus, qui ſine licentia ipſius Curiæ dimiſit habitum clericalem, & incedit in habitu laicali, ſiquidem de iure communi, clericus in minoribus conſtitutus non cogitur deferre habitum clericalem, *cap. final. de cleric. coniug.* niſi cauſatiuè, quatenus velit gaudere priuilegio clericali, vt ibi dicunt *Anton. Abb. & alij;* vel ſi ſit beneficiatus, per *cap. Ioannes, de cler. coniug.* & hoc caſu poteſt etiam declarari priuatus beneficio, iuxta bullam Sixti V. Benè verum eſt, quòd ſi conſtitutus in minoribus vult deferre habitum clericalem,
2 tenetur deferre decentem, aliàs poteſt puniri, quia deferre indecentem redundat in dedecus totius ordinis clericalis. Probatur claré *in Clem. 2. de vita, & honeſt. clericorum,* & ibi hoc notant *Imola, Anchar. Card. Bonifacius:*

Annotandum, ad officium Prælati pertinere, vt Clerici, ſiue in Ci-
3 uitate degentes, ſiue in itinere ambulantes, veſtibus clericalibus decentibus vtantur, *cap. nullus, & per totum, 21. quaeſt. 4.* & dicitur *in cap. Epiſcopi, dictæ cauſæ,* quod ſicut mulier orans in Eccleſia non velato capite, deturpat caput ſuum, iuxta Apoſtoli vocem, ita Sacerdos ſine operimento, deturpat ſacerdotium ſuum: verùm cum clericis peregrinis debet mitius agi, quandoquidem poſſunt habitum mutare in longo itinere, *dict. cap. Epiſcopi, ibi,*
4 longo itinere ambulauerint; & poſſunt etiam comam amplius ſolito laxare, vt dicit *Gloſ. in cap. ſi quis ex Clericis, de vita, & honeſtate clericorum,* referens, quod, cum quidam reprehenderetur à Papa, quia non deferebat tonſuram, & comam laxauerat, reſpondit his verſibus. *Tutius vt peterem laici ſub imagine Romam: Fas fuit, vt ſinerem luxuriare comam,* & ratione itineris poſſunt clerici intrare tabernas, *cap. clerici, diſtinct. 44.* quinimmo
5 Epiſcopi, & presbyteri itinerantes debent honorari, & in ſuo gradu ſuſcipi, & tàm ad verbum Dei prædicandum, quàm ad conſecrandam oblationem inuitari, *cap. Epiſcopi, vel presbyteri, 7. quaeſt. 1.* intellige tamen de presbyteris notis, vel habentibus litteras dimiſſoriales. Debent igitur Clerici peregrini benignè tractari, iuxta Deuteron. 10. *Amate peregrinos;* & coerceri curſores infeſtantes clericos peregri-
6 nos. Eos etiam Papa protegit: nam excommunicari non poſſunt, dum Papam adeunt, nec contra eos aliquid innouari debet, *cap. 1. de cleric. peregr.*

SVMMARIVM.

1 *Birroarij non probant plenè, præterquam in leuibus.*

2 *Curſores Curiæ Archiepiſcopal. Neapolit. quam fidem faciant in ſuis depoſitionibus.*

De curſoribus Curiæ Archiepiſcopalis, quam fidem faciant. Cap. XLVII.

1 DOctores concludunt, Birroarios, tanquam perſonas viliſſimas non probare, præterquam in leuibus. *Bald. in l. fin. C. de edicto diui Adriani tollendo, & in l. etiam, & ibi*

& ibi Salicet. C. de teſtib. Auguſtus, Berous latè quæſt. 84. Clarus in §. fin. quæſt. 7. num. 3. latiſſimè Farinac. de teſtib. quæſt. 56 num. 371. In Curia ve-
2 rò Archiep. Neapol. quia curſores ſunt clerici, ceſſat illa vilitas, & admittuntur ad faciendam plenam probationem, etiam in cauſis grauibus Sanctæ fidei, nempe ſi deponant penes talem perſonam inueniſſe libros hæreticorum, aut necromanticorum, & quod familiares Epiſcopi ſunt idonei teſtes, dicit Bald. in d. l. etiam. Idem tenet Ioſephus in deciſ. Lucenſ. 1. in Bariſellis habentibus annexam iuriſdictionem, in quibus ceſſat illa vilitas: eſt tamen habenda ratio curſorum, quorum aliqui ſunt adeo maligni, vt eis credendum non ſit.

SVMMARIVM.

1 *Domicilium acquiritur momento temporis.*
2 *Clerici exteri, quomodo declarentur ciues Neapol. per Curiam Archiep.*
3 *Ordinari an poſſit quis ſine dimiſſorijs, ab Epiſcopo loci, in quo habet beneficium ſimplex, non requirens reſidentiam.*
4 *Ordinari an poſſit quis in loco originis paternæ ſine dimiſſorijs.*
5 *Clerici alterius diœceſis noti, poſſunt recipi ad ordines exercendos.*
6 *Clericis exteris an poſſint prohiberi ingreſſus, vel habitatio in aliena diœceſi, ſi nolunt exercere ordines.*
7 *Clerici dicuntur membra honorabiliora populi.*
8 *Clerici in materia priuilegiatiua veniunt appellatione populi, non in odioſa.*
9 *Epiſcopus, & Vicarius veniunt appellatione officialium populi.*
10 *Curia Epiſcopalis venit appellatione Curiæ ciuitatis.*
11 *Ciuis originarius, qui deſerto loco originis alio tranſtulit domicilium, an gaudeat honoribus ciuium loci originis.*
12 *Beneficium, quod confertur originarijs, an poſſit conferri clerico dicti loci, ſi fuit conceptus, & natus, poſtquam eius pater alio ſe tranſtulit ad habitandum deſerto loco originis.*
13 *Epiſcopus originis poteſt concedere dimiſſorias clerico, qui alio tranſtulit domicilium.*

De domicilio clericorum, & quomodo declarentur ciues Neapolitani. Cap. XLVIII.

1 DOctorum concluſio eſt, quòd ſi quis transferat ſe ad habitandum in aliquo loco, & declaret expreſsè, ſe habere animum conſtituendi ibi domicilium, ſtatim illud acquirit abſque aliqua temporis expectatione. Ita Ant. de Butr. in cap. ad Apoſtolicæ, de decimis. Abb. in cap. fin. de Parochijs. Franch. in cap. cum nullus, de tempor. ordin. in 6. Felin. in cap. dilectus filius, el 2 de reſcriptis. Quando verò non declarat animum, recurritur ad coniecturas, nempe, ſi habitauit per decennium; iuxta leg. ciues, C. de incolis, lib. 10. vel, ſi transfert ſe ad habitandum in aliquo loco cum omnibus bonis ſuis, vt pulchrè per Abbat. & Felin. in di-
2 ctis locis. Seruatur autem in Curia Archiepiſcopali, quod clerici exteri, qui cum dimiſſorijs ſuorum ordinariorum in ciuitate Neapolitana moran-

morantur, quamuis declarent, ſe habere animum conſtituendi ibi domicilium, & per longum tempus in ea habitauerint, non admittuntur ad ciuilitatē Neapolitanam niſi capta informatione, quod in eorum patria non habeant aliqua bona, & tamdiu Neapoli habitauerint, quod præſumptio ſit, amplius non habere animum redeundi ad patriam; & poſtea, mediante decreto, declarantur ciues Neapolitani; & niſi prædicta fiant, non habentur pro talibus, nec conferuntur eis ordines ſine dimiſſorijs ſuorum Epiſcoporum, nec etiam permittuntur celebrare Miſſas in Ciuitate, & diœceſi. Cauſa huius antiquæ obſeruantiæ fuit, quòd multi clerici delinquentes, condemnati à ſuis Epiſcopis, ſe conferunt ad hanc Ciuitatem, & non valentes amplius obtinere dimiſſorias à ſuis Epiſcopis pro exercendis ordinibus ſuſceptis, vel pro ſuſcipiendis, de facili declarant, ſe habere animum habitandi in ea: & niſi ita fieret, Ciuitas Neapolitana abundaret diſcolis clericis, ad notata *in cap. fin. de conſuet.* Verum poſſet talis eſſe qualitas perſonæ, quod non obſtante hac obſeruantia, deberet ſtatim
3 admitti ad ciuilitatem. Ex eadem ratione Neapoli non ordinantur ſine dimiſſorijs exteri, ratione beneficij ſimplicis, non requirentis reſidentiam, in ea obtenti; quamuis *Ioannes Andreas, Dominicus, & Franchus in cap. cum nullus, de tempor. ordinationum, in 6.* dicant, id fieri poſſe: cui obſeruantiæ adſtipulatur Concil. Trident. *cap. 21. ſeſſ. 23. de reformat.* dum concedit Epiſcopo, quòd poſſit ordinare non ſubditum ſuum familiarem triennalem ſine dimiſſorijs, dummodo illi ſtatim Eccleſiaſticum beneficium conferat; ſi enim beneficium ſolum ſufficeret, fruſtra requireretur ſeruitium, niſi dicas, quòd ex Concilio poteſt prius ordinari, & poſtea ei conferri beneficium, quidquid ſit, talis eſt obſeruantia Curiæ, & ra-
4 tionabilis. Pariter Curia Neapolitana non ordinat ſine dimiſſorijs alibi natos, ratione originis paternæ, ex dictis per *Ioannem Andream, & Franch. in dict. cap. cum nullus*, qui ante factum non conſulunt, & poſt factum laudant.

Notandum, quòd clericus vnius diœceſis non debet recipi in alia
5 diœceſi ſine litteris commendatitijs proprij Epiſcopi ad ordines exercendos, ſed tanquam laicus, ſi non vult exercere ordines, poteſt recipi, *cap. fraternitati, vbi Abbas de clericis non reſid.* dicit tamen *Innocent. in cap. cum iamdudum, de præbend.* quod iſtæ litteræ commendatitiæ requiruntur pro ignotis; ij autem, qui ſunt benè noti, ſiue ſint clerici, ſiue laici, poſſunt abſque huiuſmodi litteris recipi. Sequitur *Abbas, in dict. cap. fraternitati*, dicens, quod clericus ſæcularis, vel laicus, non ſunt ita ſubiecti proprio Epiſcopo, quo minus poſſint domicilium transferre, & acceptare alibi beneficium, ſine licentiā
6 Prælati. Sed an Epiſcopus ſine cauſa poſſit expellere alienum clericum commorantem in eius diœceſi, ſine litteris ſui Epiſcopi, qui non vult exercere ordines, ſed tanquam aduena ibi commorari, vel poſſit

poſſit ei prohibere ingreſſum in eius diœceſim? & videtur dicendum quod ſic, quoad ingreſſum, *ex Andrea de Iſernia, & Affl'cto in cap. 1. de forma fidelitatis*, vbi dicunt, quod Princeps poteſt prohibere exteris ingreſſum in eius regnum, licet poſtquam fuerint ingreſſi, non poſſit expellere illos ſine cauſa; nihilominus contrarium eſt dicendum, vt ſine cauſa non poſſit etiam denegare aditum ad eius diœceſim: & hæc eſt verior opinio, quæ probatur. Primò, ex iure gentium, quod eſt ius naturale, vel deriuatur à iure naturali: quod enim naturalis ratio inter omnes gentes conſtituit, id vocatur ius gentium, *inſtitut. de iure naturali, gentium, & ciuili*: ſed apud omnes nationes habetur inhumanum, ſine aliqua ſpeciali cauſa hoſpites, & peregrinos non recipere, è contrario autem humanum, & officioſum, benè ſe habere erga peregrinos, niſi malè facerent. Secundò, à principio orbis, cum omnia eſſent communia, licebat vnicuique in quam vellet regionem ire, & peregrinari, nec videtur hoc demptum per rerum diuiſionem, nunquam enim fuit intentio gentium per illam diuiſionem tollere hominum ad inuicem communicationem: & certè temporibus Noe fuiſſet inhumanum. Tertiò, pars belli eſt prohibere aliquos tanquam hoſtes à ciuitate, vel prouincia, ergo id non licet cum non hoſtibus. Quartò, *omne animal diligit ſibi ſimile, Eccleſiaſt. 17.* ergo videtur, quod amicitia inter homines ſit de iure naturali, & contra naturam eſt vitare conſortium hominum innoxiorum. Quintò, *Matthæi 25. hoſpes eram, & collegiſtis me*. Sextò, *quilibet tenetur diligere proximum, ſicut ſeipſum, Matth. 22.* ergo non licet illum prohibere à patria ſine cauſa. Septimò, de iure naturali communia ſunt omnium, aqua profluens, via, portus, atque naues iure gentium vndecumque licet applicare, *inſtit. de rer. diuiſione*: ergo pariter videtur contra ius gentium, & naturale, prohibere alios innoxios à regionibus ſine cauſa, & pariter non poſſunt prohiberi exteri exercere mercimonia, & negotiationes apud alios ſine damno aliorum: quia hoc etiam videtur ius gentium, vt ſine detrimento ciuium peregrini mercimonia exerceant, & hanc veritatem his, & pluribus alijs rationibus probat *Franciſcus Victoria de Indis, relectione quinta*.

7 Adnotandum, quod Clerici dicuntur ciues: immo membra populi honorabiliora, *iuxta cap. duo ſunt genera, 12. quæſt. 1. cap. ſolitæ, de maior. & obed. & cap. duo ſunt, 96. diſtinct. Boerius de auctoritate magni Conſilij, num. 13. Bald. conſil. 243. lib. 3.* & ciues loci, licet efficiantur

8 clerici, non deſinunt eſſe ciues, vt prius, & dicuntur ciues priuilegiati, quia quoad onera ſubeunda ſunt exempti. *Alexander conſil. 41. lib. 7.* vbi dicit, quod gaudent beneficio ſtatutorum in fauorem ciuium. Idem dicit *Abbas in cap. 1. de vita, & honeſtate clericorum*, quod in materia priuilegiata clerici dicuntur de populo, ſed in materia odioſa ſecus, *per text. cum Gl. in cap.*

in cap. ſi ſententia, de ſentent. excommunicationis, in ſexto, cuius opinio eſt communiter recepta, vt teſtatur Felin. *in cap. Eccleſiæ Sanctæ Mariæ, de conſtitut. num. 69. verſic. tertio quæro non abs re*, & quamuis regula ſit, quod non ſubeuntes munera non gaudeant beneficio ſtatuti; non procedit in clericis loci, qui licet non ſubeant munera ſæcularia, ſubeunt ſpiritualia, orantes pro populo, & communicantes ſpiritualia, & dicit *Petrus de*
9 *Ancharan. conſil. 33.* quod appellatione officialium populi venit Epiſcopus, & Vicarius, & dicit *Bald. in l. 1. §. huius ſtudij, ff. de iuſtitia, & iure*, quod appellatione Curiæ Ciuitatis, venit etiam Curia Epiſco-
10 palis, & quod ſtante ſtatuto, quod nemo trahat aliquem Perusinum extra curiam Perusinam, non prohibetur trahi ad curiam Epiſcopalem Perusinam, quia illa etiam dicitur Curia Perusina. *Felin. multa dicit loco cit.*

11 Sed quæritur, an Clericus originarius, qui deſerto loco originis habet domicilium extra locum originis, maximè quando ſui anteceſſores ſemper habuerunt domicilium extra locum, in quo eſt natus, gaudeat priuilegio Ciuium loci originis; & ex hoc dubio ſequitur quæſtio, an Epiſcopus originis poſſit concedere dimiſſorias ad ordines clerico, vel laico, qui derelicto loco originis alio tranſtulit domicilium. Illa eſt ardua quæſtio, nam licet ſemper dici ſoleat, quod ciuilitas originis eſt immutabilis, quia eſt naturalis, vt *in l. aſſumptio, l. fin. §. pen. ff. ad municip. & l. originis, C. de municip. & origin. lib. 1.* nihilominus *Gloſ. in dict. l. aſſumptio, §. filius, in verbo domicilium*, dicit, quod natus in Ciuitate ſubit munera ratione originis, niſi habeat alibi domicilium, tunc nihil ſubit oneris, vel honoris, & hanc opinionem pluribus comprobat *Affl. in deciſ. 384.*

Et ex dictis per *Afflictum, & alijs tenuit Rota Romana, deciſ. 14. de probationibus, Cæſaris de Graſſis*, conce-
12 ptum & natura, poſtquam eius pater, deſerta prouincia, & loco originis, domicilium alio tranſtulit, non poſſe dici originarium, vel naturalem loci iam prius deſerti à patre, ſed quòd patris domicilium ſequitur, & proinde non eſſe admittendum ad beneficium loci deſerti à patre, quod originarijs, & naturalibus confertur. *Vrſillus ſuper dict. deciſ. Affl.* affert Doctores tenentes contrarium, poſtea concordat cum *Afflicto*, vt originaria ſint immutabilia, niſi quis deſeruiret domicilium, nihilominus in materia ordinum, vel dimiſſorialium ad ordines, dicendum, quod poſſunt concedi ab Epiſcopo originis, etiam quod aliò fuerit translatum domicilium, ex *text. in d. cap. cum nullus, de temporib. ordinat.* qui diſiunctiuè loquitur ibi, oriundus, ſeu in cuius diœceſi beneficium obtinet Eccleſiaſticum, ſeu habet domicilium, licet alibi natus fuerit, ex quo *text.* clarè patet, quod ſi domicilium eſſet neceſſarium in loco originis, non poſuiſſet diſiunctiuam, & ex illo textu quoad clericos, poteſt ſumi regula generalis, vt non ſolum quoad ordines,

13 dines, ſed etiam quoad alia clericus retineat originem, etiam quod alio tranſtulerit domicilium.

SVMMARIVM.

1 *Curator non interuenit, quando minor torquetur in Curia Archiepiſcopali Neapolitana, nec etiam quando examinatur.*

De Curatore, an debeat intereſſe, quando clericus minor torquetur. Cap. XLIX.

1 IN Curia Archiepiſcopali Neapolitana ſeruatur ius commune, quòd datur curator minoribus 25. annis: non decem, & octo, ſecundum conſtitutionem Regni. Sed fuit dubitatum, an curator debeat interuenire, quando minor torquetur, *Doctores in l. clarum, C. de auctoritate præſtanda*, diuerſimodè loquuntur, quos refert *Afflict. decif.* 208. & fuit dictum in Curia Archiepiſcopali Neapolitana eſſe receptam opinionem *Saliceti in d. l. clarum*, quòd non interuenit curator, quando minor torquetur, cum tortura inferatur ad indagandum veritatem, non ad ſolemnizandum iudicium. Idem in alijs interrogationibus, quæ fiunt ad eruendam veritatem, & ita paſſim ſeruatur.

SVMMARIVM.

1 *Carcerati tentantes frangere carceres, non ſecuta fuga, puniuntur arbitrio Iudicis.*

2 *Carcerati, qui tentauerunt frangere carceres Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ, non ſecuta fuga, quomodo fuerunt puniti.*

De carceratis tentantibus frangere carceres. Cap. L.

1 ANno 1601. menſe Ianuarij, tres laici carcerati, in Curia Archiepiſcopali Neapolitana, tentauerũt fugere è carceribus, & cum lima ſecuerunt ferè integrum ferrum cancelli carcerum; ſed à carcerarijs præuenti, non potuerunt aufugere: deinde omnes confeſſi fuerunt tẽtatam fracturam carcerum, & fugam. Fuit dubitatum, qua pœna eſſent puniendi, & fuit dictum, hunc eſſe caſum *l. in eos, ff. de cuſtodia reorum*, quæ loquitur, quando fractura eſſet tentata, ſed non ſecuta fuga, iuxta verum intellectum *Alberici, in d. l. eos, Boerius decif.* 215. *Boſſius de carceribus, num.* 50. & eſt magis communis opinio, de qua teſtatur *Farinac. de carcerib. & carcera-*
2 *tis, quæſt.* 30. *num.* 20. Fuit etiam dictum, veriorem opinionem Doctorum eſſe, quòd pœna tentantis frangere carceres, non ſecuta fuga, ſit arbitraria, quam tenent *Albericus, & Boerius, vbi ſupra, Antonius Gomeſius variarum reſolut. tomo 3. cap. 9. de captura reorum, num.* 11. *Follerius in praxi criminali, verſ. & ſi confitebuntur, num.* 49. *Farinac. latiſſimè vbi ſupra, num.* 89. & 25. & ſic per Curiam Archiepiſcopalem fuerunt dicti carcerati pro ſola tentata, & non perfecta fractura carcerum, condemnati ad remigandum per decennium in triremibus, vltra pœnam delicti, pro quo prius detinebantur carcerati.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Vicarius Epiſcopi an poſſit reconciliare publicè pœnitentes.*

De Vicario Epiſcopi, an poſſit reconciliare publicè pœnitentes. Cap. LI.

1 FVit dubitatum in Curia Neapolitana, an Vicarius non Epiſcopus poſſit reconciliare publicè pœnitentes; & fuit dictum poſſe, de ſpeciali mandato Epiſcopi, *ex cap. Aurelius, 26. quæſt. 6. & Gloſ. in cap. 1. eadem cauſ. & quæſt. Iacobus Sbrottius de officio Vicarij lib. 2. quæſt.* 18. & ita ſeruatur in noſtra Curia, quòd Vicarius, cui ſolent demandari omnes caſus, requirentes ſpeciale mandatum, reconciliat publicè pœnitentes, qui abnegauerunt Fidem Catholicam, & alios publicè pœnitentes.

SVMMARIVM.

1 *Alienans res Eccleſiæ, ſaluo aſſenſu Papæ, cum clauſula,* non aliter, nec alio modo, *& ante interpretatum aſſenſum tradens poſſeſſionem, an incurrat in cenſuras, & pœnas, contentas* in extrauaganti, ambitioſæ, Pauli Secundi, de rebus Eccleſiæ non alienandis.

2 *Notarius requiſitus tenetur conficere inſtrumentum, aliàs poteſt puniri.*

3 *Notarius requiſitus, vt conficiat inſtrumentum alienationis rerum Eccleſiæ, cum clauſula,* ſaluo aſſenſu Papæ, *an poſſit denegare confectionem inſtrumenti.*

De alienante bona Eccleſiæ, ſaluo aſſenſu Papæ, & ante aſſenſum tradente poſſeſſionem. Cap. LII.

ANno 1599. fuit dubitatum in Curia Archiepiſcopali an quidam Rector Eccleſię eſſet excómunicatus, & incurriſſet in alias pœnas, contentas *in extrauag. ambitioſæ, de rebus Eccleſiæ non alienandis*, ex quo alienauerat quoddam territorium dictæ Eccleſiæ, incon-
1 ſulto Romano Pontifice; ſed cum clauſula, *reſeruato aſſenſu Papæ, nec aliter, nec alio modo*; & antequam impetratus fuiſſet aſſenſus, tradiderat poſſeſſionem dicti territorij. Videbatur dicendum, quod non, propter illam clauſulam, *non aliter, nec alio modo*, iuxta doctrinam *Iaſonis in l. 2. C. de iure emphyteutico*, vbi voluit, quòd emphyteuta alienans irrequiſito domino emphyteuticam rem, cum clauſula, *ſaluo aſſenſu domini*, & poſtea illo non requiſito, tradit poſſeſſionem, cadit à iure ſuo; ex quo eſt proteſtatio contraria facto; ſed, ſi addit clauſulam, *non aliter, nec alio modo*, iſta clauſula operatur, quòd actus non valeat, & non cadat à iure ſuo, & hanc eſſe communem opinionem, dicit *Grammatic. deciſ.* 40. In contrarium faciebat, quòd adhuc dicta proteſtatio, cum clauſula, *non aliter, nec alio modo*, videbatur, contraria facto, vt dicit *Bald. in l. 1. C. de his, quæ pœnæ nomine, num.* 56. tenet Conſilium Neapolitanum, vt teſtatur *Gramm. dict. deciſ.* 49. *D. Vincentius de Franchis deciſ.* 267. Re tandem delata ad

ād S. D. N. Clementem Octauum, declarauit, dictum Rectorem incurriſſe in pœnas *dictæ extrauag. ambitioſæ*, & reſcripſit Vicario Neap. quòd dictum Rectorem abſolueret in vtroque foro à cenſuris, dummodo prius dictus Rector reuocaret alienationem, & reintegraret in Eccleſiam in ſuo ſtatu; aut ſaltem faceret pro ſuo poſſe, quòd dicta Eccleſia reintegraretur, mouendo litem in iudicio; vel alia ad hunc effectum faciendo; & ſi prædicta facere non poſſet ante abſolutionem, ad minus promitteret, & ſe obligaret, quam citius prædicta facere; & quòd dictus Vicarius cum dicto Rectore diſpenſaret etiam ſuper fructibus male perceptis, & reualidaret titulum beneficij; & ita fuit reſcriptum die 17. Decembris 1599.

2 Clarum eſt, quod Notarius requiſitus, vt veniat ad conficiendum contractum, vel teſtamentum, debet venire, alias poſſet puniri; quia poſtquam eſt creatus Notarius, eſt effectus ſeruus publicus. *Bartol. in leg. 1. §. 1. ff. fur. aduerſus nau. caupo. ſtabu. Bald. in rubrica, C. de fid. inſtrum.* & iudicis arbitrio punitur. *Afflict. in conſtit. Regni Baiulos, num. 33.* & dicit *Bald. in leg. prouidendum, C. de poſtulando*, quod Notarius, qui ad mandatum Iudicis non vult conficere inſtrumenta, vel

3 non vult eſſe rogatus, poteſt priuari officio notariatus. Sed quæritur, quid ſi Notarius rogetur, vt conficiat inſtrumentum alienationis rei Eccleſiæ, & dicat nolo interuenire, quia ſum prohibitus ſub pœna ſcribere talem contractum, vt *leg. iubemus, §. in tabellionibus, C. de Sacroſ. Eccleſ.* dicit altera pars, veni ad contrahendum, quia faciemus contractum prædictum conditionalem, ſi Papa conſenſerit, nec aliter, nec alio modo, an teneatur Notarius facere dictum inſtrumentum? *Afflict.* format hanc quæſtionem *in dict. conſtit. Baiulos, num. 34.* & reſpondet negatiuè, quod non teneatur Notarius: quia quod non poteſt fieri ſine auctoritate Principis cenſetur impoſſibile, *leg. idem Iulianus, §. conſtat, ff. de leg. 1. l. 2. §. tractari, ff. ad Trebell.* & licet dici ſoleat, quod non cenſetur impoſſibile, quando veriſimile eſt, Principem conceſſurum, vt quia concedere ſolet, vt dicit *Petrus de Anchar. in Reg. Nemo poteſt, de reg. iur. in 6.* & pro hoc videtur *tex. in leg. 1. §. permittitur, ff. de aqua quot. & æſtiua*, quem allegat *Aret. in d. §. Conſtat tamen*, hoc non procedit in Notario, qui habet legem expreſſe eum prohibentem, ſub pœna expreſſa, quod non interueniat in contractu prohibito. Ita notabiliter *Afflict. loc. cit.* qui idem cenſet, quando Notarius vocatur ad conficiendum inſtrumentum de re feudali, & ita debent facere Notarij, & non conficere inſtrumenta alienationis rerum Eccleſiæ, non impetrato aſſenſu Papæ, quia tales contractus ſolent eſſe damnoſi Eccleſiæ, cum conſueuerit quandoque tradi poſſeſſio, & poſteà non impetratur aſſenſus, vt dicitur in Praxi, in damnum Eccleſiæ, & animarum iacturam.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus reconciliatus, eſt inhabilis ad audiendas confeſſiones.*
2 *Abiurans de leui, non prohibetur audire confeſſiones, & exercere ordines, & alia ſacramenta miniſtrare.*
3 *Abiurans de vehementi, numquam admittitur ad audiendas confeſſiones in Curia Archiepiſc. Neap.*
4 *Suſpectus de hæreſi grauiter infamatus, debet ſuſpendi ab officio, & beneficio, donec ſe purgauerit.*
5 *Suſpectus de hæreſi poſt abiurationem debet manere ſuſpenſus ab officio donec ceſſet ſcandalum.*
6 *Suſpectus de hæreſi, qui abiurauit de vehementi, an poſſit impediri, quominus capiat poſſeſſionem canonicatus in cathedrali.*

De hæretico reconciliato, non admittendo ad audiendas confeſſiones; & quid in ſuſpecto de hæreſi, qui abiurauit. Cap. LIII.

1 Stante ordinatione Sancti Officij, quod hæreticus reconciliatus numquam admittatur ad audiendas confeſſiones fidelium, de qua mentionem facit Locatus in opere Iudiciali Inquiſitorum in fine fuit dubitatum in Curia Archiepiſc. an quidam ſacerdos, qui abiurauerat hæreſim de leui, eſſet admittendus ad audiendas confeſſiones fidelium; & re delata ad Sacram Congregationem generalis Inquiſitionis Sancti Officij in Vrbe, fuit reſcriptum die 6. Martij
2 1596. dictum ſacerdotem non eſſe impeditum exercere omnes ordines, & ſacramenta miniſtrare, ac fidelium etiam ſæcularium confeſſiones audire, quamuis abiuraſſet de leui; qui verò abiurauerunt de
3 vehementi, numquam admittuntur in Curia Archiepiſcopali ad audiendas confeſſiones, quidquid dicat *Nauar. in conſil. 16. de hæreticis.*

Adnotandum, quod grauiter infamati, & ſuſpecti de hæreſi debent
4 ſuſpendi ab officio, & etiam à beneficio propter criminis immanitatem, donec ſe purgauerint; purgatione verò recepta beneficium eis reſtituendum eſt, verum debent manere ſuſpenſi ab officio, donec
5 ceſſet ſcandalum. Ita habetur in *c. inter, de purg. canon.* Amplia, vt beneficia ſint reſtituenda poſt abiurationem, etiam ſi fuerint tertio collata. Ita habetur in *deciſ. 1. de hæreticis, Achill. de Graſſ.* in qua fuit dictum, reſtituenda eſſe beneficia ei, qui abiurauit, ex *dict. capit. inter*; vbi *Abb. columna ſecunda* notat effectum purgationis purgatiuum, vt abſoluatur, & reſtituantur beneficia, quia eſt tantum ſuſpenſio propter ſuſpicionem hæreſis, non priuatio propter hæreſim, *iuxta capit. cum ſecundum, de hæret. in 6.*
6 Item fuit dictum in Rot. Rom. in vna Grandicenſis Canonicatus coram Comitulo, 20. Iulij 1587. & latè probatum, non potuiſſe Capitulum Cathedralis denegare poſſeſſionem Canonicatus cuidam, qui ante viginti annos publicè pœnitentiatus abiurauerat de vehementi ex ſententia inquiſitorum hæreticæ prauitatis: nulli enim Canones inhabilitant ad beneficia illos, qui abiu-

abiurauerunt dè vehementi, & fuerunt publicè pœnitentiati, *arg. Gloſſ. in capit. fin. de Iurepatr.* immo cum conſtitutio canonica doceat ſuſpectos vehementer de hæreſi ſuſpendendos eſſe vſque ad congruam purgationem,& condignam ſatisfactionem,infertur,ea peracta, habiles permanere; detecta enim innocentia per iuramentum, abolctur illa prior ſuſpicio. *Simancus de catholicis inſtit. tit.55. num.3. Zanchinus de hæret. cap.20. num.6.* Non obſtat, quod poſt purgationem durat infamia facti, ſiquidem ſolus Deus illam remouere poteſt. *Oſtienſ. & alij in capit. ex tuarum, de purg. canonica*, & ſufficit eſſe ſublatam, quoad illius effectus per purgationem, & emendationem. *Abbas ibidem num. 2. & in capit. teſtimonium*; vbi etiam *Felin. num. 12. de teſtibus*; non obſtat, quòd publica pœnitentia inducit irregularitatem, *capit. ex pœnitentibus, cap. illud, & cap. placuit, 50. diſtin.* quia irregularitas contrahitur ex publica pœnitentia, quæ imponitur pro crimine, vt habetur *in d. capit. placuit*, & notat *Archid. in c. in capite, diſt. 50.* ſed pœnitentia non fuit impoſita ob crimen, de quo ſe purgauit, ſed ob ſcandalum, vt quos ſcandalizauerat verbo, aut facto, ædificaret publicè abiurando, & pœnitentias humiliter acceptando, iuxta *textum in cap. iter, de purgat. canon. verſ. in pœnam*; & vt verus catholicus agnoſceretur, *cap. litteras, in fine, de præſump. Rota deciſ. 1. num. 8. de hæret. in antiq.* Non obſtat, quod ſpeciale dicatur in crimine hæreſis, vt purgatus etiam poſt purgationem remaneat ſuſpenſus ratione ſcandali, vt notat *Oſtienſ. & Ioan. Andr. in dict. cap. inter*, & facit *cap. nihil, de præſcript.* quia præterquam, quòd illud ibi intelligi poteſt ex eo, quod ita Summus Pontifex voluit, pronunciando contra illum Decanum: Reſpondetur, in caſu propoſito ceſſaſſe omne ſcandalum, non modo propter purgationem, ſed etiam ex lapſu tanti temporis, quo virtuosè, & catholicè vixit, prædicando, ſacramenta miniſtrando, ex quibus omne ſcandalum de catholicorum mentibus deletum eſt, ad *textum in eod. cap. inter, c. ferrum, 50. diſtinct. Felin. in cap. cum deputati, in princip. de iudicijs*; quin etiam ſi populus adhuc non ceſſaſſet ſcandalizari, non videtur eius habenda ratio, *c. qui ſcandalizauerit, de reg. iur.* non obſtat ſuſpicio recidiui, *ad regulam, ſemel malus, de reg. iur. in 6.* quia regula limitatur, quando conſtat de emendatione per triennium. *Alciat. de præſumpt. reg. 2. præſumpt. 7. Rolan. conſ. 63. n. 12.* non obſtat, quod condemnatum ex cauſa criminis publici comitetur infamia, *capit. infamia, §. porro, 3. q. 7. Specul. in tit. de teſtibus, §. 1.* & hæreſis eſt crimen publicum, *capit. ius publicum, diſt. 1.* & infamis non poteſt conſequi dignitates, *cap. infamibus, de reg. iuris in ſexto*; ita nec canonicatum in Cathedrali, *Bald. in Margarita, in verbo, Canonicus*, quia procedit reſpectu criminis declarati per ſententiam, vt legitur *in dict. §. Porrò, & in leg. Athletas, §. Calumniatores, ff. de his, qui not. infam.* & non obſtat ei, qui ob ſolam

ſuſpicionem licet vehementem, fuit pœnitentiatus, & de ea ſe purgauit abiurando: quin etiam dicit *Pariſ. conſ. 2. num. 185. & 188. lib. 4. & Roland. conſ. 63. num. 26.* hæreticum formalem, qui prima vice abiurauit, non effici inhabilem ad beneficia, cum retinere, & recuperare poſſit virtute reconciliationis Eccleſiæ etiam ex miſericordia factæ, quæ opinio licet eſſet examinanda; tamen in eo, qui abiurauit propter ſuſpicionem, videntur ſupradicta omni carere difficultate, vide *Burſatum conſil. 14. lib. 1.* vbi pluribus comprobat, hæretico reuertenti omnia bona ſua condonari, qui illa etiam à Fiſco recuperat ex communi obſeruantia, & omnes honores, & priſtinas dignitates.

SVMMARIVM.

1 *Magazenorum vini vſus an poſſit permitti in Eccleſia profanata.*

2 *Hiſtriones non debent commorari in Eccleſia profanata.*

3 *Coquina, & ſtabulum prohibentur in Eccleſia profanata.*

4 *Cæmenta Eccleſiæ profanatæ in quos vſus conuertenda.*

5 *Beneficiatus quando teneatur impendere omnes redditus in fabricam Eccleſiæ.*

6 *Eccleſia profanata non poteſt vendi ſine ſolemnitate, requiſita in alienatione rerum Eccleſiaſticarum.*

7 *Rex non debet à Clericis recipi cum cruce in eius aduentu.*

8 *Euangelium non eſt porrigendum ad oſculandum in Miſſa gubernatori Prouinciæ.*

9 *Aedificans de tignis, vel pecunia Eccleſiæ in proprio ſolo efficit, vt ſolum cedat ædificio fauore Eccleſiæ.*

De profanatione Eccleſiarum. Cap. LIV.

1 FVit dictum in Curia Archiep. Neapol. quòd Eccleſia Sancti Georgij Ianuenſium huius ciuitatis, profanata auctoritate Papæ, in quo erat permiſſus vſus magazenorum vini, non poſſet deſeruire pro vſu hiſtrionum, ex *Concil. Trid. cap. 7. ſeſſ. vigeſima prima, de reform.* in quo prohibetur Eccleſias profanatas conuerti in vſus ſordidos; qui autem dicantur ſordidi, Sacra Congregatio Concilio remiſit arbitrio Ordinarij; & talis videbatur vſus hiſtrionum, cum ſint perſonæ infames, vt in *l. 2. §. fin. ff. de his, qui notantur infamia*; eiſque denegantur Sacramenta Eccleſiaſtica, *capit. pro dilectione, de conſ. diſt. 2.* vbi non erudiendorum, ſed perdendorum puerorum magiſtri dicuntur, & donantes aliquid eis peccant, *capit. donare, 86. diſt.* facit textus notabilis in *leg. ſi qua in publicis, C. de ſpectaculis, & ſcanicis, lib. 10.* vbi dicunt, quòd hiſtriones debent expelli à locis honeſtis, & à locis, in quibus Imperatoris imago depicta eſt; tanto magis à loco, qui Eccleſia fuit, & in quo Crux Domini Noſtri Ieſu Chriſti manere debet affi-

3 xa, ex *Concil. Trid. d. cap. 7.* Pariter in Eccleſijs profanatis prohibetur fieri coquina, & ſtabulum, vt dicit *Gloſſa in cap. ligna, de conſecratione diſtinct. 1. & in capit. qua ſemel, 19. q. 3.* & ante Concilium Tridentinum,

num, neque cæmenta Eccleſ. poterant conuerti ad vſus priuatorum;
4 ſed ad vſus alterius Eccleſiæ non ſordidos, *dict. cap. ligna, & capit. quæ ſemel, vbi Gloſſa, & alij*; declarauit tamen Sacra Congregatio Concilij Tridentini, quòd, ſi ruinæ Eccleſiæ vendantur ad vſus non ſordidos, eorum pretium in vtilitatem eiuſdem Eccleſiæ ſit expendendum; & Neapoli ſeruatur, quòd conuertuntur in fabricam altaris, quòd in alia Eccleſia, in quam beneficium transfertur, conſtrui debet, & quòd ſupereſt venditur, & ex redditibus augentur onera Miſſarum. Item alias declarauit Sacra Congregatio, quòd Epiſcopus non debet ſine cauſa Eccleſiam profanare; & ſi aliquam profanandi cauſam habet, earum cæmenta potius attribuenda ſunt Eccleſiæ, quæ eſt caput capellarum profanatarum, quam alteri. Item notandum, quòd
5 Eccleſia, quæ collabitur, ſed habet redditus ſufficientes ad reparationem, non eſt transferenda, & profananda, ſi redditus non ſufficiunt pro victu Rectoris; quia hoc caſu tenetur Rector omnes redditus in eius reparationem erogare; & interim non celebrabuntur Miſſæ, *Abb. in capit. de his, de Eccleſ. ædific. num.* 4. alias omnes Eccleſiæ habentes tenues redditus, qui non ſufficiunt pro victu Rectoris, eſſent profa-
6 nandæ. Præterea fuit dictum in Curia Neapolitana, quòd locus Eccleſiæ profanatæ, tamquam res Eccleſiæ, non poteſt vendi, inconſulto Papa, & ſine alijs ſolemnitatibus, requiſitis in *aliena. rerum Eccleſiæ*, vt in *capit. ſine exceptione* 12. *q.* 2. *& extrauag. Ambitioſæ, de rebus Eccleſiæ*.

Ibi, Crux Domini noſtri Ieſu Chriſti manere debet affixa, &c.
7 Notandum, crucis ſignum ſemper in veneratione habendum, vnde pœna vltimi ſupplicij puniuntur ſculpentes ſignum crucis in terra, per quam homines deambulant, *leg. vnica, C. nemini licere ſignum Saluatoris*, & irreuerenter ſe habentes erga crucem ſunt grauiter puniendi, *capit. ſi canonici, §. cæterum, de offic. ordin. in 6.* ſed quæritur, an in aduentu Regum, & Principum, teneantur clerici Eccleſiæ occurrere eis cum cruce? reſpondetur negatiuè, quia cum Principes ſint myſterio Sacræ Crucis redempti, ipſi tenentur illi reuerentiam exhibere, & non crux debet eos reuereri, & honorare: & ita fuit ſancitum in *leg. Regia Caſtellæ, lib.* 1. *tit.* 1. *leg.* 2. in qua dicitur, quod adueniente Principe, vel Principis infante ad aliquam ciuitatem, vel ad alia loca, clerici non egrediantur Eccleſiam cum cruce; ſed Princeps, & infans reuerentiam Cruci exhibeant in Eccleſia, vt ratio dicta. Fuit enim Crux figuratè in ſerpente æneo, in cuius aſpectu ſanabantur Hebræi, *Num.* 21. quare ſummo honore habenda eſt, ſolùm Epiſcopi recipiuntur cum Cruce. Rationem affert *Bertach. de Epiſcopo, lib.* 4. *in principio quæſt.* 1. quia repræſentant Chriſtum, cuius legatione funguntur, ex eadem reuerentia procedit, quod Euangelium
8 continens myſteria crucis redemptionis, & reconciliationis noſtræ, non porrigitur oſculandum in

Miſſa Gubernatoribus Prouinciarum, vt fuit declaratum à Sacra Congregatione ſacrorum rituum in perſona Gubernatorum Prouinciæ Luceriæ, & montis Fuſculi, qui prætendebant oſculari Euangelium in Miſſa. Hæc declaratio reperitur in Synodo Prouinciali Beneuentana ſub bonæ memoriæ Maximiliano Archiepiſcopo, facit *text. in cap. Apoſtolica, de conſ. diſt. 1.* vbi dicitur, quod populus, dum audit Euangelium, non ſedentes, ſed venerabiliter curui in conſpectu Euangelij ſtantes, Dominica verba intentè audiant, & fideliter adorent, ideſt venerentur, & honorent S. Euangelium, vbi dicit *Turrecrem.* quod legens Euangelium tamquam miniſter, illo lecto poſtea oſculatur ad deſignandum, quod liber eſt crucifixi, per quem accepimus reconciliationem, & pacem, vnde ipſe eſt pax noſtra, qui fecit vtraque vnum, ad *Epheſ. 2.* quod tanto magis pertinet ad Epiſcopum præſentem principalem miniſtrum Eccleſiæ, & prædicationis verbi Dei; ſed tantum Regibus, & Principibus magnis id conceditur à Sede Apoſtolica.

9 Item circa numerum quartum, adde, quod ſi clericus cum tignis, vel pecunia Eccleſiæ ædificet in proprio ſolo, ſolum cedit ædificio, & erit Eccleſiæ, *Gloſſa notabilis, in capit. Apoſtolica, 12. q. 2.* quam extollit *Iaſon in leg. 1. ff. de operis noui nunciat.*

SVMMARIVM.

1 *Mulieres religioſæ in communi viuentes, more religioſarum, ſubſunt Epiſcopo, licet non faciant profeſſionem.*

2 *Habitus nouæ religionis in communi eſt prohibitus.*

3 *Epiſcopus poteſt prohibere laicis, ne deferant habitum clericalem.*

4 *Eremitæ non permittuntur commorari in Ciuitate, & diœc. Neap.*

5 *Mimæ, & meretrices prohibentur deferre habitum Monialium.*

6 *Laici omnes ſub pœna graui, viri, vel mulieres, non poſſunt deferre habitum regularium.*

7 *Meretrices debent deferre aliquod ſignum, vt diſcernantur à mulieribus honeſtis.*

8 *Veſtes regularium ludo, vel fraude gerentes, an compellendi ad religionem.*

9 *Clerici vagabundi poſſunt priuari beneficijs.*

De non regularibus deferentibus habitum regularium. Cap. LV.

1 Aderant in ciuitate Neapol. plura conſeruatoria puellarum, quæ more Monialium viuebant in communi, induebant habitum Monialium, non tamen faciebant profeſſionem; placuit Illuſtriſſimo, & Reuerendiſſimo Archiep. Neap. ex iuſtis cauſis, prohibere dictis puellis veſtes Monialium, vulgo dictas, *li ſoccanni*. De qua prohibitione fuit dubitatum an licitè fieri potuiſſet, & quòd fuerit licita, facit, quod iſtæ mulieres, quæ ibi perpetuò morari volunt, more religioſarum, licet nullam faciant profeſſionem, ſubſunt Epiſcopo, *cap. indemnitatibus, §. in prædicta, de electione in 6. & ibi Geminianus, & Fran-*

2 *& Franchus, Ant. de Butrio in cap. 2. de foro competenti*, probatur clarius *in Clement. attendentes, §. illas quoque, de ſtatu Monachorum*, vbi Card. Bonif. In quibus iuribus patet, quòd Ordinarij ipſas viſitare poſſunt, & eis prouidere; & ſucceſſi-
3 uè formam circa veſtes dare. Præterea adducitur *text. in capit. 1. de relig. domibus, in 6.* in quo prohibetur habitus nouæ religionis in communi, & peccant mortaliter facientes contra dictum *capit.* iuxta *Abb. in dict. capit. 2. de foro competent. num. 11. verſ. immo neſcio.* Item facit *textus in capit. vt clerici*, & ibi *Abb. de regular.* vbi dicitur, quòd non Monachi non poſſunt vti habitu Monachali, *Ripa reſponſo quinto.* Item facit, quod dicunt *Dominicus, & Franchus in capit. vltimo, de bigamis in 6.* quod Iudex Eccleſiaſticus poteſt prohibere laicis, ne deferant habitum, vel tonſuram clericalem, quod in ciuitate Neapol. ſeruatur; ſolet tamen Vicarius concedere licentiam deferendi habitum clericalem volentibus ſumere ordines, per ali-
4 quot menſes ante. Non permittit etiam Curia Archiep. in ciuitate, & diœc. Neap. morari Eremitas, qui, vt dicit *Gloſ. in cap. qui veræ, 16. q. 1.* ſunt ſicut locuſtæ ſine rege, & ſine regula, ad nihilum obligati, & ſola voluntate tenentur, & vt plurimum ſunt nequiſſimi ſortilegi, vt experientia docuit, & cum in ciuitate, vel diœc. Neap. inueniuntur, carcerantur, & præciſo habitu, fit eis præceptum ſub pœna triremium, de non accedendo amplius ad eam, & multoties fuerunt per Curiam verberibus cæſi, quando fuerunt reperti in locis inhoneſtis. Aduerte, quod, ſi Eremitę eſſent probatæ vitæ, poſſent tolerari, cum multos Eremitas Sanctos legamus, & praxis curiæ Neapolitanæ procedit in Eremitis ignotis, quorum conuerſatio non eſt nota, & ſæpè fuerunt repetti delinquentes: & Eremitæ probi ſunt laudandi, nec poſſunt dici ſine Rege, cum ſubſint Epiſcopo, vt dicitur in *d. gl. in d. cap.* qui verè, contra eos, qui dicebant illos eſſe quaſi locuſtas, & praxis Curiæ procedit contra vagos, & ignotos, qui vagantur per diuerſa loca. De Eremitis multa notabilia dicit *Boer. de auct. magni Conſ. nu. 11. & ſeq.*

5 Adnotandum, quod de iure ciuili mimæ, ideſt ioculatrices fœminæ, & meretrices non debent induere habitum Monialium, *l. mimæ, C. de Epiſcopali audient.* & ibi dicit *Gloſſa*, quod hoc pertinet ad curam Epiſcopi per *text. in authentica de ſanctiſſimis Epiſcopis, §. finali*, in quo *text.* eſt prohibitio magis generalis, vt omnes laici, maximè
6 theatralia exercentes, viri, & mulieres, habitum regularium deferre non poſſint, & Epiſcopus ſuper hoc prouidere debet ſub pœna graui corporali, & dicit *Bald. in dict. leg. mimæ*, meretrices eſſe cogendas portare aliquem habitum diſtin-
7 ctum, vel aliquod ſignum, vt diſcernantur à mulieribus coniugatis. In Hiſpania ex *l. Regia part. 1. tit. 6. leg. 36.* laicus Religionis habitum induens ludi, vel detrahendi cauſa flagellis cęſus, à loco vbi id fecit expellitur; clericus verò pœna graui à

ſuo Prælato venit puniendus: & dicit *Gloſſa in capit. mulieres*, 27. q. 1. quod ij, qui ludo, vel fraude habitum religionis gerunt, ad eius ob-
8 ſeruantiam coguntur, ex *capit. Quod interrogaſti*, 27. *diſt.* ſed in Praxi, *Gloſſæ* opinionem non ſeruandam credit *Gregorius Lopez ſuper dict. leg.* 36. quod puto vero, nam *in capit. quod interrogaſti*, eſt caſus de muliere, quę ingreſſa eſt monaſterium, & profeſſa continentiam poſtea dixit, velle nubere, & fictè intraſſe monaſterium, & profeſſionem emiſiſſe, nam Papa compellit ad Religionem. Poſſunt mulieres in domo ex deuotione portare habitum, vt ſunt Bizzoccharæ, quæ permittuntur de iure Canonico, *Gloſſa in cap. mulieres* 27. *q.* 1.
9 Adde ſingulariter, quod clerici vagabundi habentes beneficia non requirentia reſidentiam, propter ſolum delictum vagationis, poſſunt priuari beneficijs. *Abb. in c. ex tuæ, de cleric. non reſiden.*

SVMMARIVM.

1 *Capellaniam habens cum onere celebrandi Miſſas, an teneatur illas per alios celebrari facere tempore infirmitatis.*

2 *Famulo infirmo an debeatur ſalarium.*

3 *Hæres, cui incumbit onus ſoluendi legatum pro Miſſis celebrandis in tali Eccleſia, non poteſt deputare Capellanos.*

4 *Beneficiati moderni tenentur celebrare Miſſas, ad quas celebrandas ſeſe obligarunt beneficiati antiqui, acceptantes legatum vtile Eccleſiæ.*

5 *Epiſcopus non poteſt conſtringere hæredes defunctorum, vt in funere conuocare debeant clericos Eccleſiæ parochialis tantum, excluſis alijs, donec eorum numerum impletus fuerit.*

6 *Epiſcopus non poteſt ſtatuere, quod nullus admittatur ad cantandum reſponſoria pro defunctis, niſi examinatus fuerit circa Cantum.*

7 *Beneficiati oppidi participantes de decimis, debent participare de onere adminiſtrandi ſacramenta.*

8 *Decimas vt poſſint vna cum curato exigere beneficiati oppidi, requiritur conſuetudo immemorabilis.*

9 *Deputatio Vicarij parochialis pertinet ad Epiſcopum.*

De Capellano infirmo, an teneatur per alios celebrari facere. Cap. LVI.

1 DVbium eſt quotidianum in Praxi, an ſacerdos poſſidens capellaniam cum onere celebrandi Miſſas, teneatur illas per alios celebrari facere tempore infirmitatis, & aliter non faciat fructus ſuos? & videtur dicendum, quod infirmitas eum excuſet, per *textum in cap. ſignificatum, de præbendis.* In oppoſitum facit, quòd datum ob cauſam, repetitur, ſi adimpleri non potuit ob infirmitatem recipientis, *leg. ſi pecuniam, in principio, ff. de conditione cauſa data*; ſed redditus capellaniæ principaliter dantur propter onus celebrandi Miſſas; ergo tempore infirmitatis debent
2 per alios celebrari. Secundò facit, quòd capellanus cenſetur locare operas ſuas, tamquam famulus; *Gloſſ.*

Gloſſ. in dicto capit. ſignificatum, ſed famulo infirmo non debetur ſalarium, iuxta veriorem opinionem *Bartoli in leg. ſi vno*, §. *item cum quidam, ff. locati. Anton. Anchar. Imola in cap. potuit, de locato. Franc. in cap. vnico*, §. *qui vero, de cler. non reſid. in 6.* ſolum tenetur dominus famulo infirmo dare cibaria, ac modicas, & tenues expenſas, nempe per octo, vel decem dies. *Bart. in leg. ſi cum dotem*, §. *ſin autem, ff. ſoluto matrimonio. Abb. in capit. 1. de clerico ægrotante. Couar. lib. 3. variar. reſol. cap. 13.* & ſucceſſiuè capellanus infirmus per octo, vel decem dies ad ſummum poterit recipere redditus capellaniæ pro ſe; & poſtea tenetur per alios celebrari facere Miſſas, & hanc opin. tenet *P. Nauar. de reſt. lib. 2. num. 210.* dicit tamen, quod ſi infirmitas eſſet vnius menſis, vel ad ſummum duorum, non tenetur per alios celebrari facere: & pro maiori intelligentia diſtinguit, quædam eſſe beneficia fundata ex decimis, & alijs redditibus principaliter ad ſuſtentationem miniſtrorum, vt canonicatus, dignitates, & ſimilia, quorum ſuſtentatio magis neceſſaria eſt tempore infirmitatis, quam alio, & talibus beneficiatis debentur fructus tempore infirmitatis, etiam ſi eſſent diſtributiones quotidianæ, *capit. vnico, de cler. non reſiden. in 6.* quædam ſunt beneficia principaliter inſtituta ad onus celebrandi Miſſas, & ſecundario ad ſuſtentationem miniſtrorum pro tempore quo celebrant Miſſas, vt capellaniæ, quæ habent talia onera, & illas habentibus non eſt conueniens, quòd tempore infirmitatis dentur redditus, ex rationibus vltimo loco adductis; quæ opinio *Petri Nauar.* videtur vera, & æqua: crederem tamen ſpatium duorum menſium ad faciendum celebrari Miſſas per alios, quòd concedit *Petrus Nauar.* eſſe nimis longum, ſed ſufficere ſex, vel octo dies. Nec obſtat *tex. in dict. cap. ſignificatum*, quia ibi aderat ſpeciale ſtatutum, quòd non teneretur capellanus celebrare tempore infirmitatis.

Plura dubia circa celebrationem Miſſarum *vide in manuali Paſtorum, cap. 72.* verum, quia in hoc *cap.* agitur de onere peragendi diuina propter mercedem, quæ recipitur, aliqua in Praxi vtilia annotanda cenſui, licet non omnia reſpiciant celebrationem Miſſarum, ſed alia diuina.

3 Primum, quod facto legato pro Miſſis celebrandis in tali Eccleſia, non ex hoc ſequitur, quod hæres poſſit deputare capellanum, ſed tantum curare debet, vt huiuſmodi Miſſæ à miniſtris Eccleſiç celebrentur, niſi forte vellet vltra eleemoſynam proprijs expenſis ibi celebrari facere; eſt etiam intelligenda facultas faciendi ibidem celebrari Miſſas, & alia diuina officia, vt non ſtet priuatiuè ad alios, ne minuatur cultus diuinus; ſed hoc non pertinet ad hæredes. Ita fuit deciſum in Rota Romana in vna Calaguritana capellæ 16. Ianuarij 1584. coram Cardinali Seraphino.

4 Secundò notandum, beneficiatos modernos Eccleſiæ teneri ad celebrationem Miſſarum relictarum, cum beneficiati prædeceſſores accepta-

ceptauerint legatum quãtitatis pecuniæ cum onere celebrandi Miſſas; quoniam cum huiuſmodi onere tranſit obligatio ad ſucceſſores, *ad tradita in cap. ſignificatum, vbi Butrius num. 12. ad finem, & Abb. num. 7. de præbend.* niſi legatum ceſſiſſet ſolum in commodum beneficiatorum, dumtaxat illius temporis, *iuxta reg. qui ſentit, de regul. iur. in 6.* Verùm quando fit legatum in vtilitatem Eccleſiæ, vt quia fuit liberata ab ære alieno, tenentur moderni beneficiati, quia ſucceſſores tenentur ad ſoluendum debitum ex cauſa neceſſaria, vel ipſi Eccleſiæ vtili contractum, *cap. 1. & 2. de ſolutionib. Abbas in cap. præſentium, de pignoribus*, & tantò magis tenentur, accedente conſuetudine prædeceſſorum celebrandi. Ita fuit deciſum in Rota Romana in vna Pampilonenſis celebrationis Miſſarum, 16. Nouembris 1588. coram Domino Comitulo.

Tertiò notandum, non poſſe E-
5 piſcopum ſtatuere, quod nullus ad-
mittatur ad cantandum reſponſoria pro defunctis, niſi examinatus, quia ſufficit quilibet cantus. Ita fuit dictum in vna Gerundenſis ſtatuti, die 27. Maij 1581. coram Orano, & in vna Calaguritana funeralium, coram eodem Orano, 22. Iunij 1590. fuit deciſum, non poſſe Ordinariũ aſtringere hæredes defunctorum, vt in funere conuocare
6 debeãt clericos Eccleſiæ Parochia-
lis tantum, excluſis alijs, donec eorum numerus fuerit impletus: nam cum conuocatio iſta reſpiciat priuilegium totius cleri, vtique reſtringendo, aut moderando illam ad proprios Eccleſiæ clericos, libertatem Eccleſiaſticam reſtringit. *Silu. in verbo, immunitas, el 2. ſub num. 7. & in verbo, ſimonia, ſub num. 11.* & huiuſmodi conſuetudines tanquam ſcandaloſas, & ſacrilegas extorſiones, deteſtatur *Sotus de iuſtitia, & iure, lib. 1. quæſt. 6. artic. 2. verſic. hic autem admonendi*, neque intereſt, quod ius ſepeliendi pertineat ad Eccleſiam parochialem, quia aliud eſt ius, per quod quis compellitur ſepeliri in parochia, & aliud, per quod tollitur facultas vocandi alios clericos; niſi prius adimpleto numero beneficiatorum parochialis. Faciunt notata *in cap. veſtra, de locato.*

Notandum præterea, quod cum primitiæ, & decimæ percipiantur
7 ratione ſacramentorum, ſi diuidan-
tur inter presbyteros, diaconos, & alios clericos, vtique de onere participare tenentur, qui de illis participant, *iuxta regulam, qui ſentit, de regulis iuris, in 6.* neque obſtat probatio ſpontanei ſeruitij, nam etiam ſponte id dicitur quis facere, ad quod tenetur, vt probatur *ex Ariſtot. 3. Ethicorum*, & ita fuit deciſum in Rota, in vna Toletana primitiarum, 22. Aprilis 1587. coram Domino Seraphino, & fuit laudata conſtitutio ſynodalis, iniungens onus miniſterij beneficiatis, participantibus de primitijs. Quæ au-
8 tem conſuetudo requiratur, vt be-
neficiati alicuius oppidi, poſſint vigore conſuetudinis, participare de primitijs, & decimis, quando Eccleſia habet rectorem, penes quem reſidet cura animarum, & in vna Toletana primitiarum, 22. Iu-

Iunij 1579. coram Bubalo fuit deciſum, requiri conſuetudinem immemorabilem, cum ius reſiſtat, nam Curator habet intentionem fundatam de iure in decimis, & primitijs, *cap. ſtatuimus, 16. quæſt. 1. cap. à nobis, cap. cum in tua, cap. cum contingat, de decimis.*

Notandum denique, quod Rector Parochialis infirmus non po-
9 teſt deputare Vicarium, ſed munus deputandi pertinet ad Epiſcopum, ſed poſſet ipſe deputare ad modicum tempus. *Ioannes Andr. & Franchus, in cap. cum ex eo, de electi. in 6.* & fuit dictum in vna Hiſpalen. iuriſnominandi, 10. Octobris 1583. coram *Seraphino deciſ. 639.* ſed in Eccleſijs non curatis ſecus eſt. *Lapus alleg. 5. num. 8. Butrius conſ. 3. Pariſ. conſil. 50. lib. 4.* & proinde dixerunt Domini de Rota, quod cum beneficiati Eccleſiæ habeant curam celebrationis diuinorum, conſequens eſt, vt omnia ſint ſub eorum cura, & regimine, & quod miniſtros neceſſarios deputent. Vnde in Eccleſia Cathedrali multa pertinent ad ordinationem Archidiaconi, & aliorum, *extra de officio Archid. per totum,* & de officio Sacriſtæ, & de officio Cuſtodis.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus poteſt diſpenſare cum depoſito verbaliter; & in quibus caſibus.*

2 *Epiſcopi ex generali conſuetudine, & quaſi poſſeſſione, faciunt gratiam de omnibus delictis, præcipuè Archiepiſcopalis Neapolitanus.*

3 *Sententia Vicarij, cum clauſula,* ſalua moderatione, & commutatione *Epiſcopo, valet; & ita ſeruatur Neapolim.*

4 *Caſus vehementis ſuſpicionis hæreſis, vel apoſtaſis, referuntur Pontifici in Curia Archiepiſcopali Neapolitana.*

5 *Epiſcopus poteſt facere indultum illis, qui aliorum delicta detegunt.*

De Epiſcopo an poſſit facere gratiam, & de ſententia Vicarij, cum clauſula, *ſalua moderatione Epiſcopo.* Cap. LVII.

1 Notandum eſt in Praxi, quod Epiſcopus poteſt diſpenſare cum depoſito verbaliter ab adulterio, *infra iuxta cap. at ſi clerici, §. de adulterijs, de iudicijs, vbi Abbas,*
2 *Felinus, Decius, & communis,* & etiam in caſibus à iure expreſſis maioribus adulterio, vt in inceſto, *ex communi in dicto §. de adulterijs.* Item licet de iure communi Epiſcopus non poſſit facere gratiam de pœna delicti, ſecundum aliquos,
3 vnde non poſſet reuocare exulem, vt dicit *Diaz in praxi, in verbo, in exilium mitti, Foller. in praxi Canonica, in verbo, & ſi committi, num. 123.* tamen de conſuetudine, & quaſi poſſeſſione, in qua manutenentur Epiſcopi, hodie faciunt gratiam de omnibus delictis; & ita obſeruant Archiepiſcopi Neapolitani, ſed ad maiorem cautelam in Curia Archiepiſcopali Vicarius in ſententia ſemper ponit clauſulam in fine, *ſalua moderatione, & commutatione Illuſtriſs. Archiepiſcopo,* quæ ſententia valet. *Baldus in auth. interdicimus, C. de Epiſcopis, & clericis. Felinus in cap. qualiter, & quando, el 2. §. ad corrigendos, de accuſationibus.* Quæ clau-

clauſula ponitur etiam in ſententijs cauſarum Sanctæ fidei, quãuis multoties reſolutiones dictarum cauſarum ab Vrbe mittantur; ſiquidem caſus vehementis ſuſpicionis hæreſis, vel apoſtaſiæ Curia Archiepi-
4 ſcopalis Neapolitana ſolet deferre Sanctiſſimo Domino, tanquam negotia maiora, *iuxta cap. maiores, de baptiſmo*; cum voto tamen Congregationis eiuſdem Curiæ. Item ſo-
5 let Archiepiſcopus Neapolitanus concedere indultum illis, qui alios delinquentes reuelauerint; nam Iudices ordinarij poſſunt bannitos rebannire, & remittere ex prædicta cauſa. *Bart. in l. ambitioſa, ff. de decretis ab ordine faciendis, per l. omnes, §. fin. ff. de re militari. Farin. de inquiſit. quæſt. 14. qui plura adducit.*

Circa numerum tertium, vltra conſuetudinem Archiepiſcopalem Neapolitanam, qua Archiepiſcopi faciunt gratiam de omnibus delictis, id etiam de iure procedere, tenet *Alban. conſil. 64. num. 76.* facit quod dicit *Bart. in l. relegati, ff. de pœnis*, quod non ſolum Princeps, & Ciuitates non recognoſcentes ſuperiorem poſſunt reſtituere bannitos ad patriam, ſed etiam aliæ, ſi habent poteſtatem ſtatuendi; ſed Epiſcopi poſſunt condere ſtatuta, vt clarum eſt, & habetur *per omnes in cap. fin. de offic. leg.* & habent merum, & mixtum imperium. *Miles in repertorio, in verbo, Epiſcopus*, & Epiſcopus eſt maior præfectò prætorio, vt dicit *Bolognin. conſil. ..... num. 4.* & Epiſcopi dicuntur Illuſtres, ſecundum *Oſtienſ. & Abbas in cap. cum cauſam, el 2. de iuramento calumniæ*. Itaque ſunt maiores alijs ciuitatibus recognoſcentibus ſuperiorem, & dicit *Pariſ. conſ. 141. num. 25. volum. 4.* quod diſpoſitio Papæ excipiens Principes, includit & Principes Eccleſiæ, cum in terris teneant locum Apoſtolorum, *cap. quorum vices, diſtinct. 68.* quare ſi Principi temporali competit facere gratiam, *iuxta d. l. 4.* & Epiſcopis competere debet, maximè in delictis, in quibus poſſunt diſpenſare: nam licet eis diſpenſare etiam poſt ſententiam, & remittere pœnam. *Abb. in cap. niſi ſpecialis, in fin. de offic. deleg.*

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus prædicans in aliena diœceſi, debet petere licentiam à Diœceſano*, iuxta Concil. Trident. cap. 2. ſeſſ. 5. de reform.
2 *Prædicatores examinantur in Curia Neapol. niſi fuerint noti, & inſignes.*

De Epiſcopo prædicante in aliena diœceſi. Cap. LVIII.

1 ANno 1600. Reuerendiſs. Epiſcop. Aliſanus obtinuit licentiam à Papa prædicandi tempore Quadrageſimæ, in Eccleſia Diuæ Mariæ Annunciatæ ciuitatis Neapolitanæ: prætendebat non petere licentiam prædicandi ab Illuſtriſſimo, & Reuerendiſſimo Archiepiſc. Neapol. *iuxta Concil. Trident. cap. 2. ſeſſ. 5. de reformat.* dicens, Epiſcopus poſſe vbique prædicare ex priuilegio Chriſti, *Matthæi vltimo: Ite per vniuerſum mundum, & prædicate, cap. in nouo, 21. diſtinct.* Pro qua opinione facit *textus in cap. ſcriptum, 6. quæſt.*

6. quæſt. 3. vbi Cardinalis de Turrecr. & Cardinalis Alexandrinus, dicunt, poſſe Epiſcopum in aliena diœceſi prædicare, ſine licentia diœceſani, etiam ſolemniter, congregando populum, & aſcendendo pulpitum. Idem tenet *Felin. in cap. excummunicamus, de hæret. c. Cardinal. verò Zabarella in Clement. dudum, verſ. ab olim, num. 6. de ſepulturis*, dicit, Epiſcopos poſſe vbique prędicare, niſi ab alijs Epiſcopis prohibeantur. Re delata ad Sanctiſs. D. N. Clementem VIII. mandauit dicto Epiſcopo, quòd ſi prædicare vellet, obſeruaret decreta Concilij Tridentini *d. cap. 2.* & ſic petijt licentiam à Vicario Neapolitano, & prædicauit. Practicatur
2 etiam in Curia Archiepiſcopali, quòd omnes prædicatores, antequam prædicent, examinantur ſuper doctrina; non tamen inſignes, & noti; quod fuit in Vrbe approbatum, quamuis aliqui regulares reſtiterint.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus an poſſit declarare excommunicatos à iure, vel Apoſtolicis conſtitutionibus regulares exemptos.*

2 *Regularis carceratus in carceribus Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ, ad inſtantiam ſuperioris, ſi ibi delinquat, an puniatur per eandem Curiam; & quid ſi commoretur extra clauſtrum de licentia ſuperioris.*

3 *Regulares degentes in clauſtris, qui inueniuntur in domibus meretricum, vel alias notoriè delinquunt cum populi ſcandalo, carcerantur per curſores Curiæ Neapolitanæ, & non remittuntur ad ſuos ſuperiores, antequam capiatur informatio delicti, & ibi praxis.*

4 *Epiſcopus differens informationem, & regularem petentem remittere, vt ipſum vexet carcere, an incurrat excommunicationem.*

5 *Bulla Sanctiſs. D. N. Clementis VIII. pro obſeruatione Concilij Tridentini* cap. 14. de regul.

6 *Delegatus poteſt punire extraneas perſonas, delinquentes in eius perſonam, ſi per hoc contingat ſuam iuriſdictionem turbari.*

7 *Laici offendentes aures iudicis Eccleſiaſtici, poſſunt carcerari; & ſic etiam partes, quæ coram ipſo conuicia inuicem ſibi dicunt.*

8 *Laicis iniuriam inferentes Notarijs, ſcribis, exercentibus ſuum officium, puniuntur per Curiam Archiepiſcopalem.*

9 *Regulares mendicantes, qui habent priuilegio, vt non poſſint ab Ordinario excommunicari, ſuſpendi, & interdici in caſibus, in quibus poſſunt compelli ab Epiſcopo, nempe, vt eant ad proceſſiones publicas, an poſſint compelli cenſuris.*

10 *Regulares in ciuilibus coram quo conueniendi.*

11 *Regulares mendicantes ſine neceſſitate, poſſunt impediri per Ordinarium.*

12 *Laici excommunicantur per Curiam Archiepiſcopalem, ſi mendicant ſine neceſſitate.*

13 *Laici quæſtores eleemoſynarum, puniuntur per Curiam Archiepiſcopalem* Neapolitanam, *& qui tales ſint.*

14 *Mendicantes validi, qui fingunt ſe infirmos, debent puniri pœna falſi.*

15 *Regulares ſemel approbati ad audiendas confeſſiones, quando poſſunt de nouo examinari.*

De

De poteſtate Epiſcopi ſuper regularibus magis practicabilia. Cap. LIX.

1 QVæ circa perſonas regulares in dies in Curia Archiepiſc. Neapol. in dubium reuocantur, neceſſariò hic inſerenda operæ pretium eſſe duxi. Primò, an Epiſcopus poſſit declarare excommunicatos à iure, vel Apoſtolicis conſtitutionibus, regulares exemptos, qui habent priuilegium, vt excommunicari, ſuſpendi, & interdici non poſſint. Fuit in Curia Archiep. dictum, quod ſic; ita tenent *Card. in Clem.* 1. *de priuileg. Domin. in cap. ſi Papæ*, 40. *diſt. Imola in Clem.* 1. *de ſequeſtr. poſſeſſ. Felin. latè in cap. non poteſt, de ſententia, & re iudicat. num.* 3. *Gambar. de poteſtate Legati à latere, lib.* 8. *cap. de poteſtate legati in regulares exemptos. Henriquez in ſumma, de indulg. cap.* 25. §. 7. Probatur *in dict. Clem.* 1. *de priuileg.* facit, quia declaratio nihil noui inducit. *l. hæredes palam, ff. de teſtament.* & dicit *Felin. vbi ſupra*, quod hac de cauſa poteſt eos citare ad dicendum cauſam, quare non debeant declarari excommunicati; nam permiſſa declaratione, cenſetur permiſſa citatio, quæ eſt neceſſaria ad declarationem, iuxta *Gloſ. in Clem.* 2. *de cenſibus*, vel poterit Epiſcopo conſtare per informationem extraiudicialem. Idem tenet *Abbas in dict. Clement.* 1. qui licet dubitet de citatione, per quam videtur induci violatio exemptionis, reſpondet *Felin.* quòd dicta citatio erit ſimilis illi, quæ habet clauſulam, *ſi ſua putauerit intereſſe*, quæ non arctat nolentem comparere, & poteſt fieri in non ſubditum. Fuit præterea dubitatum in Curia, an carceratus in
2 carceribus dictæ Curiæ ad inſtantiam ſuperioris, ſi ibi delinquat, puniatur per eandem Curiam, & quid ſi commoretur extra clauſtrum de licentia ſuperioris. Vterque caſus accidit in Curia, & videbatur, quòd non poterat puniri per Curiam, tanquam degens extra clauſtrum, iuxta Concil. Trid. *cap.* 3. *ſeſſ.* 6. *de reformat.* ſed debebat remitti ſuo Superiori, cum præfixione termini ad puniendum, iuxta *cap.* 14. *ſeſſ.* 25. *de regular.* ſiquidem regularis de licentia ſuperioris degens extra clauſtrum, cenſetur eſſe in clauſtro. Ita dicit *Abb. antiq. in cap. cum illorum, de ſententia excommunic.* quem ſequuntur *Panorm. & Felin. in cap. ex reſcripto, de iureiur.* Contrarium fuit dictum, & exequutum contra quendam regularem, qui de licentia ſuperioris degens in hac ciuitate extra clauſtrum, fuit inquiſitus de tonſione monetę, & bis tortus, & non confeſſus; & contra alium regularem, exiſtentem in carceribus dictæ Curiæ ad inſtantiam ſui Superioris, inquiſitum de ſeductione falſorum teſtium, qui pariter fuit bis tortus, & non confeſſus, & exul factus à ciuitate, quia negari non poterat, quin morarentur extra clauſtrum: & Conc. Trid. *in dict. cap.* 3. generaliter loquitur, & generaliter eſt intelligēdum, *l.* 1. *ff. de legat. præſtan.* nec diſtinguit, *argum. l. de pretio, ff. de public.* & eſt latè interpretandum, cum tractet de reſtringenda exemptione in fauorem Ordinariorum, iuxta latè

tra-

tradita per *Felin. in cap. cum omnes, de conſtit.* & licentia ſuperioris operatur, quod non inducatur apoſtaſia; & ita fuiſſe verè declaratum à Sacra Congregatione Concilij audiui, & legi quandam declarationem, his verbis: *Regularis manens extra clauſtrum de licentia Superioris, etiam in domo deſtinata ad erectionem monaſterij, niſi in dicta domo ſit regularis obſeruantia, vt ſaltem viuat ſub ſuperiore conuentualiter, poteſt puniri*
3 *ab Ordinario*. Ad hæc notandum, obſeruari in Curia Archiepiſcopali, quòd regulares degentes in clauſtris, qui inueniuntur in domibus meretricum, vel alias notoriè delinquunt, cum populi ſcandalo, *iuxta dict. cap. 14. ſeſſ. 25. de regular.* carcerantur per curſores Curię, & non remittuntur ad ſuos ſuperiores, antequam capiatur informatio delicti; & poſtea remittuntur cum copia actorum præfixo termino ſuperioribus, ad docendum de punitione, infra viginti dies, vel menſem. Conatur tamen Curia, quam primum capere informationem, & quàm citius poteſt remittere eodem die, quo fuerunt capti, vel ſequenti. Nec videtur alienum, quòd illos detineat, nec remittat ante captam informationem; ſi quidem, cum poſſit eos punire in defectum ſuperiorum, *d. cap. 14.* & proinde capere informationem, ſi ſtatim remitteret regularem, faciliter teſtes poſſent ſeduci, & informatio deſtrui opera delinquentis, vel aliorum, vt experientia docet, & non poſſet puniri regularis, nec à ſuo ſuperiore, nec ab Epiſcopo, & clarum eſt, conceſſa iuriſdictione, intelligi conceſſa omnia neceſſaria ad eam, *cap. præterea, de officio delegat. l. 2. ff. de iuriſdict. omnium Iudic.* Si au-
4 tem Epiſcopus differret capere informationem, & regularem petentem nollet remittere, vt ipſum vexaret carceribus, crederem non euitare excommunicationem, tanquam detinentem carceratum regularem, in caſibus non permiſſis à iure, iuxta *Gloſ. in Clem. frequens, in verbo, capiunt, de exceſſ. Prælatorum,* & ibi hoc notat *Abbas.* Notandum
5 quoque, quod Sanctiſs. D. N. Clemens Octauus ad maiorem obſeruantiam *dicti cap. 14.* edidit bullam, in qua concedit Epiſcopis, vt poſſint præfigere terminum ſuperiori, ad puniendum regularem, notoriè delinquentem, ſub pœna priuationis dignitatum, & officiorum, eo ipſo incurrenda; & ſi ſuperior regularem non punierit, quinimmo illum impunitum ad alia ſui ordinis loca extra diœceſim Epiſcopi tranſmiſerit, poſſit Epiſcopus præfigere terminum ſuperiori ad requirendum dictum regularem, ſub pœna priuationis dignitatis, & officiorum obtentorum, & inhabilitatis ad illa, & priuationis vocis actiuæ, & paſſiuæ, à qua nemo poſſit abſoluere, niſi Papa. Quod ſi ipſe ſuperior non reuocauerit, Ordinarius loci, ad quem regularis tranſmiſſus fuerit, informatus ab Epiſcopo loci delicti, ipſum puniet; & ita facere debet. Vlterius eſt inueſtigandum, an regularis, qui iniuriam infert Epiſcopo, vel Vicario iuriſdictionem exercenti, & eius aures offendit in illo actu iuriſdictionis, eam turbãdo, poſſit ab eodem Epiſco-

ſco-

ſcopo, vel Vicario puniri, ſine remiſſione ad ſuum ſuperiorem, *iuxta dict. cap.* 14. *de regular.* & de iure eſt *textus in l. nullum, C. de teſtib.* vbi alias exemptus punitur propter offenſas
6 aures. Item delegatus poteſt punire extraneas perſonas, delinquentes in eius perſonam, ſi per hoc contingat ſuam iuriſdictionem turbari. *Innoc. Ant. in cap. dilectus, de pœnis. Abb. in cap. 1. de offic. deleg.* Item conceſſa iuriſdictione cenſentur conceſſa omnia, ſine quibus exerceri non poteſt, *l. 2. ff. de iuriſd. omn. iudic. cap. præterea, de offic. deleg.* & ſic videtur, quòd requiratur priuilegium magis ſpeciale, quòd non concedit Concilium Tridentinum, ſalua tamen declaratione Sacræ Congregationis, & ex his Vicarius Neapoli-
7 tanus fuit ſolitus, quando eius aures offenduntur à laicis, quantumuis nobilibus, eos carcerare, & punire; & ſimiliter partes, quæ coram eo conuicia adinuicem dixerunt; nam poteſt Iudex punire delinquentes coram ipſo, in officio ſibi commiſſo, nempe aduocatos, ſcriptores, teſtes, & partes, ſi ſibi inuicem dicant conuicia, vel percutiant, *ſecundum Innoc. in d. cap. dilectus, qui allegat dict. l. nullum, & ſecundum Anton. in præalleg. cap. dilectus*. Pariter fuit
8 ſolitus carcerare, & punire laicos, iniuriam inferentes Notarijs, & ſcribis, exercentibus ſuum officium, cum offendant Curiam, & anno 1602. quidam laicus procurator irreuerenter loquutus fuit coram Vicario Neapolitano, & cum ſcandalo, in iniuriam cuiuſdam officialis dictæ Curiæ, & ob hanc cauſam fuit à Vicario Neapolitano duplici tractu chordę publicè plexus, & in exilium eiectus, ac ei prohibitum, ne pro negotijs ſuis, aut aliorum adiret Curiam Archiepiſcopalem. Aliud eſt dubium, an regulares mendicantes, qui habent priuilegium, vt non poſſint ab Ordinario excommunicari, ſuſpendi, & interdici, in caſibus, in quibus poſſunt compelli ab Epiſcopo, nempe, vt eant ad proceſſiones publicas, *iuxta cap. 13. ſeſſ. 25. de regular.* vel ſimilibus, poſſint compelli cenſuris? Videtur, quòd non; ſed quod alijs pœnis compelli poſſint, nempe carcere, pecunia, ſi habent aliquid in commune, & ſimilibus. Ita *Calderinus in conſ. 8. de regul.* qui loquitur in ſpecie, an poſſint cenſuris compelli, vt eant ad proceſſiones. *Felinus in cap. dilectus, de officio Ordinar. Gambar. de poteſtate Legati à latere, lib. 8. cap. fin. num.* 77. probatur clarè *in cap. 1. §. in eos, de priuileg. in 6. & ibi Gloſſ. in verbo, quoad iſta*, quam ſequuntur communiter Doctores, facit *c. cum capella, extra de priuileg.* niſi in aliquo caſu regulares ſubdantur iuriſdictioni, correctioni, viſitationi Epiſcopi, *iuxta dict. §. in eos*, vel vt ſunt exercentes curam animarum, perſonarum ſæcularium, extra eorum ſepta, quæ ſunt de eorum familia, *cap. 11. ſeſſ. 25. de regul.* nihilominus poſt Concilium Tridentinum circa ea, quoad quæ ſubduntur Ordinarijs, vel ab illis compelli poſſint, vigore dicti Concilij dicendum eſt, poſſe excommunicari: ſiquidem Concilium Tridentinum *in cap. fin. ſeſſ. 25. de regul.* mandat obſeruari omnia decreta *de regular.* non obſtantibus priuile-

gijs,

gijs, & deputat exequutores Epi-
ſcopos; & cum nulla ſit habenda
ratio priuilegiorum, nec Concilium
reſtringat modum compellendi,
remittitur arbitrio ipſius Epiſcopi,
leg. 1. ff. de iure delib. nec priuilegium
tollit hoc arbitrium, quod Conci-
lium concedit Epiſcopis. Facit
etiam Bulla Pij Quarti, per quam
abrogantur omnia priuilegia con-
traria Concil. Trident. & in caſibus
Concilij videtur offendi iuriſdictio
Epiſcopi, quo caſu ad iudicem of-
fenſæ iuriſdictionis pertinet cogni-
tio, non ad proprium, vt latè *in cap.*
11. fuit dictum, *ſalua declaratione
Sedis Apoſt.* & ita fuit ſeruatum in
Curia Archiep. Vide ſimilia in Bul-
la Clem. VIII. de exercitio Pontifi-
calium, *infra c.* 84. & declarationem
quartam Gregorij XIII. ſuper Con-
10 cilio Prouinciali, *cap.* 89. Aliud eſt
dubium, coram quo ſint conue-
niendi Regulares in ciuilibus? di-
cendum, quòd Regulares, degen-
tes extra clauſtra, & alij exempti
in ciuilibus cauſis mercedum, &
miſerabilium perſonarum, conue-
niuntur coram Ordinario, etiam
ſi in partibus habeant Iudicem de-
putatum à Sede Apoſtolica: in
alijs verò, ſi ipſum Iudicem non
habuerint, coram Ordinario con-
ueniri poſſunt, & compelli ad ſol-
uendum, *cap. 14. ſeſſione 7. de refor-
mat. Concilij Tridentini.* Si verò Re-
gulares degunt intra clauſtra, eſ-
ſent conueniendi coram ſuo Supe-
riore Regulari, vt dicit *Abb. in cap.
cum contingat, de foro competenti.* Sed
Gregorius XIII. conceſſit omnibus
Regularibus, vt in ciuitatibus Ita-
liæ ſibi conſeruatores eligerent,
coram quibus conuenirentur, ſe-
melque electos non mutarent, eo-
rumque nomina infra menſem Epi.
ſcopis locorum ordinarijs indica-
rent; alioquin coram ipſis Ordina-
rijs conueniri poſſint, vt refert *Fra-
ter Hieronymus à Sorbo, ſuper com-
pendio priuilegiorum Mendicantium,
in verbo, conſeruatores*; habetur in
Concil. Prouinc. Mediolanenſi 5. *part.*
3. *ſub tit. de Epiſcopo, & Epiſcopali
foro.* Præterea Epiſcopus poteſt
punire Regulares, diſcedentes à
ſuis conuentibus ſine licentia ſuo-
rum ſuperiorum; etiam prætex-
tu ad ſuperiores accedendi, vt in
Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *capit.* 4.
11 *de regularibus.* Inſuper notandum,
quòd aliquando Vicarius Neapo-
litanus impediuit mendicantes,
quærentes per ciuitatem eleemo-
ſynas ſuperfluas, vt quia in vno
conuentu aderat vnus, vel duo fra-
tres ad ſummum, & mittebant qua-
tuor, vel quinque quæſtores per
Ciuitatem, ſine neceſſitate, aufe-
rendo eleemoſynas verè indigenti-
bus, de quo multi fratres fuerunt
conqueſti in Vrbe, & fuit reſcrip-
tum Vicario, quod prædicta faceret
cum benignitate; non tamen fuit ei
prohibitum; & ſic Vicarius firma-
bat omnes licentias quærendi elee-
moſynas, quas dicti fratres à ſuis
ſuperioribus obtinebant, ad fi-
nem, vt cognoſceret illos, qui quæ-
rebant eleemoſynas, & quærentes
ſine licentia firmata ab ipſo Vica-
rio carcerabat; nam alias mendi-
cantes impediri non poſſent, vt in
*compendio priuilegiorum Mendican-
tium, in verbo, eleemoſynæ.* Pro
tali obſeruantia facit, quòd men-

dicantes ſine neceſſitate grauiter delinquunt; cum panem vere indigentibus auferant, *cap. paſtor, 2. q. 1. Ripa de peſte, remedio præſeruatiuo, num. 169.* & hac ratione prohibentur in iure, *leg. unica, C. de mendicantibus validis, lib. 11.* & ibi *Lucas de Penna*, & de ciuitate eſſe expellendos dicit *Ripa vbi ſuprà. Imol. in capit. Odoardus, de ſolution.* Sed Epiſcopi ſunt patres, & protectores pauperum, quos defendere debent, *diſtinct. 87. per totum, capit. ſuper quibuſdam, de verbor. ſignificat. cap. 1. 82. diſt.* vbi dicitur, quod Epiſcopi (quantum eſt eis poſſibile) tenentur prouidere neceſſitatibus pauperum, facit *cap. 8. ſeſſ. 22. de reform. Conc. Trident.* & proinde tamquam patres, & defenſores pauperum, quorum victus aufertur, & ad obuiandum delicto, poſſunt Epiſcopi tales mendicantes ſine neceſſitate impedire; nam & laicus poteſt carcerare clericum, ad obuiandum delicto, vt ducat ad Epiſcopum, *iuxta communem in capit. cum non ab homine, de iudic.* nec eorum priuilegium de mendicando, eſt intelligendum cum fraude, & præiudicio aliorum, *l. 2. §. merito, & §. ſi quis à Principe, ff. ne quid in loco publi-*
12 *co.* Pariter Curia Archiepiſc. propter peccatum mortale excommunicat laicos, quærentes eleemoſynas pro alijs, ſine neceſſitate, ſed ipſa Curia concedit licentiam, & grauiter punit laicos prauos eleemoſynarum quæſtores, *iuxta capit. tuarum, de priuileg. cap. cum ex eo, de pœnit. & Clement. abuſionibus, eodem tit.* & tales dicuntur, qui publicant indulgentias, *iuxta Doct. in dictis locis*; prohibentur etiam in Concil. Trident. *cap. 9. ſeſſ. 21. de reformat.* & laici poſſunt puniri hoc caſu ab Epiſcopo, quia delinquunt in religionem Eccleſiaſticam, vt dicit
13 *Abb. in d. cap. tuarum.* Nec etiam permittuntur colligere eleemoſynas, dando aliquas imagines, ſeu medaglias; nec deferre aliqua ſigna, exceptis quæſtoribus Eccleſiæ S. Antonij Viennenſis, & fuerunt in Curia Archiepiſc. acriter torti quidam laici condemnati ad triremes, ex quo publicantes falſas indulgen-
14 tias, eleemoſynas quærebant; & dicit *Lapus alleg. 18.* quòd mendicantes validi, qui ſimulant ſe inualidos, aut infirmos, vt pecuniam extorqueant, debent puniri pœna fal-
15 ſi. Vltimò notandum, quòd Regulares ſemel approbati à Curia Archiep. ad audiendas confeſſiones, prætendebant cenſeri ſemper approbatos, *ex Clem. dudum, §. & ſiiſdem, de ſepult. vbi Gloſſ. Boniſac. & Cardin.* & propterea non poſſe per Curiam approbari ad tempus, & vt magis ſtudeant, ſed elapſo tempore non indigere noua approbatione, videbatur dicendum, *dictam Clem. dudum*, eſſe intelligendam de approbatis ſimpliciter, non autem ad tempus, nam limitata cauſa limitatum producit effectum, *l. agris, ff. de acquirendo rerum dominio.* Re delata ad Sacram Congreg. Concil. Trid. fuit reſcriptum Curię Archiepiſc. Regulares poſſe approbari ad tempus, quo elapſo indigent noua licentia; & ſic declaratio Pij V. quam fratres adducebant, eſt intelligenda de approbatis ſimpliciter, vt non poſſint examinari, niſi à ſucceſſo-

ceſſore; poſſet tamen reuocari licentia ex iuſta cauſa. *Gloſſ. & DD. in dict. Clem.*

SVMMARIVM.

1 *Miracula fiunt in inſtanti, & ſunt ex omni parte perfecta.*

2 *Animal venenoſum, vel fulmen, ſi tangat vinum conſecratum, quid de illo ſanguine faciendum eſt.*

3 *Teſtes ſingulares non probant miracula, & tenentur reddere cauſam ſcientiæ, etiam non interrogati; nec probant, ſi dicant, ſcio, quia vicinis.*

De miraculis aliqua ſcitu digna.
Cap. L X.

FVit dictum in Curia Archiep. Neap. non eſſe miracula, quæ dicebantur fieri in quadam Eccleſia ciuitatis Neapol. virtute cuiuſdam imaginis Beatæ Mariæ: ex eo, quia plures perſonæ, quæ per longum tempus fuerant infirmæ, cum ad dictam Eccleſiam acceſſiſſent, ſtatim receperant ſanitatem; quoniam ex atteſtationibus medicorum apparebat, non fuiſſe in totum liberatas ab infirmitatibus, & miracula ſunt ex omni parte perfecta; numquam enim Chriſtus aliquem ſanauit, quem non in totum liberauerit ab infirmitatibus mentis, & corporis, vt dicit *Diuus Auguſtinus in can. ſunt plures,* & ibi *Card. de Turrecremata, de pœnit. diſt. 3.*
1 *Diuus Thomas in 3. parte ſum. q. 44. art. 3. in ſolut. ad ſecundum argumentum,* vbi dicit, miracula fieri ſubito, in inſtanti, & perfectè, & illum cæcum, de quo habetur *Marci 8.* non recepiſſe ſtatim viſum, propter eius infidelitatem, *ſecundum Chryſoſt.* vel *ſecundum Bedam,* quem Chriſtus vno verbo totum ſimul curare poterat, paulatim curauit, vt magnitudinem humanæ cæcitatis oſtenderet, quæ vix, & quaſi per gradus ad lucem redit; facit *text. in cap. maiores, §. vbi adhuc, de baptiſmo.* Non tamen poterat negari, quin eſſent gratiæ, quarum quotidie infinitum numerum miſericors Deus nobis elargitur, interceſſione Beatæ Mariæ, & aliorum Sanctorum. Nec obliuioni tradendum cenſui, quòd anno 1600. fuerunt pluuiæ magnæ ferè per totam hyemem in ciuitate Neapolitana, & æſtate lues hominum maxima. Et cùm ſequenti hyeme incepiſſent de nouo pluuiæ, & ſecundum Aſtrologos, ac ſigna cæleſtia expectarentur maiores his, quæ fuerant anno præcedenti, Neapolitani inuocauerunt Diui Ianuarij huius ciuitatis Patroni, & protectoris patrocinium. Cuius caput cum ſanguine proceſſionaliter, & magna deuotione per ciuitatem detulerunt, vixque inceperunt deferre, cum mox ſerenitas magna facta eſt, quæ durauit per plures dies; nec ſterilitas, aut mortalitas ſequuta fuit, prout anno præcedenti. Anno 1601. quædam mulier lethaliter cum baculo vulnerata à fratre in capite, vt omnia oſſa capitis apparerent, & exiſtimaretur mortua, fuit ab illo ſpoliata veſtibus, & proiecta in profundum puteum abſque aqua, profunditatis 96. palmorum, in quo ſic vulnerata, ſine veſtibus, tempore hyemali, menſe Martij, abſque ci-

bo, & potu per multos dies per-
manſit, & inuocatione Beatæ Ma-
riæ de Carmelo à dicto puteo ex-
tracta fuit, ac poſt paucos dies per-
fectam ſanitatem recepit, cum ma-
gna admiratione fidelium, & gra-
tiarum actione. De qua gratia fuit
capta informatio in Curia Archie-
piſcopali per me. Eodem anno,
in Eccleſia Sanctæ Crucis ciuitatis
Neapol. dum ſacerdos celebraret
Miſſam, & ſumpſiſſet Sanctiſſimam
Hoſtiam, antequam ſumeret ſan-
guinem, cecidit de cœlo fulmen, ca-
pellam, & altare diruens, combu-
renſque partem corporalis ſub cali-
ce proſtrati, nec tetigit ſanguinem,
neque ſacerdotem offendit, quod
magna Dei miſericordia factum
fuiſſe patet: ſacerdos de nouo con-
ſecrauit ſanguinem, Miſſamque
perfecit. Fuit autem dubitatum in
Curia, quid de illo ſanguine fa-
ciẽdum eſſet, & an deberet ſumi ab
aliquo ſacerdote; & fuit dictum,
quòd fulmen ſolet vinum, & alios
liquores, quos attingit, efficere pe-
ſtiferos, & venenoſos, vt dicunt
*Chryſoſtomus Iauellus ſuper meteora
cap. 4. tract. 8. in reſolutione 7. dubij.
Conciliator in ſuo tract. de venenis*. Et
quamuis eſſet dubium, ſi fulmen
tetigiſſet ſanguinem; tamen pro-
pter vehementem ſuſpicionem, ne
tetigiſſet, fuit per Curiam reſolu-
tum, quòd dictus ſanguis minime
ſumeretur, ſed reponeretur in ali-
quo vaſculo, & cum ſacris reli-
quijs conſeruaretur, iuxta doctri-
nam *Diui Thom. in 3. part. quæſt. 83.
art. 6. ad 3. in fine*, qui id faciendum
dicit, quando aliquod animal ve-
2 nenoſum cadit in calicem. Eſt etiam
notandum circa miracula, quòd
non probantur per teſtes ſingula-
3 res. *Archid. in cap. nec mirum, 26.
quæſt. 5. Abb. in conſil. 42.* & teſtes
deponentes de miraculis, debent
etiam non interrogati reddere cau-
ſam ſcientiæ. *Bald. in leg. ſolam, C.
de teſtibus*, nec probant, ſi dicant,
ſcio quia vicinus, vt probat *Ma-
ſcard. de probat. concluſ.* 1064. Et
diligenter examinari debent, &
de ſingulis circumſtantijs reſpon-
dere. *Abb. & alij in capit. venera-
bili, de teſtibus*; & Epiſcopi cau-
ti, quando miracula fieri dicuntur
virtute ſacrarum imaginum, ſtatim
mandant operiri imagines, ianuas
Eccleſiæ claudi, impediunt concur-
ſum hominum, donec diligens ca-
piatur informatio, & veritas ha-
beatur, cum conſilio Theologo-
rum, & Iureconſultorum, iuxta
Concil. Trident. *ſeſſ. 25. de inuoc. &
venerat. Sanctorum.*

SVMMARIVM.

1. *Sacramenta quis debeat miniſtrare exiſtentibus in hoſpitali, Parochus, vel presbyter inſeruiens hoſpitali.*
2. *Cura animarum, & poteſtas adminiſtrandi ſacramenta poſſunt præſcribi, & per quantum tempus.*
3. *Matrimonia celebrata à Parocho putatiuo ex communi errore, an ſint inualida, & de nouo contrahenda.*
4. *Opinio vnius Doctoris pro matrimonio præualet communi opinioni.*
5. *Parochus non eſt miniſter in Sacramento matrimonij; ſed habetur loco teſtis magnæ auctoritatis.*
6. *Scientia vocationis beneficij præſumitur*

tur in Epiſcopo; quia tenetur viſitare.

7 *Matrimonium contractum cum diſpenſatione ſubreptitia, eſt tolerandum, ſi eſt timor ſcandali.*

De ſacramentis miniſtrandis in Hoſpitalibus. Cap. LXI.

1 SOlet dubitari, an eo ipſo, quòd eſt fundatum hoſpitale, poſſint miniſtrari ſacramenta infirmis à presbyteris ſeruientibus in hoſpitali. Et veritas eſt, quod non; ſed à Parocho, in cuius parochia ſitum eſt hoſpitale; niſi id fuerit legitimè præſcriptum; ſiquidem cura animarum, & poteſtas adminiſtrandi ſacramenta, etiam abſoluendi à peccatis, poſſunt præſcribi,
2 & conſuetudine induci; probatur *in Clem. quia contingit, §. cæterum, de religioſ. domib.* vbi *Gloſ. Card. Imol. Ancharan.* requiritur tamen ſpatium 40. annorum ad inducendam hanc præſcriptionem, vt ibi dicunt *Paulus, Card. & Imol.* & ex his fuit dictum in Curia in ſimili caſu, quòd in quadam Eccleſia ciuitatis Neapol. in qua adeſt conſeruatorium puellarum, non poterat matrimonium dictarum puellarum celebrari à Sacriſta dictæ Eccleſiæ, ſed à Parocho fieri debebat; niſi priuilegium Papæ eſſet in contrarium.

Dubium eſt notabile, Sacriſta conſeruatorij puellarum, per decem, vel plures annos, non tamen quadraginta, interfuit tamquam
5 proprius Parochus nonnullis matrimonijs puellarum, poſteà Epiſcopus declarauit id ſpectare ad Parochum, in cuius parochia ſitum eſt conſeruatorium. Quæritur, an matrimonia ante declarationem prædictam contracta, fuerint inualida, ita vt de nouo ſint contrahenda? & videtur, fuiſſe omninò inualida, quamuis communiter ille Sacriſta fuerit reputatus proprius Parochus; quoniam ad hoc, vt communis error faciat ius, & geſta ante detectum errorem non ſint retractanda, duo requiruntur; quaſi poſſeſſio; & titulus, ſiue auctoritas Superioris, licet poſteà detegatur alius defectus, vt habetur *in l. Barbarius, ff. de officio prætoris.* Ita tenet *Baldus in l. 2. C. de ſententijs, Innoc. Abb. in cap. nihil, de electione;* vbi dicunt, geſta per Prælatum intruſum non habentem titulum, ex communi errore non effici valida. *Iaſon,* qui multos cumulat *in d. l. Barbarius, nu.* 48. concludentes geſta à tabellione, qui communiter reputabatur tabellio, cùm non haberet titulum, eſſe inualida: & in ſpecie ex prædicta concluſione Doctorum matrimonium celebratum à Parocho putatiuo ſine titulo eſſe inualidum, non obſtante communi errore, tradit *Sanchez de matrimonio, lib. 3. diſp. 22. quæſt.* 5. Cum igitur Sacriſta non habuerit titulum parochiæ, videtur quod ex communi errore abſque titulo matrimonia contracta non ſint toleranda.

Nihilominus in caſu propoſito contrariam opinionem cenſeo veriorem. Primò ſiquidem, licet ſupradicta opinio, quod requiratur titulus, innitatur magna turba Doctorum: nihilominus contraria opinio, quòd geſta à Notario putatiuo ſine titulo ſint valida, habet

pro ſe grauiſſimos auctores, quamuis numero pauciores. Eam tenet *Bartol.* cuius auctoritas eſt magna, *in dict. leg. Barbarius*, vbi *Albericus* dicit, hanc opinionem de conſuetudine obſeruari, & *Fulgoſius* dicit, quod licet contraria ſententia in diſputando verior videatur, tamen ſententia *Bartoli* eſt humanior, & videtur in iudicio tenenda; ſequitur *Bald.* ſibi contrarius *in l. non ignorat, C. qui accuſare poſſunt. Angelus in Authent. de tabellion. in princip. & in leg. 2. ff. ad Maced. & conſil.* 140. Quidam *Matthæus, & Ioannes Faber in §. ſed cum aliquis, Inſtitution. de teſtam.* quos refert *Tiraquellus poſt ll. connubiales, Gloſſ. 8. num.* 153. Habet itaque illa opinio grauiſſimos auctores pro ſe: ergo ſequenda eſt in fauorem matrimonij, ne diſſoluatur, *ex reg. Oſtienſ. in capit. ſi vir, de cognatione ſpirit.* vbi dicit: *trado iſtud, pro regula certa, & ſana, quod vbicumque magiſtri per ſuas Gloſſas ſoluunt matrimonium, nec ius expreſſum inducunt, ſi inuenias aliquem contrarium ſcribentem, illi adhæreas.*

4 Itaque ſecundum *Oſtienſem* opinio Doctoris ſingularis, vbi agitur de matrimonio ſuſtinendo, præfertur communi opinioni. Sequitur *Ioannes Andreas, Abb.* ibi idem dicit *in capit. fin. de ſententia, & re iudicata*; ſequuntur *Antonius Cardinalis in dict. capit. ſi vir. Felinus in capit. 1. de conſtitution. columnn. penult. verſ. tertio limita, & in capit. 1. columnn. 2. vt lite non conteſtata*. Cum itaque *Bartoli* opinio ſit probabilis, & benignior, ſequenda eſt ad finem, vt matrimonia contracta

5 ſuſtineantur. Secundò facit, quod iuxta omnes Parochus non eſt miniſter in Sacramento matrimonij; ſunt enim ipſi coniuges miniſtri; ſed eius præſentia requiritur pro teſtimonio magnæ auctoritatis in hoc Sacramento, & hoc ſignificat præſentia, vt interſit: nec voluntas, ſeu conſenſus eius requiritur, quemadmodum nec in alio teſte, *ex leg. coram, ff. de verbor. ſignificat.* & ita fuit declaratum ab Illuſtriſſimis interpretibus Sacri Conc. Trid. vt refert *Ledeſma de matrim. quæſt. 45. art. 5.* nec etiam intereſt matrimonio tamquam auctoritatem præſtans, cum eius voluntas, & approbatio non requiratur, quæ requiritur in habente præſtare auctoritatem. *Gloſſ. & Bart. in leg. 3. ff. de auctorit. tut.* requiritur igitur eius præſentia pro teſtimonio magnæ auctoritatis, & quamuis inter teſtes non connumeretur, id in effectu eius præſentia operatur; ſicut in ſimili habetur *in cap. cum eſſes, de teſtamentis*; quod teſtamentum factum coram Parocho, & duobus, vel tribus teſtibus valet: quo loco licet Parochus non numeretur inter teſtes, vt ibi dicunt *Imola, Ariania, Anchar.* tamen in effectu eius præſentia requiritur pro teſtimonio magnæ auctoritatis. Cum enim ſit Pater ſpiritualis animarum, præſumitur, quod non patietur committi falſitatem. Ita dicit *Speculator de inſtrum. edit. §. compendioſe*; ſubdens, quod ſi loco presbyteri parochialis intereſſent duo teſtes, valeret teſtamentum; ſequitur *Abb. in dict. cap. cum eſſes, in lectura, num. 7. & in repet. notab.*

penul.

penul. dicit: Nota vnum caſum, in quo plus valet teſtimonium ſacerdotis, quàm alterius; ex quibus ſequitur, quod præſentia Parochi in matrimonio requiritur pro teſtimonio magnæ auctoritatis, nec loco illius ex Concil. Tridentin. alij ſubſtitui poſſunt, prout in teſtamento, ſed in teſtibus habemus regulam claram, quod abſque titulo communis error ſuſtinet geſta coram illis, ſi tempore actus reputabantur habiles, *leg.* 1. *C. de teſtamen.* in qua habetur, quod ſi in teſtamento fuerunt adhibiti aliqui teſtes ſerui, qui prohibentur intereſſe teſtamentis, ſi tempore teſtamenti reputabantur liberi, non inualidatur teſtamentum, ſi poſtea detegatur ſeruitus; & hic notandum, quod in dictis teſtibus prohibitis requirebatur habilitatio, & diſpenſatio, quę eſt pluſquam titulus. Tertiò conſiderandum, ex voluntate Epiſcopi potuiſſe Sacriſtam celebrare dicta matrimonia ex Concil. Trid. *cap.* 1. *ſeſſione* 24. *de reformat. mat.* ergo præſumendum eſt, Epiſcopum conſenſiſſe, vt matrimonia celebrarentur à Sacriſta, donec Parochus reclamauerit, vel fuerit diſcuſſum, ad quem tale munus pertineret; & ſcientia præſumitur in Epiſcopo, cum teneatur viſitare, ex dictis per Rotam *deciſ.* 7. *de præben.*
6 *in antiquioribus*, vbi dicit, Epiſcopum pręſumi habere ſcientiam vacationis beneficij in ſua diœceſi, cum teneatur illam viſitare. Idem dicit *Lapus alleg.* 50. *Abb. in capit. quia diuerſitatem, de conceſſ. præbendæ.* Cum igitur præſumatur ſcientia Epiſcopi, ſequitur quod conſenſiſſe cenſeatur fauore Reipublicæ, ne matrimonia in dubium reuocentur, donec Parochus reclamauerit, *iuxta notata per Felinum in capit. nonne, de præſumptionibus*, faciunt dicta per *Iaſonem in dict. leg. Barbarius, num.* 52. quo loco ſequendo opinionem, quod geſta per Notarium putatiuum ſine titulo non valeant, limitat, quando daretur ſcientia, & patientia Superioris habentis poteſtatem creandi Notarios, *ex Antonio in capit.* 1. *de fide inſtrum. & alijs.* Quartò adducitur, quod ſi omnia matrimonia coram Sacriſta celebrata, declararentur nulla, eſſet timor ſcandali, ne aliqui contrahere recuſarent cum puellarum macula, quæ cognitæ reperiuntur, & alia ſcandala oriri poſſent: quo caſu etiam ſi matri-
7 monium fuiſſet inter coniunctos contractum cum diſpenſatione Apoſtolica ſubreptitie obtenta, tolerari, & diſſimulari deberet per Epiſcopum, vt dicit Summus Pontifex *in cap. quia circa, de conſang. & affinitate.* Præterea fauore matrimonij toleratur maior error, nempe qualitatis perſonæ, ſi fuerit virgo, vel corrupta, vel fortunæ inter coniuges, qui ſunt miniſtri, *cap.* 1. 29. *quæſt.* 1. multo minus erit tolerare errorem teſtis, qui communiter pro idoneo reputabatur, nec eſt miniſter in hoc Sacramento, quemadmodum ipſi coniuges. Concludo igitur, matrimonia à Sacriſta celebrata non eſſe in dubium reuocanda, eumque ad hunc tantum finem, vt præterita matrimonia tolerentur, habendum fore pro proprio Parocho, ſalua ſemper declaratio-

ratione Illuſtriſſimorum Interpretum Sacri Concilij Trid. Quod verò ad matrimonia futura, ſeruanda eſt forma Conc. Trident. *cap.* 1. *ſeſſ.* 24. *de reform. matrim.* & ita fuit ſeruatum in Curia Neapolitana in caſu relato, in Praxi.

SVMMARIVM.

1 *Nundinæ, & mercatus an poſſint tolerari per Epiſcopos in diebus feſtiuis.*

2 *Conſuetudo an ſit attendenda circa obſeruationem feſtorum; ſed vide latius in Annotatione.*

3 *Conſuetudo contra ius debet eſſe 40. annorum.*

4 *Laici non obſeruantes feſta, quomodo compellantur per Cur. Archiep.*

5 *Conſuetudo circa inobſeruantiam feſtorum eſt corruptela, & prohibetur etiam conſuetudo futura.*

6 *Epiſcopus an poſſit indicere feſta in ſynodo ſine conſenſu populi.*

7 *Epiſcopi præſentes in Curia interueniunt in canonizatione Sanctorum, & dant votum.*

De nundinis, & mercatis, an poſſint tolerari in diebus feſtiuis. Cap. LXII.

1 IN Ciuitate Neapolitana in Eccleſia Diuæ Mariæ Annunciatæ; & in Eccleſia Spiritus-ſancti, in earum feſtiuitatibus, cum duobus alijs diebus ſequentibus, fiebant nundinæ, quæ fuerunt ſublatæ per Curiam Archiepiſcopalem ex bulla Pij V. incipiente, *Cum primum Apoſtolatus officium*, in qua diſtrictè præcipitur Ordinarijs locorum, quod feſta obſeruari faciant, ne in eis fiant opera ſeruilia, mercatus, profanæ negociationes, & iudiciorum ſtrepitus; quæ verba, *præcipimus*, obligant inobedientes ad peccatum mortale, iuxta communem Doctorum opinionem in *capit. nam concupiſcentiam, de conſtitut.* vbi late *Felin.* tanto magis, quando additur diſtrictè, vel arctè præcipimus, *vt in cap. dolentes, de celebrat. Miſſarum*, *vbi Ioan. Andr. Anton. Abb. & Clem. dudum, in principio, de ſepult. Nauar. capit.* 23. *nu.* 53. & ſic nec poterant per Archiepiſcopum tolerari dictæ nundinæ abſque peccato mortali. Et cum magiſtri dictarum Eccleſiarum habuiſſent recurſum ad Vrbem, Sacra Congregatio Concil. Tridentin. reſcripſit, *nundinas ſublatas ab Illuſtriſſimo Archiepiſcopo non eſſe amplius reſtituendas*. Si verò conſuetudo eſſet in contrarium, aliud videretur dicendum, iuxta tradita per *Nauar. in cap.* 13. *num.* 5. dummodo ſit legitimè præſcripta,
3 quæ cum ſit contra ius, requiritur ſpatium quadraginta annorum. *Abb. Ant. Rocchus de Curte, & magis communis opinio in capit. fin. de conſuet.* Item in Curia Archiepiſcopali Neapolitana, vt cum omni
4 veneratione dies feſtiui celebrentur, laici, non obſeruantes feſta in ciuit. & diœc. Neapol. ex edicto dictæ Curiæ tenentur ſoluere libras centum ceræ laboratæ, & in ſubſidium imponitur pœna excommunicationis; & talis executio fit per curſores præfatæ Curiæ; nec exigitur, niſi tantum pœna Carolenorum trium; grauior tamen

pœna

pœna in feſtiuitatibus Natiuitatis Domini, & Paſchatis Reſurrectionis, & multò grauior à reſiſtentibus curſoribus, ſuum officium exequentibus; de quo etiam aliqua tetigimus ſupra *in cap.* 13.

Notandum circa dicta in Praxi, de conſuetudine circa obſeruationem feſtorum, quæ iuxta Doctores
5 eſt attendenda, vt non procedat poſt Bullam Pij Quinti, præſertim quoad dies dominicos, & ſolemnitates Beatæ Mariæ Virginis, ac Sanctorum Apoſtolorum; quandoquidem conſuetudo, quoad has præcipuè ſolemnitates dicitur prauus abuſus, & corruptela, vt habetur in Bulla Pij Quinti, *Cum primum Apoſtolatus officium*, ibi, *abuſus prauos*, & proinde quando eſt corruptela, non poteſt induci conſuetudo futura, etiam ex curſu temporis immemorabilis, *iuxta Gloſſam communiter receptam in cap.* 1. *de conſuetudine, in ſexto, in verbo, non exiſtit*. Quare conſuetudo, de qua fit mentio in Praxi, non eſt intelligenda poſt Bullam prædictam, præſertim de dictis ſolemnitatibus ex dicta Bulla, quidquid Doctores dicant.

Sed quæritur, an Epiſcopus in Synodo poſſit indicere feſta obſer-
6 uanda de præcepto abſque conſenſu populi. *Abbas in cap. fin. de ferijs*, quem ſequitur *Imola, & Barbat.* dicit, eſſe acquirendum populi conſenſum, per *textum in d. cap. fin.* ibi, *cum clero, & populo*, & quia agitur de præiudicio populi, & Epiſcopus non poteſt ſtatuere in præiudicio aliorum, *cap. veſtra, de locato*, declarat, vt ſufficiat populi præſentia, abſque contradictione. Dicit etiam contradictionem populi non eſſe attendendam, quando populus non habet legitimam cauſam contradicendi, vt quia Epiſcopus vult inducere obſeruationem alicuius Sancti, qui traxit originem ex illo loco. Contrariam opinionem tenet *Antonius de Butrio*, vt non requiratur populi conſenſus, quia in his, quæ tendunt in animæ fauorem, quilibet eſt ſubiectus Epiſcopo, *cap. cum ſit, de foro competenti, cap. nouit, de iudicijs, cap. per venerabilem, qui filij ſint legitimi*, & hæc eſt verior opinio, quam latè comprobat *Caſſaneus in Catalogo Gloriæ mundi, 3. par. conſ.* 48. nec *Abbas* reſpondet dictæ rationi *Antonij de Butrio*. Non obſtat *cap. fin. de ferijs*, quia non probat, quod Epiſcopus debeat indicere feſta cum clero, & populo; ſed quod feſta, quæ duxerint Epiſcopi veneranda, celebrentur à clero, & populo; & prædicta intellige de Sanctis canonizatis ab Eccleſia, quia ſolus Papa canonizat Sanctos, *cap.* 1. *de Reliquiis, & veneratione Sanctorum*. Benè ve-
7 rum eſt, quod in canonizatione Sanctorum Papa publicè in Conſiſtorio requirit vota Epiſcoporum, qui reperiuntur præſentes in Curia; & ita fuit obſeruatum anno præterito 1608. in canonizatione Sanctæ Franciſcæ Romanæ. Facit *Gloſſa in cap. Anaſtaſius, in verbo, conſilio, diſtinct.* 18. tradit etiam *Caſſaneus dicta par.* 3. *conſil.* 50. & Epiſcopi ſunt in hac quaſi poſſeſſione ex voluntate Summorum Pontificum.

SVMMARIVM.

1 *Præſentationes multiplicatæ quot eſſe debeant ad finem probandi Iuspatronatus.*

2 *Tempus immemorabile, ad finem probandi Iuspatronatus, quot annorum eſſe debeat.*

3 *Patronus, qui eſt in quaſi poſſeſſione præſentandi poſt Concilium Tridentinum, an teneatur ſemper docere de titulo in qualibet vocatione; & aliter remoueri debeat à quaſi poſſeſſione.*

4 *Præſentationes multiplicatæ ad probandum Iuspatronatus, an omnes debeant eſſe antiquiſſimæ.*

5 *Immemorabilis non ſuffragatur, quando apparet de initio inualido; & procedat cum mala fide.*

6 *Vſurpatio Iuriſpatronatus in quibus perſonis præſumatur.*

7 *Teſtes de vniuerſitate an probent Iuſpatronatus vniuerſitatis.*

8 *Præſentationes continuatæ per quot tẽporis ſpatium debeant eſſe in perſonis, in quibus præſumitur vſurpatio.*

9 *Continuatæ præſentationes an dicãtur, ſi vna intermedia non ſit continuata.*

10 *Præſentationes continuatæ per ſpatium 50. annorum, an debeant eſſe vltimæ, vel ſufficiat, quod ſint intra tempus immemorabile.*

11 *Iuſpatronatus vniuerſitatis an probetur per teſtes, ſi ſcripturæ ſint deperditæ.*

12 *Præſentatio quando dicatur ſortita effectum.*

13 *Iuſpatronatus an acquiratur ex ſola conſtructione, fundatione, vel dotatione, ſine reſeruatione.*

14 *Iuſpatronatus probatum ex immemorabili quaſi poſſeſſione, quomodo cenſeatur probatum, an ex fundatione.*

15 *Iuſpatronatus an probetur ex confeſſione Epiſcopi.*

16 *Præſentationem debet ſequi inſtitutio, & captura poſſeſſionis, vt conſtituat aliquem in quaſi poſſeſſione præſentandi.*

17 *Libri viſitationum non probant Iuſpatronatus, & quid probent.*

18 *Inſtitutus, appellatione pendente ab inſtitutione, an poſſit capere poſſeſſionẽ.*

19 *Iuſpatronatus quomodo transferatur titulo legati.*

20 *Conſenſus an poſſit impetrari in donatione Iuriſpatronatus, poſt mortem donatarij.*

21 *Patronus, ſi eſt in quaſi poſſeſſione, & præſentauit, ſi lis ab alio ei moueatur, qui prætendat ius præſentandi, an debeat impediri inſtitutio.*

22 *Patronus qui variare poſſit.*

23 *Iuſpatronatus præſumitur hæreditarium.*

24 *Patroni, quorum vnus habet medietatem vocis; quatuor verò aliam medietatem, ſi habens medietatem, & vnus ex illis quatuor præſentent vnum, reliqui tres alium, quis præferatur.*

25 *Tria inſtrumenta antiquiſſima enunciatiua Iuſpatronatus, quando illud probent.*

26 *Confeſſio partis quando probet Iuſpatronatus.*

27 *Præſentationes fuiſſe ſortitas effectum, probatur, quando vnus per alterius vacationem præſentatus, & reſtitutus fuit.*

28 *Conſenſum Epiſcopi in donatione Iuriſpatronatus poſſe ſubſequi poſt mortem donatarij, alijs probatur, & Rota Romana auctoritate.*

De

De probatione Iuriſpatronatus poſt Concilium Tridentinum latè. Cap. LXIII.

FRequentiſſima eſt in Curia Archiepiſcopali Neapolitana materia probationis Iuriſpatronatus poſt Concilium Tridentinum *cap.9. ſeſſ.25. de reform.* de qua multi multa dixerunt, præſertim *Pariſ. de confidentijs*, *quæſt.28.* ego verò aliqua ſuccinctè, quæ in Praxi in Curia Archiepiſcopali occurrerunt, & quo-
1 tidiè occurrunt, enucleabo. Et primò ſolet dubitari, quot præſentationes debeant eſſe intra tempus immemorabile, dum Conc. *d. cap.9.* dicit, debere eſſe multiplicatas, & fuit dictum ad minus debere eſſe tres; nam multitudo conſiſtit in tribus. *Gloſſ. in l.1. §. hoc reſcripto, ff. ad Syllanianum. Gloſſ. in §. fin. inſtitut. de iure perſonarum. Fiuizanus* etiam aduertit *in deciſ.17.* facit *deciſ.7. de iure patron. Achill. de Graſſis*, vbi habetur, ex tribus antiquiſſimis præſentationibus probari Iuſpatrona-
2 tus. Secundum dubium, quot annorum debeat eſſe tempus immemorabile, ad probandum Iuſpatronatus: & communis opinio eſt, quòd longiſſimum tempus, & immemorabile intelligatur centum annorum. *Cinus, Baldus in l.2. C. de ſeruitutibus*. *Capella Tholoſana deciſ.440. Crauet. de antiquit. tempor. in 1. part. num.2. 3. Menoch. de arbitrar. caſu 3. Pariſius vbi ſupra*, qui multos cumulat. Contrariam opinionem, quòd tempus immemorabile ſit minus centum annis, tenent *Crauetta vbi ſupra, Menoch. dicto caſu 3. & conſ.2. lib.1.* & hanc opinionem crebriorem, & tutiorem dicit *Simon de Pretis, de interpretatione vltimarum voluntatum, lib.5. dubitat.4. num.231. & ſequent.* propter hominis vitam valdè abbreuiatam; & exiſtimant, Iudicem id debere arbitrari, ſecundum locorum aerem, & vitam inhabitantium, vt tempus ſeptuaginta annorum dicatur aliquando longiſſimum, vel immemorabile. Sequitur *Fiuizanus dicta*
3 *deciſ.17.* & id videtur verius. Tertium dubium, an patronus, qui eſt in quaſi poſſeſſione præſentandi poſt Concilium Tridentinum, ſi de nouo vacet beneficium, & iterum præſentet, teneatur ad inſtantiam Fiſci de nouo docere de titulo, vel prius debeat fieri inſtitutio, & manuteneri in poſſeſſione; & in Curia Archiepiſcopali fuit pluries allegata quædam declaratio Sacræ Congregationis *ſuper dicto cap.9.* quæ ita ſe habet; Patronus repelli non debet à ſua quaſi poſſeſſione, ſi adhibita cauſæ cognitione poſt Concilium Tridentinum, eſt in poſſeſſione præſentandi; & Curia pluries decreuit patronum eſſe manutenendum in ſua quaſi poſſeſſione, ſaluis iuribus Fiſco in petitorio; alias nunquam daretur finis litibus: & ſolet dici, quòd ſententia facit de albo nigrum; ſecus ſi ante Concilium; nam *in dicto cap.9.* irritat iure patronatus, cum ſua quaſi poſſeſſione; niſi probetur titulum iuxta formam *dicti cap. 9.* quod procedere reſpectu ordinarij, ſeu Fiſci, non patronorum, (quia ius non reſiſtit,) dicit *Fiuizanus d. deciſ.17.*

4 *ciſ. 17. num. 16.* Quartum dubium, an omnes præſentationes, ſaltem tres debeant eſſe de tempore immemorabili? & omnes debere eſſe antiquiſſimas, tenet *Finizanus dicta deciſ. 17.* ex verbis Concilij *dicto capit. 9.* ibi (*ſiue etiam ex multiplicatis præſentationibus per antiquiſſimum temporis curſum, qui hominum memoriam.*) Contrarium fuit determinatum in Curia Archiepiſcopali, quòd ſufficiat adeſſe vnam, ſaltem de tempore immemorabili, & alias ſequentes; alioquin rarò probabitur Iuſpatronatus; & probationum facultas non eſt anguſtanda, *l. quoniam, C. de hæreticis, cap. quamquam, 14. quæſt. 2.* & verba Concilij fuit intelligenda ciuili modo, *l. ſi cui, ff. de ſeruitutibus*. Quin-
5 tum dubium, an ſuffragetur immemorabilis, quando conſtat de initio inualido vitioſi tituli à principio? Et veritas eſt, quòd non ſuffragatur, vt dicit *Crauetta de antiquitate temporum, par. 4. cap. abſolutis, num. 3. Couar. in regul. poſſeſſor. 2. part. §. 8. num. 4.* Sic etiam non procedit immemorabilis, quando apertè conſtat de mala fide. *Gloſ. & Franchus in cap. 1. de præſcript. in 6. Balbus de præſcriptionib. in 3. par. principali, de bona fide, quæſt. 6. Couar. vbi*
6 *ſupra*. Sextum dubium, quænam ſint perſonæ, in quibus præſumitur vſurpatio Iuriſpatronatus vltra vniuerſitates, & communitates expreſſas *in dicto cap. 9.* Sacra Congregatio cenſuit, tales eſſe potentes de familia, nempe Vrſinorum Sabelliorum, & ſimilium. *Puteus deciſ. 57. lib. 1. Pariſius dicta quæſt. 28.* Idem in Baronibus, & alijs habentibus iuriſdictionem perpetuam temporalem, cenſuit Sacra Congregatio; quod intelligo, quando tales prætendunt habere Iuſpatronatus in loco, in quo exercent iuriſdictionem, non in alio. Item Iuſpatronatus parochianorum præſumitur ex vſurpatione. *Puteus dicta deciſ. 57.* Septimum du-
7 bium; an teſtes de vniuerſitate probent Iuſpatronatus vniuerſitatis? & non probare, dicit *Pariſius dicta quæſt. 28.* Sed in oppoſitum videtur veritas; quia in cauſis non criminalibus, quæ non afferunt commodum, vel incommodum hominibus vniuerſitatis ſingulis, vt ſingulis; ſed ſolùm ipſi vniuerſitati, teſtes de vniuerſitate probant, etiam ſi alij adeſſent. *Abbas, Felinus, Decius, in cap. inſuper, de teſtibus. Bart. in l. in tantum, §. vniuerſitatis, ff. de rerum diuiſione. Menoch. de arbitrarijs, lib. 2. caſu 106. qui teſtatur de communi.* Nec allegata *deciſ. Rotæ 134. lib. 2. per Pariſium* obſtat, ſi bene conſideretur.
8 Octauum dubium, an in perſonis, in quibus præſumitur vſurpatio, debeant eſſe præſentationes continuatæ per tempus immemorabile, vel per ſpatium quinquaginta annorum? & debere eſſe omnes continuatas, ſcilicet vnam poſt aliam, per ſpatium temporis immemorabilis, videtur tenere *Pariſius dicta quæſt. 28. num. 256.* Contrarium fuit dictum in Curia Archiepiſcopali; quia Concilium id non dicit; ſed quòd ſint continuatæ per ſpatium 50. annorum, vt ex eius verbis cla-
9 rè colligitur. Nonum dubium, quæ dicantur continuatæ præſentationes?

nes? & tales dicuntur, quando vna ſequitur aliam, eſt enim continuatio rerum coniunctio, & ſubordinatio, quarum extrema inuicem ſe contingunt, vt latè per *Marcum Antonium Bardum in tractatu de tempore vtili, cap. 1. Pariſium dicta quæſt. 28.* Sed difficultas eſt, ſi non omnes præſentationes intra tempus quinquaginta annorum ſint continuatæ, ſed adſit aliqua intermedia non continuata, an ſit ſatisfactum Concilio? Et videtur, quòd ſic; quia verba ſunt intelligenda ciuili modo, *d. l. ſi cui, ff. de ſeruitutib.* vt ſcilicet maior pars præſentationum ſit continuata; & dicitur continuum, etiam ſi aliquis actus ſit intermedius. *Anton. Abbas, Felin. in proœmio Decretalium, Dominicus Franchus in proœmio ſexti, Doctores in l. 1. ff. ſoluto matrimonio.* Sed in contrarium videtur veritas, quòd debeant omnes eſſe continuatæ; quia id ponitur pro forma, quæ eſt adimplenda ſpecificè, & non largè interpretanda; *l. qui hæredi, l. Mæuius, ff. de condit. & demonſtrat.* & tales præſentationes continuatæ per ſpatium quinquaginta annorum, quæ probentur authenticis ſcripturis,
10 non eſt neceſſe, quòd ſint vltimæ, ſeu nouiſſimæ, ſed ſufficit, quòd ſint intra tempus immemorabile; nec Concilium Tridentinum dicit contrarium; & proinde probationum materia non anguſtanda, vt ſupra
11 dixi. Decimum dubium, ſi ſcripturæ authenticæ ſunt amiſſæ, an poſſit probari amiſſio, & tenor ſcripturarum per teſtes? & difficultatem facit Concilium, quòd non confidit teſtibus, quando præſumptio eſt vſurpationis, quia hoc modo de facili eluderetur diſpoſitio Concilij, & vbi militat eadem ratio, habet locum eadem iuris diſpoſitio, *l. illud, ff. ad leg. Aquiliam, l. adigere, §. quamuis, ff. de Iurepatron.* ſed in contrarium videtur veritas; ſiquidem, etiam quando probatio per ſcripturas eſt de ſubſtantia, ſi ſunt deperditæ, admittuntur teſtes, *textus clarus, in cap. cum olim eſſemus, de priuil.* debent tamen teſtes, ſuper amiſſione ſcripturæ deponentes, plura deponere, quæ notant *Gloſſ. Innocent. Anton. & alij in dict. cap. cum olim*, & faciliter eorum depoſitio reijci poteſt, propter talia multa requiſita, vt notat *Afflict. deciſ. 301.* Vndecimum dubium, quid ſibi velint iſta verba Concilii *d. cap. 9.* Aliaſque ſecundum iuris diſpoſitionem, *Pariſius dicta quæſt. 28.* dicit, quòd indicant alium modum acquirendi Iuſpatronatus ex conſtructione, dicens, quòd ſatis dicitur conſtructa Eccleſia, ſi domus, aut fundus pro conſtructione aſſignetur, vt dixit *Rota Caputaquenſ. deciſ. 133. par. 2. poſt Rocchum, de Iurepatronatus, in verbo, & fundauit, quæſt. 9.* Alij dicunt, quòd poſſunt etiam intelligi de multiplicatis præſentationibus per tempus quadraginta annorum, ad finem præſcribendi Iuſpatronatus aduerſus alium patronum, quòd ſufficit, non aduerſus Eccleſiam, iuxta *Lambertinum, de Iurepatronatus, 2. par. 1. lib. 5. artic. 11. quæſt. 8. in princip.* nec Concilium id ſuſtulit. Duo-
12 decimum dubium, quando præſentatio dicatur ſortita effectum? & tunc intelligitur, quando fuit ſecuta inſtitutio, & capta poſſeſſio, ex

Conſ.

Conſ. Calderin. 17. *de Iurepatronatus*, quem ſequuta eſt *Rota Caputaquenſ. deciſ.* 141. *&* 337. *par.* 2. Decimum-
13 tertium dubium, an ex ſola fundatione, dotatione, vel conſtructione abſque expreſſa reſeruatione, acquiratur Iuſpatronatus, & probetur? Et communis opinio eſt, quòd acquiratur Iuſpatronatus abſque aliqua reſeruatione. Ita *Stapbil. de litteris gratiæ, fol.* 54. *Cardin. Abbas, Felin. in cap. ſignificauit, de teſtibus*; præſertim per illum textum. *Lambertin. de Iurepatron. in* 1. *par. lib.* 1. *artic.* 4. 2. *quæſt. princip.* qui teſtatur de communi, licet ipſe dubitet de dotante. Et quod acquiratur ex fundatione abſque reſeruatione, fuit pluries deciſum in Rota Romana, ſignanter in vna diœceſis Diacenſ. portionis, 16. Decembris 1591.
14 coram Illuſtriſſimo Pamphilio. Decimumquartum dubium, quomodo intelligatur probatum Iuſpatronatus ex multiplicatis præſentationibus, per tempus immemorabile, ſi ex priuilegio, dotatione, vel fundatione, aut conſtructione? & Sacra Congregatio cenſuit, intelligi probatum ex fundatione. Item *Caſſadorus deciſ.* 7. *de Iurepatr. Achill. de Graſſis deciſ.* 7. *eodem tit.* & hoc modo intelligendæ ſunt collationes Summi Pontificis Beneficiorum, dummodo conſtet eſſe de Iurepatronatus ex fundatione, vel donatione; quia ſufficit probare multiplicitas præſentationes per
15 tempus immemorabile. Decimumquintum dubium, an hodie per confeſſionem Epiſcopi probetur Iuſpatronatus, iuxta *Decium in authent. ſi quis in aliquo, C. de edendo*, & latè tradita per *Maſcard. concluſ.* 99. & non probari, cum ſit data certa forma à Concilio, aſſerit deciſum fuiſſe in Vrbe, *Pariſius dicta quæſt.* 28. *num.* 250. Decimumſextum du-
16 bium, an in perſonis, in quibus non præſumitur vſurpatio, ſufficiat probare multiplicatas præſentationes, ſine ſecutis inſtitutionibus? & veritas eſt, quòd non, cum non poſſit patronus dici in quaſi poſſeſſione, quam intendit Concilium, niſi ſequatur inſtitutio, & ſit capta poſſeſſio, iuxta *dictum Conſil. Caldcrini*, 12. *de Iurepatron. & Rotam dicta deciſ.* 132, *&* 339. & probata inſtitutione, intelligitur probata præſentatio, quæ præſentatio præſumitur facta in tempore, iuxta *Pariſium latè, vbi ſupra, num.* 237. Vltimò notandum iuxta eundem *Pariſium, num.* 229. quòd illa verba Concilij, *Et alijs iure requiſitis oſtendatur*, intelliguntur de alijs ſcripturis, & conceſſionibus, ex quibus poteſt conſtare de titulo dotationis, vel fundationis Iuriſpatrona-
17 tus. Notandum etiam, quod libri viſitationum, licet plenè probent quoad viſitationem perſonarum, ſacramentorum, & aliorum pertinentium ad officium viſitantium, iuxta *deciſionem Veralli* 158. non tamen probant Iuſpatronatus, cum fiant ſine cauſæ cognitione, quæ requiritur in probatione Iuriſpatronatus ex Concil. Trident. Item no-
18 tandum, quòd frequenter in Curia Archiepiſcopali Aduocati dicunt præſentatum, facta inſtitutione, eſſe immittendum in poſſeſſionem, non obſtante appellatione interpoſita ab inſtitutione, *ex Lambert. de Iurepatron.*

patron. in 5. *artic.* 11. *quæſt.princip.*2.
par. 2.*lib.* cuius opinio non eſt rece-
pta in Curia Neapolit.*ex Lancellot-
to de attent.cap.*12. *limit.*49. qui di-
cit, Rotam iudicaſſe contra Lam-
bertin. Fallit in beneficio curato,
ex bulla Pij V. *In conferendis*. Præ-
19 terea quædam alia in Praxi occur-
rentia notanda cenſui. Primò, quòd
Iuſpatronatus poteſt in alium trāſ-
ferri titulo legati, vel donationis;
& ſi in laicum, requiritur conſenſus
Epiſcopi; ſi verò in Eccleſiam, non
requiritur. *Abbas, & alij communiter
in cap. cum ſæculum, de Iurepatron.* ſed
difficultas eſt, an valeat legatum
Iuriſpatronatus futuri, ſine conſen-
ſu Epiſcopi, nempe, ſi teſtator man-
dauit creari beneficium, & quòd
eſſet patronus illius, talis extra-
neus, nullo interueniente conſenſu
ſuperioris: & in hoc caſu veritas
eſt, quòd iſta voluntas poteſt muta-
ri, & non dicitur Iuſpatronatus; &
hæredes ipſius teſtatoris, ſiue do-
natoris, erunt patroni, cum poſtea
interuenerit conſenſus Epiſcopi. Ita
notabiliter *Lambert. de Iurepatron.*
2.*part.lib.*1.5.*artic.*6.*quæſt.princip.ex
Card.in d.cap. cum ſæculum.* Secundò
20 notandum, fuiſſe reſolutum in Cu-
ria Archiepiſcopali, aſſenſum Epi-
ſcopi poſſe ſubſequi in donatione
Iuriſpatronatus, etiam quando do-
natarius eſſet mortuus; ita quòd
hæredes ipſius poſſent impetrare
aſſenſum ab ipſo Epiſcopo, *ex do-
ctrina Afflict. in cap.*1. *de prohib.feud.
alienand. per Federicum, quæſt.* 34.
Item fuit reſolutum in Curia, quòd
quando aliquis eſt in quaſi poſſeſ-
21 ſione Iuriſpatronatus, & poſt præ-
ſentationem mouetur ſibi lis ab ali-
quo, prætendente Iuſpatronatus
non debet retardari inſtitutio. Idem
dicendum, ſi fuerit mota lis ante li-
tis conteſtationem: quia fructus
præſentationis, ortus ex quaſi poſ-
ſeſſione, non ſubiacet amplius re-
ſtitutioni, *ex doctrina Abb. in cap.
cum veniſſent, de reſtit. in integrum, &
Lambert. de Iurepatron.* 1.*par.*2.*lib.in*
22 4.*artic.* 3.*quæſt.princip.* Ad hæc no-
tandum, quòd patronus Eccleſia-
ſticus, qui præſentauit, non poteſt
variare; laicus verò ſic, *cap. cum au-
tem, de Iurepatr. & ibi omnes*; & iſta
variatio laici eſt intelligenda, vt
poſſit cumulare, ſed non recedere à
prima præſentatione, niſi ex cauſa;
quia peruenit ad eius notitiam, præ-
ſentatum non eſſe idoneum, vel in-
dignum. *Lambert.*2.*par.*2.*lib.*22.*ar-
tic.* 7.*quæſt. princip.* Non tamen poſ-
ſet cumulare vltra duos. *Calder. in
conſ.*16.*de Iurepatron.* latiſſimè *Lam-
bert.* 23.*artic. d. quæſt.*7. & quia pa-
troni, quando præſentant, iurant
non variare, nec cumulare, cautela
eſt, vt obtineant abſolutionem à
iuramento; alias variatio, ſeu cu-
mulatio non eſt admittenda à ſupe-
riore. Si tamen patronus conſtituat
procuratorem ad præſentandum, &
iuret non reuocare, aliud eſt; quia
poſſet reuocare, quamuis eſſet per-
iurus; ſecus, ſi iurauit non præſen-
23 tare, nec cumulare; quia cum præ-
ſentatio fiat coram ſuperiore, ille
debet eam reijcere, vt latè per *Lam-
bert.*16.*art.d.*7.*quæſt.princip.* Inſuper
notandū, quòd Iuſpatronatus præ-
ſumitur hæreditarium, & tranſit ad
hæredes, etiam extraneos; & qui
non probat, ſe eſſe hæredem, quam-
uis ſit conſanguineus, non admitti-
tur

tur ad præſentandum. *Abb. latè in d. cap. cum ſæculum, de Iurepatron.* & dicit *Federic. de Senis, conſ.* 106. quòd excluditur filia dotata non ſuccedens patri, prout in Regno noſtro, ſtantibus maſculis; ſi tamen teſtator ordinauerit, quod ad hæredes ſanguinis tranſeat, Iuſpatronatus tranſibit ad eos, etiam quòd non ſint hæredes, vt dicit *Petrus de Anchar. in conſil.* 81. latè *Lambert. 2. par. 1. lib. 2. artic. 2. quæſt. princip.* Vlterius
24 notandum, quòd cum in Iurepatronatus ſuccedatur in ſtirpes, & non in capita, *Clem. ſi plures, de Iurepatron.* ſi plures hæredes vnius, qui habebat vocem cum altero, qui hæredes pro vno habentur, diſcordant inter ſe, an ſit attendenda maior pars eorum, vel habebitur ratio, etiam minoris partis, ſi minor pars concurrat cum alio compatrono, habente medietatem vocis; ita quod præſentatus à compatrono habente medietatem vocis, & minori parte hæredum, præferatur præſentato à maiori parte? & veritas eſt, quòd attenditur maior pars eorum, & minor pars non eſt in conſideratione, ſed abſorbetur à maiori; ita quòd, ſi ſint diſcordes cum compatrono principalis, magis idoneus erit præferendus; alias erit locus gratificationi. Ita *Cardin. Imola, Bonif. & alij, in dicta Clement. ſi plures, Lambertin. qui teſtatur de communi, 2. par. 1. lib. 27. artic. 1. quæſt. princip.*

Numero primo in fine, vbi allegatur *deciſio ſeptima de Iurepatronatus, Achill. de Graſſis*, notandum,
25 quòd illa deciſione dicitur Iuſpatronatus, ex fundatione, & dotatione probari ex tribus inſtrumentis antiquiſſimis, enunciantibus Iuſpatronatus ſpectare ad aliquem de iure, vel de conſuetudine. Animaduertendum, hanc deciſionem eſſe intelligendam, concurrente quaſi poſſeſſione, quia dictæ enunciatiuæ probant tantum famam. *Bald. & Paul. in leg. cum aliquis, C. de iure deliberandi. Aretin. conſil.* 42. & dato; quod à principio fuerit Iuſpatronatus, cum per tempus immemorabile nihil appareat de Iurepatronatus, cenſendum eſt, ſpatio tanti temporis Eccleſiam præſcripſiſſe libertatem. *Cumanus conſ. 84. num. 3.* & ita fuit reſolutum in Rota Romana in vna Barchinonen. vnionis, quinta Decembris 1597. coram Domino Gipſio, fuit etiam adducta *deciſ. 2. Caſſador. de probationibus.*

Numero decimoſeptimo, Notandum fuiſſe reſolutum in Rota
26 Romana, per confeſſionem partis non probari Iuſpatronatus, iuxta decretum Sacræ Congregationis Concilij, relatum à Rota; verum Rota determinauit per confeſſionem partis probari Iuſpatronatus in præiudicium confitentis, concurrentibus alijs adminiculis, & coniecturis, & intellexerunt domini declarationem Sacræ Congregationis, vt procedat, quando quis ſola confeſſione innititur. Ita fuit deciſum coram Illuſtriſſimo Pamphilio in vna Regienſis Prioratus, 9. Maij 1586. *Caſſadorus deciſ. 7. de Iurepatronatus. Puteus deciſ. 36. lib. 3. Peregrin. deciſ. 63. lib. 2. Achill. 1. de Confeſſ.*

Num. 18 in fine, ibi: Probata inſti-

inſtitutione, intelligitur probata
27 præſentatio. Adde, idem fuiſſe deciſum in Rota Romana in vna Bononienſi Iuriſpatronatus 25. Maij 1587. in qua fuit dictum, probari præſentationes, & inſtitutiones fuiſſe ſortitas effectum, ex quo vnus per alterius vocationem præſentatus, & inſtitutus fuit, *ad conſil. Oldrad.* 229. *Lambert. lib.* 2. *part.* 2. *art.* 7. *quæſt.* 10.

Num. 21. Vbi dicitur, aſſenſum Epiſcopi poſſe ſubſequi, non ſolum
28 poſt mortem donantis, ſed etiam poſt mortem donatarij, aduertendum, quod contrariam opinionem, vt non poſſit ſubſequi poſt mortem donantis in præiudium hęredis, tenent *Abb. in diſputat. Augerio. Lambert. de Iurepatr. part.* 2. *lib.* 1. *art.* 17. *part.* 7. *in princ. Afflict. deciſ.* 235. *Ferret. conſil.* 33. *Socinus Iun. conſil.* 79. *num.* 37. *volum.* 2. *poſt Iſerniam. Camerarius latè in leg. Imperiali de probibita feudi alienatione, per Feder. Put. deciſ.* 16. *lib.* 2. Contrariam opinionem, quod poſt mortem donantis, etiam in præiudicium hæredis, qui alium præſentauit, poſſit ſubſequi, tenet *Rota deciſ.* 17. *de Iurepatron. in antiq.* quia conſenſus Epiſcopi non requiritur ad validandam donationem, quia poteſt ſubſequi, *capit. cura, capit. ſuggeſtum, de Iurepatron.* ſed requiritur ad translationem Iuriſpatron. in donatarium: itaque contractus donationis fieri poteſt in præiudicium donatoris, ſed non translatio Iuriſpatron. ſine conſenſu Epiſcopi, & hæredi non fuit hoc medio tempore ius quæſitum aliter, quam penes defunctum eſſet, qui non poterat venire contra donationem, nec poterit filius: & eandem opinionem tenet *Dec. conſil.* 639. *num.* 4. *Ioan. de Silua de benefic. quæſt.* 6. *num.* 11. *Franc. Marc. deciſ. Roland. conſil.* 97. *num.* 57. *iuncto num.* 37. *volum.* 1. & ita fuit determinatum in Hiſpania *in leg.* 8. *parte* 1. *tit.* 15. vbi *Gregorius Lopez* dicit, per illam legem decidi, magnam quæſtionem, late *Vincent. Maxilla ſuper conſuetudine ciuitatis Bari in conſuetudine, Eccleſias, de Sacroſanct. Eccleſ.* vbi dicit, rationes Dominorum de Rota præponderare rationibus *Abb.* & ſecundum hanc poſteriorem opinionem fuit iudicatum in Rota Romana in vna Pientina beneficij hoc anno 1609. coram Domino Coccino.

SVMMARIVM.

1 *Exempti omnes, etiam Regulares, tenentur accedere ad publicas proceſſiones.*
2 *Proceſſiones publicæ quæ dicantur.*
3 *Regulares an teneantur accedere ad orationem quadraginta horarum extra propria monaſteria.*
4 *Regulares, qui abſunt à ciuitate, an teneantur accedere ad publicas proceſſiones.*
5 *Clerici, qui teneantur accedere ad proceſſiones.*
6 *Bulla Greg. XIII. ſuper præcedentia in proceſſionibus.*
7 *Confraternitates laicorum an teneantur accedere ad proceſſiones.*
8 *Controuerſiæ ſi oriantur inter laicos in proceſſionibus, an ad Epiſcopum ſpectet illas dirimere.*

9 *Canonicus, qui primo adeptus fuit poſſeſſionem, præfertur antiquiori in Data, quoad præcedentiam in choro, voce in Capitulo, & alijs propter maiora onera, quæ ſubijt in Eccleſia.*

10 *Archidiaconus quando præferatur Archipresbytero in delatione Sanctiſſimi Sacramenti, & alijs functionibus.*

De proceſſionibus. Cap. LXIV.

1 EX Concilio Tridentino *cap.* 13. *ſeſſ.* 25. *de regular.* poſſunt ab Epiſcopo compelli accedere ad proceſſiones publicas omnes exempti, tàm clerici ſæculares, quàm Regulares, exceptis illis, qui in ſtrictiori clauſura viuunt. Quæ autem ſint iſtæ proceſſiones, & quomodo, & ad quas Eccleſias ſint dirigendæ, Sacra Congregatio remittit arbitrio Epiſcopi, nempè ſi indicantur pro bono publico, vel aliàs ſint ſolitæ, & publicæ, vt in feſto Corporis Chriſti, in Litanijs maioribus, in Iubilæis, in Rogationibus, vel vt
2 dicit *Abb. in cap. nimis praua, el ſecondo de exceſſibus Prælat. & in cap. dilectus, de offic. Ordin.* quæ fiunt ex magna cauſa, vt in nouo aduentu Epiſcopi, vel Legati, vel imminente peſte, vel alio flagello, & ſimilibus.
3 Declarauit tamen Sacra Congregatio, non teneri Regulares accedere ad Eccleſias extra propria monaſteria pro celebratione orationis
4 40. horarum; ſed quando toti populo dicta oratio indicitur, tenentur in proprijs Eccleſijs huiuſmodi orationi vacare. Declarauit etiam, non teneri Regulares exemptos accedere ad proceſſiones, ſi abſunt à ciuitate vltra dimidium
5 milliare. Solet autem dubitari, an omnes clerici teneantur accedere ad proceſſiones; & de iure, ſecundum *Felin. in dict. capit. dilectus*, non tenentur accedere, niſi qui coguntur venire ad ſynodum: ſed ad ſynodum tenentur ſolum accedere regulariter habentes curam animarum, *Gloſſ. in cap. quòd ſuper his, de maior. & obedientia*, & omnes alij beneficiati, vt in Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *de reformat.* & ſucceſſiuè ſolum prædicti tenentur accedere ad proceſſiones. *Archidiaconus verò in capit. quaudo, diſtinct.* 38. dicit, quòd omnes clerici diœceſis tenentur accedere ad Litanias, quæ fiunt ſingulis annis in maiori Eccleſia, ſcilicet, in Rogationibus, vt ibi dicit *Gloſſ.* & ſic ad proceſſiones publicas, quia ille textus æquiparat Litanias, & ſynodum; & omnes clerici diœceſis tenentur accedere ad ſynodum, ſecundum ipſum. Verum Sacra Congregatio Concil. Trident. declarauit his verbis: *Congregatio Concilij cenſuit, clericos omnes diœceſanos, quantumuis exemptos, ſi beneficia etiam ſimplicia in diœceſi obtineant, teneri & compelli poſſe ab Epiſcopo, vt accedant ad proceſſiones.* Item declarauit, vt non ſolum beneficiati, ſed etiam obtinentes officium in Eccleſijs, teneantur accedere ad proceſſiones; & officium obtinere poteſt dici, qui deſeruit pro capellano, etiam in Eccleſijs exemptis; & Neapoli ita ſeruatur. Si autem clerici longe abeſſent à ciuitate, ex conſuetudine non tenentur

nentur accedere, vt dicuntur *Gemin. & Præpoſ. in dict. cap. quando, ſed tantum vicini*. De præcedentia verò in proceſſionibus inter Regulares, & clericos ſæculares, multa tradit *Cardin. Alexand. in capit. Concilia, §. Epiſcopos, 17. diſtinct. quem vide*. Placet tamen hoc loco referre bullam Gregor. XIII. ſuper præcedentia in proceſſionibus, quæ talis eſt.

Gregorius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei.
Ad perpetuam rei memoriam.

6 EXpoſcit, & infra. *De nobis attributæ poteſtatis plenitudine volumus, & Apoſtolica auctoritate decernimus, quod quicumque ex dictis Fratribus mendicantibus inter ſe de præcedentia huiuſmodi contendentibus, aut confraternitatum prædictarum, inter quos lites, & cauſæ præmiſſorum occaſione ortæ iam ſint, ſeu oriri contigerit in futurum, qui in quaſi poſſeſſione præcedentiæ, ſeu iuris præcedendi ſunt, ij, (quibuſcumque reclamationibus, proteſtationibus, appellationibus, & alijs ſubterfugijs prorſus remotis, & ceſſantibus, & poſtpoſitis) in proceſſionibus tàm publicis, quàm*
7 *priuatis præcedere debeant: quando verò non probetur, aut non conſtet de quaſi poſſeſſione præcedentiæ huiuſmodi, inter Fratres quidem mendicantes ij, qui antiquiores in loco controuerſiæ; inter Confratres verò inter ſe litigantes ij, qui prius ſaccis vſi ſunt, in proceſſionibus, tàm publicis, quàm priuatis præcedere debeant: ita vt, ſi contigerit noua monaſteria, aut domos alicuius ordinis mendicantium erigi in loco, in quo alterius ex dictis mendicantibus monaſteria, aut domus prius erecta, & inſtituta ſint, ille ordo, qui prius monaſterium, ſeu domum in loco habuerit, præcedat.*

8 Præterea fertur, Sacram Congregationem cenſuiſſe, confraternitates laicorum non poſſe compelli accedere ad proceſſiones; ſed tantum Epiſcopum poſſe eos inui-
9 tare. Sed eſt dubium, an ad Epiſcopum ſpectet definire controuerſias, quæ inter confraternitates laicorum, quando accedunt ad proceſſiones, oriri ſolent, quemadmodum inter Eccleſiaſticos poteſt, *iuxta dict. cap. 13.* & quod ad Epiſcopum ſpectet, facit, quòd laici in omnibus actionibus ſpiritualibus, & concernentibus cultum diuinum, ſubſunt iudicio Epiſcopi, *Bar. in l. fi. ff. de colleg. illicitis, quoad temporalia, iudicibus laicis*. Sequitur *Nauar. conſ. 3. de foro compet.* vbi declarans, quæ ſint iſtæ actiones ſpirituales, cenſet eſſe actum confitendi, communicandi, audiendi Miſſas, ſepeliendi mortuos in loco ſacro, vel non ſacro: cum illis, aut illis cæremonijs. Item præſcribere modum, & ordinem incedendi in proceſſionibus, comitandi Sanctiſs. Sacramentum, deferendi habitum. Idem tenet *Io. Vinc. de Anna doctor eximius in ſuo ſingulari tertio*, dicens non potuiſſe Conſilium Neapol. iudicare ſuper præcedentia in poſſeſſionibus inter certas confraternitates laicorum, cum ſit cauſa ſpiritualis, quamuis inter laicos. Sciendum etiam, Sacram Congregationem nuper reſcripſiſſe Curiæ Archiepiſcopali Neap. omnes exemptos teneri acce-

cedere ad proceſſiones, *iuxta diſt. cap.* 13. etiam ſi haberent priuilegium in limine fundationis in contrarium.

Quæritur, quis debeat præcedere ex canonicis, prior in Data, vel prior in poſſeſſione, licet ſit poſterior in Data: & dicendum eſt, canonico, qui prius accepit poſſeſſionem, deberi præcedentiam in ſtallo, in Choro, voce in capitulo, & alijs; ratio eſt, quia honor iſte datur antiquiori canonico propter eius maiora onera, quæ in Eccleſia ſubijt, per *text. in leg.* 2. *C. de officio ma-*
9 *giſtri officiorum*, ibi, *vel labor prolixior fecerit anteire*, & per *text. in leg. fin. C. de tyronib. lib.* 12. ibi: *Niſi cui, & laborum aſſiduitas, & ſtipendiorum prolixitas ſuffragantur. Gloſſ. not. in c. fin. in verbo, antiquiores*, ibi: *de conſuetud. in ſexto*; faciunt plura adducta per *Caſſan. in Catal. Glor. mund. part.* 4. *conſil.* 76. *& part.* 11. *conſil.* 17. & ita ex prædictis fuit deciſum in Rota Romana in vna Vicentina præcedentiæ 27. Aprilis 1594. coram Gipſio: nec ad rem facit, quod primo loco prouiſus, licet in poſſeſſione poſterior præferatur ſecundo loco prouiſo, *capit. eum, qui, de præben. in ſexto*, & iuxta latè tradita per *Gloſſ. in capit. ſi ſoli, in verbo, infirmitatem, de conceſſione præbendæ in* 6. quoniam id procedit in iuribus, quæ ſimul cum ipſa re transferuntur: ſed non in illis prærogatiuis, & præeminentijs, quæ cohærent perſonæ, & illam ſequuntur, cum ratione alicuius qualitatis ei conceduntur, vt in propoſito caſu propter maiora onera conſiderauerunt Domini de Rota, & hæc nota.

Item quæritur, an Archipreſbyter præferatur Archidiacono abſente Epiſcopo in celebratione Miſſarum in diebus ſolemnibus,
10 delatione Sanctiſſimi Sacramenti in eius feſto, benedictione Candelarum, Cinerum, Palmarum, & alijs huiuſmodi actibus, & functionibus ſacerdotalibus: & videtur quòd ſic, *in textu claro in capit. officium, de officio Archipresb.* vbi abſente Epiſcopo huiuſmodi munia ad Archipresbyterum pertinent. Quare Doctores conſtituunt regulam, quod Archidiaconus præcedit Archipresbyterum in adminiſtratione, ſed Archipresbyter præcedit Archidiaconum in diuinis. *Gloſſ. in capit. primo, de offic. Archipresbyt. Felin. in rubrica de maiorit. & obedientia. Boerius latè in tract. de auctoritate magni conſil. num.* 73. & hæc eſt veritas, quæ tamen recipit notabilem limitationem, vt non procedat, quando Archidiaconus eſt in presbyteratus ordine conſtitutus, tunc cum ſit par etiam in ordine, & maior in adminiſtratione, debet præcedere Archipresbyterum in prædictis functionibus, niſi conſuetudo obſtaret. Ita dicit *Oſtien. in capit. primo, de officio Archipresb.* quem ſequuntur *Ioannes Andreas, Antonius, Abb. Card. Anchar. Bellarm.* qui dicit, hoc eſſe menti tenendum: & eſt communis opinio, quæ fuit à Sacra Congregatione rituum approbata, etiam ſi Archidiaconus eſſet ſacerdos ex deuotione, non ex neceſſitate Eccleſiæ; ita pluries determinauit, & principaliter in vna

Regien-

Regienſis 9. Decembris 1600. his verbis: *Cenſuit Congregatio, Archidiaconum dictæ Eccleſiæ, qui prima dignitas poſt pontificalem exiſtit, & ſacerdos nunc eſt, non quidem ex obligatione, ſed ex ſua voluntate, & deuolutione in decantatione Miſſarum in diebus ſolemnibus, delatione Sanctiſſimi Sacramenti, benedictione Candelarum, Cinerum, & Palmarum, & alijs huiuſmodi actibus, & functionibus ſacerdotalibus, Epiſcopo abſente, præferendum eſſe Archipresbytero, neque allegatam conſuetudinem, quæ legitimè probata non fuit, eidem Archipresbytero ad excludendum Archidiaconum ſacerdotem in caſu, de quo agitur, ſuffragari.* Idem fuit determinatum inter Archidiaconum Sanctæ Agathæ, & Decanum, qui erat ſecunda dignitas, die 23. Martij 1602. Idem in vna Iuuenacenſi die 17. Nouembris 1607. Idem in vna Barenſi die 19. Ianuarij; & fuit dictum, prædicta munia abſente Archiepiſcopo, vel impedito, ſpectare ad primam dignitatem, vel ea impedita ad ſecundam, & ſucceſſiuè ad tertiam, vel quartam, & omnibus dignitatibus abſentibus, vel impediti, ad primum, vel ſecundum Canonicum, dummodo in feſto Sanctiſſimi Corporis Chriſti ipſa prima dignitas, vel primus Canonicus præſens Miſſam cantet: quod ſi præſens fuerit, & cantare noluerit, illa dignitas, vel Canonicus Sacramentum deferat, qui Miſſam celebrauit. Quod verò ad diſtributionom Miſſarum, & Veſperarum infra annum, ſeruandam eſſe conſuetudinem Eccleſiæ. Idem anno 1609. in fauorem Archidiaconi Viterbienſis ſacerdotis fuit dictum.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia coram Ordinarijs quibus ex cauſis reſignari poſſint.*
2 *Reſignatio beneficij clerici ſcandaloſè viuentis, ſine alia cauſa ab Ordinarijs recipi poteſt.*
3 *Beneficia tria, non ſufficientia ad victum, ſine diſpenſatione obtineri non poſſunt.*
4 *Beneficia, quæ vacent ipſo iure per aſſecutionem aliorum.*
5 *Beneficia ſub eodem tecto quæ retineri poſſint.*
6 *Pœna nulla imponitur Ordinario, admittenti reſignationem ſine cauſa; ſed reſignatio eſt nulla.*
7 *Beneficia reſignata coram Ordinarijs non poſſunt ab ipſis conferri ſuis, vel reſignantium conſanguineis, vel familiaribus.*
8 *Beneficij, ad cuius titulum qui eſt ordinatus, ſi reſignationem admittat Ordinarius, ipſe tenetur alere reſignantem, & reſignatio valet.*
8 *Beneficia, lite pendente, an reſignari poſſint, quando inquiſitus per ſententiam veniret priuandus beneficio.*
10 *Reſignationem beneficij non poteſt recipere, qui ex priuilegio confert.*
11 *Permutatio beneficij ex qua cauſa fieri debet.*
12 *Capellaniæ duæ ſunt beneficia vniformia, & non poſſunt retineri ſub eodem tecto, ſine diſpenſatione Apoſtolica.*
13 *Capellaniam obtinens ſub eodem tecto ſi adipiſcatur ſecundam, prima*

vacat, & ſi vult poſſidere primam, amittit vtramque.

14 *Beneficia difformia ſub eodem tecto, quando retineri poſſint, & an ſit facienda mentio eorum coram Summo Pontifice.*

15 *Beneficia plura, tria, vel quatuor, ſi ſint de Iurepatronatus, an poſſint retineri abſque diſpenſatione Apoſtolica.*

16 *Beneficium incompatibile an vacet ipſo iure per aſſequutionem alterius incompatibilis, ſi non eſt dignitas, perſonatus, vel curatum,* iuxta cap. de multa, de præben.

17 *Beneficium primum non vacat per adeptionem ſecundi, niſi quis adipiſcatur poſſeſſionem ſecundi.*

18 *Beneficia coram Papa poſſunt reſignari appellatione pendente à condemnato ad priuationem beneficij, etiam data ſcientia impetrationis factæ à Papa.*

19 *Impetrans beneficium poſſeſſum ab homicida abſque diſpenſatione Apoſtolica, non tenetur probare homicidium probationibus clariſſimis, prout in cauſa criminali, ſed prout in cauſa ciuili.*

20 *Fructus quomodo diuidantur inter reſignantem, & reſignatarium, & inter hæredes defuncti beneficiarij, & ſucceſſorem.*

21 *Annus à quo menſe computetur.*

De reſignationibus beneficiorum.
Cap. LXV.

QVotidie dubitatur, quando Ordinarius poſſit recipere reſignationes beneficiorum? ſuper quo emanauit bulla Pij V. incipiens, *Quanta*, anno 1568. quam ſubſtantialiter referam. Præcipitur enim in ea, reſignationes quorumcumque beneficiorum eſſe nullas, & irritas, ſi ab Ordinarijs recipiantur, ſine aliqua ex infraſcriptis cauſis; nempe, ſi reſignantes ſint.

1 *Senio confecti.* Qui verò dicantur ſenes, remittitur arbitrio boni viri. *Menoch. de arbitrarijs, caſu 59.* qui conſiderata qualitate perſonæ, iudicabit ſenem 50. 60. vel 70. annorum; & conſideratis etiam oneribus beneficijs. *Pariſius de reſignatione beneficiorum, lib. 5. quæſt. 6.*

Aut valetudinarij. Quòd etiam remittitur arbitrio Iudicis. *Menoch. caſu 60. num. 5. eodem lib.* & eſt communis. *Pariſius vbi ſuprà,* & dicta infirmitas debet eſſe frequens, adeò vt beneficiatus non poſſit muneri ſibi iniuncto ſatisfacere. *Geminianus in cap. 1. clerico ægrotante, in 6.*

Aut corpore impediti. Vt ſunt leproſi, paralytici; laborantes ſcabiei ſpecie, quam Phyſici Driotam vocant; Apoplectici, habentes morbum comitialem; lunatici; laborantes morbo Gallico, qui producit vlcera; habentes chiragram continuam, vel frequentem, ſiue manum tremulam.

Aut corpore vitiati. Vt ſunt cæci, claudi, habentes manum mutilatam, crus abſciſſum, vel adeò contractum, vt ſit opus ligneo pede. Gibboſi, habentes pedem fractum cum magna deformitate, *iuxta Archid. in cap. hinc etenim, diſtin. 49.* & tandem *ſecundum Pariſium, vbi ſuprà,* diminuti qualibet parte corporis notabili.

Aut

Aut crimine obnoxij. Exemplifica in caſibus, in quibus clerici ſunt priuandi beneficijs, *arg. capit. niſi cum pridem, de renun.* vt ſunt homicidæ, ſimoniaci, adulteri, concubinatij, qui poſt monitiones non reſipiſcunt, ſuſtinentes excommunicationem per annum, vel vltra, *iuxta Abb. & alios in capit. 1. de iudicijs*. Periuri, *Felin. in capit. ex parte, de reſcriptis*. Blaſphemi *c. ſi quis per capillos, 22. quæſt. 1.* & ſimilia delicta committentes.

Cenſuriſque Eccleſiaſticis irretiti. Vt ſunt excommunicati, ſuſpenſi, vel interdicti, *iuxta cap. quærenti, de verbor. ſignif.*

Aut qui nequeunt Eccleſiæ, vel beneficio inſeruire. Vt ſunt omnes irregulares, exules, & ſimiles. Poteſt etiam poni exemplum in eo, qui habet capellaniam in ciuitate Neapolitana; & obtinuit beneficium, requirens reſidentiam in alia diœceſi, & non poteſt commode inuenire ſubſtitutum, qui celebret Miſſas in dicta capellania, vt ſæpè contingit in hac ciuitate; quia poterit admitti reſignatio capellaniæ, cum id dicatur fieri non poſſe, quod commode fieri nequit, *l. nepos Proculo, ff. de verb. ſignific.*

2 *Aut non debent Eccleſiæ, vel beneficio inſeruire*. Vt ſunt, qui turpiter, & ſcandaloſè viuunt, qui licet poſſunt ſeruire, tamen propter ſcandalum non debent; & tales poſſe priuari, dicit Concil. Trident. *ſeſſ. 21. de reform. cap. 6.* & ex ſcandalo inducitur irregularitas. *Oſtien. & Abb. in cap. cum de tua, de corpore vitiatis*; vel alij, qui in ſeruitio Eccleſiæ probent ſcandalum; vt ſunt lunatici, patientes ſtomachi languorem, ſiue vomitum, illiterati, imperiti, quibus dandos eſſe coadiutores, dicit Concilium Tridentinum, *de reſor. ſeſſ. 21. d. cap. 6.*

3 *Seu qui vnum, aliud, vel plura beneficia obtinuerit; aut quos ad aliud contigerit promoueri*. Quod intelligi debet, quando ſimul retineri non poſſunt, vt ſi vnum ſufficiat ad victum. Concil. Trident. *ſeſſ. 24. de reform. cap. 17.* quod ſi non ſufficit ad victum, non poteſt obtineri, niſi aliud tantum; ſed non tria, vel plura, ſine diſpenſatione Papæ; quamuis non ſufficiant ad victum; & ita ſeruatur in Vrbe; quicquid dicat *Hoiedus de incompat. benefic. 2. part. c. 1.* & Illuſtriſſimus, & Reuerendiſſimus Card. Geſualdus Archiep. Neap. obtinuit à Papa poteſtatem diſpenſandi cum obtinentibus quinque beneficia ſimplicia, non ſufficientia ad victum. Quæ autem dicantur ſufficientia, remittitur arbitrio boni viri, iuxta latè tradita per *Nauar. in miſcell. 62. de oratione*, & per *Pariſium vbi ſuprà*, eſt enim habenda ratio nobilitatis, dignitatis perſonæ, litteraturæ, familiæ, conſuetudinis regionis.

Hinc arbitror, canonicum Neapolitanum poſſe obtinere beneficium, cuius redditus aſcendant ad ducatos quingentos ſingulis annis, ſine diſpenſatione; nec habenda eſt ratio de patrimonio, quod poteſt clericus conſeruare, & redditus beneficij in proprios vſus conuertere. *Innoc. & Abb. in capit. Epiſcopus, de præben. Couar. in cap. 2. de teſtam.*

N. 4 Notan-

Notandum, quòd per aſſecutionem alterius beneficij, ſufficientis ad victum, non vacat primum
4 beneficium ipſo iure; niſi dicta beneficia eſſent curata, dignitates, vel perſonatus, de quibus ſolum loquitur *textus in capit. de multa, de præbendis*, vel ſi quis adipiſcatur alium canonicatum in eadem Eccleſia; tunc primus vacat ipſo iure, *capit. litteras, de conceſſione præbend. Hoiedus, de incompatibil. beneficior. cap.* 12. vel ſi quis adipiſcatur aliud beneficium ſub eodem tecto, quando eſt vniforme, *dict. capit. litteras*. Alia verò beneficia incompatibilia non vacant ipſo iure; ſed datur electio, *capit. referente, capit. præterea, de præbend. Nauarr. conſil.* 17. 18. *&* 19. *de præbendis*. Quando tamen quis adipiſcitur ſecundum beneficium curatum, dignitatem, vel perſonatum, tenetur primum ſimile quàm primum verbaliter, & de facto coram Ordinario, & cum publico teſtimonio dimittere, & reſignare; alias carebit vtroque, vt *in extrauag. Execrabi-*
5 *lis, de præbendis*. Et ex prædictis notandum ſummopere putaui; nam frequenter in Curia Archiepiſcopali occurrere ſolet, quòd beneficia plura ſub eodem tecto retineri non poſſunt, ſi ſunt vniformia, ſeu ſimilia, vt duo canonicatus, & duæ dignitates; ſecus ſi difformia, *Lapus allegatione* 117. *Felin. in cap. ex parte de reſcript. Miles. in repert. in verbo, beneficia. Rebuff. in praxi de non promotis intra annum. Nauarr. in conſil.* 16. *de præben.* & eſt communis, quidquid dicat *Hoiedus, vbi ſuprà, capit.* 20. & difformia ſunt duæ capellaniæ cum onere celebrandi Miſſas ſecundum aliquos; ſed vide in Annotation. Item canonicatus, cum capellania. Item Theſaurarius poteſt retinere capellaniam in eadem Eccleſia. *Nauarr. conſil.* 16. *&* 21. *de præb.* Item rectoriam, & capellaniam licet habere. *Lapus dict. alleg.* 117. quem ſequitur *Franch. in capit.* 1. *de conſuetud. in* 6. Tria verò beneficia, etiam difformia ſub eodem tecto non poſſunt retineri ſine diſpenſatione Papæ, prout ſeruatur in Vrbe. Eſt etiam aduertendum, quòd alia beneficia vltra prædicta, quæ diximus vacare ipſo iure per aſſequutionem aliorum, quamuis ſint incompatibilia cum alijs, non vacant ipſo iure, etiam poſt Concil. Trident. *cap.* 4. *ſeſſ.* 7. *de refor.* vt cenſuit *Rota diuerſorum, part.* 1. *deciſ.* 484. *Nauarr. dict. conſil. de præb. vide Annotationem.*

Aut ingreſſuri religionem, vel matrimonium contracturi, ſi ſtatim re ipſa id exequantur. Sponſalia verò non ſufficiunt, & ſi Epiſcopus admittat reſignationem illius, qui ingreſſus eſt religionem, non poteſt illud conferre ante profeſſionem, *iuxta cap. beneficium, de regul. in* 6.

Qui etiam ob capitales inimicitias nequeunt, vel non audent in loco beneficij commorari. Iſtæ ſunt cauſæ, quæ ponuntur in dict. conſtit. Pij Quinti, nulla tamen imponitur pœna
6 Ordinarijs, admittentibus reſignationes ſine cauſa, vel aliqua ex prædictis; ſed tantum reſignatio eſt nulla, vt optimè aduertit *Pariſius vbi ſuprà*. Imponitur tamen in d.

Bulla

7 bulla pœna Ordinarijs conferentibus beneficia, ex prædictis cauſis reſignata ſuis, vel reſignantium conſanguineis, affinibus, familiaribus; etiam per fallacem circuitum multiplicatarum in extraneos collationum; vt ſint ſuſpenſi à collatione beneficiorum, & officiorum, electione, præſentatione, confirmatione, inſtitutione; & quoad Capitula, & conuentus, imponitur ſuſpenſio à diuinis, donec à Papa abſolutionis beneficium conſequantur;& collationes talibus factæ ſunt nullæ, & irritæ. Debent tamen Ordinarij animaduertere, quòd conſtituti in ſacris, ſi volunt ex prædictis cauſis reſignare beneficia, debent habere vnde ſe alant; niſi ingreſſuri ſint religionem, vt in dicta bulla Pij V. continetur.

8 Eſt etiam notandum, quòd ex Concil. Trid. *cap. 2. ſeſſ. 21. de reform.* beneficium, ad cuius titulum quis eſt ordinatus in ſacris, reſignari non poteſt, niſi aliunde habeat vnde ſe alat; & mẽtionem faciat, quòd ad illud beneficium fuit promotus? & quod habet, vnde viuere poſſit. Declaraſſe tamen, refertur Sacra Congreg. Conc. Trid. quod ſi Ordinarius admiſit reſignationem beneficij, ad cuius titulum quis fuit promotus, reſignatio tenet; ſed Ordinarius tenetur adminiſtrare alimenta de proprio, dicto reſignanti. *arg. cap. Epiſcopus, de præbend.* de qua declaratione facit mentionem *Pariſ. dicto tract. lib. 2. quæſt. 6.*

9 Notandum etiam in materia reſignationis beneficiorum, quòd frequenter in Curia Archiep. Neapol. dubitari ſolet, an beneficia poſſint reſignari, inquiſitione pendente; quando inquiſitus veniret priuandus beneficijs in ſententia, tàm coram Papa, quàm coram Ordinario. Dicunt aliqui, quod poſſunt reſignari ſimpliciter, etiam poſt concluſum in cauſa; etiam appellatione pendente à ſententia priuationis: non tamen ad fauorem alterius, quando teſtes ſunt recepti, & nihil reſtat, niſi ſententia ferenda, & dicit eſſe communem opinionem *Pariſius dicto tractatu, lib. 3. quæſt. 16.* nec quando inquiſitus ſciuit impetrationem factam à tertio de ſuo beneficio; quia tunc non poteſt renunciare in fauorem alterius. Ita *Pariſius vbi ſupra, ex Butrio conſ. 43. Boer. deciſ. 205. Lancellott. de attentatis, cap. 5. num.* 10. latiſſimè *Dominus Campanilis, ſuper titul. 6. Curiæ Archiep.* qui multa dicit, ſed vide Annotationem.

10 Notandum etiam, quòd laicus, qui ex priuilegio habet poteſtatem conferendi aliqua beneficia, vt eſt Rex in hoc Regno, non poteſt recipere reſignationes beneficiorum, vt dicit *Cardinal. in Clement.* 1. *de renunciat.* vbi etiam *Imola*, nec immemorabilis ſuffragatur laico incapaci. *Ioan. Monachus, & Ioan. Andreas, in cap. 2. de præbendis, in 6. Pariſius lib. 7. quæſt.* 10. & ſic anno 1599. D. Cæſar Foglia, Rector S. Angeli, ad ſignum, fuit coactus reſignare dictum beneficium in manibus Illuſtriſs. & Reuerendiſs. Card. Arch. licet ei fuiſſet collatum à Prorege, & fuit dictum non eſſe verum, quòd dicit *Pariſ. d. quæſt.* 10. quod Proreges Regni Neapolitani ex priuilegio recipiant reſignationes, quia

non

non reperitur tale priuilegium.

Circa permutationem beneficiorum, ex qua cauſa fieri debeat: Reſpondetur, quod propter neceſſitatem, vel vtilitatem Eccleſiæ, *cap. quæſitum, de rer. permutat. & ibi Abb. teſtatur de communi:* expedientia autem perſonarum, & vtilitas ſola perſonarum etiam ſufficit, *cap. cum vniuerſorum, vbi Gloſſa, in verbo, vtilitati, & Abb. eodem tit.*

Notandum primò, quidquid dicat *Nauar.* duas capellanias, vel duo
12 altaria cum onere celebrandi Miſſas dici beneficia vniformia, & propterea ſub eodem tecto retineri non poſſunt, iuxta veriorem opinionem *Gemin. & Anchar. in cap. 1. de conſuet. in 6.* propter rationem textus, ſed ſtatim per adeptionem ſecundæ vocat prima, *iuxta cap. 1. de conſuetud. in 6.* & ita fuit reſolutum in Rota Romana, in vna Toletana Capellaniæ, quarta Iunij 1590. coram Illuſtriſſimo Mantica, & 15. Februarij, 1591. coram Illuſtriſſimo Pamphilio, & ſic requiritur diſpenſatio Papæ.

Secundò notandum, quòd ſi obtinens vnam capellaniam in Eccle-
13 ſia, adipiſcatur alteram in eadem Eccleſia, prima vacat: & ſi poſt adeptam ſecundam velit ſe intromittere in prima, amittit vtramque, *per textum, in cap. eum, qui, de præbend. in ſexto,* in quo habetur, *quod qui ſe ſcienter in aliquo beneficio intrudit, ipſo iure priuatur eo, quod prius obtinebat:* qui textus fuit intellectus a Dominis, vt procedat non ſolum in beneficijs cum cura, ſed etiam ſine cura, dummodo ſint incompatibilia, vt ſunt beneficia vniformia ſub eodem tecto, vt ſentit *Archid. in cap. eum qui, num. 2. Gemin. num. 7. Franc. num. 1.* & procedit ille textus etiam in eo, qui abſque vi, ſed iniuſtè occupat beneficium: nam textus loquitur alternatiuè de eo, qui beneficium vi occupat, ſeu ſi ſcienter iniuſtè, & ideò ſufficit alteram partem eſſe veram, *l. ſi hæredi plures, ff. de condit. & demonſtrat. in l. ſi quis ita ſtipulatus, ff. de verbor. obligat.* neque obſtat, quod *dicto cap. eum qui*, procedat in eo, qui ſine vllo titulo ſcienter ſe intrudit in alio beneficio, vt ſentit *Bonifac. in Clement. ſi plures, num. 4. de præbend. & Gygas de intruſo, num. 3. & 4.* quia per aſſecutionem capellaniæ ſecundæ fuit extinctus titulus prioris Capellaniæ, *Clement. Gratia, de reſcriptis,* & perinde habetur, ac ſi nunquam illum titulum habuiſſet. *Sarn. in regul. de triennali, quæſt. 18. num. 1. in fine,* nec facit, quod expectatiua, quamuis reuocata tribuat titulum coloratum. *Mohed. deciſ. 184. Sarnen. de triennali, quæſt. 24. num. 4. Caputaquenſ. deciſ. 312. lib. 3.* quia hoc intelligitur ad effectum ſpolij, & in odium ſpoliatoris; quia ſpoliatus ante omnia eſt reſtituendus, *cap. litteris, de reſtitut. ſpoliator.* ita notabiliter Domini dixerunt *in d. deciſ.* & quod notandum eſt, nullam habuerunt rationem de allegata ignorantia iuris; quia *Gloſſ. in dicto cap. eum, qui,* excuſat propter ignorantiam facti, ſed non propter ignorantiam iuris; vt in iſtis terminis poſt *Geminianum in conſil. 78.* tradit *Probus in additione ad Monachium, in dicto cap. eum qui, ſub num. 3. verſic. ex præmiſſis,* & idem eſt ſcire, ac ſcire debe-

debere, *l. quod te, ff. ſi cert. petat. cum ſimilibus.* Potuit itaque ſcire, & ignorare non debuit, maximè quod iſta ignorantia eſt iuris ſatis clari, vt latius per Dominos fuit declaratum, & reſponſum alijs oppoſitionibus: & non fuit habita ratio, quod prima Capellania erat de Iurepatronatus. Nota igitur prædicta, quia ſunt ſingularia, & practicabilia.

14 Tertiò quæritur, an beneficia difformia indiſtinctè poſſint retineri ſub eodem tecto, vt Canonicatus cum Capellania, & ſimilis? Reſpondetur, quod ab Ordinario obtineri poſſunt, ſi ita habeat conſuetudo, quod obtineantur in eadem Eccleſia, vel ſtatutum Eccleſiæ, aut diſpenſatio Epiſcopi. *Gloſſ. in cap. 1. in verbo, niſi vnicum, de conſuetud. in ſexto. Ioannes Andreas, Abbas in cap. litteras, de conceſſ. præbend.* ita ſe habere conſuetudinem generalem, dicit *Lambertinum, de Iurepatronatus, lib. 2. par. 1. quæſt. 7. artic. 15.* ſi verò habens beneficia difformia ſub eodem tecto à Papa debet in narratiua dicere, quòd duo beneficia ſub eodem tecto obtinentur ex diſpenſatione Apoſtolica, vel ex conſuetudine, & narratur conſuetudo hoc pacto, videlicet: *Quæ inſimul obtineri conſueuerunt abſque diſpenſatione Apoſtolica*: & talis narratiua eſt neceſſaria. Quod ſi in ſupplicatione nihil fuiſſet expreſſum, ſupplendum eſſe ex officio alterum illorum ad electionem partis, & aliter litteræ non expedirentur, & dicta narratiua eſt iuſtificanda. Ita fuit notabiliter reſolutum in Rota, 26. Iunij 1591. in vna Iuuenacenſi Archipresbyteratus, coram Illuſtriſſimo Pamphilio, habita etiam ſententia Abbreuiatorum de Parco maiori, & fuit concluſum, narrantem in ſua gratia ſe obtinere canonicatum cum capellania ſub eodem tecto ex diſpenſatione Apoſtolica, teneri iuſtificare diſpenſationem Apoſtolicam, non obſtante, quod dicta beneficia obtineri poſſint abſque diſpenſatione Apoſtolica, ſed ex diſpenſatione Ordinarij, vel conſuetudine propter ſtylum Cancellariæ; & ex vulgari regula, quod omnia narrata tanquam pars gratiæ ſunt verificanda. *Fel. in c. conſtitutio, in princ. de reſcript.* Itaque in impetratione à Papa requiritur diſpenſatio.

15 Quartò quæritur, ſtante diſpoſitione Concilij Tridentini, quod obtinenti vnum beneficium ſufficiens ad victum, non poſſit aliud conferri: an procedat, ſi beneficium non conferatur, ſed præſentetur à patrono ad Iuſpatronatus, & ſic, an plura beneficia de Iurepatronatus obtineri poſſint: & in Rota Romana, in vna Cæſarauguſtana Capellaniæ, 16. Martij 1577. coram Cardinali Seraphino fuit reſolutũ, quod habens vnum beneficium, non poſſit aliud obtinere, etiam ſi præſentetur ad Iuſpat. & *in d. dec.* aſſeritur, fuiſſe reſolutũ per Illuſtriſs. Interpretes Congr. Concil. non oriri incompatibilitatē reſpectu adeptionis, ſed tantum reſpectu retētionis; itaque habens vnũ beneficiũ, poteſt præſentari ad aliud, & adipiſci, ſed nõ retinere ſine diſpenſatione: & ita dicitur in alijs cauſis fuiſſe in Rota receptum: militat planè in beneficijs de Iurepatr. ratio Conc. Trid. *d. c. 17.* ne vnus plurium officia occupet.

16 Ad-

16 Aduertendum etiam, quod quãuis Rota tenuerit, vt dicitur in Praxi, beneficium incompatibile non vacare per aſſecutionem alterius incompatibilis, ſi nõ ſunt perſonatus, dignitates, vel beneficia curata, *de multa, de præbend.* tamen poſtea Rota mutauit ſententiam, & ſequuta eſt declarationem Illuſtriſſimorum interpretum Sacri Concilij Tridentini, quod vacet quodlibet beneficium incompatibile per aſſecutionem alterius incompatibilis, etiam ſi non ſint de cõtentis *in cap. de multa*. Ita fuit dictum coram Illuſtriſſimo Pamphilio, in ſupradicta Toletana Capellaniæ, 15. Februarij, 1591. in qua fit mentio dictæ declarationis: & re vera Concilij Trid. *cap. 4. ſeſſ. 7. de reform.* qualiter loquitur, nec ſe reſtringit *ad cap. de multa*; ſed ponit dictionem, *præſertim*, quæ exprimit aliũ casũ, vt clarũ eſt.

17 Item notandum eſt, quod per aſſecutionem beneficij incompatibilis, vt vacet primum, requiritur perceptio fructuum de æquitate, *cap. ſi tibi conceſſo, de præbend. in 6. & ibi per Doctor.* ne interim beneficiatus cogatur mendicare: *addit. ad deciſ. 3. de præbend. in nouis*; neque obſtat, quod aſſecuta poſſeſſione vacet primum, nec poſſit dimitti, ſecundum ex notatis per *Gemin. & Franch. in dict. cap. ſi tibi*, quia non procedit, quando ante aſſecutionem fructuum eſt mota lis, quæ impedit vacationem primi. *Clem. ſi plures, de præbend.* fuit dictum coram Reu. P. Domino Seraphino, vltima Maij, 1591. in vna Placentina portionis.

18 Circa *num. 9.* animaduertendum, in Rota Romana haberi pro indubitato, quod beneficia poſſint reſignari appellatione pendente à condemnato ad priuationem beneficij, & poſſunt reſignari ad fauorem, etiam ſi habeatur notitia collationis factæ per Papã in caſu priuationis: quare in vna Canonicatus Legionenſ. 15. Februarij, 1593. coram Illuſtriſs. Arrigonio fuit dictum, reſignationem Canonicatus factã poſt appellationem à condemnato ex diuerſis criminibus in pœnam perpetui carceris, & deportationis, & priuationis Canonicatuum, & omnium beneficiorum, & admiſſam appellatione pendente, fuiſſe validam, & impetrantem à Sede Apoſtolica eſſe excludendum. *Antonius de Butrio in conſil. 43. num. 2. Creſcent. deciſ. 6. num. 3. de renunc.* nec poteſt dici, huiuſmodi reſignationem eſſe in fraudem collationis factæ, tanquam de canonicatu vacãte per priuationem, & merito non eſſe admittendum, ad tradita per *Butrium in dicto conſil. 43.* quia *Butrius* loquitur in reſignatione facta in manibus Ordinarij, etiam poſt habitam notitiam de collatione facta à Papa; ſecus vbi tractatur de reſignatione facienda in manibus eiuſdem Pontificis; & pendente iudicio nullitatis, & iniuſtitiæ, non poteſt dici vacare canonicatum per priuationem. *Antonius Auguſt. deciſ. 3. lib. 1. Puteus deciſ. 30. lib. 1.*

19 Sed hic obiter quæro de caſu pulchro, cum fuerit aliquid dictum de impetratione beneficij à Papa, propter delictum: pone, quod aliquis impetrauit beneficium à Summo Pontifice, certo modo, ex quo qui illud obtinebat ante impetratio-

tionem commiſerat homicidium; nec impetrauerat diſpenſationem: An homicidium debeat probari, prout in criminalibus, probationibus luce meridiana clarioribus, *iuxta l. fin. C. de probat.* vel ſatis ſit probare, prout in cauſa ciuili, & beneficiali, & ſic in leuioribus. Et in Rota Romana fuit iſte notabilis caſus deciſus in vna Caſalenſis, ſeu nullius Præpoſituræ, 9. Iunij, 1597. coram Gipſio, & fuit dictum, quod impetrans beneficium vacans, quod poſſidebatur ab homicida, abſque impetratione diſpenſationis, tenetur probare homicidium, ſed prout in cauſa beneficiali, non criminali, in qua requiruntur probationes luce meridiana clariores. Et die quarta Iulij, 1597. fuit declarata cauſa ciuilis non obſtante inſcriptione, quia non agebatur criminaliter ad pœnam, ſed tantum ad probandum vacationem.

20 Quæritur de dubio quotidiano, ſi reſignetur beneficium, quomodo fiat diuiſio fructuum pendentium inter reſignantem, & reſignatarium? Iſta quæſtio dependet ab illa, quomodo ſint diuidendi fructus inter hæredes beneficiati defuncti, & ſucceſſorem, in qua communis opinio eſt, quod cum beneficiarius æquiparetur vſufructuario, fructus ante obitum collecti pertineant ad hæredes, pendentes vero ad ſucceſſores, *l. ſi vſufructuarius, ff. quibus modis vſufructus amittatur. Gloſſ. & Doctores, in cap. ſi propter, de reſcript. & in cap. præſenti, de officio Ordinar. in ſexto.* Contrariam opinionem tenet *Albericus in leg. diuortio, num. 12. ff. ſoluto matrimonio,* vt pro rata ſint diuidendi ex ratione *dicta leg. diuortio*, propter onera, quæ ſuſtinet beneficiatus, cum beneficium detur propter officium, *cap. fin. de reſcript. in 6.* Et hanc opinionem veriorem cenſet *Couar. lib. variarum reſolutionum, cap. 15. num. 12.* ſequitur *Auendanus reſponſo 5. num. 1.* & veriorem etiam cenſet *Molina de primogenit. lib. 3. cap. 11. num. 4.* eamque frequentiſſimè in forenſibus controuerſijs receptam vidiſſe teſtatur. Et quidem rationabilis videtur, & eam Couarruuias extendit ex eadem ratione ad renunciantem beneficium Eccleſiaſticum, & ante eum idem tenuit *Andr. Barolus in l. 1. C. de annonis ciuilibus lib. 11.* ſequitur *Pariſ. de reſignat. beneficiorum lib. 1. quæſt. 6. num. 80.* vbi approbat opinionem *Couar.* præſertim in beneficijs curatis, & requirentibus reſidentiam propter curam, & miniſteria exhibita; ſed *Ioan. de Platea in d. l. 1. C. de annon. ciuilibus*, tenet poſt *Albericum in d. l. diuortio*, omnes fructus pertinere ad ſubrogatum, & dicit, eſſe caſum expreſſum *in authent. vt clerici*, qui recedunt, alijs pro eis ſubrogatis, & quia renuncians fuit in culpa renunciando, exemplo vxoris, quæ dat cauſam diuortio, §. *quia verò, in authent. vt liceat matri, & auiæ*: ſed tenet opiniones *Andr. Baroli*: non enim poteſt conſiderari culpa in eo, qui aliquid facit iure permittente, *l. Gracchus, C. de adulterijs*, & reſignatio beneficij permittitur ſine cauſa coram Pontifice, & cum cauſa coram Epiſcopo: declara, in clericis, qui ſine iuſta cauſa ſe abſentant: nam ſubrogatis debentur

tur fructus, & ita loquitur *dicta authent. vt Clerici*, & ibi dicit *Gloſſ.* vel ſi clericus priuetur beneficio propter culpam, *argum. vxoris*, & ita intelligo opinionem *Ioannis de Platea*: quod verò ad fructus non pendentes, communis eſt concluſio, quod pertineant omnes ad reſignatarium, de qua teſtatur *Pariſius loco citato*. Quare pro rata temporis diuidendi ſunt fructus. Sed quæritur quando annus incipiat, & à quo menſe computetur? In iure, in pluribus caſibus, hoc eſt expreſſum; vt in feudo, *cap. 1. hic finitur, l. in fideicommiſſario, l. Herennius, ff. de*
21 *vſuris*. Et in alijs dicendum, attendendam eſſe conſuetudinem, qua ceſſante annus à die Natiuitatis Domini computabitur; ſic enim annus ſimpliciter ſumptus ſemper computandus eſt: *textus in Extrauag. 1. §. Nos de omnipotentis Dei, de pœnitent. in extrauag. communi, & in extrauag. quemadmodum, eodem titul. Gloſ. ordin. in extrauag. vnica, de cenſibus, in verbo, datam. Rota deciſ. 17. de iudicijs, in antiq. pulchrè, & deciſ. 2. de verb. ſignific. etiam in antiquis*.

SVMMARIVM.

1. *Concurſus in vacatione Eccleſiæ Parochialis quando fieri debeat.*
2. *Concurſus non debet fieri, quando cura animarum ſpectat ad collegium, vel in permutatione parochialium, & quid in Iurepatronatus, & quando ex alia cauſa omitti poſſit.*
3. *Epiſcopus, vel eius Vicarius, an habeant votum in examine per concurſum.*
4. *Electio, ſeu approbatio examinatorum in parochiali, quæ eſt de Iurepatronatus, ad quem ſpectet.*
5. *Appellari an poſſit ab electione facta in concurſu.*
6. *Concurſus quando fit, an quilibet de populo poſſit nominare.*
7. *Approbatus tanquam magis idoneus de litteratura, an ſemper ſit alijs præferendus in concurſu parochiæ.*
8. *Epiſcopus conferens parochiam digno, omiſſo digniori, nō ſolum peccat mortaliter, ſed tenetur ad reſtitutionem.*
9. *Appellari an poſſit à reiectione examinatorum.*
10. *Appellari quando poſſit ab electione Epiſcopi facta in concurſu.*
11. *Minus doctus quando præfertur magis docto.*
12. *Doctoratus qualitas debet eſſe in magna conſideratione in concurſu.*
13. *Scientiæ defectus magis inhabilitat ad beneficium curatum, quam defectus ordinum: & ibi latè, qui præferendi ſint in concurſu.*
14. *Examinatores in approbatione debent exprimere idoneos, & magis idoneos.*
15. *Electus ab Epiſcopo in concurſu minus idoneus, ſi reportauit ſententiam contra, in Curia Romana ſequeſtratur beneficium, & debet condemnari ad reſtitutionem fructuum.*
16. *Familiaris Epiſcopi, an poſſit admitti ad concurſum.*
17. *Examinatores promouendorum ad Parochiales Eccleſias debent eſſe ſaltem tres ſynodales, & quid ſi aliquis moriatur.*
18. *Et quid ſi vltra tres ſynodales alij non ſynodales adhibeantur, & nonnulla alia notatu digna.*
19. *Examen per concurſum quando fieri debeat in Iurepatronatus laicorum.*

De

De concurſu ad Eccleſias parochiales latè. Cap. LXVI.

1 EX Concil. Trident. *cap.* 18. *ſeſſ.* 24. *de reform.* quando vacat Eccleſia parochialis, debet fieri concurſus iuxta formam dicti Capituli, alias collatio eſt nulla, & irrita, & Papæ poſſed reſeruata, vt etiam habetur in Bulla Pij V. incipiente: *In conferendis*; & debet fieri concurſus etiam in beneficijs Sedi Apoſtolicę reſeruatis: nam Epiſcopus proponit edictum concurſus, examinat concurrentes, approbat, & tranſmittit approbationem Sedi Apoſtolicę, à qua fit prouiſio magis idoneo reperto ab examinatoribus ſynodalibus, vt *in d. cap.* 18. *& in dicta Bulla Pij V. In conferendis*. Fit etiam concurſus ab Epiſcopo, quãdo collatio ſpectat ad inferiores, quia Cõcilium Tridentinum committit hoc ſolis Epiſcopis, vnde alij excluduntur: & ita pluries fuiſſe reſolutum, dicit *Pariſius de reſignatione benefic. lib.* 8. *quæſt.* 9. Fit etiam concurſus in parochialibus ex cauſa reſignationis ſimplicis, vt *in d. cap.* 18. & ſi Epiſcopus infra ſex menſes non cõfert parochialem, ſeruata dicta forma, collatio deuoluitur ad Papam. Idem, ſi infra quatuor menſes non notificet approbatos Papæ, quando collatio ſpectat ad Papam. Item quando infra duos menſes non inſtituit præſentatos à patrono laico ad curam animarum, poterit patronus adire Papam, vel Metropolitanum, vel viciniorem Epiſcopum, pro inſtitutione, vt habetur *in dicta Bulla Pij V*. Debet etiam fieri concurſus, etiamſi Epiſcopus vellet cõferre parochiam ſuo Vicario, vel

2 alteri, quamuis doctiſſimo; nam debet examinari, vt pluries declaraſſe Sacra Congregatio refertur. Non tamen fit concurſus, quando cura animarum ſpectat ad collegium, *ex cap. ſtatutum, de electione, in* 6. & ita declarauit Sacra Congregatio, in vna Hebdomadaria Collegiatæ Eccleſiæ Sancti Ioannis maioris de Neapoli; nec fit concurſus in permutationibus beneficiorum; nec in reſignatione conditionali in fauorem alterius; nec etiam in parochialibus, quæ ſunt de Iurepatronatus laicorum; nam in eis ſeruabitur diſpoſitio *dicti cap.* 18. niſi aliter in fundatione cautum ſit: fit tamen concurſus in Iurepatronatus Eccleſiaſtico, quod procedit, etiam ſi partim Eccleſiaſticum, & partim laicale ſit; etiam ſi pro duabus partibus ſpectet ad laicos, & pro vna ad Eccleſiam, cum in omnibus iſtis caſibus Iuſpatronatus iudicetur Eccleſiaſticum, & non laicale, iuxta latè tradita per *Rocchum, de Iurepatronatus, in verbo, ius,* 2. *quæſt.* & per *Lambertinum, de Iurepatronatus, lib.* 1. *par.* 2. *artic.* 1. *quæſt. princip.* & declarauit Sacra Congregatio. Et in iſtis caſibus poterit Epiſcopus admittere alios clericos, vltra nominatos

3 à patrono Eccleſiaſtico, niſi in inſtitutione, vel fundatione aliter cautum eſſet, tunc enim non debebit præſentatus examinari citra concurſum, & approbari ab Ordinario, vt declarauit Sacra Congregatio, & habetur etiam in Archiepiſcopali Bononienſi, *de examine per concurſum*, quòd fuit approba-

rum

tum à Sacra Congregatione. Poteſt etiam omitti examen per concurſum, ex cauſa, ſi non ſunt, qui velint ſe ſubijcere examini; vel oriantur aliquæ rixæ; aut ſi ex oblatis nullus idoneus reperiatur; poterit tunc per alios decem dies prorogari examen: quod ſi nemo etiam ſe obtulerit, procedetur ſine examine, vt *in d. cap.* 18.

4 Notandum tamen, quòd examen eſt faciendum coram Epiſcopo, vel eius Vicario, abſque ipſorum voto deciſiuo, & tantum ipſi poſſunt accedere, vbi vota ſunt paria, vel varia, vt declarauit Sacra Congregatio. *Pariſ. d. quæſt. 9.*

5 Item pluribus approbatis in patronatu Eccleſiaſtico, ad patronum ſpectabit gratificatio, ſi ad Epiſcopum ſpectet collatio, non ad inferiorem; cum verò inſtitutio ab alio, quàm ab Epiſcopo erit facienda, tunc Epiſcopus ſolus ex dignis eligit digniorem, quem patronus præſentat ei, ad quem inſtitutio ſpectat, vt in d. Archiep. Bononienſi, & ita cenſuit Sacra Congregatio.

Item licebit appellare, à mala electione Epiſcopi: verum appellatio interim non ſuſpendit executionem, ex Concil. Trident. *cap.* 18. & bulla prædicta, & tempus quatuor menſium datum Epiſcopis ex bulla Pij V. non currit niſi à die ſcientiæ, vt tenuit *Rota*, rectè *Pariſius, vbi ſupra*.

6 Item notandum, quòd quando fit concurſus, poteſt quilibet de populo aliquos nominare pro cura animarum, vt dicitur *in dicto cap.* 18. & in edicto concurſus in Curia Archiepiſcopali in ſpecie dicitur, vt quicumque aptos ad dictam curam nominare voluerit, nominet.

7 Item notandum, quòd ſi aliquis ex concurrentibus fuerit repertus magis idoneus doctrina, non eſt ſemper præferendus alijs, qui ſunt idonei doctrina; quia poſſunt eſſe magis idonei ætate, moribus, ſufficientia, prudentia; non enim Concilium reſtringit ſe ad litteraturam tantum, vt *in d. cap.* 18.

8 Vltimò menti tenendum, quòd licet Epiſcopus conferendo beneficium digno, omiſſo digniori, peccet mortaliter, & non teneatur ad reſtitutionem; tamen quando ex aliquo ſtatuto, vel lege, beneficium, vel officium debetur digniori, reperto in concurſu, Epiſcopus non ſolum peccat, ſed tenetur ad reſtitutionem, ſi minus digno conferat, iuxta notabiliter dicta per *Nauar. cap.* 17. *num.* 64. de quo vide latius *in Manuali paſtorum, cap.* 38.

Vltra dicta in Praxi plura occurrũt annotãda in materia concurſus.

9 Primò, quod in approbatione idoneitatis videtur grauata conſcientia examinatorum, quo caſu non datur appellatio, *iuxta Gloſ. in cap. ſtatutum*, §. *aſſeſſorem*, *de reſcriptis, in ſexto, in verbo, relinquitur*. Verum licet non remedio appellationis, tamen via miſericordiæ, & gratiæ implorato ſuperioris officio ſuccurrendum eſt grauato, præſertim vbi agitur de magno præiudicio: & ita eſt intelligenda alia *Gloſ. contraria, in Clement.* 1. *in verbo, oneramus*, *de Iurepatronatus*, quæ dicit, *Iudicem, ad quem fuit appellatum debere emendare, quod malefactum eſt*: & ita concordat dictas Gloſſas

Anto-

Antonius, quem ſequitur *Felin. in cap. ſignificaſti, de homicidio*, & ita fuit reſolutum in Rota Romana in vna Legionenſis beneficij 13. Februarij 1588. coram Illuſtriſſimo Pamphilio, & fuit dictum, eſſe admittendum ad nouum examen reiectum ab examinatoribus, & ab Epiſcopo pro beneficio ſimplici presbyterali, quem Epiſcopus ordinauerat presbyterum contra diſpoſitionem *cap. accepimus, de ætat. & qualit.* & etiam Sacra Congrega-
10 tio Concilij cenſuit reprobato ab examinatoribus non dari appellationem ab electione Epiſcopi, qui elegit approbatum ab examinatoribus, ſed à reprobatione examinatorum, ad effectum deuolutiuum, non autem ſuſpenſiuum.

11 Secundo notandum, quod ſi duo in concurſu fuerint æque idonei reperti, & approbati ab examinatoribus ſynodalibus, ſi Epiſcopus eligat vnum, non poteſt alter appellare, prætendens ipſum debuiſſe eligi, quia erat ſacerdos, doctor, pauper, & ſine beneficio: ſiquidem licet qualitas doctoratus, & ſacerdotij ſint in conſideratione, tamen in alio potuerunt eſſe aliæ qualitates, ex quibus fuit approbatus ęque idoneus, & ex bulls Pij V. *In conferendis*, permittitur appellatio tantum, quando appellans docet de dolo, & irrationabili iudicio Epiſcopi, ibi, carnalitatis affectum, & humanæ paſſionis, non rationis iudicium ſequentes, & ibi, conſtito de prioribus eligentis irrationabili iudicio Epiſcopi, quod non colligitur in æque idoneis repertis propter alias qualitates, quæ in approbato, non doctore potuerunt occurrere, ex quibus reddatur aptior eius miniſterio, *ad not. per Couar. in Reg. peccatum, part. 2. §. 7. num. 4.* Ita ſingulariter fuit deciſum in Rota Romana in vna Rauennatenſi Parochialis coram Illuſtriſſimo Arigonio 2. Decembris 1592. & pluries in alijs cauſis. Sacra etiam Congregatio Concilij cenſuit minus doctum modo idoneum quoad regimen Eccleſiæ parochialis, cuius mores boni ſunt noti Ordinario, eſſe præferendum magis docto, cuius mores vel mali ſunt, vel ignoti Ordinario.

12 Item notandum, quod in concurſu qualitas doctoratus debet eſſe in magna conſideratione, *leg. magiſtros, C. de profeſſ. c. quanto, de magiſt.* Item defectus ſcientiæ magis inhabilitat promouendum ad beneficium, quàm defectus ordinum; nam ſufficit, quod præficiendus Ec-
13 cleſiæ parochiali attingat vigeſimum quintum annum, *ex Gemin. in cap. licet canon, de elect. in 6.* quare presbyter indoctus non præfertur docto, qui poteſt promoueri infra annum. Ita fuit dictum in vna Ciuitatis Caſtellę coram Domino Orano. Item vide in *Manuali Paſtorum capit.* 38. vbi probatur, idoneum de gremio Eccleſiæ, vel de genere fundatoris, vel ciuem, vel conſanguineum Epiſcopi debere præferri, cęteris paribus, alijs non habentibus has qualitates. Item nobilis præfertur ignobili cæteris paribus, & pauper diuiti, & doctor plebeius eſt præferendus nobili tantum ex genere, dummodo neceſſitas Eccleſiæ aliud non ſuadeat; etenim

ſi Eccleſia haberet poſſeſſiones inter inimicos, potius eſſet inſtituendus, qui eſt primus in ciuitate, & dux factionum, vel homo potens, & robuſtus, quam homo litteratus, *capit. officij, de elect.* & ſi eſſet beneficium grauatum debitis, potius eſſet eligendus homo diues, & potens, quam pauper, & litteratus; *Abb. in capit. de conſtitutis, de appellat. Lambert. de Iurepatr. part. 32. lib. 1. art. 5. q. princ.* & in alijs articulis præcedentibus, & ſubſequentibus latè tractat de prælatione inter plures concurrentes ab beneficia. Notandum etiam, quod qui eſt de gremio Eccleſiæ, cuicumque eſt præferendus, etiam originario, quia propenſior eſt erga Eccleſiam animus, & deuotio illius, qui in ea obtinet beneficium, quam illius, qui in ea nihil obtinet: quod quidem licet non ſit ita de neceſſitate, vt in contrarium geſta veniant irritanda, tamen conuenit honeſtati, vt dicunt Doctores, *capit. nullus, capit. obitum,* vbi *Turrecrem. & Præpoſ. 61. diſtin. gloſſ. in capit. cum inter canonicos,* vbi *Oſtien. de electione*, *Ioann. Andr. in c. ne pro defectu, eod. tit.* & ita tenuerunt Domini in vna Placentina Archidiaconatus 15. Martij 1577. coram Illuſtriſſimo Blanchetto.

14 Item notandum, quod redditur ſuſpectum iudicium Epiſcopi in electione, quia noluit relationes ab examinatoribus iuxta ſolitum fieri de magis idoneo, ſed ſolitum ſibi referri iuſſit, an illi, qui concurrebant, eſſent idonei, quod feciſſe præſumendum eſt, vt facilius relinqueretur locus gratificationi, idcirco nulla debet cenſeri electio. Facit, quod in ſimili dicitur de creatione officialis, quæ niſi fuerit facta ſecundum antiquam conſuetudinem, non valet, *leg. Actuarios, C. de numerarijs, & Actuar. lib. 12.* vbi *Bart. Corſetus ſingul. 56.* incipiente, conſuetudo. Præterea ſi Epiſcopus poſſet pro eius voluntate, & arbitrio hoc pacto eligere, ſequeretur, quod de facili bulla redderetur eluſoria, & numquam eſſet locus prouocationi, ſeu appellationi per eam conceſſæ; & ita fuit dictum in vna Derthuſen. parochialis 18. Decembris 1581. coram Gipſio.

15 Et in eadem Derthuſen. 30. Martij 1582. fuit dictum coram eodem Gipſio, ſtante ſententia lata in Rota in fauorem magis idonei, qui fuerat reiectus ab Epiſcopo, & appellauerat ad Vrbem, eſſe ſequeſtrandam poſſeſſionem propter 1. ſententiam in Curia reportatam, *iuxta Clem. vnicam de ſequeſt. poſſeſſ. & fructuum*, non obſtante bulla Pij V. quę pendente appellatione à mala electione prohibet prouiſum ab Eccleſia remoueri, & ſucceſſiuè ſequeſtrum videtur prohibitum, quia fuit dictum, bullam loqui de prima ſententia ab Ordinario lata ibi: hęc tamen appellatio, & pronomen, hæc, ad proxima refertur. *Aretin. in leg. qui curaſſe, §. idem, Pomponius, in 2. notab. ff. de iureiuran. Pariſ. conſil. 19. num. 7. & 35. num. 20. lib. 2.* & in dubio verba ad actum proximum reſtringenda ſunt, *leg. Boues, §. hoc ſermone; cum notatis per Tiraquel. de verborum ſignificat.* Non obſtat, quod Eccleſia hoc pacto debito ſeruitio priuaretur, quia Epiſcopus poterit Vicarium idoneum in ea

con-

conſtituere, qui onera ſuſtineat.

Item in eadem Derthuſen. 11. Maij 1582. fuit dictum, prouiſum ab Ordinario minus idoneum eſſe condemnandum ad reſtitutionem fructuum, quos ex decimis, & primitijs Rectori Eccleſiæ debitis à die motæ litis ipſe percepit: cum eius electio, forma Concilij non ſeruata, nullum ius, aut iuſtum poſſidendi titulum præbere potuerit, vt clarè deprehenditur ex Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 16. & dicta Bulla Pij V.

16 Item notandum, quod familiaris Epiſcopi poteſt admitti ad concurſum Eccleſię parochialis vacantis per obitum, non autem per reſignationem. Ita fuit deciſum in Rota in vna Fanenſis parochialis, coram Corduba die 28. Iunij 1596. & ita fuit intellecta quædam reſolutio Congregationis Concilij, quæ indiſtinctè loquitur, ne familiaris Epiſcopi admittatur ad concurſum, vt procedat, quando Eccleſia vacat per reſignationem, non per obitum, ex mente bonæ memoriæ Cardinalis Carafa, qui de hac re allocutus eſt Pontificem illius temporis; & ita etiam fuit dictum in vna ciuitatis Caſtelli parochialis die 16. Iunij 1589. coram Orano.

17 Circa examinatores debent eſſe ſaltem tres ſynodales, & ſi vnus eſſet non ſynodalis, fieret nouus concurſus, vt fuit dictum in Rota in vna Fanenſis parochialis coram Corduba. Verum in vna Toletana parochialis 10. Maij 1596. coram Illuſtriſs. Arigonio fuit dictum, Epiſcopum poſſe deputare alios examinatores, quando deſcripti in ſynodo ſunt mortui, ſecus ſi extarent, & deputentur alij; quod probatur in Conc. Trid. *c.* 10. *ſeſſ.* 25. *de reſor.* vbi, quando moriuntur Iudices ſynodales, poteſt Epiſcopus alios deputare cum conſilio Capituli, ſed Sacra Congreg. in vna Pataurina cenſuit, quod Epiſcopus, qui non conſtituit hos examinatores in ſynodo, ſed ex ſe ipſo deputauit, vel quia priores erant mortui, vel quia nulla aderat facultas congregandi ſynodum, nulliter prouider de parochialibus; licet quandoque Summus Pontifex mandauerit iſtos tolerari, iniungendo, vt quam primum facta ſynodo noui eligantur examinatores, & quod prouiſi per concurſum cum examinatoribus ab Epiſcopo ſolo deputatis nouas prouiſiones impetrent, vel denuò legitimè examinati, & approbari ab Epiſcopo de ijſdem parochialibus prouideantur, ſi in menſibus Ordinarij vacauerint; hęc Sacr. Congreg. Quare Epiſcopi ad tollendas difficultates ſolent impetrare licentiam à Summo Pontifice deputandi alios examinatores in locum demortuorum; & ita vidi ſeruatum Neapoli.

Item fertur declaraſſe, quod vota examinatorum debent eſſe publica, non ſecreta, vt Romæ fit: item, quod ſi nullus idoneus repertus fuerit, parochialis conferatur vni ex comparentibus minus inſufficienti, quem poſteà inſtrui curare debet Epiſcopus. Item, quod Epiſcopus non poteſt ſtatuere aliquod ſtipendium etiam minimum examinatoribus deputatis in ſynodo pro concurſu parochialium, & ſi ſynodus diœceſana ſecus ſtatuerit, ſi nul-

nullum, & irritum. Item quod tres examinatores debent omninò adhiberi etiam in parochialibus modici valoris. Item quod non poteſt repelli à concurſu aliquis, ex quo habeat aliam parochialem. Item, quod examinatores licet debeant quotannis deputari in ſynodo, nihilominus ſi ſynodus non celebretur, examinatores ſemel deputati hoc munus ſuum exerceant, donec ſynodus habeatur. Item quod peracto examine, ſi ante factam collationem veniat alius, & petat admitti ad examen, non debet audiri, & ita iudicandum, ſi comparet elapſo termino edicti.

18 Item notandum, fuiſſe deciſum in vna Portuenſis parochialis die 17. Decembris 1581. coram Gipſio, poſſe Epiſcopum vltra tres examinatores ſynodales requiſitos à Concilio adhibere alios non ſynodales: quia cum tres ex diſpoſitione Concilij ſufficiant, alij ad maiorem cautelam adhibiti non poſſunt actum vitiare, *leg. teſtamentum. C. de teſtam. l. non ſolum, ff. de reg. iur.* ſed hoc intelligo, dummodo attendatur maior pars votorum ſynodalium examinatorum, alias poſſet fieri fraus.

Item notandum, quod vt dicitur in Praxi, Epiſcopus, vel Vicarius in concurſu non habet votum deciſiuum, ſed tantum, quando examinatores fuerint in pari voto, vel vario, poſſunt accedere; ſed hoc intelligitur, dummodo examinatorum vota non fuerint ſingularia, vt ſi quilibet vnum approbauit; nam accedente Epiſcopo, vel Vicario, nullus erit approbatus, ſed debent examinati accedente voto Epiſcopi, vel Vicarij, habere vltra dimidium votorum, alias non cenſentur approbati; regula enim eſt, quod in omnibus actibus explicandis per plures, vti plures, requiritur maior pars omnium, qui interſunt, *c. 1. de his, quæ fiunt à maiori parte. Abb. in cap. Eccleſia, de elect.* & ita etiam fertur declaraſſe Sacra Congregatio. Item Epiſcopus non tenetur magis eligere illum, qui habet plura vota, & fuit idoneus approbatus, quam illum, qui non habuit tota vota, ſed fuit à maiori parte idoneus etiam reputatus, vt fertur declaraſſe eadem Congreg.

19 Notandum vlterius, quod in Iurepatronatus laicorum non fit examen per concurſum, ſed hoc intelligitur, quando vnus tantum fuit præſentatus, & ab examinatoribus approbatus; tunc enim non eſt quærendus alius magis idoneus; vbi verò plures ſunt præſentati, interea fit concurſus iuxta conſtitutionem Pij V. iuncta declaratione Congregationis, quam retulit, & ſequuta fuit Rota in vna Legionenſis parochialis 30. Martij, & 9. Aprilis 1590. coram Domino Comitulo. Fit item concurſus, quando deuoluitur collatio ad Epiſcopum, ob præſentationem non factam, quia ceſſat obſtaculum præſentationis, vt refertur declaraſſe Sacra Congregatio.

SVMMARIVM.

1 *Poteſtas Epiſcoporum, vigore* Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 6. *late interpretanda.*

2 *Occultum delictum quod dicatur*, iuxta terminos, cap.6.ſeſſ.24. de refor.Concil.Tridentini.

3 *Famoſum delictum an dicatur occultum*, iuxta cap.6.ſeſſ.24.de refor.

4 *Publicum an dicatur delictum, ſi ab Eccleſia toleratur; & quid ſi actus delicti ſit publicus, ſed delictum ignoratur; & alia circa hanc materiam.*

5 *Delictum quando dicitur deductum ad forum contentioſum; & quid ſi inquiſitus tranſegit cum Curia, nu.6.*

7 *Irregularitas ex defectu natalium, vel perfectæ lenitatis an dicatur ex delicto.*

8 *Homicidium voluntarium quod dicatur*, iuxta terminos, cap.6.ſeſ.24. de reform. Conc.Trid.

9 Concil.Trid.ſeſſ.24.de reform. *an procedat in mutilante voluntariè.*

10 *Epiſcopus an poſſit abſoluere à caſibus reſeruatis in bulla Cœnæ poſt* Conc.Trid. *& ibi num.*11.

12 *Epiſcopus an poſſit rehabilitare inhabiles ad officia, & beneficia, vigore* c.6.ſeſ.24.de reform.Conc.Trid.

13 *Epiſcopus an poſt Concil. Trident. diſpenſet in adulterio, & aliјs delictis*, iuxta cap. at ſi clerici, §. de adulterijs, de iudicijs.

14 *Epiſcopus an poſſit poſt Conc.Trident. diſpenſare cum homicida voluntario ad ordines, & beneficia; & an cum caſuali.*

15 *Epiſcopus an poſſit aliјs delegare poteſtatem abſoluendi, vigore* cap.6. ſeſſ.24.de reform.Conc.Trid.

16 *Epiſcopus poteſtate ſibi conceſſa à* Concil.Trid.cap.6.ſeſſ.24.de reform. *non vtitur extra diœceſim, & quid de conſenſu Ordinarij, & alia ad hanc materiam.*

17 *Abſolutio à cenſuris, vigore* capit.6. ſeſſ.24.de reform. *an debeat eſſe ſacramentalis.*

18 *Epiſcopus an poſſit abſoluere Regulares exemptos, & cum eis diſpenſare*, iuxta cap.6.de refor.Conc.Trid.

19 *Epiſcopus an poſſit vti poteſtate*, cap. 6.de reform. ſeſſ.24. Conc.Trid. *circa ſeipſum; & an Capitulum ſede vacante, num.*21.*&* 22.

20 *Archiepiſcopus an vtatur poteſtate*, cap.6.ſeſſ.24.de reform. *cum ſuis ſuffraganeis, vel ſubditis ſuffraganeorum, & an in viſitatione, & quando cum eis diſpenſet.*

23 *Vicarius, vel Pœnitentiarius, cui commiſſa eſt poteſtas abſoluendi, vigore* cap.6.ſeſſ.24.de reform. Concil. Trident. *an poſſit eam aliјs demandare.*

24 *Vicarius Epiſcopi in caſibus ſibi ſpecialiter commiſſis, an dicatur habere iuriſdictionem ordinariam, vel delegatam, num.*25.

De poteſtate Epiſcoporum, *vigore cap. 6. ſeſſ. 24. de reform. Concil. Trident. latiſſimè.* Cap. LXVII.

Frequentiſſima eſt in Curia Arch.Neapol. materia poteſtatis diſpenſandi, & abſoluendi conceſſæ Epiſcopis à Concil. Trident. *capit.6.ſeſſ.24.de roform.* circa quam plura dubia occurrerunt, & in dies occurrunt, quæ hic ſuccinctè pone-
1 re volui. Primum dubium, an iſta poteſtas diſpenſandi ſit ſtrictè, vel latè interpretanda? & Doctores concludunt, quòd licet diſpenſatio ſit odioſa, & ſtrictè interpretanda, *cap.1. & 2.de filijs presb. in 6.* poteſtas tamen diſpenſandi eſt fauorabilis, & latè interpretanda,

Dominicus in capit. nos conſuetudine, 12. diſt. Anton. Abb. Felin. in capit. poſtulaſti, de reſcriptis, communis in
2 *capit. at ſi clerici, §. de adulterijs.* Secundum dubium, quod dicatur delictum occultum, ad finem diſpenſandi ex *dict. capit. 6.* & eſt diſtinguendum, quòd occultum dupliciter quid dicitur: omninò occultum; & eſt illud, quòd per duos teſtes probari non poteſt: pene occultum, quod ſcitur à paucis teſtibus, tribus, quatuor, vel quinque, non à ſex; quia eſſet publicum. *Gloſſ. in capit. manifeſtata, 2. quæſt. 1. Anton. in capit. veſtra, de cohabit. cler. & mulier. Miles in verbo notorium. Probus in capit. 2. de conſt. in 6. num. 67. Afflict. deciſ. 265 textus iuncta Gloſſa in §. hæc ergo in capit. quis aliquando, de pœnit. diſt. 1.* & cum poteſtas diſpenſandi ſit fauorabilis, debet accipi occultum, pro pene occulto, non pro omninò occulto, & dicitur delictum occultum, *iuxta terminos Conc.* prout diſtinguitur à notorio, manifeſto, vel publico. *Nauarr. in Manual. capit. 27. num. 255. Henriquez de irregular. capit. 20. num. 40.*
3 Tertium dubium, quid ſi delictum eſt famoſum? quod propriè dicitur, quando de eo eſt fama in maiori parte populi, orta ab vno, qui interfuit, vel non interfuit facto, vt dicunt *Anton. vbi ſuprà, & Milet. in verbo, manifeſtum;* & non poſſe Epiſcopum diſpenſare dicunt, *Nauarr. & Henriquez vbi ſuprà*, propter ſcandalum publicum, cui obuiare intendit Concilium. In oppoſitum facit, quia fama non probat delictum. *Gloſſ. & communis in capit. veniens de teſtibus;* nec vnus teſtis de viſu ſufficit, & quatenus non eſſet omninò occultum, non poteſt negari, quin ſaltem dicatur pene occultum, cum difficulter probari poſſit, & etiam quod ſcitur à quinque dicitur occultum, quamuis plene probari poſſit, *iuxta ſuprà citatos;* ſed prima opinio tutior eſt.
4 Quartum dubium, quid ſi delictum eſt occultum, ſed ab Eccleſia toleratur? adhuc dicitur occultum. *Antonius, & Miles vbi ſuprà;* quid ſi delicti actus eſt publicus, ſed ignoratur eſſe delictum, puta ſi excommunicatus occultus publice celebret, adhuc dicitur occultum delictum. *Nauarr. & Henriquez vbi ſuprà.* Idem dicendum, ſi aliquis eſt excommunicatus in vna diœceſi, & celebrat in alia, in qua non eſt infamatus. *Nauar. conſil. 2. de clerico non ordinato miniſtrante.*
5 Quintum dubium, quando dicitur delictum deductum in iudicium, ſeu ad forum contentioſum? & veritas eſt, quòd quando eſt facta citatio; nam propriè iudicium incipit à citatione: *Alexand. Paulus, Iaſon in leg. poſtquam liti, C. de pactis,* ad nihilum enim deſeruit informatio capta in Curia, ſi Curia non procedit contra inquiſitum, neque ipſum citat. Sed quid ſi delictum eſt deductum in iudicium, ſed poſteà fuit ſequuta abſolutio? poterit diſpenſari. Idem, ſi ex falſis probationibus quis fuerit abſolutus. *Nauar. conſil. 2. de re iudic. Candelabrum aureum, de excommun. num. 42. Henriquez dict. capit. 20. §. 4.* Item, delictum meum non dicitur deductum in iudicium, licet ſocius meus fuerit in iudicium tractus, quia res

inter

inter alios acta alijs non nocet, *leg. ſapè, ff. de re iud. Nauar. dict. conſil.* 2.
6 Sed quid, ſi aliquis non fuit abſolutus, neque condemnatus, ſed tranſegit, ſeu ſe compoſuit cum Curia? & dicendum eſt, delictum non dici amplius deductum ad forum contentioſum, quia tranſactio imponit finem liti, & habet vim rei iudicatæ, *leg. fratris, leg. non minorem, C. de tranſact.* & ſufficit, quòd inquiſitus non reperiatur condemnatus; nec dubium eſt, quòd condemnetur, dummodo tranſactio non fiat in caſu non tranſigibili; quia tunc induceret confeſſionem, & probationem delicti, *leg.* 1. *&* 2. vbi *Gloſſ. ff. de his, qui ſibi mortem conſciuerunt, leg. fin. ff. de prauaricat. Iaſ. in leg. tranſigere, C. de tranſact.* & probationes, & confeſſiones factæ in iudicio, inducunt notorium. *Anton. in capit. veſtra, de cohabit. cler. & mulier.* Sextum dubium, an irregularitas, quæ prouenit ex defectu natalium,
7 vel perfectæ lenitatis, ex homicidio iuſto, dicatur ex delicto? & dicendum eſt, quòd non. *Caietanus in ſumma, in verbo, irregularis. Nauarr. conſil.* 39. *de homicid. Henriquez de irregul. capit.* 19. & ſic non procedit
8 textus *in dict. capit.* 6. Septimum dubium, quòd dicatur homicidium voluntarium, *iuxta terminos dict. cap.* 6. & dicendum ſecundum *Nauarr. cap.* 27. *num.* 240. qui rectius alijs dicit, eſſe homicidium illicitum, intentum, ſiue volitum in ſe ſaltem æquipollenter, aliàs quàm vitandæ mortis cauſa; qui id colligit ex *capit.* 7. *ſeſſ.* 14. *Concil. Trident. de refor.* ex quo ſequitur, quòd mandans aliquem percuti baculo citra mortem, ſi ſequatur ex percuſſione mors, eſt irregularis, ſed non indiſpenſabilis, *ex dict. capit.* 6. vt cenſuit Sacra Congregatio; erit tamen homicida indiſpenſabilis, qui baculo percuſſit, & occidit. Idem in occidente ad defenſionem, ſine moderamine, cum alio modo poſſet euitare mortem, eſt irregularis, ſed diſpenſabilis, *ex d. cap.* 6. *Nauar. vbi ſuprà, & in conſ.* 27. *de homicid. Henriquez dict. cap.* 19. Item medicus, vel chirurgus, qui ex imperitia, aut negligentia occidit, non dicitur homicida voluntarius, niſi intendat accelerare mortem, vt vitet anguſtias infirmi agonizantis. Item mandans occidi Titium, ſi occidatur Sempronius eſt homicida voluntarius indiſpenſabilis, *ex d. c.* 6.
9 vt cenſuit Sacra Congreg. Sed quid in mutilante voluntariè ex induſtria? & videtur, quod Epiſcopus non poſſit diſpenſare; quia mors, & mutilatio à pari procedunt, quoad irregularitatem, *c.* 1. *de cler. in duello pugnantibus*. Contrarium refertur cēſuiſſe Sacr. Congreg. & credo verius, quia *d. c.* 6. loquitur de homic. & licet à pari procedant homicidium, & mutilatio quoad irregularitatem; non tamen quoad diſpenſationem, & poteſtas diſpenſandi eſt late interpretāda, vt ſuprà dixi.
10 Octauum dubium, an Epiſcopi poſt Conc. Trid. poſſint abſoluere à caſibus reſeruatis in bulla Cœnæ, & quidquid dicant moderni, veritas eſt, quod non: & ita declarauit Gregor. XIII. S.D.N. Clem. VIII. & Sacra Congregatio. Solum poteſt Epiſcopus abſoluere ab hæreſi in foro exteriori in officio ſanctæ In-

quiſitionis, vt tradit *Eymericus in Direct. Inquiſitorum 3. parte, quæſt. 92.* & ibi *Pegna Locatus in opere iudiciali in verbo, abſoluere. Repertorium Inquiſitorum in verbo, abſolutio. Simancas de catbolicis inſtitutionibus, tit. 3.* Sed maior difficultas eſt, an poſſit Epiſcopus vigore Concilij abſoluere à caſibus Papæ reſeruatis in alia lege lata, poſt Concil. Tridentin. extra bullam Cœnæ Domini? & videtur, quod ſic, niſi in d. l. poſteriori fiat expreſſa derogatio Concilij: nam Conciliaris diſpoſitio habet clauſulam derogatoriam, & de ea debet fieri ſpecialis mentio, *iuxta Archid. communiter receptum in capit. 1. de conſt. in 6. Felin. latè in capit. nonnulli, de reſcript.* In oppoſitum facit, quòd lex eſt interpretanda, ita vt non reddatur eluſoria eius diſpoſitio, *capit. ſi ciuitas, de ſententia excommunicationis in 6.* Sed talis reſeruatio eſſet fruſtratoria, ſi omnes Epiſcopi poſſent abſoluere. Immo ſecundum *Bartolum in extrauag. ad reprimendum*; quando fertur ſecunda lex contraria priori, habenti clauſulam, derogat priori, cuius opinionem veriorem putat *Felinus in dict. capit. nonnulli*, quia Princeps præſumitur ſcire legem priorem, & eo ipſo, quòd facit legem contrariam, cenſetur eam tollere, *iuxta capit. 1. de conſt. in 6.* Prætérea Concil. Trident. in omnibus reſeruat auctoritatem, aut contrariam declarationem, ſeu definitionem Summo Pontifici, *vt in capit. final. ſeſſ. 25. de reform. ſeſſ. 7. de reform. in princ.* ex quo ſequitur, quòd non requiritur derogatio Concilij in lege poſteriori Papæ, & ita audiui declaratum fuiſſe à Sacra Congregatione, quòd hodie Epiſcopi non poſſunt abſoluere à caſibus reſeruatis Papæ, in alijs legibus extra bullam.

12 Nonum dubium, an Epiſcopus vigore *dicti capit. 6.* poſſit rehabilitare inhabiles ad officia, & beneficia, nempè ſimoniacos, & quod poſſit, tenet *Henriquez, de excommunicatione, cap. 56. §. 1. in Gloſſa, in leg. fin.* dicens, quòd inhabilitatio venit ſub nomine ſuſpenſionis, irregularitatis, aut caſus occulti. In oppoſitum facit, quòd licet inhabilitatio conueniat aliquantulum cum irregularitate, aut ſuſpenſione; non eſt tamen irregularitas, vt idem *Henriquez* fatetur, *dict. cap. 56* neque ſuſpenſio, vt clarum eſt, neque caſus occultus, qui præſupponit peccatum, vt dicit *Nauar. in Manual. c. 27. nu. 261.* & proinde Epiſcopus non poterit rehabilitare, quia eſſet diſpenſare contra legem ſuperioris, *c. cum inferior, & c. quòd ſuper his, de maior. & obedientia*, & in dubio tutior via eſt eligenda, *cap. iuuenis, de ſponſ.* & ita cenſuit Sacra Congregatio, vt non poſſit rehabilitare ſimoniacum occultum ad beneficia in poſterum obtinenda, nec ad ea retinenda, quæ per ſimoniam occultam obtinuit: tenet etiam Catecheſis Neapol. fol. 227. Sed quomodo Epiſcopus abſoluit ab excommunicatione vigore *d. c. 6.* cum in eo non fiat mentio de ea, ratio eſt, quia venit ſub nomine caſus occulti, Papę reſeruati; quia Papa numquam reſeruat ſibi caſum ſine cenſuris. *Nauar. notabiliter in conſil. 18. de clerico excomm. miniſtr.* Vndeci-

13 decimum dubium, an poſt Concil. Tridentinum Epiſcopus poſſit diſpenſare, in foro exteriori, ab adulterio infra, *iuxta cap. at ſi clerici*, §. *de adulter. de iudicijs*, & dicendum eſt, quòd poteſt; nam correctio legum eſt euitanda, niſi appareat de expreſſa correctione, *l. ſi quando*, *C. de inofficioſo teſtamento*, *leg. præcipimus*,
14 *C. de appell.* Duodecimum dubium, an poſt Concilium Tridẽtinum poſſit Epiſcopus diſpẽſare cum homicida voluntario ad beneficium ſimplex, & minores ordines, vt dicunt *Oſtienſ. Ioan. Andr. Cardinal. in cap. 2. per illum textum*, *de clericis in duello pugnantibus*, & etiam ad exercendos ſacros ante ſuſceptos, iuxta *Archid. in cap. de his, 50. diſtinct.* & etiam ad retinendum curatum, vt dicit *Decius in dict.* §. *de adulterijs, num. 129.* & quod poſſit, poſt Concil. tenet *Henriquez d. cap. 19.* In contrarium facit, quòd de iure communi non probatur, quòd Epiſcopus poſſit diſpenſare quoad ordines minores cum homicida voluntario, iuxta veriorem opinionem *Abbat. Marian. Socini, in dict. cap. 2. Felin. in cap. ad audientiam, de homicid. Couar. in Clem. ſi furioſus, de homicid. 2. par.* §. *3.* ſed tantum in homicidio caſuali id procedere dicunt. Quod verò ad beneficia, Concil. Trid. *cap. 7. ſeſſ. 14. de reform.* id expreſsè prohibet; & ita tenet *Nauar. in cap. 27. num. 240.* quod dicta diſpenſatio non poſſit fieri ab Epiſcopo poſt Concilium Tridentinum cum homicida voluntario; ſed cum caſuali ſic, vel commiſſo ad
15 defenſionem. Tertiumdecimum dubium, an Epiſcopus poſſit hanc poteſtatem ſibi traditam à Concilio alijs delegare? Et dicendum eſt, quod ſic; cum competat ei ex officio, & priuilegio ſuæ dignitatis, quia non eſt nudum miniſterium, ſed iuriſdictio; ſecus ſi ex delegatione Papæ fuiſſet ſibi commiſſa abſolutio, *ex cap. fin. vbi Gloſſa, Abb. Anch. Cardin. de offic. Ord. Felin. in cap. fin. de officio delegati, in fine*; & ita concordantur dicta duo iura; & ſeruatur in Curia Neapolitana, quòd dicta poteſtas *ex cap. 6.* alijs delegatur; non tamen abſolutio, quæ ex delegatione Papæ committitur Archiepiſcopo, vel Vicario; ita etiam audio declaraſſe Sacram Congregationem, vt poſſit Epiſcopus committere dictam poteſtatem abſoluendi *ex cap. 6.* non ſolum Vicario generali, ſed etiam Pœnitentiario, Confeſſario, vel Vicario, ad abſoluendum in ſimilibus caſibus ſpecialiter conſtituto; & hanc poteſtatem poterit ſpecialiter committere, non ſolum vni Confeſſario, ſed pluribus, licet Concilium loquatur in ſingulari; nam ſingularitas refertur ad pluralitatem, quando militat eadem ratio in pluribus, quæ in vno, *l. ſi quis ita*, §. *1. ff. de teſtament. tutel. l. ſi quis filiabus, ff. de legatis 1. vbi Iaſon*, & quando conſtitutio loquitur in ſingulari, procedit etiam in plurali, & è contra, *l. ſi quis id quod, ff. de iuriſdict. omnium iudicum, cap. ſi compromiſſarius, de electione, in 6. Franchus in capit. 1. de temporis ordinatione, in 6.* Decimumquartum du-
16 bium, dicit Concilium Tridentinum *in d. cap. 6.* quod Epiſcopus non poteſt vti hac poteſtate extra prouinciam, & cum non ſubditis, ſicut Legatus miſſus nõ poteſt abſoluere

non

non ſubditum, nec ſubditum extra prouinciam, *cap. penult. de offic. Legati*. Ex quo ſequitur, quòd Archiepiſcopus Neapolitanus non poteſt abſoluere ſcholarem exterum, qui in ſuis partibus taliter deliquit, vt indigeat prædicta abſolutione, vt in Legato miſſo, dicunt *Abb. & Card. in d. cap. penult.* Sed an id poſſit facere Epiſcopus cum ſuis ſubditis extra diœceſim, de conſenſu diœceſani, *Oſtienſ.* in ſimili caſu in legato miſſo, *in d. cap. penult.* tenet, quod licet videatur rationabile, quod ſuos ſubditos poſſit abſoluere extra prouinciam, de conſenſu diœceſani; tamen cum hoc ſit priuilegium à Papa conceſſum, non audet hanc interpretationem facere, *argum. cap. 2. de auctor. & vſu pallij, cap. ſanè, de priuileg.* ſequitur *Anchar. & Cardin. in d. cap. penult.* An verò poſſit Epiſcopus abſoluere non ſubditos in ſua diœceſi de conſenſu ſui Ordinarij? & videtur quòd ſic; nam quilibet Epiſcopus poteſt abſoluere à reſeruatis alteri Epiſcopo peregrinos, ex expreſſa voluntate ſui Epiſcopi, vel tacita, quæ ſemper præſumitur, vt pulchrè per *Sotum, in 4. diſtinct. 18. quæſt. 4. artic. 2.* Et dum conſentit, cenſetur facere ſuum delegatum. Sed contrarium eſt dicendum; nam etiam per delegatum debet abſolui in ſua diœceſi; vt *in dicto cap. 6.* Sed quid, ſi non ſubditus delinquat in aliena diœceſi, & indigeat abſolutione prædicta? Et dicendum eſt, quod poterit abſolui à diœceſano loci, in quo deliquit; quia ratione delicti efficitur ſubditus, *cap. fin. de foro compet.* Ita *Vincent. Ioannes Andr. Anchar. Cardin. in dicto cap. penult.* Pariter poterit abſoluere ſuos ſubditos, alibi delinquentes. *Card. in d. cap. penult.* Deci-
17 mumquintum dubium, qualis debeat eſſe iſta abſolutio, iuxta *dict. cap. 6.* ſi in ſacramento Pœnitentiæ, vel in foro ſecreto, extra confeſſionem. *Nauar. in conſil. 11. de priuileg.* tenet, quòd ſufficit, ſi fiat extra confeſſionem in foro ſecreto, & dicit, quòd illa verba Concilij in foro cõſcientiæ tantum ſignificant, quòd abſolutio data nihil proſit, quoad forum exterius; & quia abſolutio ab excommunicatione non eſt abſolutio ſacramentalis, ſecundum omnes, & clericos in minoribus Vicarius Epiſcopi poteſt excommunicare, & abſoluere. *S. Thom. in 4. diſtinct. 18. quæſt. 4. artic. 2. Gloſſ. in cap. canonica, de ſententia excommunicationis*: & iſtud videtur verius.
18 Decimumſextum dubium, an poſſit Epiſcopus hac poteſtate vti cum Regularibus exemptis, in ſua diœceſi commorantibus? Et dicendum eſt, quòd non; quia non ſunt ſubditi, etiam ante Concilium Tridentinum. Verior eſt opinio negatiua, quòd exemptus non poteſt ſe ſubijcere Epiſcopo, vt ab eo abſoluatur, vel cum eo diſpenſetur, vt tenent *Anton. & Abbas in cap. ſignificaſti, de foro compet.* contra *Federicum de Senis conſil. 14.* Decimumſe-
19 ptimum dubium, an poſſit Vicarius Epiſcopus vti hac poteſtate? & dicitur, quod non; quia ſine ſpeciali mandato non poteſt abſoluere à caſibus reſeruatis Epiſcopo. *Archid. in cap. 2. de pœnit. in 6.* De-
20 cimumoctauum dubium, an Epiſcopus poſſit vti hac poteſtate circa ſeip-

ſeipſum, delegando alteri poteſtatem abſoluendi ſeipſum à cenſuris Papæ reſeruatis? & videtur, quòd non, ſaltem quoad excommunicationem; quia excommunicatus caret exercitio iuriſdictionis; ergo non poteſt alteri, quòd non habet, dare; & ita arguendo tenent *Cardin. Imola, & Anchar. in Clement. 1. de religioſis domibus*. Sed in oppoſitum eſt veritas; quia excommunicatus occultus poteſt exercere ea, quæ fiunt ratione publici officij. *Innoc.* communiter receptus *in cap. cum dilectus, de conſuetudine*, probatur *in cap. ad probandum, vbi omnes, de re iudicata*, & clarum eſt, approbare confeſſarios, eis dare poteſtatem abſoluendi à cenſuris, & exercere quamcumque iuriſdictionem ſpectantē ad publicum officium, quod gerit Epiſcopus. Hinc excommunicatus occultus poteſt alios excommunicare, cum id faciat ratione publici officij. *Innocent. & alij in cap. ſi verè, de ſententia excommunicationis. Felin. & alij in dicto cap. ad probandum*, & prædicta tantò magis procedunt in diſpenſatione ab irregu-
21 laritate. Decimumnonum dubium, an Capitulum ſede vacante poſſit vti dicta poteſtate, *cap. 6.* & dicendum eſt, quòd ſic, quia iuxta opinionem veriorem Doctorum, Capitulum ſede vacante poteſt diſpenſare in omnibus caſibus, in quibus poteſt Epiſcopus, vt latiſſimè probat *Federicus de Senis, conſ. 3. & 4. Abbas in cap. cum olim, de maioritate, & obedientia. Tauinus de poteſtate Capituli ſede vacante, par. 1. quæſt. 30. Nauar. conſil. 31. de temporis ordinatione*, & poteſt abſoluere ab omnibus cenſuris, à quibus poterat Epiſcopus, *cap. vnico, de maio-*
22 *ritate, & obedientia, in 6.* Vigeſimum dubium, an Archiepiſcopus poſſit vti hac poteſtate *dicti cap. 6.* cum ſuis Suffraganeis, vel ſubditis Suffraganeorum? & quod poſſit cum ſuis Suffraganeis clarum eſt, cum ipſe dicatur eorum Ordinarius, coram quo poſſunt conueniri, *cap. cognouimus, 10. quæſt. 5. Abb. & alij in cap. paſtoral. de officio Ordinarij*, & dicitur Suffraganeus, de Clero Metropolit. *cap. miratus, & ibi Gloſſ. 93. diſtinct.* & poteſt ab eo abſolui à cenſuris, vel ſede Metropolitana vacante, ab eius Capitulo. *Bertachin. de Epiſc. in prælud. num. 123. Quaranta de auctorit. Archiep. auctor. 16.* ſed quoad
23 ſubditos ſuffraganeorum, eſt dubium, quia in eos non habet poteſtatem, niſi in caſibus à iure expreſſis, *dicto cap. paſtoralis, de officio Ordinarij*, & hic caſus non reperitur expreſſus. Sed an poſſit diſpenſare, quando viſitat prouinciam cauſa cognita in Concilio Prouinciali, iuxta Concil. Trid. *cap. 3. ſeſſ. 24. de reform. Henriq. de irregularit. cap. 18.* tenet, quòd ſic, per *text. in cap. fin. de cenſibus, in 6.* contrarium tenent *Abbas, & Anton. in cap. ad extirpandas, de filijs presbyt.* ſolum enim poteſt Epiſcopus diſpenſare cum ſubditis Suffraganeorum in caſibus, in quibus poteſt eos iudicare. *Felin. in dicto cap. paſtoralis*, poteſt etiam eos abſoluere à cenſuris, dum in viſitatione audit confeſſiones eorum, *d. cap. fin.* & in hoc poteſt vti auctoritate *dicti cap. 6.* quoad abſolutionem à cenſuris, & à peccatis, non tamen quoad diſpenſationem, & extra ca-

ſus ſupradictos Archiepiſcopus nõ poteſt abſoluere eos, neque à minori excommunicatione. *Dominicus, Ancbar. Francb. in dicto cap. fin. Sil. in verbo, Archiep.* Vigeſimumprimum,
24 & vltimum dubium, an Vicarius, cui commiſit Epiſcopus poteſtatem abſoluendi, vigore *d. cap. 6.* poſſit eam alijs demandare, & dicendum eſt, quòd quando Vicarius in caſu ſibi ſpecialiter commiſſo habetur pro delegato, non poteſt alijs demaudare, niſi ſolum nudum miniſterium abſolutionis, ita quod prius ipſe audiat pœnitentem, imponat pœnitentiam, & nihil arbitrio eius, qui abſoluere debet, remittat, ſed tantum nudum miniſterium abſolutionis: & ita poſſunt facere Pœnitentiarij, qui habent hanc poteſtatem ſibi delegatam, nã poſſunt ſolum ſubdelegare nudum miniſterium abſolutionis. Ratio eſt, quia delegatus ab Ordinario non poteſt ſubdelegare, niſi ſolum articulum non iuriſdictionalem, ſeu nudum miniſterium, vt notabiliter dicit *Felin. in cap. ſuper quæſtion. num. 19. de officio delegat. Nauar. cap. 27. in Manual. num.* 45. quando verò Vicarius in caſu ſibi ſpecialiter commiſſo habet iuriſdictionem ordinariam, poteſt etiam ſubdelegare iuriſdictionem cum poteſtate arbitrandi, & iniungendi pœnitentiam, iuxta tradita per eundem *Felin. vbi ſupra*; ſed quando Vicarius dicitur
25 vti poteſtate ordinaria, vel delegata in caſibus ſibi ſpecialiter commiſſis, ſunt opiniones, ſed magis communis opinio eſt, quòd ſiue ei committantur caſus ſpeciales ſimul cum commiſſione generali, ſiue diuiſim, ſi poſt commiſſionem aliquorum caſuum particularium ponitur clauſula generalis, tunc habebit iuriſdictionem ordinariam, cum ille ſit Ordinarius, cui committitur vniuerſitas cauſarum, *leg. prætor, ff. de iudicijs*; ſi verò non ponitur clauſula generalis, tunc in caſibus expreſſis requirentibus ſpeciale mandatum habebit delegatam. Ita *Dominicus, Ancbar. in cap. 2. de officio Vicarij, in 6. Rota tamen in nouis, deciſ.* 371. incipiente, *Si Epiſcopus*, tenet indiſtinctè, quòd in caſibus requirentibus ſpeciale mandatum, Vicarius habeat poteſtatem delegaram, & ab eo poſſit appellari ad Epiſcopum. Quapropter tutius eſt committere nudum miniſterium abſolutionis.

SVMMARIVM.

1 *Excõmunicationis remedium eſt ſubſidiarium, quando executio realis, vel perſonalis fieri non poteſt.*
2 *Excommunicatio lata nõ in ſubſidium iuxta formam* cap. 3. ſeſſ. 25. de reform. *ligat; ſed eſt iniuſta.*
3 *Nuncio creditur non potuiſſe exequi in bonis, nec in perſona.*
4 *Excommunicatio an poſſit à principio ferri, ſi notoriè appareat, non poſſe deueniri ad exequutionem realem, vel perſonalem.*
5 *Laici, & clerici ſub quibus pœnis citantur in Curia Neapolitana.*

De excommunicatione ferenda in ſubſidium. Cap. LXVIII.

De iure cõmuni in actione reali, contra contumacem, remediũ ex-

excommunicationis debet eſſe ſubſidiarium, quando non poteſt fieri miſſio in poſſeſſionem bonorum, *cap. tuæ fraternitatis, vt lite non conteſt.* in actione perſonali eſt in arbitrio iudicis, an velit procedere ad excommunicationem, vel ad exequutionem realem, *cap. quoniam frequenter, §. fin. eod. tit. Abb. in d. cap. tuæ,* & adeſt Ritus Curiæ Archiepiſcopalis 16. qui loquitur in actione perſonali, iuxta Oliuam ibi; ſed poſt
1 Concilium Tridentinum de quauis cauſa agatur, remedium excommunicationis debet eſſe ſubſidiarium, vt *in cap. 3. ſeſſ. 25. de reform.* adeo quod fertur declaraſſe Sacta Congregatio, quòd ſi duo ſunt obligati inſolidum, in forma Cameræ, pro eodem debito; & contra vnum poteſt deueniri ad exequutionem realem, vel perſonalem, & contra alium non, poteſt iſte alter excommunicari, cum hoc remedium ſit ſubſidiarium; & poſſit eſſe conſul-
2 tum alia via per executionem realem contra alium; ſi tamen Iudex excommunicaret priuſquam conſtet de impedimento, vel perturbationibus, propter quas non poteſt deueniri propria auctoritate ad exequutionem realem, vel perſonalem, eſt valida excommunicatio; vt declarauit Sacra Congregatio; ſed quod debent Ordinarij curare, vt ſeruetur forma *d. cap. 3.* Idem dicit *Abbas in dicto cap. tuæ fraternitatis,* in actione reali ante Concilium; nam excommunicatio lata contra formam iuris non eſſentialem ligat; ſed eſt iniuſta, vt ſi ſine monitione, vel ſine ſcriptis. *Doctores in cap. ſacroſ. de ſentent. excom. & in cap. 1. eod. tit. in 6.*

3 Quomodo autem debet conſtare, non potuiſſe fieri executionem in bonis, vel in perſona? reſpondetur ſufficere, ſi conſtet per relationem Nuntij, cui in hoc caſu creditur, *leg. properandum, §. & ſi quidem, C. de iudicijs. Bart. in l. à diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iudic. Alciat. de præſumpt. reg. 3. præſumpt. 14.* Et ita fertur cenſuiſſe Sacra Congregatio, & ſeruatur in Curia Neapolitana. Si au-
4 tem notoriè appareret, non poſſe deueniri ad executionem realem, vel perſonalem, crederem à principio poſſe deueniri ad excommunicationem ex his, quæ dicunt *Bart. Iaſ. & alij in leg. final. ff. ſi certum petat.* quod quando eſt facienda diſcuſſio bonorum, vt deueniatur ad alium actum, poteſt omitti, ſi notoriè conſtat, debitorem non eſſe ſoluendo. *Nicoſ. de pignorib. 1. membro 8. part. num. 14.* qui loquitur in hypothecaria, in qua præcedere debet excuſſio bonorum, *Auth. hoc ſi debitor, C. de pignorat.* Conſtat autem notoriè de paupertate, per librum extimi, vel ſi vadit oſtiatim mendicando, aut ſi ceſſit bonis, vt latè per eundem *Nicoſ. ibidem*, facit, quia notorium releuat ab onere probandi. *Anton. Abb. & alij in cap. veſtra, de cohabit. clericor. & mulier.* Et prædicta pari ratione procedunt, quando notoriè conſtat, non poſſe procedi ad exequutionem perſonalem. In Curia Neapolitana ſeruatur, quòd clerici, & laici in cauſis ſpectantibus ad Curiam Eccleſiaſticam, citantur ſub pœnis pecuniarijs ceteræ laboratæ, & ſimilium, & in ſubſidium excommunicationis; & facta relatione per curſorem, quòd

quòd non potuit exequi in bonis, nec in perſona, proceditur ad excommunicationem. Laici verò, quando citantur pro teſtibus in aliqua cauſa, ſolum eis imponitur pœna excommunicationis, *ex not. ſup. in cap.* 10. non loquor in cauſis Sanctæ Fidei, in quibus poſſunt per Epiſcopum carcerari, & quouis modo puniri teſtes, & alij, & officiales temporales impedientes ſunt excommunicati, & incurrunt in grauiſſimas pœnas, contentas in Bulla Pij V. *ſi de protegendis, &c.*

SVMMARIVM.

1 *Pœnam pecuniariam an poſſit Epiſcopus ſibi retinere.*

2 *An conuertere in ſolutionem mercedis Vicarij, & aliorum officialium Curiæ, vel in fabricam Eccleſiæ Cathedralis.*

3 *Et quid ſi Epiſcopus eſt pauper.*

4 *Nuncius Regni Neapoli Sede vacante, an poſſit pœnas pecuniarias applicare Cameræ Apoſtolicæ.*

5 *Pœna Clerici committentis delictum Sede vacante, ſed condemnati ab Epiſcopo ſucceſſore, an pertineat ad Nuntium Apoſtolicum.*

De pœnis pecuniarijs, conuertendis in pios vſus. Cap. LXIX.

DIcit Oſtienſ. *in ſumma de officio Ordin.* §. *quid pertinet*, quòd vbi
1 per ſtatutum imponitur pœna pecuniaria, poteſt Epiſcopus illam ſibi retinere; vbi verò per ſententiam, licet poſſit, honeſtius facit, ſi pro euiranda ſuſpicione auaritiæ, deputet ad pios vſus: quem ſequuntur magis communiter Doctores, quos numerat *Felin. in cap. irrefragabili, de offic. Ordin. Abb. in cap. licet, de pœnis*; niſi Epiſcopus indigeret euidenter, iuxta communem *in d. cap. irrefragabili*, de qua teſtatur *Felin.* quia prima charitas incipit à ſeipſo; & quia obligatus facere eleemoſynam nomine alterius, poteſt ſibiipſi illam facere, ſi eſt in neceſſitate, vt latè probat *Felin. vbi ſupra*, & obligatus ad reſtituendum pauperibus poteſt ſibi retinere, tanquam 1
vnus ex pauperibus. *Nauar. cap.* 17. *num.* 91. & dicit *Cardin. in Clem. ad noſtrum, in fin. de hæret.* quod Inquiſitores pœnas pecuniarias non poſſunt ſibi retinere, ſed in pios vſus conuertere; niſi retineant pro vtilitate, vel neceſſitate officij; ſed poſt Concil. Trid. *cap.* 3. *ſeſſ.* 25. *de reform.* pœnæ pecuniariæ, eo ipſo, quod exactæ fuerint, ſunt aſſignandæ pijs locis, quòd ſeruatur in Curia Archiepiſcopali Neapolitana. Refertur etiam Sacra Congreg. cenſuiſſe,
2 non poſſe Epiſcopum dictas pœnas conuertere in ſolutionem mercedis Vicarij, & aliorum officialium Curiæ, nec in fabricam Eccleſiæ Cathedralis, cum ad hoc ſint aſſignati redditus Epiſcopi, *cap. cum ab omni, de vita, & honeſt. clericorum*, ſi tamen
3 Epiſcopus eſſet pauper, aliud videtur dicendum ex ſupradictis; ſed conſulenda eſſet in dubio Sacra Cōgreg. notificando ei redditus Epiſcopatus, & onera, *ex dict. cap.* 3. fuit
4 dictum in Curia Archiepiſcopali, quòd ſede vacante non poteſt Nuncius Apoſtolicus Regni Neapolitani, compoſitiones, & alias pœnas applicare Cameræ Apoſtolicæ; ſed illas.

illas poterit Vicarius Capituli ſtatim aſſignare locis pijs.

5 Quæritur, ſi ſede vacante clericus committat delictum, vel tempore prædeceſſoris Epiſcopi, & poſtea à ſucceſſore confiſcentur bona clerici, nempe propter falſam monetam, *iuxta l.2.C.de falſa moneta*, vel ob alios caſus in iure expreſſos: an dicta confiſcatio pertineat ad Nuncium Apoſtolicum, quaſi tempus delicti inſpici debeat, vel ad Epiſcopum condemnantem? *Petrus, Cinus, & Bald. in l. fin. ff. de iuriſdict. omnium Iudicum*, dicunt eſſe attendendum tempus delicti, quoad pœnas percipiendas, & ſic deberentur Nuncio; contraria opinio eſt verior, quòd pœnæ exactio pertineat ad illum, cuius tempore condemnatus fuit. Ratio eſt, quia pœnæ fiſcales ante factam condemnationem non debentur. *Bald.* ſibi contrarius *in l. fin. C. de fructib. & litium expenſ. Imola in l. diuortio, §. ſi vir, vbi Franciſcus de Aretio. ff. ſoluto matrim. Guid. Pap. deciſ.* 535. *Rebuff. in l.5. C. de ſuſcepto, & Arca, lib.* 10. *Bertrand. conſil.* 214. *Tiraquel.* qui plures cumulat *de retract. conuention. §.5. Gloſſ.4. num.* 21. *Molina de primogen. lib.4. cap.* 11. *num.* 20. *latè*; niſi condemnatio tempore primi facta fuerit, & executio tempore ſecundi, vel condemnatio tempore primi facta fuiſſet, & cauſa per appellationem penderet, nam quamuis ſententia poſtea confirmetur, pœna tamen primo, cuius tempore condemnatio facta fuit, non autem ſecundo, cuius tempore fuit confirmata, debebitur: vel niſi eſſemus in caſibus, vbi pœna ipſo iure commiſſa eſt, tunc cum condemnatio non ad pœnæ acquiſitionem, ſed ſolum executionem, & declarationem neceſſaria ſit, conſequens eſt, vt primo, non ſecundo, debeatur. Ita *Rebuff. Tiraquel. Molina in loco citato, Boer. deciſ.* 5. & nota, quod non loquimur hic de pœnis pecuniarijs, quæ, vt fuit dictum in praxi, etiam ſede vacante, Cameræ Apoſtolicæ non debentur, ſed locis pijs applicandæ ſunt, iuxta Concilium Tridentinum.

SVMMARIVM.

1 *Appellans habet annum, & ex cauſa biennium, ad proſequendum appellationem, niſi Iudex, à quo abbreuiet terminum.*

2 *Iudex à quo poteſt plures terminos aſſignare appellanti.*

3 *Et quot aſſignet Curia Archiepiſcopalis Neapolitana.*

4 *Apoſtoli quomodo conceduntur in Curia Archiepiſcopali Neapolitana.*

5 *Iudex à quo, qui non detulit appellationi, an poſſit præfigere terminum appellanti, ad proſequendum appellationem.*

6 *Inhibere quando poſſit Iudex ad quem Iudici à quo, & praxis Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ.*

7 *Iudex à quo, cui præſentatur appellatio, & nihil reſpondet, cenſetur deferre appellationi; & ibi praxis Curiæ Archiepiſcopalis in admittendis appellationibus.*

8 *Appellationi notoriè friuolæ non eſt deferendum.*

9 *Secus, ſi eſt dubium, an ſit friuola.*

10 *Appellationi friuolæ eſt deferendum poſt inhibitionem.*

11 *Iu-*

11 *Iudex ad quem in appellationibus, quem ritum ſeruare debeat.*

12 *Appellari ab iniuſta carceratione ſemper poteſt, etiam poſt decem dies.*

13 *Appellatio ab interloquutoria debet continere cauſam grauaminis, & quando non.*

14 *Appellatio à ſententia, habente vim definitiuè, non requirit expreſſionem cauſæ.*

15 *Appellatio à ſententia definitiua quando debet continere cauſam.*

16 *Iudex appellationis poteſt confirmare ſententiam nullam Iudicis à quo: etiam ſi fuerit nulla ex defectu iuriſdictionis.*

17 *Appellationem à tortura non admittit Curiæ Archiep. Neap. & quare.*

18 *Clericus non poteſt torqueri, niſi ſit infamatus de crimine: quod non ſeruatur in praxi.*

19 *Tortura in clericis non debet eſſe ita ſeuera, ſicut in laicis.*

20 *Iudices reprehenduntur, qui exquirunt noua genera tormentorum.*

21 *A ſententia deſertionis poteſt appellari.*

22 *Deſerta appellatione an poſſit peti exequutio ſententiæ coram Iudice à quo.*

23 *Iudex ad quem, an poſſit confirmare ſententiam Iudicis à quo, vel infirmare, aut reformare, quando appellatio eſt deſerta.*

De appellatione magis practicabilia. Cap. LXX.

Appellationis materia, quæ longè, lateque diffunditur, in innumeris libris tacta reperitur; mihi verò quædam pauca in Curia Archiepiſcopali in dies occurrentia ſubnectere placuit. Et primò notan-

1 dum, quòd appellans de iurè habet annum, & ex cauſa biennium ad proſequendum appellationem, niſi Iudex à quo, breuiorem terminum ſtatuerit; nam illo elapſo, deſeritur appellatio, *cap. cum ſit Romana, cap. perſonas, de appellat.* Propterea

2 ſciendum, quod Iudex à quo, poteſt præfigere plures terminos appellanti. Primus ad iter arripiendum verſus Vrbem, *cap. peruenit, el 2. eodem titul.* Secundus ad præſentandum ſe coram Iudice ad quem, *dicto cap. perſonas.* Tertius ad recipiendum apoſtolos, & ſi in termino non comparet, deſeritur appellatio. *Clem. 2. eodem tit.* Quartus, ad præſentandum ſe coram Iudice ad quem, cum apoſtolis, qui terminus, ſi eſt competens, deſeritur appellatio. *Bald. in l. præſes, C. eodem. Francb. in dict. cap. perſonas.* Quintus, ad proſequendum appellationem, *cap. ad hæc, eodem tit. Franch. vbi ſupra.* Sextus, ad proſequendum appellationem, & ad faciendum fidem de proſequutione, quo caſu non deſeri appellationem, tenet *Federic. conſil. 28.* ſed talis aſſignatio operabitur vnũ notabilem effectum, quòd ſi appellans, iuſto impedimento ceſſante, non faciet fidem coram Iudice à quo de ſua proſequutione, & præſentatione infra terminum ſibi aſſignatum, cui non coutradixit; tunc poterit Iudex à quo, ſtatim mandare ſuam ſententiam exequutioni; nec retractabitur per viam attentati, ſed pendebit à futuro euentu ipſius appellationis: ſequitur *Franch. vbi ſupra.* Sed quid ſi in termino prædicto ad faciendum fidem Iudex cõminetur, quòd appellatio

ſit de-

ſit deſerta? *Lap.in Clement.1.eodem tit.* tenuit deſeri. Contrarium *Ancharan.Imol.in dict. Clem. Franch.vbi ſuprà*: non tamen poteſt præfigere terminum ad finiendam ipſam appellationem, vel ad redeundum cum litteris impetratis; quia eſſet imponere legem ſuperiori. Ita not. *Franch.* qui omnes iſtos modos
3 enumerat in *dict. capit. perſonas*. In Curia Archiepiſc.Neapol.ſeruatur, quod appellanti ſtatuitur terminus dierum decem ad recipiendum Apoſtolos, decem ad arripiendum iter, & ſe præſentandum conſpectui Apoſtolico, & aliorum decem ad faciendum fidem Domino Vicario, de diligentia in impetratione reſcripti, cum comminatione, quòd ſi defecerit in vnoquoque termino, appellatio habeatur pro deſerta: & à multis retro annis ita ſeruatum fuit, vt dicit *Oliua ſuper ritu Cur.Archiepiſcb.35.* & non aſſignatur hodie terminus, prout in dict. Ritu, quod ſi appellans oſtenderit aliqualem diligentiam per litteras alicuius commorantis in Vrbe, ſolet aſſignari alius terminus dierum quindecim ad faciendum fidem prædictam, & pro Apoſtolis Curia Neapol. concedit appellanti copiam ſententiæ, quod exprimit
4 D. Vicarius, quando admittit appellationem, videlicet: *qui Dominus Vicarius appellationem admiſit, & mandauit pro Apoſtolis concedi appellanti copiam ſententiæ, cum termino prædicto.*
5 Sed difficultas eſt, an Iudex, qui non detulit appellationi, poſſit præfigere terminum ad proſequendum illam, & verior opinio eſt, quòd ſic. *Domi. in capit.1. & in capit. cum appellationibus, de appellat. in 6.* & ibi *Ancharan. Zabarell. in Clem.1.eodem tit.quæſt.28.Ioan. Andr.in dict.capit.1. & in capit. perſonas, cap.ſæpè, capit.cum ſit Romana, extra, eodem.Franch. latè in dict. capit.perſonas.* Colligitur *ex Specul.§. ſequitur, eod. tit.* probatur in dd. iuribus, in quibus ponitur regula, quod Iudex à quo, poteſt præfigere terminum appellanti, ſine diſtinctione. *Felin. in capit. cum Bertoldus, de reiudic.* latiſſimè *Suarez in Praxi 6. part. tomo 1.capit.1.* nec obſtat *text. in capit. ex eo, de regulis Iuris in 6.* quia procedit, quando quis impugnat in vtilitatem propriam, tunc ex eo, quòd impugnauit non poteſt commodum conſequi, ſed appellatio non reijcitur à Iudice in ſui fauorem, ſed in vtilitatem appellantis, & in commodum Reipublicę, vt citius finiatur lis, vt benè aduertit *Suarez vbi ſuprà.*
6 Secundò notandum, quòd circa appellationes eſt obſeruandus *text. in capit.Romana, de appellat.in 6.* quacumque conſuetudine etiam immemorabili, ſtylo, vel priuilegio in contrarium non obſtantibus, aliter inhibitiones proceſſus, & inde ſecuta ſunt ipſo iure nulla. Ita ſtatuitur in Concil.Trid.*capit. 7. ſeſſ. 22. de reform.* & propterea animaduertendum circa inhibitiones, quòd vt notant *Innocen.Domin.Franch. & alij in d. cap. Romana, ex illo tex.* Iudex ad quem, non poteſt inhibere Iudici à quo, niſi prius incipiat de cauſa cognoſcere, quando fuit appellatum ab interloquutoria, & quando à definitiua, niſi prius

cognouerit fuiſſe appellatum intra decem dies, & propterea, vt ibi dicit *Ioan. Andr.* cauti appellantes deferunt copiam ſententiæ; ſed quando appellatio eſt prohibita à definitiua, niſi in certis caſibus, tunc prius debet incipere de cauſa cognoſcere. Ita præcitati DD. deducunt ex *dict. cap. Romana, §. ſi verò, §. quod ſi obijciatur, & ſequent.* In Curia Archiep. Neap. olim ſtatim fiebat inhibitoria, vt in Ritu 36. hodie verò in cauſis à Papa delegatis ſeruat Ritum, & ſtatim inhibet, & iuſtè, ex adductis per *Oliuam ſuper d. Ritu.* In cauſis verò iure metropolitico deuolutis per appellationem non ſtatim inhibet, ſed ſolet Vicarius mittere litteras Suffraganeo, vt transmittat acta, & interim ſuperſedeat, & cum inceperit de cauſa cognoſcere, & de legitima appellatione, inhibet in forma, aliàs non; & ita etiam refertur cenſuiſſe Sacra Congreg. Sacr. Conc. Trident. vtque Epiſcopus ſuffraganeus teneatur ſuis litteris ſibi amicabiliter tranſmiſſis obedire, aliàs poſſet mandari, quod transmittat acta, & per aliquot dies ſuperſedeat.

7 Tertiò notandum, veram eſſe doctorum opinionem, quòd quando appellatur à ſententia Iudicis, & præſentatur ei appellatio, ac petuntur Apoſtoli, ſi Iudex nihil reſpondet, cenſetur deferre appellationi, & non poteſt amplius in cauſa ſe intromittere. Ita *Gloſs. Cardin. Imol. Bonifac. in Clem. quamuis, de appellat. Lap. allegat.* 24. vbi *Mandoſius* dicit eſſe communem, *Franch. in cap. ab eo, de appellat. in 6.* Solet tamen Vicar. Neapol. cui præſentatur appellatio, mandare ipſam intimari parti ad dicendum, an debeat admitti, ſi, vel non, & interim non cenſetur admittere appellationem. Item ſeruat, quòd quando appellatio non eſt admittenda, ſolet incipere à negatiua, dicens, non admiſit, niſi ſi, & in quantum, aliàs ab affirmatiua, ex dictis per *Franch. in c. ſæpè, 2. not. de appellat.* de qua Praxi facit etiam mentionem *Lucas Patus, de iudiciaria formula, lib. 5. nu.* 10. dicens illam parum operari *ex not. per Felin. in cap. cum contingat, nu.* 13. *de offic. delegat.*

8 Quartò notandum in Praxi, quòd Iudex à quo, poteſt, & debet non admittere appellationem notoriè friuolam, *tex. in cap. cum appellationib. de appellat. in 6.* latè *Lancellot. de attentatis limitat. in 6. capit.* 12. vbi infinitos cumulat; ſed id procedit, quando appellatio eſt notoriè friuola, aliàs in dubio eſt ei deferendum, nec appellatione pendente de-

9 bet fieri exequutio. *Gloſſ. in leg. qui reſtituere, §. fin. ff. de rei vendic. Iaſ. in leg. præſes, ff. de re iudic. Dec. in capit. cum ſit Romana, num. 8. de appellat. & in conſil.* 28. *num.* 2. *&* 83. *num.* 6. *Afflict. in conſtit. appellationum tempora, num.* 39. *Lancellottus vbi ſuprà*, qui adducit plures limitationes ad regulam, quòd appellatio friuola non eſt admittenda, inter quas iſta eſt notabilis, vt ſit admittenda poſt inhibitionem Iudicis ad quem, dicens ita fuiſſe in Rota deciſum, ne ſub clypeo inhibitionis iniuſtæ Iudices contemnant inhibitiones, & diu litigetur, an inhibitio ſit iuſta, vel non.

10 Quintò notandum, quòd Archie-

chiepiſcopus in ordinatorijs tenetur ſeruare Ritum Curiæ Metropolitanæ, in deciſorijs Ritum Curiæ Suffraganei, *Ant.in rub.de conſuetud. Felin. in capit. ſuper his, num. 13. verſ.& pro hac parte, de accuſ.*

11 Sextò notandum, quod poſt Conc. Trident. non poteſt appellari, niſi à definitiua, vel ab habente vim definitiuæ, aut ab interlocutoria continente grauamen irreparabile, *cap.20.ſeſſ.24.de refor. & cap.1. ſeſſ.13.de refor.* quæ autem dicantur ſententiæ habentes vim definitiuæ,
12 vide *Felin.in rub.de ſent. & re iud. & Roman.in rub.ff.eod.tit.* qui plures enumerant, & iuſta carceratio dicitur continere grauamen irreparabile, à quo poteſt appellari, etiam poſt decem dies, cum ſemper grauet. *Philippus late in capit. ex parte tua, de appellat.* & ita etiam fertur cenſuiſſe Sacra Congregat. &
13 nota, quòd quando appellatur ab interloquutoria, debet exprimi nominatim cauſa in appellatione, *cap. vt debitus honor, de appellat.* & non ſufficit exprimere per relationem ad acta, niſi dicatur prout in actis in tali loco, nempè in litis conteſt. vel quando præſumitur, vt ſi Iudex interloquatur aliquem eſſe torquendum, vel carcerandum, tunc non debet exprimi cauſa. Ita *not. Bald. in leg. minoribus, C. de his quibus, vt indignis. Philippus, & Præpoſ. late in dict. capit. vt debitus.*
14 in appellatione verò ab habente vim definitiuæ non requiritur expreſſio cauſæ, ſicut nec à definitiua, requiritur tamen, quando appellatur à definitiua, ſi appellatur à correctione, vel ab exequutione, vel quando fuit cauſa commiſſa ap-
15 pellatione remota, vel quando appellat tertius cuius intereſt, qui non auditur, niſi exprimat cauſam rationabilem, per quam iuſtum intereſſe prætendat, *l. à ſententia, ff. eodem tit. ita latè, & not. Franch. in d.c. vt debitus.* Notandum eſt referri, Sacram Congregat. cenſuiſſe, quòd Concil. Trident. in *d. cap.20.* non prohibet appellationem in cauſis, in quibus Epiſcopi procedunt tamquam Apoſtolicæ Sedis delegati, ex Concil. nec etiam ſtatuit aliquid, an cauſa ſit remittenda ad Iudicem à quo, vel non.... ne, ſed id relinquit diſpoſitioni iuris communis.

16 Septimò notandum in Praxi, quòd Iudex ad quem, poteſt confirmare ſententiam Iudicis à quo, ex quauis cauſa nullam, etiam ex defectu iuriſdictionis. *Alex. not. in conſil. 111. vol.5. Achil. de Graſſis deciſ. 4. de ſent. & re iud.*

17 Octauò notandum, quòd Curia Neapol. non ſolet admittere appellationem à tortura, quamuis contineat præiudicium irreparabile, quod videtur contra ius, *ff. de appellat. recip.* Concil. Trid. *dict. cap. 1. ſeſſ. 13.* Sed Curia Archiep. ipſam non admittit, tamquam friuolam, quod facere poteſt iuxta ſupradicta, & latiſſimè tradita per *Proſper. Farinacium quæſt. 38. num. 23.* & quamuis cognitio, an appellatio ſit calumnioſa, vel non, ſpectet ad Iudicem ad quem; tamen cognitio, an appellationi ſit deferendum, vel non, ſpectat ad Iudicem à quo. *Franch. in capit. conſtitutus, num. 19. & capit. de Priore, de appellation. Farinacius vbi ſuprà,* qui

teſtatur de communi; numquam enim Curia Archiepiſcopalis procedit ad torturam, niſi manifeſta adſint indicia contra reum, cum in ea ſemper adſint Iudices peritiſſimi, & integerrimi, quales hodie ſunt Curtius Palumbus Vicar. generalis, Horatius Venetia, & Stephanus Quaranta, Canonici Metropolit. Eccleſ. Neap. qui ob iuſtitiæ zelum, integritatem, ſingularem probitatem, eximiam doctrinam, nec non cæteras virtutes, quibus clarere dignoſcuntur, ſumma cum prudentia, exactaque diligentia iudicis officium exequuntur. Et vt obiter aliqua de clericorum tortura dicamus, ſciendum, quòd iuxta opinionem *Abbatis antiqui in cap. 1. de depoſito*; qui eſt communiter re-
18 ceptus, clericus non poteſt torqueri, niſi ſit infamatus de delicto, de quo inquiritur, quamuis contra ipſum adſint alia indicia; ſed in contrarium ſe habere praxim, dicunt *Boſſius de indicijs, num. 103. Clarus in §. fin. quæſt. 64.* & ita ſeruatur in Cur. Neapol. quòd non requiritur diffamatio, ſi adſunt alia indicia ad torturam. Sciendum præterea, quòd iuxta *Abbatem in capit. cum in contemplatione, num. 6. de regul. iur.* tortura non debet eſſe ita ſeuera in clericis, ſicut in laicis, vnde non debent ſecundum ipſum ſupponi equuleis, vel fidiculis, ſeu corrigiatis; & Curia Archiepiſcopalis clericis infert tormentum funis abſque paruis funiculis, & quando delictum eſt atrox, ſolet mandare quaſſari funem, vel affici aliquibus tractibus chordæ, aut appendi aliquod onus in pedibus, & abhorret noua genera tormentorum; reprehenduntur enim Iudi-
19 ces, qui exquirunt noua genera tormentorum. *Anton. Gomeſius lib. 3. variar. reſolut. cap. 13. num. 15. Pegna in 3. par. Director. ſuper q. 6.*

20 Vltimò notandum in Praxi, quòd à ſententia deſertionis appellationis poteſt appellari. *Bart. in leg. 2. C. de Epiſc. audient. Philippus in cap. ex ratione, num. 80. de appellat.*

21 Verum ad euitandos circuitus, *Angel. in leg. ſi contra, C. de appell.* dat cautelam, quòd quando qui obtinuit ſententiam, deprehendit, quòd appellatio eſt deſerta, modus eſt, vt adeat Iudicem à quo, ad quem ſpectat exequutio, & petat, vt ſententiam exequatur; & ſi appellans compareat, & opponat de pendentia appellationis, duplicabitur, non eſſe appellatum, vel non formiter, aut appellationem deſertam: Iudex à quo, de iſto incidenti ſe informabit; & conſtito de non appellatione, vel deſertione, non declarabit appellationem deſertam; ſed ſuam ſententiam exequetur abſque alio decreto. Idem tenet *Franch. in dict. capit. ex ratione, num. 99.* qui dat cautelam in contrarium, quòd appellans adeat Iudicem ad quem, & petat inhiberi Iudici à quo, proſequatur appellationem coram ipſo Iudice ad quem; & ſi opponatur de deſertione, replicetur de impedimentis, & petatur in integrum reſtitutio, tunc Iudex ad quem poterit cognoſcere, & pronunciare appellationem non eſſe deſertam, & reuocare per viam attentati exequutionem factam per Iudicem à quo.

Num. 16. Quæritur, an Archiepiſcopus, ad quem fuit appellatum,
21 poſſit confirmare ſententiam Iudicis à quo, quando appellatio fuit deſerta ob non proſecutionem, & videtur quod non, *ex Clem. ſi appellationem, de app.* vbi appellatione deſerta impeditur proſecutio appellationis; & ibi dicit *gloſ.* quod ſententia confirmationis erit poſteà lata à non ſuo Iudice. Stylus Rotæ Romanæ eſt in contrarius, quòd Iudex ad quem, poteſt confirmare ſententiam Iudicis à quo, appellatione deſerta: de quo ſtylo teſtatur *Vitalinus in d. Clem. ſi appellatione*, quamuis ipſe teneat contra ſtylum, quem ſtylum defendit *Sarnenſis in Reg. de trienn. q. 54.* & ita fuit deciſum in vna Seguntina Canonicatus 11. Octobris 1562. coram Robuſterio, & habetur *deciſ. 14. de app. in nou.* Verum circumſcripto ſtylo verior opinio eſt, quod aut eſt certum tempora inſtantiæ fore lapſa, & tunc non poterit pronunciare, aut eſt dubium, an appellatio ſit deſerta, & eſt reuocatum in dubiũ coram Iudice appellationis, & tunc poterit pronunciare. Ita *Bald. in l. eos, C. de appell. additio ad deciſ. Rotæ 14. de appell.* vbi dicit, quod ex ſolo curſu temporis non conſtat, niſi biennium ſit elapſum, nam ante biennium poterunt interuenire impedimenta, quorum probatio, vel reprobatio in facto conſiſtit, & ideo dubium eſt. Idem tenet *Franc. in capit. ex ratione, num. 29. de appell.* qui ſequitur *Imolam* procedit itaque opinio *Gloſſ. leg. eos*, quando ex actis conſtat appellationem eſſe deſertam.

SVMMARIVM.

1 *Corpora, & reliquiæ Sanctorum, an poſſint de loco ad locum transferri.*
2 *Corpora aliquorum ſociorum Sancti Ianuarij ſunt condita ſub altari maiori Eccleſiæ Cathed. Neap.*
3 *Corpora defunctorum quando poſſint transferri.*
4 *Reliquiæ Eccleſiæ an poſſint ab Epiſcopo, vel Rectore Eccleſiæ alijs concedi, vel donari abſque licentia Papæ.*
5 *Reliquias ſurripientes committunt ſacrilegium.*
6 *Reliquias in Proceſſionibus debent portare Diaconi.*

De corporibus Sanctorum, quando poſſint transferri de loco ad locum. Cap. LXXI.

1 Dicit *text. in c. corpora, de conſecr. diſt. 1.* corpora Sanctorum de loco ad locum nullus transferre præſumat ſine conſilio Principis, id eſt, Papæ, vel Epiſcopi, & ſanctæ Synodi, id eſt canonicorum, vt ibi declarat *Archidiac.* qui *text.* intelligitur de corporibus Sanctorum, traditis perpetuæ ſepulturæ, & tunc neque de loco ad locum intus eandem Eccleſiam poſſunt transferri, ſine prædicta auctoritate, vt tenet *Nauarr. conſ. 9. de ſepultur.* alia verò corpora Sanctorum, non tradita perpetuæ ſepulturæ, aut reliquiæ alicuius ſancti, quæ aſſeruantur in capſulis, & deferuntur in proceſſionibus, non ſubiacent diſpoſitioni *d. c. corpora, Gloſſ. & Doct.* ibi, *Sil. in verb. reliquiæ, & Nauarr.* in loco citato, &

ſic anno 1597. Illuſtriſs. & Reuerendiſs. Archiep. ex iuſta cauſa accommodandi Eccleſiam, tranſtulit altare maius Eccleſiæ Metropolit. Neapol. quod erat ſitum quaſi in medio cupulæ, prope parietem dictæ cupulæ, in quo altari aderant, & inſunt corpora aliquorum Sanctorum, ſociorum Beati Ianuarij huius Ciuit. Patroni, & Protectoris. Sic etiam corpora aliorum defunctorum tradita perpetuæ ſepulturæ non ſunt transferenda de loco ad locum, ſine licentia ſuperioris, & ex iuſta cauſa ruinæ, vel alia, *leg. 1. leg. humanum, C. de relig. & ſumpt. funer.* niſi fuiſſent depoſita in aliquo loco, tunc poſſunt alio exportari, *leg. ſi nec dum, C. eod.* & ita hodie ſeruatur;

2

3

4 Quæritur, An Epiſcopus, vel Rector Eccleſiæ poſſint alijs concedere, vel donare reliquias ſuæ Eccleſiæ abſque licentia Summi Pontificis, & videtur quod ſic ex *cap. Corpora Sanctorum, de conſ. diſt. 1.* vbi dicitur, corpora Sanctorum poſſe de loco ad locum transferri de licentia Epiſcopi, & *Cardinalis de Turrecrem. in dict. capit. corpora*, in ſpecie ſequendo *Vgonem* dicit, per illum textum non prohiberi, quod reliquiæ aliquæ, quæ ſunt in Eccleſia, non poſſint concedi alicui ſine conſenſu Papæ, vel Epiſcopi; ſed tantum prohiberi, quod corpora Sanctorum, quæ in aliqua Eccleſia tamquam ſepulturæ perpetuæ tradita ſunt, ſine conſenſu Papæ, aut Epiſcopi non transferantur ad alium locum: & ſic videtur quod Epiſcopus, & Rector poſſint alijs particulas reliquiarum concedere, quando non ſunt traditæ perpetuæ ſepulturæ ſine licentia Papæ, & quando ſunt traditæ, de licentia Epiſcopi. In contrarium facit, quod Epiſcopus ſine auctoritate Summi Pontificis prædia Eccleſiæ, & omnia mobilia pretioſa alienare non poteſt, *extrauag. Pauli II. de reb. Eccl. non alien.* multo minus videtur poſſe alienare reliquias Sanctorum, quæ ſunt res Eccleſiæ pretioſiſſimæ, per quas, vt dicit ſacroſanctum Concil. Trident. de Inuocatione, Veneratione, & Reliquijs Sanctorum, multa beneficia à Deo hominibus præſtantur, & ſacrilegium committunt, qui reliquias Sanctorum furantur, niſi quando illas ſurripiunt à locis Saracenorum, vt dicunt *Archid. & Turrecrem. in dict. capit. Corpora*; &

6 vaſa, in quibus reliquiæ portantur, dicuntur ſacra, quæ à Diacono ſaltem in proceſſionibus deferri debent, vt dicit *Gloſ. notab. in capit. non liceat, diſt. 23.* & in magna veneratione habendas eſſe, & alijs non extra capſam oſtendendas eſſe, nec paſſim; ſtatuerunt canones *capit. 2. de Reliq. & Vener. Sanctorum*; videtur itaque abſurdum, poſſe ad libitum alijs concedi reliquias, quas canones in ſumma veneratione habendas eſſe ſtatuerunt. Et hæc eſt veritas, quod requiritur licentia Papæ, & ita ſeruatur de ſtylo Curiæ Romanæ, & Sanctiſſimus Pontifex Paulus V. qui hodie feliciter regit Eccleſiam, quando concedit licentias extrahendi particulas reliquiarum à diœceſibus Epiſcoporum, ponit clauſulam, dummodo non extrahantur particulę de Reliquijs inſigniori-

tibus,

ribus, nec de muro clauſis, & cum conſenſu Epiſcopi. Caueat igitur Epiſcopus, vel Rector, ne ſine tali licentia alijs reliquias concedat: non obſtat *cap. Corpora*; vbi ſufficit licentia Epiſcopi, etiam quando corpora ſunt tradita perpetuæ ſepulturę, quia procedit de Iure antiquo ante extrauagantem Pauli II. in qua prohibetur alienatio mobilium pretioſorum inconſulto Romano Pontifice; nam ante illam poterant etiam aliæ res Eccleſiæ alienari auctoritate Epiſcopi, *capit. ſine exceptione*, 12. *q*. 2.

SVMMARIVM.

1 *Oblationes factæ Imagini alicuius Sancti, depictæ in pariete domus priuati, cui debeantur.*

2 *Imago Sancti, depicta in pariete domus priuatæ perſonæ, quando deſtrui poſſit de ordine Epiſcopi, vel ſine.*

3 *Oblationes factæ capellæ, an debeantur Rectori Eccleſiæ, vel beneficiato.*

4 *Legatum factum capellæ confraternitatis Corporis Chriſti, cui debeatur.*

5 *Legatum factum Sanctis, an debeatur Eccleſijs illis dedicatis, vel Eccleſijs, in quibus ſunt recondita corpora Sanctorum.*

6 *Legatum factum canonicis, cui debeatur.*

7 *Epiſcopus, ſi celebrat Miſſam in parochia, cui debeantur oblationes.*

8 *Oblationes factæ in conſecratione Eccleſiæ, cui debeantur.*

9 *Oblationes quæ fiunt in conſecratione Epiſcopi, cui debeantur.*

10 *Oblationes debitæ Rectori in die Dominico, & Epiſcopo in feſtiuitate Sancti, cui debeantur, ſi feſtum occurrat in Dominico.*

11 *Oblationes, quę fiunt in Miſſa de ſponſo, quæ celebratur à parocho in aliena parochia, cui debeantur.*

12 *Purificatio mulierum poſt partum, benedictio ouorum, & domorum, ad quem ſpectet.*

13 *Oblationes, quæ fiunt in Iubilæo, vel Anno Sancto in Eccleſia Cathedrali, an pertineant ad Epiſcopum, vel ad Archipresbyterum, qui exercet curam animarum.*

14 *Legatum factum monaſterio intelligitur de monaſterio patriæ teſtatoris.*

15 *Legatum factum Eccleſiæ, ſi ſunt plures in Ciuitate, debetur pauperiori, & in dubio monaſterio monialium.*

16 *Legatum factum Canonicis ducentorum aureorum pro celebratione Miſſarum, an poſſit diuidi ſtatim inter Canonicos, vel ſit conuertendum in annuos redditus, vt in perpetuum celebrentur Miſſæ, & anniuerſaria.*

De oblationibus latè. Cap. LXXII.

DE oblationibus, quæ fiunt à fidelibus Eccleſijs, & alijs locis, ſolet dubitari; de quibus aliqua
1 ſuccinctè dicemus. Et primò ſolet dubitari, cui quærantur oblationes, factæ alicui imagini depictæ in pariete domus alicuius perſonæ priuatæ? & magis communis opi-
2 nio eſt, quod non domino domus, nec Eccleſiæ Cathedrali, ſed debeātur Eccleſiæ parochiali, in cuius parochia ſitus eſt paries, & *Anton. Abb. Imol. in capit. paſtoralis de his, quæ fiunt à Prælatis ſine conſenſ. Ca-*

*pit. Marian. Socin.de oblation.libel.*18. *quæſt.*6. vbi teſtatur de communi, facit *dict. capit. paſtoralis, & capit. quoniam, de decimis*; in quibus iuribus patet, quòd parochus habet fundatam intentionem ſuper oblationibus, quæ fiunt intra parochiam. Dicit etiam eſſe communem *Troilus Maluet. de oblationib. in* 4. *dubio, colum.* 6. niſi offerens obtuliſſet contemplatione domini domus, puta ſi talis eſſet pauper, vel tales oblationes in Pios vſus conuertebat, tunc illius domini efficerentur oblationes. Idem ſi ex tacita voluntate, vt ſi offerens ſciebat dominum domus ex conſuetudine conuertere oblationes in ſuas neceſſitates, vel in pios vſus. Nec obſtat, *capit. hanc conſuetudinem*, 11. *q.* 1. quia loquitur de oblatis in Eccleſia, non in loco profano: quod ſi daretur ignorantia in offerente, vel non poſſet apparere de voluntate offerentis, tunc non acquirerentur domino domus. Ita *Marian. Socin. vbi ſuprà*, & dicit *Angel. in leg. in rem, §. Item quæcumque, ff. de rei vendic. & in ſua diſput. incip. In refulgenti deliciarum Palatio*. Quod ſi imagini donaretur pes, aut brachium, quod illi deficiebat, tunc eſt domini illius domus, quia corpus principale trahit ad ſe illam partem, vt in *dict. §. Item quæcumque*. Refert *Felin. in capit. dilectus, de offic. Ordin.* Sed an poſſit Epiſcopus compellere dominum domus, vt deſtruat Imaginem? eſt dicendum, quòd non, cum in ſeptima Synodo fuerit ſtatutum, imagines Sanctorum poſſe detineri in priuatis domibus, & vijs publicis, vt refert *Simãc. de Catbol. inſtit. tit.* 33. *de Imaginibus*; quòd ſi populus abuteretur dicta Imagine, vel eſſet periculum idololatriæ, poſſet Epiſcopus illam deſtrui facere, idque ſine ſcandalo populi, & offenſione Sanctorum faciendum eſt. *Simanc. vbi ſuprà not.* dominus verò domus poſſet Imaginem delere, frangere, & abradere. *Soc. d. cap.* 18. quòd intelligo, dummodo non fiat in contemptum, & ſine populi ſcandalo, ex reg. quod nihil cum ſcandalo fieri debet, *cap. nihil*, vbi late *Felin. de præſcript.*

3 Secundò quæritur, cui debeantur oblationes factæ, capellæ exiſtenti in aliqua Eccleſia, Rectori ne Eccleſiæ, an Capellano beneficiato dictæ capellæ, & veritas eſt, quod debentur Rectori, non beneficiato altaris, ſiue Capellæ, niſi relinquantur intuitu ipſius altaris. In dubio autem oblationes, quæ fiunt in aliquo altari, præſumuntur fieri intuitu Eccleſiæ. Ita *Abb. in cap.* 2. *de ſucceſſion. ab inteſt. Marian. Socin. dict. libell.* 18. *q. fin. Felin. in dict. cap. dilectus*; & ex coniecturis percipi poteſt, cuius intuitu fiant oblationes: nam ſi in ipſo altari adeſſet Imago alicuius Sancti, vel titulus Sancti, cuius intuitu fierent oblationes, debentur altari, non rectori Eccleſiæ. *Felin. vbi ſuprà*.

4 Tertiò quæritur, cui debeatur legatum factum capellæ, in qua eſt confraternitas corporis Chriſti? hanc quæſtionem ponit *Durandus, de arte teſtandi tit.* 6. *cautel.* 7. dicens, quòd legatum debetur Eccleſiæ, & ſic rectori, non confraternitati; niſi teſtator exprimat confraternitatem, *ad not. per Doct. in leg. ſtatuæ*,

tuæ, ff. de vſufructu, quod videtur verum, niſi appareat ex coniecturis offerentem voluiſſe offerre confraternitati, vt quia confratres tradunt matrimonio puellas, vel faciunt alia opera pietatis.

5 Quartò quæritur, cui debeatur legatum factum Eccleſiæ, quæ non reperitur in diœceſi? & deberi Eccleſiæ Cathedralis, dicunt *Lap. alleg. 18. Felin. in d. cap. dilectus*.

6 Quintò quæritur, cui debeatur legatum factum aliquibus Sanctis, Eccleſijs illis dedicatis, ſub eorum inuocatione; vel Eccleſijs, in quibus ſunt recondita corpora dictorum Sanctorum? & deberi Eccleſijs illis dedicatis, licet alibi ſint corpora, niſi in ciuitate non adeſſent Eccleſiæ ſub inuocatione ipſorum, tenet *Afflict. deciſ.* 244.

7 Sextò quæritur, cui debeatur legatum factum Canonicis? & deberi ipſis Canonicis, non Eccleſiæ, dicit *Gloß. in cap. 12. quæſt. 2. Antonius Abbas in cap. requiſiſti, de teſtam. Socin.* qui dicit eſſe communem *in l. 2. ff. de rebus dubijs. Couar. dicto cap. requiſiſti, num.* 10. quòd ſi fiat ab extraneo alicui Canonico, debetur illi ſoli, iuxta omnes ſupradictos, & legatum factum Canonicis eſt diuidendum inter eos eo pacto, quo cætera ipſius Capituli bona diuidi ſolent, vt plus vni, quàm alteri detur, iuxta ſolitum. *Imol. in dict. cap.* & de legato facto Canonicis non debetur quarta Epiſcopo. *Couarr. vbi ſupra*.

8 Septimò quæritur, ſi Epiſcopus celebrauerit Miſſam in parochia, in qua Miſſa fiant oblationes, cui debeantur? *Marian. d. lib. 18. quæſt. fin.* dicit, quòd licet oblationes, quæ fiunt in parochia, vel intra parochiam alicuius, etiam in Miſſa, ſint parochi; tamen fallit, quando celebraret in parochia Epiſcopus; nam tota ſua diœceſis intelligitur eius parochia, *cap. 1. de raptor.* ita concludit ex *Oſtienſ. de parochijs, §. in quibus, verſic. quid ergo ſi Epiſcopus*, vbi *Oſtienſ.* limitat, quando conſuetudo eſſet in contrarium, vel niſi Epiſcopus in vno loco nimis longam traheret moram, & nimis frequenter celebraret. Idem putat *Oſtienſ.* in Archiepiſcopo celebrante Miſſam, dum viſitat prouinciam, ſequitur *Marian. vbi ſup.* concludens etiam
10 oblationes factas in conſecratione Eccleſiæ pertinere ad ipſum Epiſcopum, *ex cap. peti.* 18. *quæſt.* 3. Idem dicit de oblationibus factis in conſecratione Epiſcopi, vt debeant eſſe Epiſcopi, non aſſiſtentis.

11 Octauò quæritur, pone, quòd conſuetudine, vel ſtatuto, oblationes, quæ fiunt die Dominico, debeant eſſe Prælati, & in feſto principali debeant eſſe Epiſcopi, ſi feſtum principale occurrit in die Dominica, cuius debeant eſſe oblationes? *Bald. in l. 3. ff. de tutel.* dicit, quod oblationes, quæ fuerunt factæ contemplatione Dominicæ, cedunt Prælato, aliæ cedunt Epiſcopo. Sequitur *Marian. dicta quæſt. fin.* qui dicit, oblationes factas ab alienis parochianis, cenſeri factas, ratione feſtiuitatis, à proprijs parochianis, eſſe dubium cuius cõtemplatione fiant,
12 ſed eas eſſe diuidendas. Et ex his poteſt reſolui alia quæſtio, quod oblationes, quæ fiunt in Miſſa de ſponſo, quæ celebratur à parocho in aliena

aliena parochia, debent eſſe celebrantis, cum eius contemplatione dentur.

Et ex dictis *in princip. huius capit.* quod parochus habet fundatam intentionem ſuper omnibus oblationibus, quæ fiunt intra parochiam, videtur dicendum, quòd licet purificatio poſt partum non ſit actus neceſſitatis, ſed deuotionis, *cap. vnico, de purific. poſt partum,* & proinde videtur, quòd ab omnibus ſacerdotibus, etiam Regularibus, expleri poſſit; tamen quia in ea fit quædam oblatio candelæ in honorem oblationis factæ per B. Virginem, turturum, vel columbarum; ſuper quibus oblationibus parochus habet intentionem fundatam, quòd ad ipſum ſolum, non ad alios ſacerdotes ſpectet purificare mulieres poſt partum; & abſurdum eſſet, quòd in vna Eccleſia fieret purificatio, in alia oblatio, ſeu alteri ſacerdoti; non enim perficeretur ille actus deuotionis purificationis. Item benedictio nuptiarum eſt de conſilio, *cap. 1. ſeſſ. 24. de reform. matrim. Concil. Trid.* vt probat *Nauar. cap. 22. num. 83.* & tamen à proprio parocho fieri debet, *dict. cap. 1.* Idem videtur dicendum de benedictione ouorum, & tanto magis domorum, cum fiat extra Eccleſiam in parochia, in qua non poſſunt ſe intromittere regulares; ſed habenda eſt ratio conſuetudinis legitimè introductæ, iuxta *cap. fin. de conſuetud.*

13 Quæritur de oblationibus, quæ fiunt in Iubilæo, vel anno ſancto, ſeu Iubilæi in Eccleſia Cathedrali, an pertineant ad Epiſcopum, vel Archipresbyterum, qui exercet curam animarum. Hæc quæſtio fuit diſcuſſa in Rota Romana, in vna Beneuentana Spolij, 2. Decembris, 1585. coram Orano, & fuit deciſum, oblationes factas anno Iubilæi ſpectare ad Archipresbyterum Eccleſiæ Cathedralis Beneuentanæ, non ad Archiepiſcopum: quoniam cum Archipresbyter habet curam animarum, & adminiſtrationem ſacramentorum, habet conſequenter in omnibus oblationibus de iure communi fundatam intentionem, *cap. cum in tua, cap. dudum, cap. quoniam, de decimis, cap. Paſtoralis*, vbi omnes de his, quæ fiunt à Prælatis: idque priuatiuè ad Epiſcopum. *Abbas in cap. quoniam, 1. not. de decim. & in cap. 1. in fin. de ſucceſſ. ab inteſt. Maluet. de oblat. 4. dub. num. 401. Ferrer. conſil. 143. num. 4. in fine*, fuit etiam dictum in eadem cauſa, die 19. Iunij, 1587. ad Archipresbyterum ſpectare impenſas pro hominibus, & quod poſſit Archiepiſcopus augere ſummam luminum rationabiliter, iuxta temporum qualitatem, & Archipresbyter teneatur, dummodo poſſit deducto victu.

Item notandum, quod quamuis legatum factum Canonicis, vt dicitur in Praxi, cenſeatur factum non intuitu Eccleſiæ, tamen intelligitur relictum Collegio, ſiue Capitulo, non autem ſingulis perſonis. Ita tenet *Cardin. in cap. requiſiſti, de teſtam.* quæ inueſtigatio eſt vtilis: nam ſi ſingulis intelligatur relictum, inter Canonicos æqualiter diuidi debet; ſi autem Collegio, eo modo diuiditur, quo reliqua ipſius Collegij bona diuiduntur, vt plus vni Canonico, quam alteri tribuatur, ſecundum ſtatu-

ſtatuta, & conſuetudinem Eccleſiæ. *Imola, & Conar. in d. cap. requiſiſti*, & hanc eſſe veriorem opinionem tradit *Illuſtriſs. Card. Mantica de coniect. vltim. volunt. lib. 8. tit. 21.*

14 Item relictum monaſterio ſimpliciter, intelligitur de monaſterio patriæ ipſius teſtatoris. *Pariſ. conſil. 24. num. 4. vol. 3.*

15 Item relictum Eccleſiæ, ſi plures ſint Eccleſiæ in Ciuitate ipſius teſtatoris, debetur pauperiori, *§. ſi quis in nomine, in auth. de Eccleſ. titul.* Ex quo ſequitur, quod in dubio magis intelligitur relictum monaſterio Monialium, quam Monachorum, quoniam maſculi poſſunt melius ſibi proſpicere, & ideo monaſterium Monialium cenſetur pauperius, *argum. l. quiſquis, §. ad filias, C. ad leg. Iul. maieſt.* & dicit *Cyn. in l. cum multæ, C. de donat. ante nupt.* & magis monaſterio mendicantium, quam non mendicantium. *Ioan. Andr. in cap. 1 de teſtam. in 6.* ſed prædicta procedunt, niſi coniecturæ eſſent in contrarium; vt ſi parochus Eccleſiæ Sancti Petri relinquat centum Eccleſiæ Sancti Petri, nam debetur Parochiali, licet in Ciuitate ſint aliæ eiuſdem nominis. *Abb. in cap. indicante, de teſtam. latè Illuſtriſs. Mantica, dicto tract. vbi ſupra tit. 6.* qui alia ponit circa hanc materiam.

16 Sed caſus notabilis eſt, de quo ſæpe vidi hæſitari, ſi fiat legatum Canonicis Eccleſiæ ducentorum aureorum, vel alterius magnæ quantitatis pro Miſſis celebrandis pro anima defuncti, an intelligatur, quod dicti aurei conuertantur in redditus, & in perpetuum celebrentur Miſſæ, & anniuerſaria pro anima defuncti, iuxta quantitatem redditluum, vel poſſint ſtatim Canonici poſt mortem teſtatoris diuidere inter ſe dictos aureos, & celebrare Miſſas iuxta eleemoſynas ſolitas dari pro celebratione Miſſarum, &c. cenſeo, dictam pecuniam legatam eſſe conuertendam in annuos redditus, niſi ex coniecturis aliud appareret, quoniam quando teſtatoris voluntas eſt ambigua, & reſpicit pietatem, benignior interpretatio, & magis veriſimilis ſequenda eſt, ac illud, quod credibile eſt teſtatorem cogitaſſe, *l. in teſtamentis, la prima, ff. de condit. & demonſtr. leg. cum in teſtamento, ff. de rebus dubijs*, latè tradit *Illuſtriſſimus Cardin. Mantica dicto tract. lib. 3. titul. 2.* & magis vtile eſt teſtatori, quod in perpetuum celebrentur Miſſæ, maximè accedente conſuetudine generali, quod non ſolet legari magna quantitas, niſi pro anniuerſarijs perpetuis, ſecus autem ſi eſſet modica quantitas, vel ſi fieret legatum ab aliquo Principe, vel alia perſona valde diuite, qui ſolent legare annuos redditus pro anniuerſarijs perpetuis, & vltra eos aliquam magnam quantitatem, centum, vel ducentorum aureorum pro Miſſis celebrandis ſtatim poſt eorum mortem: nam ſecundum conſuetudinem regionis interpretatur voluntas teſtatoris, *l. ſi ſeruus plurium, §. fin. ff. de legat. primo, l. cum delanionis, §. item cacabos, & ibi gloſ. ff. de fundo inſtructo, cum alijs*, & fideicommiſſum recipit interpretationem à conſuetudine patriæ, vt intelligatur eo modo, quo relinqui conſueuit. Tradit *Pariſius conſil. 7. num. 40. & conſil. 50. num. 41.*

num.41.volum.3.latè Cardin.Mantica dicto tract.lib.6.tit.8.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius Epiſcopi, an teneatur dare ſindicatum.*

2 *Moyſes non redarguit Aaron coram populo propter dignitatem Eccleſiaſticam.*

3 *Epiſcopus quando viſitat monaſteria, non debet introducere laicos.*

4 *Generalis ordinis, vel alia eminens perſona, ſindicari non debet.*

De Vicario Epiſcopi an teneatur dare ſindicatum. Cap. LXXIII.

1 AN Vicarius Epiſcopi teneatur dare ſindicatum? & videtur, quòd ſic, *ex l. vnica, C. vt omnes Iudices, tàm ciuiles, quàm criminales.* In contrarium ſe habet conſuetudo, & ita expreſsè declarauit Greg. XIII. in quadam bulla, anno 1578. directa Clero, & Communitati Tarentinæ, ſiquidem cum Communitas, & Clerus prætenderent Vicarios Archiepiſcopi eſſe obnoxios ſindicatui, Greg. XIII. reſpondit his verbis, *Statuimus, & mandamus, quòd Vicarij, & officiales, ſiue generales, ſiue particulares, etiam foranei nuncupati, per eundem Archiepiſcopum, ſiue eius pro tempore ſucceſſores in dicta Eccleſia Tarentina, ſiue eius diœceſi deputati, vel deputandi, ad aliquem ſindicatum nullo modo teneantur, aut eidem, ſub quouis prætextu ſint obnoxij;* & hæc bulla reperitur impreſſa *in lib. de antiq. Tarentin. in fin. fol. 222.* De Vicario Capituli ſede vacante, dicit Concilium Tridentinum *cap. 16. ſeſſ. 24. de reform.* quod tenetur reddere rationem adminiſtrationis nouo Epiſcopo.

Notāda eſt bulla Gregorij XIII. qua Vicarij non tenentur ad ſindicatum, quoniam alibi reperiebatur diſpoſitum contrarium, vt in conſtitutione Regni Hiſpaniæ *lib.3.tit. 7.leg. quam defendit Azeuedus;* ſed ipſe fortè non vidit præfatam conſtitutionem, Iure optimo fultam propter dignitatem Vicariorum, qui coruſcant radijs dignitatis Epiſcoporum, & propter dignitatem Eccleſiaſticam: etenim perſonæ qualitas operatur, vt præſumptio ſit, iuſtè iudicaturos, *text. notat. in l.1. circa med. ff. de officio præfecti prætorio,* tradit notabiliter *Bart. in l. ambitioſa, num.27. ff. de decretis ab Ordinario faciendis;* maximè attenta appellatione, & reuera ſindicatus tenderet in magnum dedecus perſonarum Eccleſiaſticarum, quibus laici ſolent eſſe valdè infeſti, *cap. laicos, 2. quæſt.*
2 *6.* Vnde legitur de Moyſe, quod Aaron propter peccatum vituli publicè coram populo non redarguit, vt Doctores conſiderant, propter dignitatem Eccleſiaſticam. Eſſet planè exemplo Cham, detegere verenda patris, & maledictionem incurrere, vt dicit *text. in cap. ſententia, 2. quæſt.7.* & in tota illa quæſtione prohibentur laici accuſare clericos propter frequens odium diſcolo-
3 rum erga illos, & ob eandem cauſam non poteſt Epiſcopus laicos introducere, quando viſitat monaſteria, ad correctionem faciendam, vt dicit *gloſſ. in cap. vt iuxta, de offic. Ordin.* & ſupra fuit dictum *cap.21.* non poſſe Prælatum in viſitatione proponere

ponere edictum, vt quicumque aliquid ſcit contra Rectorem Eccleſiæ, denunciet, ex eadem ratione pro conſeruanda fama Clericorum, eſſet planè in ſindicatu eos conſtituere tanquam ſignum ad ſagittam. Sancta itaque, & iuſta eſt conſtitutio Gregorij XIII. Pariter Generalem ordinis, & alios in eminenti dignitate conſtitutos non debere ſindicari, probat *Cephal. conſil. 39.* & hæc nota.

4

SVMMARIVM.

1 *Nuptiæ ſecundæ quando poſſint benedici, & quid Neapoli ſeruetur.*

2 *Conſuetudo valida in Sacramentalibus.*

3 *Nuptiæ ſecundæ benedicuntur, quando alias non fuerunt benedictæ.*

4 *Benedictio ſecundarum nuptiarum eſt prohibita, etiam ſi non fiat viuente prima coniuge.*

5 *Benedicens ſecundas nuptias punitur arbitrio Iudicis.*

De ſecundis nuptijs, quando poſſunt benedici. Cap. LXXIV.

1 Dicit *text. in cap. vir autem, de ſecund. nupt.* quòd ſecundæ nuptiæ non ſunt benedicendæ, etiam ſi vnus coniugum fuerit primo loco benedictus, quem text. *Panorm.* intelligit, etiam ſi viduus ducat virginem, *S. Thom. in 4. diſt. 42. quæſt. 3. in fin.* dicit, quod poſſunt benedici, quando ducitur virgo, alias non, ſequitur *Sil. in verbo, nupt. 1. Gloſ. in dict. cap. vir autem*, dicit, quòd ſtante conſuetudine, quando ducitur virgo, poſſunt benedici, ſequitur *Nauar. in cap. 22. num. 83.* qui intelligit opinionem *D. Thom.* procedere ſtante conſuetudine, quæ poteſt inducere, vt benedicantur nuptiæ; etiam quando vidua ducit virginem, vel viduus viduam. Neapoli ſeruatur, quòd quando mulier tantum eſt

2 virgo, iteratur benedictio omnium; conſuetudo enim valet in Sacramentalibus, vt firmat *Nauar. vbi ſupra, per cap. de trinacr. iuncta Gloſ. & DD. de conſecr. diſt. 4. & cap. 2. de tempor. ordin.* Sed quid ſi omnes ſint vidui, ſed non fuerunt alias benedicti, poſſunt de nouo benedici? *d. cto cap. vir autem à contrario ſenſu. Nauar. vbi ſupra.* Neapolim ſi vidua non fuit benedicta, iteratur benedictio omnium; ſecus ſi vir tantum.

Animaduertendum, quod *Ioannes Andr.* ex pœna graui ſuſpenſionis ab officio, & beneficio, & adeundi Sedem Apoſtolicam impoſitam *in cap. 1. de ſecund. nupt.* contra Sacer-

4 dotem benedicentem ſecundas nuptias, arbitratus fuit, illum textum procedere, cum viuente prima vxore ſacerdos benedicit ſecundas nuptias in odium dicti criminis: & eius opinionem ſequitur *lex Regia Hiſpaniæ, par. 4. tit. 12. l.* in qua dicitur, poſſe ſemper benedici ſecundas nuptias, tertias, & quartas, ac vlteriores, & affertur ratio, quia iſtæ benedictiones non ſunt ſacramenta, ſed potius orationes, quæ dicuntur ſuper ſponſos, & propterea cum non ſint ſacramenta, nulla videtur fieri iniuria, cum non reiteretur Sacramentum. Nihilominus in contrarium eſt *textus in cap. vir autem, eodem titul.* dum dicit, cum alia vice benedicti ſint, & commu-

nis

nis opinio Canoniſtarum, & Theologorum eſt in contrarium, à quibus non eſt recedendum: eſt tamen attendenda conſuetudo, vt dicitur in Praxi. Verum circa pœnam impoſitam *in dicto cap.* 1. ſuſpenſionis
5 ab officio, & beneficio, notandum, quod non infligitur ipſo facto, vt ibi notat *Oſtienſ.* & non eſt ſemper benedicens mittendus ad Sedem Apoſtolicam, vt dicit *Abb.* qui tenet pœnam *d. cap.* eſſe arbitrariam, attentis circumſtantijs, & conſuetudine loci: ſequitur *Menoch. de arbitr. caſu* 417. qui teſtatur de communi: ſupradicta verò *Ioan. Andr.* conſideratio deſeruit, vt leui pœna ſacerdos puniatur.

SVMMARIVM.

1 *Extrauagantia Pauli II. de rebus Eccleſiæ alienandis, eſt vſu recepta in Ciuitate, & diœceſi Neapolitana.*

2 *Alienatio rerum Eccleſiæ fieri non poteſt ſine conſenſu Papæ; etiam in caſibus alias à iure permiſſis, iuxta formam extrauagantiæ ambitioſæ.*

3 *Terrulæ, & vineolæ Eccleſiæ poſſunt alienari ſine ſolemnitate, & quæ tales ſint.*

4 *Mobilia pretioſa quæ dicantur.*

5 *Solita concedi in feudum, vel emphyteuſim, quæ dicantur.*

6 *Et in quibus caſibus non poſſint de nouo concedi.*

7 *Fructus, & alia bona Eccleſiæ, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, alienantur inconſulto Papa, & quæ talia ſint.*

8 *Pecunia an connumeretur inter mobilia, vel immobilia.*

9 *Et quid ſi ſit deſtinata ad emptionem immobilium, vel redacta ex venditione immobilium, aut poſita in bancho.*

10 *Locatio bonorum Eccleſiæ per triennium permiſſa, & quando vltra.*

11 *Commiſſarij alienationis Eccleſiæ quid aduertere debent.*

12 *Vtilitas Eccleſiæ in conceſſione rei emphyteuticæ ſolitæ concedi, quando conſiderari debeat.*

13 *Nepos an repræſentet patrem, & admittatur vna cum patruo ad emphyteuſim Eccleſiaſticam.*

14 *Alienari non poteſt ſine ſolemnitate magna quantitas pecuniæ, quæ eſt in proprietate Eccleſiæ, non in fructu.*

15 *Locatio prædij Eccleſiæ vltra triennium eſt nulla, etiam pro triennio.*

16 *Fructus prohibentur alienari vltra triennium ab Eccleſia.*

17 *Diſmembratio fructuum eſt alienatio, & requirit ſolemnitates requiſitas in alienatione rerum Eccleſiæ.*

18 *Miniſtri in cantandis Miſſis, & Horis Canonicis in Eccleſia Parochiali, ſunt tantum ad bene eſſe.*

19 *Concordia ſuper decimis non ligat ſucceſſores ſine confirmatione Apoſtolica.*

20 *Concordia ſuper dimiſſione partis decimarum debitarum à laicis facta ab Eccleſiaſticis, non valet ſine confirmatione Apoſtolica.*

21 *Commiſſarius an teneatur examinare teſtes ſuper vtilitate Eccleſiæ.*

De alienatione rerum Eccleſiæ nonnulla practicabilia. Cap. LXXV.

1 Circa alienationẽ rerum Eccleſiæ, quædam pauca magis practicabilia hic inſerere decreui: de hac verò materia facit amplum tractatum celeberrimus Iuriſconſultor Ste-

Stephanus Quaranta, Canonicus Neapolitanus.in Summa Bullarum, ad quem te remitto. Et primò notandum,in Ciuitate,& diœceſi Neapolitana eſſe vſu receptam *extrauag. Pauli II. de reb. Eccleſ.alien.* quæ incipit, *ambitioſæ*, tàm quoad pœnas intrinſecas nullitatis contractus, quàm quoad pęnas extrinſecas cenſurarum, & alias; de quo etiam *ſupra in cap.* 51. aliquid tetigimus.

2 Secundò notandum, quòd verus intellectus dictæ extrauagantiæ eſt, quòd hodie, etiam in caſibus à iure permiſſis, non poſſunt alienari res Eccleſiæ, inconſulto Romano Pontifice,niſi iuxta formam dictæ extrauagantiæ; & ita in Vrbe, & Regno practicatur,quòd vix alienātur modica,ſine aſſenſu Papæ,*iuxta cap.terrulas,* 12.*quæſt.*2.quidquid dicat *Rodoan.de reb.Eccleſ.alien.quæſt.*36.

3 Tertiò notandum, quod poſt dictam extrauagantiam poſſunt ſine aſſenſu Papæ alienari terrulæ, vineolæ, & domunculæ Eccleſiæ, minus vtiles, & à longe poſitæ, ſiue paruæ,*iuxta d.cap.terrulas:* ſiquidem in generali prohibitione alienationis non veniunt modica.*Abb.in cap. vt ſuper,de reb.Eccleſiæ non alien.*& de modicis aut parum, aut nihil curatur,*l.ſcio,ff.de reſt. in integr.* & lex generaliter loquens,non includit modica. *Socin. in fallent.*229. Sed difficultas eſt, cuius valoris debeant eſſe dicta prædiola,vt dicantur modica.*Gloſſ.in d.cap.terrulas,*dicit,puta,ſi valeant viginti ſolidis,id eſt,viginti aureis, vt declarat *Archid. in cap. ſi quos,ead.cauſ.& quæſt.*In contrarium eſt veritas, quòd Iudicis arbitrio remittitur,qui attendere debet conſuetudinem terræ; facultatem rei datæ, & venditæ, *iuxta cap.cæterum, de donat.* ita *Archid. in d.cap.terrulas, Oſtienſ. in ſumma, de his, quæ fiunt à Prælatis,§. fin. Goffred. in ſumma,eod. titul. &* §. etenim reſpectu Eccleſiæ pauperis, terra poteſt eſſe magni valoris, & non reſpectu diuitis, ſicut cauſa de porcello dicitur magna inter pauperes, & ruſticos, vt latè per *Corſet. in tract.de minimis.Innoc.Card.& alij in cap.fin.§.his autem, de offic.deleg.* Regulariter autem dicitur minimi valoris terrula, aſcendens ad ſummam ducatorum decem, & non plus; & remitti arbitrio tenet celeberrimus Doctor Pater Marius de Andria,Societatis Ieſu decus, ac totius Regni Neapolitani ob longum rerum experimentum ſingulare in legendo, & conſulendo præſidium. Prædiolum verò exiguum Eccleſiæ vtile non poteſt alienari ſine ſolemnitate, *cap.*1. 17. *quæſt.*4. *vbi Doctores,& in d.cap.terrulas.* Fuit etiam dictum in Curia Archiepiſcopali aliud eſſe alienare terrulas, aliud alienare modicam partem magni prædij Eccleſiæ;nam iſtud ſecundum fieri non poteſt, quia hoc modo paularim poſſent alienari omnia prædia Eccleſiæ, & fieret fraus legi, *l. non dubium, C. de leg.* & ex his habetur,quæ dicantur mobilia pretioſa, quæ alienari non poſſunt, vt habetur *in dict. extrauag.* Iudicis enim arbitrio remittitur, cum in iure non reperiatur expreſſum, qui prædicta conſiderare debet; & regulariter, quando excedunt ſummam decem ducatorum, dicuntur pretioſa,ex communi exiſtimatione.

5 Quartò

5 Quartò notandum, quòd ex dicta extrauagantia poſſunt alienari res ſolitæ concedi in emphyteuſim, vel in feudum: quæ autem dicantur ſolitæ concedi, variæ ſunt Doctorum opiniones, *in cap.* 1. *qui feud. dare poſſunt*: ſed opinio *Iacobi de Beluiſio* ibi eſt, quòd requiruntur duo actus conceſſionis, ſine ſolemnitates intra ſpatium quadraginta annorum, & quòd talis conſuetudo ſit vtilis, & non damnoſa Eccleſiæ; & iſta opinio eſt magis communiter recepta, vt teſtatur *Clar. in* §. *feudum, quæſt.* 13. verum, ſi ſemel res fuit cum ſolemnitate conceſſa in feudum, vel emphyteuſim, tunc non obſtante lapſu temporis, & geminatione actus, dicitur ſolita concedi; & poteſt de nouo infeudari ſine ſolemnitate; vt per plura probat *Curtius Iunior de feudis* 2. *par. quæſt.* 4. vbi dicit eſſe communem, ſequitur *Rodoan. de rebus Eccleſiæ, quæſt.* 65.

6 Quintò notandum, quòd in pluribus caſibus Prælatus non poteſt infeudare, vel concedere in emphyteuſim res ſolitas concedi. Primus eſt, quando ceſſat prima cauſa conceſſionis, vt ſi res inculta data eſſet in feudum, vel emphyteuſim, vt reduceretur ad culturam, ſi poſtea redacta ad culturam rediret ad Eccleſiam, non poterit de nouo concedi ſine ſolemnitate. *Abb. ſingul. in cap. vt ſuper, de rebus Eccleſ. Curtius vbi ſupra, quæſt.* 1. Secundus caſus, quando Eccleſia tempore primæ conceſſionis erat diues, nunc verò depauperata. Ita *Iacob. de Beluiſio, Cardin. Aluar. & communis, in dicto cap. Rodoanus, vbi ſupra, quæſt.* 61. Tertius caſus eſt, quando res ſolita concedi eſt incorporata menſæ Eccleſiæ; quia non poteſt amplius alienari ſine ſolemnitate. *Archidiacon. in cap.* 1. 35. *quæſt.* 8. *Abbas in d. cap. vt ſuper, communis in dicto cap.* 1. *qui feudum dare poſſunt*: ſed quando dicatur res incorporata menſæ, ſunt plures opiniones, quas refert *Curtius, vbi ſupra, quæſt.* 5. ſed melior opinio eſt, quòd requiratur expreſſa declaratio Prælati; vt ſi expreſsè deſcribi faciat rem reuerſam inter bona menſæ, iuxta *Bart. in leg. ſi vacantia, C. de bonis vacantibus, lib.* 10. *Bald. in cap.* 1. *de clerico, qui inueſtituram fecit*: vel tacita declaratio, hoc eſt, quod Prælatus collegerit fructus ipſius, prout ſolet facere de alijs rebus incorporatis. Et hanc opinionem dicit eſſe magis communem *Curtius dicta quæſt.* 5. *Clar. dicta quæſt.* 13. Quartus caſus eſt, quando talis conſuetudo eſſet inducta per vim. *Iacob. Bald. Card. in dicto cap.* 1. Quintus caſus eſt, quando res eſt data Eccleſiæ, cum couditione, & pacto, quòd alienari non poſſit; quia tunc non poteſt de nouo concedi. *Aluar. Card. in dicto cap.* 1. Sextus caſus eſt, vt non poſſit concedi, alterando ſolitum; puta, ſi ſolet concedi maſculis, non poteſt concedi fœminis, niſi ex magna cauſa, vt ſi præceſſiſſet meritum ex parte recipientis, qui fecerit aliquod notabile ſeruitium Eccleſiæ, quia poteſt concedi etiam quoad fœminas; Ita *Iacob. Card. Curtius, & communis in dicto cap.* 1. Sed dubium eſt, ſi nulla exiſtente cauſa fiat conceſſio pro maſculis, & fœminis, contra ſolitam conceſſionem, quæ erat pro maſculis tantum, an valeat, ſaltem quoad

maſcu-

maſculos, vel in totum vitietur. *Bald.in dict.cap.*1. tenet, quòd valet, quoad maſculos tantum; quia in ſeparabilibus vtile per inutile non vitiatur; *leg.ſancimus, C. de donat.* Contrariam opinionem tenet *Bart. in auth.qui rem, C.de ſacroſanct. Eccleſ.* ſed prima opinio eſt communis, quam latè defendit *Curt. dict. capit.* 1.*quæſt.*6. Preterea notandum, quòd quando concedi ſolita dantur in feudum, vel in emphyteuſim, debet in noua conceſſione adeſſe euidens vtilitas Eccleſiæ, ex verbis claris dictæ extrauag. & propter illam dictionem, tunc, quæ denotat extremitatem temporis, *l.* 4. *ff. de cond. & demonſtr.* quidquid dicat *Peret. in d. cap. extrauag.* qui dicit ſufficere vtilitatem adfuiſſe in antiqua conceſſione, & euidens vtilitas Eccleſiæ dicitur manifeſta, & magna, ideſt notabilis, vt poſt alios dicit *Prob. in cap. vnic. de cler. non reſid. in* 6.

7 Sextò notandum, quòd fructus, & bona, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, ſine ſolemnitate poſſunt alienari, vt in dict. extrauag. Dicuntur autem bona, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, quæ non ſolent durare triennio, *iuxta Gloſſ. ſingul. in l.* 1. *C. ſi aduerſ. vſucap. Alex. & Angel. in leg.* 1. §. *quæſitum, ff. ad Trebel.* vel non ſunt duratura triennio abſque notabili deterioratione, ſecundum *Beroum in cap. nulli, de rebus Eccleſ.* vel etiam vltra triennium, abſque notabili deterioratione, ſecundum *Rodoan. vbi ſuprà quæſt.* 6. & tales ſunt veſtes attritæ, quæ veteraſcunt, animalia ſuperuacua, & ſimilia. *Abb. Card. & communis in d. c. nulli*; licet ſint mobilia pretioſa,

8 *iuxta Gloſſ. in cap. tua, de his, quæ fiunt à Præl.* vbi *Abb. & alij*, pecunia etiam inter mobilia, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, numeratur; quia retenta nihil operatur, *capit. eyciens*, 88. *diſt. Abb. & communis in dict. capit. nulli*; ſed difficultas eſt de pecunia deſtinata ad emptionem immobilium, an dicatur res mobilis, vel immobilis? Et fuit in Curia Archiepiſc. bis determinatum, inter mobilia connumerari; ac fuit dictum, hanc eſſe magis DD. communem opinionem, quam tenet *Cin. Bald. Alb. Ang. Imol. Florian. Alex.*

9 *Aretin. Iaſon in leg. cætera*, §. *ſed ſi parauit, ff. de legatis primo. Boer. latiſſimè, deciſ.* 209. vbi enumerat omnes Doctores. *Roland. de lucro dotis, quæſt.* 11. *Graſſ. comm. opin.* §. *legatum, quæſt.* 19. *Illuſtriſs. Cardin. Mantica de coniectur. vltim. volunt. lib.* 9. *tit.* 3. *num.* 2. *Pinellus in leg.* 1. *C. de bonis mater.* 2. *part. num.* 42. Et proptereà fuit dictum, non requiri ſolemnitatem in alienatione dictæ pecuniæ. Sed quid de pecunia, redacta ex venditione rei immobilis? & dicendum eſt, inter mobilia connumerari, vt pulchrè per *Tiraquell. de vtroque retract.* §. 1. *Gloſſ.* 7. *num.* 113. *Rodoan. vt ſuprà quæſt.* 6. *contra Foller. in praxi, in verbo, annotentur bona*; quid autem in pecunia, poſita in banco? & inter immobilia connumerari, tenet idem *Tiraquel. vbi ſuprà, num.* 114. *poſt Bald. in capit. poſt cauſam, de re iud.*

11 Septimò notandum, circa locationem per triennium permiſſam fieri ſine ſolemnitate, *iuxta dict. extrauag.* quòd procedit, quando prædia Eccleſiæ quotannis coluntur,

Q &quo-

& quolibet anno fructus colligun. tur; vnde ſi quolibet biennio, vel triennio fructus colliguntur, poteſt ad ſex annos, & vſque ad nouem annos fieri locatio. Ita notabiliter *Barbat. in Rub. de rebus Eccleſiæ, Couarr.* qui comprobat *lib. 2. variarum reſol. capit. 16.* Sed quid ſi prædium quotannis redderet fructus, & fieret locatio vltra triennium, an valeret, ſaltem pro triennio? *Bald. in auth. ſi quas ruinas, C. de Sacroſanct. Eccleſ.* tenet, quòd ſic, idem *Paulus in auth. qui rem, C. eod. tit. vbi Iaſon, & Decius teſtantur de communi. Couar. vbi ſuprà*, qui etiam dicit eſſe communem; limitant tamen, quando ex coniecturis appareret locatorem, vel conductorem, non minori tempore rem illam vel locaturum, vel conducturum; quia tunc in totum eſſet nullus contractus, *iuxt. Alexand. Socin. & Alciat. in leg. 1. ſed ſi mihi, ff. de verborum oblig.* ſed vide Annotationem. Nec valet locatio vltra triennium, cum clauſula, *quod tot ſint locationes, quot ſunt triennia*, vt firmat idem *Couar. vbi ſuprà.*

11 Vltimò notandum, quòd ex Bulla Pauli IV. Commiſſarij, quibus à Romano Pontif. committuntur reſcripta, Si in euidentem, ſunt excommunicati ipſo facto, ſi ſunt inferiores, & Epiſcopi per annum ſuſpenſi ab exequutione officij, & obligati ad reſtitutionem damni illati Eccleſiæ, ſi ſuæ conſcientię prodigi, in grauamen, aut detrimentum Eccleſiæ, per gratiam, timorem, vel ſordes alienationi conſenſerint; aut decretum, aut auctoritatem interpoſuerint. Hi verò, qui dolo, vel fraude ſcienter in detrimentum Eccleſiarum procurauerint alienationem, ſiue decretum, ſunt etiam ipſo facto excommunicati, & non poſſunt, niſi à Papa abſolui.

12 Num. 6. Adnotandum, fuiſſe pariter deciſum in Rota Romana, in noua conceſſione rei emphyteuticę debere adeſſe euidentem Eccleſiæ vtilitatem tempore vltimæ conceſſionis, ſeu nouæ, & non ſufficere adfuiſſe in antiqua conceſſione, & ita pluries fuit deciſum in Rota, vt teſtatur, & probat *Cæſar de Graſs. deciſ. 4. de reb. Eccl. non alien.*

13 Circa eundem numerum ſextum, vbi agitur de emphyteuſi Eccleſiaſtica, quæritur de pulchro dubio non parum vtili Eccleſijs, An in emphyteuſi Eccleſiaſtica, quæ regulariter recipi ſolet, pro ſe, filijs, & nepotibus, filius ingrediatur in locum patris, ita quod ſuccedat vna cum patruo tamquam repræſentans perſonam patris, vel primo ad filios, & illis non exiſtentibus ad nepotes deueniat. *Bart.* fuit in opinione, quod filius non ingrediatur locum patris, & eius perſonam non repræſentet. Ita dicit in *Auth. poſt fratres, C. de legit. hæred.* quem ſecuti ſunt *Caſtrenſ. 146. viſo puncto lib. 2. Alex. conſil. 104. num. 8. lib. 2. & conſil. 129. num. 8. lib. 5. Rubeus in l. Gallus, §. quidam recte, num. 136. ff. de liberis, & poſth. Anc. cõſ. 82.* & alij relati à *Rol. conſ. 68. lib. 1. & à Menoch. conſil. 200. lib. 2. num. 61.* quia ſucceſſio iſta non regulatur ſecundum ſucceſſiones ab inteſtato: ex quo non eſt quid hæreditarium, ſed à Domino concedente prouenit. Contrarium tenet *Fulgoſius in dict. Auth.* poſt

poſt fratres;& alij,quos recenſet *Menoch. loco citat.* vt filius ingrediatur in locum patris, & admittatur vna cum patruo. Prima opinio eſt recepta à Rota Romana, vt primo ad filios, & demum illis non exiſtentibus ad nepotes deueniat: & ita fuit iudicatum in vna Romana emphyteuſis anno 1570. coram Cardinali Seraphino,& in vna Romana domus 6. Martij 1595. coram Illuſtriſſimo Cardinali Pamphilio, non obſtantibus allegatis per *Rolan.in d.conſil.68. & Hier.Gabr.conſil.76. lib.1.* ac etiam non obſtante, quod in defectum generationis fuerit data facultas nominandi perſonam extraneam: quia ex hoc non dicitur alterata natura emphyteuſis Eccleſiaſticę,vt etiam durante generatione dicatur tranſitoria ad hæredes,*leg. in agris,ff. de acquiren.rerum domin.* & iſtæ deciſiones ſunt notandæ, cum emanauerint à tribunali ſupremo Eccleſiaſtico, & ſunt non parum vtiles Eccleſijs.

14 Num. 8. Adnotandum,fuiſſe in Rota Romana deciſum in vna Veneta nullitatis contractus 13. Nouembris 1602. coram Illuſtriſſimo Pamphilio, non poſſe Prælatum alienare magnam quantitatem pecuniæ etiam conuertendam in vtilitatem monaſterij, licet ſit mobilis ſine ſolemnitate,ſi eſt in proprietate monaſterij, quia poteſt Eccleſia in contractu emptionis decipi in pretio. *Bero. in cap.nulli,num.83.de rebus Eccleſ. Rodoanus in ſuo tract. tit. de pecun.Eccleſ.num.15.* facit text. in *leg.3.§. quid ergo,ff. de contrar. actione tutel.cum alleg.per Tiraquel.de retract. §.1.gloſſ.7.num.* 106. non enim iſta pecunia erat in redditu, vel fructu, vt de ea Prælatus, ſicut de alijs fructibus diſponere poſſet, vt loquitur *Clem. 1. de rebus Eccleſiæ in fin.* ſed erat in proprietate monaſterij, & erat magna quantitas ducatorum quatuor mille: requirebatur igitur ſolemnitas, & ita fuit notab.deciſum.

Num. 10. Adnotandum in Rota
15 Romana haberi pro indubitato,locationem prædij Eccleſiæ vltra triennium eſſe nullam, etiam pro triennio,*ac extrauag.Pauli II. de reb. Eccleſ.* annullare contractum locationis in totum. Et ita fuit deciſum in vna locationis Brixien. 5. Decembr. 1594. coram Domino Pegna,& coram Illuſtriſſimo Pamphilio 20.Martij 1600.in vna Comenſis locationis,& ſæpius in alijs cauſis. Et eandem opinionem tenuit Conſilium Neapolitanum, & probat *Affl. ct.deciſ. 107. in cauſa domini Motiæ*:& in eadem Comenſi fuit no-
16 tabiliter dictum, quod quamuis *Bartol.* communiter receptus in *leg. codicillis,§.Inſtituto,ff.de leg. 2.* dicat prohibitionem alienationis rei non extendi ad fructus, quoniam aliud eſt res, aliud fructus rei: nihilominus extrauag.comprehendit etiam fructus, quando locantur vltra triennium,ex verbis claris, cum excipiat fructus, qui ſeruando ſeruari non poſſunt.

17 Item notandum, diſmembrationem fructuum dici alienationem, & requirere omnes ſolemnitates requiſitas in alienatione rerum Eccleſiæ. *Rota deciſ. 1. de rebus Eccleſiæ, in nouis. Franch. eodem tit.in 6. Rebuff.*

in compendio alienat. num.68. & proinde fuit dictum in Rota Romana in vna Marſicana, non potuiſſe Epiſcopum diſmembrare fructus parochiæ pro erigendis nouis canonicatibus in ea, cum numerus parochianorum non fuerit talis, quod rector cum vno Clerico in adminiſtratione Sacramentorum non poſſet ſupplere, *capit. vt quiſque,* vbi *Cardinalis, Imola, & alij de vit. & honeſtat. Cleric. Caſſad. deciſ. 19. de Præben. Rebuff. de congrua, num. 65.* præſertim cum non fuerit probatus defectus ſeruitij, ita quod propter paucitatem miniſtrorum, & multitudinem parochianorum aliqui deceſſerint ſine ſacramentis, & tanto magis, quod Canonicis, ſeu coadiutoribus nouiter erectis, non fuit impoſitum aliquod onus adiuuandi rectorem in adminiſtratione Sacramentorum, & aliàs non ſunt neceſſarij, cum miniſtri pro can-
18 tandis Miſſis, & Horis Canonicis in Eccleſia parochiali ſint tantum ad benè eſſe, vt aliàs fuit reſolutum in vna Legionenſi congruæ die 11. Aprilis 1587. coram Lauretano, nec poteſt dicta diſmembratio ſuſtineri vigore Concilij Tridentini, quandoquidem ſacra Congregatio relata à *Rota in dict. deciſ.* cenſuit, Epiſcopum non potuiſſe ex fructibus huius Parochialis erigere Canonicatus. Ita fuit reſolutum in vna Marſicana diſmembrationis fructuum die 14. Februarij 1594. coram Illuſtriſs. Cardin. Pamphilio.

19 Poſtremò adnotandum, concordiam ſuper decimis non ligare ſucceſſores, niſi adſit auctoritas Apoſtolica, *capit. veniens, de tranſactio. Abb. in cap. ex multiplici, num. 2. & capit. cum homines, num. 4. de decimis. Caputaq. deciſ. 165. part. 3.* & fuit dictum in vna Meſſanenſi præeminentiarum 1585. coram Illuſtriſſimo Blanchetto, & in vna Conchen. limitum decimarum 4. Martij 1596. coram eodem, & in eadem Conchen. 5. Martij 1597. coram Litta. Item fuit deciſum in Rota Romana, concordiam ſuper dimiſſione partis decimarum debitarum à laicis, factam à perſonis Eccleſiaſticis, non valere ſine confirmatione Apoſtolica, nec ſufficere conſenſum Epiſcopi: & ita fuit dictum in cauſa Nouarien. decimarum 28. Maij 1593. coram Illuſtriſs. Card.
20 Arigonio. fuit etiam viſa Rotæ iuſta concordia ſuper reductione decimarum ad vigeſimam, ſtante difficultate exactionis, & paupertate ſoluentium. Ita fuit reſolutum in vna Eccleſienſ. confirm. concordiæ 20. Febr. 1595. coram Seraphino.

21 Circa num. 12. Quæritur an Commiſſarius, cui commiſſum eſt Breue Apoſtolicum, *Si in euidentem,* teneatur ſuper euidenti vtilitate Eccleſiæ examinare teſtes, & citare partes. *Abb. in conſ. 41. lib. 1.* tenet quod non, ſicut non teneretur delegans; ſequitur *Rodoanus de rebus Eccleſiæ non alien. in tit. de cauſæ cognitione;* & ſecuta fuit Rota in vna Lauden. bonorum 8. Iunij 1583. coram Gipſio, & fuit dictum, teſtes examinatos à Commiſſario ſuper euidenti vtilitate non ſeparatim, ſed ſimul, non eſſe reijciendos, non obſtante *capit. venerabili, de teſtibus;* quem textum dixerunt pro-

procedere, quando teſtes examinantur in forma Iudicij, ſecus ſi extraiudicialiter. Nihilominus contraria opinio eſt verior, quod debeat euidenter conſtare de vtilitate Eccleſiæ per teſtes, & alias legitimas probationes, & non credatur aſſertioni Commiſſarij, & aliàs alienatio iudicabitur nulla ex textu aperto in *capit. 1. de rebus Eccleſ. alien. in 6.* in quo tex. aderat inſtrumentum alienationis, in quo enunciabatur vtilitas Eccleſiæ, & quia non probabatur, fuit declarata alienatio nulla; & ibi hoc notat *Ioan. Monachus, Ioan. Andr. Domin. num. 5.* vbi dicit, nota optimum text. quod licet in alienationis inſtrumento rei Eccleſiaſticæ narretur, vtilitatem, vel neceſſitatem alienandi ſubeſſe, niſi aliter probetur, non adhiberetur fides, nam ſupra dicitur, quod in inſtrumento hoc continebatur, & tunc Papa dicit, quod non ſuberat. Sequitur *Philippus Franch. Aegid. Bellamera in repetitione Clementinæ, ſi vna, de rebus Eccleſiæ num. 256. & ſequentibus* concludens, neque eſſe adhibendam fidem executori, cui Papa commiſit, quod diligenter ſe informaret de cauſa vnionis faciendæ, & prædicta procedunt multò magis attento ſtylo hodierno, quo in Breui Apoſtolico ponitur clauſula, *Si tibi legitimè conſtiterit*, quæ denotat cauſæ cognitionem, & citationem partium iuxta veriorem opinionem *Gloſ. in Clem. præſenti, de cenſibus, Gloſſ. in Clem. multorum, de pœnis, Abb. in capit. ſacro, de ſententia excommunic. & in capit. conquerente, de reſtitut. ſpoliat. Felin. in capit. ſi conſtiterit, de accuſation.* Idem etiam ſeruatur in alienatione rei pupilli. *Bart. in leg. Non puto, §. Non paſſim, ff. de rebus eorum*; pulchrè *Decius in leg. ſi donatione, C. de collat.* quod non credatur Iudici, niſi in pertinentibus ad iuriſdictionem, ex *gloſ. in capit. paſtoralis, in verbo, exonerare, de offic. deleg.* & idem tenet *Caualcan. deciſ. 45. parte prima, D. Stephan. Quaranta in ſumma bullarum, in verbo, alienationum, 12.* attento ſtylo hodierno, & dicit aliter eſſe dicendum quando Papa ſimpliciter committit Commiſſario, quod ſe informet, tunc ſtabitur aſſertioni Commiſſarij, & ſufficit iuditialis informatio, vt in hac materia diſtinguunt Domini de Rota in *deciſ. diuerſ. 716. vol. 1. & 160. vol. ſecundo*; nihilominus teneo indiſtinctè ſemper debere conſtare euidenter de vtilitate Eccleſiæ per *Doct. ſupra allegatos in capit. 1. de rebus Eccleſ. non alien. in ſexto*; vt per illum textum, & dicta per *Bellameram.*

SVMMARIVM.

1 *Quarta funeralis an debeatur, ſi moritur perſona inſignis, & poſt ſepultum corpus in patria fiant exequiæ ſolemnes in alio loco.*

2 *Electio ſepulturæ commiſſa voluntati alterius, an valeat.*

3 *Electio ſepulturæ, facta ad ſuggeſtionem alterius, non valet.*

4 *Pater, vel dominus, an poſſint eligere ſepulturam filio, vel ſeruo impuberibus, & quid Neap. ſeruetur.*

5 *Electio ſepulturæ ſpectat ad Vicarium Neap. quando, qui elegit, non potuit*

ſepeliri in Eccleſia electa.

6 *Confratres alicuius Congregationis in quo loco ſepeliendi.*

7 *Ius funerandi non intelligitur conceſſũ, conceſſa capella, niſi exprimatur.*

8 *Electio ſepulturæ quomodo probetur.*

9 *Exigi an poſſit aliquid pro ſepultura, antequam corpus ſepeliatur.*

10 *Sepultura an poſſit denegari, ob non ſolutionem decimarum.*

11 *Sepultura Eccleſiaſtica debent priuari, qui in Paſchate non communicauerunt, & quid Neap. ſeruetur.*

11 *Capitulum Cathed. Neap. quando inuitatur ad funus, ipſum ſolum defert crucem per alienas parochias.*

13 *Officia mortuorum circa cadauera, in Eccleſijs mendicantium à quibus peragi debent.*

14 *Mendicantes, quando inuitantur ad funus, non poſſunt per alienas parochias deferre crucem.*

15 *Sepulturam eligens voto, vel iuramento non ad ſuggeſtionem, tenetur ad obſeruantiam.*

16 *Electio ſepulturæ per quot teſtes probetur.*

17 *Propoſitum eligendi ſepulturam ſine electione non attenditur.*

18 *Parochus an poſſit propria auctoritate ſubtrahere ſacramenta parochianis ob non ſolutionem oblationum.*

19 *Sepultura an poſſit denegari ob non ſolutionem decimarum.*

20 *Mortuus repertus in puteo, vel ſuſpenſus, quando debeat priuari Eccleſiaſtica ſepultura.*

21 *Orari an poſſit pro illo, qui ſeipſum interfecit.*

22 *Sacramenta quilibet poteſt recipere in Eccleſia Cathedrali inuito parocho.*

23 *Epiſcopus concurrit in cura animarum cum alijs parochis ſuæ diœceſis.*

De ſepulturis plura ſcitu digna. Cap. LXXVI.

1 Moritur Rex, vel alia perſona inſignis, ſepelitur in ſua patria, poſteà Neapol. vel alibi fiunt exequiæ ſolemnes in Eccleſia, ponitur capſa, ſiue cænotaphium cum culcitra, cereiſque accenſis, canitur Miſſa, ac ſi ibi adeſſet corpus mortuum; quæritur, an iſta funeralia dici poſſint, ita vt de illis debeatur quarta funeralis? & videtur, quòd non; ſiquidem iuxta notata in *Clem. dudum, de ſepult.* funeralia dicuntur, quæ cum funere ducuntur. Contrarium verò tenet *Calder. in conſ. 4. de ſepult.* ex pluribus, ad quem te remitto; & ita ſeruatur in Ciuit. & diœceſi Neap. nam Archiep. Neapol. ab antiquiſſimo tempore exigit quartam partem omnium cereorum, qui accenduntur circa cadauer ſepeliendum in quauis Eccleſia; etiam exempta, dum diuinum officium peragitur, illamque exigit, quando fiunt exequiæ aliquorum Principum, qui alibi ſepulti
2 ſunt. Et quia Capitulum Eccleſiæ Cathedralis Neapol. habet priuilegium, & eſt in antiquiſſima poſſeſſione ſepeliendi omnes decedentes in Ciuitate, & diœc. Neap. qui cum potuiſſent, non elegerunt ſepulturam, niſi habeant proprium ſepulchrum: propterea non abs re eſſe putaui quædam pauca, quæ circa ſepulturam in dubium reuocantur, hic inſerere. Et primò ſolet dubitari, an valeat electio ſepulturæ commiſſa voluntati alterius, in præiudicium Capituli? *Anch. & Dom. in cap. 1.*

in cap. 1. de ſepult. in 6. dicunt valere prædictam electionem in præiudicium parochiæ, cui de iure competit ſepultura, non facta electione; & ſucceſſiuè in præiudicium Capituli, quod ſuccedit in locum parochiæ in hac ciuitate; quia ſatis dicitur elegiſſe, qui per alium elegit; & ex alijs. Contrariam autem opinionem tenent *Lapus in dicto capitulo primo, & idem Petrus de Ancharano in conſilio ducenteſimo decimoquarto*, vbi poſt *Lapum* concludit non valere dictam electionem, niſi Commiſſarius eligat viuente, & ſciente committente; valere tamen electionem loci ſepulturæ, commiſſam alicui in Eccleſia per committentem electa. *Iſta* ſecunda opinio videtur verior, quam pluribus rationibus probant *Lapus, & Petrus vbi ſuprà*, illa præcipua ratione, quòd, licet electio committi potuerit, & ipſe committens deceſſerit commiſſione iam facta, non tamen deceſſit facta electione, & ideò acquiſitum fuit ius Eccleſiæ, in qua debebat ſepeliri, non electa ſepultura, aliud enim eſt eligere ſepulturam, aliud eius electionem committere; & ita Neapoli ſeruatur. Sed pone, quòd Pa-
3 rochus, dum accedit ad communicandum infirmum, non interrogat ipſum in genere, in qua Eccleſia vult ſepeliri; ſed in ſpecie dicit infirmo, vis ſepeliri in parochia, vel alia Eccleſia? ipſam ſpecialiter nominando. Dicendum eſt, non valere hanc electionem, tamquam factam ad ſuggeſtionem, ſed debere in genere interrogari, *arg. text. in leg. 3. §. pen. ff. de quæſt.* Ita notabiliter ex pluribus concludit *Crauetta in conſilio decimoſexto volumine primo*; ſe-
4 quitur *Burſatus, conſilio ducenteſimo vigeſimoſexto numero 18. volum. tertio*. Aliud eſt dubium, an pater, vel dominus poſſint eligere ſepulturam filio, vel ſeruo impuberibus, *text. in capit. licet, de ſepult. in 6.* dicit, quòd ſtante conſuetudine, poteſt pater eligere ſepulturam filio impuberi, quem text. extendunt ad dominum circa ſeruum, *Petrus de Vbaldis de canon. Epiſc. in fin. cap. 11. Sil. in verbo, ſepultura, §. 1. Sebaſt. Medices de ſepult. quæſt. 8.* vbi etiam dicunt, ſeruum puberem poſſe ſibi eligere ſepulturam; & dicit *Sil. ibidem*, quòd ſeruus quoad ſpiritualia liberatur à domini poteſtate. Ita conſuetudo non eſt in ciuitate Neapol. & quia impuberes, quando malitia ſupplet ætatem, poſſunt ſibi eligere ſepulturam. *Petr. & Sebaſt. vbi ſuprà*, cum etiam matrimonium carnale contrahere poſſint. Seruatur Neapoli, quod Capitulum tradit ſepulturæ impuberes, ſiue ſeruos, ſiue liberos decedentes, poſt duodecimum ætatis annum completum, non ante; ſed relinquit parochiæ. Pariter Capitulum ſepelit puberes, decedentes in furore; nam licet non dicatur nolle, qui non poteſt velle, *leg. pater Seuerinam: vbi Bartolus, ff. de condition. & demonſtration.* potuerunt tamen eligere, dum erant ſanæ mentis; nec conſideratur ratio diuerſitatis inter iſtos, & illos, qui ſani mente incidunt in aliquam infirmitatem, & amittunt loquelam, *leg. illud, ff. ad l. Aquiliam*; decedentes verò ta-

cta electione ſepulturæ, qui non potuerunt ſepeliri in Eccleſia electa, ob aliquod impedimentum, Vicarius Neapolit. arbitratur in qua Eccleſia ſint ſepeliendi, ſecundum coniecturas, & deuotionem; non enim poſſunt dici deceſſiſſe ſine electione, nec habuiſſe intentionem vt ſepelirentur in parochia. Prætereà confratres alicuius Congregationis ſunt ſepeliendi in parochia, ſi non eligant ſepulturam.
6 *Petrus de Vbal. vbi ſuprà in fine, in capit. incip. veniamus ad alias perſonas*; & ſic ad Capitulum ſpectat ſepultura, nec Capitula Congregationis, ſiue ſtatuta, poſſunt aliquid decernere in præiudicium Capituli, nempè, quòd confratres ſepeliantur in loco Congregationis: ſiquidem nec priuilegium Principis intelligitur cum præiudicio tertij, *leg. 2. §. ſi quis à Principe, ff. ne quid in loco publico*; & ex regula, *leg. id quod noſtrum, ff. de regul. iuris*; ita
7 quòd, niſi Confratres eligant expreſsè ſepulturam, Capitulum eos ſepelit. Item notandum, quòd conceſſa Capella alicui, etiam cum iure patronatus, non intelligitur conceſſum ius ſepulchri, niſi expreſsè concedatur. *Archid. in capit. 1. de pact. in 6. Bonif. in Clement. dudum, §. huiuſmodi, de ſepult.* & ſaltem debet adeſſe licentia Epiſcopi tacita, iuxta à nobis latius tradita in *capit. 40.*
8 *num. 17.* Item notandum, quòd electio ſepulturæ probatur per teſtes ſingulares, ſi vnus deponat audiuiſſe eligi ſepulturam à Franciſco in tali loco, & alius in alio loco. *Guidopap. notab. liter in deciſ. 594.* Neapoli ſtatur dicto confeſſarij, vel teſtamento, aut teſtibus, vt in Concil. Prouinc. ſtatuitur ſub *tit.*
9 *de ſepult.* Ad hæc notandum, quòd magis communis Doct. opinio eſt ex laudabili conſuetudine, poſſe aliquid recipi pro ſpiritualibus adminiſtrandis, *iuxta capit. ad Apoſtolicam, de ſim.* ſed non poſſe peti, antequam adminiſtrentur, non obſtante conſuetudine. Ita *Oſtien. Innoc. Ioan. Andr. Anton. Abb. Felin. & alij, in d. cap. ad Apoſtolicam*; idque clare probatur in dict. text. videtur enim in ſe habere ſpeciem mali, à qua eſt abſtinendum, *c. cum ab omni, de vit. & honeſt. cler.* dicit tamen *Caiet. in ſum. in verb. ſimonia*; quem ſequitur *Nauar. c. 23. in Manual. nu.* 106. quòd, quando probabiliter timentur futuræ moleſtiæ, & contentiones, ad illas tollendas, poſſunt conſueta dari, & peti ante adminiſtrationem: & ita Neapoli ſeruatur circa ſepulturas, quòd ante ſepulturam defuncti datur pignus, vel alia idonea cautio de ſoluendo,
10 quod fuerit iuſtum, & aliàs non ſepelitur cadauer defuncti, vt in *dict. Concil. Prouinc. Neap. capit.* 47. Nec etiam debet denegari ſepultura ob non ſolutionem decimarum, vel alterius debiti; nam impium eſt, *arg. cap. non æſtimemus, 13. q. 2.* & creditores impedientes ſepulturam debitorum, propter debitum, amittunt debitum, ſunt infames, publicantur eorum bona, & alijs pœnis puniuntur, *l. fin. cum auth. item, C. de ſepul. viol.* tanto magis parochus. *Nauar. conſil. 2. de decimis*; qui dicit in ſpecie non licere parocho propria auctoritate repellere parochianos à perceptione ſacramentorum.

rum, ex quo non ſoluerunt decimas, non debere Epiſcopos talia ſcandaloſa tolerare, ſed acriter punire prædicta facientes, ſed vide
11 Annotationem. Vltimò notandum, quod, qui non confitetur ſemel in anno, nec in Paſchate communicat, poteſt priuari Eccleſiaſtica ſepultura, vt habetur *in cap. omnis vtriuſque ſexus, de pœnit. & remiſſ.* & poteſt etiam excommunicari: ſed Neapoli ſeruatur, quòd propter amplitudinem Ciuitatis, non ſolent in genere excommunicati omnes, qui non adimpleuerunt præceptum ſupradictum, ſed ſolent excommunicari in ſpecie, qui in ſpecie denunciantur in Curia, & in genere prope feſtum corporis Chriſti ſolet interdici ingreſſus Eccleſiæ omnibus, qui infra totã octauam corporis Chriſti præcepto non ſatisfecerint: & anno 1600. Dominus Hercules Vaccarius, tunc Vicarius Neapolitanus, doctrina, & probitate inſignis, mandauit ſepeliri in loco profano quendam iuuenem, qui, vt ex fide Parochi apparebat, duobus annis non communicauerat in Paſchate, nec oſtenderat in mortis articulo ſigna contritionis; & fuit dictum ſibi incumbere onus probãdi, quòd communicauerat extra parochiã in Eccleſia Cathedrali Neapolitana. Eſt etiam notandum, quod quando Capitulum Eccleſiæ Cathedralis Neapolitanæ inuitatur ad funus, ipſum
12 ſolum defert crucẽ per alienas parochias, & non aliæ parochiæ. Facit not. doctrina *Felin. in cap. cum non liceat, de præſcript.* vbi dicit, quòd Capitulum Cathedralis debet præcedere Prælatum Eccleſiæ inferioris collegiatæ, quando inuitatur ad funus corporis, quod debet deferri per illius parochiam, quia Epiſcopus præcederet; ergo & Capitulum.
13 Item pluries declarauit Sacra Congregatio, quòd quoties cadauera ad Eccleſias fratrum mendicantium deferuntur, officia mortuorum, ac reliqua officia, quæ in huiuſmodi miniſterio circa cadauera adhiberi ſolent, non à Canonicis, neque à cle-
14 ro, ſed à fratribus obiri, & peragi debent. Item notandum, quod quidquid dicant *Oldrad. in conſil. 259. & Abb. in cap. cum liberum, de ſepultur.* mendicantes, quando vocantur ad funus, non poſſunt deferre Crucem inuito Parocho, per eius parochiam, ex bulla Leonis X. Sacro approbante Concilio.

Adnotandum, quod pactum, iuramentum, votum, vel fides interpoſita ad ſuggeſtionem Regularium, vel clericorum, de eligenda ſepultura, vel electa non mutanda, ſunt prohibita, ſub pœnis contentis *in cap. 1. de ſepulturis, in 6.* & inducentes ſunt ipſo facto excommunicati, *Clem. cupientes, de pœnis.* Nihilominus, qui non inductus ad aliorum ſuggeſtionem promittit, & liberè ſe obligat ad ſepulturam in aliquo loco, & iurat, tenetur ad obſeruantiam iuramenti: ita determinauit *Rota Romana deciſ. 2. de ſepulturis. Cæſar. de Graſſis ex Speculatore, §. compendioſè, num. 26. de inſtrument. editione, & in titul. de ſepulturis, num. 6. & Oſtienſ. quem ſequitur Angelica, in verbo, ſepultura, num. 40.* quidquid alij dixerint, & concluſum fuit in Rota, quod accipiens maioricatum, fideicõmiſſum,

vel

vel donationem, & aſtringens ſe iuramento ad eligendum ſepulturam, ſecundum voluntatem teſtatoris, tenetur ad obſeruantiam, quia res debet tranſire cum cauſa ſua, & ſi nolebat iuramento aſtringi, debebat dimittere maioricatum, vt latius *in dicta deciſ.* habetur.

Num. 8. Notandum, quod ad probandam electionem ſepulturæ requiruntur ſaltem duo, vel tres teſtes, cum ſit ſpecies vltimæ voluntatis, & agatur in ea de præiudicio Eccleſiæ parochialis, ſicut quælibet diſpoſitio ad pias cauſas requirit numerum duorum, vel trium teſtium, *cap. cum eſſes, de teſtamentis.* Ita *Sebaſtianus Medices, de ſepulturis, quæſt. 8.* quo loco ſubdit ſolum propoſitum eligendi ſine electione ſepulturæ non ſufficere, quia propoſitum in mente retentum nihil operatur, *l. ſi repetendi, C. de conditione ob cauſam, & in deciſ. Guid. Pap. 594. allegata in Praxi*, erant quatuor teſtes deponentes de electione ſepulturæ.

Num. 10. In quo dicitur ſepulturam non eſſe denegandam ob non ſolutionem decimarum, nec licere Parocho propria auctoritate repellere parochianos à perceptione ſacramentorum. Notandum in quamplurimis diœceſibus ſeruari contrarium quoad ſepulturam, vt denegetur ob decimas non ſolutas, quæ conſuetudo eſt toleranda in locis, in quibus eſt difficilis exactio decimarum, ex dictis *num. 9.* auctoritate *Nauarri cap. 23. num. 106. & Caietan. in ſumma, verbo, ſimonia,* concludentium, poſſe peti ſolita dari ante adminiſtrationem ſpiritualium, quando timentur futuræ moleſtiæ, & contentiones: ſed *Rebuff. de decimis, quæſt. vlt. num. 16.* dicit, laicos detinentes decimas debere carere Eccleſiaſtica ſepultura *ex cap. probibemus, de decim.* Sed an ob reddentes decimas, & alias debitas oblationes poſſint puniri per ſubtractionem ſacramentorum, notanda ſunt verba *D. Thomæ 2. 2. quæſt. 86. artic. 1.* cuius verba ſunt, *quòd illi, qui oblationes debitas non reddunt, poſſunt puniri per ſubtractionem ſacramentorum, non per ipſum Sacerdotem, cui oblationes ſunt faciendæ, ne videatur per Sacramentorum exhibitionem aliquid exigere, ſed per ſuperiorem aliquem*: hæc ſunt verba, ſuper quibus dicit Caietanus; *quid faciet Sacerdos in tali caſu, ſi miniſtrat Sacramenta exiſtenti in peccato mortali, peccat, ſi non miniſtrat, peccat, erit ergo perplexus*: ad hoc dicit, quod Sacerdos debet charitatiuè monere hominem non reddentem debitas oblationes, vt ſaltem ſit paratus conſulere conſcientiæ ſuæ iuxta boni viri iuſtum arbitrium: & ſi quidem conſenſerit, poteſt illi iam in bono ſtatu exiſtenti miniſtrare Sacramenta; ſi non conſenſerit, proteſtari debet coram alijs, quod non propterea, quia ad eum peruenire debent oblationes, ſed quia non eſt paratus conſcientiæ ſuæ conſulere, negat ei ſacramenta, donec ſuperior conſulens prouideat: & ſic debet denunciare ſuperiori, & interim non tanquam Iudex, ſed tanquam deuitans participare in peccato mortali, cum illo Sacramenta negare poterit; non remanet ergo perplexus, nec oportet eum vſurpare ſibi ſupe-

ſuperioris poteſtatem.

Num.11. Alias perſonas, quæ carere debent Eccleſiaſtica ſepultura, enumerat *Sebaſtianus Medices de ſepulturis*, *quæſt.* 11. Vnum tamen ſin-
20 gulariter nota, quod ſi reperiatur aliquis mortuus in puteo, vel laqueo ſuſpenſus, non debet priuari Eccleſiaſtica ſepultura. Quoniam licet ſeipſum occidens non ſit in Eccleſia ſepeliendus, *cap. placuit*, 23. *quæſt.* 5. niſi indicijs, & coniecturis liqueret eum furore, aut mentis alienatione ſeipſum occidiſſe, vt Neapoli ſeruatum fuit cum quodam Canonico Eccleſiæ Cathedralis, qui ex furore ſeipſum in puteum proiecit, nam honorificè in Eccleſia ſepultus fuit: tamen vbi non conſtat, quod ſeipſum interfecerit, vel præcipitauerit, id nec eſt præſumendum. Nemo enim præſumitur delinquere, *l. merito, ff. pro ſocio*. Potuit enim ab alio in puteum proijci, vel ſuſpendi. Ita *Marianus Socinus*, *conſ.* 51. *volum.* 2. *Couarr. lib.* 2. *variar. reſolut. cap.* 1. *num.* 11. quod ſi vehemens præſumptio eſſet in contrarium, aliud eſſet dicendum, nempe ſi aliquis reperiatur ſuſpenſus in cubiculo ianuis retro clauſis, cum quo nemo morabatur, maximè ſi aliqua magna cauſa doloris præceſſiſſet, tunc arbitror eſſe priuandum Eccleſiaſtica ſepultura; pro illo autem,
21 qui ſeipſum interfecit, licet carere debeat Eccleſiaſtica ſepultura, poteſt priuatim orari, potuit enim fieri, vt in vltimo vitæ ſpiritu contritionem peccati commiſſi habuerit. Ita tenet *Paludanus in* 4. *diſtinct.* 20. *quæſt.* 1. *Cardinalis de Turrecremata* 11. *quæſt.* 2.

22 Eodem num. ibi: quod communicauerit extra parochiam in Cathedrali. Notandum, quod quilibet Diœceſanus poteſt recipere Sacramenta in maiori Eccleſia: *gloſ. in cap. officium*, *de officio Archipreſbyteri*, & poteſt inuito Parocho adire Epiſcopum pro Sacramentis; nam Epiſcopus concurrit in cura, cum alijs Parochis, omnes *in d. cto cap. omnis vtriuſque*, *de pœnitent.* & ipſi Epiſcopo principaliter eſt commiſſa cura animarum omnium plebium ſuæ diœceſis, *cap. quæcumque*, 10. *quæſt.* 1. *cap. præcipimus*, 12. *quæſt.* 1.

SVMMARIVM.

1 *Clerici negotiatores eſſe non poſſunt.*
2 *Negotiatio, & artificium differunt.*
3 *Clerici an poſſint lucrari ex artificio, ſine neceſſitate.*
4 *Clericus an poſſit exercere artificium mixtum cum negotiatione.*
5 *Clericus an poſſit aliquando exercere negotiationem.*
6 *Et an per alios.*
7 *Clericus an poſſit tenere tabernam, & vendere vinum, quod colligit in poſſeſſione ſua.*
8 *Negotiator dici non poteſt, qui ſemel negotiationem exercuit.*
9 *Clerici in minoribus non beneficiati non probibentur exercere negotia ſæcularia aliàs licita.*
10 *Clericus poteſt incumbere artificio, dummodo non ſe ſubtrahat à diuinis.*
11 *Clericus poteſt ex artificio lucrari abſque neceſſitate.*
12 *Clerici quando poſſunt conducere poſſeſſiones.*

13 *Cle-*

13 *Clerici poßunt locare animalia ſibi obuenta ex decimis, donatione, vel hæreditate.*
14 *Clericus poteſt emere animalia, ſi habet multa paſcua, vt depaſcantur.*
15 *Clericus quando poſſit vendere rem emptam non mutatam.*
16 *Clericus poteſt abundanter prouidere domui ſuæ ne indigeat.*
17 *Clerici an poſſint tenere tabernas.*
18 *Clerici quando poſſint eſſe tabelliones.*
19 *Notarij Apoſtolici non poſſunt impediri exercere ſuum officium.*
20 *Clericus non poteſt eſſe maiordomus Principis.*
21 *Clerici piſcatores an dicantur negotiatores.*

De Clericis negotiatoribus.
Cap. LXXVII.

1 QVia clerici prohibentur eſſe negotiatores, *cap. eijciens, cap. negotiatorem clericum, & per totam* 88. *diſtinct. cap. fin. de vita, & honeſtate clericorum, cum ſimilibus*, & ſæpè in iudicio quæritur, quas negotiationes exercere poſſunt: quæ vt plurimum in dubium reuocantur, hoc loco exercere volui. Sit itaque
2 concluſio, quod clerici non poſſunt aliquid lucrari ex negotiatione; ſed ex artificio ſic: dicitur autem negotiatio, quando res empta, non mutata forma, alteri venditur; artificium verò, quando quis emit aliquam materiam, & per artificium reducit ad aliquam formam, vt ſi forte emat vimina, & faciat caniſtra, vel emat chartam, & conficiat libros, vel emat aliquod lignum, vt conficiat aliquam domum, vel emat filum, vt faciat retia, *iuxta cap. nunquam, de conſecr. diſt.* 5. *cap. clericus victus*, 91. *diſtinct.* Ita *Ant. Abb. Imol. in cap. fin. de vita, & honeſt. clericorum*; non tamen artificia inhoneſta exercere debent, vt eſſe carnifex, vel publicus faber, pelles, vel coria aptare, & huiuſmodi vilia, & immunda exercere; poterunt tamen vineas proprias vitare, vel fodere, domos ſuas reficere, ligonizare in propria vinea;
3 ſed non locare operas ſuas ad arandum, vel fodiendum. *Speculat. de cleric. coniug. num.* 6. *& ſeqq. Imol. notab. in dicto cap. fin. de vita, & honeſtate clericorum*: & lucrari ex artificio licet clericis, etiam ſine neceſſitate. *Oſtienſ. Anchar. in cap. ſecundum inſtituta, ne cleric. vel monach. Federic. de Senis conſil.* 207. concludens licitum fuiſſe certis monachis, ſiue abundarent, ſiue non, facere deferri venam ferream de vno loco ad alium lucri cauſa, ex quo rudem illam materiam per eorum artificium reducebant ad aliquam formam, & illam vendebant; & quòd tenebantur ſoluere gabellam. Idem tenet *Ioannes Baptiſta Ferrettus in conſ.* 145. incipiente, *Quæritur vtrum,*
4 *cap. Odoardus.* Sed quid ſi artificium ſit mixtum cum negotiatione, puta, ſi clericus emat poſſeſſionem ad finem vendendi fructus percipiendos? *Dominic. Anton. in dicto cap. fin.* dicit, eſſe prohibitum propter talem mixturam. Contrariam opinionem veriorem eſſe dicit *Imola in dicto cap. fin.* idem tenet *Ferret. vbi ſupra*: & ſi poterit clericus emere pullos equorum, & poſtea equos perfectos ſuo labore, & induſtria alijs vendere, & ſimilia facere.

Sed

Sed an clericus poſſit aliquando exercere negotiationem emendo, & vendendo alteri rem, non mutata forma? & dicendum eſt, quod ſic ex cauſa neceſſitatis, & tunc honeſtè, ſine mendacio, & periurio, cum pretio moderato, dicendo veritatem, & non mendacium, & tantum volo lucrari. Ita *Specul. & Imola, vbi ſupra*, & aſſignat rationem *Imola*; quia negotiatio eſt clericis prohibita; nam vt plurimum non fit ſine mendacijs, *dicto cap. eijciens*. Idem tenet *Gloſſ. in dicto cap. negotiatorem. Oſtienſ. & Anchar. vbi ſupra*. Sed an

6 liceat negotiationem per alios ſine neceſſitate exercere? *Gloſſ. & Doctores communiter in Clem. 1. de vita, & honeſtate clericorum*, dicunt, quòd clericus, qui per alios exercet artem macellarij, vel tabernarij, licet non incurrat pœnam *dict. Clement.* tamen eſt in culpa, & ſic delinquit; faciat *reg. qui per alium, &c.* & iſta videtur verior opinio, quam tenet *Ignatius Lopez ſuper Praxi Diaz, cap. 95.* maximam enim cupiditatem bonorum temporalium præſefert. Poſſe nihilominus per alios exercere pro honeſta ſua, & ſuorum ſuſtentatione. *Nauar. cap. 25. num. 111.* Sed an

7 poſſit clericus tenere tabernam, & vendere vinum, quod colligit in poſſeſſione ſua, vel Eccleſiæ? Et dicendum eſt, quòd poteſt tenere tabernam, etiam in domibus Eccleſiæ, dummodo non vendat illud per ſeipſum; ſed per alium. *Domin. & Franch. in cap. vnico, de vita, & honeſt. cleric. in 6.* & poſſe vendere per alios, etiam per minutum, cenſeo, cum diuerſitatis ratio reddi non poſſit. Notandum prætérea, cleri-

8 cum non poſſe dici negotiatorem, per vnius rei emptionem, vel venditionem; ſed plures actus requiruntur. *Gloſſ. & Bart. in l. 1. §. licet, ff. de tributor. action.*

9 Adnotandum, quod clerici in minoribus non beneficiati non prohibentur exercere negotia ſæcularia, alias licita, ita *Abb. poſt Oſtienſ. & Innoc. in cap. 1. ne clerici, vel monachi*.

10 Item notandum, quod clericus poteſt incumbere artificio, dummodo non ſe ſubtrahat à diuinis, & Eccleſiaſticis officijs, *gloſ. in ſumma, diſtinct. 91.* probatur *in cap. clericus, eadem diſtinct.*

11 Item notandum, quod clericus poteſt ex artificio lucrari etiam ſine neceſſitate, & vltra Doctores allegatos in Praxi id tenet *Innocent. in cap. ſecundum, ne clerici, vel monachi*, & eſt magis communis opinio, quamuis *Abbas in dicto cap. ſecundum, & in cap. 1. ne clerici, vel monachi*: teneat non licere abſque neceſſitate, per *text. in dicto cap. 1.* cuius opinio poſſet procedere, quando ardens auaritiæ animus cum ſcan-

12 dalo conſpiceretur. Item clericus non poteſt res conductas habere, *dicto cap. cum ſecundum, & cap. 1.* declara, vt inſtante neceſſitate poſſit. *Abb. in dicto cap. cum ſecundum, ne clerici, vel monachi*, vbi dicit, clericis poſſe locari omnes obuentiones Eccleſiæ, quæ locatio non debet fieri laico, ne Eccleſia ſubijciatur regimini, vel diſpoſitioni laicorum; inſtante tamen magna neceſſitate, poſſet fieri talis conceſſio laico, non tamen, vt ipſe regat Eccleſiam, ſed per alium clericum faciat

ciat

ciat gubernari; ſed hodie ex Conc. Trid. *cap.* 11. *ſeſſ.* 25. *de reform.* non licet iuriſdictiones Eccleſiaſticas, ſeu facultates nominandi, aut deputandi Vicarios in ſpiritualibus locare, nec conductoribus per ſe, aut alios eas exercere, aliterque conceſſiones etiam à Sede Apoſtolica factæ ſubreptitiæ cenſeantur, & ex dictis *per Abb.* dico, quod ſi Eccleſia frequenter ſolet defraudari mercede à conductoribus laicis poſſeſſionem propter eorum paupertatem, vel malitiam poterunt locari poſſeſſiones clericis, quando melius ſoluunt mercedes, propter Eccleſiæ neceſſitatem: poſſunt etiam clerici, ſi ſuccedunt conductori, remanere in conductione, & poſſeſſionem conductam colere vſque ad præfinitum tempus. Ita *gloſ. in dicto cap.* 1. *ne clerici, vel monachi, ex l. Decurio, ff. de Decurionibus*: vbi Decurio, qui conducere prohibebatur quædam, ſi ſucceſſit in conductione, remanet in ea, quia ceſſat ratio cupiditatis.

23 Item poteſt clericus locare animalia, & oues, & boues, ſi habet ex decimis, vel ſucceſſione, aut alias ſibi data, aut ſi habens paſcua multa, emit animalia, vt illa depaſcerent, ad ſuſtentationem ſui, & ſuorum, & pauperum, non autem ſi emit, vt traderet ad incrementum, vel aliud ageret in fraudem negotiationis; ita *Rodoanus, de ſpolijs. quæſt.* 2. *poſt Raymundum*, *& alios per ipſum allegatos.*

Præterea ſi clericus emit rem, non vt vendat, ſed ad ſui vſum, ſi poſtea propter aliquam neceſſitatem velit vendere, non prohibetur vendere etiam pro maiori pretio, ſi tantum tunc valet. *Abbas in dicto cap.* 1. *ex D. Thom.* 2. 2. *quæſt.* 67. *artic.* 4. facitque notata per *Bartolum l. cæterà, §. fin. ff. de leg.* 1. vbi dixit, *quod ſi ſtatutum imponit pœnam ementi frumentum, vt vendat, non habet locum in illo, qui emit pro vſu ſuo, & poſtea vendidit, quia eo non indiguit*: poteſt etiam clericus emere pro victu ſuo in abundantia, exemplo Ioſeph, *Geneſ.* 41. *& ſi quid ſupereſt, poteſt vendere. Rodoanus loco citato.* Item clericis eſt prohibitum tenere tabernas, *cap. nulli licet, diſtinct.* 44. ſed contrarium habetur *in leg.* 2. *C. de Epiſcopis, & clericis*; ſed illud poteſt intelligi, & concedi propter neceſſariam, & honeſtam negotiationem; ita dicit *Gloſ. in cap. negotiatorem*, 88. *declarans d. l.* ſequitur *Rodoanus num.* 41. vbi dicit, ex eadem cauſa neceſſaria poſſe clericos præeſſe ergaſterijs, ſeu Agaſtarijs, ſeu ſtationibus operatum. Item clericus poteſt emere rem, vt eam melioratam vendat carius, puta, equum pullum nutriendum, vt dicitur in Praxi, vel tabulam, vt Imaginem faciat, quia in talibus non eſt negotiatio, ſed artificium. *Rodoanus quæſt.* 2. qui id probat.

Vlterius, non poteſt clericus exercere officium tabellionis, cum ſit officium viliſſimum, & eſt quoddam genus negotiationis, & dicitur tabellio ſeruus publicus ſeruiendo omnibus, & quod videtur officium ſæculare, à quo debet clericus abſtinere, ſed debet intendere circa Rempublicam Eccleſiaſticam, & ſpiritualem, non circa mundanam, *cap. ſicut, ne clerici, vel monachi*, declara

clara, quod licet non poſſint recipere nouas rogationes tanquam tabelliones veteres, tamen poterunt complere, *ex gloſ. notabili*; quam extollit *Philippus in cap. vt officium, in verb. præmiſſa, de hæret. in 6.* quæ hoc determinat in monacho.

Item poſſunt clerici, ſiue in ſacris conſtituti, ſiue in minoribus, ſi non habent competentia beneficia, aut indigent exercere officium tabellionis, tàm coram Papa, quàm in alia curia. *Abb. in dict. cap. ſicut, & ibi Zabar. Rodoanus loc. cit.* Notandum, quod Notarij Apoſtolici, creati à Papa, non poſſunt ab Epiſcopo prohiberi conficere inſtrumenta, ſi ſunt idonei. Ita fuit pluries deciſum in Rota Romana, & ſignanter in vna Vicentina Scribaniæ, 28. Nouembris, 1588. coram Seraphino. *Ruin. conſ. 201. num. 3. lib. 1. Iaſon. conſ. 223. col. 3. lib. 4. Dec. conſ. 17. num. 2.*

18 Item clerici non poſſunt exercere officium maioris domus alicuius Principis, vt probatur *in auth. de ſacroſanct. Epiſcopis, §. alium autem, & in cap. 2. ne clerici, vel monach. 16 1. ne miniſtri* & in Hiſpania id expreſsè cauetur *in l. Partitarum, tit. 6. l. 45. par. 1. & ibi Lopez.*

19 Vlterius quæritur, an clerici piſcatores dicantur negotiatores, vt puniri poſſint.

20 Reſpondeo, quod piſcatores non dicuntur negotiatores: vt eſt *text. clarus in l. legatis ſeruis, ff. de leg. 3.* vbi *Albericus* notat: ſed limitat, quando venderent piſces, quia tunc dicerentur negotiatores: ſequitur *Sebaſtianus Medices in tract. de venatione, & piſcatione, quæſt. 60.* quod nota.

SVMMARIVM.

1 *Clerici blaſphemi quomodo puniantur.*

2 *Intellectus Bullæ Pij V. de pœnis blaſphemantis Deum, & Sanctos.*

De clerico blaſphemo.
Cap. LXXVIII.

1 DIcit Bulla Pij V. incipiens, *Cum primum*, quòd clerici blaſphemantes nomen Dei, & Beatæ Mariæ, ſi habent beneficia, pro prima vice amittant fructus vnius anni, pro ſecunda vice priuentur beneficijs, pro tertia omnibus etiam dignitatibus priuati, deponantur, & in exilium mittantur: quod ſi non habeant beneficium, pro prima vice, pœna pecuniaria, vel corporali puniantur, pro ſecunda carceribus mancipentur, pro tertia verbaliter degradentur, & ad triremes mittantur; ſi verò reliquos Sanctos blaſphemauerint, pro qualitate blaſphemiæ, atque perſonæ, pro arbitrio Iudicis puniantur. Et cum fuiſſet inquiſitus in Curia prima vice quidam clericus, non habens beneficia, quòd pluries blaſphemauerat Deum, & B. Virginem, dubitabatur an deberet condemnari ad triremes? Et fuit dictum, quod illa verba

2 bullæ, *pro prima vice*, intelliguntur de prima vice punitionis, non blaſphemiæ? facit *cap. cum non ab homine*, & ibi *Abb.* notabiliter *num. 18. de Iudic. l. capitalium, §. ſolent, ff. de pœnis*, ibi, *quòd ſi ita correcti, cap. graue, de præbend.* ibi, *poſt primam, & ſecundam correctionem, text. in §. ſi quis in do-*

in domo, in authent. vt liceat matri, & auiæ, & in auth. de Eccleſ. titulis, §. *ſin autem, collat.* 9. *& in auth. ſi quis ei, C. de adulter.* & ita in ſimilibus caſibus, de iure eſſe, tenet *Abendanus, de exequution. mandati Regis, par.* 2. *cap.* 9. quem refert, & ſequitur *Ignat. Lopez ſuper Praxi Diaz, ſuper cap.* 70. videtur enim bulla habuiſſe reſpectum ad correctionem clericorum: & quia dictus clericus pluries blaſphemauerat Deum, fuit factus exul à ciuitate per quinquennium pro prima vice.

SVMMARIVM.

1 *Miſſæ plures eodem die celebrari prohibentur, regulariter.*

2 *Celebrantes duas Miſſas eodem die, quomodo puniantur.*

De celebrantibus plures Miſſas eodem die. Cap. LXXIX.

1 Verior eſt opinio Doctorum, dicentium, eſſe prohibitam celebrationem plurium Miſſarum eodem die, per *cap. ſufficit, de conſecr. diſtinct.* 1. *& cap. conſuluiſti, de celebr. Miſſar. ita Archidiac. & Cardinal. de Turrecrem. in dicto cap. ſufficit. Angel. in verbo, Miſſa, num.* 46. *Sil. in verbo, Miſſa, el* 2. *num.* 7. *Nauar. cap.* 25. *num.* 87. *Iacob. Menoch. de arbitr. centur.* 5. *caſu* 407. qui alios refert, quamuis *Diaz in Praxi ſua crimin. cap.* 35. dicat de iure non prohiberi, omni tempore celebrare plures Miſſas; poſſunt tamen plures Miſſæ celebrari eodem die in aliquibus caſibus, quos refert *Nauarr. vbi ſupra.* Sed dubium eſt, qua pœna ſit puniendus ſacerdos, celebrans duas Miſſas eodem die, in caſibus non permiſſis. *Diaz, & Menoch. vbi ſupra*, dicunt remitti arbitrio Iudicis, qui iuxta facti qualitatem, & ſcandalum, pœnam indicet. Neapoli cum pluries hic caſus accidiſſet, fuit impoſita pœna triremium per triennium, & ſuſpenſionis à celebratione Miſſæ.

Animaduertendum, pœnam triremium per triennium impoſitam cōtra celebrantes duas Miſſas, fuiſſe inflictam propter celebrationem duarum Miſſarum eadem die ex auaritia pro pecunia, quod ſummoperè damnatur à ſacris canonibus, *cap. ſufficit, de conſecr. diſtinct.* 1. quòd ſi non ex auaritia, ſed ex aliqua cauſa, licet non vrgenti, *iuxta cap. conſuluiſti*, celebrarentur duæ Miſſæ eodem die, non crederem tàm acri pęna ſacerdotem plectendum, nempe ſi contra loci conſuetudinem celebraret quis alteram Miſſam pro defunctis, non præſente corpore mortuo: nam *Archidiaconus in dicto cap. ſufficit*, tenet poſſe celebrari alteram Miſſam pro defunctis, etiam ſi non ſit præſens corpus mortuum, ſed pro anniuerſario, vel deuotione, dummodo non ſit corrupta intentio, nec contra conſuetudinem loci, aut conſtitutionem ſynodalem, ex generalitate *d. cap. ſufficit*, & ſequitur *Cardinalis de Turrecremata*. Nec obſtat *dict. cap. conſuluiſti, de celebrat. Miſſarum*, in quo exprimitur cauſa neceſſitatis; quia ſatis videtur, quod ſacerdos commodè propter alias occupationes alia die celebrare non poſſit, *iuxta l. nepos Proculo, ff. de verbor. ſignificat.* & ſe-

& ſecundum *Archid.* poteſt dicere quis duas Miſſas eadem die pro defunctis; ſed in Regno Neapolitano conſuetudo eſt in contrarium. Animaduertendum etiam, quod *Ioan. Andreas in dict. cap. conſuluiſti* tenet, ex cauſa licere celebrare Miſſam pro defunctis, quando fuit dicta prima Miſſa de die, ſed non quando prima Miſſa fuit pro defunctis: affert rationem, quia à defunctis nullus regreditur; & ideò celebrata Miſſa defunctorum, non celebratur altera de die, ſed omnes tendimus ad mortem. Vnde celebrata Miſſa de die, poteſt pro defunctis celebrari; & ita dicit, ſe habere conſuetudinem. Sequitur *Gregorius Lopez part. 1. tit. 4. ſuper l. 50.* ſed re vera talis ratio non ſatisfacit, & in contrarium eſt *text. apertus in d. c. ſufficit*, in quo præſupponitur, primam Miſſam fuiſſe celebratam pro defunctis, ſecundam de die. In Hiſpania, propter penuriam ſacerdotum, in aliquibus locis ſacerdos celebrata Miſſa in vna terra, ſe confert ad aliam, & celebrat ſecundam Miſſam, quod fieri poteſt, *iux. Ioan. Andr. in d. cap.* quando vnus præeſt duabus Eccleſijs.

SVMMARIVM.

1 *Clericus officium diuinum omittens per longum tempus, poteſt priuari beneficio.*

2 *Officium diuinum quando recitari poſſit vltra deſcriptum in Breuiario Romano.*

3 *Epiſcopus, vel alia perſona principalis non tenetur dicere, aſperges, in diebus Dominicis.*

De clerico beneficiato omittente recitare diuinum Officium; Cap. LXXX.

1 EX Concilio Lateranenſi, *ſeſſ. 4.* ſub Leone X. clericus habens beneficium, ſi poſt ſex primos menſes, à die obtenti beneficii, abſque impedimento, non recitauit officium, beneficiorum ſuorum fru-
2 ctus ſuos non facit, pro rata omiſſionis recitationis officij, & temporis: ſed eos, tamquam iniuſtè perceptos, in fabricas beneficij, vel pauperum eleemoſynas erogare tenetur; ſi verò vltra dictum tempus in ſimili negligentia contumaciter permanſerit, legitima monitione præcedente, beneficio ipſo priuetur, cum propter officium detur beneficium; intelligatur autem officium omittere quoad hoc, vt beneficio priuari poſſit, qui per quindecim dies ſaltem non dixerit, quæ pœna in habentibus plura beneficia reiterabilis toties ſit, quoties contra facere conuincantur; ita habetur in dict. Concil. *Sotus de iuſt. & iur. lib. 10. q. 5. art. 6.* dicit, hanc conſtitutionem non fuiſſe vſu receptam quoad priuationem beneficij ob omiſſionem diuini officij. *Menoch. de arbitr. caſu 429.* dicit arbitrio
3 Iudicis puniri omittentem recitare Horas Canonicas. In Curia verò Archiepiſcopali quidam clericus, qui vltra decem annos non recitauerat diuinum officium, fuit priuatus beneficio.

Quæritur, an ſatisfaciat beneficiatus, vel conſtitutus in ſacris, recitans aliud officium, quam deſigna-

tum in Breuiario Romano? Reſpondetur, circa hoc eſſe declarationem quandam Gregorij XIII. quę incipit, *Paſtoralis officij.* Ad omnẽ ſcrupulum dimouendum, motu proprio, & ex certa ſcientia noſtra, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, hæc, quæ ſequuntur, declaranda duximus, & concedenda. In primis illud nobis declarandum ſe offert, ex quo magna oriri poterat confuſio; cum enim prædeceſſor prædictus indiſtinctè concesſerit, vt Eccleſiæ Hiſpaniæ poſſint celebrare officia propria Sanctorum illius prouinciæ, illæque plures ſint numero, ex hoc ſequebatur, vt officium maioris partis feriarum anni omitteretur, & ordo Breuiarij fere ſubuerteretur. Nos huic incommodo occurrere volentes, & prædeceſſoris prædicti mentem ſano modo interpretantes, declaramus vnamquamque Hiſpanię Eccleſiam eorum tantum Sanctorum, qui in Breuiario non ſunt deſcripti, officia propria celebrare poſſe, qui vel illius diœceſis ſunt naturales, vel eius Eccleſiæ, ſeu diœceſis ſunt patroni, vel eorum corpora, ſeu notabiles reliquiæ in ea Eccleſia, ſeu diœceſi requieſcunt: de alijs verò Sanctis, etiam ſi ſint naturales, vel patroni alterius diœceſis, etiam ſi illorum corpora, vel notabiles reliquiæ in aliqua Eccleſia alterius diœceſis requieſcant, non celebretur officium proprium, ſed ſeruetur ordo Breuiarij Romani: & quo die celebrabitur feſtiuitas patroni vnius diœceſis, religiones omnes teneantur eodem die in ſuis Eccleſijs intra limites illius diœceſis exiſtentibus eandem feſtiuitatem celebrare, & in hoc cum Eccleſia matrice ſe conforment.

. Item concedimus, quod quælibet Eccleſia, & Monaſterium Hiſpaniæ habens aliquas reliquias inſignes, puta caput, brachium, vel crus alicuius Sancti, etiam alienigenæ, non exiſtentis in Breuiario, vel de quo in dict. Breuiario fit tantum commemoratio, poſſit illius feſtiuitatem celebrare, & officium duplex facere, & de alio Sancto eodem die occurrenti, ſi fuerit ſimplex, fiat commemoratio: ſi verò fuerit duplex, vel ſemiduplex, transferatur in primam diem ſimili feſto non impeditam, & infra prohibet, Antiſtitem, vel aliam perſonam principalem debere ante Miſſæ celebrationem in diebus Dominicis cum pluuiali, vel cappa, & cum miniſtris incipere in altari maiori Antiphonam. Aſperges, &c. & aſpergere aquam benedictam, non obſtante quacumque conſuetudine, quæ vigebat in Eccleſijs Hiſpaniæ, ſed illa facere poſſit quilibet alius ſimplex Sacerdos eius loco, & quod talis ſacerdos non deferat pluuiale, ſed Albam, & ſtolam, vel ſuperpelliceum, & ſtolam, nec procedat aſſociatus cum miniſtris, ſed ſolum cum Acolytis.

Datum Romæ die 30. Decembris 1573.

SVMMARIVM.

1 *Pœnitenti contra Confeſſarium creditur, circa reuelationem confeſſionis.*
2 *Tentans mulieres in actu confeſſionis, vel prope, eſt ſuſpectus de hæreſi.*

De

De ſacerdote reuelante confeſſionem,& tentante mulieres ad turpia in actu confeſſionis. Cap. LXXXI.

1 Communis opinio DD. in *cap. omni, de pœnitent.* eſt, quòd creditur pœnitenti contra confeſſarium, ſi dicat reuelaſſe eius confeſſionem, ad puniendum pœna extraordinaria. *Abb. & alij ibi, Royas latè in ſingul. fidei 3.* quia veritas alio modo haberi non poteſt; ſed *Card. ibi dicit*, poſſe torqueri, & ſic parochus, qui fuit inquiſitus in Curia Archiepiſc. quòd mulieres tentauerat ad turpia in actu confeſſionis, contra quem plures ex eis deponebant, fuiſſe tactu, & ſignis tentatas, & vna verbis, fuit tortus, & non confeſſus, fuit etiam ſuſpenſus à cura per annum, de ordine etiam Sacræ Congregationis Sancti Officij in
2 Vrbe. Nec eſt omittendum, quòd tentans mulieres in actu confeſſionis, eſt ſuſpectus de fide vehementer, quomodo ſentit de Sacramento pœnitentiæ, vt tradit *Pegna ſuper Director. Inquiſit. 2. par. q. 55.* etiam ſi propè actum confeſſionis, ante, vel poſt ipſas tentauerit, vt fertur declaraſſe S. D. N. Clemens Octauus. Præterea dicunt DD. quòd teſti vnico creditur, quando eſt impoſſibile, vel difficillimum alios inuenire, vt latè tradit *Marſilius in leg. ſi quis, in fin. ff. de quæſtion.* Et ex prædictis quidam ſacerdos, qui dum cantaret Miſſam, protulerat bis quædam verba inconuenientia, & contra ipſum deponebat Acolytus de quibuſdam verbis, & Diaconus de alijs, & erant ſingulares; fuit per Curiam ſuſpenſus à celebratione Miſſæ per annum.

SVMMARIVM.

1 *Sodomia clericus quomodo puniatur.*
2 *Sodomita an torquendus ex ſolo dicto pueri.*
3 *Sodomiæ crimen tentatum tantummodo, quomodo puniendum.*
4 *Priuari debet beneficijs clericus attentans crimen Sodomiæ.*
5 *Deponitur clericus pro quocumque graui crimine.*

De Sodomitis. Cap. LXXXII.

1 Clerici exercentes Sodomiam, debent tradi Curiæ ſæculari, vt moriantur, ex bulla Pij V. quam refert *Nauar. c. 27. nu. 249.* eamque intelligit procedere in illis, qui quaſi ex vſu continuò talem actum exercent, per illud verbum (exercentes) non enim ſufficit ſemel actum fieri, ſed requiruntur plures vices; ſicut non dicitur mercator, vel negotiator, qui ſemel mercaturam exercùit. *Abb. Ripa in cap. 1. de iudicijs*; & quando delictum non eſt conſummatum, deportatio, *l. 1. ff. de varijs, & extraord. criminibus*; ſed hodie in Curia Archiep. eſt pœna triremium
2 pro ſolo tentato vitio nefando. Sed fuit dubitatum, an dictum pueri ſodomitati ſolum faciat indicium ad torturam? *Boſſius de indicijs, num. 60.* tenet quòd ſic; ſed *Proſper Farin. de indic. & tortura, quæſt. 43.* qui cumulat DD. dicit communem opinionem, & praxim ſe habere, quòd ſufficiat dictum pueri ſtuprati, vel mulieris ſtupratæ, ſiue ſponte, ſiue

per vim, cũm adminiculis; & aliàs non; & ita apud nos ſeruatur. Adminicula ſunt, mala fama, mendacia, & ſimilia: & quæ refert idem *Farinac. dict. quæſt.* 54. Item, ſi à pluribus pueris quis nominetur, fuit dictum in Curia, debent tamen pueri torqueri ad validandam depoſitionem, etiam ſi dicant ſe per vim fuiſſe ſtupratos, *iuxta conſ.* 132. *Ploti*, niſi probetur metus, qui non præſumitur, vt pulchrè per *Farinacium vbi ſuprà*, & in Curia Archiepiſcopali ſemper torquentur pueri etiam laici, & mulieres, quę dicunt, ſe ſtupratas ad conualidandam depoſitionem, *iuxta tradita ſuprà in cap.* 10.

Dicitur in Praxi, quod in Curia Archiepiſcopali pro ſolo tentato delicto Sodomiæ eſt pœna triremium. Animaduerte hoc indigere diſtinctione; ſiquidem attentatio nefandi criminis, ſi ad actum proximum deuentum eſt, cum ſimus in atrociſſimis, ordinaria pœna, hoc eſt vltimo ſupplicio punitur. *Bartol. in leg.* 1. *de extraordin. crimin.* vbi exemplificat in oſculis. *Iulius Clarus in* §. *Sodomiæ, verſ. Quæro numquid*; vbi id procedere ait, nedum de iure communi; ſed forte etiam de generali conſuetudine. *Menoch. de arbitr. caſu* 360. *num.* 59. & ſic clericus pœna ordinaria venit puniendus; ſin autem ad actum propinquum deuentum non eſt, pœna deportationis punitur attentans, *d. leg.* 1. §. *Qui puero*; cuius loco ſucceſſit hodie perpetuum bannimentum, vt tradit *Gramm. voto* 59. *num.* 11. *Plata in Epitome delictorum, cap.* 44. *num.* 1. *lib.* 1. *Clarus in Practica quæſt.* 67. *verſ. deportatio*; & hoc vltimo caſu intelligenda eſt Praxis, quod poterit imponi pœna triremium; ſed aduerte, quod in vtroque caſu debet clericus pro tentato vitio nefando priuari beneficijs: ſiquidem ſi deuentum eſt ad actum proximum, vbi ius ciuile imponit pœnam mortis, Ius canonicum imponit pœnam priuationis beneficiorum, vt poſt alios tradit *Follerius in Praxi criminali canonica, in verbo, & ſi confeſſi, aut conuicti ſint, nu.* 60. ſi verò non eſt deuentum ad actum proximum, quo caſu imponitur pœna deportationis, & eius loco bannimentum, pariter ſequitur beneficiorum priuatio, quia perpetuò bannitus beneficio priuandus eſt. *Rebuff. in Praxi de modis amittendi beneficia part.* 3. *num.* 57. & vtroque caſu eſt graue delictum, & vulgaris eſt regula in Iure, qua pro quocumque graui crimine clericus deponendus eſt, vt tradit *Abb. in cap. at ſi clerici, num.* 34. *de iudicijs*, vbi *Dec. Domin. in* §. *de his, diſt.* 50. & in *cap.* 1. 53. *diſt. Farinac. conſil.* 25. qui refert notabilem caſum: fuit enim inuenta quædam ſchedula in domo cuiuſdam perſonæ, in qua confitebatur attentatum vitium nefandum cum oſculis, & tactibus inhoneſtis: in iudicio examinatus, confeſſus eſt, fuiſſe ſcriptam manu ſua, ſed iocosè, & otiosè gratia experiendi calamum, & tortus perſtitit in dicta confeſſione; fuit enim condemnatus in pœnam priuationis beneficiorum, & exilij perpetui ab Vrbe, & ſtatu Eccleſiaſtico.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Regulares à quo ordinandi, quando, & cum cuius litteris.*

2 *Titulus ordinandorum qualis eſſe debeat; & ibi plures reſolutiones.*

4 *Dimiſſoriæ, quãdo cõcedẽdæ, à quibus, & ibi plures reſolutiones circa eas.*

5 *Vicarius Epiſcopi an poſſit ordines conferre abſente Epiſcopo, ſi eſt Epiſcopus.*

6 *Clericus quando poſſit inuitus ab Epiſcopo in ſua diœceſi retineri.*

7 *Diſpenſandi cauſa ſuper anni circulo cum ordinandis, qualis eſſe debeat.*

8 *Epiſcopus ordinans quid poſſit recipere ab ordinandis.*

9 *Abbas, qui habet territorium ſeparatum cum iuriſdictione ex conſuetudine immemorabili, an poſſit concedere dimiſſorias ad ordines.*

10 *Viſitare an poſſit Epiſcopus in territorio Abbatis, in quo Abbas exercet iuriſdictionem ex conſuetudine immemorabili.*

11 *Titulus beneficij habentis redditus incertos, qui communiter reducuntur ad certam ſummam, an ſit validus.*

12 *Vicarius Epiſcopi vt poſſit concedere dimiſſorias, quando Epiſcopus dicatur agere in remotis.*

13 *Ordinatus ante ætatem legitimam ordinibus ſacris, an ſit ſuſpenſus ad tempus vſque ad ætatem legitimam, vel perpetuò.*

De ordinatione Regularium, familiaris Epiſcopi, dimiſſorijs, & titulo ordinandorum. Cap. LXXXIII.

DE ordinationibus clericorum multa à Doctoribus traduntur, præſertim ab *Henriq. in ſumma, de ordine. Nauar. in ſuis conſ. de temporib. ordinationum.* & adſũt plures declarationes Sacræ Cong. Conc. Ego verò quædã pauca ad Praxim magis accedentia annotare decreui; &

1 Primò, quod regulares debent ordines ſuſcipere ab Epiſcopis, in quorum diœceſibus ſunt monaſteria, in quibus degunt, & ſunt aſſignati, vel dimiſſorias ab eis recipiant, *iuxt. c. 8. ſeſſ. 23. de refor.* Conc. Trid. ita fertur declaraſſe Gregor. XIII. Habetur in bulla Leonis X. Sacro approbante Concilio; & ibi dicitur regularis degere, vbi eſt aſſignatus. *Domin. in cap. cum nullus, §. religioſi, de tempor. ord. in 6.* circa quas dimiſſorias fuerunt factę plures declarationes à Sacr. Cong. Conc. Sed vltima, quæ eſt in viridi obſeruantia, ita ſe habet: Congregatio Concilij cenſuit, ſuperiores Regulares poſſe ſuis ſubditis Regularibus dimiſſorias ad ordines concedere, ad Epiſcopum tamen dięceſanum; & ſi is abfuerit, ad quemcumque alium Epiſcopum, dum tamen ab Epiſcopo, qui ordines cõtulerit, examinetur de doctrina. Quòd ſi Epiſcopus dięceſanus à diœceſi non abfuerit, ſed noluerit habere ordinationes, idẽ eſſe obſeruandum, quòd dictum eſt, ſi abeſſet; ſi tamen ſuſceptio ordinum non eſſet data opera dilata in id tempus, quo Epiſcopus dięceſanus nullas eſſet habiturus ordinationes. Item declarauerũt, quod Regulares non tenentur nomen, & eorum deſideria in Eccleſia proponi facere, & teſtimonium ferre, *iuxta cap. 5. ſeſſ. 23. de reform.* ſed ſufficit teſtimonium à ſuperioribus allatum,

rum,quod habent requiſita; & ita Neap.ſeruatur,quòd viſis dimiſſorijs ſuperiorum,in quibus teſtantur de requiſitis, examinantur de doctrina,& ordinantur.

Notandum prętereà circa Regulares, quòd ſuper interſtitijs non Prælatus Regularis, ſed proprius Epiſcopus loci,in quo degũt Regulares, diſpenſare debet, vel Abbas, quando dimittit ſuos ſubditos alijs ordinandos,quos ipſe ordinare poterat; debet tamen Epiſcopus ſe informare de iuſta cauſa diſpenſandi à ſuperiore Regularis ordinandi,vt fertur declaraſſe ſacra Congr. & ita Neap. ſeruatur, tradit etiam *F. Hier. à Sorbo, ſuper compendio priuilegiorum mendicantium, in verb. ordines.* Item fertur declaraſſe Sacra Congr. quòd Regulares, qui non ſolent facere functiones,vt ſunt Ieſuitæ, non tenentur docere de eis: & anno 1597. declarauit Carthuſianos clericali tonſura inſignitos vno eodemque die poſſe promoueri ad ordines minores, propter eorum vitam ſolitariam.Et hæc circa ordinationes Regularium dixiſſe ſufficiat; alia ponit dictus *F. Hieronym. & alij,* quos vide.

2 Secundò principaliter notandum circa titulum promouendorum ad ſacros ordines, qui debet eſſe, vel beneficii, vel ſtante neceſſitate, aut vtilitate Eccleſiarum, patrimonij,Concil.Trid.*cap.2.ſeſſ.21. de reform.*quòd extenditur etiam ad Regulares non profeſſos, ex bulla Pij V. Romanus Pontifex. Gregor. tamen XIII. excepit Ieſuitas à dicta conſtitutione.

Ordinatus ſine titulo nullam pœnam incurrit; ſed tantum ab Epiſcopo ali debet,*iuxt.cap. cum ſecundum, de præbendis*, & quando Concil.Trid.*d.cap.2.* innouat canones antiquos,intelligit tantum *dict. cap.cum ſecundum, non cap. neminem, & cap.Sanctorum,diſt. 71.* ita fertur declaraſſe Sacra Congreg. licèt *Nauarr. conſil. 1. quæſt. 16. de conſtitut.* aliter dixerit in ordinato ſcienter, & doloſè ſine titulo: clerici tamen Regulares, qui ante profeſſionem ordinantur ſine titulo, ſunt ipſo facto ſuſpenſi, & exercendo ordines fiunt irregulares,nec poſſunt abſolui niſi à Romano Pontifice, & Epiſcopus ipſos ordinans à præſtatione ralium ordinum per annum eſt ſuſpenſus,vt in dict. Bulla Pij V. ſed Neap.per conſtitutiones ſynodales ſuſpenduntur omnes ordinati ſine titulo,vel cum ficto titulo: qui verò per fraudem, & mendacia decepit Epiſcopum, vel qui habet vnde ſe alat,aut patrem diuitem,non debet ali ab Epiſcopo. *Decius in capit.Epiſcopus,de præb.*

Beneficium, ad cuius titulum quis ordinatur, debet eſſe perpetuum, vnde ad titulum beneficiorum manualium, & amouibilium, & ad titulum Vicariæ temporalis non debet ordinari, quia non eſt beneficium, ſed perpetua ſic. *Abb. in capit. Michael, de filijs presbyt.* & beneficium debet habere certos redditus, ex ſacra Congreg.

Poteſt quis ordinari ad titulum beneficij vniti Seminario, ſed non ad titulum Seminarij, & ſufficit, quòd ei ſit facta certa aſſignatio fructuum à Seminario cauſa inſeruiendi beneficio vnito, vt cenſuit

Sacra

Sacra Congregat.refert etiam *Pariſius de reſignation. lib.2. q.6. num.34.* cenſuiſſe Sacram Congregat. poſſe aliquem ordinari ad titulum ſeruitij in aliqua Eccleſia, cui aſcribitur, & deſeruire tenetur in ordine ſuſcepto; *iuxta cap.16.ſeß.23. de refor.* & taliter aſcriptus certæ Eccleſiæ à nullo Epiſcopo recipi debet. Sufficit beneficium, quod iunctò patrimonio pręſtat victum Sacra Congr. Quantitas relinquitur arbitrio Ordinarij, qui ſecundum varietatem locorum arbitrabitur. Neapoli non ordinantur, niſi habentes ad minus annuos redditus ducatorum triginta ſex: etiam propter penuriam ſacerdotum non poteſt quis ordinari ſine titulo, etiam ſi habeat certam aſſecurationem victus cum certa cautione, etiam ſi in ſufficienti patrimonio iungantur pitantiæ, eleemoſynæ, anniuerſaria, confraternitates, & alia emolumenta, quæ ex celebratione Miſſarum, & exercitio ſacrorum ordinum percipiuntur: idem ſi quis ſit Grammaticus, Muſicus, vel aliam artem exerceat, vt Pictor, Scriptor. Sacra Congreg. Idem dicendum in Doctore illuſtri, quidquid dicat *Henriquez de Sacram.ord.cap.* 1. & beneficium tituli debet vere poſſideri, *d.cap.2.ſeſſ.23. Nauar.conſil. 15. de temp. ord.* & non poteſt quis ordinari ad titulum beneficij, quod habet redditus incertos. Sacra Congr. Item ad titulum donationis poteſt quis ordinari Sacra Congreg. etiam ſi tantundem debeat, dummodo donatio ſit facta ad hunc finem ordinationis, cum aliènari non poſſit, ex *d. c. 2. Nauar. conſ. 13. de tempor. ordinat.* clericus, qui habet alimenta à patre, non tenetur ipſe recipere fructus beneficij, vel patrimonij, ſed ſufficit ſi pater percipiat, & compenſet cum alimentis. *Bartol. in tract. de duobus fratribus, in fine. Bald. in leg. filiæ, C. familiæ erciſc.* ordinatus ad titulum beneficij illud cum ęquiualenti permutare poteſt, & reſignare, ſi habet vnde ſe alat, & debet id exprimere, aliàs reſignatio eſt nulla, ſaltem in foro exteriori. *Pariſ. d.quæſt. 6.num.41.* an autem valeat reſignatio beneficij prædicti, ſi fuit admiſſa ab Epiſcopo, vide ſupra *cap.64. nu. 8.* Præterea notandum, quod Curia Archiepiſc. ſolet ſuper patrimonio examinare teſtes ſuper veritate illius, & quod non ad ſint debita, & tàm ordinandus, quàm donans ordinando iurant patrimonium eſſe verum, & ſi ordinandus habet parentes, fratres, vel ſorores, ſit computatio omnium redditium, ita vt quælibet perſona habeat ducatos triginta ſex quolibet anno.

3 Tertiò principaliter notandum, quod Epiſcopus ſuum familiarem triennalem non ſubditum, ſine literis dimiſſorijs ſui Epiſcopi ordinare poteſt, dummodo illi beneficium ſtatim re ipſa conferat, *cap.9. ſeſſ.23. de reform.* nec oportet, quod familiaris habitet in domo Epiſcopi, & illi continuò ſeruiat, *iuxt. tex.in cap.fin.de verbor. ſign fic. Henriquez de ſacr. ord. capa. 12. lib. 1. in Gloſſ.* ſi tamen per totum triennium habitaret in parte remota, non poteſt ordinari, quia Epiſcopus eius mores noſſe non poſſet. *Lopez ſuper cap. 26. Praxis Duz*, & ſufficit, quòd triennium inceperit, antequam

quam dominus eſſet creatus Epiſcopus, vt ordinari poſſit; & poteſt etiam ordinari ad titulum patrimonij ſtante vtilitate, vel neceſſitate Eccleſię, vt cenſuit Sacra Congreg. *Pariſius de reſignat. lib. 4. q. 2.* non tamen poterit cum eo diſpenſare ſuper interſtitijs, nec ſi eſt illegitimus. *Nauar. conſil. 27. & 28. de tempor. ordinat.* & beneficium eſt illi ſtatim re ipſa conferendum, aliàs ſi poſt aliquot menſes, non ſatisfit Concil. Trident. vt cenſuiſſe ſacram Congreg. refert *Par. ſ. vbi ſuprà.*

4 Quartò principaliter notandum, circa dimiſſorias, quas concedit Epiſcopus loci beneficij originis, vel domicilij, *cap. cum nullus, de tempor. ord. in 6.* quod antequam illas Epiſcopus concedat, debet examinare ordinandos, & ſic approbatos dimittere, *cap. 3. ſeſſ. 23. de refor.* ſi tamen Epiſcopus abeſſet à ſua diœceſi, poteſt concedere dimiſſorias in aliena diœceſi, ac ordinandos etiam ſuo examini ſubijcere, & ſi abſentes ſint ad ſe vocare, vt eos examinet, ſi commodum erit: alioquin eorum examen Epiſcopo loci demandare in quo degunt, & ſi aliquis abſens fuit per multos annos, ita vt ipſum de vita, & moribus commendare non poſſit, ſufficit, quod ipſe Ordinarius concedat ei litteras dimiſſorias, quæ continebunt, quod ordinandus non ſit contumax, nec excommunicatus, ſed de legitimis parentibus natus; informatio autem de vita, & moribus habenda eſt ex loco, in quo fuit verſatus. Epiſcopus, cui diriguntur dimiſſoriæ, debet examinare tantum de litteratura, vt declarauit Sixtus V. *Sorbus vbi ſuprà facit cap. 11. ſeſſ. 7.* Conc. Trid. Et ita ſeruatur in Curia Archiep. nec requiritur, quod in litteris dicatur in conſcientia mea, vt dicit *Sorbus*, expreſſio enim eorum, quæ tacitè inſunt, nihil operatur, *l. 3. ff. de legat. 1.* & Epiſcopus non ſolum ex cauſa ægritudinis impeditus, *iuxta capit. 3. ſeſſ. 23. de reform.* ſed etiam ex alia cauſa, poteſt concedere dimiſſorias, vt declarauit Sacra Congregatio, & debet exprimere cauſam impedimenti; valet tamen conſuetudo, quòd cauſa non exprimatur. *Rebuff. in Praxi, de litteris dimiſſorijs;* & ita ſeruatur, & in dimiſſorijs debent exprimi ordines ſacri, aliàs, ſi exprimantur minores ordines, vel ordines, non veniunt ſacri, *c. 1. de temp. ord. Rebuf. vbi ſuprà,* & dictæ litteræ requirunt ſcripturam; ſed in licentia celebrandi Miſſam non, nec expirant per mortem concedentis. *Rebuf. vbi ſuprà. Nauar. conſ. 1. de tempor. ord.* Nec eas cenſetur reuocaſſe Epiſcopus, ſi dicat ordinando, ne ab alio ordinaretur; quia ipſe volebat ordinationes tenere. *Nauarr. conſil. 29. de tempor. ordin.* nec illas concedit Vicarius, niſi in duobus caſibus, videlicet Epiſcopo agente in remotis, *capit. cum nullus, de temp. ordin. in 6.* vel de ſpeciali mandato Epiſcopi. *Rebuffus de forma Vic. Epiſcopi, num. 87. Iacobus Sbrottius de Vic. Epiſcopi lib. 2. quæſt. 41.* Extrauagan. Pij II. *Cum ex ſacrorum*, imponens pœnam ſuſpenſionis ordinatis extra tempora, vel ante legitimam ætatem, aut ſine litteris dimiſſorijs, procedit ſolum in ordinatis ſacris, & ſcienter per

verbum

verbum ibi, *præſumpſerit*, ſecus ſi bona fide. *Rebuff. vbi ſupra, tit. de clericis malè promotis*. *Nauar. cap. 27. num. 155.* Ordinari ſine dimiſſorijs non ſolum poteſt familiaris, ſed etiam alius, quando proprius Epiſcopus eſt ſuſpenſus, ex quo alios ordinauit ſine dimiſſorijs, *cap. 2. de temp. ordin. in 6.* & valent dimiſſoriæ conceſſæ à Vicario, etiam mortuo Epiſcopo, agente in remotis, ſi non conſtabat de eius morte. *Henriquez vbi ſupra, cap. 25. §. 3.* Et nota, quòd Vicarius Epiſcopi, agentis in remo-
5 tis, ſi eſt Epiſcopus, poteſt ipſe ordinem conferre; quia ſi poteſt hoc alijs concedere, *d. cap. cum nullus*, tantò magis ipſe perficere, vt tenet *Menochius de arbitrar. caſu 222.* quidquid dicat *Sbrottius, de officio Vicar. lib. 2. quæſt. 10.* qui miratur de *Menoch.* Vlterius notandum, referri, cenſuiſſe Sacram Congregationem,
6 quòd clericus, qui certo loco non eſt adſcriptus, ab Epiſcopo ſuo inuitus, retineri non poteſt in ſua diœceſi, ſi non habet beneficium, requirens reſidentiam, vel perſonale ſeruitium, & tenetur illi Epiſcopus concedere dimiſſorias, quinimmo vidi plures ordinatos pro vtilitate, vel neceſſitate Eccleſiæ obtinuiſſe licentiam ab Vrbe ſe abſentandi ab Eccleſia, pro cuius vtilitate, vel neceſſitate fuerant ordinati, ceſſante tamen neceſſitate, vel vtilitate Eccleſiæ.

7 Ad hæc aduertendum, quod cauſa diſpenſandi cum conſtituto in minoribus ad ſubdiaconatum ſuper anni circulo, ſufficit, ſi ſit neceſſitas, vel vtilitas Eccleſiæ diſiunctiuè, à ſubdiaconatu ad diaconatum quælibet leuis cauſa, cum iudicio Epiſcopi id relinquatur; à diaconatu ad presbyteratum vtilitas, & neceſſitas Eccleſiæ coniunctiuè. Ita habetur *in cap. 11. & 14. ſeſſ. 23. de reform.* conſiderat etiam *Sorbus, vbi ſupra, in verbo, ordines*.

8 Vltimò notandum declaraſſe Sacram Congregationem, quòd Epiſcopus ordinans non poteſt accipere ab ordinandis forbices, mappas, & pectines, ſed tantùm cereum, iuxta Pontificale Romanum, & hæc ſufficiant: alia vide in ſupradictis Doctoribus.

Primò quæritur, an Abbas, qui exercet iuriſdictionem ordinariam
9 in aliquo territorio, ex conſuetudine immembrabili confirmata à Sede Apoſtolica, poſſit concedere litteras dimiſſorias ad ordines, vel ei obſtet, *cap. 10. ſeſſ. 23. de reform.* Hoc dubium fuit ventilatum in Rota Romana, in vna Salamantinenſi iuriſdictionis coram Cardinali Seraphino, 9. Maij, 1594. in qua etiam fuit determinatum, an dictus Abbas potuerit viſitare Eccleſias, vel viſitatio pertineret ad Epiſcopum, *iux. cap. 8. ſeſſ. 8. de reform.* & quia deciſio eſt multum notabilis, eam de verbo ad verbum referre decreui.

Salamantinen. Iuriſdictionis
R. P. D. Seraphino.

10 Dubitaui, an Reuerendiſs. Abbati obſtet decretum, *cap. 8. de reform. ſeſſ. 7.* Item decretum *cap. 10. ſeſſ. 23.* & quantum ad prius decretum, Domini dixerunt non obſtare, quia cum loquatur de Ordinarijs, quorum appellatione comprehenduntur

tur etiam inferiores in materia eis adaptabili, vt per *Gemin. in cap. Ordinarij, num. 3. verſ. nota iſtam Gloſſ. de officio Ord. n. in 6. Francb. num. 3.* cum alijs adductis ſub die 23. Octobris 1579. in hac eadem cauſa ſequitur, Abbati hoc decretum non obſtare, cum conſuetudo, de qua fit mentio in bulla, ſit talis, quæ ne dum eximat, ſed etiam tribuat iuriſdictionem, quo caſu territorium dicitur effectum proprium diœceſis Abbatis. *Ioan. And. in cap. nimis, col. pen. ad fin. de iureiur. Anchar. in cap. poſtulaſti, ſub num. 45. de foro compet.*

Neque obſtat, quod non ſit Ordinarius loci, ſed perſonarum, cum hæc iuriſdictio proueniat à conſuetudine non confirmata reſpectu locorum, quia eſt eadem conſuetudo, de qua Papa teſtatur; alioquin ſi voluiſſet tantummodo eximere, non autem intellexiſſet iuriſdictionem ad Abbatem de conſuetudine ſpectare, vtique hæc loca immediatè ſubiecisſet Sedi Apoſtolicæ, prout in ſimilibus exemptionibus fieri ſolet, quod clarè ex vſu ſubſecuto comprobatur. *Aym. conſil. 118. num. 2. & conſil. 211. num. 8.* nec non ex quatuor caſuum exceptione, quæ in non exceptuatis firmat regulam iuribus vulgaribus, & ideo non ſumus in nuda exemptione, ſed in conſuetudine, quæ ordinariam tribuit iuriſdictionem. *Oſtienſ. in ſumma, de officio Ordin. num. 2. Abbas in cap. cum contingat, num. 5. de foro competenti.*

Non obſtat, quod Reuerendiſſimus Epiſcopus velit viſitare tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus, quia Concilium hoc tribuit Ordinarijs tantum; ipſe autem in hoc loco non eſt talis, ſed Abbas; viſitatio enim pendet ab ordinaria iuriſdictione, *cap. 1. in fine, de cenſib. lib. 6.* cum alijs allegatis, & quamuis decretum hoc deroget conſuetudinibus, non tamen derogat confirmatis, vt fuit reſolutum.

Non obſtat decretum *cap. 9. ſeſſ. 24.* quia non tollit iuriſdictionem præfati, *cap. 8. ſeſſ. 7.* loquentis de Ordinarijs generaliter, quorum appellatione, vt dictum eſt, tàm Epiſcopi, quàm inferiores comprehenduntur. Præterea cum ſimpliciter loquatur de exemptis, non eſt trahendum ad eas Eccleſias, quæ habent proprios Prælatos, iuriſdictionem ordinariam habentes: non enim eſt veriſimile, Concilium hoc caſu voluiſſe ſubditos duplici onere viſitationis grauare.

Quantum ad decretum *cap. 10. ſeſſ. 23.* Domini dixerunt, ſi ex conſuetudine Abbas dabat litteras dimiſſorias, dictum decretum ex rationibus ſupra deductis ei non obſtare, cum huiuſmodi conſuetudo cenſeatur confirmata, vti conſuetudo tribuens iuriſdictionem, non autem exemptionem, & ideo non obſtare, *cap. cum nullus, de temporibus ordinationum, in 6.* non enim hoc ius ita Epiſcopo, vel Epiſcopali dignitati competit excluſiuè ad alios, vt non poſſit conſuetudine præſcripta indici, vt tradit *gloſſ. ibidem, in verbo, indultum*, & ideo cum hic habeamus conſuetudinem confirmatam, eam non tollit hoc decretum, ex his, quæ alias deducta, & deciſa fuerunt.

Circa num. 2. Quæritur an poſſit ordi-

ordinibus ſacris inſigniri clericus ad titulum beneficij, quod habet redditus incertos caſuales mortuariorum, & anniuerſariorum, ſi communiter rediguntur ad certam ſummam, & dantur infirmis? dicendum quòd ſic, quia computantur in valore fructuum, *ex notab. doctrina Felin. in cap. ad aures, num.* 14. *de reſcript. poſt Ancbar. in Clem. vnica, de conceſſ. præbend.* & ita vidi ſeruatum Neapoli, ſi malè non recordor, in obtinente Fratantiam S. Archangeli.

12 Circa num. 4. quæritur, quando Epiſcopus dicatur agere in remotis, vt valeat Vicarius concedere dimiſſorias ad ordines?

Reſpondetur, quod quando Epiſcopus moratur extra prouinciam, vel vltra duas diætas, *iuxta cap. nonnulli, de reſcript.* vel vltra vnam, *iuxta cap. ſtatutum, eodem tit. in 6.* & remittitur arbitrio iudicis, quis locus dicatur remotus: ita *Gloſ. in cap. cum nullus, in verbo, remotis, de tempor. ordin. in 6.* quam ſequitur *Oſtienſis in cap. relatum, de ſententia excommunicationis. Archidiacon. in cap. 2. de teſtament. in 6. Dominicus, & alij in dicto cap. cum nullus*, ſed hodie Vicarijs ſolet dari expreſſa poteſtas concedendi dimiſſorias etiam præſente Epiſcopo, vt dicit *Gloſ. in dicto cap. cum nullus*.

13 Tertiò quæritur, an ordinatus ante ætatem ordinibus ſacris, ſit ſuſpenſus temporaliter, nempè vſque ad ætatem, legitimam, vel perpetuo, vt indigeat Papæ diſpenſatione: & de iure communi ſuſpenſio durabat vſque ad ætatem legitimam, *cap. vel non eſt, de tempor. ordinat. cap. ex ratione, de ætat. & qualit.* notant *Doctores per illum textum in Clem. Generalem, eodem tit.* & hanc opinionem communiter dicit *Anton. in tract. de irregular. cap. 3. num.* 13. nihilominus poſt Bullam Pij II. *ex ſacrorum, quæ promotos ante ætatem legitimam, ipſo iure ſuſpendit*, contrarium eſt dicendum, vt ſit perpetuò ſuſpenſus, ſiquidem verba ipſo iure perpetuitatem indicant, cum vim Canonis latæ ſententiæ habeant. *Tiraquellus*, qui alios congerit *in l. ſi vnquam, C. de reuocandis donationibus, in verbo, reuertatur, num.* 144. & ita ſentit *Stephan. de Caiet. in cap. ad limina, 30. quæſt. 1. §. 3.* quo fit, vt ſententia iuris pœnam abſque præfinitione temporis imponens, perpetuo imponere cenſetur, *l. ſeruus, C. de pœnis, cap. ſi autem, vbi gloſ. fin. de cohabitatione clericorum, & mulierum, gloſ. in cap. cupientes, §. cæterum, in verbo, perpetuò, de electionib. in 6. Abbas latè in cap. ex litteris, num. 10. de conſtit.* eandem opinionem tenet *Rebuff. in Praxi, tit. de malè promotis, gloſ. 10. num. 3.* dum dicit ſuſpenſum indigere abſolutione Apoſtolica. *Nauar. conſ. 30. in fin. & 35. num. 1. de temporis ordinat.* & ratione ſuaderi poteſt, quandoquidem conſtitutio promotis extra tempora, vel ante legitimam ætatem, eandem pœnam imponit, ſed in primo caſu ſuſpenſio eſt perpetua, *cap. cum quidem, de temp. ordin.* ergo ex identitate rationis idem dicendum eſt in altero caſu, *l. iam hoc iure, ff. de vulg.* & vna pars conſtitutionis alteram declarat, *l. qui filiabus, in princip. ff. de leg. 1.* & eandem opinionem tenuit Rota Romana, in vna Melitenſis

Abb.

Abb. 24. Ianuarij, 1590. coram Domino Gipſio, & ignorantia craſſa, & ſupina non excuſat ab irregularitate, ſed probabilis, *c. Apoſtolicæ, de clerico excomm.* vbi dicit *Abb.* quod non requiritur, quod quis ſit multum curioſus in ſciendo, dummodo non ſit nimis deſidioſus, *argum. legis nec ſupina, ff. de iuris, & facti ignorantia. Nauar. verò conſil. 50. de tempor. ordin. par. 2.* excuſat eum, qui circa ætatem potuit, & debuit ſuis parentibus credere, quæ videtur ignorantia probabilis, & hoc nota.

SVMMARIVM.

1 *Modus procedendi, & formandi proceſſum in cauſis Sanctæ Fidei, prout ſeruatur in Curia Archiepiſcopali Neapolitana.*

2 *Citatio valet ſine expreſſione cauſæ, in cauſa Sanctæ Fidei.*

3 *Inquiſitus non citatur ad videndum iuramenta teſtium repetendorum, in cauſis Sanctæ Fidei.*

4 *Recognitio inquiſiti quomodo fiat in cauſis Sanctæ Fidei.*

5 *Teſtes an poſſint haberi pro repetitis in cauſis Sanctæ Fidei.*

6 *Confrontatio quando facienda in cauſis Sanctæ Fidei.*

7 *Hereticus pro primo lapſu quando moriatur.*

8 *Suſpecti de hæreſi quomodo puniantur.*

9 *Tortura ſuſpectorum de hæreſi, vehementer ſuper intentione, & credulitate, qualis eſſe debet.*

10 *Abutens ſacramento altaris in ſortilegijs, traditur Curiæ ſæculari.*

11 *Socius criminis an probet ſine tortura in cauſis Sanctæ Fidei.*

12 *Chriſtiani, qui abnegauerunt fidem Catholicam apud infideles, ſi ſponte reuertantur, & petant reconciliari Eccleſiæ, quomodo abiurare debeant.*

13 *Bigami quando, & quomodo puniantur à Curia Eccleſiaſtica ob hæreſis ſuſpicionem.*

De modo procedendi in cauſis Fidei. Cap. LXXXIV.

Circa cauſas Sanctæ Fidei placet pro iunioribus ponere modum, quo vtitur Curia Archiepiſcopalis Neapolitana in formando proceſſum, & procedendo in dictis cauſis, afferendo aliqua magis frequentia, excerpta ex litteris Sacræ Congregationis generalis Inquiſitionis Sancti Officij in Vrbe, tranſmiſſis ad hanc Curiam, & à Doctoribus.

1 Primò loco ſcribitur denunciatio illius, qui denunciat hæreticos, maleficos, ſortilegos, & ſimiles, cum iuramento, & ſubſcriptione eius, ac cuiuslibet alterius teſtis, quia denunciator habetur pro teſte in iſtis cauſis, *iuxta omnes in cap. in omni negotio, de teſtibus*, & diligenter interrogatur ſuper omnibus circumſtantijs neceſſarijs; & in fine denunciationis ſolet interrogari, ſi cum perſona denunciata habuerit odium, & inimicitiam, & fecerit denunciationem ex animi paſſione, & non pro veritate, & aliquando, quare tamdiu tacuit, quòd non denunciauit, & antequam dimittatur, iniungitur ei ſilentium, & etiam alijs teſtibus, etiam cum iuramento, de non dicendo ea, quæ in denun-

nunciatione, vel depoſitione continentur, vt latè tradit *Eymeric. in 3. par. Directorij, de forma examinat. teſtium*, qui ſi non ſeruent ſilentium, poſſunt grauiter puniri, vt per *Simancas de Catholic. inſtitution. tit.64. num.83*. & idem ſeruat in examine aliorum teſtium.

Item, quando aliquis denunciat, Franciſcum dixiſſe verba hæreticalia, ſemper fit interrogatorium, ſi protulit dicta verba ſeriò, vel iocosè, aut ex ira, vel referendo aliorum opiniones, & qua intentione; quia poſſet eſſe, quòd retulerit aliorum opiniones, & non eſſet hæreticus, vt tradit *Eymericus, vbi ſupra*: abhorret tamen interrogatoria ſuggeſtiua, *iuxta l.1.ff. de quæſtionibus*, ſed in genere interrogat teſtes, an cognoſcant aliquam perſonam, quæ dixerit, vel fecerit aliquid contra Sanctam Fidem.

Secundo loco examinantur omnes conteſtes, & examinandi ſunt, adhibitis etiam duabus perſonis religioſis, *cap. vt officium, de hæret. in 6.* qui textus procedit etiam in Epiſcopo, iuxta *Pegnam in 3. par. Directorij, ſuper quæſt.63*. & perſonæ religioſæ poſſunt intelligi etiam laici honeſti, iuxta eundem *Pegnam* contra *Eymericum, ibi*; ſed intelligo opinio *Franc. Pegnæ* procedere, quando clerici inueniri non poſſunt, quibus examinatis, vt plurimum ſolet procedi ad carcerationem; ſed cum magna circumſpectione Curia ambulat. Siquidem cum carceratio in cauſis Sanctæ Fidei irroget ſæpè facti infamiam, nunquam Curia procedit ad capturam, niſi ſaltem adſint indicia ad torturam; & nonnunquam, quando perſona denunciata eſt grauis, antequam carceret, ſolet iniungere vni ex conſultoribus, vt ſecreto modo ſe informet à Parocho denunciati, vel alijs perſonis fide dignis, quomodo ipſe denunciatus ambulet in vita, & moribus. Raro autem procedit ad citationem verbalem, & quando

2 citat, non inſerit in citatione cauſam delicti, vt in alijs citationibus fieri debet; quia omitti poteſt in cauſis Sanctæ Fidei, vt per *Simancas, vbi ſupra tit.44*. ſed in genere citat ad ſubijciendum ſe examini ſuper nonnullis mouentibus mentem ipſius Curiæ, tangentibus Sanctam Fidem.

Tertio loco, conſtituitur reus ſuper contentis in Inquiſitione, & ſemper ſolet interrogari, vt dicat, ſi habet aliquot inimicos, & quos, & cauſas inimicitiæ, & ſi cum eis fuerit reconciliatus, ne poſtea inuentet inimicos in defenſionibus.

3 Quarto loco dantur inquiſito capita inquiſitionis, cum termino duorum dierum ad præſentandum interrogatoria pro repetendis teſtibus. Capita ſolent formari hoc modo, videlicet. *In primis, Fiſcus ponit, & probare intendit, qualiter Franciſcus malè ſentiendo de Fide Catholica, negauit interceſſionem Sanctorum*; quod fuit, &c.

Item, quòd eſt ſolitus blaſphemare ad omnem leuem animi motum in ludo, & extra ludum hæreticaliter, videlicet. *Rinego Dio, non credo à Dio*; quod fuit, &c.

Item, quod de prædictis omnibus eſt publica vox, & fama, publicum, notorium, & manifeſtum.

Item,

Item, his ſtantibus, petit tanquam hæreticum condemnari, iuxta ſacros canones, & ſic de ſimilibus, ſecundum facti qualitatem. Et aliquando conceditur copia Conſtituti loco capitulorum; & ſeruat Curia, quòd tàm interrogatoria, quàm aliæ ſcripturæ præſentantur per inquiſitum, & aduocatum eius, & non per alios: nec quilibet aduocatus admittitur, niſi ſit perſona grauis, & prius præſtet iuramentum coram Vicario de iuſtis defenſionibus, & abſtinendo à defenſione, quàmprimum nouerit illum, quem defendit, eſſe hæreticum, iuxta Sancti Officij receptam, & laudabilem conſuetudinem, de qua teſtatur *Pegna in 2. parte Directorij Inquiſitorum, commentario* 10. Nec etiam in iſtis cauſis citatur reus ad videndum iuramenta teſtium repetendorum, cui nunquam ſunt edenda nomina teſtium, vt *in cap. ſtatutum, §. iubemus, de hæret. in 6.* & quando teſtes repetuntur, poſtquam fuerunt repetiti ſuper interrogatorijs, examinantur ſuper capitibus fiſci, & non ſolet legi eis prima depoſitio; & quando ſunt repetendi, non ſolent citari, ne veniant in cognitionem inquiſiti; ſed vocantur: verum, ſi ſe abſentent, poſſunt citari, & excommunicari propter eorum culpam, vt ex litteris Sancti Officij.

4 Quartò, quando à teſtibus eſt facienda recognitio denunciati, ponitur teſtis in aliqua camera, in qua per rimulam portæ, vel aliud foramen, ita vt non poſſit ab alijs videri, recognoſcit denunciatum, exiſtentem in alia camera, poſitum in medio aliorum; ſi tamen inquiſitus vellet habere teſtes fiſci pro repetitis, Curia procedit ad vlteriora, quidquid dicat *Simanc. de cathol. inſtit. d. tit. 64. num. 25.* niſi tamen aliud faciendum videretur: quia, vt reus defendatur, ſolet Curia repetere ex officio teſtes, licet reus habeat ipſos pro repetitis, per *l. ſi non defendantur, ff. de pœnis.*

5 Quintò loco poſt teſtium repetitionem dantur inquiſito defenſiones, & conſignatur ei copia omnium repertorum, ſine nominibus, & cognominibus, & qualitatibus, ex quibus poſſet perueniri ad cognitionem perſonarum teſtium: factis defenſionibus, proceditur ad ſententiam ſine aliqua publicatione, ſed oſtenduntur defenſiones inquiſito, petenti eas videre, & poſtea præmiſſa citatione ad dicendum, expeditur cauſa.

6 Nunquam tamen in iſtis cauſis fit confrontatio teſtium cum inquiſito, niſi quando teſtes ſunt ſocij criminis, & quando recto Iudicis arbitrio omne teſtium periculum ceſſauerit, nempe, ſi reus eſt perſona viliſſima, qui parum curat habere bonam, vel malam famam, vt meretrix, & ſimiles infames, vt tradit *Pegna in tertia parte Directorij, commentario* 348.

In diſcuſſione cauſæ, ſi aliquis reperitur hæreticus formalis, punitur

7 iuxta ſacros Canones, & pro prima vice non traditur Curiæ ſæculari, niſi negauerit Trinitatem, aut Diuinitatem Ieſu Chriſti, aut eius conceptionem de Spiritu Sancto: aut eius mortem, vt nos redimeret, aut Virginitatem Beatiſſimæ Virginis

Mariæ.

Mariæ, vt in Bulla Pauli IV. incipiente, *Cum quorundam*, poſita in fine Directorij Inquiſitorum. Si ve-
8 rò aliquis reperitur ſuſpectus tantum de hæreſi, vel apoſtaſia à fide, aut eſt ſuſpectus leuiter, aut vehementer; quia violenta ſuſpicio, quoad modum procedendi, ſecundum hodiernum vſum, non differt à vehementi. Quando reperitur quis ſuſpectus leuiter, nempe ſi per annum perſeuerauerit in excommunicatione, non in cauſis Sanctæ Fidei, & in alijs caſibus poſitis per *Eymericum*, *in 2. parte Directorij*, *quæſt. 46.* & tunc taliter ſuſpecto ſolet imponi pœnitentia ſalutaris, & abiuratio de leui, & non torquetur regulariter. Si verò aliquis eſt ſuſpectus vehementer; vt quia admiſcuit ſacramenta, vel ſacramentalia in ſortilegijs, vel inuocauit Dæmones ad faciendum ea, quæ non poſſunt facere poteſtate naturali, vel ad ea, quæ poſſunt facere, ſed verbis deprecatiuis; vel ſi quis blaſphemauerit in ludo, & extra ludum, & ad omnem leuem animi motum pluries, & hæreticaliter, & in alijs caſibus, poſitis per *Eymericum in d. 2. par. quæſt. 47.* & tunc taliter ſuſpectus torquetur pro vlteriori veritate ſuper intentione, & credulitate eorum, quæ dixit, vel operatus fuit, & ſuper vſu, & complicibus: & ſi neget intentionem, adhuc compellitur abiurare de vehementi: & pro facto hæreticali ſolent condemnari ad triremes, vt bigami, & blaſphemi; vel ad carceres, & alias pœnas; referuntur tamen, vt plurimum, Summo Pontifici cauſæ vehementis ſuſpicionis; & ſenes, & alij, qui ob infirmitatem, aut ætatem torqueri non poſſunt, poterunt terreri. *Pegna in 3. parte Directorij*, ſuper tertio modo, & tortura ſuper vſu, intentione, & complicibus, non ſolet excedere mediam horam.

9 Abiuratio de leui, vt plurimum fit in ſecreto, & in camera Vicarij; poteſt tamen fieri in publico, quando publica eſt hæreſis ſuſpicio. Abiuratio verò de vehementi ſolet fieri in publico; & poteſt etiam fieri in ſecreto, iuxta tradita per *Pegnam in 3. parte Directorij*, *quæſt. 40.* Formæ abiurationum ponuntur per *Eymericum in 3. parte Directorij, num. 161. & ſequenti.*

10 Qui verò vſus fuit Sanctiſſimo Sacramento altaris in ſortilegijs, traditur Curiæ ſæculari, ex ordinatione Sancti Officij, poſita in fine operis iudicialis Inquiſitorum.

11 Notandum inſuper, quòd in cauſis Sanctæ Fidei admittuntur omnes teſtes, etiam ſocij criminis, periuri, infames, præter inimicos, vt *in cap. in fidei fauorem, de hæretic. in 6.* non tamen duo ex illis periuris, aut infamibus plenè probant; ſed ſufficiunt ad præſumptionem, vel aliqualem probationem faciendam, vel indicium ad torturam, vel ad imponendam pœnam extraordinariam. *Abbas in cap. per tuas, de ſimonia. Felin. in cap. teſtimon. de teſtibus. Pegna*, qui teſtatur de communi, *in d. par. Directorij, ſuper quæſt. 64.* & licet ſecundum *Simanc. vbi ſupra, tit. 64.* teſti ſocio criminis ſit adhibenda fides, etiam ſine tormentis; Praxis tamen ſe habet in contrarium, quòd torquetur aliquantulum

lum ad validandam eius depoſitionem contra ſocium; & etiam torquetur teſtis periurus ad ſciendum, in quo dicto perſiſtat.

12 Notandum præterea, quòd, qui abnegauerunt Fidem Catholicam apud infideles, & ſpontè reuerſi petunt reconciliari Eccleſiæ, ſi confiteantur verè, & ex toto corde abnegaſſe fidem, tanquam apoſtatæ formales abiurant; ſi verò aſſerant, non habuiſſe intentionem abnegandi fidem, ſed reuertendi, & in occulto ſeruabant legem Catholicam, ipſam autem abnegaſſe, vt melius tractarentur ab infidelibus; vel quia neſciebant quid faciebant; & tunc, ſi tempore abnegationis erant pueri, ſolent abiurare de leui; ſi verò maiores, de vehementi.

Item ſeruatur in Curia, quod, ſi apud aliquem reperiuntur libri hæreticorum, necromanticorum, pentacula, & ſimiles ſcripturæ, continentes hæreſim, vel apoſtaſiam à fide manifeſtam, & tortus ſuper intentione, & complicibus negat intentionem, & vſum, ſolet pro retentione tantùm abiurare de leui, & ei iniungi pœnitentia ſalutaris; & ſi ſunt exteri, aliquando expelluntur à Ciuitate, & diœceſi Neapolitana, arbitrio Curiæ.

13 Item, ſi bigamus eſt præuentus à Curia ſęculari, debet remitti ad Curiam Eccleſiaſticam, quæ torquet ipſum ſuper intentione, & abiurare facit; deinde tenetur illum remittere ad Curiam ſæcularem, quæ ipſum punit pro bigamia; quando verò eſt præuentus à Curia Eccleſiaſtica, in totum punitur ab ipſa, & non poteſt amplius Curia ſæcularis ſe intromittere, vt ex litteris Congregationis Sancti Officij, quæ conſeruantur in Curia. Item Curia Archiepiſcopalis Neapolitana procedit contra laicos, committentes ſortilegia ſimplicia, & eſt in hac poſſeſſione, iuxta diſpoſitionem *cap. accuſatus, §. ſanè, de hæret. in 6.* & etiam ex litteris Sancti Officij conſeruatis in Curia.

Item illis, qui ſemel dicunt aliqua verba hæreticalia, vel ſcandaloſa ex ira, ſolet imponi pœnitentia ſalutaris, & aliquando publica, vt teneant candelam accenſam in Eccleſia tempore Miſſæ ſolemnis, ſine aliqua abiuratione, iuxta tradita per *Pegnam in 2. par. Directorij ſuper quæſt. 41.* Hic breuis modus procedendi in cauſis Sanctæ Fidei in Curia Neapolitana eſt totus ferè excerptus ex litteris Sacræ Congregationis Sancti Officij in Vrbe, tranſmiſſis ad hanc Curiam in diuerſis cauſis, quæ conſeruantur.

SVMMARIVM.

1 *Delegatio facta Vicario an tranſeat in ſucceſſorem.*

2 *Mandatum de capiendo expeditum à Vicario, an poſſit mandari executioni, ipſo remoto ab officio.*

3 *Delegata cauſa perſonis in dignitate conſtitutis, an poſſit ſubdelegari non habentibus dictam qualitatem.*

4 *Clauſula*, vocatis vocandis, *intelligitur quando alius eſt in poſſeſſione beneficij.*

5 *Clauſula*, conſcientiam tuam oneramus, *an impediat ſubdelegationẽ.*

6 *Nudum miniſterium commiſſum impedit ſubdelegationem.*

7 *Dele-*

7 *Delegatus, qui non poteſt ſubdelegare, debet recipere iuramenta teſtium.*

8 *Delegatus an poſſit reuocare ſententiam, quam pronunciauit ſuper competentia Iudicis.*

9 *Decreto, procedendum eſſe ad vlteriora, quando vtitur Vic. Neapol. delegatus Papæ.*

10 *Canonici Eccleſiæ Cathedralis an dicantur eſſe in dignitate, & poſſint ab illis expediri Breuia commiſſa conſtitutis in dignitate.*

11 *Notarius Epiſcopi an debeat actitare cauſas delegatas ab Epiſcopo, vel Vicario.*

12 *Iudex delegatus, qui non eſt graduatus in iure Ciuili, vel Canonico, tenetur de neceſſitate aſſumere aſſeſſorem Iureconſultum.*

13 *Delegatus Papæ tenetur obſeruare conſuetudinem loci, vbi iudicium agitur circa ordinatoria, circa deciſoria conſuetudinem loci litigantium.*

14 *Conſuetudo eſt attendenda, primò ciuitatis, ſecundò diœceſis, tertiò prouinciæ, quartò Regni, ſiue prouinciarũ vicinarũ, quintò Vrbis Romanæ.*

15 *Delegatus Papæ quando poſſit cognoſcere extra locum ſuæ dignitatis, & trahere vltra diætam.*

16 *Exequutor datus ad prouidendum in forma, dignum, eſt mixtus, & tenetur aſſumere partes Iudicis, & vocare poſſeſſorem: aliàs, ſi dat poſſeſſionem, ſpoliat.*

17 *Canonici ſoli recipiunt Epiſcopum ad oſculum, non alij beneficiati Eccleſiæ Cathedralis.*

18 *Canonicis ſolis competit adminiſtratio anniuerſariorum communium ipſis, & beneficiatis, niſi burſa communis fuiſſet facta ex redditibus beneficiatorum.*

19 *Canonici ſoli tractant negotia Eccleſiæ, non alij beneficiati.*

20 *Canonici ſoli veniunt appellatione Capituli, non dignitates, nec beneficiati, etiam ſi ex conſuetudine haberent vocem in actibus Capitularibus.*

21 *Clericorum Cathedralis appellatione veniunt tantum Canonici.*

22 *Notarius Epiſcopi actitat cauſas delegatas ab Epiſcopo, & non delegatas Epiſcopo, latius diſcutitur.*

23 *Legata pia ſunt tranſumpta, & exemplanda coram Iudice Eccleſiaſtico, aliàs exemplatio eſt nulla.*

24 *Notarius Apoſtolicus an faciat inſtrumenta, & teſtamenta ad non pias cauſas in Regno Neapolitano.*

25 *Epiſcopus poteſt exequi etiam legata, & teſtamenta ad non pias cauſas negligente hærede.*

26 *Defunctus dicitur miſerabiliſſima perſona, quæ debet eſſe ſub protectione Epiſcopi.*

27 *Epiſcopus, qui delegauit cauſam, an poſſit illam auocare ad ſe in qualibet parte litis.*

28 *Delegati duo ſi ſunt dati in ſolidum, & vnus præoccupauit, quando poſſit alter ſe intromittere.*

De cauſis delegatis plura frequentia in Praxi. Cap. LXXXV.

1 SVpereſt aliqua recenſere de cauſis delegatis, quæ quotidie vertuntur in Curia Archiepiſcopali; & primò notandum, magis communem doctorum opinionem eſſe, quòd delegatio facta à Papa Vicario Epiſcopi, per obitum ipſius Vicarij, vel remotionem ab officio, expirat, & non tranſit in Vicarium ſucceſſorem, licet ſub nomine of-

ficij facta fuerit; quia Vicarius propriè non dicitur habere ſucceſſorem, & Vicariatus non eſt dignitas permanens. Ita *Butrius, Abb. Felin. Decius Mantua, Berous in capit. quoniam, Abb. de officio delegat.* quæ communis opinio limitatur, vt non procedat, quando ſtylus alicuius Curiæ eſſet in contrarium. *Rota, Achill. de Graſſ. deciſ. 3. de offic. Vic. Rot. diuerſorum deciſ. 12. part. 1.* Et vbique eſſe hanc obſeruantiam contra communem opinionem, dicit *Card. in Clem. 2. num. 6. in fine, de reſcrip. Gambar. de auctoritate legati à latere, lib. 8. num. 97.* nec etiam procedere communem opinionem, quando delegans habuit reſpectum ad tribunal Epiſcopi, *iuxta Butr. in dicto capit. quoniam, Abbas num. 25.* & communem opinionem habere in rigorem, & ſubtilitatem dicit *Rota diuerſ. vbi ſuprà*, ipſamque Rotam ſemper fuiſſe ſolitam amplecti æquitatem; aliàs attenta communi opinione ſubuerterentur multæ expeditiones; niſi, quando cenſetur electa induſtria perſonæ, tunc Rota ſeruat communem opinionem. In Curia Neap. obſeruantia eſt contra communem opinionem, quòd Vicarius ſucceſſor cognoſcit de cauſa delegata Vicario prædeceſſori; & quod in dubio, quando in delegatione non exprimitur nomen proprium, cenſeatur delegantem contemplari tribunal, latè probat *Hier. Gabr. conſil. 32.* Item ſeruat, quòd Vicarius ſucceſſor punit teſtes, qui falſum depoſuerunt coram Vicario prædeceſſore, in cauſa ſibi à Papa delegata, ex prædictis, cum videatur offenſum tribunal. Et ita iudicauit anno 1599. & condemnauit ad fuſtigationem quandam mulierem, quæ falſum depoſuerat in quadam depoſitione matrimoniali, commiſſa à Papa Vicario prædeceſſori, & ab ipſo expedita. Fuit etiam di-

2 ctum, & obſeruatum in Curia, quòd mandatum de capiendo clericum, expeditum à Vicario Neapol. remoto illo ab officio, poteſt mandari executioni, abſque eo, quòd renouetur ab alio Vicario, ex doctrina *Ang. in l. fundi, ff. de acquir. poſſeſſ.* dummodo captura fuerit decreta cum cauſæ cognitione; idem & tanto minus in mandato de immittendo in poſſeſſionem, dicit *Bart. & alij communiter ibi.*

3 Secundò notandum, cauſam delegatam à Papa hominibus in dignitate conſtitutis, aut Canonicis Eccleſiæ Cathedralis, non poſſe ſubdelegari alijs perſonis, non habentibus eandem qualitatem, nec expediri extra diœceſim, niſi conſenſus partium accedat; *c. ſtatutum, §. in nullo quoque, de reſcript. in 6.* qui text. non procedit, quoad ſubdelegationem faciendam alijs, in meris executoribus gratiarum Apoſtolicarum; nec etiam in ſubdelegatis, quibus non committitur, niſi nudum miniſterium, puta inductio in corporalem poſſeſſionem, quæ ſimplicibus clericis committitur, examinatio teſtium. *Domin. & Franch. in dict. §. in nullo quoque,* & quando executor eſt datus cum clauſula, *vocatis vocandis*, procedit textus *in d. §. nullo quoque*, quia eſt Iudex, *Franch. vbi ſuprà.*

4 Tertiò notandum, quòd quando com-

committitur poſſeſſio beneficij impetrati à Papa alicui ſine illa clauſula, *vocatis vocandis*, dubitatur, an ſubintelligatur, quando alius eſt in poſſeſſione beneficij? Veritas eſt, quòd ſic, ex *text. in c. licet Epiſcopus, de præbend. in 6.* vbi *Franch. Ferret. conſ. 4. Pariſius de reſig. benefic. lib. 11. q. 10. num. 33.* vbi teſtatur de communi; vocato tamen poſſeſſore procedítur ſummariè, vt dicit *Gloſſ. in d. cap. licet Epiſcopus, in verbo, te non vocato.*

5 Quartò notandum, quod iuxta veriorem opinionem, per clauſulam, *conſcientiam tuam oneramus*, non impeditur ſubdelegatus, vt latè tradit *Felin. in capit. fin. de offic. delegati*; qui limitat, quando Papa diceret, decidas ſecundum conſcientiam tuam: & tunc, niſi diceret, decidas ſic, aut ſic. Idem de clauſula, *conſcientiam tuam oneramus*, tenet *Nauar. in conſ. 6. de officio deleg.* & vidi ſeruatum in Curia Archiepiſcopali.

6 Quintò notandum, quòd quando à Papa committitur nudum miniſterium abſolutionis, vel diſpenſationis, non poteſt ſubdelegari, *c. fin. §. fin. de off. deleg.* niſi nudum miniſterium eſſet parui momenti, *iuxta Felin. ibi*, qui ponit alias limitationes, & limitat illud de diſpenſatione, vt intelligatur in concernentibus factum commiſſæ diſpenſationis; quæ tamen ſunt cognitionis, dicit, poſſe committi, puta, informationem de moribus legitimandi.

7 Sextò notandum, ſubdelegatum à delegato Papæ, vel delegatum ab Ordinario poſſe committere vnum articulum cauſæ abſque iuriſdictione. *Innoc. Ant. in capit. cum Bertoldus, de re iudic. Felin. in capit. ſuper quæſtionum, de offic. Deleg. Franch. in capit. cum cauſam, de appellat.* & ideò non poterit committere examinationem teſtium cum iuramento; ſed poſt delatum iuramentum teſtibus, & admiſſa capitula, & interrogatoria, poterunt per alium examinare; quia cum non poſſit ſubdelegare, non poteſt articulum iuriſdictionalem committere, vt latè per *Franch. vbi ſuprà, poſt Abb. & alios in dict. capit. cum Bertoldus.* Ex his apparet, quòd quando committitur diſpenſatio Vicario Neapol. qui non poteſt ſubdelegare, debet prius recipere iuramenta teſtium, & poſteà alijs examinationem demandare.

8 Septimò notandum, quòd delegatus, qui pronunciauit, ſe non habere iuriſdictionem, illam non reaſſumit, vt dicit *text. in capit. ſignificaſti, de officio delegati*, & ibi *Felin.* qui affert plures limitationes, quarum iſta in Praxi eſt notabilis, vt ille text. procedat, quando Iudex, qui ſic pronunciauit, eſt datus principaliter in cauſa; ſecus, ſi acceſſoriè; vt eſt executor in cauſa beneficiali, qui ſi pronunciat, ſe non eſſe executorem, non finitur iuriſdictio, quin poſſet renocare; ratio eſt, quia, ex quo durat principalis gratia, non potuit eius pronunciatio auferre ius partis.

9 Octauò notandum, quod multi procuratores ad impediendum delegatum à Principe, vt non poſſit procedere ad vlteriora, dicunt delegatum non habere iuriſdictionem, & inſtant declarari per Commiſſa-

miſſarium delegatum, ſi eſt Iudex competens, vel non, vt poſſint appellare à declaratione; ſed Vicarius Neap. delegatus ſolet facere decretum, oppoſitis non obſtantibus, procedendum eſſe ad vlteriora, & procedere ad ea, quæ incumbunt, & non eſt opus expreſſa pronunciatione, & *Ant. in cap. ſuper litteris, col. 23. de reſcriptis*; quem refert, & ſequitur *Felin. in cap. ſuborta, de re iudicata, num. 6.* ibi, *tertius caſus*.

10 Nonò notandum, quòd Canonici Eccleſiæ cathedralis non dicuntur propriè habere dignitatem, licèt quoad delegationes æquiparentur dignitatibus, *capit. ſtatutum, de reſcript. in 6.* vbi omnes; quamuis ſint in magno honore. *Felin. in capit. paſtoralis, de offic. delegati*; faciunt enim vnum corpus cum Epiſcopo, *capit. cum clerici, de verb. ſignific.* dicuntur clerici primi gradus. *Præpoſ. in capit. Epiſcopos, diſt. 18.* in proceſſionibus, & ſeſſionibus, quando ſunt collegialiter congregati, præcedunt etiam Abbates habentes vſum mitræ, & baculi. *Dec. in cap. 2. de iudicijs*, alij clerici diœceſis tenentur præſtare reuerentiam Epiſcopo, & Capitulo Cathedralis, *dict. cap. cum clerici*, poſſunt eſſe conſeruatores mendicantium, *vt in compendio priuileg. mendic. verb. conſeruatores*; licèt conſeruatores debeant eſſe in dignitate: dicuntur fratres Epiſcopi, vnde ipſi ſolum recipiunt Epiſcopum ad oſculum, *capit. dilecto, de præbend.* dicuntur coadiutores, conſiliarij, ſenatus, membra Epiſcopi, vt latè per *Card. Palæot. in Archiepiſc. Bonon. part. 7. fol. 513.* Et tandem non poteſt negari, quin large ſumpto vocabulo veniant appellatione dignitatis, vt dicit *Felin. in dict. capit. paſtoralis, nu. 12. Verallus deciſ. 257. part. 1. Achill. de Graſſis, deciſ. 1. de reſcriptis*, in qua concludit, quòd quando Breuia ab Vrbe ſolent committi Canonicis, ſi poſteà committantur conſtitutis in dignitate, poterunt expediri per Canonicos, attenta veriſimili mente committentis ex conſuetudine; nam mens patrisfamilias interpretatur ex conſuetudine. *Gloſſ. in leg. vel vniuerſorum, ff. de pignorat. act.* & quando reſcripta ſunt fauorabilia, poſſunt etiam expediri à Canonicis, *iuxta Verallum, vbi ſuprà*.

11 Prætereà notandum, quòd Notarius Epiſcopi debet actitare cauſas delegatas alteri ab Epiſcopo, vel Vicario, cùm delegatus repræſentet delegantem. Ita *Bald. in leg. fin. C. vbi, & apud quem cognitio reſtitution. Boer. deciſ. 258.* ſed an cauſas delegatas à Papa Epiſcopo? dicendum, quòd ſic, quando ſunt excitatiuæ iuriſdictionis, *iuxt. cap. licet, de offic. Ordin.* alias non; quia delegatus repræſentat Papam, *capit. ſanè, de offic. delegat.* ſed vide *Annan. in ſingul. 4.*

Vltimò notandum, quòd Epiſcopus non poteſt ſe intromittere in cauſa delegata à Papa ſuo Vicario. *Cardin. Imol. Bonifac. in Clem. 2. de reſcript.* etiam ſi eſſet commiſſa Epiſcopo, vel Vicario: quia ſi litteræ fuerunt præſentatæ vni eorum, alter non poteſt ſe intromittere, *cap. cum plures*; vbi omnes, *de officio deleg. in 6.* Immò, quando delegatus Papæ ſubdelegat cauſam, & ſub-

ſubdelegatus incepit procedere, non poteſt per delegatum cauſa auocari; & ideò Praxis eſt, vt fiat ſubdelegatio, cum poteſtate auocandi in quacumque parte litis, *c. quamuis, & cap. ſi delegatus, eod. tit. & lib.*

Antequam procedam ad particulares annotationes, quædam alia in Praxi occurrentia annotanda cenſui, &c.

Primum, quod ex *Capitulo ſtatutum, §. aſſeſſorem, de reſcript. in 6.* Iudex delegatus tenetur aſſumere aſſeſſorem ſi indiget, quòd eius
12 conſcientiæ relinquitur; verum non ex hoc ſequitur, quod Theologus delegatus poſſit cauſas decidere ſine aſſeſſore, hoc ſibi dictante conſcientia, quoniam ſi non ſit doctor in Iure Ciuili, vel Canonico, tenetur neceſſariò aſſumere aſſeſſorem ex bulla Leonis X. in Concil. Lateranen. quæ incipit, *Regimini, & infra*, cuius verba ſunt. *Iudices autem, & conſeruatores à Sede Apoſtolica deputati, ſi in altero inrium graduati non fuerint, aſſeſſorem partibus non ſuſpectum ab ipſis partibus, vel earum altera requiſiti aſſumere, & ſecundum eius relationem iudicare teneantur, non obſtantibus, &c.* Idem poteſt iudicari de Epiſcopo non graduato in iure.

13 Adnotandum 2. quod ſi delegatur cauſa Archiepiſcopo Neapolitano, vel alteri Epiſcopo Neapoli reſidenti, tenetur ipſe iudex delegatus obſeruare conſuetudinem loci, vbi proceditur in ordinatorijs Iudicij, *leg. teſtium, ff. de teſtibus in fin.* ſed in deciſorijs conſuetudinem litigantium. Ita *Compoſtella, in Rubr. de conſuetud.* quem ſequitur *Ioannes Andr. Ananias, Antonius de Butr. Anchar. Imola.* Seruabit itaque Epiſcopus delegatus in ordinatorijs ſtylum Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ, non Curiæ Romanæ, & dicunt prædicti DD. non obſtare, quod delegatus fungitur vice delegantis, quia hoc eſt verum quoad poteſtatem pronunciandi, ſed quoad alia non fungitur omninò vice delegantis. Cum verò dicimus conſuetudinem loci ſeruandam, dicunt *Compoſtella, Ioan. And. in loc. cit.* quod primò eſt ſeruanda
14 conſuetudo ciuitatis, Caſtri, vel Villæ; ſi verò hæc non adeſt, conſuetudo diœceſis, 3. Prouinciæ, 4. Regni, vel vicinarum prouinciarum, 5. conſuetudo Romana.

15 Tertiò adnotandum, quòd delegatus à Papa non poteſt procedere extra ciuitatem, vel diœceſim, in qua deputatus fuit, niſi expreſſus partium conſenſus accedat; neque citare partes, vt habetur *in cap. ſtatutum. §. in nullo quoque, de reſcript. in 6.* & in tantum hoc eſt verum, quod tacitus conſenſus partium non ſufficeret, vt ſi citentur, & partes non contradicant, quia adhuc Iudicium non erit validum. *Gloſſ. & communis in dict. §. in nullo quoque*, & dicit *Abb. in capit. nonnulli, de reſcript.* quod delegatus cenſetur deputatus in certo loco, quando dignitas ipſius Iudicis eſt expreſſa in reſcripto, vt ſi dicitur Epiſcopo Senenſi, videtur committi Senis, niſi diceretur in Reſcripto, Piſis moranti: quare tunc videtur committi in loco moræ. Sequitur *Felin. in*

S 3 *d. cap.*

d. cap. nonnulli; & declarat ſecundum *Dom. in d. cap. ſtatutum, §. cum verò*, niſi conſtaret, Papam ſcire, quod is, cui ſcribitur, alibi moratur: & infert ad Epiſcopum Feſulanum morantem continuò Florentiæ, ex priuilegio, & dicit eſſe conſiderandum, vtrum per aliquas coniecturas conſtet Papæ, quod trahit moram alibi. Notandum tamen, quod ſi cauſa committatur moranti in aliena diœceſi, & reus diſtat ab illa vltra diætam, reſcriptum non valet, niſi appareat ex forma reſcripti Papam habuiſſe notitiam diſtantiæ locorum, vt ſi committat ſcienter cauſam in loco diſtanti vltra diætam, vt ſi dicat, committimus tibi Senis moranti cauſam Bononienſium, cum notoria ſit locorum diſtantia, & ego audiui Vicarium Neapolitanum, cui fuerat commiſſum reſcriptum in forma, ſignificauit, pro recipiendis reuelationibus in cauſa Melitenſi, feciſſe eius ordine publicare excommunicationem in Inſula Melitenſi. Exiſtens verò delegatus in ſua diœceſi, poterit citare etiam extra diœceſim, dummodo non trahat vltra vnam diætam, vt habetur in *d. c. ſtatutum. Cum verò, & cum autem, & capit. præterea, de off. deleg.*

Nec in citatione requiritur licentia Ordinarij, quia delegatus citat vbique, ſicut delegans; *Felin. in cap. fin. de for. comp. num. 2.*

Deſcendendo ad particulares annotationes, notandum circa numerum quartum, fuiſſe in Rota Romana in vna Piſciens. ſeu nullius, Capellaniæ anno 1578. coram Aldobrandino, poſteà Clemente Octauo, per Dominos concluſum, Vicarium Piſtorienſem fuiſſe mi-
16 ſtum executorem, ex quo erat datus ad prouidendum in forma, dignum: & cum Præpoſitus Piſciens. ſiue Sacriſtia eſſet in poſſeſſione cuiuſdam Capellaniæ, tenebatur Vicarius delegatus aſſumere partes Iudicis, citare poſſeſſorem, & illum audire, iuxta notata communiter per DD. *in cap. finali de præſump.* vbi *Ant. & Felin.* & ita pluries Rota tenuit, & ſignanter in vna Neapolitana S. Andreæ 14. Februarij 1569. coram Filetto; & ratio eſt, quia poſſeſſor non tenetur ad verbum executoris relinquere ius ſuum: hinc eſt, quod illius poteſtas procedit contra reſiſtentes de facto, non autem de iure. *Achil. 4. de ſent. excommun.* & ſic fuit dictum, Sacriſtiam eſſe reſtituendam.

17 Notandum circa numerum decimum, in quo agitur de dignitate Canonicorum Eccleſiæ Cathedralis, & ſignanter, quod ſoli Canonici recipiunt Epiſcopum ad oſculum, ex *cap. dilecto, de præben.* Quoniam de hoc fuit dubitatum in aduentu quōdam Archiepiſcopi Neapolitani, vt retulit mihi Carolus Baldinus Archiepiſcopus Surrentinus eo tempore Canonicus Eccleſiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ: prætendebant enim hebdomadarij recipere etiam Archiepiſcopum ad oſculum, & fuerunt excluſi, & dictum, id tantum Canonicis compe-
18 tere tamquam membris, & fratribus Epiſcopi, ex *d. cap. dilecto.* Notandum etiam, fuiſſe decretum in Rota Romana in vna Gerundien. Anniuerſariorum, coram Domino

de

de Graſſis, 26. Ianuarij 1576. & in vna Barchinonen. Anniuerſariorum coram Cardinali Reomano die 20. Aprilis 1554. relata in dict. Gerundienſ. quod adminiſtratio Anniuerſariorum communium Canonicis, & Beneficiatis, pertinet ad Capitulum, priuatiuè ad beneficiatos Eccleſiæ, niſi beneficiati probarent, butſam illam communem eſſe factam ex redditibus ipſorum be-
19 neficiatorum; nam tunc omnes interuenire debent, ex *Bonifacio in Clem. Hi qui, de ætat. & qualit. Gloſ. celebris in capit. penult. de cler. non reſid.* quæ habet, beneficiatos Eccleſiæ, qui non ſunt Canonici, non eſſe ad-
20 mittendos ad tractatus Canonicorum, ſed debent Eccleſiæ ſeruire; & ibi *But. num. 8. & Abb. num. 9.* & Capituli appellatione veniunt ſolum Canonici, non dignitates, nec beneficiati. *Abb. in capit. ſcriptum, de elect. Dec. in capit. quanto, de reſcript. num. 13. Rebuff. ſup. Concord. in Rub. de nominat. quæſt. 8. num. 32.* & in his, quæ ſpectant ad Cathedrales, nec appellatione Clericorum continentur alij Clerici, niſi tantum Canoni-
21 ci, qui ſunt de Capitulo, *capit. 1. de his, quæ fiunt à Præl.* vbi *Abb. num. 7. capit. Cum Apoſtolicam*, vbi *Gloſ. eodem tit.* quod ea ratione eſſe videtur, quod Clerici inferiores debent inſeruire Capitulo, prout Epiſcopo. *Abb. per illum textum in capit. cum non liceat, de præſcript. in 3. notab. ſub num. 2. verſ. & aduerte, quia videtur;* & ibi *Felin. ſub num. 2.* & ita fuit late dictum in dict. Gerundienſi Anniuerſariorum. Quinimmò etiam ſi beneficiati ex conſuetudine haberent vocem in actibus Capitularibus, & interuenirent in Capitulo Canonicorum, adhuc non dicuntur eſſe de Capitulo, quia ſoli Canonici conſtituunt illud. *Innoc. in capit. 2. de Inſt. Abb. Felin. in capit. cum olim, de re iud.* & non ſequitur, habent vocem in Capitulo, ergo ſunt de Capitulo. *Gemin. in capit. fin. de præben. in 6.* quare in diſpoſitionibus pertinentibus ad Capitulum veniunt ſoli Canonici, non autem alij, qui de iure ſpeciali, vel ex conſuetudine habent vocem in Capitulo, vt ibi per *Franchum, Felin. in d. cap. cum olim.*

22 Circa num. 11. Vbi dicitur, Notarium Epiſcopi debere actitare cauſas delegatas alteri ab Epiſcopo, ex *Bal. in leg. fin. C. vbi & apud quos.* aduertendum, quod *Salic.* ibi tenet contrarium, quia ſententia delegati non dicitur ſententia Epiſcopi, ex quo à delegato ad ipſum Epiſcopum appellatur, *leg. eos, C. de appell.* ſequitur *Alex. in l. ſolet, ff. de Iuriſd. om. iud.* vbi idem tenet *Decius*, dicens, quod delegatus iudicat iudicio ſuo, & ſecundum motum animi ſui, non iudicio delegantis. Primam opin. *Bal.* ſequitur *Paul. de Caſt. in d. leg. fin.* quia reputatur factum à delegante, quod facit delegatus: & hanc opinionem credo veriorem, quia verè delegatus gerit vices delegantis, & ab eo accipit iuriſdictionem, vt dicitur in *cap. ſanè, el 2. de offic. deleg. ibi, vices noſtras gerit;* nec propterea, quod à ſententia ſua appellatur ad delegantem, poteſt dici, quod iuriſdictionem non accipiat à delegante. Quare Notarius, qui ex priuilegio Summi Pōtificis debet actitare cauſas Epiſcopi,

rectè actitat ſententiam delegati, quia eius priuilegium reſpicit iuriſdictionem Epiſcopi, quæ fluit in delegatum; illud de appellatione reſpicit partes; dicit etiam *Dec. loco cit.* ſi Notarius debet ſcribere ſententias Epiſcopi, non poterit ſcribere ſententiam Epiſcopi, in qua eſt delegatus, quia illa non videtur ſententia Epiſcopi ſimpliciter, ſed delegati, quod facit pro opinione ſupradicta; ſed hoc declara prout in Praxi; an delegatio ſit excitatiua iuriſdictionis Epiſcopi, vel nouam iuriſdictionem tribuat.

23 Sed hic obiter quæritur, cum ſermò ſit de Notarijs Epiſcopi, qui ex priuilegio actitat, an ad ipſum pertineat exemplare legata pia, quæ ex vetuſtate, vel ex alia cauſa exemplantur coram Iudice ordinario, *iuxta cap. fin. de fid. inſtrum.* & dicendum eſt, quod ſic; quia iuxta communem opinionem, de qua teſtatur *Felin. in d. cap. fin.* teſtamenta ad pias cauſas, & legata non poſſunt tranſumptari, ſeu exemplari coram Iudice laico, ſed coram Eccleſiaſtico, quando ſunt ad pias cauſas; quia intereſt Eccleſiaſtici, quod legata pia adimpleantur. Ita *Inn. Oſtien. Ant. Imol. Anchar. Felin. in d. c. fin.* & ita fuit deciſum in Rota Romana in vna Calaguritana 10. Maij 1592. coram Gipſio.

24 Quæritur vlterius, an Notarius Epiſcopi Apoſtolica auctoritate creatus, cui in Regno Neap. non ſolet adhiberi fides à Iudicibus laicis, (licet Notarius creatus à Papa poſſit vbique conficere inſtrumenta. *Oſtien. in ſum. ne clerici, vel monachi, §. clericis. Rota 5. de fid. inſtrum. in nou.* ſed refertur quæſtio propoſita per *Afflict.* ſtante prætenſione laicorum, & vt habeatur notitia conuentionis (licet huiuſmodi in ordine ad Papam propriè conuentiones dici non debeant) Regis cum Sede Apoſtolica, cuius meminit *Afflictus.*) ſi conficiat inſtrumenta circa temporalia, poſſit nihilominus facere teſtamenta cum interuentu ſeptem teſtium ad pias, vel non pias cauſas: & dicendum eſt quod ſic; quia teſtamenta iſta coram Iudice Eccleſiaſtico faciunt fidem, quia intereſt Iudicis Eccleſiaſtici, quod teſtamenta tàm ad pias, quàm ad non pias cauſas exequantur. Ita dicit *Afflict. Regnicola in conſtitut. Regni Inſtrumentorum. num. 23. ex Innocen. Anton. de But. Imol. & Felin. in dict. capit. fin. de fid. Inſtrum.* & ideò *Gloſſ. in capit. ſi*

25 *hæredes, de teſtamen.* tenet generaliter, quod per negligentiam hæredis non adimplentis voluntatem defuncti intra annum, *iuxta Auth. hoc amplius, C. de fideicom.* deuoluitur executio teſtamenti ad Epiſcopum tàm in legatis pijs, quàm non pijs, vt firmat *Ioan. de Imol. poſt Ioan. And. ibi, & in capit. tua nos, & Ant. de But. in dict. cap. ſi hæredes,* poſt *Ioann. And. ibi, in nouellis;* licet aliud velit ibi *Abb.* quoad legata ad non pias cauſas: ſed *Afflict.* tenet opinionem *Antony;* quia intereſt Iudicis Eccleſiaſtici, quod omnia legata facta per defunctos exequantur, *13. q. 2. cap. vltima voluntas;* & rationem adducit, quia Iudex Eccleſiaſticus debet ſubuenire omnibus oppreſſis, & miſerabilibus perſonis deſtitutis omni auxilio, *c.*

ſuper

ſuper quibuſdam, de verbor. ſignificat. 87. diſtinct. per totum; ſed defunctus, qui fecit legata poſt eius mortem, eſt miſerabiliſſima perſona, quia deſtituta eſt omni auxilio, nec habet aliud velle, vt *in l. 1. C. de ſacro-*
26 *ſanct. Eccleſ.* merito Iudex Eccleſiaſticus eius legata profana, & ad pias cauſas exequitur: pium eſt enim ſatis exequi voluntates defunctorum, vt *in l. vel negare, ff. quemadmodum teſtam. aper.* ſed ſi ageretur vigore teſtamenti facti per Notarium Apoſtolicum coram Iudice ſæculari, eſſent examinandi teſtes in iudicio formiter de voluntate, & ſolemnitate, & aliter agens, à Iudicibus laicis contemnerentur. Ita notabiliter *Afflict. loco citato*, vbi dicit legiſſe, quod tempore Regis Caroli II. fuit conuentum (licet huiuſmodi in ordine ad Papam propriè conuentiones dici non debeant) cum Sede Apoſtolica, quod ſi Notarius Apoſtolicus contrahat in Regno in profanis, cum Iudice, & teſtibus, eius inſtrumenta faciunt plenam fidem cum ſubſcriptione Iudicis, & teſtium; ſed ſi ſine Iudice ad contractus contrahat tale inſtrumentum, nullam fidem facit, & hoc dicit eſſe menti tenendum, & credit eſſe verum.

27 Circa dicta in Praxi in fine, quod delegatus Papæ non poteſt auocare cauſam à ſubdelegato, qui incepit procedere, niſi fiat ſubdelegatio, cum poteſtate auocandi in quacumque parte litis, quæritur, an Ordinarius, qui delegauit cauſam totam ſine dicta clauſula, poſſit delegationem reuocare, & cauſam ad ſe auocare, quamuis delegatus inceperit procedere? & dicēdum eſt, quod ſic, *ex l. Iudicium ſoluitur, ff. de Iudic.* eſt enim in hoc differentia inter delegatum, & Ordinarium, nihilominus *Paul. de Caſtr. in d. l. Iudicium*, poſt *Gulielmum* dicit, quod Ordinarius poteſt reuocare, vt ad ſe auocet cauſam, non vt alteri deleget, ne fiat iniuria primo delegato, per *l. placet, la 2. C. de pedan. Iudic.* ſequitur *Paulum Greg. Lopez, ſuper l. 21. tit. 4. par. 6.* quamuis *Albericus* teneat contra *Gulielmum*, & hanc opinionem credo veriorem. Nec *text. in l. placet*, probat, ſi benè ponderetur; nam diſponit, vt delegati non remittant cauſas ad Ordinarios delegantes, ſed iudicent, & non dicit, quod delegans non poſſit reuocare, ſed opinio *Pauli* poteſt procedere de honeſtate. Limitat ſecundo *Paulus*, quando Ordinarius poſt delegationem incurreret excommunicationem, quia tunc non poſſet reuocare delegationem; ex *Innocent. in cap. licet, de officio deleg.* ſi verò delegatus eſſet abſens, poterit etiam alteri committere, vt dicit *Lopez loco citato*. Hic etiam notandum, quod ſicut Ordinarius delegans poteſt totam Iuriſdictionem delegatam reuocare, ita poteſt reuocare interlocutoriam latam à delegato, ſicut poſſet ſuam interlocutoriam, iuxta *l. quod iuſſit, ff. de re iudic. ita Paulus in dicta l. Iudicium*.

Vltimò notandum circa finem, quod cum plures delegati ſunt à Pa-
28 pa in ſolidum, ſi vnus præoccupauit, alter non poteſt cognoſcere, niſi infirmitate, vel alia iuſta cauſa illum contigerit impediri, vel malitioſè

tioſè procedere recuſaret, vt dicit *text. in alleg. cap. cum plures, de officio deleg. in 6.* Rota Romana, in vna Maceraten. dotis, coram Cardinali Seraphino, 10. Martij, 1585. iudicarunt Domini iuſtam cauſam impedimenti, quando alter, qui præoccupauit, eſt abſens, vel lente procedit, vel lente, *Gemin. ibi num. 10. Franch. num. 3. Butr. num. 9.* cum ageretur de cauſa dotis, quæ ſemper, & vbique præcipua eſt, *l. 1. ff. ſoluto matrimonio*, & propter multitudinem negotiorum iudicis cauſa recipiebat magnas delationes, fuit viſa iuſta cauſa eam alteri committendi ab altero delegato, alias non poſſet fieri commiſſio à delegato Principis, quando cauſa eſt commiſſa in ſolidum, & alter præoccupauit, vt dicunt *Archid. Ioan. Andr. Butr. Gemin. Anchar. & Franch. in dict. cap. cum plures*, dicunt tamen *Anchar. & Butr. ibi*, quod poſſet alter Iudex procedere, ſi conſenſerit primus Iudex, & concurreret expreſſus conſenſus partium.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius Capituli ſede vacante, qualis eſſe debeat.*
2 *An poſſint eſſe plures.*
3 *An ipſo conſtituto, poſſit alteri cauſa delegari.*
4 *An poſſit Vicarius conſtitutus à Capitulo reuocari.*
5 *Quæ poteſtas tranſeat in Vicarium Capituli.*
6 *Capitulum ſede vacante adminiſtrat per octo dies.*
7 *Et an poſſit reſtringere numerum octo dierum ad conſtituendum Vicarium.*
8 *Vicarius Capituli Canonicus, in quo loco ſedere debeat, vt lucretur diſtributiones.*
9 *Et an debeat habere ſalarium, ac ſi eſſet extraneus.*
10 *Et ſi delinquat, an Capitulum teneatur.*
11 *Capitulum poteſt conſtituere Vicarium, Epiſcopo agente in remotis.*
12 *Vicarius Capituli an poſſit abſoluere illum, cuius abſolutionem Papa commiſit Epiſcopo, vel Vicario.*
13 *Vicarius Capituli an poſſit alium Vicarium facere.*
14 *Vicarius Epiſcopi omnes dignitates, & Canonicos præcedere debet tanquam Vicarius, ſed ſi eſt Canonicus, debet in choro, & Capitulo ſedere in loco receptionis in Canonicatu, alias non lucratur diſtributiones.*
15 *Vicarius Epiſcopi abſente Epiſcopo, vel impedito, non debet ſe ingerere in celebratione Miſſarum, & aliarum Eccleſiaſticarum functionum adminiſtratione.*

De Vicario Capituli Sede vacante plura. Cap. LXXXVI.

1 De Capitulo ſede vacante verba facturus, primo de Vicario ipſius tractare propoſui. Sciendum, de iure poſſe Capitulum per ſeipſum adminiſtrare, & non teneri conſtituere Vicarium, *Felin. in cap. cum olim, de maior. & obed.* ſed poſt Concilium Tridentinum tenetur infra octo dies, poſt mortem Epiſcopi, Vicarium conſtituere, vel exiſtentem confirmare, qui ſaltem in iure canonico ſit Doctor, vel Licentiatus, vel alias, quantum fieri poterit, idoneus; ſi ſecus factum fuerit,

ad

ad Metropolitana huiuſmodi deputatio deuoluatur; & ſi Eccleſia ipſa Metropolitana fuerit, aut exempta, tunc antiquior Epiſcopus ex Suffraganeis in Metropolitana, & propinquior in exempta œconomum, & Vicarium idoneos poſſit conſtituere. Ita habetur *in cap. 16. ſeſſ. 24. de reform. Concil. Trid.* circa quem textum fertur Sacra Congregatio declaraſſe, *quod ſi Capitulum eligit non doctorem, quando haberi poteſt doctor, electio eſt nulla: item, quod ſi Epiſcopus demortuus reliquit Vicarium, quem elegerat, cùm non eſſet doctor, Capitulum non debet eum confirmare; ſed alium, qui ſit doctor, eligere. Item non eſſe neceſſarium, vt Vicarius ſit de gremio Capituli; ſi tamen adeſſet idoneus, cæteris paribus eſſe præferendum:* quam declarationem intelligo procedere, etiam quando deuoluitur electio à Capitulo ad Archiepiſcopum, vt non teneatur eligere de Capitulo, non obſtante *cap. ne pro defectu, de electione.* quia procedit in electione Prælati. Item fertur declaraſſe, quòd ſi Capitulum elegiſſet plures Vicarios, magis idoneus, habens qualitates Concilij,
2 remanere debet. Sed quid ſi elegiſſet plures Vicarios æquè idoneos? videtur omnes adminiſtrare poſſe; nam Capitulum de iure poteſt facere plures Vicarios, vt latè per *Pauin. vbi ſup. 2. par. quæſt. 10.* nec Concilium Tridentinum contradicit; poterat enim dicere vnum, aut plures, vt dixit de œconomo, & contra eum, qui legem dicere potuit, larga fit interpretatio regularis contra eum, & ſede Neapolitana vacante ob mortem, bonæ memoriæ, Annibalis de Capuâ, Archiepiſcopus, qui viuens habebat duos Vicarios, vnum generalem, & alterum Monialium, Capitulum confirmauit
3 eoſdem. Sed, an conſtituto Vicario poſſit vnam cauſam alteri delegare? *Card. in Clem. ſtatutum, de reſcript.* dicit, quòd ſic: idem *Pauin. d. q. 10.* Sed poſt Concilium Tridentinum aliud videtur dicendum; ſiquidem, cum non poſſit adminiſtrare per ſeipſum, ſed per Vicarium, in quem Concilium transfert poteſtatem,
4 non poteſt ab eo illam auferre, & alteri cauſas delegare, niſi ex iuſta cauſa, nempe ſuſpicionis, vel alia. Sed an poſſit Vicarium electum reuocare? *Pauin. d. q. 10.* dicit, quod ſic; ſed poſt Concilium Tridentinum videtur dicendum, quòd non, ſine cauſa; nam in collegio Eccleſiaſtico, quando tenetur aliquem eligere, improbatur à iure mutatio, & variatio ſine cauſa, vt notabiliter per *Abb. in cap. publicato, de electione. facit cap. cum autem, de iurepatr.* nec Conc. contradicit: ſed vide Annotationem primam: & in Vicarium Capituli non tranſit maior poteſtas, quam in Vicarium Epiſcopi: ac propterea ſine ſpeciali mandato non poteſt facere ea, quæ non poſſet Vicarius Epiſcopi. *Pauin. d. quæſt. 10.* Sed poſt Concil. Trid. contrarium videtur dicendum; ſiquidem cum velit adminiſtrationem reſidere in Vicario, & Capitulum non poſſe adminiſtrare, id non fieret, ſi aliqua
6 poteſtas apud Capitulum remaneret; & per illos octo dies ante ipſum Capitulum adminiſtrabit; nam ad ipſum ſpectat de iure adminiſtratio Eccleſiæ, ſi non eligitur Vicarius.

Felin.

Felin. in cap. cum olim, de maior. & obed. num. 8. facit *cap.* 10. *ſeſſ.* 7. *de reform.* vbi interdicitur Capitulum contraueniens *d. cap.* 10. quod non eſſet, ſi Vicarius contraueniret: & *text. in d. cap.* 10. fuit conditus ante textum *d. cap.* 16. quamuis *Iacobus Sbrottius de offic. Vicar. lib.* 1. *quæſt.* 61. dicat, per illos octo dies Archidiaconum debere adminiſtrare; licet enim Archidiaconus in aliquibus caſibus ſit Vicarius Epiſcopi conſtitutus à lege, *cap. ad hæc, de officio Archid. Abb. in cap. dilectæ, eodem tit.*
7 non tamen eſt Vicarius Epiſcopi ſede vacante; & Capitulum videtur, quòd poſſit reſtringere numerum dierum octo pro conſtituendo Vicario, per *text. & ibi Abb. in cap. Eccleſia veſtra, de electiõn.* Et Vicarius
8 Capituli Canonicus, interueniens in chòro, vt lucretur diſtributiones, debet ſedere in loco ſui canonicatus, per *text. in cap. à collatione, de appell. in* 6. & illa eſt communis opinio, *Menocb. de arbitr. caſu* 68. *num.* 23.
9 & vide Annotationem: & Canonicus Vicarius debet habere ſala-
10 rium, ac ſi eſſet extraneus, & Capitulum tenetur de delicto Vicarij, niſi, quanto citius ſciuerit, purgauerit eius delictum. *Pauin. d. quæſt.* 10. & Capitulum poteſt conſtitue-
11 re Vicarium Epiſcopo agente in remotis; quia longa abſentia æquiparatur morti. *Cardin. in Clem. vnica, de officio Vicarij, ſub num.* 19. *Boniſ. in Clem.* 1. §. *volumus, num.* 17. *de foro competent.* facit *cap. ſi Epiſcopus, de ſupplend. negligent. Prælat. in* 6. *text. in cap. vnico,* §. *fin. de ſede vacante, in* 6. & fuit ſeruatum in noſtra ciuitate, tempore, bonæ memoriæ, Annibalis de Capua, Archiepiſcopus, degebat in Polonia, Legatus Summi Pontificis, vir nunquam ſatis laudatus; nam mortuo Vicario, fuit per Capitulum electus Vicarius, primus Conſultor Curiæ, Horatius Raparius, qui poſtea fuit creatus Epiſcopus Alexanen. vir quidem
12 meritiſſimus. Et Vicarius Capituli non poteſt abſoluere illum, cuius abſolutionem Papa commiſit Epiſcopo, vel eius Vicario. *Felin. in cap. eam te, de reſcript. num.* 17. Et non po-
13 teſt ipſe Vicarius alium Vicarium facere, niſi ad breue tempus, & ex magna cauſa, ac non nimis frequenter poterit alium ſuo loco relinquere; vel, niſi haberet poteſtatem à Capitulo; & ideò poſſet poni in cõmiſſione, vt poſſit facere alium Vicarium, quem Capitulum ipſum cõſtituit, vt tradit *Pauin. d. quæſt.* 10. & hæc breuiter de Vicario Capituli.

Adnotandum circa numerum tertium, quod anno 1603. à Cardinali de Florentia, poſtea Leone XI. fuit reſcriptnm Capitulo Neapolitano ſede vacante, ob mortem, felicis recordationis, Alfonſi Geſualdi, Archiepiſcopi Neapolitani, non poſſe Canonicos mutare Vicarium electum ab ipſis, ſede vacante, abſque cauſæ cognitione, habita in Sacra Congregatione Epiſcoporum, cui tanquam caput præſidebat dictus Cardinalis de Florentia, atque in dictis litteris teſtabatur, id ſæpius in dicta Sacra Congregatione reſolutum fuiſſe.

Circa numerum octauum vltra dicta in Praxi, ex communi Doctorum opinione adnotandum, pluries fuiſſe in Sacra Congregatione

Sacro-

Sacrorum rituum deciſum, Vicarium Canonicum, ſi vult lucrari diſtributiones, debere ſedere in loco receptionis Canonicatus, & incedere in apparatu Canonicali, ac etiam abſente Epiſcopo, non pertinere ad Vicarium Epiſcopi celebrare Miſſas, & alias Eccleſiaſticas functiones miniſtrare: deciſiones ſunt plures in vna Compoſtellana, 4. Februarij, 1600. & vna Vulturanen. 15. Aprilis, 1601. & Egyptan. 20. Octobris, 1601. duas tantum recentiores referam.

Algaren.

15 Vicarius Epiſcopi in Eccleſia Algaren. qui etiam Canonicus eſſe aſſeritur, ad hoc, vt diſtributiones quotidianas reſidendo lucretur, non in loco Vicarij, ſed in proprio ſtallo, iuxta receptionem ſuam, cum habitu Canonicali manere debet; neque ex eo, quod Vicarius eſt, in celebratione Miſſarum, & aliarum Eccleſiaſticarum functionum adminiſtratione, abſente, vel impedito Epiſcopo, ſe ingerere vllo modo debet, ſed id munus Archipresbytero, quæ prima dignitas in Eccleſia, & Capituli caput eſſe aſſeritur, relinquere, & ita inhærendo reſolutionibus alijs factis, reſpondit Sacra rituum Congregatio, die 2. Martij, 1602.

Lauretana.

Sacra Rituum Congregatio inhærendo decretis, aliàs in ſimili caſu factis cenſuit, & declarauit, Vicarium Generalem, cùm ſit Primicerius, & Tertia dignitas eiuſdem Eccleſiæ, nullo modo poſſe lucrari diſtributiones quotidianas, niſi in ſuo proprio ſtallo, ſeu loco, & in habitu Canonicali, quo ſimiles eiuſdem Eccleſiæ dignitates, & Canonici vtuntur, Miſſis, Horis Canonicis, diuinis officijs, & actibus Canonicalibus, & Capitularibus adſiſtat: cæterum ſi tanquam Vicarius generalis in habitu Prælati, primum locum ſupra omnes dignitates, & Canonicos habere contenderit, tunc nullo modo poſſe, nec debere lucrari diſtributiones quotidianas, cenſuit, & declarauit die 21. Martij, 1609.

Dominicus Epiſcopus Oſtien. Cardinalis Pinellus; Mucantius Secretarius Congregationis.

SVMMARIVM.

1 *Capitulum, ſede vacante, ſuccedit Epiſcopo in iuriſdictione, tàm ſpirituali, quàm temporali; tàm contentioſa, quàm voluntaria; & quando inuoluntaria.*

2 *Capitulum, ſede vacāte, ſuccedit in pluribus competentibus Epiſcopo iure ordinario, à num. 2. vſque ad num. 29.*

29 *Capitulum, ſede vacante, non ſuccedit in his, quæ competunt Epiſcopo iure ſpeciali.*

30 *Capitulum, ſede vacante, non ſuccedit in iuriſdictione delegata Epiſcopo, etiam ſi eſſet delegatus à iure.*

31 *Capitulum, ſede vacante, ſuccedit in iuriſdictione competente Epiſcopo, ratione additamenti.*

32 *Capitulum, ſede vacante, non ſuccedit in his, quæ ſunt dignitatis Epiſcopalis; hinc non concedit indulgentias.*

33 *Capitulum, ſede vacante, ſuccedit in his, quæ ſunt ordinis Epiſcopalis, dummodo ea faciat exerceri per alios Epiſcopos.*

34 *Capi-*

34 *Capitulum ſede vacante non ſuccedit in emolumento, quod ex iuriſdictione competit Epiſcopo.*

35 *Capitulum ſede vacante non tenetur requirere coadiutorem, quem habebat Epiſcopus.*

36 *Sede vacante non agitatur cauſa Eccleſiæ, amplia, & limita ibidem.*

37 *Sede vacante non currit præſcriptio contra Eccleſiam.*

38 *Præſcriptio non currit contra Eccleſiam tempore, quo viuit Prælatus malè alienans.*

39 *Sede vacante non expirant gratiæ, conceſſæ ab Epiſcopo, hinc non expirant dimiſſoriæ ad ordines, nec licentiæ audiendi confeſſiones, niſi fuerint conceſſæ ad beneplacitum Epiſcopi, ſicut caſus reſeruati Epiſcopo, qui eius morte expirant.*

De poteſtate Capituli ſede vacante latè. Cap. LXXXVII.

Circa poteſtatem Capituli ſede vacante variæ ſunt Doctorum opiniones, vt poteſt videri per *Doctores in cap. cum olim, de maioritate, & obedientia*, & per *Pauin. de poteſt. Capituli ſede vacante, per totum*. Ego verò per breues, & claras concluſiones procedam.

1 Prima concluſio, Capitulum ſede vacante, ſuccedit in omni iuriſdictione, quæ iure ordinario competebat Epiſcopo, tàm in ſpiritualibus, quàm in temporalibus, *cap. penult. de ſupplend. negligent. Prælat. in 6. cap. 1. de maior. & obed. & in cap. 1. de inſtit. in 6. cap. cum olim, de maior. & obed. vbi omnes Doctor. text. & gloſ. in Clem. ſtatutum, in verbo, ſecularis, de elect.* latè *Pauin. par. 1. quæſt. 2.*

Primò amplia, vt ſuccedat etiam in iuriſdictione, quæ ex conſuetudine competebat Epiſcopo. *Abb. & alij in d. cap. cum olim.*

Secundò amplia, non ſolùm in contentioſa, ſed etiam in voluntaria, ex ſupradictis iuribus: probatur etiam *in cap. cum nullus, de tempor. ordin. in 6.* & per omnes *in d. cap. cum olim*. Declara hanc ampliationem, vt Capitulum poſſit exercere iuriſdictionem voluntariam, ſtante neceſſitate, & non aliàs, vt voluit *gloſſ. ſingularis in Clement. 1. de hæret.* quæ eſt communiter approbata, vt dicit *Felin. in d. cap. cum olim, num. 70.* & alij, quamuis non defuerunt Doctores, qui dixerunt, in Capitulo conſtituendam eſſe regulam affirmatiuam, vt poſſit facere quæcumque poterat Epiſcopus. *Feder. de Sen. latiſſimè, conſ. 30. & 40.* quem ſequitur, & latè defendit *Pauin. in d. tract. par. 1. quæſt. 1. Nauar. in conſ. 7. de filijs presbyt.* dicit, hanc eſſe veram, & firmam regulam, vt ſuccedat in omnibus Epiſcopo, præterquam in expreſſis; quæ opinio probatur ex infraſcriptis auctoritatibus, quas Capitulum habet, etiam non exiſtente neceſſitate, & certè verior videtur opinio *Feder.* & quamuis *textus in cap. 2. ne ſede vacante*, dicat, quòd ſolùm in expreſſis ſuccedit Capitulum Epiſcopo, ſufficit fuiſſe expreſſum per regulas generales. *Lambert. de iure patronat. lib. 1. par. 1. artic. 9. 2. quæſt. princip.* Sed veniamus ad magis ſpecialia.

2 Primò, poteſt Capitulum, ſede vacante, viſitare: *Abb. in d. cap. cum olim*, cum viſitatio fiat ex neceſſitate, *cap. fin. de ſupplend. negligent. Prælat.*

lat. in 6. maximè, vbi de proximo non ſperatur ſucceſſor. *Pauin. dicto tract. par. 1. quæſt. 7. Felin. d. cap. cum olim*, qui aliquatenus dubitat de opinione *Abbatis*: eam tamen ſequendo, declarat non procedere, quando de proximo ſperatur ſucceſſor, & quando viſitatio competebat Epiſcopo iure ſpeciali, *iuxta Clem. attendentes, de ſtatu monach.* vt dicit *Abb. in dict. cap. cum olim*, idem *Innocent. in cap. ad abolendam, de hæretic.* qui dicunt, Capitulum non poſſe viſitare monaſteria exempta, *iuxta d. Clem.* voluit tamen *Collectaneus in d. cap. cum olim*, quòd ex neceſſitate poſſit.

3 Secundò, poteſt inquirere, & punire delinquentes, *Doctor. in d. cap. cum olim*.

4 Tertiò, poteſt excommunicare. *Franch. in cap. 1. de maior. & obed. in 6.* & ſine dubio ad finem reuelationis, vt animæ exeant à peccato, *iuxta cap. 8. ſeſſ. 25. de reform.* & ita ſeruatum fuit in noſtra Curia.

5 Quartò, poteſt abſoluere à iuramento. *Cardin. conſ. 38. Felin. in dicto cap. cum olim.*

6 Quintò, poteſt dare licentiam ædificandi Eccleſiam, vt acquiratur inſpatronatus. *Calderin. conſ. 3. de iurepatr. Pauin. par. 2. quæſt. 5. Lambertin. de iurepatr. lib. 1. par. 1. artic. 9. 2. quæſt. princip.*

7 Sextò, poteſt facere compoſitiones, vt quilibet Iudex Ordinarius, iuxta *l. transſigere, C. de transactionib.* cum habeat iuriſdictionem ordinariam, ex latè deductis per *Pauin. dicto tract. par. 1. quæſt. 2.* & compoſitio non eſt gratia, ſed mera iuſtitia, *dicta l. transſigere*. Sed cui debeantur compoſitiones, & pœnæ pecuniariæ, vide ſupra *in cap. 68.*

8 Septimò, poteſt diſpenſare in caſibus, in quibus poterat Epiſcopus. *Federic. de Sen. latiſſimè conſ. 3. & 4. Pauin. par. 1. quæſt. 30. Nauar. conſ. 31. de tempor. ordin.* cum diſpenſatio deſcendat à iuriſdictione. *Abb. & alij in d. cap. cum olim, & Nauar. conſil. 31.* voluit, quòd Capitulum poteſt diſpenſare cum illegitimo ad minores ordines, & beneficium ſimplex, iuxta *cap. 1. de filijs presb. in 6.* Idem, quando diſpenſatio eſt debita, iuxta *cap. Domino ſancto, & cap. vt conſtituerentur, 50. diſtinct. Abb. in dicto cap. cum olim.*

9 Octauò, poteſt interponere authoritatem in permutatione beneficiorum, ſi eorum collatio ſpectabat ad Epiſcopum, & Capitulum communiter; ſecus, ſi ad ſolum Epiſcopum. *Gloſ. in Clem. vnica, de rer. permut.* quæ communiter approbatur à *Doct. in d. cap. cum olim.*

10 Nonò, poteſt recipere reſignationem beneficiorum, quorum collatio communiter ad Epiſcopum, & Capitulum ſpectabat, iuxta *cap. 1. ne ſede vacante, in ſexto*. Ita magis communiter *Doctores in dict. cap. cum olim. Pariſ.* qui latius diſtinguit *in tract. de reſignation. benefic. quæſt. 23. lib. 8.*

11 Decimò, poteſt abſoluere à ſententia excommunicationis, quos poterat abſoluere Epiſcopus, *cap. 1. de maiorit. & obed. in 6.* & propterea poteſt deputare pœnitentiarium. *Pauin. dicta par. 1. quæſt. 5.* Item poterit commutare vota. *Feder. de Sen. conſ. 40.*

12 Vndecimò, poteſt confirmare electio-

electiones, quas confirmabat Epiſcopus, *dict. cap. cum olim, de maior. & obed.* Amplia, etiam ſi Capitulum haberet eligere, & Epiſcopus confirmare; quia eliget iure Capitulari, & confirmabit iure Epiſcopali. *Gloſ. not. in cap. penult. de ſupplend. negligent. Prælat. in 6. in verbo, debebit, & ibi Archidiacon. & Dominic. Felin. dicto cap. cum olim.*

13 Duodecimò, poteſt inſtituere præſentatus à patrono, *cap. 1. de inſtit. in 6.*

14 Decimotertiò, poteſt facere ſtatuta concernentia totam diœceſim. *Feder. de Sen. conſ. 16.* & talia ſtatuta etiam durant tempore futuri Prælati, qui poſtea poterit illa ſtatuta reuocare. *Abb. in dicto cap. cum olim, quæſt. 7.* licet *Felin. in cap. cum omnes, de conſtitution.* teneat, non poſſe fieri talia ſtatuta, niſi in neceſſitate, & malè, cum poteſtas ſtatuendi dependeat à iuriſdictione. *Abbas in cap. quanto, de conſuetud.* Amplia, vt etiam poſſit reuocare ſtatuta Epiſcoporum. *Dominic. in cap. 1. de maiorit. & obed. in 6. Pauin. dicta par. 1. quæſt. 6.* Statutum verò in præiudicium Eccleſiæ, vel Epiſcopi facere non poteſt; *omnes in d. cap. cum omnes, de conſtitut.*

15 Decimoquartò, de iure antiquo poteſt concedere dimiſſorias, *cap. cum nullus, de temp. ordin. in 6.* tamen poſt Concilium Tridentinum prohibetur concedere dictas dimiſſorias, ſub pœna interdicti, & amiſſionis priuilegij clericalis, reſpectu ordinati, *cap. 19. ſeſſ. 7. de refor.* ita quod taliter ordinatus non poterit habere beneficia. *Nauar. conſ. 28. de temp. ordinat.* cùm habere beneficium ſit priuilegium clericorum, *cap. ex litteris, de translat. cap. 2. de inſtit.* Poterit tamen habere, antequam priuetur, quia Concilium vtitur illo verbo, *Gaudeat.* Nec etiam ad primam tonſuram poteſt concedere dimiſſorias; quia eſt ordo, ſecundum *Canoniſtas, cap. cum contingat, de ætate, & qualitate, vbi Doct.*

Declara primò, vt poſſit etiam poſt annum à die vacationis concedere dimiſſorias, *dict. cap. 10.* vbi ſolùm prohibetur infra annum.

Declara ſecundò, vt poſſit etiam intra annum, ſtante neceſſitate beneficij requirentis ordinem, *d. c. 10.*

Declara tertiò, vt poſſit approbare de vita, & moribus habentes priuilegium à Summo Pontifice recipiendi ordines à quouis Antiſtite, cum approbatione Ordinarij, de vita, & moribus; quia iſta approbatio non eſt concedere dimiſſorias, & Capitulum dicitur Ordinarius. *Gloſſ. in cap. 2. ne Prælati vices ſuas. Card. in Clem. ſtatutum, de elect. num. 9. Pauinus d. par. 1. quæſt. 2.* & ita tenet *Nauar. in conſ. 27. num. 3. de tempor. ordinat.*

16 Decimoquintò, poteſt Capitulũ dare licentiam clerico eundi ad ſtudium. *Doct. in d. cap. cum olim,* ſed hodie poſt Conc. Trid. in Canonicatibus, Parochijs, & alijs beneficijs, requirentibus reſidentiam, requiritur licentia Summi Pontificis. Item poteſt dare licentiam Epiſcopo exercendi iuriſdictionem in ſua diœceſi. *Bonif. & alij in Clem. 1. de foro compet.*

17 Decimoſextò, poteſt cognoſcere de cauſis matrimonialibus, *cap. veniens, de eo, qui dux. in matrim. & cap. ſignificauit, de conuerſ. coniug. Pauin. par. 1.*

par.1.quæſt.10. Nec obſtat Concil. Trident. *capu. 20. ſeſſ. 24.* vbi voluit, cauſas matrimoniales relinqui examini, & iuriſdictioni ſolius Epiſcopi, non aliorum Prælatorum inferiorum; nam Concilium non prohibet tractari dictas cauſas, etiam ab inferioribus, quando ipſis competunt ex priuilegio, conſuetudine, vel præſcriptione, vel aliàs de iure. *Nauar.conſil.1.de offic.deleg.* quibus non derogat, & Capitulum non dicitur inferior, ſed par Epiſcopo, vt ſuprà dixi ex *Felin. in dict. cap.cum olim, num.4.*

18 Decimoſeptimò. Poteſt ex cauſa deſtituere beneficiatos beneficijs; *omnes in d.cap.cum olim.*

19 Decimo octauò. Poteſt cognoſcere de crimine hæreſis, debet tamen in ſpecie conſtituere delegatum ad iudicandum hæreticos. *Clem.1.de hæret.* vbi *Card.num.9.* dicit, quòd talis delegatus non ſufficit, quod ſit Vicarius Capituli, niſi habeat ſpeciale mandatum à Capitulo, & quando cognoſcit, non poteſt vti carceribus Capituli, aliàs habentis iuriſdictionem, ſed carceribus Epiſcopi. *Gloſſ. in dict. Clem.1. de hær.*

20 Decimononò. Poteſt commendare Eccleſias ad tempus, etiam ſi earum collatio pertineat ad Epiſcopum tantùm. *Ioan. Andr. in cap.1. ne ſede vac. in 6. Abb. & alij communiter in d.c. cum olim, de maior. & obed.* ſed in Regno Camera ſtatim accipit poſſeſſionem.

21 Vigeſimò. Non poteſt conferre beneficia ad ſolius Epiſcopi collationem ſpectantia, Epiſcopo mortuo, vel ſuſpenſo, aut agente in remotis, *d.cap.illa; de ſede vacante,* neque ſpectantia ad Epiſcopum, cum conſilio, vel cum conſenſu Capituli, niſi periculum eſſet in mora, quia Epiſcopus ſuſpenſus non peteret abſolutionem: neque ſpectantia ad alium, cum conſenſu Epiſcopi. *capit. 1. §. cum verò, & §. fin. de ſede vacante, in ſexto,* niſi talis conſenſus eſſet ſolum præſtandus ab Epiſcopo, ratione iuriſdictionis Epiſcopalis, vt in conceſſione iurispatr. de quo *in cap. quod autem, capit. nullus, & cap. illud; de iure patron. Pauin.2.par.q.1.in fin.* Amplia, vt neque beneficia ſpectantia ad Epiſcopum iure deuoluto, *per cap. illa;* ne ſed. vac. qui text. generaliter loquitur iunctis his, quæ dicunt *Abb. & Felin. in d.capit. cum olim;* idem *Felin.* latius *in dict. cap. verum, de foro competen.* & licèt iſta quæſtio ſit difficillima, *iuxta Pauin. in 2. part. quæſt. 2.* tamen hæc opinio verior eſt, limita in beneficijs, quæ ſpectant communiter ad collationem Epiſcopi, & Capituli, quia vno ipſorum deficiente, vel inhabili exiſtente, alter confert, *d.cap.1.* idem, quando Capitulum confert cum conſenſu Epiſcopi, *d. cap.1. ne ſede vacan. in 6.* latè *Pauin. d. part. 2.q.1.* Non te lateat, quòd omnia beneficia vacantia, ſede Epiſcopali vacante, ſunt reſeruata Summo Pontifici, illa tamen, quæ ſpectant ad collationem, electionem, præſentationem, & aliam diſpoſitionem eorũdem Epiſcoporum, ex Bulla Pij V. incip. *Sanctiſſimus in Chriſto Pater,* anno 1567. vnde non comprehenduntur beneficia communiter ad Epiſcopum, & Capitulum, vel Capitulum ſolum ſpe-

T ctan-

ſtantia, & quando Papa hoc voluit, expreſſit, ſic in regula de alternatiua. *Sanctiſſimus Dominus Noſter Clemens Octauus fecit.*

22 Vigeſimoprimo. Quamuis Capitulum non poſſit alienare bona Eccleſiæ vacantis, *cap. ſi qua*, 12. *q.* 2. poterit tamen interponere auctoritatem Eccleſiæ inferiori, volenti alienare, *Abb. in cap. cum olim, de maior. & obed.* poterit etiam alienare, ſtante neceſſitate, ſemper res, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, *Abb. in c.* 1. *ne ſede vac. Pauin.* 2. *part. q.* 8. *per totum.*

23 Vigeſimoſecundo. Poteſt recipere pecuniam mutuò pro neceſſitate Eccleſiæ, *iuxta Gloſſ. in cap. cupientes*, §. *ad hæc, de elect. in* 6. & ex tali mutuò obligatur Eccleſia, & ſucceſſor. *Pauin. d. par.* 2. *q.* 8.

24 Vigeſimotertio. Capitulum non poteſt inſtituere præbendam pœnitentialem, *iuxt. cap.* 8. *ſeſſ.* 24. *de reformat.* niſi in caſibus, in quibus poteſt conferre beneficia, quos ſupra diximus. *Nauar. conſ. vnico, ne ſed. vac.* & dicit *Apoſtilla ad d. conſil. Nauar.* Sacram Congregationem cenſuiſſe, electionem perſonæ Pœnitentiarij ſpectare ad Epiſcopum; collationem verò præbendæ eidem faciendam ab illo, ad quem collatio illius præbendæ ſpectabat.

25 Vigeſimoquarto. Poteſt vnire omnia beneficia, quæ poterat Epiſcopus, dummodo nihil pereat de Epiſcopali iure. *Lap. Imol. Cardin. in Clem.* 1. *de ſtatu monachorum. Petrus de Peruſio in tractatu de vnione, verſ.* 6. *quæritur*; & diſſoluere vniones in caſibus, in quibus poterat Epiſcopus. *Petrus de Per. de diuiſione vnionis, verſ. nunc videamus, Felin. in dict. capit. cum olim, in fine*; & iſta reuocatio durat, etiam creato nouo Epiſcopo, ex ſupradictis Doct. Idem dicendum eſt in ſectione præbendarum, *iuxta cap. ſede vac. de præbendis*; ſed hodie requiritur conſenſus Papæ, quia eſt alienare.

26 Vigeſimoquinto. Si ad Epiſcopum ſpectabat præſentatio ad aliquod beneficium, ſpectabit etiam ad Capitulum in omnibus illis caſibus, in quibus Capitulum poteſt conferre, & non in alijs, ex identitate rationis, vt optimè probat *Lamb. de iure patr.* 1. *par.* 2. *libri, art.* 14. 2. *q. prin.* quamuis *Speculator in tit. ne ſede vacante*, teneat indiſtinctè, quòd ſicut Capitulum ſede vac. non poteſt conferre, ita nec præſentare; ſed non recedas ab opinione *Lamber.* quæ eſt declaratiua opinionis Speculatoris.

27 Vigeſimoſexto. Sicut Epiſcopus motu proprio poteſt inſtituere patronum clericum in Eccleſia patronata, *Oſtien. & Ioan. Andr. in capit. per veſtras, de iur. patr.* eodem modo poteſt Capitulum hoc facere. *Pauin.* 2. *part. quæſt.* 5. *de iure patr. in part.* 1. *libri* 2. *art* 4. 8. *quæſt. principalis.*

38 Vigeſimoſeptimo. Sicut conſenſus inferioris Epiſcopo, habentis iura Epiſcopalia, ſufficit in translatione iur. patron. de vna perſona in aliam; *Rocchus de Curte, de iur. patron. verſ. pro eo, quod de Diœceſani conſenſu, in fine* 3. *q. Abb. in conſ.* 59. *Lambert. de iur. patron. art.* 5. 8. *quæſt. princ. part.* 2. *primi libri*; ſic etiam Capituli, cum ſuccedat in iuriſdictione Epiſcopali; quia, ſi poteſt conſentire funda-

fundationi, & acquiſitioni iure patr. tanto magis tranſlationi, vt dicit *Lambert. ibi.*

29 Vigeſimo octauo. Capitulum non ſuccedit in his, quæ competunt Epiſcopo iure ſpeciali, omnes *in d. cap. cum olim;* & ideò facultas doctorandi, conceſſa Epiſcopo, non tranſit in Capitulum; cum de iure communi Epiſcopus non poſſit doctorare. *Gloſſ. Imol. Card. in Clem. 2. de magiſtris, Doct. in dict. capit. cum olim.* Hinc infertur, quòd Capitulum non poteſt cognoſcere de cauſa delegata Epiſcopo, etiam incepta, ſed expectatur ſucceſſor, *capit. quoniam, Abb. de offic. delegat. Card. in Clem. 1. de hæreticis, omnes in d. cap. cum olim. Romanus conſ. 406. Feder. conſil. 130.* & eſt communis. Hinc benè dixit *Felin. in capit. eam te, de reſcript.* quòd Vicarius Capituli non poteſt abſoluere illum, cuius abſolutionem Papa commiſit Epiſcopo, vel eius Vicario, & Capitulum in mandato facto Epiſcopo non ſuccedit, etiam litteris iam præſentatis. *Butr. Imol. Felin. in d. ẞ. capit. eam te. Roman. conſil. 606.* vbi dixit, ſe pluries conſuluiſſe, quod Capitulum ſed. vac. non ſuccedit in poteſtate litterarum exequutorialium, quæ dantur in perſonam Epiſcopi; & conferunt poteſtatem, non concurrentem cum poteſtate iuris communis. *Fel. d. c. eam te; notabiliter.*

30 Amplia etiam in iuriſdictione, Epiſcopo ſpecialiter à iure delegata, vt in ea non ſuccedat Capitulum; exemplum *in cap. irrefragabili, de offic. Ord. in capit. ad abolendam, de hæret. in Clem. attendentes, de ſtatu monachorum, in Clem. quia contingit, de religioſis domibus; & ſimilibus. Ioan. Andr. dict. capit. ad abolendam, Cardin. in dict. Clem. attendentes, Abb. Felin. & alij in dict. capit. cum olim;* & ante eos *Federic. dict. conſil. 130. & conſil. 291.* & eſt magis communis opinio, vt refert *Pauin. part. 1. quæſt. 10.* Contrarium tenet *Oſtien. Card. & Ioan. Andr. Monach. in d. cap. ad abolendam;* quòd talis iuriſdictio tranſeat in Capitulum; quia non intelligitur delegata, ſed magis iuriſdict. ordinaria prorogata, quæ non expirat morte delegati. *Pauin. in d. q. 10. ex mente Innoc. Oſtien. in d. cap. ad abolendam*, pro concordia facit hanc diſtinctionem, quòd ſi neceſſitas, vel vtilitas imminet, in tali iuriſdictione ſuccedat Capitulum, alias non: quæ opinio verior eſt, prima tamen eſt communior.

31 Sed in poteſtate, competente Epiſcopo, ratione additamenti, ſuccedit Capitulum, vt ſi ex conſuetudine aliquid acquiſiuiſſet. *Abbas in capit. cum olim;* facit, quòd, quando alicui diſpoſitioni fit additio, iudicatur de illa, ſicut de princ. *Card. in Clemen. ſtatutum, de electior. Ludou. conſ. 345.* & hæc eſt veritas, quidquid dicat idem *Abb. in c. ſcriptum, de electi on. & Felin. in d. cap. cum olim.*

32 Vigeſimonono. Quæ ſunt dignitatis Epiſcopi, non tranſeunt in Capitulum. *Archidiac. in capit. 1. de pœnit. & remiſſ.* probatur *in cap. quoniam. Abbas de offic. delegat.* hinc non ſuccedit in priuilegijs conceſſis dignitati Epiſcopali, quæ numerantur per *gloſſam. in capit. fin. de priuileg. in 6.*

Hinc non poteſt concedere indulgentias; quia licet dependeat à

iuriſdictione, eſt tamen iuriſdictio conceſſa dignitati, *cap. accedentibus, de exceſſ. Prælat. Oſtien. in dict. capit.* 1. *de pœnit.* & hæc eſt veritas, quidquid alij dicant.

33 Trigeſimò. Capitulum ſuccedit Epiſcopo, etiam in his, quæ ſunt ordinis Epiſcopalis, dummodo, quæ per ſe non poteſt, per vicinos Epiſcopos exerceri faciat, cum proteſtatione tamen, quòd per hoc non acquiratur aliquod ius ipſis Epiſcopis, *cap. Pontifices, 7. q. 1. Abb. in capit. his, quæ, de maiorit. & obed. Archidiac. Domin. & alij in capit. nullus, §. Epiſcopo, de temporibus ordin. in 6.* vbi volunt, quòd Capitulum in poteſtate exercendi ſpiritualia ſuccedit, etiam ſi requireretur ſpeciale mandatum, Epiſcopo viuente. Idem *Bald. in cap. Suffraganeum, de elect.* Vnde poterit conuocare Epiſcopos, vt conficiatur Chriſma, Oleum Catechumenorum, Oleum Infirmorum, conſecrentur Eccleſiæ, Altaria, Calices, Virgines. Ita latè *Bauin. dict. tractatu par. 1. q. 3.* Licentiam verò ordinandi ſuos ſubditos concedere non poteſt poſt Concil. Trid. *cap. 10. ſeſſ. 7.* cum declarationibus tamen, de quibus ſupra; poteſt nihilominus concedere licentiam Epiſcopo alieno ordinandi ſuos ſubditos in ſua diœceſi ſedis vacantis.

34 Trigeſimoprimò. Capitulum non ſuccedit Epiſcopo in emolumento, quod ex iuriſdictione, ſigillo Curiæ, vel alijs, pertinebat ad Prælatum; ſed talia emolumenta reſeruantur ſucceſſori. *Clem. ſtatutum, de electione*; qui text. procedit etiam, quando bona ſunt communia inter Prælatum, & Capitulum; dum tamen emolumentum iuriſdictionis ſit ſolius Epiſcopi, vel etiam commune; ſed diuidi poſſet. *Card. in dict. Clem. ſtatutum*; ſed hodie Neapoli emolumenta dantur Nuntio, ex quibus deducebantur rationabiles impenſæ, puta pro ſalario Vicarij, quando Vicarius non recipiebat emolumenta.

35 Trigeſimoſecundò. Capitulum non tenetur requirere coadiutorem, quem habebat Epiſcopus; & ſi Papa dedit adminiſtratorem, eius poteſtas expirat mortuo Epiſcopo. *Felin. in d. cap. cum olim, de maioritate, & obedientia*; & ex his omnibus clarè patet, Capitulum poſſe omnia facere, quæ ſibi expreſsè non prohibentur, ſed ſatis ſit retuliſſe has auctoritates, prout à Doctoribus ponuntur.

Vltimò, pro complemento huius materiæ ponam aliqua notabilia.

36 Primùm, quòd ſede vacante non agitatur cauſa Eccleſiæ, *capit. fin. ne ſede vacante*; etiam ſi eſſet cœpta ante vacationem. *Innocent. & alij in dict. capit. fin.* etiam ſi non concernat plenum præiudicium Eccleſiæ vacantis, ſed aliquale, *Abbas in cap. verum, de foro competen.* etiam in bonis communibus; niſi tractaretur de modico præiudicio. *Abbas in capit. 2. de præſcript. Felin. in capit. edoceri, de reſcrip.* niſi Capitulum litigaret, & tueretur iuriſdictionem Epiſcopalem, vel eius exercitium, fortè ſuper violatione interdicti, per Epiſcopum lati, vel eſſet cauſa, quæ abſque periculo differri non poſſet; vel cauſa, quæ commodius

dius de ſui natura veniret tractanda ſede vac. prout eſt cauſa electionis, vel in bonis ſeparatis inter Prælatum, & Capitulum; vel eſſemus in Eccleſijs inferioribus, in quibus mortuo Abbate, vel alio Prælato inferiore, conuentus habet adminiſtrationem omnium bonorum, & pro ipſis agere, & conſtituere procuratorem poteſt, vt dicit *Innoc. in capit. cum dilectus, de conſuetudine*; dum tamen tractetur de modico præiudicio. Ita *Puteus deciſ. 449. lib. 2. Abb. in capit. 1. de præſcript.* vel quando aliquis de Capitulo ageret pro iuribus ſuæ dignitatis, deducens in conſequentiam ius ſedis tunc vacantis, quia poteſt agere. *Abb. in c. cum olim, de maior. & obed.* Quas ampliationes, & limitationes ponit fere omnes *Fel. in d. c. edoceri, de reſcript.* Alia circa eandem materiam ponit *Pauin. in 2. par. quæſt. 6.* quem vide; ſed non recedas à ſupradictis.

37 Secundum, ſede vac. contra Eccl. non currit præſcriptio, *c. auditis, de præſcrip.* ipſa autem benè præſcribere poteſt contra alias. *Oſtien. in ſumma, ne ſede vacante, §. 1.* ſic etiam

38 non currit præſcriptio contra Eccleſiam per totum tempus, quo viuit Prælatus malè alienans. *Innoc. in capit. cum ex litteris, de reſtitut. in integrum*; per text. *in capit. ſi ſacerdos, 16. quæſt. 3. Guidopapa deciſ. 150.* poſſunt tamen aliqui præſcribere, ſede vacante, quòd ipſi exerceant iuriſdictionem, *iuxta annotata in capit. generali, de elect.* latè *Pauin.* ſed nimis confusè *in 9. quæſt. primæ partis*:

39 Tertium, gratię per mortem concedentis non expirant, *capit. ſi ſuper gratia, de offic. deleg. in 6.* niſi fuerint reuocatæ per ſucceſſorem, & clarè conſtet de reuocatione, & non per coniecturas. *Cardin. in Clem fin. de elect.* vnde non expirat, mortuo Epiſcopo, dimiſſoria ad ordines; nec licentia audiendi confeſſionem; niſi fuiſſet conceſſa ad beneplacitum, *iuxta cap. ſi gratiosè, de reſcript. in 6.* & licentia diſpenſandi non expirat per mortem Papæ. *Nauar. conſil. 1. de priuilegijs*: caſus autem reſeruati expirant, quia ſolent reſeruari ipſi Epiſcopo, qui mortuus eſt.

40 Hæc breuiter quoad hanc materiam poſui, tamquam magis practicabilia; alia verò poteris videre per *Pauin. in dict. tract. de poteſt. Cap. ſed. vac. per Felin. & alios in d. capit. cum olim, de maior. & obed.*

SUMMARIUM.

1 *Archiepiſcopus eſt Iudex ordinarius ſuorum ſuffraganeorum.*

2 *Archiepiſcopus eſt Iudex Vicariorum generalium ſuorum ſuffraganeorum, & quando.*

3 *Archiepiſcopus compellit ſuffraganeum ad faciendum id, quod debet; & in eius negligentiam exercet ipſe iuriſdictionem in Prouincia, & ibi plura exempla.*

4 *Archiepiſcopus an poſſit auocare cauſam à ſuffraganeo ante biennium, quando, cum poßet ſuffraganeus, non vult expedire carceratum.*

5 *Archiepiſcopus non auocat cauſam à ſuffraganeo poſt biennium, quando ex dilatione partium eſt elapſum biennium, vel ex qualitate cauſæ.*

6 *Archiepiſcopus poteſt excommunicare, & interdicere ſuffraganeum, & quando.*

7 *Archiepiſcopus ſupplet negligentiam, ſede vac. Capituli Eccleſiæ ſuffraganeæ, ſi intra octo dies non eligit Vicarium, vel non idoneum, ubi, quis dicatur Vicarius idoneus remiſſiuè.*

8 *Archiepiſcopus cognoſcit in cauſa appellationis inter ſubditos ſuffraganeorum, vbi latè.*

9 *Archiepiſcopus cognoſcit de tota cauſa pendente coram ſuffraganeo, ſi ſuffraganeus admiſit friuolam appellationem, & quid ſi Vicarius.*

10 *Archiepiſcopus viſitat totam prouinciam, & quando, & tunc abſoluit à cenſuris ſubditos ſuffraganeorum, & an poſſit cum eis diſpenſare.*

11 *Exercet iuriſdictionem in ſubditos ſuffraganeorum in concernentibus totam prouinciam.*

12 *Punit omnia crimina notoria in prouincia.*

13 *Punit iniuriantes ſibi, nuncijs, & familiæ ſuæ in Prouincia.*

14 *Mittit quæſtores per totã prouinciã pro fabrica Eccleſiæ, & alio opere pio.*

15 *Punit Canonicos ſui ſuffraganei, ceſſantes à diuinis.*

16 *Mittit edictum per totam Prouinciam, & quando.*

17 *Cõcedit indulgentias in tota prouincia.*

18 *Facit per totam prouinciam ante ſe deferri Crucem.*

19 *Benedicit populo, celebrat in pontificalibus, & coram ſe celebrari facit.*

20 *Pontificalia in diœceſi ſuffraganei exercere poteſt etiam poſt Cõc. Trid.*

21 *Interdicit prædicationem in tota prouincia, & quando.*

22 *Exules à tota prouincia facit eos, qui delinquunt in ſua diœceſi.*

23 *Vtitur pallio, & quando.*

24 *Quid poteſt facere ante receptũ palliũ.*

25 *Cogit Regulares in tota Prouinc. vt redeant ad ſua monaſteria, & quando.*

26 *Iniungit ſuffraganeis, vt ſeruari faciant, quod ſeruatur in eius diœceſi; & quando.*

27 *Vocat Epiſcopos ad Concilium Prouinciale.*

28 *Comprobat abſentiam Epiſcopi in ſcriptis.*

29 *Compellit Regulares ad celebrandum Capitula prouinc.*

30 *Exercet iuriſdictionem in tota prouincia ſtante conſuetudine.*

31 *Diſpenſat cum ſubditis ſuffraganeorum; & quando.*

32 *Erigit Seminarium in prouincia, & quando.*

33 *Ad eius conſecrationem debent concurrere omnes Suffraganei.*

34 *Vocat Suffraganeos pro conſecratione alterius Suffraganei.*

35 *Suffraganeus de nouo electus tenetur accedere ad viſitandum ipſum Metropolitanum.*

36 *Præſtatur obedientia Metropolitano à Suffraganeis tamquam patri, & coram ipſo non deſeruit Rocbettum detectum.*

37 *Appellans pendente appellatione non poteſt eximi à Iuriſdictione Epiſcopi.*

38 *Appellationes non recipiendæ niſi per publica documenta.*

39 *Inhibitiones non fiunt ab Archiepiſcopo, niſi cum inſerto tenore ſententiæ definitiuæ, vel habentis vim definitiuæ, aut interlocutoriæ continentis grauamen irreparabile.*

40 *Appellans ſi non poteſt habere exemplum ſententiæ, aut appellationis, quid agendum.*

41 *Appellationes ab executione decretorum*

rum Sacri Conc. Trid. aut viſitationis Apoſtolicæ non recipiendæ in cauſis viſitationis Ordinariorum.

42 *Appellatio nō admittenda à grauamine irreparabili, niſi prius viſis actis.*

43 *Carceratus appellatione pendente debet manere in carceribus Iudicis à quo, donec Archiep. aliud, viſis prius actis, & cauſa cognita, decreuerit.*

44 *Archiepiſcopus non poteſt compellere Notarium Epiſcopi ad mittendum ſibi acta originalia in cauſa appellationis, niſi ſuſpicio falſitatis incidat, & tunc terminata cauſa remittat ad Ordinarium, vt in ſuo Archiuio conſeruentur.*

45 *Cenſura Eccleſiaſtica non poteſt relaxari ab Archiepiſcopo, niſi auditis partibus, & cauſa cognita.*

46 *Abſolutio ad cautelam non debet concedi, niſi parte citata, & viſis actis.*

47 *Appellatio à ſententia contra verum contumacem prolata non eſt recipienda, nec inhibitio, aut alia prouiſio concedenda.*

De poteſtate Archiepiſcopi latiſſimè. Cap. LXXXVIII.

COngruum ſane eſt, quòd dum vniuerſam fere Archiepiſ. Curiæ Praxim in libellum hunc collegi, de poteſtate Archiepiſcopi aliqua dicam: & licet multi varijs in locis multa ſcripſerint, ego tamen, quæ quotidie practicantur, & ad Praxim cōducibilia ſunt, ſubnectā.

1 In primis Archiepiſcopus eſt Iudex ordinarius ſuorum Suffraganeorum, ita vt quicumque habeat actionem contra Epiſcopum, poteſt illum conuenire coram Archiepiſcopo; *capit. cognouimus, 10. quæſt.* 5. *Abbas in capit. paſtoralis, de offic. Ordinarij*, & ibi alij; quod intellige in ciuilibus; ſed in criminalibus ſecus, quia de delictis maioribus depoſitione dignis cognoſcit ſolus Papa, de minimis Concilium Prouinciale. Concil. Trid. *cap. 3. ſeſſ. 24.*

2 Secundò, Archiepiſcopus eſt Iudex Vicariorum generalium ſuorum Suffraganeorum, quando tamen delinquunt in officio, nempè, ſi proferant ſententiam per gratiam, vel ſordes; ſi excommunicent ſine ſcriptis, & abſque trina monitione, *iux. capit. ſacro, de ſententia excommunicationis, & cap. 1. eod. tit. in 6.* ſecus, ſi extra officium. *Dominicus, Franchus, & alij in cap. 1. §. fin. de foro compet. in 6. per textum clarum in capit. 1. de offic. Vicarij, in 6.*

3 Tertiò, Archiepiſcopus poteſt compellere Epiſcopum ad faciendum id, quòd debet. *Abb. in capit. ſi quis contra clericum, de foro compet. num. 40. Felin. in capit. paſtoralis, de offic. Ordin.* Hinc poterit compellere Epiſcopum ad faciendum ſynodum quotannis, *capit. ſicut, de accuſat.* & ex Concil. Trid. *cap. 18. ſeſſ. 23. de reform.* Archiepiſcopus cogit Epiſcopum negligentem in erectione Seminarij: poterit etiam compellere Epiſcopum, vt conſtituat ſibi Vicarium, quem tenetur habere Epiſcopus. *Abb. in cap. quoniam, de offic. Ordin. Iacobus Sbrottius de officio Vicarij, lib. 1. q. 57. Felinus tamen in d. c. quoniam*; dicit Epiſcopum non teneri ſibi conſtituere Vicarium, maxime, quando Epiſcopus eſt idoneus ad regendum: & hæc opinio fuit ſæpius in Rota approbata. *Puteus deciſione*. Item coget

get Epiſcopum, vt conſtituat œconomum, *cap. in noua, 16. q. 7. & cap. cum ſimus, 9. q. 3.* coget Epiſcopum, vt conſtituat Archipresbyterum ruralem, *iuxta cap. fin. de offic. Archipresbyt.* & ſic de ſimilibus.

Quartò, per negligentiam Epiſcopi circa id, quod facere debet, deuoluitur iuriſdictio ad Archiepiſcopum, *cap. cum ſimus, 9. quæſt. 3. cap. 1. §. notoria, de cenſ. in 6.* in ratione decidendi, & eſt communis, de qua teſtatur *Felin. in d. cap. paſtoralis, de offic. Ordin. num. 6.* dicens, ſic tenere vniuerſum mundum, quamuis *Abbas in cap. ſi quis contra clericum, de foro competent.* teneat contrariam opinionem; niſi in duobus caſibus. Primus in abſolutione ab excommunicatione, à qua, ſi noluerit abſoluere Suffraganeus, abſoluet Archiepiſcopus, *capit. ad reprimendam, de offic. Ordin.* Secundus, in correctione criminum notoriorum, *iuxta capit. 1. §. notoria, de cenſ. in 6.* cui reſpondet *Felin. vbi ſuprà.* Sed non recedendo à communi opinione, infertur, quòd ſi Epiſcopus noluerit inſtituere præſentatum, ipſum inſtituet Archiepiſcopus. *Abb. in capit. ex parte, de conceſ. præbendæ;* & in beneficijs curatis debet inſtituere infra duos menſes; aliàs patroni poſſunt adire Archiepiſcopum, vel Papam, ſiue viciniorem Epiſcopum, qui inſtituet ex bulla Pij V. *In conferendis.* Hinc, Epiſcopo negligente in executione vltimæ voluntatis, exequetur Archiepiſcopus. *Abb. in dict. capit. paſtoralis,* abſoluit, quem non vult abſoluere Epiſcopus, *dict. cap. ad reprimendam,* & dicit *Borgaſius de irregular. in 2. parte principali, in princip.* quæ ſit cauſa diſpenſationis, quòd Epiſcopo denegante diſpenſationem, quando eſt debita, poteſt Archiepiſcopus diſpenſare: dicitur autem debita ratione perſonæ, ætatis, loci, temporis, pietatis, neceſſitatis, & vtilitatis Eccleſiæ, *textus notab. in capit. vt conſtituerentur, & capit. Domino noſtro, diſt. 50.* latè *Rebuff. in Praxi de diſpenſatione ad plura beneficia, num. 8.* Hinc, Epiſcopo negligente, terminare lites infra biennium, Archiepiſcopus poteſt ad inſtantiam partium aſſumere cauſam, & ab Epiſcopo auocare, vt in Concil. Trident. *c. 20. ſeſſ. 24. de refor.* Sed difficultas eſt, ſi cau-
4 ſa criminalis ante biennium eſt in expeditione, & inquiſitus reperitur in carceribus, qui inſtat expediri, & Epiſcopus non eſt occupatus alijs negotijs, ſed poſſet illius cauſam expedire, an queat auocari cauſa ab eo, ob denegatam iuſtitiam, & expeditionem cauſæ ante biennium? Et de iure communi non eſt dubium, quod poteſt appellari ad Archiepiſcopum ob tarditatem, & denegatam iuſtitiam, vt dicunt *Ioan. Andr. in capit. dilecto, de appell. Abb. Franch. in capit. ex parte, el 2. eodem tit. Felin. in d. cap. paſtoralis;* qui præfiget terminum ad expediendum; aliàs ipſe expediet. In Curia verò Archiepiſcopali Neapolitana adeſt Ritus decimus, in quo expreſsè habetur, quod ob denegatam iuſtitiam à Suffraganeo, cognoſcit ipſa Curia Archiepiſcopalis; & idem videtur dicendum poſt Concilium Tridentinum, cuius intentio non fuit, vt hac

occa-

occaſione Epiſcopi vexaret ſubditos carceribus; carcer enim ſemper grauat. *Baldus in l.2. C. de Epiſcopis, & clericis, & in l.fin. C. ſententias reſcindi non poſſe. Abbas, & alij in dicto cap. ex parte, de appellat.* Non obſtat, quòd Concilium prohibet ex quauis cauſa auocari ante biennium; quia debet intelligi, dummodo partibus non inferatur grauamen, vt in fortiori caſu, dicit *textus in cap. paſtoralis, de appellation.* quòd per clauſulam, *Appellatione remota,* cenſetur remota etiam appellatio legitima, dummodo appellanti non inferatur grauamen: quia tunc poterit per ſuperiorem emendari, & ita puto de iure verius: ſed in foro exteriori difficile eſſet obtinere; caueat tamen Suffraganeus, quia ſaltem in foro conſcientiæ non euitabit excommunicationem, *cap. ſi quis ſuadente, 17. quaſt.4.* propter iniuſtam clerici carcerationem, *text. cap. ſi clericos, de ſententia excommunicationis, in 6. & ibi notata per Geminianum, & Franchum.* Et non poteſt negari, iniuſtè detineri clericum carceratum, cum poſſit cauſa expediri, & non expe-
5 diatur. Sed quid, ſi ex dilatione per partes data, non ex defectu Iudicis, cauſa non fuerit expedita, an poſſit auocari lapſo biennio? Et videtur, quòd ſic, ex *Alberico in l. 1. C. vt omnes Iudices, tàm ciuiles, quàm criminales,* propter illam dictionem, *omninò,* poſitam in Concilio. Sequitur *Vincent. de Franch.* plura adducens, *deciſ.250. Capicius in deciſ.11.* qui loquuntur in terminis, *l. properandum, C. de Iudicijs, & l. fin. C. vt intra certum tempus.* Nihilominus Sacra Congregatio cenſuit contrarium, quòd ſcilicet, ſi per ipſum Iudicem non ſtetit, expedire cauſam intra biennium, ob qualitatem cauſæ, vel partium cauillationem, non poteſt cauſa auocari à ſuperiore, *ex textu notabili, vbi Abbas, & alij, in cap. venerabilis, de iudicijs.* Non tamen poteſt Archiepiſcopus ſupplere negligentiam Epiſcopi exempti, *cap. nullus, de iurepatronatus:* in quo textu ille Epiſcopus erat exemptus: nec negligentiam Epiſcopi, non conferentis beneficium intra ſex menſes; quia primo ad Capitulum, poſtea ad ipſum Archiepiſcopum ſpectaret collatio, *cap. 2. de conceſſion. præbendæ.*

6 Quartò, poteſt Archiepiſcopus in caſibus, in quibus Epiſcopi tenentur ipſi obedire, illos excommunicare, ſuſpendere, & interdicere, *cap. 1. §. fin. de officio Ordinarij, in 6.* & eſt communis opinio Doctorum. Amplia etiam in Vicario Archiepiſcopi, vt poſſit Suffraganeum ſuſpendere, interdicere, & excommunicare; ſed abſente Archiepiſcopo, non præſente, *d. §. fin.* niſi Epiſcopus non fuerit conſecratus; quia tunc à Vicario præſente Archiepiſcopo excommunicari poterit. *Archid. Dominicus, & Franch. in d. §. fin.* Si autem Vicarius præſente Archiepiſcopo excommunicauerit Suffraganeum conſecratum, tenet excommunicatio; ſed Vicarius erit puniendus. Declara, vt in coerctione Suffraganeorum debeat Archiepiſcopus ſeruare formam *cap. 2. de officio delegati, in 6.* Quia primo debet prohibere ingreſſum Eccle-

Eccleſiæ, vel ſacerdotale miniſterium interdicere; deinde poterit ſuſpendere ab officio; vltimo loco excommunicare: & ita ſeruari debet, licet Epiſcopus adhuc non fuerit conſecratus, ſecundum *Io. And. & Domin. in d. cap. 1.* Si tamen tanta eſſet proteruitas, & contumacia ipſius Epiſcopi, vt aliter fieri ſuadeat; vt quia contumelioſa verba in iudicem proferat, non eſt ſeruanda forma dicti capituli, vt *in cap. 2. in fine. & ibi Gloſſa*: & ſi excommunicatio in Suffraganeum eſſet lata, contra talem formam, teneret, vt per *Doctores in d. cap. 2.* ſed poſt Concilium Trident. *cap. 3. ſeſſ. 25. de reform.* excommunicatio eſt ferenda in ſubſidium; & primo procedendum ad pœnas pecuniarias, & ita ſeruat Curia Archiepiſcop. Neapolitana, quando inhibet Suffraganeis in cauſa appellationis: quia primo apponit pœnam pecuniariam, & in ſubſidium alias cenſuras. Item notandum, quòd quando in iure reperitur expreſſum, quòd Epiſcopus ſuſpendatur ob aliquam cauſam, talis ſuſpenſio fiet ab Archiepiſcopo, ejus ſuperiore. *Abb. & Marian. Socin. in cap. poſtulaſti, de clerico excommunicato miniſtrante, iuxta d. cap. poſtulaſti*, ſed hodie eſt ſeruandum Concilium Trid. *cap. 3. ſeſſ. 24. de reform.*

7 Quintò, Archiepiſcopus ſupplet negligentiam Capituli, ſede vacante, ſi non eligit Vicarium infra octo dies, vel non idoneum, vt in Concil. Trident. *ſeſſ. 24. de reform. cap. 16.* de qualitate Vicarij, & poteſtate, vide *ſup. in cap. 84.*

Sextò, Archiepiſcopus habet iuriſdictionem in ſubditos Suffraganeorum, in caſibus tantum in iure expreſſis, *cap. paſtoralis, de offic. Ordinarij.* Idem in ſimilibus, quia dictio, *tantum*, non excludit caſus ſimiles, *l. ub as, C. de prædijs minorum.* Ita notabiliter *Pelin. in cap. paſtoralis, de reſcriptis, num. 3.*

8 Septimò, Archiepiſcopus cognoſcit in cauſa appellationis inter ſubditos Suffraganeorum, *d. cap. paſtoralis, de offic. Ordin. & toto tit. de appell.* Amplia, vt Archiepiſcopus poſſit cognoſcere, etiam inter illos, qui ſe ſponte offerunt liti ſuper illa re, de qua eſt appellatum: non autem inter eos inuitos. *Geminianus, & Francbus in cap. Romana, §. in alium, de appell. in 6.* Amplia ſecundò, quòd ſi eſt appellatum à Papa ab vna parte, & ab alia ad Archiepiſcopum, qui ignorat appellatum fuiſſe ad Papam, ſi ratione contumaciæ excommunicauit, tenet excommunicatio, *cap. ſi duobus, de appellationibus*, aliàs, ſi ſciat Archiepiſcopus fuiſſe appellatum ad Papam, non poteſt ſe intromittere, *d. cap. ſi duobus, vbi Gloſſa, & cap. ſollicitudinem, de appellationibus*, niſi in tribus caſibus. Primus, vbi notoriè conſtat, appellantem ad Papam fuiſſe iniuſtè condemnatum, & excommunicatum; tunc Archiepiſcopus poteſt adiri, non obſtante appellatione, & ab eo impetrari abſolutio, *textus notabil. in dicto cap. ſollicitudinem, vbi Cardin. Alexandr.* & poterit abſolui ad cautelam præſtita cautione, abſque cauſæ cognitione, *iuxta eundem Cardin. ibi.*

Secundus caſus eſt, quando Archiepiſcopus adiretur circa cauſam.

ſam, de qua eſt appellatum; verum illud, ſuper quo adiretur, non reſpiceret ipſam cauſam appellationis, nec præiudicaret appellationi, *dicto cap. ſollicitudinem*. Tertius caſus eſt, vbicumque appellans renunciaſſet appellationi, expreſsè, vel tacitè, proſequendo eam coram Archiepiſcopo, abſque proteſtatione *dicti cap. ſollicitudinem*. Amplia tertio, vt poſſit appellari ad Archiepiſcopum, etiam in cauſa delegata Epiſcopo à Papa, in qua poterat Epiſcopus procedere iure ordinario, *text. notab. in cap. licet in corrigendis, de officio Ordinarij*, quia tunc Papa cenſetur excitare iuriſdictionem ordinariam, non delegare; niſi in reſcripto dicat, *procedas auctoritate noſtra*; vel aliquid addat, vel detrahat poteſtati ordinariæ, iuxta latè tradita per *Felin. in d.c. licet*. Amplia quarto, ex Sacra Congregatione, vt in caſibus, in quibus prohibetur appellatio à Concilio, vt in caſu correctionis, viſitationis, & alijs, intelligitur prohibita quoad effectum ſuſpenſiuum, non deuolutiuum. Declara primo, vt per appellationem deuoluatur iuriſdictio ad Archiepiſcopum quoad partes, non quoad alios; & ideo in compulſione aliorum ſubditorum recurrendum eſt ad Epiſcopum. *Abb. in cap. paſtoralis, de Officio Ordinarij, num. 12.* Vnde non poteſt Archiepiſcopus compellere ſubditos Epiſcopi ad perhibendum teſtimonium in cauſa appellationis, niſi aliud ſit de conſuetudine, *text. & Gloſ. in cap. Romana, §. verum, de foro competenti, in 6*. Quod ſi Epiſcopus nollet compellere, tunc poterit Archiepiſcopus, iuxta opinionem *Oſtienſ. in dicto cap. paſtoralis*. Limita ſecundo, vt à delegato Epiſcopi non appelletur ad Archiepiſcopum, ſed ad Epiſcopum delegantem. *Franch. in cap. dilectus, el 3. de appellat.* & eſt communis, niſi Epiſcopus delegaret cauſas in fraudem, vt non appellaretur ad Archiepiſcopum. *Abb. & Franchus in dicto cap. dilectus. Dominic. in cap. Romana, in princip. de appellationib. in 6.* in quibus locis concludunt Doctores, quòd valeret ſententia excommunicationis in forma conſtitutionis, lata per Archiepiſcopum contra Suffraganeos, huiuſmodi fraudes committentes; fraus autem probabitur per coniecturas, *cap. 1. & 2. de renunciat. in 6. l. dolum, C. de dolo. Franch. loco citato*. Item à delegato iudicis Ordinarij recuſati appellatur ad ipſum Ordinarium recuſatum, non vt cauſam diſcutiat, ſed vt alteri finiendam committat. *Abb. in cap. ſi quis contra clericum, de foro competenti*, contra *Oſtienſ. Specul. Ioan. Andr. & alios*, tenentes in tali caſu ad Archiepiſcopum eſſe appellandum; quorum opinionem communem eſſe, dicit *Carauita Ritu 265*. Limita tertio in cauſis Sanctæ Fidei, in quibus appellatur ad Papam propter grauitatem negotiorum, vt dicit *Pegna in 3. par. Directorij Inquiſitorum, commentario 31*. Limita quarto, vt Archiepiſcopus non poſſit cognoſcere de nullitate ſententiæ, inter ſubditos Suffraganeorum, abſque appellatione, ex quo dicere de nullitate, eſt adire Iudicem per viam querelæ, *l. 1. C. de accuſationib.* ſed Archiepiſcopus non poteſt adiri per viam querelæ,

cap. 1.

*cap.*1. *de officio legati*. Ita *Franch. in cap. dilecto,de appellat. quæſt.*27.*num.* 67. *Felinus,& Decius in cap.in litteris, de officio delegati*. *Couarr.lib.practicarum quæſtionum*, *cap.*9. Limita vltimo, iuxta *cap. Romana*, §. *ab Archidiaconis, de appellationib. in* 6. vbi ab inferioribus appellatur ad Epiſcopum, non ad Archiepiſcopum, niſi in caſibus ibi notatis per *Geminianum*, *& alios*. Notandum eſt autem in hac materia appellationis, quòd Epiſcopus recuſatus ſuſpectus poteſt remittere cauſam ad Archiepiſcopum, *cap. cum ſpeciali, de appellatione*, *vbi Abbas*, *Franch. Cardinalis Alexandrin.* Item notandum, quod Archiepiſcopus non poteſt ſibi conſtituere officiales in diœceſibus ſuorum Suffraganeorum, etiam pro futuris cauſis, per appellationem deuoluendis ad ipſum, niſi de conſuetudine hoc habeat; & tunc tales officiales inhibire non poſſunt, priuſquam fuerit appellatum, *cap.*1. *in princip.de offic. Ordinarij,in* 6. neque poteſt compellere ſubditum Suffraganei ad ſuſcipiendam commiſſionem appellationis, *cap.* 1. *de foro competenti,in* 6. Poterit tamen, ſecundum *Oſtienſ. in d. cap.*1. cuius opinionem veriorem putat *Imola ibi*, compellere Epiſcopum, vel aſſignare terminum Epiſcopo, vt cogat ſubditum ad ſuſcipiendam commiſſionem, aliàs ipſe Archiepiſcopus compellet; quod maximè procedit, iuxta *Dominic. in d. cap.*1. tenendo opinionem, quod per negligentiam Epiſcopi deuoluatur iuriſdictio ad Archiepiſcopum. Poterit etiam Archiepiſcopus in ſua diœceſi deputare officiales, qui cognoſcant de cauſis, deuoluendis ad ipſum per appellationem à ſententijs Suffraganeorum, vt notabiliter dicit *Felinus in cap. paſtoralis*, §. *quoniam*, *de reſcriptis*, *num.*1. Item notandum, quòd Archiepiſcopus cauſas, quæ per appellationem, vel alio iure metropolitico ad ipſum deferuntur, non poteſt audire, ſeu committere alibi, quam in ſua Ciuitate, vel diœceſi, aut in locis, in quibus appellatum fuit, vel cauſæ ipſæ conſiſtunt; niſi aliud ſibi competat de conſuetudine, *cap. vt litigantes, de officio Ordinarij*, *in* 6. Alia in materia appellationis *vide ſupra in cap.*69.

9 Octauò, ſi Epiſcopus admiſit friuolam appellationem, deciſio totius cauſæ deuoluitur ad Archiepiſcopum, *cap. cum appellationibus*, *de appellat. in* 6. quòd procedit, quando Epiſcopus admiſit friuolam appellationem, ſecus ſi eius Vicarius, qui non poteſt illam admittere ſine ſpeciali mandato Epiſcopi, aliàs delatio huius friuolæ appellationis facta per Vicarium, non dat iuriſdictionem Archiepiſcopo, vt optimè dicit, & probat *Ioan. Baptiſta Ferrettus in conſ.*307. nam Vicarius non poteſt præiudicare Epiſcopo in iuriſdictione. *Gemin. & Franch. in cap. Romana, in princip. de foro competenti, in* 6. vbi dicunt, quòd cum in illo textu dicatur, quòd Archiepiſcopus non poteſt adiri per viam querelæ à ſubditis Suffraganeorum ſine conſenſu ipſorum Suffraganeorum, non ſufficeret conſenſus Vicariorum. Hinc Vicarius Epiſcopi non præiudicat Epiſcopo in inſtitutione præſentati, ſi aſſerat, beneficium

eſſe

eſſe de iure patronatus, & non ſpe-ctare ad collationem Epiſcopi. *Maſcardus de probation. concluſ.* 909. qui dicit, ita bis fuiſſe in Rota iudicatum.

10 Nonò, Archiepiſcopus, cauſa cognita in Concilio Prouinciali, poteſt viſitare totam prouinciam, viſitata prius in ſua diœceſi, vt in Concil. Trident. *cap.* 3. *ſeſſ.* 24. *de reform.* & ſi concurrit cum Epiſcopo, ambo admittuntur, niſi Eccleſia non poſſet vtrique præſtare procurationem, quia tunc præfertur Archiepiſcopus. *Domin. & Franchus in cap.* 1. *de cenſ. in* 6. & quando Archiepiſcopus viſitat prouinciam, poteſt audire confeſſiones ſubditorum Suffraganeorum, & ipſos abſoluere, *cap. fin. de cenſ. in* 6. & eo tempore poterit abſoluere à caſibus reſeruatis Epiſcopo. *Henriquez de ſacram. ordinis, cap.* 3. §. 3. qui dicit, poſſe Archiepiſcopum dicto tempore abſoluere à cenſuris in vtroque foro, & delegare alteri poteſtatem abſoluendi; extra verò viſitationem, neque poteſt ſubditos Suffraganeorum abſoluere ab excommunicatione minori. *Doctores in dicto cap. fin. de cenſibus, in* 6. *Sil. in verbo, Archiepiſcopus,* §. 5. ſed verior opinio eſt, quòd in viſitatione poterit ſolum abſoluere à peccatis in foro conſcientiæ. *Anton. Abbas in cap. ad extirpandas, de filijs presbyter.* Poterit etiam diſpenſare, quando ipſe eſt Iudex in viſitatione gentis in notorijs, *iuxta capit.* 1. §. *ſanè, de cenſibus, in* 6. de quo latè per *Marianum Socin. de viſitatione, lib.* 7. *quæſt.* 5. & in caſibus, in quibus poteſt iudicare ſubditos Suffraganeorum, poteſt cum ipſis diſpenſare, vt dicit *Felin. in cap. paſtoralis, de offic. Ordin.*

11 Decima auctoritas, Archiepiſcopus poteſt exercere iuriſdictionem in ſubditos Suffraganeorum, in concernentibus totam prouinciam, puta in tollendo prauam conſuetudinem à tota prouincia, *cap. ex frequentibus, de inſtitutionibus, cap. in tantum, de ſimonia, cap. ad extirpandas, cap. fin. de filijs presbyter. Abb. in cap. paſtoralis, de officio Ordinarij, & in dicto cap. ex frequentibus,* dummodo peccatum ſit vniuerſale, non particulare. *Oſtienſ. in cap.* 1. *de ſupplenda negligentia Prælatorum, in* 6. *& in d. cap. ad extirpandas,* vbi dicit, quòd communi vitio prouinciæ Archiepiſcopus eſt Iudex. *Anton. Abbas in d. cap. ad extirpandas.*

12 Vndecima auctoritas notabilis eſt, quòd Archiepiſcopus poteſt in tota prouincia punire omnia crimina notoria ſubditorum Suffraganeorum, *cap.* 1. §. *notoria, de cenſibus, in* 6. qui textus, licet loquatur tempore viſitationis, tamen à Doctoribus communiter extenditur, vt procedat etiam extra viſitationem in omni tempore. *Abbas in d. cap. ex frequentibus, num.* 10. qui teſtatur de communi opinione Doctorum: quod eſt intelligendum, dummodo Epiſcopus non præuenerit in puniendo.

13 Decimaſecunda auctoritas eſt, quia Archiepiſcopus poteſt punire ſubditos Suffraganeorum in ſua prouincia notorios iniuriantes ſibi, nuncijs, & familiæ ſuæ, *cap.* 1. *de pœnis, in* 6. ex quo textu colligitur alius caſus, quando impeditur eius iuriſdictio.

Deci-

14 Decimatertia auctoritas eſt, quòd poteſt Archiepiſcopus mittere quæſtores per totam prouinciam pro fabrica Eccleſiæ Metropolitanæ, *cap. 1. de pœnitentijs, in 6.* & etiam pro quolibet opere pio. *Franchus, & Geminianus, in d. cap. 1.* neque obſtat *Concil. Trident. ſeß. 21. cap. 11. de reform.* quo tolluntur eleemoſynarum quæſtores, quia loquitur de prauis quæſtoribus, qui quærunt eleemoſynam prædicando, vel publicando indulgentias, *iuxta cap. cum ex eo, de pœnitent. & Clem. abuſionibus, eod. tit. Nauar. conſ. 33. de pœnitent.* tales enim reputantur quæſtores, qui donant imagines, Cruces, & alia, pro extorquendis eleemoſynis, qui in Curia Archiepiſcopali acriter puniuntur, etiam ſi ſint laici, cum delictum ſit Eccleſiaſticum. Poteſt autem Suffraganeus examinare litteras Metropolitani, *dicta Clem. abuſionibus*, ſed non impedire malitioſè, alias poſſet puniri, vt dicunt *Bonifacius, & alij, in dicta Clem.*

15 Decimaquarta auctoritas eſt, quod Archiepiſcopus tanquam Apoſtolicæ Sedis delegatus punit Canonicos ſui Suffraganei, ceſſantes à diuinis, ad querelam ipſius Suffraganei, *cap. irrefragabili, §. cæterum, de offic. Ordinarij.*

16 Decimaquinta auctoritas eſt, quod Archiepiſcopus poteſt mittere edictum per totam prouinciam in caſibus ad ſuam iuriſdictionem pertinentibus. *Gemin. & Franch. in cap. 1. per illum textum, de ſupplend. neglig. Prælat. in 6.*

17 Decimaſexta auctoritas eſt, quòd Archiepiſcopus poteſt in ſua prouincia concedere indulgentias, *cap. noſtro, de pœnitent. & remiſſ. cap. 1. eodem tit. in 6.* Immo ſecundum *Borgaſium, de irregular. par. 8. tit. de diſpenſat. Archiepiſcopor.* Archiepiſcopus in quinque caſibus habet iuriſdictionem in pœnitentialibus in ſubditos Suffraganeorum. Primus, dum viſitat, vt ſupra dixi: ſecundus, quando concedit indulgentias, vt etiam ſupra dixi: tertius, quando Epiſcopus eſt ſuſpenſus ad tempus, & eſſet opus diſpenſatione pro magno bono faciendo, vel ſcandalo vitando, diſpenſabit Archiepiſcopus, ex quo in tali caſu Capitulum non ſuccedat Epiſcopo, vt notatur *in cap. graue, & ibi Abb. de præbend.* quartus, vbicumque Suffraganeus ex culpa ſua ius diſpenſandi perdidit, vt notatur *in cap. diuerſis fallacijs, de clericis coniugatis*, quintus, quando Epiſcopus non vult diſpenſare, & diſpenſatio eſt debita, vt dixi.

18 Decimaſeptima auctoritas eſt,
quòd Archiepiſcopus poteſt per
totam prouinciam, in quolibet lo-
co, etiam exempto, ante ſe facere
19 deferri Crucem, benedicere popu-
lo, audire publicè, vel priuatim di-
uina officia, celebrare in Pontifica-
libus, & coram ſe celebrari facere,
ſine tamen Pontificalibus. *Clement.*
Archiepiſcopus, de priuileg. Et hodie
ex Decreto Clementis VIII. inci-
piens, *decet Epiſcopus*, cauetur, quod
poſſint Epiſcopi in Eccleſijs Regu-
20 larium, etiam Caſſinenſium, Pon-
tificalia exercere, aut Pontificali-
bus paramentis induti, cum mitra,
vel etiam ſola cappa intereſſe, dum
functiones Pontificales exercebunt,

aut actus ipſe, cui in Pontificalibus aderunt, peragetur, & Regulares teneantur attollere Baldachinum; quod ſi neglexerint, liceat Epiſcopis illud aſportari facere; inobedientes, & contumaces ab Epiſcopis per cenſuras compellantur, refert *Dominus Stephanus Quaranta, in ſumma bullarum, in verbo, priuilegia Regularium*. Sed dubium eſt poſt Concilium Tridentinum, quòd prohibet exercitium Pontificalium in aliena diœceſi, ſine expreſſa licentia Diœceſani, *cap. 5. ſeſſ. 6. de reform.* & clarum eſt ſub lata ſignificatione vocabuli, appellatione Epiſcopi comprehendi Archiepiſcopum, & propterea lex pœnalis, loquens de Epiſcopo, procedit in Archiepiſcopum, *iuxta Gloſſ. communiter receptam, in cap. quia periculoſum, in verbo, de Epiſcopis, de ſententia excommunicationis, in 6.* ſed contrarium eſt dicendum, quia lex pœnalis, vel correctoria non extenditur ad perſonas non comprehenſas, ſublata ſignificatione vocabuli, quando militat diuerſa ratio, *Imola in l. 1. §. ſi verò, ff. de ſolut. matrim. ex Gloſſa notabili, in Clem. 2. de ætat. & qualit. in verbo, in eiſdem, & alijs*: prout in iſto caſu: ſiquidem Epiſcopus extra ſuam diœceſim habetur pro perſona priuata. *Abb. in cap. ſanè, de foro compet. Felin. in cap. cum inferior, de maior. & obed.* ſed Archiepiſcopus in prouincia habet magnam auctoritatem, & præeminentiam, & ipſe gerit curam, & ſollicitudinem totius prouinciæ, *cap. 1. 21. diſtinct.* & grex prouinciæ ſibi commiſſus eſt, *cap. quoniam, 75. diſtinct.* & ſubditus dicitur eſſe de diſtrictu Metropolitani. *Domin. in cap. fin. in princip. de offic. delegat. in 6.* & ratione præeminentiæ defert ante ſe Crucem in tota prouincia, etiam in loco exempto, qui dicitur eſſe de prouincia, vt dicit *Bonif. in d. Clem. Archiep.* ſed anno 1599. cum vellet Illuſtriſs. Archiepiſcopus viſitare monaſterium Monialium Sanctæ Claræ, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus, fuit dubitatum per quoſdam, an poſſet ante ſe deferre Crucem intus monaſterium? & videbatur, quod non; ſiquidem, vt notat *Bonifacius in d. Clem. Archiep. de priuileg.* non poteſt Archiepiſcopus declinare ad loca exempta Ciuitatis cauſa viſitationis, vel exercendi iuriſdictionem, ſed cauſa hoſpitalitatis charitatiuè, vt *in cap. cum Epiſcopus, de officio Ordinarij, in 6.* & cum Clementina prædicta concedat delationem Crucis, debet intelligi in caſu hoſpitalitatis, quo poteſt tanquam Archiepiſcopus accedere ad dicta loca, non in alio caſu ſpeciali, prout eſt, quando accedit tanquam delegatus; eſt enim conceſſio dictæ Clementinę exorbitans, & ſtrictè interpretanda, *l. ſi verò, §. de viro, ff. ſoluto matrim.* conſiderabatur etiam illud verbum, declinare, quod videtur innuere, quando Archiepiſcopus accedit ad loca exempta per modicum tempus, & per tranſitum. In contrarium eſt veritas: primò, quia dicta Clementina generaliter loquitur, ergo generaliter eſt intelligenda, *l. 1. §. generaliter, ff. de legatis præſtandis*, & declinare Epiſcopus dicitur etiam, quando accedit ad Eccleſiam cauſa viſitationis, *cap. cum ex officij, de præſcript.* Secundò, quia

ratio, propter quam Archiepiſcopo conceditur delatio Crucis, cum accedit ad loca exempta, eſt ratione vniuerſalis præeminentiæ prouinciæ, & propter reliquias præcedentis ſubiectionis ante exemptionem, vt dicit *Bonif. in d. Clem. num.4.* licet ante dicta Clementina, ſecus videretur, *iuxta Zabarellam ibi*, quæ ratio militat tàm in caſu viſitationis, quàm in caſu hoſpitalitatis, *l. illud, ff. ad leg. Aquiliam*, nec etiam ratio diuerſitatis reddi poteſt, cur in caſu hoſpitalitatis ſic, & non in caſu viſitationis, *l. adigere, §. quamuis, de iurepatron.* Præterea nullum poterat oriri præiudicium, ſiquidem *dicta Clem. in fine*, in ſpecie dicit, quod nullum inferatur exemptioni præiudicium, & ſic Illuſtriſs. Archiepiſcopus viſitauit dictum monaſterium, & Moniales, faciens ante ſe deferri Crucem, poſtea reperi, *Vincentium de Franchis* idem concludentem *in deciſ.711. vol.4.*

21 Decimaoctaua auctoritas. Poteſt Archiepiſcopus interdicere prædicationem in tota prouincia in caſu, *cap. tuarum, de priuileg.* qui textus eſt extendendus ad ſimiles perſonas contentas *in d. cap. tuarum. Felin. in cap. paſtoralis, de officio Ordinarij*, vt dixi ſupra.

22 Decimanona, Archiepiſcopus poteſt exules facere à tota prouincia delinquentes in ſua diœceſi, *cap. 2. de arbitris, cap. tuarum, de priuilegijs*, & cum fuiſſet de hoc in Curia Archiepiſcopali dubitatum, vltra prædicta iura, fuit etiam allegata antiqua conſuetudo, quæ extendit vires Imperij, *l. teſtium, §. fin. ff. de teſtibus. Baldus in l. exequutorem, C. de exequution. rei iudic.* vbi dicit, de iure non poſſe quem delegari in locum non ſubditum, *l. relegatorum, §. hoc genus, & ibi Bart. ff. de interd. & releg.* ſed conſuetudinem generalem aliter ſe habere, & eſſe ſeruandam. Quod verò ad relegationem Curiæ Archiepiſcopalis relegat in Inſulas prouinciæ; nempe in inſulam Hyſciæ, vel diœceſis, vt in inſulam Prochitæ.

23 Vigeſima auctoritas. Archiepiſcopus poteſt vti pallio intra quamlibet Eccleſiam ſuæ prouinciæ, *cap. 1. de auctorit. & vſu pallij*, & ante ſuſceptum pallium, licet ſit conſecratus, non ſortitur nomen Archiepiſcopi, & non poteſt conſecrare, nec conuocare Concilium, nec Chriſmá conferre, Eccleſiam dedicare, aut clericos ordinare, etiam ſi pallium in alio Archiepiſcopatu habuiſſet, cum oporteat petere nouum pallium; poteſt tamen, quando vult, Miſſam ſine ſandalijs, & pallio celebrare; poteſt etiam huiuſmodi conſecrationes ante pallij ſuſceptionem alteri committere, dummodo non ſit in mora petendi pallium; poteſt etiam clericos ordinare, & exercere Pontificalia in aliena diœceſi, nomine, & ad inſtantiam aliorum Epiſcoporum. *Innocent. in cap. Suffraganeis, de electiοn. Ioan. Baptiſta Ferrett. latè in conſil.90.* nec ante pallium habitum poteſt ante ſe deferri facere crucem, nec pallio poteſt vti extra prouinciam, nec in prouincia omni tempore; ſed in celebratione Miſſarum, & in feſtis præcipuis, non in proceſſionibus, neque in Miſſis defunctorum, & pallium eſt perſonale; nec poteſt accommodari, vel

in mor-

in morte alicui relinqui; & cum eo Archiepiſcopus ſepeliri debet, vt habetur in Pontificali Romano, vbi exprimuntur dies, in quibus poteſt Archiepiſcopus vti pallio; *quæ omnia habentur in toto tit. de auct. & vſu pallij.* Archiepiſcopus verò, qui renunciauit Archiepiſcopatui, poteſt exercere pontificalia in prouincia, & alibi, permittentibus Epiſcopis, non autem poterit pallium deferre, etiam de licentia Epiſcoporum, *cap. ad ſupplicationem, de renunc. Pariſ. de reſignat. beneficiorum, lib. 1. quæſt. 17.*

24 Vigeſimaprima. Archiepiſcopus in tota prouincia poteſt admonere monachos, & alios regulares vagabundos, & apoſtatas, vt redeant ad ſua monaſteria, monendo prius Epiſcopos Suffraganeos, vt id exequantur; deinde regularium ſuperiores, vt eos reducant; quibus negligentibus, ipſe compellet Regulares, & etiam ſuperiores, *per textum in cap. quanto, de officio Ordinarij, vbi Doctores, præcipue Dominus Anton. num. 6.*

26 Vigeſimaſecunda. Archiepiſcopus poteſt iniungere ſuis Suffraganeis, vt ſeruari faciant, quod ſeruatur in Metropolitana, *cap. dilectus, il 2. de ſimonia*; quem textum arbitror procedere, vt poſſit iniungere, quæ de iure ſeruanda ſunt, nempè, vt ſubditi caueant à labe ſimoniaca, iuxta terminos dict. tex.

27 Vigeſimatertia. Archiepiſcopus vocat Epiſcopos Suffraganeos ad Concilium Prouinciale, in quo ipſe eſt caput, 18. *diſt. per totum, capit. 2. ſeſſ. 24. in Conc. Trident. de reform.* & qui vocati renuerint accedere, poſſunt à Metropolitano communione priuari, *cap. ſi quis Epiſc. dicta diſt.* ex alia verò cauſa Epiſcopi prouinciales prætextu cuiuslibet conſuetudinis ad Metropolitanam Eccleſiam inuiti accedere non tenentur, niſi pro celebrando Concilio Prouinciali, *d. cap. 2. ſeſſ. 24.*

28 Vigeſimaquarta. Abſentia Epiſcopi comprobanda eſt à Metropolitano, & in ſcriptis non reſidentes poteſt cum Concilio Prouinc. punire, *cap. 1. ſeſſ. 23. de reform. Conc. Trident.* & ex Bulla Pij V. nec ſcientia Metropolitani excuſat Epiſcopum non reſidentem ſine licentia in ſcriptis obtenta. *Nauarr. conſ. 22. de clericis non reſident.* quia ſcientia inferioris à Principe non inducit diſpenſationem. *Abb. in cap. diuerſis fallacijs, de clericis coniug.* Quando verò cauſæ abſentiæ ſunt notoriæ, vel repentinæ, ſufficit eas ſignificare Metropolitano, *d. cap. 1.*

29 Vigeſimaquinta. Archiepiſcopus tamquam delegatus Apoſtolicæ Sedis, poteſt compellere Regulares exemptos exiſtentes ſub immediata Sedis Apoſtolicæ protectione, quorum monaſteria in ſua prouincia ſita ſunt, vt quolibet triennio celebrent Capitulum Prouinciale, *c. 8. ſeſſ. 25. de Regul.* & alia facere, prout in d. textu, qui in aliquibus prouincijs non eſt in obſeruantia, vt dicit *Nauar. in conſil. fin de Regular.*

30 Vigeſimaſexta. Archiepiſcopus poteſt exercere iuriſdictionem in tota prouincia, ſtante conſuetudine, *c. 1. § nec etiam, de foro comp. in 6.*

31 Vigeſimaſeptima. Archiepiſcopus in caſibus, in quibus poteſt

V iudi-

iudicare ſubditos Suffraganeorum, poteſt cum eis diſpenſare. *Felin. in cap. paſtoralis, num. 7. de officio Ordinarij*; & ſupra dixi *in præcedenti capit.*

32 Vigeſimaoctaua. Archiepiſcopus cum duobus antiquioribus Suffraganeis poteſt in prouincia erigere vnum, aut plura collegia Seminarij. Conc. Trid. *c. 18. ſeſſ. 23. de reform.*

33 Vigeſimanona. Ad conſecrationem Metropolitani debent concurrere omnes Suffraganei; *capit. qui in aliquo, 51. diſt. & capit. ſi Archiep. cum ſeqq. de tempor. ordinat.*

34 Trigeſima. Vocati Suffraganei ab Archiepiſcopo pro conſecratione alterius Suffraganei, tenentur accedere, *cap. non debet, cum ſeqq. 65. diſt. capit. ſi Archiepiſcopus. Cardin. Alexand. in capit. ſi Epiſcopus, 18. diſt.* & vbi vult Metropolitanus, ibi conſecrari debet.

35 Trigeſimaprima. Epiſcopus, qui in Metropolitana ciuitate non fuit ordinatus, intra duos, vel tres menſes proprij Metropolitani præſentiam viſurus accedere tenetur, vel impeditus ſcribere, vt ab eo monitis Eccleſiaſticis inſtructus, plenius quid obſeruare debeat, recognoſcat, *capit. cum longè, 63. diſtinct. & cap. ſi quis, 65. diſtinct.* Diciturétiam

36 Archiepiſcopus pater Epiſcoporum, & ipſi maximam obedientiam, & reuerentiam præſtare debent Suffraganei; nec poſſunt coram ipſo deferre rochettum detectum, *vt in Concil. Prouinc. Mediol. 5. de Epiſc.*

Adnotandæ ſunt declarationes Sacræ Congreg. Epiſcoporum æditę anno 1600. quæ nonnullas ambiguitates, & controuerſias inter Archiepiſcopos, & Epiſcopos dirimunt, quarum tenor eſt. Ad tollendas ambiguitates, & controuerſias Iuriſdictionales, quæ inter appellationum, & prioris inſtantiæ Iudices, non ſine partium diſpendio, curſuſque iuſtitiæ impedimento, & ſæpè cum ſcandalo oriuntur, Sacra Congregatio in cauſis Epiſcoporum præpoſita, facta prius relatione Sanctiſs. D. N. Clem. VIII. ac de Sanctitatis ſuæ mandato viuæ vocis oraculo deſuper habito in hunc, qui ſequitur, modum ab omnibus, ad quos ſpectat, in poſterum fieri, ac ſeruari debere mandauit, & mandat.

Metropolitani Epiſcopi, Primates, aut Patriarchæ in Suffraganeos eorumque ſubditos non iudicent, niſi in caſibus à iure expreſſis.

Item nec alij ſuperiores, etiam Nuntij, vel Legati de latere ſpecificam facultatem maiorem non habentes, cauſas in curijs Ordinariorum, vel aliorum inferiorum Iudicum pendentes ad ſe aduocent, niſi per viam legitimæ appellationis ad ipſorum tribunalia deferantur, tuncque appellantes ab inferiorem Iuriſdictionibus, quoad alias cauſas, eximere non poſſint.

38 Appellationes numquam recipiantur, niſi per publica documenta, quæ realiter exhibeantur, prius conſtiterit, appellationem à ſententia definitiua, vel habente vim definitiuæ, aut à grauamine, quod per definitiuam ſententiam reparari non poſſit in caſibus à Iure non prohibitis per legitimam perſonam, & intra debita tempora fuiſſe

inter-

interpoſitam, ac proſecutam.

Nec, dum cauſa coram inferioribus Iudicibus pendet, ante definitiuam ſententiam; vel vim definitiuæ habentem, de grauamine illato ſuperiores cognoſcere valeant, licet citra præiudicium curſus cauſarum ſe id facere conteſtentur; nec ad hunc effectum liceat ijs inhibere, aut ſimpliciter mandare, vt ipſis copia proceſſus tranſmittatur, etiam expenſis appellantis.

39 Inhibitiones poſt appellationem, ſicut præmittitur, receptam non concedantur, niſi cum inſcriptione tenoris ſententiæ, aut decreti definitiui, vel habentis vim definitiuæ, vel damnum per definitiuam irreparabile continentis, alias inhibitiones, & proceſſus, & inde ſecuta quæcumque ſint ipſo Iure nulla, eiſque impune non parere liceat.

40 Si appellans, afferat, ſententiam, aut appellationis exemplum culpa Iudicis, vel actuarij habere non poſſe, non ideò recipienda erit appellatio, aut aliqua inhibitio concedenda, ſed eis tantum, ad quos pertinet, iniungi poterit, vt ſoluta condigna mercede actorum exemplum authenticum appellanti intra breuem aliquem competentem terminum tradatur. Caueat tamen Iudex, à quo, ne ſi verè appellatum fuerit in caſu appellabili, interim aliquid in præiudicium appellantis attentet, & ſi per actum publicum, aut per teſtium depoſitiones conſtiterit, acta denegari appellanti, tunc mandato tradendi acta poſſit Iudex appellationis adijcere, ne interim aliquid noui contra appellantem attentetur.

41 Ab executione decretorum Sac. Concilij Trid. aut viſitationis Apoſtolicæ appellationes à Metropolitanis non recipiantur, nec ſi Epiſcopi virtute eiuſdem Sacri Concilij procedant, vti Sedis Apoſtolicæ delegati, in cauſis, quæ ſub eorum Iuriſdictione ordinaria non comprehenduntur: ſalua tamen in hoc caſu legatorum, & Nuntiorum Apoſtolicorum auctoritate.

In cauſis verò viſitationis Ordinariorum, aut correctionis morum, quoad effectum deuolutiuum tantum admittantur, niſi de grauamine per definitiuam irreparabili agatur, vel cum viſitator, citata parte, & adhibita cauſæ cognitione iudicialiter procedit; tunc enim appellationi locus erit, etiam quoad effectum ſuſpenſiuum.

42 Cum à grauamine, quod per definitiuam reparari nequit, vt indebitæ carcerationis, vel torturæ, aut excommunicationis, etiam comminatæ, appellatur, non niſi viſis actis, ex quibus euidenter appareat de grauamine, appellatio admittatur, aut inhibitio, vel prouiſio aliqua concedatur.

43 Cauſa appellationis pendente appellans in eodem, quo reperitur carcere permanebit, quoad iudex, ad quem appellatum eſt, viſis actis, & cauſa cognita aliter decreuit, & tunc ſi à Iudicis, ad quem, decreto, vim definitiuæ habente fuerit appellatum, nihil mandare, aut pro ſui decreti executione attentare poterit, donec per Iudicem ſuperiorem aliud fuerit ordinatum.

44 Acta originalia proceſſuum primæ inſtantiæ ad Iudicem appella-

tionis Notarius mittere non cogatur, niſi probabilis aliqua falſitatis cauſa, & ſuſpicio incidat, quæ iudicialiter obijciatur, & tunc terminata cauſa remittenda ſunt ad Ordinarium, vt in ſuo Archiuio conſeruentur.

45 Cenſura Eccleſiaſtica in appellantem prolata relaxari, aut nulla declarari per Iudicem appellationis non poſſit, niſi auditis partibus, & cauſa cognita, tuncque ſi conſtiterit eam iuſtam eſſe ad Iudicem, qui excommunicauit, appellans remittendus eſt, vt ab ipſo iuxta Sacros Canones beneficium abſolutionis, ſi humiliter petierit, debitamque emendationem præſtiterit, obtineat: ſi verò iniuſtam eſſe clarè appareat, ſuperior abſolutionem impendat, ſi dubitetur, honeſtius eſt, vt ad excommunicatorem intra breuem aliquem competentem terminum eidem præficiendum abſoluendus remittatur: licet etiam ſuperior hoc caſu id ipſum per ſe præſtare iure poſſit.

46 Abſolutio ad cautelam, non niſi parte citata, & viſis actis, cum dubitatur de nullitate excommunicationis ab homine prolatæ, vel à iure, ſi occurrat dubium facti, vel probabile dubium Iuris, concedenda erit, tuncque ad tempus breue cum reincidentia, & præſtita per excommunicatum cautione de ſtando Iuri, & parendo mandatis Eccleſiæ tantum: & ſi iuxta formam à Iure praſcriptam apparebit, quem ob manifeſtam offenſam excommunicatum fuiſſe, debitam etiam ſatisfactionem præſtare, & ſi ob contumaciam manifeſtam, expenſas pariter ſatisfacere, & cautione de Iudicio ſiſti coram excommunicatore quis tenebitur prius, quam ad cautelam abſoluatur.

47 A ſententia etiam definitiua contra verum contumacem prolata appellatio non recipiatur, nec inhibitio, aut alia quæuis prouiſio, quamdiu appellans in huiuſmodi vera contumacia perſtiterit, concedatur. Romæ in Sacra Congregatione die 13. Octobris 1600.

Alexander Florent. Card.

Hieronymus Acutius Secret.

SVMMARIVM.

1 *Concilium Prouinciale à quo conuocari debeat, quando, & quomodo.*
2 *Vocandi qui ſint ad Concilium Prouinciale, & qui accedere teneantur.*
3 *Ordo ſedendi in Concilio Prouinciali.*
4 *Votum qui habeat in Concilio Prouinciali.*
5 *Impediti accedere ad Concilium Prouinciale, quid facere teneantur, & non impediti quomodo cogendi.*
6 *Concilium Prouinciale quam poteſtatem habet, & de quibus poteſt diſponere, ſeu cognoſcere.*
7 *Concilium Prouinciale an cognoſcat de delictis Metropolitani.*
8 *Concilium Prouinciale an concedat indulgentias, & quas.*
9 *Concilium Prouinciale de quibus cauſis Epiſcoporum cognoſcat.*
10 *Concilium Prouinciale an liget exemptos.*
11 *Concilium Prouinciale an debeat notificari ab Epiſcopis.*
12 *Concilium Prouinciale per quod temporis ſpatium durare debeat.*
13 *Concilium Prouinciale an poſſit allegari ſuſpectum.*

14 Epi-

14 *Epiſcopus pro acceſſu ad Concilium Prouinciale an poſſit petere charitatiuum ſubſidium.*

15 *Concilium Prouinciale non debet publicari inconſulto Romano Pontifice, ſed Synodus diœceſana poteſt ſine eo publicari.*

16 *Prælati inferiores tenentur eligere Metropolitanum viciniorem, cuius Synodo Prouinciali interſint.*

17 *Capitula exempta an teneantur ad obſeruantiam decretorum Concilij Prouincialis, ad quod eorum Epiſcopus acceſſit.*

18 *Epiſcopi exempti an præcedant Epiſcopos non exemptos in Concilio Prouinciali.*

19 *Decretum Concilij Prouincialis, quod præbenda lectionis Sacræ Scripturæ detur digniori per concurſum; & ſi detur digno, omiſſo digniori, collatio ſit nulla, non valet.*

20 *Conſtitutio Epiſcopi, quod electio facta, vno contẽpto, ſit nulla, nõ valet.*

De Concilio Prouinciali latè. Cap. LXXXIX.

1 CONcilium Prouinciale ab Archiepiſcopo ſaltem quolibet triennio conuocari debet ex Conc. Trid. *ſeſſ.24.capit.2.de reform.* & ad ipſum ſolum ſpectat, non ad inferiores, *cap. ſi quis Epiſcoporum, capit. quoniam, & capit. propter, 18. diſt. & ibi Doct.* ſede tamen Metropolitana vacante Epiſcopi prouinciæ ſe congregare poſſunt ad ipſum celebrandum. *Archidiac. Gem.in capit. placuit, 18. & in cap. propter.* vbi *Turrecremata, & Præpoſ.* Metropolitano impedito, antiquior conuocare debet. Concil. Trident. *d. cap. 2.* verum ſi immineret neceſſitas, poſſet ante tempus congregari. *Alexan. in capit. de Concil. 18. diſtinct.* nec Concil. Trid. hoc prohibet *d. cap. 2.* eiuſque conuocatio fit per litteras, & ſufficit vna citatio, *cap. ſi Epiſc.* & ibi *Gloſ. 18. diſt.* Secundo quæro, qui teneantur accedere ad Concilium Prouinciale? Reſpondeo primo, Epiſcopi, *diſt. 18. per totum, & capit. 2. ſeſſ. 24. de reform.* etiam Epiſcopi exempti, qui eligere debent aliquem Archiepiſcopum viciniorem, cuius Concilio Prouinciali interſint, *d. cap. 2.* Et nota, quòd electio ſemel facta Metropolitani non poteſt mutari, & ligat ſucceſſores. Sacra Congreg. Secundo, Abbates eiuſdem Prouinciæ, *capit. ex ore, de priuileg. cap. vt Apoſtolicæ, eod. tit. in 6.* quòd intelligo, quando habent populum, vel membra non exempta, *vt in dict. capit. ex ore, & Gloſſ. in dict. capit. auctoritate.* Tertio, Abbates Commendatarij, ex declaratione Gregorij XIII. facta Epiſcopis Concilij Rothomacen. quam infra ponam. Quarto, Capitula Cathedralium ſunt de neceſſitate inuitanda, *cap. fin. de his, quæ fiunt à Præl. ſine conſen. Capit.* Quinto omnes, qui de conſuetudine intereſſe debent, *dict. cap. 2. ſeſſ. 24.* Sed hic quæro, an omnes isti ſint de neceſſitate vocandi? & videtur, quod de neceſſitate tantum ſunt vocandi Epiſcopi, & non alij, *ex Innoc. Oſtien. Zabarel. in c. grraui, de præben.* ſed ex Conc. Trid. *d. cap. 2.* cum omnes, qui de iure, vel de conſuetudine intereſſe debent, exceptis his, quibus imminenti periculo transferandum eſſet, conuenire omninò teneantur,

tur, ſequitur, quòd de neceſſitate ſunt vocandi; declarauit etiam Gregor.XIII.vt infrà.

3 Quæro tertiò, de ordine ſedendi in Concilio Prouinciali. Reſpondeo, poſt Archiepiſcopum primo ſedebunt Epiſcopi, ſecundum tempus ordinationis eorum, non autem dignitatem, aut ordinem Eccleſiarum, *cap.ſi.17.diſt.*& habetur in declaratione Gregorij XIII. de qua infra; ex quo infertur, quòd Epiſcopus exemptus, vel Epiſcopus, qui fuerit Archiepiſcopus, debet ſedere ſecundum tempus ordinationis. Faciunt notata *in c.à collatione, de appellat. in* 6. quòd tempus ordinationis in omnibus actibus Concilij ſeruandum eſt in ſubſcribendo, ſedendo, & votando, & alijs, *vt in d.c.ſi.diſt.*17. Secundò loco ſedebunt Abbates. Tertiò Commendatarij. Qnartò dignitates. Quintò Procuratores Epiſcoporum: & Capit. Cathedr.& ſi Canonici capitulariter interuenire voluerint, præcedunt etiam Abbates habentes vſum mitræ, & baculi, ex declaratione Greg.XIII. de qua infra, & habetur in Archiepiſcopali Bonon. vbi ſuprà, quòd fuit à Sacra Congregat. Concilij approbatum: bonum tamen eſt in principio Concilij interponere decretum; quod ſi contigerit aliquos in loco ſibi debito non ſedere, nullum cenſeatur inferri præiudicium, nec in petitorio, nec in poſſeſſorio.

4 Quæro quartò, qui habeant votum in Prouinciali Concilio? Reſpondeo, ſolùm Epiſcopi habent votum deciſiuum, alij verò Abbates, & Commendatarij, Capitulorum deputati, & Procuratores Epiſcoporum vocem tantum conſultiuam habent. Poſſunt tamen dicti Procuratores Epiſcoporum habere deciſiuam, ſi Concilio Prouinc. placuerit. Greg.XIII. vt infra, & habetur in d. Archiepiſc. Bononien. & Capitula Cathedralium interueniunt in Conc.& votum habebunt, etiam ſi tractetur de rebus ad ipſa non ſpectantibus, ſecundum opinionem *Ioannis Imol. in d.c. fin.* ſed contrarium habetur in d. Archiepiſcopali, vt tantum pro intereſſe eorum. Et attenditur maior pars votorum, quamuis diſſentiat Archiepiſcopus, qui nihil poteſt diſponere in concernentibus totam prouinciam ſine conſenſu Suffraganei, *c.ſicut olim, de accuſat. Nauar.conſil.1.de his, quæ fi. à Præl. ſine conſen. c.* 40. latè de Concil. Prouinc. *q.*23. ſed an aliqui viri docti poſſint intereſſe? poſſunt ad votum conſultiuum, de conſenſu maioris partis Concilij, & ad deciſiuum, de conſenſu omnium Epiſcoporum, *ex Abb. in cap. ſcriptum, de elect.* qui loquitur in Concilio generali.

5 Impediti accedere ad Concilium Prouinciale, tenentur mittere Procuratores, cum ſpeciali mandato ad iurandum, & ſuſcipiendum ea, quæ in Concilio ſtatuuntur, *capit. Epiſcopus*, 18. *diſt.* vbi *Card.* excuſantur tamen exiſtentes vltra mare cum maximo periculo, *d.c.2.ſeſ.24.* item ex alia graui neceſſitate, non leui; & excuſationem ſufficit mittere Metropolitano, non toti Concilio. *Alexandrinus in d.cap. placuit,* 18 *diſtinct.*40.*quæſt.*14. Non impediti, ſi non veniunt, vel illicentiati diſce-

diſcedunt, antequam ſynodus abſoluatur, ſunt excommunicandi à ſynodo, & non debent abſolui per ſingulos Prælatos ſynodi, ſed ab ipſa ſynodo tantum, *cap. ſi quis*, 18. *diſt.* intellige, quando per ſententiam ſynodi, ſecus ſi per ſtatutum. Sed melius eſt dicere, vt poſſint Epiſcopi non impediti priuari communione aliorum Epiſcoporum, vſque ad futurum Concilium, vnde non erunt prohibiti celebrare diuina officia, & recipere Eccleſiæ ſacramenta, & communicare cum cæteris Epiſcopis, ſed tantum erunt ſuſpenſi à communibus negotijs cum alijs Epiſcopis, *Gloſ. Card. Alex. d. c. placuit*; poterunt etiam, ſi primò, ſecundò, & tertiò moniti non venerint, excommunicari. *Iacobatius de Concil. lib. 2. art. 4. quæſt. 5.* Item poterunt Epiſcopi moram purgare, quamdiu Concilium non eſt abſolutum. *Doct. in d. c. ſi Epiſcopus*; & ſi non omnes Epiſcopi venirent, poteſtas deuoluitur ad accedentes etiam numero pauciores. *Iacobatius de Conc. lib. 5. art. 7.*

6 Quæro de poteſtate Concilij Prouincialis. Reſpondeo, Concilium Prouinciale cognoſcit de omnibus cauſis Eccleſiaſticis totius prouinciæ, *c. propter*, 18. *diſt.* Item examinat delicta non ſolum Suffraganeorum, de quibus infra, ſed etiam ſubditorum Suffraganeorum, *c. graue, de præb.* cognoſcit de omnibus cauſis, nedum per appellationem, ſed etiam per ſimplicem querelam. *Card. in c. de Conc.* 18. *diſt.* in ipſo audiuntur omnes querelæ læſorum, & ſubditi Suffraganeorum: ſiue in ciuilibus, ſiue in criminalibus habent ius reuocandi domum, ſi pro ſpecialibus negotijs fiat Concilium, ſecus ſi pro omnibus negotijs emergentibus, niſi Concilium fiat de longinquo; exceptis cauſis, quæ de ſui natura tractantur in ſynodo. *Zabarell. in d. cap. graue, de præben. Bott. de ſynod. Epiſc. 3. par. num. 41. q. 32.* Item Concil. Prouinc. poteſt facere ſtatuta, non tamen contra ius, ſed ipſum adiuuando, vel præter ius, ſicut Epiſcopus, *cap. innotuit*, & ibi *Abb.* de eo, qui furtiuè ordinem ſuſcepit, *Doct. in d. c. ſicut.* Item deputat perſonas, quibus cauſæ committuntur, *iuxta cap. ſtatutum, de reſcript. in ſextò, capit.* 10. *ſeſſ. 25. de reform.* prouidet circa modum canendi, & celebrandi diuina officia, *capit.* 12. *ſeſſ. 24. de reform.* examinat anguſtias, & tenuitates reddituum Cathedralium ad finem augendi nouis prouentibus, *cap. 13. d. ſeſſ. 24.* Iudicat de licentijs non reſidendi, *cap. 1. ſeſſ. 23.* corripit Archiepiſcopum, & alios ſuperiores negligentes in erectione Seminarij, ac ipſos compellit, *cap. 18 ſeſſ. 23. de reformat.* In eo fit diligens inquiſitio, an collatores contulerint beneficia indignis, qui collatores ab eodem poſt primam, & ſecundam monitionem, ſi culpabiles fuerint reperti, ſuſpenduntur à collatione beneficiorum, *capit. graue, de præben.* & ex Concil. Trid. multa facit, quæ per te videre potes, *vt in capit. 18. ſeſſ. 24. capit. 3. eadem ſeſſ. & capit. 9. & 14. & ſeſſ. 25. de reform. capit. 11. & de Regularibus, capit. 22. & de indulgentijs, & de reliquijs, ſeſſ. 25.* Non tamen poteſt ſtatuere, vt Suffraganei, vel

Capitula non dimittant ordinandos ad alios, quam ad ſuos Prouinciales Epiſcopos, niſi id faciant ex rationabili cauſa, pro correctione ſcilicet prouinciæ. Ita Sacra Congregat. declaraſſe fertur ſuper
7 *cap.10.ſeſſ.7. de refor.* neque cognoſcit de delictis Archiepiſcopi, *capit. graue, de præben.* quidquid dicat *Nauar.* & malè *in conſil. 7. de maior. &*
8 *obed.* Item concedit Indulgentias, & tantum quadraginta dierum, ſicut Epiſcopus, quamuis in eo interſit Archiepiſcopus; & ita communiter à Doct. teneri affirmat *Henriq. de indulg. cap.31.§.4.* ſic etiam quando plures Epiſcopi concurrunt in conſecratione baſilicæ cum Archiepiſcopo, non poſſunt plus concedere, quam vnus Epiſcopus, ſcilicet vnum annum. *Henriq.* latè *vbi ſuprà, cap.32.§.1.*
9 Item Concil. Prouinciale cognoſcit de delictis minimis Epiſcoporum, *d. c.2. ſeſſ.24.* Quæ cauſæ Epiſcoporum, ſi non potuerunt propter breue temporis ſpatium definiri, & terminari, ad Metropolitanum remittentur de iuſtitia terminanda, vt habetur in dicto Archiepiſcopali Bononien. de cauſis in foro Epiſcopali, fol.669. quod fuit à Sacra Congreg. approbatum, vel Concilium Prouinciale poterit dictas cauſas terminandas deputare alijs etiam non Epiſcopis, qui diſſoluto Concil. Prouinciali poterunt procedere; & non expirat eorum iuriſdictio, ſi prius cœperint cognoſcere, *ad not. de offic. deleg. capit. gratum, & capit. relatum*; & Concil. Prouinc. dicitur habere poteſtatem ordinariam. *Alexandrinus in capit. experientiæ.* In eo etiam leguntur, & publicantur decreta Pauli III. & Pij IV. *de reſiden. capit. 1. ſeſſ. 24. de reform. matrim.* & alij Canones, & bullæ Principales.
10 Concilium Prouinciale ſupplet negligentiam Metropolitani circa iuſtitiam miniſtrandam, *cap. ſi Metropolitanus*, vbi *Alexandrinus 6. q.4.* Item poteſt cognoſcere de cauſis appellationum interpoſitarum à Metropolitano ad ipſum Concilium, *gloſſ. in capit. multis, 17. diſtinctione, & ibi Doctores.*
11 Concilium Prouinciale ligat omnes ſubditos totius prouinciæ etiam exemptos in caſibus, in quibus de iure communi, & ex Concil. Trid. ſpecialiter Epiſcopis, aut Concil. Prouinciali in ipſos poteſtas tributa eſt, & contra inobedientes iuris remedijs eſt procedendum ex declaratione Gregorij Decimitertij, de qua infra.
12 Concilium Prouinciale ſinguli Epiſcopi infra ſex menſes debent notificare in ſuis diœceſibus, *capit. fin. 18. diſt.* ſubducitur tamen tempus, quo Ordinarius potuit redire de Concil. & tempus vulgarizandi ex latino, vt idiotæ intelligant. *Quar. q.39.*
13 Concilium Prouinciale durare debet, & ſolet tribus, quatuor, vel paucis diebus. *Oſt. in d. cap. graue de præb.* & non debet vltra vnam hebdomadam differri, niſi propter imminentia negotia. *Card. Alexan in c. propter il 1.18. diſt.*
14 Concilium Prouinciale poteſt allegari ſuſpectum per *cap. ad Rom. il 1. & il 2. 2. q. ſexta. Nauar. conſil. 2. de appell.*

Epi-

15 Epiſcopus pro acceſſu ad Conc. Prouinc. poteſt petere charitatiuum ſubſidium, *Bellenc. de charitatiuo ſubſidio, quæſt. 23*. Sequuntur declarationes factæ à Greg. XIII. Epiſcopis Concilij prouincialis Rothomacen. die 8. Martij, 1582. ad difficultates, & ſupplicationes pro parte d. Conc. propoſitas, quæ reperiuntur impreſſæ in fine dicti Concilij in hunc modum, omiſſis propoſitionibus.

Prima, in actibus Conciliorum Prouincialium attendendum eſſe tempus ordinationis Epiſcoporum, non autem dignitatem, aut ordinem Eccleſiarum.

Secunda, Commendatarios inter Abbates recipiendos eſſe.

Tertia, Canonicos Cathedralium Eccleſiarum præferendos eſſe, quando capitulariter procedunt; Abbates benedictos, & qui vſum mitræ habent, præcedere Commendatarios. Poſt hos locum obtinere Dignitates, poſtea collocandos eſſe Procuratores.

Quarta, non teneri, niſi eos, qui de iure, vel conſuetudine intereſſe debent; Capitula tamen Eccleſiarum Cathedralium ſpecialiter inuitanda eſſe; obligari autem ad decreta Concil. Prouinc. omnes, qui Epiſcoporum iuriſdictioni ſubduntur exemptos, etiam in caſibus, in quibus de iure communi, & Concil. Trident. ſpecialiter Epiſcopis, aut Concil. Prouincial. in ipſos poteſtas tributa eſt, & contra inobedientes iuris remedijs procedendum.

Quinta, Abbates Commendatarios Capitulorum, deputatos vocem dumtaxat conſultiuam habere, Epiſcoporum procuratores poſſe, ſi Concilio Prouinciali placuerit, & deciſiuam habere.

Vltimò circa hanc materiam Concilij Prouincialis notandum, quod Epiſcopi, quando ſedent in Concilio Prouinciali, poſſunt etiam coram Archiepiſcopo deferre rochettum detectum, vt habetur in *Cæremoniali Romano*, ſunt enim omnes coniudices, alibi vero non, vt ſupra dixi *in cap. præced.*

16 Adnotandum, decreta, quæ in Concilijs Prouincialibus conduntur, non debere publicari inconſulto Romano Pontifice, ſed non decreta, quæ fiunt in ſynodis diœceſanis, quia poſſunt publicari; mittentes autem diœceſanas ſynodos ad Sedem Apoſtolicam, laude digni ſunt. Ita fertur pluries declaraſſe Sacra Congreg. Conc. Trid. præſertim in vna Florentina, & Ianuen.

17 Item fertur declaraſſe, quod non ſolum Epiſcopi exempti tenentur eligere viciniorem Metropolitanũ, ſed etiam Prælati inferiores, qui hanc electionem liberam habent, licet eorum Capitula cõtradicerent, quæ Capitula tenentur ad eandem obſeruantiam decretorum in Concilio Prouinciali editorum, ſicut ipſi eligentes, in vna Tranenſi. Item

18 quod Capitula, etiam exempta, & immediatè Sedi Apoſtolicæ ſubiecta, tenentur ad obſeruantiam decretorum illius Concilij Prouincialis, ad quod eorum Epiſcopus acceſſit, in vna Vercellenſi.

19 Notandum circa num. 3. *gloſ. in cap. per tuas, de maior. & obed.* tenere, Epiſcopum exemptum præcedere non exemptum: contrarium tenet *Abbas*, vt non præferatur prius ordi-

ordinato,ſed cęteris paribus: & hęc eſt vera opinio, cum *text. in cap. fin. diſt.* 17. dicat, non eſſe habendam rationem dignitatum: idem in Gallia ſeruati refert *Caſſan. in Catalogo Glor. mund.* 4. *par. conſid.* 44. vt ſolum prioritas promotionis attendatur, & non alia, quæ facere poſſent ad habendum altiorem locum.

20 Adnotandum circa num. 6. quod nullius momenti eſt decretum Concilij Prouincialis, quod præbenda lectionis Sacræ Scripturæ detur digniori per concurſum, & ſi detur digno, omiſſo digniori, ſit nulla, quia eſt contra ius: quandoquidem electio facta de digno, omiſſo digniori, tenet *cap. cum nobis olim, de electione, cap. niſi cum pridem, §. ne pro defectu, de renunc. cap. fin. de præſumpt.* & eſt communis opinio *Couar. Canoniſtas, & Theologos cumulat in Reg. peccatum, in* 2. *par.* §. 7. *verſic. is demum*, licet enim electio debeat fieri de digniori, tamen iura, ob difficultatem perpenſionis, & æquilibrij meritorum cuiuslibet, pro quiete Reipublicæ ſtatuerunt, validam eſſe electionem factam de digno, ne inuoluatur vniuerſa Reſpublica maximis, & acerbiſſimis litibus, quales ſunt illæ, in quibus de meritis hominum agitur: quotidie enim merita,

21 & demerita cuiuslibet eſſent in foro ventilanda, & propterea eſt nullum decretum ſupradictum: quemadmodum conſtitutio Epiſcopi, vt electio facta vno contempto ſit nulla, eo quia Ius commune diſponit eam validam, licet ab initio dicat omnes vocandos, & licet dicat illam caſſari, & irritari poſſe. *Ioann. Andr. in Addit. ad Specul. tit. de elect. Imol. in cap. ex tua, de cleric. non reſid. num.* 12. *Felin. in cap. quod ſuper his, de maioritate, & obedientia*, & ita fuit dictum in vna Toletana Canonicatus, 18. Maij, 1584. coram Aldobrandino.

Et hæc breuiter ſcripſiſſe, ſufficiat, ad laudem Dei, B. Mariæ ſemper Virginis, Beati Ianuarij huius Ciuitatis Neapolitanæ protectoris, D. Antonij, cuius feſtum hodie piè, & religiosè celebramus, ac omnium Sanctorum; in omnibus tamen me, totumque hoc meum opus, iudicio, atque correctioni Sanctæ Romanæ Eccleſiæ ſubmitto.

SVMMARIVM.

1 *Clericus pro crimine læſæ maieſtatis non poteſt puniri à Iudice laico, iuxta veriorem opinionem Doctorum.*

2 *Clerici in Regno Neapolitano in nullo caſu ſubduntur iuriſdictioni Iudicis laici, niſi in cauſis feudalibus.*

De clerico committente crimen læſæ maieſtatis, à quo ſit puniendus. Cap. XC.

1 ANno Domini 1600. quidam Religioſus fuit inquiſitus, & carceratus per Iudices laicos pro crimine læſæ maieſtatis, ex quo prætendebatur coniuraſſe cum nonnullis alijs contra Regiam maieſtatem, vt aliquas terras Regni Neapolitani traderent in manus Turcarum; huius occaſione fuit acriter diſputatum, an Eccleſiaſticus pro crimine læſæ maieſtatis poſſet puniri à Iudice laico, & Iudices laici acquieuerunt veriori opinioni, quod

quod in hoc crimine iuriſdictio contra clericos pertineat ad Iudices Eccleſiaſticos, quam probat latè *Ioann. de Terra Rubea in tract. qui ſint rebelles, artic.5. 3. tract. in 16. & 17. concluſ. Gigas in tract. de crimine læſæ maieſtat. in tit. qui de crimin. læſæ maieſtat. cognoſcere poſſunt, lib. 1. quæſt.6.* non obſtante conſtitutione Regni, *De perſonis*, qua cauetur, quod ſi clericus commiſerit aliquod delictum, debet iudicari, & condemnari per ſuum Epiſcopum, & non per Iudicem ſæcularem; excepto, ſi commiſerit crimen proditionis contra Regem, vel aliud magnum crimen; & ibi *gloſſ.* dicit, ſi eſſet crimen læſæ maieſtatis; quoniam Princeps nullam iuriſdictionem habet in perſonas Eccleſiaſticas, & ideo non poteſt condere legem, quod clerici committentes crimen læſæ maieſtatis ſint ſub iuriſdictione Iudicis laici: ita concludit *Baldus in cap. ſi clericus, de pace tenenda*, quare dicta conſtitutio non habet vim in clericos, vt ibi dicit *Andreas de Iſernia, & Afflictus*, maximè in Regno pro-
2 pter conuentionem inter Regem, & Romanam Eccleſiam, quod Rex nullam in aliquo caſu habeat iuriſdictionem in clericos, niſi pro bonis feudalibus, de qua facit mentionem *Afflictus in dicta conſtitut. de perſonis, & in conſtitutione Iuſtitiarius, num.32.* & habetur *in cap. Papæ Honorij*, quod incipit, *Item quod clerici, niſi pro bonis feudalibus*; & ita fuit dictum per Iudices laicos in caſu propoſito, nullam eis competere facultatem cognoſcendi contra dictum Religioſum, non obſtantibus inſtantijs fiſci, qui allegabat pro tali delicto, quendam clericum Neapolitanum fuiſſe decapitatum; nam fuit dictum, fuiſſe malè iudicatum, vt teſtatur, & latè deducit *Vincentius de Franchis deciſ.691. in 4. part.* quare a Summo Pontifice Clemente VIII. felicis recordationis, fuit cauſa commiſſa Nuncio Neapolitano, dato adiuncto alio Conſiliario Regio, Clerico tamen; qui fuit Dominus Petrus de Vera, vt interueniret tanquam delegatus à ſede Apoſtolica; atque, vt teſtatur *Vincentius de Franchis loco citato*, alias per iudices laicos fuit proceſſum contra Eccleſiaſticos de hoc crimine inquiſitos, tanquam Apoſtolicæ Sedis delegatos, igitur hæc diſputatio in Regno finem accepit, vt cognitio pertineat ad Eccleſiaſticum, niſi cauſa delegetur à Summo Pontifice; quæ delegatio innuit, apud eos nullam eſſe iuriſdictionem.

SVMMARIVM.

1 *Fuſtigari non debent clerici more laicorum.*
2 *Clericatus ordo nobilitat.*
3 *Clerici non ſunt pœnis ignominioſis plebeiorum afficiendi.*
4 *Clerici non poſſunt voluntariè ſeſe ſupponere percuſſionibus laicorum.*
5 *Pœnitentia ſolemnis non poteſt imponi clericis, & quare.*

De pœna fuſtigationis non imponenda clericis. Cap. XCI.

1 ANno 1607. fuit in Ciuitate Neapolis impoſita noua Gabella ſuper fructibus, qui conducun-

cuntur ad illam, & pro exactione dictæ Gabellæ fuit in foro magno deſtinata, & conſtructa quædam domuncula, vulgò *Barraccha*, circa quam in pariete fuerunt depictæ imagines ſanctorum Patronorum ciuitatis Neapolitanæ: & quia locus non erat decens pro dictis imaginibus propter corporis neceſſitates, quæ circa illum explebantur, Vicarius Neapolitanus mandauit clerico curſori Curiæ Archiepiſcopalis, vt eius nomine iniungeret affictatori dictæ Gabellæ, quatenus dictas imagines depictas, cautè, & modeſtè caſſari, ſeu calce cancellari faceret. Curſor fines mandati excedens, non inuento afflictatore, manu propria cum inſtrumento ferreo incepit deſtruere imagines. Populus, qui ægro animo ferebat dictam Gabellam, credidit Gabellam fuiſſe ſublatam, & fuiſſe mandatum deſtrui etiam domunculam deſtinatam pro exactione: & confeſtim multitudo perſonarum properauit ad dictam domunculam, & in parte illam deſtruxerunt, mittentes etiam ignem: fuit dictus Clericus Curſor carceratus in Curia Archiepiſcopali; prætendebatur pro parte Fiſci Curiæ ſæcularis, Curſorem tanquam auctorem tumultus publicè debere fuſtigari, more laicorum; neque hoc à pœnis Canonicis alienum eſſe videbatur, quandoquidem *in cap. 1. de calumniat.* à beato Gregorio Magno, ſubdiacono calumnioſè diaconum accuſanti, fuit impoſita publica pœna verberum; de eadem pœna verberum eſt *text. in cap. vniuerſitatis, de ſentent. excom.* vbi dicitur, quod Iudex Eccleſiaſticus poteſt mandare verberari Clericum, ſed non per laicum. Fit etiam mentio *in cap. cum beatus, 45. diſtinct. & in cap. ante omnia, diſt. 35.* Contrarium fuit determinatum in Curia Archiepiſcopali, quia fuſtigatio more laicorum tenderet in dedecus totius ordinis Clericalis, ſed alia pœna illum puniuiſſet, niſi cauſa alij commiſſa fuiſſet; pro qua determinatione faciunt infraſcripta. Et primo, quod Clericatus ordo nobilitat, & dicitur dignitas, &
2 honor, *text. in l. atrocem, C. de Iniurijs, cap. denique, in princip. & ibi gloſ. 4. diſtinct. cap. reperiuntur, 1. quæſt. 1. Oſtienſ. Ioan. Andr. Butr. Panorm. & alij, in cap. eo libentius, de ſeruis non ordinandis. Tiraquel. de nobilit. cap. 9.* & talis quidem dignitas, quæ maior eſt omni alio honore ſæculari, vt dicit *Bart. conſ.* 180. *Iaſ. in l. generaliter, ff. de in Ius vocand.* quæ nobilitas operatur, vt etiam ſecundum
3 leges ciuiles Clericus non ſit pœnis plebeiorum, ſed nobilium afficiendus, *text. eſt notab. in l. 2. C. vt nemo priu. Tiraquell. loco citato.* Quare, quòd leges ſæcularium ob reuerentiam Clericatus abhorrent, Iudices Eccleſiaſtici multò magis deteſtari debent. Hinc dicunt *Boer. conſil. 4. num. 4. Petr. Placa in Epitome delict. lib. 1. cap. 1. num. 24.* clericum maledicum non teneri recanere palinodiam, quemadmodum nec alij nobiles, ad euitandam ignominiam: nec etiam Clericus more laicorum tenetur cedere bonis. *Abb. Imol. Anchar. in cap. Odoardus, de ſolution.* ne in opprobrium totius ſtatus Eccleſiaſtici cogatur mendicare, & dicit ſingulariter

textus

textus in cap. contingit, el 1. de ſentent. excommunicationis, quòd licet valeat conſuetudo, quod offendens aliquem, ſupponat corpus ſuum ſponte triginta, vel pluribus percuſſionibus fuſtium, tamen in Clericis hæc conſuetudo improbatur, quia huiuſmodi manuum iniectio,
4 etſi non violenta, eſt nihilominus iniurioſa in dedecus totius ordinis Clericalis: ſemper enim Canones habuerunt reſpectum, ne ignominia afficiatur ordo Clericalis: & non ex alia ratione fuit ſtatutum, quòd Clericus verberetur correctionis cauſa per alium Clericum, & non per laicum, *dicto cap. vniuerſitatis*, quamuis conſuetudo ſit in contrarium, niſi vt dicit ibi *Abbas*, quia hoc eſſet ignominioſum in dedecus totius ordinis clericalis: exardeſcunt enim aliquando laici, magis, quam deberent in odium clericorum, *2. quæſt. 7. cap. laicos*, & fuſtigatio more laicorum non eſſet ſine magno ſcandalo: dicitur enim prima *Petri cap. 2. Vos autem genus electum, regale ſacerdotium*, vide aureum libellum de ſacerdotio Euangelico R. Ioannis Caroli Potentij, in quo multa ſingularia tradit de dignitate Eccleſiaſticorum.

Secundò adducitur ratio irrefragabilis: nam clericis poteſt imponi pœnitentia publica, vt peregrinari, & ſimiles, ſed non poteſt imponi pœnitentia ſolemnis, quæ fit cum magna ignominia, nudis pedibus, raſo capite, & alijs, de quibus *in cap. in capite, 50. diſtinct.* vt habetur *in cap. confirmandum, d. diſtinct.* rationem affert *Diuus Thom. in 4. diſtinct. 14. quæſt. 1. artic. 5. quæſt. 9. in corpore, & reſponſ. ad ſecundum*, nam in corpore dicit, ſolemnis pœnitentia non poteſt imponi clericis propter ſcandalum, & in reſponſione ad ſecundum, ſic inquit: clericus plus peccat, quam laicus, tamen non iniungitur ei pœnitentia ſolemnis, ne ordo veniat in contemptum: vnde non defertur perſonæ, ſed ordini. *Diuus Bonauent. etiam in quarto, diſtinct. 14. dub. 9.* dicit, propter reuerentiam ordinis clericalis; ſequitur *Turrecremata in d. cap. confirmandum, & gloſſ. ibi*, dicit, ad remouendum ſcandalum, multo minus poterit clericus cum magna ignominia totius ordinis clericalis fuſtigari more laicorum: quinimmo *S. Thomas 2. 2. quæſt. 70. artic. 2.* dicit, conſtituto in dignitate Eccleſiaſtica quandoque eſſe omnino parcendum ad euitandum ſcandalum, quod eſt maius, quam non punire tali ignominioſa pœna.

Præterea adducitur, quod ex conſuetudine generali pœna verberum in clericos non ſeruatur; & in Mediolanenſi dominio non ſeruari tradit *Clar. §. fin. quæſt. 70.* nec in Regno Galliæ, & alijs locis ſeruari aſſerit *Salcedus ſuper cap. 135. Praxis Diaz*, & ſignanter in Ciuitate Neapolitana non eſt hominum memoria, quòd clerici pro quouis graui delicto tali ignominioſa pœna fuerint affecti. Idem in ſpecie, quòd clerico non ſit imponenda pœna ignominioſa, & non ſit publicè, ſicut alij plebeij, dehoneſtandus, tenet *Didacus Perez, ſuper legibus Regni Caſtellæ, lib. 1. tit. 3. l. 1.* atque redarguit quoſdam Iudices, qui contrarium ſeruauerant.

Et

Et dominus Abbas cognoſcens dedecus ordinis clericalis, ſi clerici publicè verberarentur, declarat Canones de pœna verberum clericorum tractantes, quod verberentur, ſeu verberari poſſint; ſed pro honeſtate in Eccleſia, & non extra, ita dicit *in cap. inter alia, num. 13. verſ. durum autem, de immunit. Eccl.* non obſtant adducta in contrarium, quibus reſpondetur; primo, quod nullus Canon tractat de fuſtigatione more laicorum cum ignominia.

Ad capitulum primum de calumniatoribus, dicendum, loqui de pœnitentia publica ſine ignominia, & talis eſt illa, quæ fit, quando quis virgis verberatur à pœnitentiarijs, vt ſolet fieri per pœnitentiarios Vrbis: nam illa poteſt imponi clericis, vt dicit *Thomas de Argent. in 4. diſtinct. 14. artic. 6.* & non loquitur de fuſtigatione cum ignominia more laicorum, quæ eſt grauior pœnitentia ſolemni, clericis etiam imponi prohibita: nullus certè textus loquitur de fuſtigatione more laicorum, cum ignominia. Excommunicatus etiam virgis percutitur, quando abſoluitur, ſed abſque ignominia. Intelligendus eſt itaque *textus Gregorij Magni in dicto cap. 1.* vt loquatur de pœnitentia publica clericis infligi permiſſa abſque ignominia; leges enim legibus ſunt concordandæ, & recipiunt interpretationem ab alijs legibus, *l. ſed poſteriores, ff. de legibus.* Secundò dicitur, conſuetudinem eſſe in contrarium, ſed reuera dicti capituli loquũtur, vt clericus cauſa diſciplinæ poſſit verberari, vt intelligit *Abbas in cap. vniuerſitatis, ſecundo notab. de ſententia excommunicationis*, & loquitur de pœnitentia publica ſine ignominia, vt ſupra fuit dictum; & poteſt etiam intelligi, vt fiat honeſtè intra ſepta Eccleſiæ, iuxta eundem *Abbatem in d. cap. inter alia*, quod etiam publicè fieri dicitur, ſi intra ſepta præſto ſint ſex perſonæ, *textus, iuncta Gloſſa in §. hæc ergo, in capit. quis aliquando, de pœnitent. diſtinct. 1. Probus in cap. 2. de conſtitut. in 6. num. 67.* & non eſt neceſſe, vt publica verberatio intelligatur in platea, cum ignominia more laicorum, in dedecus totius ordinis clericalis; & ita intelligendus eſt *textus in dicto cap. 1. de calumn.* eſt enim inueriſimile, Beatum Gregorium acerrimum Eccleſiaſtici ſtatus defenſorem mandaſſe affici Diaconum illum pœna ignominioſa fuſtigationis publicæ more plebeiorum, quod leges ſæcularium prohibent, *dicta l. 2. C. vt nemo priuatus*. Præterea, vt ſupra fuit dictum, non eſt in vſu, quod clerici etiam ſine ignominia verberibus cædantur, præcipuè in Ciuitate Neapolitana, vltra hominum memoriam, & conſuetudo eſt optima Canonum interpres, *l. ſi de interpretatione, ff. de legibus*. Iuſtiſſima igitur fuit reſolutio Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ, poſtea audiui cauſam fuiſſe commiſſam alteri iudici Eccleſiaſtico. Quare hunc caſum adnotandum cenſui, ad oſtendendam Praxim Curiæ Neapolitanæ, in qua reputatur abominatio, & magnum ſcandalum fuſtigare clericos more laicorum, vt cum caſus occurrerit, Iudices abſtineant à tali pœna.

S V M-

SVMMARIVM.

1 *Statuta laicorum honeſta, fauorabilia, non contraria Canonibus, nec præiudicialia Clericis, nullo modo ligare Clericos, latiſſimè probatur.*

2 *Statutum Mediolanenſe de non ſeminando orziam, ne aer inficiatur, non ligat Clericos.*

3 *Statutum laicorum de non extrahendis bonis à territorio non ligat Clericos extrahentes ſua bona.*

4 *Statutum laicorum, quod vinum non conducatur in ciuitatem extra ſuos fines collectum, non comprehendit vinum Eccleſiaſticorum.*

5 *Taxatio pretij frumenti, vel aliorum victualium, facta à laicis, non ligat Clericos.*

6 *Clericus inuentus de nocte cum armis prohibitis, non poteſt à poteſtate ſaeculari ſpoliari armis, nec inſtrumentis, aut canibus, ſi vacet piſcationi, vel venationi prohibitæ à Principe ſaeculari.*

De nonnullis ſtatutis laicorum in Praxi occurrentibus, non comprehendentibus clericos. Cap. XCII.

1 SÆpè in Praxi oritur altercatio ſuper ſtatutis laicorum honeſtis, continentibus fauorem Reipublicæ, non contrarijs Sacris Canonibus, nec præiudicialibus Eccleſijs, vel clericis, an ligent Eccleſiaſticas perſonas, vt de taxa iuſti pretij, de alijs rebus non extrahendis à territorio domini temporalis, de non ferendis ſeminibus, quæ inficiunt aerem, & ſimilibus, ſuper qua re nonnulli ſcripſerunt, præſertim modernus *Doctor Salcedus*, *ſuper Praxi Diaz, cap.* 57. quem ſecutus eſt *Menoch.* laudibus efferens *conſil.* 1000. ſuper prohibitione ferendi orziam in territorio Mediolanenſe facta à laicis propter timorem infectionis aeris, & quod talia ſtatuta ligent clericos. Adducunt doctrinam *Bart. in l. cunctos populos, C. de Sum. Trinit. & fide Cath.* quo loco ſcribit, ſtatuta generalia laicorum, in quibus clericorum, vel Eccleſiarum nulla fit mentio, ſed tamen tendunt aduerſus ea, quæ illis competunt non tanquam priuilegiatis, ſed vt cuilibet de populo illos ligare, dūmodo honeſta ſint, ſequitur *Couar. in reg. poſſeſſor. 2. par. §. 4. de Reg. iur. in 6.* Item, quia lex ciuilis, ſi non tractat de materia ſpirituali, nec ſacris Canonibus aduerſatur, & eſt fauorabilis, non præiudicialis clericis, ſeruari debet à clerico, vt dicunt *Abb. Dec. & communis in cap. Eccl. S. Mariæ, de conſt. ex cap. 1. de op. nou. nunc.* & alijs ſacris Canonibus approbātibus ius ciuile. Præterea dicunt *Soc. in 4. diſt. 25. quæſt. 2. art. 2. Nau. in Man. cap. 25. num. 88. Abendan. de exequend. mandat. Vinc. de Franch. deciſ. 9.* Clericos ligari ſtatuto moderante pretia, & peccare mortaliter contrauenientes: quia clerici dicuntur ciues, & veniunt appellatione ciuium. *Bart. in l. 1. ff. ad municip.* Inſuper, quia ſecundum *Sott. lib. 1. de iuſt. & iure, quæſt. 6. art. 2. & loc. cit. & Molin. de iuſt. & iure, diſp. 31. concl. 6.* quos ſequitur *Menoch. d. conſ.* 1000. Principi ſæculari eſt demandata à Deo in temporalibus cura populorum; & laici, & clerici in concernentibus politicam, temporalem, eundem habent Re-

ctorem

ctorem Principem ſæcularem, cuius legibus gubernantur, dicit tamen *Salced. loco cit.* non tamen intelligas clericos, ſeu alias Eccleſiaſticas perſonas teneri ad obſeruantiam pragmaticæ ratione ciuilis legis, & quatenus lata eſt per ſæcularem poteſtatem, ſed ex vi rationis naturalis, ſuper qua fundatur, quæ ligat omnes, vt obſeruent quod iuſtum, & rationabile eſt; & propterea clericos tranſgreſſores mortaliter peccare, & eſſe puniendos per ſuos Iudices Eccleſiaſticos, non tamen pœna pragmaticæ, cum illi tantum vi rationis naturalis adſtricti ſint; quæ naturalis ratio non magis vnam, quàm alteram pœnam tranſgreſſoribus infligit. Præterea *S. Thom.* 1.2. *quæſt.* 96. *art.* 4. dicit, leges Principum obligare in conſcientia, quia emanant à ſapientia æterna, per quam Reges regnant, & legum conditores iuſta decernunt. His, & alijs per *Salced. & Menoch.* cumulatis minimè refragantibus, in contrarium eſt veritas luce meridiana clarior, vt ſtatuta prædicta non ligent clericos, aut Eccleſias, nec ex vi poteſtatis, nec ex vi rationis naturalis, quæ paucis manifeſtè patebit per clara iura, & communes concluſiones Doctorum. Primò adducitur *S. Thom. loc. cit.* vbi dicit, quod leges Principum ſæcularium ligant in conſcientia, dummodo iuſtæ ſint, ad quarum iuſtitiam requirit particulariter, vt ſint condita ab habente auctoritatem: ſed laici nullam habent auctoritatem diſponendi de clericis, Eccleſiæ, & eorum bonis, *cap. Eccleſ. S. Mariæ, de Conſt. cap. benè,* 96. *diſtinct.* cum alijs: ergo talia ſtatuta, nec obligant in conſcientia. Secundò, quia etiam in concernentibus communem vtilitatem, & neceſſitatem, non tenentur ſtare clerici deliberationi laicorum ſine deliberatione Epiſcopi, vel Papæ, qui iudicabunt de communi vtilitate, *text. apertus in cap. non minus, & cap. aduerſus, de immun. Eccleſ. & Abb. notabiliter in d. cap. non minus, num.* 3. dicit *Bald. in d. l. cunctos populos,* tenendo opinionem contra *Bartol.* quod cauſa vtilitatis publicæ non eſt illa, quæ tribuit poteſtatem, ſed requiritur poteſtas, quæ non reperitur in laicis: & ſi hoc eſſet verum, quod publicus fauor tribueret poteſtatem, omnes leges imperiales diſponentes de clericis, & Eccleſijs, *C. de Epiſcop. & clericis,* fuerunt latæ propter fauorem publicum, & bonum regimen ſtatus ciuilis, & tamen ex defectu poteſtatis ſunt nullæ, vt per omnes *in dicto cap. Eccleſia,* etiam ſi ſtatuta concernant fauorem Eccleſiarum; & dicunt *Abbas, Decius, & Felin. in dicto cap. Eccleſia,* non valere ſtatutum Principis, vt nemo capiat poſſeſſionem beneficij ſine litteris placitorijs Principis, licet fuerit rationabile ad tollenda ſcandala, quæ in captura poſſeſſionum oriri ſolent; ſiquidem dicunt ipſi, in ſtatuente non ſufficit rationabilitas ſtatuti, ſed requiritur poteſtas. Præterea, vt idem *Sotus, Nauarra, & Vincentius de Franchis* dicunt; non poſſunt contrauenientes puniri pœnis contentis in ſtatuto Principis, propter defectum poteſtatis, ita quod ipſi etiam agnoſcunt hunc defectum. Si ergo non poſſunt exequi eorum præcepta, multo minus

ligare,

ligare, quia plus eſt per ſtatutum
pœnam imponere, & aliquem ob-
ſtringere, quam ad obſeruantiam
compellere, nam principium eſt ſi-
ne potentius, & cauſa incipiens po-
tentior eſt perficiente, *leg. 1. ff. de*
orig. Iur. leg. Pompon. ff. de negotijs ge-
ſtis, cum alijs cumulatis per *Sur-*
dum in conſil. 301. in materia ſtatuti
Mediolanenſis, de non ſeminando ori-
zam, & compulſionem etiam in
materia communis vtilitatis, & ne-
ceſſitatis pertinere ad Eccleſiaſti-
cum probatur apertè *in dict. capit. ad-*
uerſus, & cap. non minus. Igitur clarè
patet, quod cauſa publica non tri-
buit poteſtatem laicis. Sed dices
iuxta Salcedum, Sotum, Nauar. ſtatu-
tum ligare clericos non ex vi pote-
ſtatis, ſed ex vi rationis naturalis,
qua quilibet tenetur obſeruare,
quod iuſtum, & rationabile eſt, &
ſecundum charitatem. Pro reſpon-
ſione animaduertendum, hoc di-
ctum ſi ſimpliciter intelligatur, con-
tinere magnam fallaciam; ſiquidem
aliud eſt dicere: lex Principis ligat
clericos ex vi rationis naturalis:
aliud dicere; ratio naturalis ligat
clericos. Primum eſt falſum, cum
deficiat poteſtas, quam ratio natu-
ralis non tribuit laicis, vt ſuprà di-
ximus; quare non poſſumus dice-
re, lex ligat, ſed ratio naturalis li-
gat, non lex: ergo tamquam lex ni-
hil operatur, & nihil legi tribuen-
dum. Ita notabiliter conſiderat
Fortunatus Garſias de vltimo fine 13.
illatione principali, num. 222. vbi di-
cit, ſi legislator non habeat poteſta-
tem, lex non conſtringit eos, qui
non ſubijciuntur: nec bona eſt con-
ſequentia, lex eſt æqua, & honeſta,
ergo meipſum conſtringit: niſi eſſet
ſuperior, & cui ego ſubijciat: & ſi
arguas, leges humanæ ſecundum
aliquos dicuntur diuinitus promul-
gatæ, iuxta illud: Legum condito-
res iuſta decernunt: ſed diuinis om-
nes ſubijcimur: ergo legibus huma-
nis omnes conſtringimur. Reſpon-
deo, quod quamquam leges ſint
diuinitus promulgatæ, tamen ſunt
promulgatæ ſecundum imperium
promulgantis, & non debent Prin-
cipes mittere falcem in meſſem
alienam, *capit. venerabilem, de electio-*
ne, cap. nouit, de Iud. & iuxta D. Thom.
loco cit. & num. 229. Idem *Garſias*
dicit, leges Imperatorum ante com-
probationem Summi Pontificis
non ligare, & propter earum iuſti-
tiam meruiſſe approbari; ſequitur
Surdus loco cit. & latè probat *Incer-*
tus, conſulens conſ. 1001. inter conſil.
Menoch. reſpondens *Menoch.* in cau-
ſa ſtatuti orizæ; igitur clarè patet,
talia ſtatuta nullatenus ligare cle-
ricos ex vi legis, ſed quoad ratio-
nem naturalem eorum conſcientiæ
remittendum eſt; niſi acceſſerint
etiam ſtatuta Epiſcoporum; quod
animaduerrit *Nauar. loco cit.* dum
deſiderar, vt etiam Epiſcopi circa
iuſtum pretium condant ſua ſtatu-
2 ta; & in materia orizæ Mediolan.
fuerunt etiam ſoliti Archiepiſco-
pi facere edicta quo ad Eccleſiaſti-
cos, vt non ferant orizam: & ita
etiam determinauit Summus Pon-
tifex Gregorius XIV. vt appa-
ret ex litteris impreſſis *in princ. dict.*
conſ. 1001. Non obſtant adducta in
contrarium, & primo doctrina
Bartoli in leg. cunctos populos; quia
communiter reprobatur, vt teſtatur

Dec. in capit. Eccleſia S.Mariæ, num. 233. qui multos adducit. Non obſtat, quod leges ciuiles obligant, ſi ſint iuſtæ, non contrariæ canonibus, nec præiudiciales, quia in tantum obligant, in quantum fuerunt approbatæ, *capit. 1. de non. oper. nunciat. omnes in dict. capit. Eccleſia S.Mariæ;* non obſtant dicta per *Sot. Nauar. & etiam Victoriam*, quia ſi abſolutè intelligantur, malè loquuntur contra communem concluſionem, quod ſęculari Principi nulla eſt poteſtas in clericos quacumque ratione, & publica vtilitate, niſi ſequatur confirmatio Pontificis, & dict. Theologis in hoc non eſt ſtandum, ſed Canoniſtis. *Ferret. conſ. 37. vol. 1. Burſat. conſ. 200. num. 50. Vaſques illuſt. q. c. 29. n. 16.* vel ſunt prædicti Doctores excellentes Theologi ſecundum *Surdum loc. cit.* intelligendi, vt voluerint dicere, non ſubiacere clericos, illi legi, vel ea ligari abſolutè, ſed teneri ad id faciendum, vel omittendum, quod lege illa mandatur, aut prohibetur, non ex eo, quia ſit lex, ſed quia, quod in ea præcipitur iuſtum eſt, & rationabile, & bonum commune reſpicit: atque ita ligatur non lege, ſed ratione, qua lex mouetur. Non obſtat, quod ad Principem ſæcularem ſpectet prouidere circa politicam, quia hoc eſt verum, dummodo exemptos, & res Eccleſiæ, & clericorum non attingat, requiritur enim auctoritas iuxta *D. Thom. & alios ſupra cit.* probatur manifeſtè *in cap. aduerſus, & capit. non minus;* vbi Papa vult cognoſcere de communi vtilitate; latè probatur *in d. conſil. Surdi, 201. & d. conſ.* 1001. in quibus multa ad hanc veritatem comprobandam adducuntur. Ad doctrinam *D. Thom.* eſt reſponſum, quod leges Principum ligant clericos, ſi ſint approbatæ ab Eccleſia, & ex his clariſſimè patet, talia ſtatuta Principum tamquam ſtatuta non ligare clericos, etiam ex vi rationis naturalis, nec in foro fori, nec in foro poli; quare quidquid dicat *Menoch. conſil.* 1000. *& Salcedus loc. cit.* verè dixit *Ripa de peſte, de remedio ad conſeruandum vbertatem, nu.* 122. quod, ſtante ſtatuto de non extrahendo bona à territorio, non comprehenditur vinum, vel frumentum collectum ex prædijs Eccleſiæ; ſi verò ſunt bona patrimonialia clericorum, dicit *Ripa, Bald. in conſil.* 144. *lib.* 2. tenere, ſtatutum non ligare, etiam bona patrimonialia clericorum; ipſe verò *Ripa* dicit, reſolutionem dependere ab illa quæſtione, an clerici in bonis patrimonialibus gaudeant priuilegio Eccleſiarum: & communis concluſio doctorum eſt *in dict. capit. Eccl. S.Mariæ;* bona patrimonialia clericorum gaudere priuilegio Eccleſiarum quoad hoc, vt non comprehendantur in ſtatutis laicorum. *Gloſ. Abb. Felin. Dec. & communis ibi.* Idem tenet *Nauar. conſil. 2. de Conſt.* vt ſtatutum, de non extrahendo equos à Regno, non liget perſonas Eccleſiaſt. & ita vidi iudicatum in Regia Camera Summariæ Neapol. anno 1594. 13. Febr. ſuper ducatis 800. interceptis, qui extrahebantur à Regno Neapolit. per donnum Lucam Guidotti Canonicum Eccleſiæ S. Saluatoris in Lauro de Vrbe: nam fuit pecunia reſtituta, non obſtante

ſtante ſtatuto, quod intelligatur intercepta, etiam ſi non ſit extracta, ſed tantum in via. Item alias fuit
4 iuſtiſſimè iudicatum in Conſ. Neapolitano ſtatutum Salerni, quo prohibitum erat in eam vrbem adduci vinum extrà ſuos fines, & territorium collectum minimè comprehendere vina, quæ colligebantur ex prædijs monaſter. S. Bened. ita teſtatur *Gram. deciſ.* 100. non obſtat *Bart.* qui prætendit fauore publico, & quia clerici ſunt ciues, ligari tali ſtatuto; eſt enim opinio *Bartoli* communiter reprobata, vt ſuprà diximus. Ex his etiam infertur, quòd Epiſcopi circa bona clericorum debent ipſi taxare pretium, vel eorum auctoritate, nec clerici tenentur vendere bona ſua iuxta pretium taxatum à Principe, ſi eis iuſtum non videtur, & ab Epiſcopo
5 non fuit taxatum. Nec mirum, ſi *Vincentius de Franch. deciſ.* 9. mandauit ſolui pretium frumenti clericis à laicis propter neceſſitatem capti iux. taxam pragmaticæ laicorum: ſiquidem cum ipſe eſſet Iudex laicorum conuentorum, nulla exiſtente taxa Epiſcopi quoad frumenta clericorum potuit Iudex arbitrari iuſtum pretium, & conformare ſe taxæ impoſitæ per pragmaticam, ſi iuſta ei videbatur, & non alias, quia, vt iam probauimus, nec in conſcientia ligabat clericos.

6 Ex his etiam cognoſcitur, nulla vera ratione fulciri, *Couar. lib. pract. cap.* 33. *& Clarum* § *fin. cap.* 26. tenentes poteſtatem ſæcularem poſſe clericum inuentum de nocte cum armis prohibitis à lege Principis ſpoliare, & priuare armis: quoniam clerici ea non ligantur, & dato, & non conceſſo, quod ageretur de lege ciuili, generali, fauorabili Reipublicæ, & clericis, nec contraria Sacris canonibus approbata à Sacris canonibus, immò conſentanea canonibus, cum clerici prohibeantur arma deferre, *capit. clerici, de vit. & honeſt. cler.* nihilominus concluſio vera eſt, quod clerici, in caſu, quo ex aliqua rationabili cauſa tenerentur ſeruare contenta in ſtatutis laicorum, ſunt cogendi ad illa obſeruanda per Iudicem Eccleſiaſt. *Gloſſ. in capit. generaliter, in verbo neceſſitatis*, 16. *q.* 1. *Salic. in auth. caſſa, & irrita, C. de ſacroſanct. Eccl. Cald. conſ.* 2. *de cenſib.* probatur apertè *in capit. non minus, de immunit. Eccleſiarum, vbi Abb. & in capit. aduerſus. Guglielmus de Benedictis in capit. Raynutius de teſtament. in verb. & vxorem nomine Adelaſiam*; *& Ripa de peſte, de remed. ad conſeruand. vbertatem num.* 236. ibi auctoritate Ordinarij Eccleſiaſtici ad talia onera compellantur; itaque coactio pertinebit ad Iudicem Eccleſiaſticum, & proinde non poterunt per laicum ſpoliari clerici armis, tantùm ad obuiandum delicto poterunt duci ad Epiſcopum, ſi licentia Epiſcopi careant, *iuxt. Abb. in capit. vt famæ, de ſententia excommunicationis*; & in Epiſcopi poteſtate erit diſponere de armis, & hanc opinionem in terminis tenet, & probat *Alderanus, Maſcard. in ſuis concluſionibus de generali ſtatutorum interpretatione, concl.* 1. *num.* 242. contra *Couar.* & benè: *Couar.* enim opinio non fundatur ratione efficaci, & in Curia Neapolitana vidi

caſum eueniſſe, & familiam ſæcularem, quæ duxerat clericum carceratum cum armis ad Vicarium Neapolit. reliquiſſe arma in poſſe Vicarij. Et ex his non poterit clericus dans operam venationi, vel piſcationi prohibitæ à lege Principis ſpoliari auibus, canibus inſtrumentis, quidquid dicit *Salcedus ſuper Traxi Diaz capit. 69.*

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata contra alienantem, lite pendente, non poteſt mandari executioni per Iudicem laicum contra clericum ementem.*

2 *Clerici turbantes iuriſdictionem Iudicis laici in Regno, non poſſunt puniri per Iudicem laicum.*

3 *Clerici in Regno in nullo caſu poſſunt conueniri coram Iudice laico, etiam pro rebus profanis, niſi pro feudalib.*

4 *Caſus poſiti per Caſſaneum, in quibus Iudex laicus poteſt procedere contra clericos, non procedunt in Regno Neapolitano.*

De ſententia lata contra alienantem, lite pendente, non demandanda executioni contra clericum, in quem fuit facta alienatio ſine licentia Epiſcopi. Cap. XCIII.

1 IN Regno Neapolitano per Capitulum Regni conuentus; eſt recepta opinio *Cini in l. vnica, C. de alien. Iud. mutand. cauſ. facta,* quod ſententia lata contra alienantem, lite pendente, poſſit recta via exequi contra ementem, lite pendente, & ſi per multas manus poſſeſſio ambulauerit, executio fiat contra poſſeſſorem, ad quem dicta res, vel poſſeſſio peruenit. Idem dicit *Abb. in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, vt lite pend.* vt nulla requiratur tela Iudicij. Idem dicit *Bart. in l. 1. ff. de litigioſ. & in leg. creditores, C. de pignor. & in leg. fin. C. de litigioſis,* itaque non eſt opus agere reuocatoria, vt dicebat idem *Bartol. in leg. à Diuo Pio, §. ſi ſuper rebus, ff. de re iudic.* ſed difficultas eſt, an ſententia lata contra laicum, ſi res perueniat ad clericum, cum vitio litigioſi, poſſit exequi per iudicem laicum, vel ſit neceſſe adire Iudicem Eccleſiaſticum, & ſic *dict. capit. conuentus;* procedat contra clericum. Veritas eſt, quod eſt adeundus Iudex Eccleſiaſticus, vt dicit *Abb. in d. cap. Eccleſia S. Mariæ,* vbi dicit, agendum eſſe coram iudice ſuo. Idem tenet *Vrſillus ad deciſ. Afflict. 231.* allegat *Socinum in conſil. 13. in 4. vol.* & ita ſeruatur in Regno Neapolitano, & fuit deciſum in Sacro Conſilio, quod concernentia executionem ſententiæ remitterentur ad Iudicem Eccleſiaſticum. Ita teſtatur *Vincentius de Franchis deciſ. 545.* quidquid dixerit *Dominus de Bottis in addit. ad dict. capit. conuentus,* qui dicebat, clericum ſaltem tamquam turbantem iuriſdictionem Iudicis laici, accipiendo hanc rem litigioſam, poſſe conueniri coram Iudice laico, *ex Caſſaneo in conſuetud. Burgun.* fuit enim
2 dictum, quod licet *Caſſaneus in des iuſtices, rubric. 1. ſi aucun, §. 5. fol. 192.* ponat plures caſus, quando Iudex ſæcularis cognoſcit contra clericos, & caſus hic non reperiatur; tamen de caſibus poſitis per *Caſſaneum* nullo modo per Iudices lai-

cos in Regno cognoſcitur contra clericos, etiam ſi falſum deponant coram illis, vt dicit *Afflict. dec. 230.*
3 *per capitula Regni, Item ſtatuimus, & capit. 239.* quod clerici nullo caſu trahantur ad iudicia ſæcularia, nec pro bonis profanis; niſi poſſiderent feudalia, *iux. capitulum, cæterum de iudicijs, & in dict. cap. item ſtatuimus;* fit mentio de conuentione (licet huiuſmodi in ordine ad Papam propriè conuentiones dici non debeant) inita cum Sancta Romana Eccleſia, de qua etiam mentionem faciunt *Iſernia, & Afflict. in conſt. Regni de perſonis. Afflict. deciſ. 2.* vt latius deducitur *in d. deciſ. Sacri Concilij 545.* & hæc nota: ſiquidem in
4 Regno de caſibus poſitis per *Caſſaneum*, in quibus Iudex laicus poteſt procedere contra clericum, nulla eſt habenda ratio propter conuentionem (licet huiuſmodi in ordine ad Papam propriè conuentiones dici non debeant) prædictam, & capitula.

SVMMARIVM.

1 *Immunitate Eccleſiaſtica an gaudeat interficiens inimicum à tergo cum ſclopo.*

2 *Proditorium homicidium, vt dicatur, an requiratur, quod fiat ſub colore amicitiæ, vel ſatis ſit occidere inimicum cum ſclopo ex inſidijs.*

Immunitate Eccleſiæ an gaudeat interficiens inimicum à tergo cum ſclopo. Cap. XCIV.

1 EX Bulla Gregorij XIV. fel. recordationis *de immunitate Eccleſiarum;* qui proximum proditoriè occiderit non gaudet immunitate Eccleſiæ; quæritur modo, an dicatur homicidium proditorium quando inimicus interfecit inimicum à tergo cum ſclopo. *Bartol. in l. Reſpiciendum, §. delinquunt, ff. de pœnis;* dicit, proditorium tunc intelligi delictum quando committitur ſub colore amicitiæ, quia ille dicitur proditor qui aliud gerit in opere quam gerit in corde; ſequitur *Cepolla conſil. 32. Clarus §. homicidium verſ. proditoriè. Anton. Gomeſius variarum reſolut. lib. 3. & quamplures alij;* contrariam opinionem tenent *Couar. lib. 2. variarum reſolut. cap. 20. Farinac. de delictis, & pœnis, quæſt. 18. num. 46.* ex communi vſu loquendi, quod proditor nuncupatur qui per inſidias vel poſt tergum aliquem offendit etiam, quod eſſet ei inimicus; nihilominus in Regno eſt recepta opinio *Bartol.*
2 vt delictum non intelligatur proditorium niſi fiat ſub colore amicitię, vt dicit *Vinc. de Franch.* plura adducens *deciſ. 713.* in qua fuit dictum concesſa indulgentia delictorum per regem propter adeptam poſſeſſionem Regni, in qua erat exemptum crimen vulneris proditoriè ſclopo rotato, vel aliter illati non intelligi proditorium cum ſclopo commiſſum ab inimico; idem tenet *Follerius in c. Regni, item ſtatuimus, de his, qui ad Eccleſias confugiunt;* vbi dicit, quod in materia ſtricta procedit opinio *Bartol.* in materia larga opinio contraria: & cum immunitas Eccleſiæ ſit fauorabilis propter reuerentiam ſacrorum locorum, & exceptio ſit odioſa, vel t ū,

proditorie, eſt ſtricte intelligendum, & procedit opinio *Bartoli*, vt in ſimili dicit *Vincent. de Franch. loc. cit.* in delicto proditorio excepto in d. Indulgentia, quæ erat fauorabilis; & ita fuit reſolutum à Clemente VIII. Anno Domini 1597. 6. Februarij, qui Archiepiſcopo Panormitano reſolutionem petenti reſpondit his verbis.

Venerabili fratri Archiepiſcopo Panormitano Clemens Papa VIII.

VEnerabilis frater ſalutem. Tuæ fraternitatis nomine nuper nobis expoſitum fuit, quod cum ſuperioribus diebus in ciuitate Panormitana Carolus Gregorij, Innocentius Caſita, Scipio Taxis, Octauius Baglius, & Gerardus Rigius quondam Carolum de Amato nobilem Panormitanum tormenti bellici breuioribus ictibus, ex inſidijs nimirum cuiuſdam domus, in qua deliberato animo dum ſe receperant, & aliquandiu delituerant, feneſtra occidiſſent, ſtatimque ad quandam Eccleſiam fugiſſent, ibidemque capti in carcerem tuæ Archiepiſcopalis curiæ iux. Fel. rec. Gregor. XIV. Prædeceſſoris noſtri conſtitutionem ſuper immunitate Eccleſiarum editam reducti fuerint, & ibi etiam nunc ſub diligenti cuſtodia detinentur. Cum autem Curia ſæcularis miniſtri prędictos carceratos ſibi conſignari, & eorum Curiæ tradi inſtanter abs te petant, prætendentes prædictam Gregorij conſtitutionem in hoc caſu locum non habere; tu verò ſuper hac re nobis, & Apoſtolica Sede inconſultis nihil deliberandum eſſe cenſueris, ſed ad nos quaſdam ſuper dict. caſu, & ſuper prædicta conſtitutione dubitationes tranſmiſeris, nobis humiliter ſupplicando, vt quid in huiuſmodi cauſa faciendum ſit tibi, præſcribere dignaremur.

Nos itaque licet omnes ſupradicti carcerati Eccleſiaſtica Immunitate gaudere, & frui debeant: nihilominus attenta huius homicidij qualitate, necnon circumſtantijs prædictis, & alijs, quæ in eo perpetrando interuenere, Octauium Baglium, & Gerardum Rigium, quorum alter in 16. alter verò in 18. ætatis ſuæ anno circiter conſtitutus eſſe dicitur, Eccleſiaſtica Immunitate dignos eſſe iudicamus, cæteros verò ex rationabilibus cauſis animum noſtrum mouentibus, vt infra, Curiæ ſæculari tradendos cenſemus, ac propterea Fraternitati tuæ per præſentes iniungimus, vt Octauium, & Gerardum prædictos Eccleſiaſtica Immunitate gaudere debere declares, ac in foro tuo Eccleſiaſtico retineri facias; reliquos verò tres prænominatos, ſi tamen tibi prius ſummariè, ſimpliciter, & extraiudicialiter, & quantum pro conſcientiæ tuæ informatione ſufficere videbitur, illos homicidium prædictum perpetraſſe, aut illi cooperatiuos, ſeu in illo culpabiles fuiſſe: quod ſi omnes rei, aut culpabiles homicidij prædicti per te, vt præfertur, reperti comperiantur, Curiæ ſæculari prædictæ liberè tradas, & dimittas, non obſtante prædicta, aut quibuſuis alijs conſtitutionibus, & ordinationibus, cæteriſque in contrarium facientibus quibuſcumque. Dat. Romæ apud Sanctum Petrum ſub annulo Piſcatoris die 6. Februarij 1597. Pontificatus noſtri anno quinto.

Et hoc nota, quia vide dubitari in Curia Archiepiſcopali Neapol.

pol. quamuis non ageretur de homicidio, ſed de vulnere proditoriè illato cum ſclopo, & vulnerans gauiſus fuit Immunitate Eccleſiaſtica, & nota ſupradictam declarationem Clementis VIII. quia in ea dicit ſupradictos debuiſſe gaudere, quamuis ex cauſis particularibus mandauerit, non omnes debere gaudere.

SVMMARIVM.

1 *Iudex Eccleſiaſticus, coram quo pendet quæſtio ſpiritualis illegitimitatis, poteſt mandare Iudici laico, quod pendente quæſtione ſpirituali non procedat in cauſa principali.*

2 *Iudex laicus non poteſt præcipere Iudici Eccleſiaſtico, quod intra aliquem terminum expediat incidens ſpirituale.*

3 *Incidenti ſpirituali remiſſo per Iudicem Eccleſiaſticum, ſi pars expeditionem non procurat, an iudex laicus poſſit procedere in cauſa principali.*

4 *Legitimum, quando quis poſſit petere, ſe pronunciari.*

Quæſtione ſpirituali pendente coram Iudice Eccleſiaſtico poterit idem Iudex mandare Iudici laico, vt non procedat in cauſa principali. Cap. XCV.

1 Solet Curia Archiepiſcopalis Neapolitana, quando in ea vertitur quæſtio ſpiritualis, nempè nullitatis matrimonij, vel alia, ſignificare Iudici laico, & Conſilio Neapol. ne procedat in cauſa ciuili, ſeu principali petitionis hæreditatis, vel alia, quando dubitatur de illegitimitate, vel matrimonij inualiditate, vt teſtatur *Capicius deciſ.* 7. nam, cum per actores fuiſſet petitum in Curia Neapolitana Archiepiſcopali declarari ſe eſſe legitimos, Curia Eccleſiaſtica ſignificauit eidem Conſilio, nolens ob honorem inhibere, quamuis potuerit inhibere Iudici cauſę principalis, ne procedat, vel proceſſum inchoet in principali, *cap. tuam, vbi omnes de ord. cogn.* quinimmò parte opponente proceſſus Iudicis ſæcularis eſt nullus, etiam ſine inhibitoria, *ſecundum Antonium in dict. capit. tuam*, ſed an Iudex ſæcularis, coram quo incidit quæſtio ſpiritualis, poſſit præcipere

2 Iudici Eccleſiaſtico, quod infra certum tempus cauſam expediat; & dicendum eſt, quòd non, quia hoc caſu Iudex ſæcularis ſe intromitteret in ſpectantibus ad Iuriſdictionem Eccleſiaſticam, in qua non poteſt. Ita tenet *Innocent. Anton. de Butr. Abbas in dicto cap. tuam, Stephanus Aufrerius in tractatu de poteſtate Iudicis ſæcularis ſuper Eccleſiaſticos reg.* 4. 5. *fallent. Bartol. in leg. Præſes, C. de appellation. & in leg.* 1. *ff. de re iudicata, & ibi Angel. Imol. Alex. Iaſ.* & hæc eſt communis opinio; poterit tamen Iudex ſæcularis, quando remittit incidens merè Eccleſiaſticum, præfigere terminum, infra quem excipiens debeat ſe præſentare coram Iudice Eccleſiaſtico vna cum proceſſu, *vt dicit Bartol.* & alij communiter *in d. l. leg. Præſes*. Sed pone, quod remiſſus non ſe præſentet co-

3 ram Iudice Eccleſiaſt. vel eſt moroſus deducere, & probare ſuam

exceptionem coram Iudice Eccleſiaſtico quid erit remedij pro expeditione cauſæ principalis, quam impedit pendentia diſcuſſionis incidentis ſpirituali? *Bartol. Alexan. vbi ſuprà. Bald. in leg. de die, §. fin. ff. qui ſatiſdare cogantur*; dicit propter moram ſe præſentandi, & probandi exceptionem poſſe Iudicem cauſæ principalis, non obſtante remiſſione prædicta, in ea procedere. Contrarium ex pluribus probat *Vincentius de Franch. deciſ.* 551. ſi quidem non poteſt priuatus, & contumax tribuere ex eius mora, & contumacia iuriſdictionem ſpiritualem Iudici laico, qui de eo eſt penitus incapax, & aliud dicere, eſt manifeſtè abſurdum; & idem tenet *Riminald. in leg. de die*; & quamuis auctoritas *Alexandri, Bartol. & Bal.* ſit magna, nihilominus cedere debet ſupradictæ rationi, quæ eſt inuincibilis; remedium eſt ad euitandas calumnias, vt Iudex Eccleſiaſticus, ad quem cognitio incidentis ſpiritualis remiſſa eſt, ſtatuat terminum duorum menſium ad probandum exceptionem oppoſitam, & ea non probata remittat ad Iudicem laicum, qui cauſam coram eo motam expediat, per *tex. in capit. lator; extra, qui filij ſint legitimi; & ibi Abbas, & alij*, & remiſſa cauſa à Iudice Eccleſiaſtico ad ſæcularem, non tribuitur facultas cognoſcendi de re ſpirituali, ſed Iudex ſæcularis nullam habet rationem de exceptione oppoſita illegitimitatis, vel alterius ſpiritualis: ſed dictum terminum non tenetur ſemper Iudex Eccleſiaſticus impartiri, ſed quando viderit expedire ex circumſtantijs, & malitia opponentis, vt dicit *Abb. & alij in d. c. lator*, & poterit Iudex ſæcularis inſtare apud Eccleſiaſticum, quòd terminum præfigat, vt dicit *Abb. in d. cap. tuam, de ordin. cognition.* & hæc nota, quia quotidie in Praxi occurrunt. An autem quæſtio legitimitatis poſſit principaliter moueri coram Eccleſiaſtico, eſt auctoritas
4 *Angel. in l. quoties, C. de Iudicijs*, vbi dicit, quod ad petendum pronunciari ſe legitimum, quis non admittitur niſi adſit quæſtio bonorum, aut diffamationis; ſequitur *Capicius d. deciſ. 7.*

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo, qua Epiſcopi faciunt teſtamenta ad pias cauſas pro animæ defunctorum, qui deceſſerunt ab inteſtato valet, & pluribus comprobatur.*

2 *Voluntas captatoria valet ad pias cauſas.*

3 *Conſuetudo valet, quod Epiſcopus diſponat de fructibus relictis à beneficiario.*

4 *Conſuetudo valet, quod clerici teſtentur de fructibus beneficiorum.*

5 *Conſuetudo teſtandi de feudis antiquis in præiudicium agnatorum valet.*

6 *Conſuetudo valet, quod vaſſallus alienet feudum ſine aſſenſu domini.*

7 *Conſuetudo valet, quod filiusfamilias teſtetur.*

8 *Defuncti dicuntur perſonæ multum miſerabiles, & ſunt ſub protectione Epiſcopi.*

9 *Epiſcopus diſtribuit in pios vſus bona peregrini decedentis ab inteſtato.*

10 *Epiſcopus diſpenſat male ablata.*

De

De conſuetudine Epiſcoporum diſponendi ad pias cauſas de bonis decedentium ab inteſtato pro eorum anima. Cap. XCVI.

1 CONſuetudo eſt in Regno Neapolitano in pluribus diœceſibus, quod Epiſcopi faciunt teſtamenta ad pias cauſas his, qui decedunt ab inteſtato, etiam quod relinquant hæredes; ſeu diſponunt ad pias cauſas pro anima defuncti de moderata quantitate bonorum defuncti: & niſi Epiſcopus, vel deputatus ab eo faciant teſtamentum, non ſepeliuntur; quæ conſuetudo, vt aliqui credunt, originem traxit à Gallis, antequam à Regno expellerentur: quandoquidem ab antiquiſſimo tempore apud eos talis conſuetudo viguit: habetur *in tract. Bertrand. Cardinalis altercationum iuriſdictionum in articulo laicorum*, 64. & in reſponſione Prælatorum, qui tractatus reperitur in fine tractatus de regalibus regni Franciæ. Et quidem talis conſuetudo eſt rationabilis: fundatur enim in refrigerio animarum exiſtentium in Purgatorio, in reſtitutione forſan malè ablatorum, & in præſumpta mente teſtatoris; qui ſi caſum inopinatæ mortis præuidiſſet, aliquid pro ſua anima, iuxta omnium, generalem conſuetudinem reliquiſſet, etiam ſi extarent hæredes, *argum. gloſſ. in l. tale pactum, ff. de pactis*. Cum itaque ſit rationabilis, ſeruanda eſt, *cap. fin. de conſuetud.*

Contra quam conſuetudinem aliqui dicunt facere, quod voluntas teſtatoris ab alieno arbitrio dependere non debet, *l. captatorias, ff. de hæred. inſtit.* ſed in contrarium eſt

2 veritas; nam captatoria voluntas, nempè commiſſa voluntati alterius, valet ad pias cauſas, *cap. cum tibi, vbi gloſſ. & Doctores, de teſtament.* quare quod lex poſitiua dicit, potuit etiam & conſuetudo, quæ eſt tacitus conſenſus populi, inducere, *l. de quibus, ff. de legibus*: facit notabilis doctrina *Angeli, in Authent. vt factæ nouæ conſtitutiones*, vbi dicit, poſſe ſtatuto, vel conſuetudine induci, quod mulier non poſſit teſtari ſine conſenſu duorum conſanguineorum, non obſtante, quod voluntas iſta ſit captatoria, & prohibita. Ius etiam ciuile ſtatuit, quod donatio cauſa mortis, quæ eſt vltima voluntas, *l. final. C. de donat. cauſ. mort.* pendeat ab alieno arbitrio, vt videmus in filiofamilias, qui non poteſt donare cauſa mortis ſine conſenſu patris, ſed cum conſenſu poteſt, *l. filiusfamilias, ff. de donation. cauſa mortis*; & conſuetudo habet vim legis, *dicta l. de quibus*, & caſus *Angeli* eſt fortior, vt voluntas teſtatoris viuentis pendeat ab alieno arbitrio: nam teſtamenta, quæ faciunt Epiſcopi, non ſunt propriè teſtamenta, cum nec morte Epiſcopi, nec morte teſtatoris iam defuncti confirmentur, ſed quædam diſpoſitio aliquorum bonorum defuncti pro anima illius, ex præſumpta mente eius, quæ certius fit ab Epiſcopo Patre animarum, quàm ab hæredibus fieri ſoleat: & opinionem *Angeli*, quod de Iure Longobardorum mulier teſtari non poſſit ſine Mundualdo, latè comprobat *Afflict. deciſ.* 260.

cuſ.260. & latiſſimè defendit *Vrſillus ſupradicta deciſione*, quidquid dicat *Vincentius Maxilla ſuper conſuetudine Barienſ. in cap. mulieri*, qualiter mulieri alienare liceat. Et pro hac conſuetudine facit præſumpta mens Regis, qui conſiderans præſumptam mentem defuncti, mandauit in conſtitutione Regni Doanæ, quod fiſcus ſuccedens defuncto ab inteſtato, teneatur tertiam partem pretij bonorum in pauperes pro illius anima diſpenſare; non eſt igitur mirum, ſi Epiſcopus pro eius anima aliquid diſpenſet: & conſue-
3 tudo transfert ius diſponendi de rebus alijs debitis; *text. eſt in cap. præſenti, de officio Ordinarij, in 6.* vbi cauetur, quòd mortuo beneficiario fructus ſunt ſeruandi ſucceſſori, & non poteſt Epiſcopus de illis diſponere, vel ſibi applicare, niſi hoc habeat ex conſuetudine. Item valet conſuetudo, quod clericus ſine licentia Pontificis, de fructibus beneficij teſtetur, vt dicunt *Gemin. Anchar. Franch. & alij, in d. cap. fin. de officio Ordinarij, Burſat. conſ. 226. vol. 3.* & in Hiſpania eſt talis conſuetudo, quod clerici omnes (exceptis Epi-
4 ſcopis) diſponant de fructibus per viam vltimæ voluntatis, vt teſtatur *Couar. in cap. cum in officijs, num. 8. de teſtam. Franciſcus Sarmienta de redditibus Eccleſiæ, par. 2. cap. 6. num. 1. & Burſat. loco cit.* qui fructus de iure pertinerent ad ſucceſſores in beneficio, vel ad Cameram Apoſtolicam. Item valet conſuetudo, quod pater eligat ſepulturam filio impuberi in præiudicium parochiæ, *cap. licet, de ſepult. in 6.* quæ electio eſt ſpecies vltimæ voluntatis. Item va-
5 let conſuetudo teſtandi de feudis antiquis in præiudicium agnatorum. *Gozad. conſ. 90. num. 13. Decius conſ. 269. num. 6. Ceph. conſ. 273. num. 138. Pariſ. conſil. 107. num. 29. vol. 1. Burſat. latè conſ. 50. vol. 1.* Item conſuetudine introduci poteſt, quod vaſſalli ſine domini conſenſu feudum alienent ex magis communi opinio, ita *Curt. Iunior conſ. 158. num. 8. & in tract. de feud. 4. par. num. 19. Freccia de ſubfeudis lib. 2. ſuper conſtit. diuæ memoriæ, limit. 27. Burſat.* qui de magis communi teſtatur *conſil. 127. vol. 2. Clarus in §. feudum, quæſt. 31.*
6 Item valet conſuetudo, quod filiusfamilias alioquin inhabilis teſtari poſſit. *Marianus Socin. conſ. 13. vol. 1.*
7 Cur igitur conſuetudo tam ſancta diſpenſandi aliquid pro refrigerio animi defuncti non valebit? Præterea Epiſcopus eſt protector omnium miſerabilium perſonarum, qui debet illis ſubuenire, *cap. ſuper quibuſdam, de verb. ſignificat. 87. di-*
8 *ſtinct. per totum*, ſed defunctus dicitur miſerabiliſſima perſona, quia omni auxilio deſtitutus eſt. Ita dicit notabiliter *Afſl. ct. in conſtit. Regni inſtrumentorum, num. 23.* ergo conueniens eſt, vnde Epiſcopi ordine aliquid pro eius anima in pias cauſas erogetur: neque obſtat, quod hæc diſtributio pro anima poterit fieri ab hærede: quandoquidem conuenientius, & certius fit ab Epiſcopo patre animarum, quam ab hæredibus, qui, vt experimento probatur, aliquando non erogant eleemoſynas pro anima teſtatoris; multum ſanè iura deferunt Epiſcopis circa diſtributionem in pios vſus. Vnde *in auth. omnes peregrini, C.*

com-

9 *communia*, *de ſucceſſionib.* habetur, quod Epiſcopus diſtribuat in pios vſus bona peregrini, vel aduenæ, qui ab inteſtato deceſſit. Item Epiſcopus diſpenſat malè ablata, etiam ſi adſint hæredes, *cap. cum ſit, de Iudæis*. Sancta igitur eſt iſta conſuetudo, & fuit à Summo Pontifice Clemente VIII. approbata, vt ex decreto infraſcripto apparet, quòd eſt impreſſum iu Concilio Prouin-
10 ciali Beneuentano, ſub bonæ memoriæ, Maximiliano Archiepiſcopo, & poterit Epiſcopus etiam aliquid pro ſe retinere, ſi eſt pauper. *Bertach. de Epiſcopo, lib. 4. par. 4. quæſt.* 31. eſt enim maior eleemoſyna ſubuenire pauperi Epiſcopo propter magnum onus curæ animarum, quam alijs ſacerdotibus: vnde notandum, quomodo in quadam ſynodo diœceſana, quam ego legi, fuerit reprobata talis conſuetudo in graue damnum animarum.

Decretum Clementis Octaui.

SAcra Congregatio Illuſtriſs. & Reuerendiſs. DD. S. R. E. Card. ſuper negotijs, & conſultationibus Epiſcoporum, & aliorum Prælatorum, ac viſitationibus Apoſtolicis à Sanctiſs. D. Noſtro ſpecialiter deputatorum. Ad tollendas dubitationes, & controuerſias, quæ pluribus in diœceſibus Regni Neapolitani ſæpè accidunt, ſuper conſuetudine illa, qua ſolent Epiſcopi diſponere de quarta bonorum mobilium decedentium ab inteſtato, facto prius verbo cum Sanctitate ſua, ita cenſuit, & declarauit, conſuetudinem ante dictam vti laudabilem, vbi viget, omnino retinendam fore: ſic vero ſeruandam, vt ab ipſis ſocorum Ordinarijs, non ad rigorem quarta debeat æſtimari, ſed vocatis hæredibus certum quid taxari arbitrio boni viri, perſonarum conditione, ac hæreditatis valore perpenſis, idque totum abſque vlla diminutione pro ſuffragio animæ defuncti de ipſorum hæredum conſilio erogandum: quod ſi hæres, vel alij contradixerint, iuris remedijs etiam per cenſuras in ſubſidium ab Ordinarijs compeſcantur. Et quod erit diſpoſitum ſuper bonis hæreditarijs, appellatione remota, exequatur.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus, vel Parochus, cui decimæ debentur, poteſt prohibere collectionem fructuum, ſine præſentia deputati ab eo, & apponere cuſtodes in agro, vel area.*

De Fructibus non colligendis ſine præſentia Parochi, cui decimæ debentur. Cap. XCVII.

1 DOctorum concluſio eſt, quod Epiſcopus, vel parochus, cui decimæ debentur, poteſt dicere debitori decimarum, non colligas fructus ſine præſentia mea, vel nuntij mei, & poteſt apponere cuſtodes in agro, vel area pro cuſtodia fructuum; cum agatur de eius intereſſe, etiam quod debitor contradiceret. Ita pluribus probat *Lucas de Penna in l. meminimus, C. quando, & quibus quarta pars debeatur, lib.* 10. *num.* 11. & ante eum tenet *Specul. de decimis, in fine,* facit textus notabilis in *l. ſi ita, §. 1. ff. de vſu, & habitat. & ibi Albericus, Ioannes Andreas, in cap. ex parte, el 2. & ibi Abbas, num. 6. de decimis,*

cimis, Aufrerius ad Capellam Tholoſanam deciſ.432. Guido Papa deciſ.283. Boer. in conſuetud. Bituricenſ. tit. des coſtumes prædiales, §.12. limita, quando in contrarium adeſſet conſuetudo, iuxta *Speculat. Abb. Boer. & Aufrerium in locis citatis*: ſublimita tamen ſecundum eoſdem, quando talis conſuetudo præſtaret occaſionem ſurripiendi; nam tunc ſeruanda non eſſet. Et ita fuit reſolutum in Rota Romana, in vna Segobienſ. decimarum, 10. Octobris, 1583. coram Aldobrandino, poſtea Pontifice Maximo Clemente VIII. In Regno Neapolitano ſeruatur, quod Epiſcopus, vel ſacerdos poteſt apponere cuſtodes; ita dicit *Vincent. de Franch. deciſ.*117. qui alios regnicolas allegat.

SVMMARIVM.

1 *Leuiter percutiens clericum in platea, vel foro, aut in Eccleſia coram multitudine gentium, an ab Epiſcopo abſolui poſſit.*

2 *Modica non ſunt in conſideratione, etiam ſi publicè fiant.*

3 *Percuſſio clerici ad hoc, vt dicatur grauis, in loco publico requirit ſcandalum.*

4 *Iniuria leuis non efficitur atrox ratione diei feſti, nec ſi fiat coram perſona magnæ auctoritatis, quæ non habet iuriſdictionem.*

De percutiente leuiter clericum publicè, an ab Epiſcopo abſolui poſſit. Cap. XCVIII.

1 SÆpè dubitatur in curijs Eccleſiaſticis, an Epiſcopus poſſit abſoluere percuſſorem clerici ob leuem percuſſionem, ſi in foro, platea, vel alio loco publico facta fuerit: negatiuam tenet *gloſ. in cap. cum illorum, in verbo, mutilationem, de ſent. excommunicat.* propter ſcandalum, quod oritur ex notorio exceſſu, idem tenet *Abbas ibi*, vt dicatur atrox iniuria, ſi percuſſus eſt in platea, vel theatro, vel in Eccleſia, *ex §. atrox, Inſtitut. de iniur.* Idem tenet *Siluester, in verbo, abſolutio, 4. in princip.* Contrariam opinionem tenet *Nauar. in Manuali cap.27. num.92.* vt percuſſio dicatur leuis, etiam ſi ſit facta in publico, à qua poſſit abſoluere Epiſcopus, *iuxta cap. peruenit, de ſentent. excommunic.* niſi in ſe fuerit notabilis, & generet aliquod magnum ſcandalum, *ex Cardin. conſil.42.* vbi concludit, percuſſiones duorum clericorum, qui in itinere pugnis, & pedibus adinuicem ſeſe percuſſerunt, fuiſſe leues, à quibus poſſet abſoluere Epiſcopus, & ex *Lapo alleg.76.* vbi dicit, leuem fuiſſe percuſſionem cuiuſdam Capellani, qui colaphum impegit Canonico Eccleſiæ Aretinæ in eadem Eccleſia, à qua poſſet abſoluere Epiſcopus: hanc ſecundam opinionem cenſeo veriorem, quandoquidem licet iniuria dicatur atrox, ratione loci publici, *d. §. atrox, & l. Prætor, §. atrocem, ff. de iniur.* nihilominus requiritur, quod in ſe ſit aliquo modo notabilis, alias ſi eſt leuis, non ſit atrox ratione loci publici. Eſt enim differentia inter vulnus, & vulnuſculum, ita quod pro vulnuſculo, ſi appareat, non datur redhibitoria, *l.1. §. ſed ſciendum, ff. de ædilit. edicto,* & pro qualibet re minima non datur

tur dicta actio *l. ſi tamen, in fin. eodem tit.* per quem textum dixit *Bald. in l. ſi prædium, C. de ædilitijs action.* in propoſito noſtro, quod ſi dicat ſtatu-
2 tum, quod ſindici teneantur denunciare percuſſiones ſanguinolentas, vbi eſt leuiſſima cutis ſciſſura, non eſt denunciandum: nam ſciſſura leuis, aut ſcorticatura (ita enim appellat) non dicitur vulnus, etiam ſi in platea eſſet illatum, neque pro tali vulnuſculo atrox pœna irrogaretur: hæc *Bald. idem, & Albericus in dicto §. ſed ſciendum. Tiraquell. de iudicio in rebus exiguis, num.* 20. qui plures allegat. Præterea modica deformitas publicè apparens non inducit irregularitatem, *gloſ. in cap. fin. de corpore vitiati*, & probat *Pariſ. conſil.* 165. *volum.* 4. pacem non eſſe ruptam per modicam percuſſionem, factam in platea ab inimico, nec deberi pœnam; & ſtatutum puniens facientem vulnus in facie, vel alia corporis parte, non habet locum in vulnuſculo. *Cæpol. in dicto §. ſciendum, num.* 36. & Conſtitutio pœnalis loquens de ſanguinis effuſione, non intelligitur de modica. *Abbas in cap. propoſuiſti, de conſecration. Eccleſiæ, vel altaris, gloſſ. ordinaria in dicto cap. cum illorum, de ſentent. excommunic.* & licet alias condemnatus in iudicio (quod facit notorium (iniuriarum ſit infamis, ſiue ciuiliter, ſiue criminaliter actum ſit, *l. athletas, §. item ſi quis furti, qui eſt vltimus, ff. de his, qui notantur infam.* hoc tamen non obtinet, cum quis pro parua, leuique iniuria eſt condemnatus, *cap. cum te, vbi gloſſ. de ſentent. & re iudic.* quam defendit *Tiraquel. loco citato, num.* 74. & multa adduci poſſunt ad probandum, quod etiam in notorijs ſit habenda ratio modicitatis: leuia enim, & modica non ſunt in conſideratione, vt latè per *Tiraquel. in dicto tract.* ex quibus ſequitur, quod percuſſio leuis in perſonam Clerici, ratione notorij, non efficitur grauis, niſi ex ſe fuerit aliquo modo notabilis, tunc efficeretur atrox.

3 Secundò animaduertendum, notorietatem loci efficere percuſſionem grauem, ſiue iniuriam, ratione ſcandali, vt conſiderat *gloſ. in dicto cap. cum illorum*, per illum textum, in quo illa dicitur grauis percuſſio, quæ ſine ſcandalo præteriri non poteſt. Itaque non tàm loci, quàm ſcandali ratio habenda erit, quod non ſemper oritur ex percuſſione leui in publico facta: pone enim, *iuxt. conſ. Cardin.* quod clerici in platea ſeſe ad inuicem leuiter percutiant pugnis, & pedibus, nullum ſcandalum oriri ſolet: pariter ſi aliquis à presbytero prouocatus illum leuiter repercutiat, nullum, aut modicum ſcandalum oriri ſolet: quinimmo ſolent commendari à mundanis percuſſores clericorum prouocantium & homicidium, quod ex ſe eſt grauiſſimum delictum, multum alleuiatur, quando præcedit prouocatio aggreſſus, & inſultus, vt non modicum pœna minoretur, iuxta latè tradita per *Felin. in cap. ſignificaſti, de homicid.* & regulariter, quando leuis eſt percuſſio, non oritur ſcandalum: ac proinde non dicitur atrox, ad finem abſolutionis, quia Canones, vt ſit atrox, ad hunc finem requirunt ſcandalum, vt probatur *in d. cap. cum illorum.*

Tertiò

Tertiò animaduertendum, atrocem iniuriam, à qua non poſſint abſoluere Epiſcopi, non accipi ſecundum iuris ſubtilitatem; ſed ex conſuetudine, qua poſſunt Prælati abſoluere, & illa dicitur, quando non adeſt ſanguis, vel liuor: ita de conſuetudine teſtatur *Ioannes Faber in §. atrox, Inſtitut. de iniurijs*, & veritas huius conſuetudinis probatur *in extrauag. Ioannis XXII. perlectis*, in qua percuſſio cum alapa dicitur leuis, quod non eſt de iure, quia eſt iniuria grauiſſima vbique, vt clarũ eſt, *Afflict. in conſtit. Reg. de tranſactionib.* Vnde Euangeliſtæ in paſſione Domini, vt grauiſſimam, & atrociſſimam iniuriam, percuſſionem cum alapa expreſſerunt, *Matth. 26. Marc. 14. Ioann. 18. & 19. Aret. de maleficijs in facie*; pariter ſciſſura veſtium de iure eſt atrox iniuria, *leg. ſed & quæſtionis, ff. de iniur.* & nihilominus per extrauagantiam prædictam non dicitur atrox ſine ſanguinis effuſione, vel liuore, niſi perſonæ dignitas aliud ſuaderet, & per conſequens conſuetudo à *Fabro* allegata vera eſt, quam fauore abſolutionis animarum inductam eſſe, præſumendum eſt, accedente etiam ſcientia Summi Pontificis, & approbatione præſumpta propter extrauagantiam prædictam à Summo Pontifice latam. In Hiſpania pariter dicitur leuis percuſſio, à qua poteſt abſoluere Epiſcopus, quando non redundat in magnum dedecus, nec effunditur ſanguis. *Partit. prim. de excommunicat.* eſt itaque vera opinio *Nauarr.* quod non ſufficiat notorietas, niſi percuſſio in ſe fuerit notabilis, & generet aliquod magnum ſcandalum; notandum eſt etiam, ſecundum *Puteum decis. 291. 4. lib. 1.* quod iniuria leuis non efficitur atrox, ratione feſtiuitatis alicuius Sancti, nec etiam ſi fiat coram perſona in dignitate conſtituta, niſi habeat iuriſdictionem in inferentem iniuriam, vt dicit *in alia decis. 303. lib. 1.*

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuſi finita per generationem, Eccleſia an teneatur relocare deſcendentibus; & quid ſi velit pro ſe retinere, num. 2. & 3.*

2 *Eccleſia, finita emphyteuſi per generationem, non tenetur renouare deſcendentibus, ſi vult pro ſe retinere, latè probatur.*

3 *Eccleſia, finita emphyteuſi per generationem, tenetur relocare deſcendentibus, ſi ex conſuetudine immemorabili renouari conſueuit.*

De Eccleſia, an teneatur renouare emphyteuſim, finita generatione, ſi velit pro ſe retinere. Cap. XCIX.

1 Dicit *Bart. in l. 2. §. permittitur, ff. de aqua quotidiana, & aſtiua*, quod, finita emphyteuſi per generationem, poſſunt deſcendentes petere ſibi renouari emphyteuſim, & ſi dominus denegat, poterunt à tali denegatione appellare, quia grauantur, & iniuria afficiuntur, & iudex appellationis debebit compellere dominum ad renouandam eis inueſtituram: idem *in l. ſi mihi, & Titio, ff. de verb. obligat.* vbi *Alex.* latè, & tandem dicit opinionem *Bart.*

Bart. habere in ſe magnam æquitatem, & quod in practica ita ſemper vidit obſeruari, & eſſe communem, pluribus oſtendit *Decius conſil.* 131.

2 Sed difficultas magna eſt, ſi dominus, finita emphyteuſi, vult pro ſe retinere, an teneatur renouare. *Decius in d. conſil.* 131. tenet, poſſe compelli ad renouandum, quia ſi dominus poſſet pro ſe retinere, eluſoria eſſet communis opinio *Bart. & Doct. in d. §. permittitur:* nam poſſet dominus ſemper dicere, volo pro me retinere: eſt autem communis opinio, & quælibet diſpoſitio ita interpretanda, ne reddatur eluſoria, vt in ſimili arguit *Panorm. in cap. quæ in Eccleſiarum, col. fin. verſ. limitarem tamen, de Conſtitut.*

Ripa de peſte, de remedio præſeruatiuo, num. 263. dicit, contemplandam eſſe æquitatem, ſuper qua fundatur communis opinio; nam ſi emphyteuta reddidit fundum ſterilem ſua cultura fertilem, æquitas videtur pro emphyteuta, & eius hæredibus, ne lugeant amiſiſſe fructus laborum ſuorum, ſed ſi emphyteuta recepiſſet fundum fertilem in emphyteuſim, quæ eſſet finita tempore, vel generatione, dicit *Ripa* æquitatem eſſe pro domino, qui vult gaudere fructibus rei ſuæ.

Sed altercatio magna eſt inter Doctores, an Eccleſia teneatur renouare, ſi velit pro ſe retinere, &, pluribus omiſſis, de hac re fuit acriter diſputatum in Rota Romana, in vna Rauennaten. bonorum. 20. Nouembris, 1587. coram Illuſtriſſimo Cardinali Mantica; & fuit concluſum, Archiepiſcopum Rauennaten. non potuiſſe cogi ad renouandum emphyteuſim proximioribus agnatis iunioris ſine filijs defuncti, ſi velit pro Eccleſia retinere; & fuerunt Domini moti pluribus rationibus, quas tanquam obſeruatione dignas inferendas cenſui.

Prima, quia alienatio rerum Eccleſiæ eſt prohibita, ergo etiam emphyteuſis perpetua, quæ non diſtat ab alienatione, *cap. nulli, & toto tit. de rebus Eccleſiæ, §. emphyteuſim, in Auth. eod. tit.*

Secunda, quia non valet pactum, vt poſt finitam generationem Prælatus teneatur emphyteuſim proximioribus renouare, *§. neque illud alias, §. quod autem dictum, cum ſeq. eodem tit. in Auth. de non alien. rebus Eccleſ.* & hunc textum ad propoſitum inducit *Aret. in l. ſi mihi, & Titio, colum.* 5. *verſic. hoc autem præcipuè, de verb. oblig. & Ruin. in conſ.* 15 2. *num.* 3. *& 4. lib.* 1. *& Gozadin. in conſil.* 39. *num.* 19. *&* 20. *verſ. præterea.* Idque etiam comprobatur per *extrauag. ambitioſæ, de reb. Eccleſ. non alien.* ibi, *omneque pactum*, ponderando illa verba, & de rebus ab antiquo concedi ſolitis, & tunc Eccleſiarum euidenti vtilitate. Neque enim euidenti Eccleſiæ vtilitas dici poteſt, quod Prælatus ad renouandum poſſit compelli, quia hæc eſt emphyteuſis perpetua, & quædam ſpecies prohibitę alienationis, iuribus ſupra citatis.

Tertia, quia ſumma æquitas eſt, vt eatenus quiſque rebus Eccleſiæ vtatur, quatenus ei tribuere velit, *l. & habet, in princip. ff. de precar. & cap.* 2. *de feud.* in illis verbis, *feudum decedentis liberè, ſi videris expedire, concedas;* nam ſi liberam habet concedendi

cedendi facultatem, ad renouandum cogi non poteſt.

Quarta, & vltima, hanc ſententiam Domini putauerunt eſſe veriorem, crebriorem, & æquiorem, vt Eccleſia poſt finitam generationem poſſit prædia in emphyteuſim conceſſa pro ſe retinere, ſic enim tenet in primis *Abbas in cap. bonæ, el 2. num. 28. verſ. hoc dictum, ego limitarem, de poſtul. Prælat. Curt. Sen. conſil. 47. num. 10. verſ. ſecus ſi vellet. Calcan. conſ. 8. num. 45. & Iaſ. conſ. 24. col. penult. verſ. ſed non recedendo, lib. 3. Ruin. latè in conſil. 152. num. 3. vſque ad fin. lib. 1.* qui contrarias rationes, & auctoritates, quibus inductus quandoque aliud reſpondit, ſigillatim diluit. Idemque copioſè conſuluit *Gozad. in conſ. 39. num. 22. & 24. verſic. 3.* & ita tenet etiam *Ripa in l. 1. num. 9. & 10. ff. de priuileg. cred. & Staphil. de lit. grat. & iuſt. fol. 79. verſ. ſed iſtud dictum, ſub tit. de mod. promiſ. num. 3. & Mil. in repert. in verſ. emphyteuſi finita, ſub num. 13.* & in hanc ſententiam procliuior eſt *Clarus, in §. emphyteuſis, quæſt. 44. in fin.* vbi dicit eſſe æquiorem: quam magis communem atteſtatur etiam *Rota*, vt ſcribit *Caputaq. deciſ. 303. & ſeq. par. 1. & Benintend. deciſ. 19.* & hæc ſententia tanquam magis fauorabilis Eccleſiæ ſequenda eſt, *cap. vlt. de re iudic. l. ſunt perſonæ, in fin. de relig. & ſumpt. funer.*

Neque obſtat, quod ſi dominus poſt finitam generationem recuſat proximiores agnatos inueſtire, iniuriam eis facere iudicatur, *argum. l. 1. §. permittitur, cum gloſ. & ibi Bart. de aqua quotidiana, & æſtiua. Roman. in conſil. 22. num. 5. Alex. in conſil. 80. num. 19. & 20. lib. 1. Dec. in conſ. 131. & Pariſ. in conſ. 29. num. 1. lib. 1.* quia ſententia *Bart.* quam alij ſequuntur, nititur æquitate, & ideo debet intelligi, quando dominus vult extraneos inueſtire, & agnatis defuncti præferre: ſed ſi velit pro ſe retinere, æquitas ei magis ſuffragatur, quia prima charitas incipit à ſeipſo, *cap. non ſatis, 86. diſt. & l. præſes, C. de ſeruit. & aqua*, & nemo de proprio tenetur alicui facere beneficium, *capit. precariæ, el 1. in fin. 10. quæſt. 2.* & nulli cum alterius damno eſt conſulendum, *cap. 1. §. non eſt, 22. quæſt. 2.* Quamobrem licet æquum ſit agnatos inueſtire, tamen multo æquius eſt, vt dominus poſſit pro ſe retinere, vt dicitur in ſimili propoſito *in l. ſi ſeruus communis, §. quod verò, ibi*, multo tamen æquius eſt, *ff. de furt. & l. exigendi, ibi*, ſed multo iuſtius, *C. de procur.* & ita intelligit *Gozad.* repugnantes *Doct.* opiniones, & ſic conciliat *conſil. 86. num. 24. verſ. præſertim*, atque ita ſentiunt *omnes in locis ſupra citatis*.

Neque obſtat, quod opinio *Bartoli* reddatur eluſoria, ſi dominus poſſit pro ſe retinere. *Dec. conſ. 137. num. 3. verſ. ſecundo non obſtat, & conſ. 326. ad fin.* Quia reſpondetur, quod ſi dominus falſo dixerit, velle pro ſe retinere, proximior agnatus poterit repetere, ſi poſtea alteri conceſſerit, quia ex hoc fraudis conſilium detegitur. *Ripa in d. l. 1. num. 10. de priuileg. credit. Alciat. in d. l. ſi mihi, & Titio, num. 31. de verb. oblig. Gozad. d. conſ. 39. num. 21.*

Neque etiam obſtat, quod Eccleſia Rauennaten. ſit ſolita proximiores agnatos inueſtire. Quia fuit reſpon-

reſponſum, hoc non ſufficere, niſi in ſpecie probetur conſuetudo, quòd pro ſe non poſſit retinere. *Anchar. conſ. 339. vol. 5. verſ. ad ſecundam rationem. Paul. Caſtr. in conſ. 340. ad fin. verſ. ſupereſt videre, lib. 2. Soc. Iun. conſil. 101. num. 1. lib. 4. Ripa reſponſ. lib. 1. cap. 25. num. 17. in fin. Crauet. in conſil. 96. num. 4.*

Neque enim conſuetudo plus habet potentiæ, quam vſus ei conceſſerit. *Bald. in c. 1. n. 21. qui feud. dar. poſſ. Curt. Sen. conſ. 11. nu. 8. Curt. Iun. conſ. 26. num. 10. Socin. Iun. conſ. 101. num. 13. lib. 2.* & ideò, cum non probetur, Eccleſiam voluiſſe, & non potuiſſe per ſe retinere, conſuetudo ad illum caſum extendi non poteſt.

Accedit etiam, quod ea, quæ facultatis ſunt, non inducunt conſuetudinem reſtrictiuam liberæ poteſtatis. *Abb. in cap. 1. num. 7. de conceſſ. præb. Dec. conſ. 175. n. 6. verſ. præterea. Rip. in cap. cum Eccleſia Sutrina, num. 44. & ſeq. de cauſ. poſſ. & propriet.*

Neque etiam obſtat pactum de renouando appoſitum in inueſtituris, quia loquitur de renouando de 29. ann. in 29. annos, & habet locum in filijs, & nepotibus, ſicuti expreſſum fuit, neque ad agnatos collaterales, de quibus nulla mentio facta eſt, porrigitur, *l. ſi vnus, §. ante omnia, ff. de pac. leg. ſi ita ſtipulatus, §. Chryſogonus, in fin. de verb. oblig. Bald. in cap. 1. in princ. num. 9. de feud. cognit.*

3 Habes itaque ſatis plenè probatum, Eccleſiam non eſſe cogendam ad renouandum, quando vult pro ſe retinere: verum hanc concluſionem limita, vt non procedat ſtante conſuetudine immemorabili renouandi emphyteuſim deſcendentibus per tertiam generationem, & ita fuit pluries reſolutum in Rota, *ex Baldo in Auth. ſi quas ruinas, C. de ſacroſ. Eccleſijs*, & ex alijs latiſſimè deductis in vna Nonantulana bonorum die 19. & 22. Martij 1591. coram Illuſtriſſimo Cardin. Mantica, in qua fuit concluſum, Illuſtriſſimo Cardin. Commendatarium non poſſe pro Eccleſia retinere bona finita emphyteuſi per tertiam generationem, ſed teneri ad renouandum ipſis deſcendentibus, ſicuti ab immemorabili tempore fieri conſueuit, vt latius poterit videri *in d. deciſ.*

SVMMARIVM.

1 *Iuſpatronatus ex priuilegio à* Conc. Trid. *cenſetur reuocatum, etiamſi dicatur, ac ſi ex reali fundatione, vel dotatione eſſet, ſed non quando priuilegium fuit conceſſum ex cauſa oneroſa.*

2 *Probationes leuiores ſufficiunt, quando agitur de Iurepatronatus inter præſentatos, & non contrauertitur de exiſtentia Iuriſpatronatus coram Ordinario, & declaratur* cap. conſultationibus, de Iurepatronatus.

3 *Inſtrumenta antiqua extracta, parte non citata, vel à non habente auctoritatem extrahendi, quando probent, & an requiratur recognitio.*

4 *Quaſi poſſeſſio patris, an continuetur in filium in Iurepatronatus ſine corporali apprehenſione.*

5 *Quaſi poſſeſſio præſentandi quando amittatur à patrono, ob non præſentationem.*

6 *Iuſpatronatus laicale donatum Eccleſiæ non eſt amplius laicale, ſed Eccleſiaſticum, & cadit ſub regula reſeruatoria.*

7 *Tempus ad præſentandum currit patronis à die ſcientiæ, & quid debeat probare impetrans beneficium de Iurepatronatus ob non factam præſentationem à patrono in tempore.*

8 *Præſentatio facta de abſente, an valeat.*

9 *Immemorabilis an poſſit probari per ſcripturas.*

10 *Iuſpatronatus competens Monachis, & Canonicis, Rectoribus Parochialium præſentandi Vicarios, qui exerceant curam animarum, non cenſetur ſublatum per* Conc. Trid.

11 *Enunciatiuæ plurium inſtrumentorum probant famam.*

12 *Enunciatiuæ, vt probent in antiquis, acquiritur, quod procedant à perſonis non habentibus intereſſe.*

13 *Deſcendentia in antiquis probatur leuioribus probationibus.*

14 *Inſtrumenta ſunt extrahenda parte citata, limita ibi.*

15 *Inſtitutio facta ab Ordinario ſine affixione edicti in Iurepatronatus eſt nulla, & non præſumuntur appoſita edicta, quando eadem die præſentationis ſecuta fuit inſtitutio.*

16 *Iuſpatronatus Vniuerſitatis, quando non requirat probationem per ſcripturas authenticas.*

17 *Iuſpatronatus Vniuerſitatis præſumitur ex vſurpatione, ſiue villa ſit magna ſiue parua.*

18 *Donatio Iuriſpatronatus admiſſa à Vicario, qui non habebat hanc facultatem, quando valeat.*

19 *Iuſpatronatus in Eccleſia conuentuali ad finem præſentandi, non competit niſi oſtenſo priuilegio Apoſtolico conceſſo in limine fundationis.*

20 *Iuſpatronatus Epiſcopus poteſt concedere ex augmento dotis, quando Eccleſia eſt prorſus indotata, alias ſecus.*

Varia de Iurepatronatus. Cap. C.

1 CIrca Iuſpatronatus varia annotanda cenſui in Praxi occurrentia. Primum, quod iuſpatronatus ex priuilegio cenſetur reuocatum per Conc. Trid. *c.9. ſeſſ.25. de reform.* etiamſi dicatur in priuilegio, quòd habeatur iuſpatron. ac ſi eſſet ex reali dotatione, vel fundatione: quia Concil. deſiderat veritatem, quod titulus ſit ex fundat. & dotat. & proinde non porrigitur ad patronatus, qui ſunt tales ex fictione, *l.3.§.hæc verba, vbi Bar. ff. de neg. geſt. in l. in bello, §. fortè, ff. de captiuis, & poſtlim. reuerſ. Bart. in l. is, qui pro emptore,* & ibi *Iaſ. ff. de vſucap.* & ita fuit deciſum in Rota Rom. in vna Placen. Parochialis die vlt. Ian. 1593. coram Orano, ſed per Concil. non tollitur priuilegium conceſſum ex cauſa oneroſa. Ita fuit pluries dictum in Rota, & præcipuè in vna Valent. iuriſpatron. 30. Ian. & 12. Maij 1581. coram Card. Seraph. & quamuis Doctores dicant id intelligi, quando illud, quòd datur, commenſuratur priuilegio, alioquin in exceſſu ſit mera gratia, vt per *Socin. conſ. 4. & 83. nu. 12. lib. 3. Alex. conſ. 7. lib. 7. Tiraq. in l. ſi cum quibus, in verbo, donatione largitus, nu.* 335. tamen ille, qui allegat gratiam præponderare, debet hoc probare. *Rolan. conſil. 13. lib. 3. Tiraquel. loco cit. num.* 341. & interim ſtandum eſt regulæ.

2 Se-

2 Secundò animaduertendum, quòd quando non controuertitur de exiſtentia iuriſpatronat. coram Ordinario, ſed agitur tantum de pertinentia inter præſentantes, tunc procedit *text. in c. conſultationibus, de iur. patr.* vt attendatur quaſi poſſeſſio, ſed quando dubitatur de exiſtentia ipſius, tunc non ſufficit ſola quaſi poſſeſſio, niſi verificetur prius iuſpatronat. iuxta formam Concil. ita fuit dictum in Rota Romana in vna Firmana iuriſdictionis iuriſpat. 17. Iunij 1588. coram Illuſtriſſimo Cardin. Pamphilio, in qua dicitur, pluries id fuiſſe determinatum per Illuſtriſs. Sacri Concilij interpretes, & alias in vna Lauden. beneficij S. Martini 28. Iunij 1595. coram Orano fuit dictum, leuiores probationes ſufficere, quando agitur inter præſentatos incidenter de iurepat. quòd in dubium per Ordinarium non reuocatur. Item notandum, *c. conſultationibus* (vt quaſi poſſeſſio attendatur) non procedere, quando conſtat de proprietate alterius. *Abb.* ibi *n.* 9. & ita fuit dictum in Rota in vna Firmanen. iuriſp. 25. Maij 1588. cor. Illuſtriſ. Blanchetto.

3 Tertiò notandum, quod quamuis Inſtrumenta præſentationum antiquarum non ſint in forma probanti, cum non fuerint extracta, parte citata, nec ab habente auctoritatem illa extrahendi, tamen ſi ſunt antiqua, & apparet de obſeruantia, probant, quia ſcripturæ minus ſolemnes recipiunt robur ab obſeruantia ſubſecuta. *Aym. conſil.* 101. *num.* 4. *& conſ.* 159. *num.* 1. & ita fuit dictum in Rota Romana in vna Calaguritana Aprutinen. Iuriſpat. 27. Februarij 1584. coram Bubalo, quamuis non conſtaret de obſeruantia in omnibus. Adminicula etiam operantur, vt ſcripturę informes probent. *Aym. conſ.* 35. *num.* 6. & fuit dictum in Rota coram Cardin. Seraph. 4. Martij 1580. in vna Salamant. Iuriſdict. Item in Inſtrumentis antiquiſſimis non habet locum recognitio, ſed in antiquis. *Bal. in auth. quas actiones, C. de Sacroſ. Eccleſ.* & ita fuit dictum in Rota in vna Romana Caſtri, 4. Februarij, & 9. Martij 1575. coram Litta, vbi, quòd ita ſeruat Rota.

4 Quartò notandum, quod iuxta *Lambert. de Iurepatr. in* 1. *part.* 2. *lib. arb. art.* 22. 1. *quæſt. princ.* quaſi poſſeſſio patris dicitur quaſi poſſeſſio filij in incorporalibus, & transfertur in filium ſine apprehenſione. Hæc opinio fuit à Rota Romana improbata, & fuit dictum contra *Lambertinum*, vt neceſſarius ſit actus apprehenſionis, ita quod, licet defunctus eſſet in quaſi poſſeſſione præſentandi Rectorē ad beneficium, illa quaſi poſſeſſio non tranſit in hæredem ſine apprehenſione. Ita habetur *in deciſione* 5. *de cauſis poſſeſſionis per Achill. de Graſſis*, & fuit etiam reſolutum in vna Pampilonen. Iuriſpatronatus 18. Iunij 1584. coram Orano, quæ opinio contra *Lambertinum* latè probatur *dicta deciſ.* 5. & ſignanter, quia opinio *Lambertini* eſt contra generalitatem legis, cum hæredes, *ff. de acquiren. poſſeſſ.* qui textus à fortioribus procedit in incorporalibus.

5 Item ſolet quæri, an amittatur quaſi poſſeſſio à patrono non præſentante, ſi ſunt plures patroni,

& vnus non præſentat, & alij præſentant. Concluſio eſt, quòd ſi omnes patroni ſunt ex eodem iure, nempè conſtructionis, non amittitur quaſi poſſeſſio non præſentantium, ſed præſentantes conſeruant poſſeſſionem non præſentantium: ſi verò ex diuerſis Iuribus deſcendunt, nempè alij ex fundatione, alij ex dotatione, & alij ex conſtructione, tunc præſentantes ex vno Iure non conſeruant quaſi poſſeſſionem aliorum patronorum ex alio iure non præſentantium. Ita ſingulariter *Abb. in conſ.* 54. *vol.* 1. *Lamb.* 1. *par.* 2. *lib. q.* 16. 3. *q. princ. pulchrè*, & fuit pluries in Rota Rom. determinatum.

6 Item notandum, quod quamuis Iuſpatronatus eſſet ex dotatione alicuius laici, ſi poſteà fuit translatum in Eccleſiam per laicum, non dicitur amplius laicale, ſed Eccleſiaſticum, *cap. vnic. §. fin. de Iurepatronatus in* 6. & ſucceſſiuè cum vacauerit in menſe reſeruato Papæ, comprehenditur ſub regula Cancellariæ, reſeruatoria, & proinde non poteſt fieri præſentatio ad illud in menſibus Papæ reſeruatis, *capit. cum dilectus, de Iurepatr.* ita fuit reſolutum in Rota Romana in vna Valentina beneficij 26. Martij 1593. coram Orano.

7 Notandum vlterius, quòd licet olim in Rota Romana *deciſ.* 1. *de Iurepatron. in antiquis* fuerit dictum, patrono currere tempus ad præſentandum à die vacationis, & non à die notitiæ, & eandem opinionem tenet, atque probare conatur *Lambert. ſecunda parte* 2. *lib. art.* 8. *prima quæſt. princ.* nihilominus hodie Rota ſeruat contrarium, vt currat tempus à die ſcientiæ, contra *Lambertinum*. Ita habetur *in deciſ. Veralli* 3. *part. deciſ.* 248. vbi latè, & reprobatur *d. deciſ.* 1. quin etiam in vna Signina Iuriſpatronatus 12. Iunij 1596. coram Domino Orano fuit dictum, quod ſi impetratur beneficium de Iurepatr. laicorum per deuolutionem ad Sedem Apoſtolicam ob non factam præſentationem intra tempus à Iure ſtatutum, non valet impetratio, niſi probetur ſcientia certa, & indubitata patroni vacationis beneficij: quia tempus limitatum patronis, non currit à die vocationis, ſed ſcientiæ. *Abb. in cap. fin. num.* 6. *de Iurepatron. Roccbus in verbo, honorificum, quæſt.* 27. *num.* 57. & ſcientia eſt probanda certa, & indubitata. *Lap. alleg.* 78. *num.* 12. *Berous conſ.* 68. *num.* 86. *lib.* 1. *Puteus deciſ.* 6. *de præbendis*; & ignorantia veriſimilis præſumitur propter abſentiam beneficiati à loco beneficij, quando deceſſit. *Abb. Felinus, & alij in capit. cognoſcentes, de conſtitut.* & impoſſibile eſt, patronos neglexiſſe ius ſuum, ſi ſciuiſſent obitum beneficiati, *arg. leg. cum de indebito, ff. de probationibus*; facit, quod communiter receptum eſt, ignorantiam ſemper præſumi, niſi ſcientia probetur, *leg. verius, ff. de probat. capit. præſumitur, de regul. iuris in* 6. ſed an

8 patronus præſentans abſentem ſatisfaciat? reſpondetur, quod non, *ex Gloſſ. in Clemen. dudum, §. ſtatuimus; & ibi Ancharan. num.* 17. *de ſepultur. Abb. in capit. ea noſcitur, de his, quæ fiunt à Prælatis, & conſil.* 76. *num.* 2. *lib.* 2. *cum alijs per Lambert. de Iurepat. lib.* 2. *part.* 1. *quæſt.* 11. ita fuit reſolutum in vna Burgen. portionis

nis 7. Maij 1588. coram Domino Bubalo, & in vna Regienſi Prioratus coram Illuſtriſſimo Pamphilio 1587. in qua fuit etiam dictum, quod licet ſuſtineri poſſit præſentatio de abſente, quando præſentatus eſt taliter notus habenti illum inſtituere, vt examine non indigeat, hoc intelligitur, ſecuta acceptatione præſentati, & ratificatione infra tempus datum ad præſentandum, & quod fuerit admiſſa ab Ordinario *ex Cardinali in cap. fin. de Iurepat. Abb. d. conſ. 76. num. 3. lib. 2. Rota deciſ. 3. de Iurepatr. in nouis,* & fuit dictum, præſentationem factam de abſente ordinato ab Epiſcopo valere, quia præſumitur habere illius notitiam, non tamen ſufficit notitia, vbi examen eſt omninò neceſſarium, vt in Eccleſia parochiali; & notat *Lambert. d. q.* 11.

9 Notandum etiam circa probationem Iuriſpat. quod immemorabilis non poteſt probari per ſcripturas: ſiquidem cum vltra poſſeſſionem requiratur probatio, memoriam non extare in contrarium, *iuxta Gloſ. in capit.* 1. *de præſcript. in* 6. id probari non poteſt per ſcripturas, quæ tantum poſſunt probare memoriam extare; ita *Io. And. in d. c.* 1. *de præſcript.* relatus in additione ad *Gloſſ. Alex. in conſil.* 16. *lib.* 5. & fuit deciſum in Rota Rom. in vna Veronenſi coram Illuſtriſſimo Pamphilio die 18. Martij 1596. Vnde cauti debent eſſe patroni, vt vltra ſcripturas adducant teſtes ſuper immemorabili.

10 Item notandum, quod per Conc. Trident. *cap. 9. ſeſſ.* 25. non eſt ſublatum Ius præſentandi, competens de Iure communi, quod pertinet ad monachos, & Canonicos rectores parochialium præſentandi Vicarios, qui exerceant curam animarum: nam ad eos pertinet Ius præſentandi, & ad Epiſcopum Ius inſtituendi, *capit. de monachis, de præben. capit.* 1. *vbi Gloſſ. in verb. præſentatur,* & ibi *Doctores de capellis monach. in* 6. & ita fuit reſolutum in vna Tiraſonenſis Iuris præſentandi coram Domino Bubalo 23. Maij 1588.

11 Item notandum in hac materia, quod enunciatiuæ plurium Inſtrumentorum æquipollent famæ, & probant famam. *Bal. & Caſtrus in l. cum aliquis, C. de Iure deliberan. Aret. conſ.* 42. *Caputaq. deciſ.* 444. *&* 337. *par.* 3. & fuit dictum in vna Aretina Capellaniæ 22. Iunij 1590. coram Domino Comitulo, & coram Domino Bubalo, in vna Taurien. Plebis de Medull. 16. Decembris 1588.

12 Item notandum, quod, vt enunciatiuæ probent in antiquis, requiritur, quod procedant à perſonis non habentibus intereſſe. *Aretin. in c. cum cauſam, de probat. col.* 4. & ibi *Felin. ſub nu.* 4. *Aymon. de antiq. temp. p.* 1. *§. ampliatur, num.* 17. *Achill. deciſ.* 5. *de Iurepat.* & fuit dictum in vna Nouar. beneficij 5. Nouemb. 1586. coram Illuſtriſſimo Pamphilio.

13 Circa probationem deſcendentiæ, in antiquis leuiores probationes ſufficiunt, vt poſt *Gloſ. ord. in l.* 1. *ff. de probat. dicunt Aretin. conſil.* 37. *num.* 1. *Cephal. conſil.* 137. *lib.* 1. *nu.* 45.

14 Item notãdum, quod Inſtrumenta ſunt extrahenda parte citata, *deciſ.* 1. *de fide Inſtrum. in nouis,* ſed hoc non procedit, quando fuerunt

extracta partim ab eiſdem Notarijs, partim à ſucceſſoribus in officio, & habentibus facultatem regiam illa extrahendi, quia cenſentur eſſe in forma probanti, *iuxta deciſ. Put.* 14. *de fid. Inſtrum. Caputaq.* 351. *part.* 2. nec in his terminis loquitur *deciſ.* 1. *de fide Inſtrumen.* & ita fuit dictum in vna Mediolanenſis Iuriſpatron. 29. Ianuarij 1589. coram Comitulo. Item fallit, quando pars eſt in cauſa, ne formiter extrahantur, cum in odium impedientis quoquo modo legitimam extractionem, ſtetur ſcripturis informibus cum earum ſimplici copia. *Bald. in leg. publicati, num.* 8. 9. *C. de teſtam. Dec. conſil.* 36. *Pereg. deciſ.* 159. *lib.* 2. Et ita fuit reſolutum coram Seraphino in vna Carthaghenſis portionis 14. Nouembr. 1594. & coram Illuſtriſs. Millino in vna Aſtoricen. Prioratus 13. Maij 1598. in qua fuit dictum, præſumi impedimentum præſtitum à parte, cuius commodum dumtaxat tangebat, adnotata per *Bart. in leg. fin. ff. de quaſt.*

15 Præterea notandum, fuiſſe reſolutum in Rota Romana in vna Parmen. beneficij 28. Nouembr. 1586. coram Domino Gipſio, inſtitutionem beneficij factam ab Ordinario eodem die reſignationis, fuiſſe nullam, ex quo edicta appoſita non fuerunt, iux. formam *cap. fi. de elect. in* 6. quod habet decretum irritans; & licet loquatur in electione tantum, locum etiam ſibi vendicat in præſentatione. *Put. deciſ.* 306. *lib.* 1. & pluries fuit reſolutum in Rota Rom. & cum verſemur in prohibitis, quia Ordinarius non poteſt procedere, niſi ſecundum formam *d. c. fin.* credendum ipſi non videtur per ea, quæ tradit *Bart. in L. ſi forte, num.* 4. & 5. *ff. de caſtren. pecul.* maximè ſi in proceſſu edicta non reperiuntur, & veriſimile eſt appoſita non fuiſſe, cum reſignatio, & inſtitutio vna, & eadem die emanauerit. Vnde impoſſibile eſt, quod appoſita fuerint cum termino competenti, prout requiritur.

16 Item notandum, quòd Iuſpatr. vniuerſitatis requirit probationem per ſcripturas authenticas, *iux. c.* 9. *ſeſſ.* 25. quando ſe fundat in præſentationibus, ſed quando ſe fundat in dotatione, vel fundatione, poteſt vti teſtibus: quia Concilium ſtatuit, quod probetur Iuſpatronatus per legitima documenta, appellatione quorum nedum inſtrumenta, ſed etiam veniunt teſtes, præſumptiones, & aliæ probationes à iure communi approbatæ, *gloſ. in cap.* 1. & ibi *Archid. de except. in* 6. *in verb. documentis*; & ita fuit dictum in Rota in vna Lucana plebis 22. Iunij 1590. coram Domino Orano; igitur quando conſtat de Iurepatron. vniuerſitatis, per legitima documenta non eſt opus probare continuatas præſentationes per quadraginta annos, quia Concilium hoc requirit, vbi Iuſpatron. ſolum probetur per præſentationes temporis immemorabilis propter præſumptionem vſurpationis, quæ ceſſat, vbi adſunt legitima documenta.

17 Item notandum, fuiſſe reſolutum in Rota in vna Bononien. Iuriſpatronatus 20. Martij 1589. coram D. Gipſio præſumi vſurpationem in Iurepatron. vniuerſitatis, ſiue

villa

villa ſit magna, ſiue parua, quinquaginta foeulariorum, cum Concilium generaliter loquatur, nec diſtinguat, *l. de pretio, ff. de Publicia maximè*; quia rationes, propter quas Eccleſia præſumitur libera, militant etiam in parua villa, nam poteſt eſſe, quod ex oblationibus fidelium, & hominum dictę villæ Eccleſia prædicta fuerit conſtructa, non tamen animo acquirendi Iuſpatronat. *Achill. deciſ. 4. de Iurepatr. Put. deciſ. 57. & 705. lib. 1. Creſcent. 13. Verall. 128. part. 2. poſt Lambert. & Rocchum de Iurepatron.* & ita fuit alias deciſum coram Illuſtriſſimo Pamphilio in vna nullius Archipresbyteratus 2. Maij 1588.

18 Item notandum, quod donatio Iuriſpatronatus admiſſa à Vicario, qui huiuſmodi facultatem ſpecialiter ſibi commiſſam fuiſſe non docuit, prout requiritur ad *capit. cum generali, de officio Vicarij in 6.* non valet. Verum ſtantibus multiplicatis præſentationibus, factis vigore dict. donationis ab Epiſcopo, ſucceſſiuis temporibus admiſſis, de conſenſu illius dubitari non poſſe, fuit dictum in Rota in vna Bononienſ. Iuriſpatronatus coram Domino Gipſio 27. Nouembris 1587. *Lambert. de Iurepatronatus part. 2. lib. 1. art. 7. in fine*, & pluries fuit in Rota deciſum.

19 Vlterius notandum, Iuſpatronatus in Eccleſia Collegiata, & Conuentuali ad finem præſentandi non poſſe competere, niſi oſtenſo priuilegio Apoſtolico, conceſſo in limine fundationis, *iuxt. gloſ. not. in capit. nobis, de Iurepatronat. in verbo, de ſua iuriſdictione*; & ita fuit ſæpius reſolutum in Rota in vna Aſtoricenſis Prioratus 18. Decembris, 1598. coram Seraphino, in qua dicitur, in pluribus cauſis id fuiſſe deciſum; item in vna Alben. Prioratus, & Oueten. Abbatiæ; & fuit etiam deciſum in vna Regienſ. Prioratus 9. Maij 1588. coram Illuſtriſs. Pamphilio. *Mohed. deciſ. 340. Puteus 379.* quod priuilegium præſumitur ex diuturnitate temporis, concurrente obſeruantia, *ex Abb. in cap. Cura, de Iurepatronatus. Dec. conſ. 115.* & talis, qualis de Iure requiritur, & ſic quod interuenerit in limite fundationis, vel dotationis. *Aretin. conſil. 16.* cum adduct. *per Gabr. concluſ. 1. de præſumption. num. 70.* ita fuit deciſum in dict. Regien. Prioratus coram Illuſtriſs. Pamphilio.

20 Item notandum, quod non poteſt Epiſcopus concedere Iuſpatronatus ex augumento dotis, niſi Eccleſia eſſet prorſus indotata. *Rocchus de Iurepatron. in verbo, dotauit, quæſt. 2. Abb. conſ. 28. lib. 2.* & non ſufficit, quod ſit depauperata, niſi dos in totum ſublata ſit, vt ibi per *Rocchum*, & habetur *in deciſ. Lucana Decanatus, 528. part. 1.* & tanto magis, quando verſamur in beneficio ſimplici, cuius non requiritur magna dos: & ſic ille dicitur potius ditator, quam dotator, vt per *Abb. conſil. 106. num. 4. lib. 2. Lambert. 1. part. 1. lib. quæſt. 6. art. 6.* Et ita fuit dictum in vna Sarnen. beneficij coram Illuſtriſſimo Millino 1599. in beneficio ſimplici, habente dotem ducatorum ſexdecim, vt non potuerit acquiri Iuſpatronatus propter augmentum dotis.

SVMMARIVM.

1 *Iuſpatronatus competens familiæ, an, illa extincta, extinguatur.*

2 *In Iurepatronatus legato, vel donato familia ſucceditur in capita, & non in ſtirpes.*

Idem quando competit pluribus, vt vniuerſis.

3 *In venditione omnium bonorum mobilium, & immobilium, Iurium, & actionum vniuerſarum, venit Iuſpatronatus.*

4 *Iuſpatronatus quando veniat in venditione fundi, vel palatij.*

Varia de Iurepatronatus. Cap. CI.

1 PRoſequendo eandem materiam Iuriſpatronatus, quæritur, an Iuſpatronatus competens illis de familia, extinctis illis extinguatur, vel tranſeat ad hæredes vltimi de illa familia. *Lambert. de Iurepatr. art. 5. 2. quæſt. principalis, 2. part. 1. lib.* tenet extingui. Contrarium, & verius tenent *Anchar. conſil. 81. & Card. conſ. 4. de Iurepat.* qui probant, prouiſionem hominis non tollere prouiſionem legis: caſus enim omiſſus relinquitur diſpoſitioni Iuris communis, *leg. ſi cum dotem, ff. ſolut. matrim. leg. commodiſſimè, ff. de liber. & poſthum.* vnde caſus deficientis familiæ à teſtatore omiſſus relinquendus eſt diſpoſitioni iuris communis, quod permittit, Iuſpatronatus tranſire ad hęredes extraneos, hæc poſterior opinio contra *Lambert.* fuit approbata in Rota Romana in vna Cremon. Iuriſpatr. 6. Iunij 1578. coram Seraphino, & fuit dictum, *Lambertinum* intelligi debere, quando verbis fundatoris apparet ipſum limitare voluiſſe Iuſpatronat. vt ad alios non tranſiret, quam ad expreſſos; & verba, de familia, non important taxatiuam aliquam, niſi addantur alia verba denotantia taxationem. Secundò ani-
2 maduertendum, quod licet in Iurepatronatus ſuccedatur in ſtirpes, & non in capita, *Clem. ſi plures, de Iurepatron.* tamen eius diſpoſitio recipit notabilem limitationem, vt procedat, quando ſucceditur iure hereditario, ſecus ſi alio Iure, nempe legati, vel donationis, quia tunc ſi legetur, vel donetur Iuſpatronatus familiæ, omnes de familia ſuccedunt in capita, & non in ſtirpes. Ita *Alex. de nouo, conſ. 63. num. 3. & 4. ex Bald. in l. 2. ſub nu. 4. C. de ſuis, & legitimis;* idque tenuit Rota Rom. in vna Regien. Prioratus coram Penia, 13. Nouembr. 1601. limitatur etiam *d. Clem. ſi plures;* vt procedat, quando Iuſpatr. pertinet ad ſingulos, vti ſingulos, non vti vniuerſos: ſiquidem quando competit alicui collegio, ſeu familiæ, vti vniuerſis, fit præſentatio per capita, & non per ſtirpes. Ita *Lamb. de Iurepat. 2. part. 1. lib. 25. art. 1. q. princ. num. 17.* & ſecuta Rota Rom. coram Illuſtriſſimo Card. Pamphilio in vna Staturien. Iuriſpat. 11. Ian. 1583. vbi ex coniecturis enumeratis fuit dictum, quoddam Iuſp. competere quatuor familijs, non tamquam diuerſis corporibus, ſed tamquam facientibus vnum corpus ſub nomine familiæ: & alias in vna Burg. Abb. 16. Iunij 1589. coram Domino Penia fuit reſo-

reſolutum in iurepatronatus ſuccedi in ſtirpes, & non in capita, niſi obſeruantia eſſet in contrarium. Tertiò notandum, quod in donatione omnium, & quorumcumque bonorum mobilium, & immobilium, Iurium, & actionum vniuerſarum, non venit iuſpatronatus, niſi adſit villa, vel caſtrum, continens iuſpatronatus, ita dicit *Innocent. in cap. ex litteris, & ibi Cardin. de iurepatron. Dec. in cap. ſedes, num. 3. de reſcript. Lambert. in 2. par. 1. lib. 6. artic. 4. quæſt. princip. Couar. variar. reſolul. lib. 1. cap. 13. num. 4.* Contrariam opinionem tenet *Abb. in d. cap. ex litteris, num. 12.* an in donatione omnium bonorum. *Dec. conſ. 127. num. 2.* vbi de communi *Puteus deciſ. 351. lib. 2. Ferrett. conſil. 279. num. 2.* & hanc opinionem ſecuta eſt Rota Romana, in vna Cremonen. Hoſpitalis, 5. Martij, 1586. coram Domino Seraphino, & fuit dictum, *Dec. in cap. ſedes*, loqui in iuribus ad certum locum reſtrictis, & eodem modo Doctores relati à *Couar.* neque opinio *Lambertin.* fuit viſa vera; fundat enim ſe in reſtrictione, quæ inducitur ex particula illa, *mea*, quæ nihil facit, vt animaduertit *Rebuff. in l. bonorum, ff. de verb. ſignific.* non obſtat, quod dictio, *bonorum*, ſit reſtricta ad mobilia, & immobilia, quia vlterius proceſſum fuit ad iura, & actiones vniuerſas, & ideo ceſſat obiectum, appellatione bonorum in contractibus non venire vniuerſitatem, vt per *Bald. in conſ. 1. num. 4. lib. 2.* venit enim iuſpatronatus appellatione Iurium vniuerſorum. *Bald. conſ. 32. num. 3. lib. 1.* nam tranſit cum vniuerſitate *d. cap. ex litteris, & cap. cum ſæculum, de iurepatron. Berous conſ. 66. num. 29. conſ. 78. num. 2. lib. 3.* & hæc notanda ſunt propter auctoritatem Rotæ Romanæ, quæ

4 magna eſt. Notandum etiam, ſecundum communem opinionem *in dicto cap. ex litteris*, cum venditione fundi non tranſire iuſpatronatus, ſiue habeatur aditus per ipſum fundum, ſiue aliunde per aliquam viam publicam, de qua teſtatur *Rocchus, de iurepatron. in verbo, is, à quo, quæſt. 23.* & eum ſequitur *Lambertin. 2. part. 1. lib. artic. 17. quæſt. 5. princip.* Sequitur etiam *Couarr. dicto cap. 13. num. 3.* limitans in fundo, qui vniuerſitatem conſtituit, intra quem dominus haberet iuſpatronatus, & alia iura: tunc enim tranſit cum vniuerſitate, ac ſi venderetur Caſtrum, vel villa, in qua eſſet iuſpatronatus, per *text. in cap. cum Bertoldus, de re iudic.* cum venditione vero palatij magis communis opinio eſt, vt non tranſeat, vt teſtatur *Rocchus loco citato:* ſed *Lambertin. artic. 8. dicta quæſt. 5.* diſtinguit, quod aut capella palatij, in qua eſt iuſpatronatus, habet aditum aliunde per aliquam viam publicam, & non tranſit iuſpatronatus: quare patronus poterit expedire omnia ſibi competentia ſine palatio: non ſolum enim competit præſentare, ſed etiam debetur ei honor in Eccleſia, vt ius proceſſionis; & poteſt accedere ad Eccleſiam, & videre an res benè cuſtodiantur per ſacerdotes, vt poſſit ſuperiori denunciare, vt *in cap. filijs, 16. quæſt. 7. cap. nobis, de iurepatronatus*, notatur *in gloſſ. in cap. piæ mentis, dicto cap. & quæſt.* aut non habet aditum, niſi per palatium;

tium, & tunc, quia Capella facta eſt pro ſeruitio inhabitantium tantùm, & non pro poſteris, & hoc conſtaret Epiſcopo ex coniecturis, veniret iuſpatronatus: limitata etiam cauſa, ſcilicet ædificationis Capellæ, limitatum debet parere effectum, pro illis de palatio vulgatis iuribus; & hæc opinio videtur rationabilis. Nihilominus aduertendum in Rota Romana, die 19. Februarij, 1588. in vna Pampilonen. iuriſpatronatus coram Illuſtriſſimo Pamphilio fuiſſe dictum, cum venditione palatij in Regnis Nauarræ venire Iuſpatronatus, continent enim palatia in dictis Regnis ſub ſe tributa, præeminentias, iura, & actiones, & ſic ſunt quid vniuerſale, quo caſu indubitatum eſt tranſire Iuſpatronatus.

S V M M A R I V M.

1 *Præſentare an poſſit patronus, mortuo vno ex præſentatis, lite pendente, vel cedente.*

2 *Vendita vniuerſitate, ſi fiat mentio Iuriſpatronatus in venditione, quando tranſeat, vel amittatur Iuſpatronatus.*

3 *Donatio Iuriſpatronatus propter ſeruitia eſt ſimoniaca.*

4 *Honorantiæ debitæ patrono quando vendi poſſunt.*

5 *Ius præſentandi an tranſeat in conductores, ſeu affictatores Caſtrorum.*

6 *Patronus non poteſt in limine fundationis apponere venditionem, quod ipſe nominet Capellanos amouibiles ad curam animarum.*

7 *Patronus non poteſt in donatione apponere, quod Eccleſia diruta reuertatur dos ad ipſum.*

Varia de Iurepatronatus. Cap. CII.

1 Dicit text. in cap. 1. vt lite pendente, in 6. quod, lite pendente, vno ex electis mortuo, vel cedente, non poteſt alter eligi, qui textus an habeat locum inter præſentatos, vt vno mortuo, vel cedente, alter præſentari non poſſit, magna eſt altercatio inter *Doctores, Ioan. Andreas in d. cap. 1.* putat, idem eſſe in præſentationibus laicorum poſt quatrimeſtre, non ante, cum eo tempore illis cumulare liceat, *cap. cum autem, de Iurepatronat.* quem Doctores communiter ſequuntur: quia cum patronus intra quatrimeſtre viuente, primo præſentato, poſſit accumulare, multo fortius, eo mortuo; contrariam opinionem tenuit *Ioannes Calderinus in conſil. 1. vt lite pendente,* eamque pluribus probat, *vt cap. 1. vt lite pendente, in 6.* procedat etiam in præſentatis, quorum vno mortuo, vel cedente, alter præſentari non poſſit, etiam intra quatrimeſtre, dicens, iura facientia mentionem de cumulatione, habere locum, & loqui, quando præſentatio facta eſt de vno, & non quando plures fuerunt à principio præſentati, & ad inuicem litigant, in quibus militat ratio dicti capituli primi, ne Eccleſiæ propter lites diſpendia patiantur. *Lambertin. de Iurepatron. 1. par. 2. lib. artic. 12. 6. quaſt. princip.* tenet cum communi: nihilominus Rota Romana ſæpius iudicauit, ſecundum *conſil. Calderin. vt per Sarnen. ſuper regula de ſubrog. quaſt. 13.* quem tamen Rota intelligit procedere, quando lis pende-

ret inter duos præſentatos à diuerſis patronis; nam tunc non eſt licitum variare, nec vno defuncto poteſt alius præſentari; ſecus autem vbi lis verteretur inter alios, quia tunc non prohibentur patroni præſentare, alias ſequeretur, quod poſſet de facili impediri patronus introducendo litem ſuper beneficio; & ita fuit deciſum in vna Bergomen. Capellaniæ, 19. Iunij, 1579. coram Domino Bubalo. Allego frequenter deciſiones Rotæ Romanæ propter magnam auctoritatem, & vt inferiores Iudices ſciant, quid ſeruetur in Tribunali ſupremo, ad quod ab eorum ſententijs appellatur. Quod vero ad diſpoſitionem *cap. 2. vt lite pendente, in 6.* vbi diſponitur, quod ſi beneficiatus, contra quem ſuper beneficio litigatur, cedit, vel decedit, ſi alius, lite pendente, cum ſuperlite fuerit electus, non valet electio, an habeat locum in præſentatione, vt illa non valeat? & dicendum eſt, quòd ſic; quod præſentatio non valeat, vt dicitur expreſsè *in d. text.* ibi, vel etiam præſentetur; & loquitur, quando vnus fuit iam beneficium adeptus, & poſtea mouetur lis: ſed *cap. 1.* quando neuter poſſidet beneficium, ita *Lambertin. artic. 13. d. 6. quæſt.*

2 Secundò notandum, eſſe magnam controuerſiam inter Doctores, an vendita vniuerſitate temporalium, in qua erat iuſpatronatus, ſi in venditione fiat mentio iuriſpatronatus, tranſeat aliquando iuſpatronatus, vel ſemper, quando exprimitur, amittatur, *iuxta cap. quia clerici, de iurepatron. Ioan. Andr. in cap. vnico, de iurepatron. in 6.* dicit, quod tranſit iuſpatronatus in emptorem, ſi in fine Inſtrumenti fiat mentio illius declaratiuæ, nempe, quod venditor declarat animum ſuum fuiſſe, vt omnia iura tranſirent in emptorem, etiam iuſpatronatus; ſecus, ſi in diſpoſitiua, vt ſi coniunctim fiat expreſſio iuſpatronatus in venditione, tunc non tranſit, quamuis dicta expreſſio non fuerit neceſſaria. Sequitur *Dominicus in d. cap. vnico*, & omnes communiter tenent, vt poſſit exprimi iuſpatronatus declaratiuè poſt venditionem, ſed non quando venditur vnà cum vniuerſitate coniunctim. Alij diſtinguunt, quod ſi ponatur dictio, *cum*, tranſeat iuſpatronatus; vt ſi dicat, *vendo Caſtrum cum iurepatronatus*, quia dictio, *cum*, denotat acceſſionem quandam, & acceſſoriè poteſt vendi iuſpatronatus, *cap. cum ſæculum, cap. ex litteris, de iurepatron.* ſed ſi ponatur dictio, *&*; vt *vendo Caſtrum, & iuſpatronatus*, non valeat venditio, ita *Abb. in cap. querelam, de ſimonia*, quem ſequitur *Marian. Pelin. dict. cap. querelam*, tenet, venditionem eſſe nullam, ſiue ponatur dictio, *cum*, ſiue dictio, *&*. Sequitur *Lambertin. 2. par. 1. lib. 2. artic. 5. quæſt. princip.* ſiquidem dictio, *cum*, diſponit æquè principaliter, *l. ſi illi cum illo, ff. de vſufruct. legat.* Rota Romana dixit, quod etiam, quando in inſtrumento venditionis, in narratiua, vel in traditione poſſeſſionis vniuerſitatis, fit mentio iuriſpatronatus, dummodo non in diſpoſitiua, tranſit iuſpatronatus; ita fuit deciſum in vna Pampilonen. iuriſpatronatus, 19. Februarij, 1588. coram Illuſtriſſimo Cardinali Pamphilio, hæc nota;

quia

quia ſi vendatur iuſpatronatus, venditio eſt nulla quoad iuſpatronatus, & Eccleſia efficitur libera; ita quod qui primo habebat inſtituere, habebit modo liberam collationem, ac ſi beneficium non fuiſſet iuſpatronatus: ita *Innoc. Abb. Cardin. & communis, in d. cap. quia clerici, de iurepatr.* Notandum etiam, aliàs fuiſſe reſolutum in Rota Romana, in vna Calaguritana præeminentiarum, 24. Aprilis, 1592. coram Gipſio; ac
3 latè probatum, donationem iuriſpatronatus eſſe ſimoniacam, propter ſeruitia, & præmia laborum, ex quo donatarius per plures annos apud Regem, & eius miniſtros operam dederat, vt donans recuperaret ſtatum, prout recuperauit: & ita fuit dictum, non obſtante confirmatione Nuntij, nec conſuetudine allegata, quæ, cum ſit nutritiua peccati, nullo temporis ſpatio præſcribi poteſt; probabatur etiam in illo caſu promiſſio iuriſpatronatus in recompenſam, poſtea donatione ſecuta;
4 poterit tamen patronus vendere honorantias, ſeu fructus iuriſpatronatus, quos ſibi reſeruauit in fundatione cum conſenſu Epiſcopi abſque labe ſimoniæ, etiam ſi vendat ius percipiendi fructus, dummodo retineat titulum apud ſe. Ita *Abb. in cap. præterea, el 2. de iurepatr. D. Thom. 2.2. quæſt. 100. artic. 4. Sot. de iuſt. & iure, lib. 1. quæſt. 7. col. 5.*

5 Tertiò animaduertendum, conductores, ſeu affictatores Caſtrorum ſæpè prætendere præſentare ſub prætextu, quod iuſpatronatus transferatur cum vniuerſitate temporali, titulo locationis, ſi villa, vel Caſtrum locetur, ſeu arrendetur, per *text. in cap. ex litteris, de iurepatron.* vbi habetur iuſpatronatus tranſire in conductorem villę datæ ad firmam, & contractus firmæ dicitur contractus locationis. Contrarium tenet *Paul. de Caſtro in conſ. 67. in 1. par. in Chriſti nomine, amen*; dicens *text. in d. cap. ex litteris*, loqui, quando transfertur vtile dominium, vt in feudo, & emphyteuſi, & illud vocabulum, *ad firmam*, intelligi de emphyteuſi; & hanc eſſe magis communem opinionem, dicit *Rocchus de iurepatr. in verbo, ipſe, vel is, à quo, quæſt. 26.* & eum, contra *Abb. in d. cap. ex litteris*, defendit *Lambertin. 1. par. 1. lib. 2. artic. 8. quæſt. princip.* locare enim, vel arrendere nihil aliud eſt, quam fructus rei vendere, & propterea non tranſit iuſpatronatus, nec fructus iuriſpatronatus, ſcilicet præſentare, cum vendi non poſſit: & dicit *Bart. in l. 1. C. de iurepatr. emph.* contractum emphyteuticum vocari precariam, libellum, & affirmam, & ad penſionem, & quocumque nomine nuncupetur, dicit ipſe, emphyteuſis eſt. Sequitur *Iaſ.* & ſic non eſt facienda vis, *in dicto cap. ex litteris*, nec eſt alius textus, qui dicat cum locatione villæ tranſire ius pręſentandi; ad illum verò, penes quem eſt factum ſequeſtrum, tranſit ius pręſentandi. *Innoc. in cap. examinata, de iudicijs*; & eſt magis cõmunis opinio, quod ſiue iuſpatronatus ſequeſtretur de per ſe, ſiue cum aliqua vniuerſitate, in qua ſit iuſpatronatus, vacante Eccleſia, ſequeſter poterit præſentare: non tamen dicetur præſentare nomine proprio, ſed nomine, & pro parte vincentis, de qua teſtatur *Lambert. in 1. par. 1. lib. artic. 3. quæſt. 9. princip.*

6 Vltimò

6 Vltimò ſingulariter notandum in hac materia, quod quamuis patronus in limine fundationis beneficij, poſſit apponere conditiones, & pacta contra ius commune, dummodo adhibeatur conſenſus Epiſcopi, *cap. cum dilectus, cap. præterea, cap. nobis, de iurepatron.* tamen non poteſt ſibi reſeruare ius nominandi, & amouendi miniſtros ſtipendiarios, qui exerceant curam animarum, ſed benè poſſet alios Capellanos amouere, ex conditione appoſita in fundatione; nam Capellani in beneficijs curatis debent eſſe perpetui, *cap. 1. de Capell. monach. in 6.* ita dicit *Lambertin. 1. par. 1. lib. 9. quæſt. artic. 2. num. 16.* & fuit dictum in Rota Romana, in vna Toletana Iuriſnominandi, 29. Nouembris, 1582. & 28. Ianuarij, 1583. coram Oradino, niſi adeſſet verus Rector, qui habet titulum, tunc poſſent deputari coadiutores ad exercendum curam animarum, & ita procedit *conſ. Anton. de Butr. 3.*

7 Item notandum, non valere conditionem appoſitam in donatione, quod diruta Eccleſia, reuertatur dos ad patronum. *Ancbar. conſ. 297. num. 7. Paul. de Cittad. de iurepatron. par. 3. cauſa 2. Lambertin. 1. par. 1. lib. quæſt. 5. artic. 8. num. 19. & quæſt. 6. artic. 4. num. 11. & 12.* nec valet pactum de conſenſu Epiſcopi, quod diruta Eccleſia, fundus ad patronum reuertatur. *Lambert. d. lib. 1. par. 1. artic. 1. quæſt. 9.* horum cauſa eſt, quia ſemel Deo dicatum, ad humanos vſus amplius non eſt reuocandum, *reg. ſemel, de regul. iuris, in 6.* non obſtat doctrina *Bald. in l. dictam, C. de condit. ob cauſam, & Tiraquell. de retract. §. fin. num. 14. & 15.* quòd quando conſtat, donantes Eccleſiæ alias donaturos non fuiſſe, niſi modo adimpleto, datum repetitur ab Eccleſia recuſante modum adimplere, ex quo datum non dicitur effectum ſimpliciter Sancta ſanctorum, ſed cum ſua cauſa, quia nullus iſtorum loquitur in dato pro dote, in quo caſu habemus particulares auctoritates, reprobantes huiuſmodi pactum. *Felin.* quoque *in cap. cum venerabilis, num. 33. de exceptionib.* neque loquitur in hoc pacto. Ita fuit reſolutum in Rota, in vna Lucana Decanatus, 1. Decembris, 1581. coram Aldobrandino, poſtea Papa Clemente VIII.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium propter frigiditatem, vel maleficium quando ſeparandum.*

2 *Habitatio per triennium quando dicatur formiter facta à frigidis, & maleficiatis.*

De frigidis, & maleficiatis varia. Cap. CIII.

1 INter cauſas matrimoniales difficilis eſt admodum illa, in qua agitur de ſeparatione propter frigiditatem, aut maleficium: circa quam plura Iura emanarunt *toto tit. de frigidis, & maleficiatis.* Vt autem Iudex in re tàm graui maturè procedat, ſtatuenda eſt concluſio, quod aut impedimentum frigiditatis eſt naturale, & viſibile, vt ſenſu oculorum percipi poſſit à medicis, vt ſi membrum virile ſit ſectum, vel aridum, aut quid ſimile, & ſtatim ſit ſepa-

ſit ſeparatio matrimonij, non expectata cohabitatione per triennium: ſi vero impedimentum frigiditatis non eſt viſibile, ſed coniuges ambo confitentur impotentiam naturalem, tunc accedente ſeptima manu propinquorum, vel vicinorum bonæ famæ, ſit ſeparatio, non expectato triennio: ſed quando alter coniugum negat impotentiam, ac vitium, non eſt viſibile, tunc iniungenda eſt pœnitentia, & debet indici cohabitatio per triennium; & ita intelliguntur *cap. laudabilem, & cap. fin. de frigidis, & maleficiatis*; & hæc eſt communis opinio, de qua teſtatur *Abb. in d. cap. laudabilem*. Ipſe vero Abbas impugnat ſecundum dictum, vt non ſtatim debeat fieri ſeparatio, quando vterque confitetur, ſed debeat expectari triennium; quia iſtud triennium datur ad experimentum copulæ coniugalis, quæ ratio fortius ſibi vendicat locum, quando vterque confitetur frigiditatem, quam quando vnus aſſerit, alius negat, & ſignanter, quia *textus in d. cap. laudabilem, in princip.* dat indiſtinctè triennium, vbi prius frigiditas probari non poteſt, & per confeſſionem coniugum non habetur vera probatio, *cap. ſuper eo, de eo, qui cognouit conſanguineam vxoris ſuæ*, nec iuramentum propinquorum ſufficeret, quia iurant de credulitate, vt dicit *Gloſſ. in d. cap. laudabilem*, & hanc Abbatis opinionem cenſeo veram: atque vltra adducta per eum animaduertendum eſt, coniugum confeſſionem reddi ſuſpectam; quoniam, ſi cognouiſſent ſuam impotentiam naturalem, non contraxiſſent matrimonium. Sed

2 dubium notabile eſt in hac materia, quando incipit triennium habitationis datum maleficiato à Iure, vel à Iudice, ad experimentum copulæ carnalis, an debeat computari à Iudicis præcepto, & poſt peractam pœnitentiam; an vero à tempore contractus matrimonij. *Innoc. Vincent. & Abb. in d. cap. fin.* dicunt ſufficere, quod per triennium continuum cohabitauerint, ſiue ante, ſiue poſt pœnitentiam iniunctam à Iudice, per *text. in d. cap. fin.* ibi, intra prædictos octo annos; loquitur enim de illis annis, qui præceſſerunt querelam nunc expoſitam coram Iudicibus. Fatetur tamen *Abbas*, quod poſt pœnitentiam iniunctam debent cohabitare aliquo tempore, moderando ad arbitrium Iudicis. Contrariam opinionem, quod cohabitatio per triennium, vt dicatur formiter facta, requiritur, quod poſt pœnitentiam, per quam remouetur obex peccati, ex præcepto Iudicis inchoetur, cum aliquando propter peccata ſuperueniant ſimilia impedimenta, tenet *Oſtienſ. in d. cap. fin.* quem ſequitur *Ioan. Andr. Butr. Henric. Buic. in Rubrica. Capell. Tholoſ. deciſ. 381.* ſequitur opinionem *Innocentij*, ſed dicit, eſſe valde ſecuram opinionem *Oſtienſis*, in vna Neapolitana diſſolutionis matrimonij, 9. Maij, 1597. coram Domino Orano, dictum fuit, quod cum Iudicis interpellatio fuerit à coniugibus neglecta, nec poſt pœnitentiam peractam ſecuta fuerit cohabitatio triennalis continua, non poteſt dici formiter de cohabitatione conſtare, ad effectum, vt locus ſit ſeparationi; nec poteſt dici interuentum Iudicis non

non dari pro forma, quia ſatis eſt quod innuatur; in re enim tàm graui hac via ſecurius ſaluti animarum coniugum conſulitur; præſertim cum hæc ſeries videatur induĉta ad remouendas fraudes, quæ per ſententiam Iudicis, aut eius decretum facilius reprimuntur; hinc videmus diſpoſitum, vt præter cohabitationem triennalem, accedat iuramentum ſeptimæ manus propinquorum, affirmantium interea coniuges incubuiſſe operi nuptiali, & nequiuiſſe carnaliter commiſceri, ac etiam ſubijciendam eſſe coniugem inſpeĉtioni matronarum, quæ referant, an corrupta, vel virgo remanſerit, quæ proculdubio Iudicis officium reſpiciunt. Idem tenuit Rota, in vna Calaguritana diuortij, 13. Iunij, 1584. coram Domino Bubalo, in qua opinio *Oſtienſis* fuit viſa ſatis æqua, & verior, cum prius debeat probari remotio ob eius peccata. Placuit etiam temperamentum *Abbatis*, vt poſt peraĉtam pœnitentiam fiat habitatio Iudicis arbitrio: & in pluribus caſibus Rota terminum habitationis remiſit arbitrio, & minorem triennio ſtatuit, teſte Illuſtriſs. Cardin. Plata, in vna Taurinen. diſſolutionis matrimonij, 16. Martij, 1590. ſed regulariter ſequitur opinionem *Oſtienſis*. Alioqui declarant opinionem *Oſtienſis*, vt procedat in caſu maleficij, non in caſu frigiditatis, vel defeĉtus naturæ, qui prouenit ſine peccato, ſicut maleficium ſolet prouenire occaſione peccati, quo caſu debet imponi prius pœnitentia, ſecundum *Oſtienſem*, ſed quando eſt naturæ defeĉtus, ſufficit habitatio per triennium abſque pœnitentia, vt probatur *in d. cap. laudabilem*, in quo agitur de frigiditate, & nulla imponitur pœnitentia, ſed maleficium ſolet pœnitentia reſolui, non ſic vitium naturale, vt dicunt ex *Cardin. d. cap. fin. num.2.* addentes ad deciſionem Rotæ 27. impreſſam poſt conſilia Fatinacij, qui tenet opinionem Innocentij. Sed data pro vera opinione *Oſtienſis*, hoc paĉto eam limitant. Nihilominus hæc limitatio non videtur vera, quoniam quando frigiditas non plenè probatur, non poteſt cognoſci, ſi ſit frigiditas, vel maleficium, quia, ſi cognoſceretur, non indiceretur triennium, *iuxta cap. laudabilem*, quare tutior videtur opinio Oſtienſis, & regulariter ſequenda, ac raro ab ea diſcedendum, & non ſequenda, exurgentibus cauſis, nempe, quando Iudici conſtaret, coniuges ex ſeipſis egiſſe pœnitentiam ante litem motam, & omnem fraudem procul fuiſſe, & poſt pœnitentiam à Iudice iniunĉtam, ſaltem per annum in circa inſimul cohabitauerint, vel aliud notabile tempus. Et in alia deciſio die 30. Oĉtobris, 1597. coram Domino Orano, in vna Taurinen. diſſolutionis matrimonij, fuit diĉtum, non facere fidem teſtimonium meretricis, aſſerentis virum poſt amplexum, & oſcula ſecum cubantem fruſtra pluries tentaſſe cum ea coniunĉtionem carnalem, quoniam, vltra quod quæſtum ſui corporis faciens non recipitur in teſtem, *l.3. §. lege Iulia, ff. de teſtibus*, impedimenti concludens haberi probatio non poteſt, cum maleficiatus potuerit reddi inhabilis cum ea, & non cum

alia,

alia, vt dicit *gloſ. in d. cap. fin. de frigidis. Oſtienſ.* etiam *in d. cap. fraternitatis,* conſulit Iudicibus, vt deputent matronas peritiores de ciuitate, quæ nec ſenio confectæ, neque iuuenes ſint; ne illæ beneficio viſus fruſtratæ, hæ autem experientia carentes eludantur; & hęc notanda ſunt, quoniam, vt dicit *gloſ. in d. cap. fin.* omnis cautela, quæ adhiberi poteſt, in re tàm graui adhibenda eſt propter periculum animæ.

SVMMARIVM.

1 *Licentia contrahendi matrimonium quando poſſit dari impuberibus.*

2 *Matrimonium contractum inter impuberes proximos pubertati, volentes carnaliter coniungi, non debet ſeparari, & an requiratur, quod carnaliter ſe cognouerint.*

3 *Potentia coeundi quomodo cognoſcatur in proximis pubertati.*

4 *Mulier, ſi poſt nonum annum, & in decimo fuerit cognita à viro, & deflorata, an præſumatur viripotens, vt matrimonium dicatur conſummatum, & non poſſit ſeparari, prætextu minoris ætatis.*

De matrimonio impuberum.
Cap. CIV.

1 QVæritur, quo pacto debeat ſe habere Epiſcopus cum impuberibus pubertati proximis, qui intendunt matrimonium contrahere? Reſpondetur, quod ante legitimam ætatem, quæ in maſculo eſt 14. annorum completorum, & in fœmina 12. completorum, non debet concedere licentiam contrahendi, ſed prohibere, niſi forte aliqua vrgentiſſima neceſſitate interueniente, vtpote pro bono pacis, *text. eſt in cap. 2. de deſponſ. impuber.* & data potentia coeundi. *Abb. in cap. continebatur, eodem tit.* Sed quid

2 ſi matrimonium fuit contractum, & poſtea petatur ſeparatio ob minorem ætatem? Reſpondetur, quod ſi ita fuerint ætati proximi, quod malitia ſuppleat ætatem, quia potuerunt carnaliter coniungi, prætextu minoris ætatis ſeparari non debent, *text. eſt in cap. de illis, el 2. eodem tit.* ſuper quo textu eſt notandum, quod non ſufficit proximitas pubertatis, ſed requiritur etiam potentia coeundi, & concipiendi, vt ibi notant *Abb. Turrecrem. in cap. non eſt, 30. quæſt. 2. Abbas in cap. continebatur, eodem tit.* & ibi *Præpoſitus num. 3. & Ancharan. num. 2. & alij.* Quomodo autem cognoſcatur iſta potentia coeundi, *Oſtienſis* dicit, quod ſi realiter ſe cognouerint; ſed communis *in d. cap. de illis,* eſt contra *Oſtienſem,* vt ſufficiat potentia coeundi, per illum textum, quæ probatur, ſi minor cognouit alias mulieres, vel fœmina minor ab alijs fuerit cognita. Probatur etiam, ſe-

3 cundum *Abbatem,* ibi, per ſigna, puta, ex aſpectu corporis, vel ex alijs ſignis intrinſecis, ex quibus mulier, vel maſculus videntur apti ad copulam, vt ex menſtruo, vel ſanguine, *iuxta cap. puberes, eod. tit.* Sed caſus pulcher eſt, quando puella minor fuerit cognita à viro, & deflorata, an tunc debeat ſemper pro matrimonio iudicari? *text. in cap. continebatur,* dicit, quod ſi proxima pubertati probetur cognita, non ſeparatur

tur matrimonium: ſed difficultas eſt, quando dicatur cognita proxima pubertati, vt non fiat ſeparatio. *Gloſſ. in d. cap. continebatur*, dicit, ſi diſtat per ſex menſes, vel minus ab ætate legitima, facit *Text. in leg. non tantum, ff. de excuſation. tutor. Cardin. conſ. 4. Staphil. de vario modo vocat. tit. beneficiatus contrahens, verſ. ſed tenendo. Put. dec. ſ. 65. lib. 2.* contrarium tenet *Abb. in d. cap. continebatur, per Gloſ. in §. furioſus. Inſtitut. de inutil. ſtipulat. & Gloſs. in ſumma, Inſtitut. de oblig. quæ ex delicto naſcuntur*, quæ gloſſæ volunt, quod maſculus dicatur proximus pubertati, cum eſt in decimo anno cum dimidio, fœmina verò in nono cum dimidio: & affert rationem, quia poſt pueritiam, quæ contingit in ſeptimo anno, reſtant ſeptem anni vſque ad pubertatem in maſculo: vnde ex quo excedit medietatem huius temporis, videtur magis proximus pubertati, quam infantiæ: & idem in fœmina, quæ pubeſcit in duodecimo anno. Quare concludit ipſe, quod ſi fuit cognita, dum eſt in decimo anno, vel vltra, præſumitur viripotens, vt matrimonium dicatur conſummatum. *Anton. de Butrio* dicit, remittendum eſſe arbitrio Iudicis, quando dicatur proxima pubertati, ex quo à Iure non eſt determinatum. *Couar. in epitome 4. lib. decretalium 2. part. cap. 5.* dicit, arbitrio Iudicis relinquendum eſſe; hoc tamen arbitrium ante illam ætatem communi opinione definitam, ſcilicet decem annorum cum dimidio in maſculo, & nouem cum dimidio in fœmina, non eſſe paſſim exhibendum, immo Iudex, qui ante illam ætatem arbitrari debet, puerum eſſe proximum pubertati, maximis adducendus eſt coniecturis, & cautiſſimè id aget, ac tandem raro: poſt illam ætatem non exiget ita vrgentes coniecturas; ſat enim erit aliquot mediocria ſigna perpendere, ex quibus arbitretur puerum eſſe proximum pubertati. Quando verò puero deſunt ſex menſes ad ætatem perfectam, audacius, ac leuioribus argumentis, proximum eſſe pubertati arbitrabitur. Rota Romana, cuius auctoritas eſt magna in vna Hipporegienſi ſeparationis matrimonij, 1. Nouembris 1589. coram Domino
4 Comitulo, non habuit rationem deflorationis puellæ maioris nouem annis, & minoris decem: agebat namque puella tantum annos nouem, & menſes duos: examinata dicebat, ne dum in primo actu copulæ, ſed etiam in alijs ſubſecutis ſenſiſſe dolorem: quem non ſenſiſſet in actibus ſubſecutis, ſi naturalem fuiſſet adepta vigorem, & aptitudinem ad generandum, cum dictus dolor non aliunde appareret proceſſiſſe, quam à tenera, & immatura ætate, & quoad hunc actum à puella ſolum dignoſcibili eius confeſſioni cum alijs coniecturis magis eſt credendum, quamuis, ad *Gloſſ. in cap. viduam, in verbo, licet, de regularibus. Ioan. Lupus in capit. per veſtras, §. 4. num. 7. de donat.* apparebat etiam ex corpore imbecilli, & gracili puellæ inhabilitas ad totalem copulam, & ſic fuit ſeparatum matrimonium, & hæc nota quia in Praxi occurrunt.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium metu contractum eſt ipſo iure nullum, & quare.*
2 *Metus, vt annullet matrimonium, debet cadere in conſtantem virum.*
3 *Metus minor conſideratur in muliere, quam in maſculo, vt declaretur matrimonium nullum.*
4 *Metu matrimonium contractum probatur pluribus coniecturis, & ſignis.*
5 *Metus in matrimonio durat durante cauſa metus.*
6 *Metus purgatur in matrimonio ex pluribus.*
7 *Copula ſubſecuta poſt matrimonium metu contractum an purget metum.*
8 *Metus reuerentialis quando annullet matrimonium.*

De matrimonio per metum contracto varia. Cap. CV.

Circa matrimonium per metum contractum aliqua annotanda cenſui. Primum, quod matri-
1 monium metu contractum eſt ipſo iure nullum, *cap. cum locum; vbi omnes de ſponſalibus, capit. veniens, el 1. eod. tit. cap. ſignificauit, de eo, qui duxit in matrimonium;* quod iuſtiſſimè à Sancta Matre Eccleſia ſancitum fuit, quamuis regulariter omnes contractus facti per metum valeant, *iuxta Gloſſ. & communem in c. Abb. de his, quæ vi.* Rationem reddit *Abb. in d. cap. cum locum,* ſiquidem in matrimonio reperiuntur tria bona; fides, proles, & ſacramentum, quæ omnia metus intercedens euertere ſolet: etenim matrimonium eſt ſacramentum, quod ſignificat vnionem inter Chriſtum, & Eccl. *c. debitum, de bigamis,* vnde ſicut Chriſtus aſſumpſit carnem humanam voluntariè, ita & matrimonium illam vnionem deſignans debet eſſe voluntarium, vt ſignum correſpondeat ſignato. Secūdò, metus impedit procreationem ſobolis, quæ eſt ſecundum bonum matrimonij, quia propter diſplicentiam non intendunt coniuges procreationi prolis. Tertiò eſt contra bonum fidei, nam fides eſt vnum ex bonis matrimonij, vt nullum ſit adulterium, ſed propter metum, ſeu inuitas nuptias de facili coniuges labuntur in adulterium: nam, quod quis non diligit
2 facilè contemnit. Metus autem debet eſſe talis, qui cadat in conſtantem virum, vel mulierem, *c. veniens, & c. conſultationi, eod. tit.* dicit tamen
3 *Gloſſ. in d. c. cum locum,* communiter recepta, quod minor metus excuſat magis mulierem, quam maſculum, quandoquidem fragilior eſt, ratione ſexus, *cap. indignantur, 32. q. 9.* & idem dicendum ſecundum *Abb. in dict. cap. cum locum,* quod ex parte mulieris requiritur metus, qui poſſit cadere in conſtantem mulierem, & minor metus, quando in fœmina concurrit tenera ætas; quia non eſt pubes, cum concurrant duæ qualitates, ſexus, & ætatis. *Aret. conſ. 24. col. 2. Soc. 263. li. 3.* & fuit dictum in vna Nicenſis matrimonij 6. Martij 1587. corā Illuſtriſs. Seraphino. Quomodo autem probetur metus cadens in conſtantem virum, vel mulierem, dicitur communiter Iudicis arbitrio relinqui, *iuxt. Gloſſ. receptam in c. cum dilectus, de his, quæ vi.*
4 Secundò animaduertendum, metum

metum detegi coniecturis, & præſumptionibus, *leg. metum, C. quod metus cauſa, Alexand. conſilio* 156. *lib.* 5. *Cepolla conſil.* 2. *& eſt communis. Maſcard. concluſ.* 10. quarum nonnullas ponit *Cepolla in d. conſil.* nempè quando adoleſcens fuit deprehenſus in ipſo facinore, quod iuſtè timere potuit occidi, *ex Abb. in cap. veniens, de ſponſalibus*: quando præceſſit tractatus de inferendo metum, vt contraheretur matrimonium: nam & ſi deinde non appareat, quod in ipſo actu contracti matrimonij fuerit illatus, nihilominus præſumitur, quando ad oſtium domus, in qua matrimonium fuit contractum, adhibiti fuerunt homines armati: quando in loco contractus matrimonij auditus fuit clamor, & armorum ſtrepitus: quando adoleſcens, qui dicitur contraxiſſe matrimonium, exiuit à domo illa facie pallidus, & tremebundus: quando matrimonium fuit clam contractum: quando non fuerunt adhibiti conſanguinei, coniuncti, & amici, ſicut adhiberi conſueuerunt. *Alciat. in reſponſo* 5. quando is, qui contraxit matrimonium, ſtatim vbi peruenit ad alium locum tutum, proteſtatus eſt, quod nolebat contrahere. *Alciat. dict. reſponſ.* quando adeſt imparitas, vt quia vir eſt admodum nobilis, & diues, mulier verò vilis, & pauper, tunc præſumitur metus. *Cepol. loc. cit.* quando in ipſo actu contractus matrimonij ille, vel illa lacrymabatur. *Alciat. vbi ſuprà*, qui declarat, quando ex aliqua iuſta cauſa illius factum fuiſſet exemplum in puella nupta ea die, qua eius pater deceſſerat: nam præſumitur, quod fleret ob mortem patris. Quando non eſt veriſimile, quod eo tempore quis contraxiſſet matrimonium, vt puta in filia, quæ ea die, qua pater mortuus eſt, ab affinibus matrimonio tradita fuit, niſi aliqua iuſta cauſa fuiſſet tam cito contrahendi, nempè, vt conſiderat *Alciat.* ob dubium, quod ſuberat, ne à quibuſdam Commiſſarijs alteri viro per vim matrimonio collocaretur: quādo quis fuit clauſus in loco, in quo deinde contraxit matrimonium, niſi ob aliam cauſam fuiſſet recluſus. *Abb. in d. capit. cum locum, Corn. conſ.* 41. *lib.* 2. *Pariſ. conſil.* 60. *num.* 15. *lib.* 4. quando is, qui dicitur matrimonium contraxiſſe metu, poſt ipſum contractum aufugit. Ita *Petrus Barbobus inter conſil. matrimonialia conſil.* 24. quando matrimonium fuit contractum iuſſu, & mandato Principis, qui conſueuit exequi ſuam voluntatem, & mandata. *Abb. in cap. fin. qui cler. vel vouentes. Sil. in verb. matrimonium*, 8. *num.* 11. quando puella fuit vi rapta; nam tunc præſumitur matrimonium, etiam poſteà contractum, fuiſſe metu contractum. *Crotus conſil.* 38. *lib.* 1. quando de metu adeſt communis vox, & fama. *Cepol. dict. conſil.* 2. *& Alciat. d. reſp.* Has omnes coniecturas luculenter congerit, & comprobat *Menoch. de præſumptionibus, lib.* 3. *præſumpt.* 4.

5 Tertiò circa hanc materiam notandum, quod durante cauſa metus ſemper præſumitur durante metus. Ita *Abb. in c. ſuper hoc, de renunc.* vbi dixit, quod etiam ſi puella riſit dum deſponſaretur raptori, eumque eſt oſculata, attamen ex

quo durabat eadem cauſa metus, præſumitur metu conſenſiſſe, & riſum illum finxiſſe. *Bart.in l.penult.ff. de condit.ob turpem cauſ.& in leg.2.C. quod metus cauſa. Alexan. conſil. 99. num.7.Petrus conſil.219. num.4 Abb. in cap.conſultation. de ſponſalibus,DD. in leg.2. C.quod metus cauſa*; idem tenuit *Alciat.dict.reſp.* 5. Idem, ſi matrimonio metu contracto, ſubſequatur dotis inſtrumentum. *Calder. conſil. 2. quod metus cauſa*. Idem, ſi poſt matrimonium contractum deoſculatus ſit coniugem, vel tetigerit manum, vel fecerit alium actum ſimilē, quo alioquin confirmatum videretur matrimonium. *Alex.conſil.99.lib.3. Abb.in d. capit. ſuper hoc, Menoch. loco citato*, qui in hoc redarguit *Cepollam*, tenentem *in dict.conſil.* 2. ob ſubſecutum oſculum, & tactum manus, præſumi ceſſaſſe metum, quorum vtrumque falſum eſt, quando ipſi actus, vt dicebat *Alex.* facti ſunt durante eadem metus cauſa, ſecus ſi poſt aliquod tempus, quando metus cauſa omninò abfuit: dicit etiam *Corn.conſil.41. lib.2.* quod ſi mulier compulſa fuit minis, & armis contrahere matrimonium, præſumitur, quod toto illo tempore conſtantis matrimonij perdurauerit metus, ex quo extitit ſemper cauſa eiuſdem metus, nempè maritus, qui potuit illam malè tractare.

6 Quartò in hac materia conſiderandū, iuxta Doctores, metum præſumi purgatum ex aliquibus coniecturis. Prima coniectura, quando vir, & mulier diu ſimul cohabitauerunt, cum tamen ita, vt vnus, ac alter potuiſſet recedere: & quamuis mulier poſſit difficilius recedere à viro, quam vir à muliere, attamen data pari recedendi facultate, ſi vterque perſiſtit in matrimonio, metus purgatus præſumitur. Ita probat text. notabilis *in cap. ad id, quod, de ſponſ.* vbi, poſt contractum matrimonium per vim, ſecuta eſt habitatio anni cum dimidio: dicit tamen *Abb.* quod Iudex debet conſiderare quantitatem moræ, & opportunitatem fugiendi, & ſi interim interceſſit copula, quia omninò præſumitur pro conſenſu, niſi probaretur per vim extorta, vt *in capit. conſultationi, de ſponſ.* de quo infra dicemus, & habitationem remitti arbitrio Iudicis, nempè quantitatem temporis, & opportunitatem recedendi, & fugiendi, eſſe communem opinionem, teſtatur *Menoch. dict. præſumpt.4. num.25.* Idem quando poſt illatum metum, is, qui metu contraxit, potuit è loco illo tute recedere, & non receſſit, vt ſi oſtium domus erat apertum, & nemo impediebat fugere. *Cepoll. Alciat. vbi ſuprà, Pariſ. conſil.* 170. Idem, quando vir fecit aliquem actum omninò voluntarium, & inſolitum, vt ſi tribus anulis ipſam mulierem ſubarrhauit; ita *Alciat. vbi ſuprà num.* 17. Idem in muliere, quæ detulit ſemper anulos, quos omittere potuiſſet. *Pariſ.conſ.170.n.25.lib.4.* Idem, quando poſt aliquot dies metum paſſus in matrimonio viſus eſt ridere, & tripudiare, vel ſimilem actum facere. *Pariſ. conſil. 170.lib.3.* Idem, quando vir poſt aliquod tempus petijt dotem ſibi numerari. *Alciat. d. reſponſ.5. nu.15.* qui declarat *Calderin.*

*derin.in d.conſil.*2. dicentem, metum præſumi durare, etiam ſi ſequatur inſtrumentum dotis; nam dicit *Alciat. Calderinum* loqui, quando dos, vel ſtatim fuit conſtituta, vel numerata viro recipienti; ſecus quando ipſe vir ſua ſpontè illam petijt; ſequitur *Menoch. d. præſumpt.* 4.*num.*27.

7 Alia eſt conie&tura notabilis purgati metus, quando voluntaria carnalis copula ſequuta eſt; tunc enim metus præſumitur purgatus tàm ex parte mulieris vim paſſæ, ſi voluntariè poſteà conſentiat, quàm ex parte viri, *capit. ſignificauit, de eo, qui duxit in matrimonium quam poll. capit. Inſuper, qui matrimonium accuſare poſſ.* qui tex. loquuntur de muliere metum paſſa. Idem *Siluester in verbo, matrimonium, 8. num.* 11. de viro loquitur. *Pariſ. conſil.* 170. *num.*25.*lib.* 4. ſequitur *Menoch. dict. præſumpt.*4.*num.*30. & prædicta intellige in copula voluntaria poſt metum.

Sed altercatio magna inter Doctores eſt, quando dicitur, copulam carnalem ſubſecutam fuiſſe coactam, & violentam, & quando id allegatur ex parte mulieris, non eſſe purgatum metum, dicũt *Oſtien. in cap. is, qui fidem, de ſponſalibus. Couar. de ſponſalibus, part.*1.*cap.* 4. §.1. *Menoch. loco cit. num.*35. ſed in viro, an per copulam cenſeatur purgaſſe metum, ſi dicit coactè illam perfeciſſe, ſunt opiniones: nam doctiſſimi viri tenent, verum, perfectumque eſſe matrimonium, quando ſubſecuta eſt ipſius viri carnalis copula, etiamſi metu, & vi cognouiſſe mulierem allegei; & ita *Oſtien.* & *Didacus vbi ſuprà, Petrus de Palud. in* 4.*diſt.*29. *quæſt.*1. *art.*4. & *ibidem Dominicus Soto, art.* 3. Et hanc eſſe veriorem opinionem dicit, & ſequitur *Menoch.l.c.n.*31. & rationem efficacem eſſe arbitratur *Menochius*, quòd in viro coeunte non poſſit metus aliquis conſiderari, quia ſi metus adeſſet, ceſſaret deſiderium, ſine quo fruſtra adhibetur coeundi conatus; mulier enim, vt dicit Ipſe, inuita, & coacta cognoſci poteſt, at vir inuitus, & deſiderio carens, nec erigere, nec coire vnquam poterit.

Contrariam opinionem, vt matrimonium non dicatur contractum, quando ſequitur copula pòſt matrimonium metu contractum, generaliter tenent *Abb. & Præpoſitus in c. conſultationi, de ſponſ. Butr. & Genric. Buic. in cap. his, qui fidem, de ſponſ.* & ibi *Præpoſitus. Pariſ. conſ.*58. *lib.*4. *Antoninus in ſumma* 3.*part.tit.*1. *cap.* 7.*Durand. in* 4.*d.*29. *quæſt.*2. *Nauar. in Manuali, cap.*22.*n.*51. *verſ. tertium,* qui teſtatur de communi opinione contra *Oſtien. in dict. capit. conſultat.* allegant rationem, quod cum de eſſentia matrimonij ſit, vt conſenſus ſit liber, ſecundum omnes *per capit. cum locum, de ſponſ.* cum conſenſus directus in matrimonio metu mortis extortus non ſit liber; à fortiori conſenſus indirectus, & per quandam conſequentiam reſultans ex copula eodem metu mortis extorta non erit liber. Et hanc poſteriorem opinionem cenſeo veriorem, verum cum diſtinctione, quod ſi vir poſt matrimonium per metum contractum non fuit poſitus in libertate recedendi, & cognouit mulierem, matrimonium ſit

nullum, ſecus ſi poterat recedere, vt ſuprà diximus in metu purgato per cohabitationem. Non obſtat ratio adducta à *Menoch.* quod vir inuitus non poteſt coire, nec erigere; nam eius dictum poteſt forte procedere in eo, qui mulierem numquam amore proſecutus fuit; ſed in alijs amore captis non poteſt hoc dici: ſi enim cum magno vitæ diſcrimine ſolent viri mulieres adamare, & illas carnaliter cognoſcere, eſt magis veriſimile, vt eas cognoſcere poſſint poſt periculum remotum propter colorem matrimonij, quamuis metu contracti, quinimmò ceſſat timor mortis inferendæ à parentibus mulieris, poſtquam cognouerunt, fuiſſe illos matrimonio contentos.

Præterea conſiderandum, metum numquam cenſeri purgatum, niſi ea perſona, cui fuit illatus, ſit conſtituta in plena libertate, *c. cum locum, de ſponſalibus, cap. accedens, de procuratoribus*, paria enim ſunt, quod quis compellatur, vel compelli poſſit, *l. nouiſſimè, quod falſ. tut. geſt. Anchar. conſ.* 159. *num.* 1. & ideò ea omnia, quæ poſſunt tribui liberæ voluntati, cenſentur facta per metum, non autem voluntariè, durante cauſa metus, *Bald. in leg.* 1. *C. quod metus cauſa. Alex. conſ.* 98. *lib.* 3. & in Rota Romana in vna Toletana Matrimonij coram Illuſtriſſimo Seraphino die 23. Iunij 1589. ex prædictis nulla fuit habita ratio, quod vxor faciebat omnes expenſas victus tàm pro ſe, quàm pro viro, nec quod fecerit varios contractus, & ſcripſerit litteras viro, in quibus gerebat ſe pro vxore, cum non eſſet conſtituta in plena libertate, & die 27. Ianuarij 1586. coram Gipſio in eadem cauſa fuit dictum, neque habendam eſſe rationem, quod matrimonium fuerit contractum in facie Eccleſiæ ad interrogationem Archiepiſcopi, quaſi, quod metus hoc pacto purgatus cenſeretur, vt ſcribit *Pariſ. conſ.* 26. *n.* 68. *lib.* 3. *Aym. conſ.* 114. *n.* 3. *Mandell. conſ.* 10. *nu.* 12. nam fuit dictum, hoc locum ſibi vendicare, ſi dilucidè oſtenderetur, puellam adeò in libertate tunc temporis conſtitutam fuiſſe, vt de domo, & ciuitate ex animi ſententia exire, ac etiam aufugere potuiſſet. Et in eadem cauſa 23. Iunij 1589. coram Seraphino; neque fuit habita ratio de muneribus iocalium hinc inde tranſmiſſis propter radicem infectam metus præcedentis. Notandum præterea, proteſtationem puellæ multum remouere conſenſum, non obſtante, quod ſit contraria facto, cum proteſtatio in his, quæ dependent à voluntate noſtra, remoueat conſenſum ab actu ſequenti, quoties reſpicit futurum, & durante cauſa metus, vt per omnes ſcribentes *in c. cum M. Ferrarienſis, de conſt.* Inſuper notandum, Principis præceptum inducere iuſtum metum, *gloſ. in cap. conuenior,* 23. *q.* 8. *in verbo, mouere, Alex. conſ.* 124. *lib.* 1. *Afflict. deciſ.* 69. *nu.* 5. *Dec. conſ.* 229. & fuit dictum in d. cauſa 17. Ianuarij 1586. coram Gipſio, & ſtylus Dominorum de Rota ſe habet, vt neque confeſſionibus etiam iuratis mulierum ſtetur, quandiu ſunt in poteſtate virorum, ſed mandant eas ſequeſtrari in loco plenæ libertatis

tàtis ad indagandam eorum voluntatem extra dominium metum inferentis, vt fuit obſeruatum in vna Ianuen. raptus coram Illuſtriſſimo Pamphilio, in vna Ianuenſi matrimonij, & alijs multis.

8 Circa metum reuerentialem, an annullet matrimonium: communis concluſio eſt, quod ſic, dummodo concurrant minæ, vel verbera, iuxta doctrinam *Bart. in l. 1. §. quæ onerandæ, ff. quarum rer. act. non detur*, de qua communi teſtatur *Couar. in 2. par. 4. lib. cap. 3. §. 6.* Vnum tamen adnotandum cenſui, ſufficere reuerentiam paternam præcedentibus minis, vel verberibus, & non requiri ſtrictè illa tria poſita per *Aegidium conſ. 9.* ſcilicet quod probetur magnum periculum, poteſtas inferentis, & quod ſit ſolitus exequi minas: tum quia Doctores ſimpliciter tradunt iſtam concluſionem, quæ imperfecta eſſet, ſi adhuc illa tria requirerentur; tum quia metus reuerentialis nihil operaretur: dixerunt tamen, quod duo prima virtualiter inſunt, quia ſi minæ non continerent magnum periculum, & non inferrentur à potente exequi, eſſet timor quodammodo vanus, & quod tertium non videtur exactè requiri, ſed ſi ſtans pro validitate matrimonij, explicat, quod inferens non eſt ſolitus exequi, illud probabit, & tunc poterit conſiderari qualitas patris minantis. Ita fuit deciſum in Rota Romana in vna Sarnen. Matrimonij 12. Nouembris 1571. coram Gropperio, & idem confirmatum coram Illuſtriſſimo Cardinali Blanchetto in vna Rom. matrimonij 9. Decemb. 1579.

SVMMARIVM.

1 *Aſſenſus Apoſtolicus in alienatione rerum Eccleſiæ an præſumatur ex diuturnitate temporis.*

2 *Aſſenſu Apoſtolico non impetrato in alienatione vtili Eccleſiæ, an liceat recedere, ſi Eccleſia non vult recedere à contractu.*

3 *Aſſenſu Apoſtolico impetrato in alienatione rei Eccleſiæ, ſed non interpoſito decreto, an ſit locus pœnitentiæ ex parte Eccleſiæ.*

4 *Alienatio rei Eccleſiæ ſi ſit facta ſaluo aſſenſu Pontificis, an ante impetratum aſſenſum liceat à contractu recedere.*

5 *Aſſenſus Apoſtolici impetratio ſuper alienatione rei Eccleſiæ facta nomine Rectoris, an probet mandatum Rectoris ad impetrandum aſſenſum.*

6 *Aſſenſus Papæ ſupplet defectum ſolemnitatum in alienatione rerum Eccleſiæ, ſed non defectum cauſæ.*

Varia de aſſenſu Apoſtolico circa alienationem rerum Eccleſiæ. Cap. CVI.

QVoniam in alienatione rerum Eccleſiæ nonnulla dubia occurrere ſolent circa beneplacitum Sedis Apoſtolicæ, aliqua in hoc particulari capite inſerenda cenſui.

1 Et primò quæritur, an aſſenſus Apoſtolicus ex diuturnitate temporis triginta annorum præſumatur? Negatiuam partem tenent *Bald. in leg. 2. C. de leg. hæred. Alex. conſil. 9. num. 7. lib. 3. & in conſil. 17. num. 8. lib. 4. Afflict. deciſ. 107. Crauetta de antiq. tempor. in 3. part. principali*

num. 18. cum non ſit veriſimile, quod Pontifex habuerit ſcientiam talis contractus, & alienationis, niſi contractus fuiſſet celebratus eo in loco, in quo eſſet notorium, & conſequenter veriſimile, quod Princeps ſciuerit, niſi eſſemus in conſuetudine immemorabili. Et hanc opinionem tenet *Menoch. de præſumpt. lib.* 3. *præſumpt.* 132. *nu.* 70. Contraria opinio, quod beneplacitum Sedis Apoſtolicæ præſumatur per curſum triginta annorum, probatur *ex Gloſſ. in capit. peruenit, vbi Ioann. de Imola de empt. & vend. Anchar. conſ.* 152. *Felin. in capit. Albericus, de teſtibus, num.* 4. *propè finem,* vbi dicit, hoc procedere, etiam ſi beneplacitum non ſit enunciatum. Hæc opinio eſt recepta in Rota Romana, vt præſumatur per curſum triginta annorum, ſiue fuerit enunciatum, ſiue non. *Puteus deciſ.* 365. *num.* 4. *&* 7. *lib.* 2. & fuit reſolutum in vna Romana Caſalis Longhezza, 18. Iunij 1593. coram Cardin. Seraphino, & in vna Mediolanenſi reſciſſionis permutationis die 10. Ianuarij 1597. coram Illuſtriſſimo Cardinali Pamphilio, & ſæpiſſimè in alijs cauſis, vt in ea dicitur: adeſt etiam *deciſio Rotæ diuerſorum* 379. *part.* 2.

2 Secundò quæritur, an alienatio facta ſine aſſenſu Apoſtolico poſſit reſcindi ad omne arbitrium contrahentium? Reſpondetur, quod cum ſolemnitas iſta fuerit introducta fauore Eccleſiæ, ſi ipſa vult ſtare contractui, non poteſt altera pars venire contra: nam claudicat contractus ad fauorem Eccleſiæ. *Innoc.* quem omnes ſequuntur *in cap.* 1. *de his, quæ fiunt à Prælatis. Abb. in capit diuerſis fallatijs, de cler. coniug. Put. deciſ.* 310. *lib.* 1. *Creſcent. deciſ. prima de locato*; & ita fuit dictum in vna Romana Palatij die 15. Martij 1604. coram Illuſtriſſimo Domino Pamphilio; & in vna Romanæ domus die 4. Decembris, & in vna Segobienſis præſtimonij coram Domino Cantuccio die 24. Octobris.

3 Tertiò quæritur, an liceat Eccleſiæ alienanti recedere à contractu ſimpliciter celebrato, ſi iam fuit impetratus aſſenſus Apoſtolicus, ſed nondum interpoſitum decretum, alienationem cedere in euidentem; dicendum eſſe locum pœnitentiæ ante obtentum beneplacitum Sedis Apoſtolicæ: ſed non illo obento ſcilicet beneplacito Papæ, quia conditio, quæ apponitur in gratia, ſi in euidentem, cum reſpiciat tempus initi contractus, ſi alienatio cedat in euidentem vtilitatem, non ſuſpendit gratiam, quia eſt conditio de præſenti, vel præterito, quæ non ſuſpendit, *leg. dum ad præſens, ff. ſi cert. pet.* & ita fuit dictum in vna Romana locationis affictus die 4. Iunij 1584. coram Domino Lancelloto, in qua Canonici Lateranenſes locauerunt Caſale Frigonij ad quindecim annos, reſeruato beneplacito Summi Pontificis, quod fuit ſubſecutum in forma, ſi in euidentem, qua conditione nondum purificata, per annos ferè nouem exegerunt affictum; deinde pœnitentia ducti volebant reſcindere contractum. Domini dixerunt, non eſſe locum pœnitentiæ poſt obtentum beneplacitum; cum enim con-

ſen-

ſenſerint confirmationi impetrandæ, non videtur, quod ſola pœnitentia poſſint alienationem reuocare. *Cephal. conſ.* 91. *lib.* 1. *Pariſ. conſil.* 1. *num.* 179. *lib.* 2. ex quo petitio confirmationis nouum inducit conſenſum. *Bald. conſ.* 475. *lib.* 1. & ita etiam fuit dictum in vna Cortonenſ. bonorum, 26. Ianuarij, 1590. coram Illuſtriſs. Placa.

4 Quartò quæritur, pone quod non fuit impetratus aſſenſus, ſed tantum fuit facta alienatio rei Eccleſiæ, ſi Papa conſenſerit, ſeu ſaluo Papæ aſſenſu, an habeat locum pœnitētia, antequam requiratur Summus Pontifex, an velit conſentire, & poſſit in alium fieri alienatio, & tanto magis, ſi alienans promiſit cum iuramento non reuocare, iuxta ſtylum Notariorum. Et videtur quod ante impetratum aſſenſum poſſit reuocare, non obſtante iuramento, *ex cap. ſi quis presbyterorum, & ibi gloſſ. communiter recepta, in verbo, alienator, de rebus Eccleſiæ.* Præterea conditio, ſi Principi placuerit, videtur impoſſibilis, *l. apud Iulianum, in fine, ff. de legatis* 1. contrarium eſt dicendum, vt valeat alienatio bonorum Eccleſiæ, collata in tempus habile, ſi Pontifici placuerit, ex regula, quod diſpoſitio facta tempore habili, vel facta tempore inhabili, & collata ad tempus habile, à pari procedunt, *l. in tempus, vbi omnes, ff. de hæred. inſtit. textus optimus in l. ſi quis locuples, ff. de manumiſſ. teſtam. l. cum hæreditas, ff. qui, & à quibus,* facit *cap. olim, extra, de reſtitut. ſpoliat.* & pariter feudum, quod eſt prohibitum alienari ſine aſſenſu domini, poteſt hoc pacto alienari, vt probat *Lucas de Penna in l. nulli, C. de fundis patrimon. lib.* 11. Non obſtat, quod id, quod à voluntate Principis dependet, reputetur in poſſibile; quia non procedit, quando Princeps ſolet concedere, vt dicunt *Paulus, Alex. Aretin. in d. l. apud Iulian. §. conſtat*, neque obſtat *gloſ. in cap. ſi quis presbyterorum*, quia non loquitur in alienatione facta, collata in tempus habile, quæ ante conditionis euentum nullum ius transfert in emptorem; ſed fructus medio tempore, dum alienatio eſt in pendenti, ſunt Eccleſiæ, *argum. l. ſerui, ff. de peric. & commod. rei venditæ.* Hoc fundamento iacto dicendum eſt, alienationem reuocari non poſſe, antequam requiratur Pontifex, an velit conſentire, cum dicta diſpoſitio ſit valida, collata in tempus habile; & ita in feudo, ſaluo aſſenſu domini, vt non habeat locum pœnitentia, antequam dominus diſſentiat, nec poſſit in alium transferri; pluribus probat *Lucas de Penna loc. cit. argum. l. fin. §. ſin autem auaritia, §. ſequuti, & Auth. res quæ, C. communia, de legatis, cum alijs, & Lucam ſequitur Afflict. in cap. Imperialem, in princip. verſic.* 11. *quæro, num.* 6. *Marinus Freccia, in conſtitut. diuæ memoriæ, limitat.* 4. *Molina, de primogenit. lib.* 4. *cap.* 3. *num.* 48. *Cephalus conſil.* 91. *lib.* 1. Concludo igitur non eſſe locum pœnitentiæ ante requiſitionem Summi Pontificis. An autem aſſenſus poſtea ſubſecutus retrotrahatur ad diem contractus in præiudicium tertij, in quem medio tempore eſt facta alienatio cum aſſenſu. *Afflict. in feudo alienato,*

ſaluo

ſaluo aſſenſu, tenet contrahi, *in l. conſtitutionem diuæ memoriæ, quæſt.3. num.51.ex l.1.ff.qui potiores in pignore habeantur, & l. qui prior, l. qui balneum, eodem tit. cum alijs*, licet *in deciſ.* 286. aſſeruerit contrarium fuiſſe deciſum in Conſilio Neapolitano ſuper hac quæſtione; vide *Marinum Frecciam de ſubfeudis quæſt.*30. *fol.* 204. latè diſcutientem hoc dictum *Afflicti*.

5 Sed quæritur, ſi alienatio eſt facta ſimpliciter abſque aſſenſu, vel reſeruatione Summi Pontificis, poſtea fuit impetratus aſſenſus, Rector alienãs oſtendit reuocationem alienationis, & negat eius voluntate fuiſſe impetratum aſſenſum, an probetur eius mandatũ ex eo, quod in aſſenſu enunciatur pro eius parte fuiſſe ſupplicatum Summo Pontifici? & dicendum eſt, quod non, vt illa verba aſſertiua non probent contra tertium, niſi aliunde probentur; & ita fuit iudicatum in Conſilio Neapolitano, & tenet, & ſequitur *Marinus Freccia, in aſſenſu ſuper feudis loc.cit.quæſt.*24.ex notatis per *Bart. in l. ex hac ſcriptura, ff. de donat.* & per *Gemin. conſ.*44.*& Oldrad.conſil.*136. & ita etiam fuit dictum in ſupradicta Cortonen. bonorum, coram Illuſtriſs. Plata.

6 Vltimò notandum, quod auctoritas Papæ ſupplet defectum ſolemnitatum, vt nulla alia ſolemnitas iuris ſit neceſſaria. *Abbas conſil.*41. *lib.*2. *Dec. conſil.*361. *Rota diuerſ. deciſ.*95.*par.*2. verum non ſupplet defectum cauſæ. *Geminian. conſil.*48. *num.*9. & ideo verificari debet, ſi alienatio cedit in euidentem. Ita fuit deciſum in vna Leodien. cenſus, 29. Ianuarij, 1596. coram Domino Orano.

SVMMARIVM.

1 *Euidens vtilitas in alienatione rerum Eccleſiæ quæ dicatur.*
2 *Euidens Eccleſiæ vtilitas non probatur per aſſertionem contrahentium.*
3 *Vtilitas Eccleſiæ in alienatione, an ſit attendenda tempore contractus, vel tempore aſſenſus.*
4 *Alienari bona Eccleſiæ non debent, quando fructus beneficij adſunt pro ſatisfactione.*
5 *Alienatio rerum Eccleſiæ non dicitur ſubreptitiè facta, quando adeſt euidens Eccleſiæ vtilitas, quamuis dicatur, terras nunc eſſe ad culturam redactas, quæ multo ante cultæ fuerunt.*
6 *Sextæ partis diminutio quando fit in conceſſione rei Eccleſiæ in emphyteuſim.*
7 *Emens rem Eccleſiæ quando teneatur probare pecuniam verſam in vtilitatem Eccleſiæ.*
8 *Verſio in vtilitatem Eccleſiæ probatur coniecturis.*
9 *Subhaſtatio, & aliæ ſolemnitates requiſitæ in alienationibus rerum Eccleſiæ à Iure ciuili, locum non habent de Iure Canonico.*

De vtilitate requiſita in alienatione rerum Eccleſiæ. Cap. CVII.

Circa Eccleſiæ vtilitatem euidentem, requiſitam in alienatione rerum Eccleſiæ, aliqua adnotanda cenſui, quæ à Commiſſarijs Apoſtolicis conſiderari poterunt.

1 Primum, quod euidens Eccleſiæ vtilitas

litas dicitur illa, quæ non eſt dubia, ſed euidens, clara, & indubitata, *iuxta cap. ſine exceptione, 12. quæſt. 2. Corn. conſ. 143. lib. 2. Barbat. conſ. 40. lib. 1.* & fuit deciſum in Rota, in vna Romana Inualiditatis cenſus, coram Illuſtriſs. Cardin. Pamphilio, die 24. Maij, 1591. in qua Domini dixerunt, ex impoſitione vnius cenſus, vt alter omnino ſimilis extinguatur, non dici Eccleſiam effectam melioris conditionis: dicitur enim euidens vtilitas Eccleſiæ, id eſt, manifeſta, & notabilis. *Probus in cap. vnico, de clericis non reſidend. in 6.* & proinde modica vtilitas Eccleſiæ pro nihilo eſt reputanda.

2 Vtilitas Eccleſiæ euidens non probatur per aſſertionem alienantium. *Rebuff. de alienat. num. 75. cap. 1. de reb. Eccleſiæ, in 6. vbi gloſ. & omnes ad Bart. in l. ſi forte, ff. de caſtrenſ. pecul. Feder. conſ. 214.*

3 Quæritur, cuius temporis ſit habenda ratio, an affuerit euidens Eccleſiæ vtilitas, ſi temporis contractus alienationis factæ, vel temporis aſſenſus præſtiti? Reſpondetur, vtilitatem, iuxta communem, eſſe conſiderandam tempore contractus, *text. eſt in cap. ad aures, de rebus Eccleſiæ, vbi gloſ. Ioan. Andr. & alij, in cap. cum dilecti, de empt. & vendit. Rebuff. loc. cit. num. 73. Pariſ. conſ. 24. volum. 4.* qui alios adducit. Et ita fuit deciſum in Rota Romana, in vna Anconitana terrarum, 13. Iunij, 1578. coram Cardinali Seraphino: fuit etiam dictum, euidentem vtilitatem Eccleſiæ in contractu emphyteutico, eſſe inſpiciendam, non tempore concluſionis contractus, ſed tempore confectæ ſcripturæ alienationis: ſiquidem contractus emphyteuticus requirit ſcripturam, vt per *Iaſ. in l. 1. C. de iure emphyt. Affl. d. deciſ. 72. per leg. contractus, C. de fide inſtrument.* perfectio enim huius contractus tunc datur, quando redigitur in Inſtrumentum, & ideo ſufficit verificare, quod eo tempore adfuerit euidens vtilitas; nam attendi debet tempus, quo actus perficitur, & ſecundum illud iudicari. *Bald. in l. ſi quis eum, §. ſi ſuo, in 3. notabili, ff. de vulg. & pupill.* neque obſtat, quod ea, quæ fiunt poſt contractum in illius executionem, trahantur ad diem contractus, à quo neceſſariam conſequentiam habent, vt per *Tiraquell. de retract. §. 1. gloſ. 10. num. 112. & ſeq.* nam procedit, vbi contractus eſt perfectus, & abſolutus; ſed vbi requiritur ſcriptura, non poteſt haberi pro perfecto, & ideo eſt locus pœnitentiæ *d. l. contractus*.

Sed aduerte, quod videtur attendenda vtilitas tempore aſſenſus Apoſtolici, & interpoſitionis decreti faciendæ à Commiſſario, & non tempore contractus præcedentis, cum fuerit nullus ſine aſſenſu Apoſtolico, vt *in extrauagantia ambitioſæ*; & quando extremum à quo, deficit, vt non potuerit conſiſtere contractus ſine aſſenſu, non habet locum fictio, & retrotractio, *l. ſi is, qui pro emptore, ff. de vſucapionib.* vnde dicit *Abbas* poſt *Innoc. in cap. ſuper eo, de condit. appoſit.* quòd ſi contrahatur matrimonium inter conſanguineos ſub conditione, ſi Papa diſpenſauerit, ſecuto beneplacito Summi Pontificis, requiritur nouus conſenſus, & non ſit retrotractio: nihilo-

nihilominus contrarium eſt dicendum, vt attendatur tempus contractus, non aſſenſus Apoſtolici, dummodo fuerit confirmatus contractus in Breui Apoſtolico ex certa ſcientia, expreſſo tenore ipſius contractus; hæc enim confirmatio præſtat magnum robur, & efficaciam actui, vt latè per *Decius in Rubric. de confirmatione vtili, vel inutili. Bald. in cap. ex parte, de conſtitutionibus, cum ſimilibus*. Quare dicendum, quod ſi in Breui nulla eſt facta mentio contractus antea celebrati, ſed tantum fuit expreſſum Summo Pontifici, quod partes intendunt contrahere, & requirunt aſſenſum, ſit attendenda vtilitas tempore interpoſitionis decreti Commiſſarij; ſi verò fuerit expreſſus contractus, & Papa confirmauerit, debeat attendi vtilitas contractus, iuxta communem. Hic etiam eſt conſiderandum, quod vtilitas ſit attendenda tempore contractus præcedentis, quando Eccleſia conſecuta eſt vtilitatem in effectu, ſecus ſi contractus nullum habuit effectum, nec de facto, quia tunc non poteſt dici vtilitas Eccleſiæ, cum non entium nullæ ſint partes; immo cōtineret damnum Eccleſiæ, ſi res Eccleſiæ tempore contractus valebant minoris, & tempore aſſenſus pluris, & pretium ei ſoluendum eſſet ſecundum tempus contractus, vnde non ſine cauſa Papa in Breui ponit clauſulam, *ſi contractus ceſſerit, & cedat in vtilitatem Eccleſiæ*, verba enim ſunt intelligenda, vt aliquid operentur, *l. non aliter, ff. de leg. 3.*

4 Notandum præterea, quod non poteſt probari euidens Eccleſiæ vtilitas, nec alienari bona Eccleſiæ, quando adſunt fructus pro ſatisfactione; nam licet Prælatus poſſit fructus Eccleſiæ pro ſe retinere, hoc procedit, quando non ſubeſt neceſſitas alienandi, aliàs debet ex fructibus, ſi poteſt, prouidere Prælatus, non autem bona Eccleſiæ alienare, *gloſ. in cap. 1. in verb. defenſore, de reb. Eccleſ. non alien. in 6. & ibi Io. Monach. Abb. in cap. nulli, num. 5. de reb. Eccleſ. Sil. in verb. alienatio, 2. Tabien. ibi, num. 4. Soc. conſ. 29. num. 16. lib. 1.* & fuit dictum in Rota Romana, in vna Auximana bonorum, 1. Februarij, 1580. & in vna Placentina bonorū, 1. Nouembr. 1580. 7. Aprilis, 1581. in eadem, coram eodem Card. Seraphin. & in dicta Auximana bonorum fuit dictum, quod alienatio rei Eccleſiæ ex decreto ſuper eo interpoſito præſumitur vtilis; tamē admittitur probatio in contrarium, quod non ſubſit neceſſitas, neque euidens vtilitas.

5 Fuit etiam dictum, quod in alienatione rerum Eccleſiæ, & gratia, ſi in euidentem, vel confirmatione Apoſtolica, Papa nihil aliud intendit, niſi euidentem Eccleſiæ vtilitatem: ideo confirmatio non dicitur ſubreptitia, ſi narretur, terras nūc eſſe ad culturas redactas, quæ multo ante cultę fuerūt: ſufficit enim adeſſe vtilitatem euidentē, quę eſt cauſa finalis. Et ita fuit dictum coram Card. Seraphino in dicta Auximana: quod eſt valde notandū: & coram Domino Bubalo, in vna Romana domus, 2. Nou. 1588. vbi aſſeritur, id fuiſſe reſolutum in pluribus alijs cauſis.

6 Item notandum, quod in emphyteuſi perpetua ſolet haberi ratio diminutionis ſextæ partis, *auth.*

perpe-

perpetua, C. de ſacroſ. Eccleſ. in qua non ſunt computanda damna, quæ inferuntur tàm à facinoroſis hominibus, quàm ex vi, & impetu fluminis, nec habenda eſt ratio huiuſmodi damnorum vltra diminutionem ſextæ partis: nam dicta diminutio fit in computationem futuri periculi, vt inquit *Speculat. de emphyt. num. 10. per text. in §. dudum, in auth. de alien. Archidiac. in cap. perpetua, 10. quæſt. 2.* & ibi *Aegid.* dicentes, quod quando res Eccleſiæ cladem paſſa non eſt, non debet ſemper fieri diminutio ſextæ partis, ſed tunc demum, cum ſterilitas ſuadet, vel cauſa, puta propter futura pericula. *Anchar. conſ. 122. Alex. conſ. 112. lib. 1. Iacob. Butrig. in d. auth. perpetua*, vbi inquit ideo concedi diminutionem ſextæ partis, quia Eccleſia habet certitudinem percipiendi quolibet anno tantum nomine penſionis, & liberatur à futuris periculis. Ità fuit latè dictum in vna Bonon. S. Apollinaris, vlt. Aprilis, 1582. coram Cantuccio, & dicit *Bart. in auth. qui rem, C. de ſacroſanct. Eccleſ.* quod non fit diminutio, quando inuenitur alius, qui velit plus dare, cui Prælatus debet concedere. *Abb. in cap. ad aures, num. 4. de rebus Eccleſiæ*; ita fuit dictum in vna Anconitana bonorum, die 2. Martij, 1584. coram D. Bubalo. Item fuit dictum in eadem, quod quamuis locatio non probet verum valorem rei, *l. pretia rerum, ff. ad leg. falcid.* tamen ad effectum probandi non euidentem vtilitatem, ſufficit probare, quod ex locatione facta tempore alienationis plus percipiebatur, vt per *Iaſon. conſil. 54. num. 4. lib. 1. Dec. conſ. 142.*

7 Quæritur, an emens rem Eccleſiæ, cum euidenti vtilitate, teneatur probare pecuniam verſam in vtilitatem Eccleſiæ? Reſpondetur, quod ex communi ſententia *in cap. 1. de depoſito*, emptor non tenetur docere de conuerſione pretij in vtilitatem Eccleſiæ, niſi eſſemus in mutuo, & depoſito, & quando Eccleſia vendit pro debitis ſoluendis. *Dec. conſil. 36.* & ita fuit dictum in Rota, in vna Anconitana terrarum, die 13. Iunij, 1576. coram Cardin. Seraphino: neque obſtant allegata ex *Bald. & Caſtr. in auth. hoc ius porrectum, C. de ſacroſanct. Eccleſ. & Butr. & Imola in cap. 1. de depoſito*, quia non dicunt abſolutè, quod in contractu emptionis emptor teneatur docere de conuerſione, ſed in caſibus ſupradictis, ſcilicet in mutuo depoſito, & quando Eccleſia vendit pro debitis ſoluendis. Et fuit dictum, ſtante beneplacito Papæ in alienatione, cum clauſula, quod emptor faceret depoſitum pro facienda emptione aliarum rerum, ſatis fuiſſe emptori facere depoſitum, & non fuit compulſus ad probandam emptionem aliarum rerum. Conuerſio etiam dicitur facta in vtilitatem Eccleſiæ, quando conuertitur in rem Eccleſiæ duraturam, puta in emptionem alicuius rei, ſeu in ædificium, vel aliam rem, *l. 1. & 2. ff. de impenſ. in rebus dot. fact. cap. quod quibuſdam, de fideiuſſoribus. Rebuff. de alienatione, num. 73.* vbi dicit, conuerti in vtilitatem Eccleſiæ, etiam ſi Eccleſia non haberet perpetuam vtilitatem, vtpote pro colendis agris, colligendis fructibus, & alijs, *l. in fundo, & l. ſumptus, &*

l. ſi

l. ſi fundi, ff. de re vendic. Dominicus in §. hoc ius, cap. ea enim, 10. quæſt. 2. co-lum. 2. dicit, quod non eſt vera vtilitas, nec etiam, quando datur in feudum, licet retineatur homagium, & ob defectum homagij non præſtitum res poſſit cadere in commiſſum, quia non debet attendi aduerſa fortuna, *l. inter, §. ſacram, ff. de verbor. obligat. Bellamera conſ. 33. col. 14.*
8 quem refert *Rebuff. loc. cit.* & verſio in vtilitatem probatur coniecturis. *Bart. & alij in l. ciuitas, ff. ſi cert. petat. Bart. & Bald. in auth. hoc ius porrect. C. de ſacroſ. Eccleſ.* & ſola confeſſio Prælati de verſione, non concurrentibus adminiculis, non probat. *Bald. loc. cit. Cardin. in Clem. 1. de rebus Eccleſiæ, quæſt. 30.* & coniectura optima eſt antiquitas temporis. *Crauetta de antiquitate.* Item quod negotium fuit tractatum coram Generali ordinis, quod ſufficere videtur, vbi concurrit debitum præexiſtens, & ſequens debiti ſolutio, vt per *Bartol. & Bald. loc. cit.* item plures ſolutiones factæ debiti, quæ non multum diſtant à ſumma iuſti pretij. Et ita fuit dictum in Rota Romana, in vna deuolutionis domus, 12. Februarij, 1582. coram Domino de Rubeis; ſed *Rebuff. de alienat. num. 41.* dicit, communem opinionem eſſe, teſte *Socin. conſ. 15. vol. 1.* quod non ſufficit probare per coniecturas, puta, quod tempore contractus mutui Eccleſia indigebat, ſed verè probari debet: ſed eius dictum intellige in coniecturis friuolis.
9 Vltimò notandum, quod ſubhaſtatio, & aliæ ſolemnitates requiſitæ in alienatione rerum Eccleſiæ à iure ciuili, iuxta *Auth. hoc ius porrectum*, non ſunt neceſſariæ de iure Canonico, & ſine illis valent alienationes, & de conſuetudine ſeruantur tantum ſolemnitates iuris Canonici: ita dicit *Rebuff. conſil. 112. Peruſ. in cap. 1. de rebus Eccleſiæ, in 6. Guido Papa deciſ. 149.*

SVMMARIVM.

1 *Hoſpitaliuns gubernatio habentibus vxorem, & filios committi, an debeat, & quando poſſit.*
2 *Hoſpitalium gubernatio non eſt committenda debitoribus hoſpitalium, & quando poſſit.*

De pauperibus, habentibus plures filios, ac debitoribus Hoſpitalium, non conſtituendis illorum Rectoribus. Cap. CVIII.

1 QVæritur, an poſſit conſtitui adminiſtrator, & magiſter hoſpitalis laicus, habens filios, & vxorem? & regula eſt negatiua, quam tenet *Gloſſ. in Clem. quia contingit, §. vt autem, in verbo, præſtare, de religioſis domibus*, ſequitur *Stephan.* dicens contra laicos vxoratos, & filios habentes, eſſe præſumptionem veriſimilem, vt bona hoſpitalium in alios vſus conuertant in theſaurizatione filiorum, *cap. de Syracuſanæ, 28. diſtinct.* Idem *Imola, Anchar. Abb. Vital. in d. Clem. Lupus in tract. de Hoſpitalibus, num. 29. in fine*, quæ opinio eſt communiter recepta, & optimè probatur in *dicto cap. de Syracuſanæ, 28. diſtinct.* ibi, vel ſuperſtes vxor, aut filij, per quos Eccleſiaſtica ſolet periclitari ſubſtantia. *Gemin. & Turrecrem.* ibi.

Verum

Verum hæc regula non procedit indiſtinctè; ſiquidem ſi laici eſſent diuites, & tantæ bonitatis, & ſanctitatis, quod veriſimile eſſet, ipſos non eſſe accepturos de bonis hoſpitalis, vt darent filijs, nulli dubium, quin habentibus has qualitates, hoſpitalia committi poſſint, vt dicit *Cardin. in dicta Clem. num. 6. & Imol. num. 12. Ripa in cap. decernimus, num. 66. de Iudicijs*, ſed pauperes habentes plures filios, ſemper ſunt ſuſpecti. Vnde Salomon paupertatem non deſiderabat, ne illi daretur occaſio furandi, & peierandi. Neque obſtat, quod tutores, quibus æquiparantur Rectores hoſpitalium, nō redduntur ſuſpecti ex eo, quod habeant filios, & vxores, quia argumentum ab æquiparatis non procedit in caſibus, in quibus ius diuerſimodè ſtatuit, vt per *Gerardum*, in loco à ſimili, *in prima limitatione*, & fuit deciſum in vna Regienſis Hoſpitalis, 3. Septembris, 1584. coram Domino Bubalo, erit ergo nulla electio talium ſuſpectorum, vt *in d. §. vt autem*.

2 Secundò quæritur, an poſſidens bona hoſpitalium, tanquam propria, & patrimonialia, poſſit conſtitui rector, & magiſter hoſpitalis? & videtur, quod non, ex *d. cle. Clem. quia contingit, §. vt autem*, vbi dicitur, quod gubernatio viris prouidis, & idoneis committatur, qui ſciant, velint, & valeant bona eorum, & iura vtiliter regere, & tueri, & eorum redditus in vſus pauperum fideliter diſpenſare, & quos in vſus alios bona prædicta conuertere præſumptio veriſimilis non exiſtit, decernens irritam prouiſionem aliter factam. Quare, qui poſſidet bona hoſpitalis, vti propria, præſumptio eſt, quod non ſit conuerſurus illa in vſum pauperum. In hoc dubio diſtinguendum eſt, arguendo à tutoribus, quibus Rectores hoſpitaliū æquiparantur, *d. §. vt autem*. Quod ſi gubernator hoſpitalis ſciebat, ſe eſſe debitorem, & bona eſſe hoſpitalis, nulla eſt eius inſtitutio; ſecus, ſi ignorabat: eſt enim clara concluſio, quoad tutores, quod ſi tutor ab initio ignorauit, ſe eſſe debitorem, vel creditorem pupilli, valet datio tutoris. *Gloſſ. in Auth. minoris, C. qui dari tutores, vel curatores poſſint*; ſecus ſi ſciuit, *& ibi Doctores*. Quare ſi ab initio inſtitutionis magiſter hoſpitalis habuit notitiam, bona per ipſum poſſeſſa eſſe hoſpitalis, & nihilominus vti propria poſſedit, inſtitutio fuit ipſo iure nulla, & intrat præſumptio, & decretum irritans, de quo *in dicta Clem.* & fuit dictum in dicta Regienſ. Hoſpitalis, die 22. Octobris, 1584. coram Domino Bubalo.

SVMMARIVM.

1 *Capella in Eccleſia an poſſit erigi ſine dote.*
2 *Aedificare an liceat circa Capellam, ſi proſpectus impeditur.*
3 *Inſigma, ſeu arma fundatoris Capellæ an liceat abradere.*
4 *Hæres an poſſit affigere arma ſua in Capella, in qua ſunt arma teſtatoris.*
5 *Benefactores poſſunt habere inſignia, ſeu arma in Eccleſiis.*
6 *Inſignia in Eccleſiis non ſunt affigenda ad inanem gloriam, nec continere debent aliquod inhoneſtum.*

7 *Inſi-*

7 *Inſignia ſua in Eccleſia non poteſt affigere Epiſcopus, Baro, vel alius, quando Eccleſia, vel Capella eſt conſtructa ex pecunia vniuerſitatis.*

8 *Imago deuota, ſi ſit in Capella, an poſſit alius in eadem Eccleſia conſtruere aliam Capellam, magis ornatam, cum imagine eiuſdem Sancti.*

9 *Imagini deuotæ, ſi fiant plures oblationes, an poſſint confratres, vel alij procurare, vt oblationes fiant eorum Capellæ, & non imagini.*

10 *Excommunicantur Religioſi procurantes fieri ſibi, vel ſuis monaſterijs legata, in præiudicium aliorum.*

11 *Imago deuota, an poſſit transferri de loco ſuo ad Capellam priuatam in præiudicium habentium ſepulturas prope illam, ac beneficiatorum, & Rectoris, recipientium oblationes.*

12 *Patronus Eccleſiæ an poſſit impedire ſepulturam alterius, ante altare maius.*

13 *Capellam reparare, & inſtruere mappis, paramentis, & alijs neceſſarijs, quis teneatur, Patronus, an Rector.*

Varia dubia circa Capellas alijs conceſſas in Eccleſijs. Cap. CIX.

1 PRimò notandum, quod quamuis Eccleſiæ ſine dote conſecrari non debeant, *cap. nemo, de conſecr. diſtinct.* 1. tamen Capellæ, & altaria in Eccleſia ſine dote erigi poſſunt; nam ſufficit, Eccleſiam fuiſſe dotatam, vt latè conſuluit *Ananias conſ.* 24. vbi *Bologninus in additionibus*, ſequitur *Lambertin. de iurepatron.* 1. *par.* 1. *lib.* 3. *quæſt. princip. artic.* 5. Contrarium tenet *Abbas in cap. ad audientiam, el* 1. *de Eccleſiis ædificand. & conſil.* 89. *volum.* 2. quem ſequitur *Rocchus, de iurepatronatus, in verbo, conſtruxit, quæſt.* 4. vbi limitat, quando quis ad ornatum Eccleſiæ ipſam Capellam, vel altare conſtruxiſſet. Sequitur *Greg. Lopez par.* 1. *tit.* 15. *l.* 1. *in gloſ.* 4. & *Abb.* opinio verior videtur in Capellis conſtructis pro celebratione Miſſarum, quæ requirit neceſſaria ad celebrationem, *cap. præterea, de officio delegati.*

2 Quæritur, an circa Capellam alicuius liceat ædificare, ita vt proſpectus Capellæ impediatur? Reſpondetur negatiuè, vt non liceat ædificare circum circa Capellam, ſed debet eſſe proſpectus ex omni parte liber; quoniam Capellæ cum ſepulturis, armis, ſeu inſignis, & inſcriptionibus, fiunt cauſa memoriæ hominis conſeruandæ, ac domus eius, circa deuotionem erga diuinum cultum, vt dicit *Petrus de Ancbar. conſil.* 113. & intereſt Reipublicæ, vt dignitas familiarum conſeruetur, *l.* 1. §. *publicè, ff. de ventre inſpiciendo*, quæ dignitas in Capellis conſpicitur, & monumentis; & lex ſatis lugubre dicit, antiquorum memoriam delere, *l. lex quæ tutorem, §. nec verò domum, C. de adminiſtrat. tutor.* cuius verba ſunt: nec verò domum vendere liceat, in qua defecit pater, minor creuit; in qua maiorum imagines, aut non videre fixas, aut reuulſas videre, ſatis eſt lugubre; per talia enim conſeruatur memoria defuncti, *text. optimus in l. legatum, in fine, ff. de adminiſtrat. rerum ad ciuitatem pertinent.* ibi, vt in eo munificentia eius, qui legauit, inſcri-

ptione

ptione notetur. Et ad hunc finem, Arcus triumphales, & ſtatuæ marmoreæ ſculpebantur in Vrbe, vt illorum memoria, qui glorioſè vixerant, & honores geſſerant, in perpetuum haberetur, *leg. fin. & toto tit. C. de ſtatuis, & imaginibus*. Cum itaque Capella cum ſepulchro, & armis, ſeu inſignijs fuerit conceſſa ad hunc finem, vt deuotio defuncti ex aſpectu dictæ Capellæ appareat, non debet aliquo modo impediri per ædificium alterius Capellæ, vel parietis ex omni parte conſtructi. Facit, quod conceſſo proſpectu, intelliguntur prohibita omnia, quę officiunt ad gratiorem, & liberum proſpectum, *leg. inter ſeruitutes, ff. de ſeruit. vrban. prædiorum*, & dicit *textus in leg. ſi vitem, §. penultimo, ff. quod vi, aut clam*, quod ſi quis porticum, aut ſtillicidium in ſepulchrum immiſerit, etiam ſi ipſi manu non tangat, rectè cum eo agi poteſt, *quod vi, aut clam*, cum in ſepulchro factum ſit; quia ſepulchrum eſt non ſolum locum, qui recipit humationem, ſed etiam id omne ſupra, ideoque nomine ſepulchri agi; appellatione enim ſepulchri omnem ſepulturæ locum contineri. Ex quibus concludendum eſt, conceſſa Capella cum ſepulchro, nihil ædificandum eſſe ex omni parte, per quod Capellæ, & ſepulchro, aut eorum proſpectui officiatur.

3 Quæritur, an liceat Rectori, vel alijs abradere arma, ſeu inſignia fundatorum Capellæ, & ponere alterius inſignia, vel nomina? Reſponden. eſt negatiuè: immò debent puniri arbitrio Iudicis talia facientes: Ita concludit *Bartholomæus Cepolla de ſeruit. Vrbanor. prædiorum, cap. 71. de picturis, per text. in leg. qui liberalitatem, ad finem, ff. de operibus publ. & Bartol. in dict. leg. qui liberalitatem*, dicit, nota contra fratres minores, & aliquos Religioſos, qui Capellas aliquorum defunctorum attribuunt nomini alterius, quia hoc facere non debent, ſequitur *Lambert. de Iurepatr. lib. 3. 4. art. 5. q. princ.* facit *tex. in leg. 1. ff. de ſepulchro viol.* vbi datur actio ſepulchri violati contra euellentem ſtatuam de monumento.

4 Animaduertendum, quod hæres non poteſt affigere arma ſua in Capella, in qua ſunt arma fundatoris; ita tenet *Io. de Anania in conſil. 86. ex regula*, ſuper re aliena non eſſe licitum imponere ſigna, vel arma, *leg. 1. & per totum, C. vt nemini liceat ſigna imponere, & in leg. ſi Baſilicam, C. de operibus publicis, & Bar. in tract. de inſignijs, & armis*, & quia per talia ſigna memoria defuncti conſeruatur, vt ſupra dictum eſt, & in proceſſu temporis poſſet dubitari, quis illas Capellas ædificari fecerit, ſequitur *Lamb. loc. cit. & Anchar. conſil. 113. in princ.* quamuis concludat contrarium in caſu ſuper quo conſuluit, ex quo illa Capella non erat fundata, vt eſſet de Iurepatron. ſed ſolum pro remedio animæ ſuæ, & ſuorum, & ſic non poterat dici Capella alicuius, ſed facta per aliquem benefactorem Eccleſię, & ideò ſicut ipſe benefecit, & appoſuit ſua arma, ita potuerunt alij benefacere, & apponere ſua arma, & vult etiam, vt iſti noui benefactores benefaciant, & propter hoc apponant arma, & quod prouideatur

armis defunctorum, non ſolum, vt illa arma remaneant ſculpta, ſed etiam, vt fiat alia ſcriptura litterarum, ex qua appareat, illa fuiſſe arma primi fundatoris, vt in reſponſione ad contraria *Petrus* dixit, ſequitur *Lamb. loco cit.* vbi dicit, aduertendum eſſe, quòd in caſu *Petri de Anch.* nullus repetiebatur de agnatione fundatoris, qui potuiſſet pro familia contradicere, & ideò admittebantur alij hæredes ab eo deſcendentes ex linea fœminina: nam in alio eius *conſ.* 356. *in fin.* hoc non permiſit, vbi erant alij de familia, quorum intererat; ex quo iniuria fiebat familiæ: & dicta *per Anchar.* credo vera, quando aliquis tamquam benefactor conſtruxit Capellam in aliqua Eccleſia ſine Iurepat. & etiam ſine Iure funerandi; quia ſi potuiſſet ſepulchrum pro ſe, & ſuis, & conſtruxiſſet Capellam, puta ſepulchrum, videtur eam conſtruxiſſe ſepulchri cauſa, vt eius oſſa ſepeliantur iuxta Imaginem deuotam: & militant omnes rationes ſupradictę, vt retineatur memoria deuotionis ſuæ erga cultum diuinum. Quare in iſtis Capellis cum ſepulchris, & iure funerandi indiſtinctè teneo, non poſſe hęredem apponere arma ſua.

5 Quæritur, an benefactores poſſint habere arma in Eccleſijs? ex ſupradictis clarè patet, quod ſic *Anch. d. conſ.* 113. *& Lamber. loc. cit.* ſed nota, quod ſi depingi faciunt arma in Eccleſijs, quas conſtruunt, vel in ornamentis, quæ donant, perdunt meritum, ſi faciunt ad inanem gloriam, ſecus ſi ad incitamentum virtutis aliorum, vel ad alium iuſtum finem. *Dom. in cap. duo ſunt, 45. diſt. Fel. in cap. 3. loco, de præſumpt.* & ſi teſtator aliquod inhoneſtum mandet in armis, ſeu inſignijs deferri, vel fieri in ſepulchro, quod ſapiat gentilitatem, non eſt executioni mandandum, *l. facta, §. ſi ſub conditione, ff. ad Trebell. vbi Gloſſ. & Paul. de Caſtr. Imola, And. Siculus in cap. 1. de iuramento calumniæ.*

7 Circa ſextum, an Epiſcopus, Baro, vel alius, quando fabricatur aliqua Eccleſia, vel Capella de pecunia Vniuerſitatis, vel alterius, poſſit ſculpi facere arma ſua? Reſpondetur negatiuè, ſed tantum ille, cuius pecunia opus publicum factum eſt, poteſt nomen, & inſignia ſua depingi facere, vt eſt caſus *in l. 2. & Lopus, in fin. ff. de oper. publ. tradit Bar. Cepolla de ſeruit. Vrb. prædior. cap. 71.* vbi dicit, quod cum quidam Epiſcopus Veron. expoſuiſſet de bonis erogandis pauperibus in fabricam maioris Eccleſię duo millia aureorum, & feciſſet ſculpi inſignia ſua ſuper Capella ſua cum columnis, fuerunt ſibi abraſa, & meritò, quia illa non erat pecunia ſua, cum omninò teneretur eam erogare, *arg. not. per Gloſſ. in cap. relatum, de præb.* Idem dicendum in Rectore benef.

8 Notandum, quod ſi in Capella alicuius priuatæ perſonæ eſt Imago deuota, in cuius viſitatione conceduntur multæ gratiæ cum populi concurſu, non licet alteri Capellam aliam pulchriorem cum imagine eiuſdem Sancti in eadem Eccleſia erigere. Siquidem licet videatur augeri cultus diuinus; & maxima ſit ratio, quæ pro religione facit, *l. ſunt perſonæ, ff. de relig. & ſumptibus funer.* tamen in hoc caſu potius minuitur,

quam augetur, oriuntur ſcandala, & ſuſpicio auaritiæ, non ſine iniuria obtinentium Capellam, quandoquidē imagines antiquæ ſolent eſſe in maiori deuotione, vt dicit *gloſ. Sapient.* 13. ibi, *opus manus antiquæ*. Et frequenter Deus venerantibus aliquas Imagines ſolet maiores gratias concedere, vt experientia docet, & fideles, vt eas aſſequantur, ſolent confiteri ſua peccata, & communicare, cum ad viſitandas Imagines deuotas accedunt. Itaque in veneratione talium Imaginum magna populi vtilitas verſatur, quoad neceſſitates temporales, & ſpirituales: quare hæc deuotio in Eccl. eſt nutrienda, non diminuenda, alias grande peccatum eſſet, vt dicitur de filijs Heli 1. *Reg. capit.* 2. hoc autem facilè contingit, quando aliǫ Capellæ ſub eodem titulo, & magis exornatæ in Eccl. ædificantur, & populus, qui deuotionem habet ad imaginem antiquam, in cuius veneratione gratias multas recipit, non eſt alia via alliciendus, ſiue potius decipiendus, vt relinquat antiquam deuotionem ſub colore alterius Capellæ magis exornatæ, & tot gratijs priuetur. Sed ſi ædificare volens mouetur ex deuotione, poterit imagini miraculoſæ pingues oblationes facere, & eam in eodem loco exiſtentem exornare. Cum itaque impediatur deuotio, ſequitur, quòd vel ędificat ad æmulationem, & non licet, etiam ſi alias liceret, *omnes in leg. alius, C. de ſeruit.* vel facit pro oblationibus colligendis, & hoc execrabile eſt ſacris canonibus: prohibent enim, Eccleſiam pro quæſtu conſtrui, *cap. ſi quis baſilicam, d. conſil. diſt.* 1. & eſſet prauorum quæſtorum more aurum ſubtili ingenio à ſimplicibus extorquere, *iuxta Clem. abuſ. de pœnit.* & eſſet domum Dei efficere domum negotiationis. Prætereà canones fauent laicis, vt ad ædificationem Eccleſiarum inducantur, *capit.* 3. *de Iurepat.* & hac via retraherentur; non enim parum prǫiudicij infertur domino, ſi populi concurſus ad eius imaginem impeditur, alliciendo illum ad aliam Capellam propter magis ſumptuoſa ædificia, & multum reputant obtinens Capellam, quid eius familia habeat altare deuotum propter gratias, quas ſperat toti ſuæ familiæ concedi ob illius conſtructionem: & Eccleſ. cum alterius præiudicio ædificari non debent, *cap.* 1. *de operis noui nunciatione, capit. nulla,* 12. *quæſt.* 1. *& cap. ſicut antiquitus,* 17. *quæſt.* 4. & quamuis plura altaria poſſint ædificari in eadem Eccleſia, id eſt intelligendum ſine præiudicio aliorum, ſine detrimento cultus diuini, non ex æmulatione, non pro quæſtu, vt ſuprà diximus.

9 Item quæritur, ſi Imagini deuotę fiunt plures oblationes, an poſſint confratres laici, vel alij procurare, vt oblationes fiant eorum Capellæ pro fabrica, & non Imagini? & videtur, quod poſſint dictas oblationes ſibi procurare, *per text. in l. fin. ff. & C. ſi quis aliquem teſtari prohibuerit*; vbi permittitur, quod quilibet poſſit blando ſermone inducere teſtatorem ad ſibi relinquendum, vel donandum, & cuilibet permiſſum videtur facere negotia ſua, prout melius poteſt, ſecundum

Bal. in capit. ſi proponente, de reſcriptis.

10 In contrarium videtur caſus *in Clem. 1. de priuilegijs, §. penult.* vbi excommunicantur religioſi, procurantes legata, vel eleemoſynas ſibi, vel ſuis monaſterijs fieri in præiudicium aliorum, ad idem *text. in leg. Lucius, §. Sempronio, ff. de legatis, 2.* vbi contra eum, qui procurauerit fieri ſibi legatum in præiudicium alterius, competit actio ad intereſſe. Facit *text. in §. illis, alias incipit, & hoc prouenit, in auth. vt nulli Iud.* vbi prohibetur, ne quiſpiam procuret ſibi donari, vel legari, quod alijs legandum, vel donandum fuerat. *Ripa reſponſio. 1. de oblationibus* diſtinguit, quod aut laici abſque vlla fraude petunt, quod eleemoſynæ offerantur fabricæ, & tunc iure agunt, & procedunt Iura primo loco adducta; aut procurant eleemoſynas dolo, fraude, aſtu, vel machinatione, & tunc pro damnis præteritis ad intereſſe conueniri poſſunt; pro futuris poſſunt Iudicis officio cogi ad deſiſtendum ab huiuſmodi verſutijs, ex notatis in ſimili *per Cinum, Bald. Alberic. & Salicet. in leg. quidquid, C. arbitrium tutelæ*; vbi dicunt, tutorem, qui procurauit id ſibi legari, quod teſtator volebat legare pupillo, teneri ad intereſſe, ſi dolo, aut machinatione vſus fuerit, fraus autem, & dolus iuxta *Rip.* probabitur, ſi laici tranſgrediantur fines verborum, & actuum, quibus vti debent modeſti quæſtores. Idem, ſi detrahant bono nomini, & famæ Rectoris Capellę imaginis, dicentes non eſſe meritorium facere oblationes Imagini, quia eas conuertit in malos vſus, *ex Angelo in leg. 4. ff. de inofficioſo teſtamento.* Idem, ſi probetur in petendis eleemoſynis, vti callidis perſuaſionibus, quæ dolo, & fraudi æquiparantur, vel importunis precibus extorquent oblationes, *leg. 1. C. de petit. bon. ſublat. lib. 10.* ibi, quoniam plerumque inuerecunda petentium inhiatione conſtringimur, vt non concedenda tribuamus. Facit *text. in cap. ſi quando, de reſcriptis,* & ibi *gloſſ.* & dicit *Iaſ. in leg. 1. §. ſi vir vxori, ff. de acq. poſſeſſ.* quod donatio facta vxori, quæ aſſiduè virum infeſtabat, non confirmatur morte, quia donata ex frequenti petitione non creduntur ſpontè data, ſed ex moleſtia, & importunitate vxoris.

11 Circa materiam Capellarum notanda eſt ſingularis deciſio Rotæ Romanæ coram Illuſtriſs. Pamphilio in vna Hiſpalenſis translationis die 9. Martij 1598. in qua fuit dictũ, non potuiſſe transferri quandam Imaginem deuotam de loco ſuo ad priuatam Capellam, præſertim reclamante Rectore, & beneficiatis ipſius Capellę, & alijs habentibus ſuas ſepulturas propè dictam Imaginem, quibus maximum inferrut præiudicium, ob magnam deuotionem, & concurſum fidelium erga ipſam, quæ de ſuo loco translata præſertim ad priuatam Capellam, non ſolet eſſe tantæ deuotionis, & ita in damnum fabricæ minuentur oblationes, & in damnum beneficiatorum, & aliorum habentium ſepulturas, & ſuffragia, & Miſſæ, quæ hodie ibi cũ maxima deuotione erga ipſam Imaginem celebrari

ſolet.

ſolet, *arg. capit. 2. ad audientiam*, *cum ibi notatis de Eccleſijs ædificandis*.

12 Circa eandem materiam notandã eſt alia deciſio Rotæ Romanæ in vna Calaguritana præeminentiarum 26. Iunij 1590. coram Domino Gipſio, in qua fuit dictum, non potuiſſe patronum Eccleſiæ impedire translationem ſepulturæ cuiuſdam priuati ante altare maius in loco, in quo ab antiquo tempore exiſtebat, priuſquam altare vetus deſtrueretur, & Eccleſia ampliaretur; quia ius ſepeliendi differt à Iurepatr. ideò ex diuerſis non fit illatio, *leg. Papinianus exuli, ff. de minoribus. Rocchus de Iurepatr. in verbo, Eccleſia*. Præſertim, quia ius ſepeliendi etiam priuatiuè quoad aliquos præſcribi poteſt. *Abb. in capit. quanto, column. fin. & ibi Dec. num. 16. de Iudicijs*, maximè, quia patronus non habebat ius ſepeliendi, ſed tantum ius honorificum, quod non eſt extendendum per regulam, tantum præſcriptum, quantum poſſeſſum. Et cum ex antiquiſſimo tempore conſtaret ſepulchrum fuiſſe in illo digniori loco, non debet Dominus ſic de facto expoliari. Fuit etiam conſideratum, quod cum per huiuſmodi augmentum Eccleſia non fuerit in totum mutata, ſed remanſerit eadem Eccleſia, debeant etiam remanere qualitates eiuſdem Eccleſiæ, & prærogatiuæ parochianorum in ſuo priori ſtatu permanere, *ad not. in capit. ad audientiam, el 2. de Eccleſ. ædific.* & Eccleſia noua in locum veteris ſubrogata debet aſſumere naturam illius, & conſequenter cenſetur facta ſine præiudicio aliorum. Faciunt notata *per Oſt. in cap. cum olim, nu. 6. de conſuetud.* & *per Petrum de Peruſ. in tract. de mutatione ſtatus*.

13 Quæritur, an Patronus Capellæ teneatur illam reparare, & inſtruere altare paramentis, mappis, & alijs neceſſarijs ad celebrationem Miſſę? & videtur, quod non, ſed Rectori Eccleſiæ, vel Capellæ tale onus incumbat, *ex cap. 1. & c. de his, de Eccleſ. ædificandis*; in quibus locis onus fabricæ videtur iniũctum Rectoribus; qui enim ſentit commodum, tenetur quoque ferre onus, *l. ſecundum naturam, ff. de reg. iur.* clericus etiam habens beneficium æquiparatur vſufructuario, *iux. not. in c. præſenti, de officio Ord. in 6.* & vſufructuarius tenetur in bono ſtatu conſeruare bona ſibi conceſſa ad vtendum, & fruendum, idque eſt præſtandum ex fructibus ipſis, *l. 1. §. hactenus, ff. de vſufr.* & tenetur ſartatecta præſtare, *l. eum, C. de vſufr. & communiter DD. in d. c. 1.* tenent onus reficiendi, & reparandi Eccleſias ſpectare ad Rectores, & quę dicuntur de Eccleſia ædificanda, procedunt etiam, quoad ornamenta neceſſaria, vt ſunt Calices, Pluualia, & alia, ſine quibus diuina celebrari non poſſunt, quia fabricatio Eccleſiæ, & præparatio ornamentorum à pari procedunt, & à iure pariſicantur, *c. ſi. de teſtam. ibi*, in ornamentis, ſeu fabrica, luminaribus, ſiue alijs ad perpetuum cultum diuinum, vt dicit *Surd. conſ. 62. vol. 1.* & appellatione fabricæ venit etiam pictura. *Bald. in l. ſi quis ad declinandam, C. de Epiſc. & cler.* ad Rectorem pertinet, vt ignis ardeat ante Sanctiſſimam

Euchariſtiam, *capit. ſanè, de celebrat. Miſſ.* & hæc eſt veritas: declara tamen, vt procedat, quando patronus aſſignauit dotem ſufficientem pro mercede Sacerdotis, & paramentis, alias poteſt compelli ad ſufficienter dotandum, & interim tenetur ad iſta; nam ædificans altare ſacerdotale videtur ſe obligaſſe ad dotem dandam pro neceſſarijs concurrentibus ad Miſſarum ſolemnia; qui niſi vult vnum, videtur voluiſſe omnia, per quæ peruenitur ad illud, *leg. oratio, ff. de ſponſal. l. ad rem mobilem, & leg. ad legatum, ff. de procuratoribus, cap. preterea, de officio delegati.* Ita notab. *Abb. in conſ. 89. incipien. ex themate propoſito, part. 2.* qui obligat etiam ad ſoluendam mercedem clerico ſeruienti in Miſſa, & dicit, quod ſicut obligatur pater naturalis dotare filiam, ita conſtruens capellam, *gloſſ. in cap. nemo, de conſ. diſt. 1. & in capit. cum ſicut, de conſ. Eccleſiæ, vel altaris,* & quatenus *gloſſ. in dict. cap. cum ſicut,* dicat, prius eſſe compellendum Epiſcopum, poſteà fundatorem, in hoc communiter reprobatur, vt dicit *Abb. in dict. conſil. 89. & in dict. capit. cum ſicut, Doctores in capit. placuit, quæſt. 2.* itaque poterit fieri præceptum patrono de aſſignando ſufficientem dotem ſub pœna dandi ei compatronum, vel alia, & interim de prouidendo de mappis, paramentis, & alijs neceſſarijs. Sed an ad hoc, vt Rector non teneatur, dicatur dos inſufficiens, ſi Rector ex ea non recipit victum? videtur quod ſic, ex quo tenetur erogare redditus in fabricam Eccleſiæ, deductis tamen prius alimentis ſibi neceſſarijs, *text. notab. in dict. cap. de his, de Eccleſ. ædif. Oſt. Abb. & alij ibi,* niſi clericus non reſideret quando tenetur, quia tunc omnes fructus ſunt erogandi in reparationem Eccleſiæ. *Ripa conſil. 26. num.* 8. *& 9.* ſed iſta non puto ſimpliciter intelligenda in capellanijs, ſiue altaribus, quæ conſtruuntur cum dote tenui, habito reſpectu ad eleemoſynam ſolitam dari pro quantitate Miſſarum, quæ celebrantur in hebdomada: nam ſufficiens dos erit, ſi correſpondeat dicto oneri Miſſarum, & paramentis neceſſarijs, cum Capellani prædicti cenſeantur locare operas ſuas: vnde in infirmitate tenentur per alios celebrari facere, vt fuit probatum in Praxi cap. 54. & non tenetur patronus Capellæ ſemper alere Capellanum celebrantem. Declara notabiliter hanc materiam reparationis Eccleſiarum, vt etiam data dote ſufficienti non teneatur Rector Eccleſiæ, quando inducta eſſet conſuetudo, quod populus ſubeat onus reparandi Eccleſiam. *Innoc. in capit. fin. de his, quæ fiunt à maiori parte Capituli. Oſt. Abb. Cardin. in capit. 1. de Eccleſ. ædif.* valet etiam conſuetudo, quod populus faciat ſumptus pro lampade ardente ante Euchariſtiam, & quod populus præſtet alimenta prædicatori, quando Rector Eccleſiæ non prædicat per ſe ipſum, vt pulchrè probat *Ripa dict. conſil. 26.* Facit Concil. Trident. *cap. 4. ſeſſ. 24. de reformat.* conſuetudo itaque circa reparationem Eccleſiarum eſt attendenda: & ita fuit notabiliter deciſum in Rota Romana in vna Ægyptanen. fabricæ 15. Decembris 1589. coram

Orano,

Orano, quod conſuetudo parochianorum, reparandi, & orandi capellam liberat Rectorem à paramentis: & fuit dictum, decretum viſitationis in contrarium, eſſe nullum.

SVMMARIVM.

1 *Sanctiſſimum Sacramentum in Eccleſia parochiali tantum aſſeruari poteſt pro infirmis.*

2 *Sanctiſſimum Sacramentum in Eccleſia non parochiali pro adoratione aſſeruari non poteſt ſine licentia Summi Pontificis.*

De Sanctiſſimo Sacramento, an poſſit aſſeruari in Eccleſia non parochiali pro adoratione, de licentia Epiſcopi. Cap. CX.

1 QVæritur, an ſit valida licentia Epiſcopi aſſeruandi Sanctiſſimum Sacramentum in Eccleſia non parochiali pro adoratione populi? & dicendum eſt, quod non, ſed requiratur licentia Summi Pontificis, per textum clarum *in cap. tribus, §. tanta, de conſecrat. diſt. 2.* qui textus recipit tantum limitationem, vt pro infirmis aſſeruari poſſit diu, noctuque, *ex cap. presbyter, dict. diſt. Abbas in cap. officium, de officio Archipresb. gloſſa in capit. permittimus, de ſent. excommunic.* ſi itaque pro infirmis tantum; ergo in Eccleſia parochiali, & non in alijs, è quibus non defertur ad infirmos, & ſucceſſiuè requiritur auctoritas Summi Pontificis, cum Epiſcopus non valeat diſpenſare ſupra Canones, *cap. quod ſuper his, de maioritate, & obedientia*; & ita mihi petenti reſolutionem dubij reſcripſit Sacra Congregatio Concil. Trid. hoc anno 1609. duo enim dubia circa hoc petij declarari. Primum, an

2 Epiſcopus poſſit concedere Eccleſiæ non parochiali, vt in ea retineatur Sanctiſſimum Sacramentum Euchariſtiæ ſolum pro adoratione, vel requiratur auctoritas Papæ. Secundum, præſuppoſito, quod Epiſcopus conceſſerit licentiam aſſeruandi Sanctiſſimum Sacramentum in Eccleſia non parochiali pro adoratione, an poſſit Epiſcopus ſucceſſor dictam licentiam reuocare. Sacra Congregatio reſpondit infraſcriptis verbis, ad primum. *Id non poſſe concedi ab Ordinario; ſed requiri licentiam Sedis Apoſtolicæ*, ad ſecundum reſpondit: *Huiuſmodi licentiam fuiſſe nullam, ac propterea ei non eſſe deferendum, nec eſſe neceſſariam reuocationem, & hæc nota requiritur itaque priuilegium Papæ, vt in Regularibus.*

SVMMARIVM.

1 *Rectores Eccleſiarum, & Hoſpitalium, an poſſint ab Epiſcopo qualibet parte anni compelli ad diſpenſandum redditus in pios vſus.*

De Rectoribus Eccleſiarum, & Hoſpitalium, an poſſint quocumque tempore compelli ab Epiſcopo ad erogandos redditus in pios vſus. Cap. CXI.

1 FRequenter pauperes, & puellæ conqueruntur coram Epiſcopo de laicis Rectoribus Eccle-

ſiarum, & Hoſpitalium, quod eis non erogantur eleemoſynæ, nec præſtantur dotes ſecundum inſtitutum Eccleſiæ, vel Hoſpitalis. Quæritur, an poſſit Epiſcopus ſemper, quando opus fuerit, in qualibet parte anni, maximè inſtantibus pauperibus, & puellis, quæ petunt dotem, monere, & compellere cenſuris Rectores laicos Eccleſiarum, & Hoſpitalium ad diſpenſandum redditus Eccleſiæ, vel Hoſpitalis in dotes puellarum, & ad alios vſus pios, deſtinatos tamen, vel ſolitos, idque vigore Conc. Trid. *cap. 8. ſeſſ. 25. de refor.* vel debeat ab his abſtinere, ſed tantum in fine anni poſſit exigere rationem adminiſtrationis? Et videtur affirmatiuè reſpondendum *per textum clarum in dict. capit. 8.* ibi, *per cenſuras compellat*, nec videtur obſtare, *capit. 9. ſeſſ. 23. de reformatione*, dum præcipit ſingulis annis reddi rationes, quia non prohibet, quin infra annum, quando opus fuerit, poſſit Epiſcopus compellere magiſtros, ſeu rectores ad diſpenſandum redditus in prædictos vſus, & fruſtra fuiſſet facta diſpoſitio *dict. c. 8. ſeſſ. 25.* quæ eſt poſterior. Hoc dubium petij declarari à Sacra Congregatione Concilij Tridentini hoc anno 1609. & Sacra Congregatio reſpondit, quod ſi vſus pij ſunt deſtinati à fidelibus in teſtamento, vel alias, vt fundatione, oblatione, aut alijs modis, poſſit Epiſcopus quocumque tempore cogere adminiſtratores ad impendendos redditus in vſus præſcriptos; ſi verò non ſunt certi vſus præfiniti, poſſit Epiſcopus in viſitatione compellere magiſtros, ſeu adminiſtratores ad illos erogandos in pios vſus, ſi iuſtitia poſtulauerit, & vlterius poſſit Epiſcopus debito tempore exigere rationes adminiſtrationis: verba Sacræ Congregationis ſunt hæc, videlicet: *Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini interpretum reſpondit, poſſe quidem Ordinarium quocumque tempore cogere adminiſtratores ad impendendos redditus in certos vſus præſcriptos ab his, qui pia legata reliquerunt, vel alias bona ſua elargiti ſunt. Quod ſi alij ſint redditus, quibus certi vſus non ſunt præfiniti ab his, ad quos pertinebat, poſſe tamen Epiſcopum in viſitatione decernere, quidquid iuſtitiæ conſentaneum viſum fuerit: prætera etiam poſſe debito tempore exigere rationes adminiſtrationis;* & hæc nota pro pauperibus, puellis, & orphanis, quia quotidie occurrunt.

SVMMARIVM.

1 *Citari quomodo debeat Canonicus, vel Parochus abſens.*

2 *Citationes per edictum debent eſſe tres, quando ignoratur, vbi moretur Canonicus, vel Parochus abſens.*

3 *Citatio perſonalis requiritur ad priuationem beneficij.*

De Citatione Beneficiati abſentis. Cap. CXII.

1 Quæritur, quomodo ſit citandus Canonicus non reſidens, vel Parochus abſens, vt poſſit procedi ad priuationem iuxta ſacros Canones, *capit. ex tuæ, de Clericis*

non

non reſidentibus, & Concil. Trident. cap. 12. ſeſſ. 24. de reform. & cap. 1. ſeſſ. 23. de reform. Reſpondetur cum Abb. in ſuo notabili conſil. 67. Chriſti, eiuſque Matris præſidio humiliter inuocato, lib. 1. vbi dixit, quod ſi ſcitur, vbi eſt Canonicus abſens, non debet citari per edictum generale, ſed perſonaliter præfixo ſibi termino ad comparendum, vt in capit. ex parte, & cap. qualiter, de clericis non reſidentibus, cum ſimilibus, eſt gloſ. notabilis, ad quam quotidiè fit recurſus in cap. quoniam frequenter, §. ſi verò, in verbo, ſacris Canonibus, vt lite non conteſtata, quæ dicit, ſententiam priuationis aliter factam non tenere. Illam ſequuntur communiter Doctores; ſi verò
2 neſcitur vbi eſt Canonicus abſens, debent fieri tres citationes ſucceſſiuè in Eccleſia, poſt quarum lapſum debet abſens expectari per ſex mẽſes, vt probatur in cap. ex tuæ, de clericis non reſidentibus; ſed dubium notabile eſt, an ſufficiat vnica citatio per edictum pro trina, vel debeant eſſe tres citationes per edictum ſucceſſiuè. Abb. in d. conſ. 67. tenet, quod debeant eſſe tres citationes, & non ſufficiat vnica peremptoria, vt plenè proſequitur Io. Andr. ſuper Rubr. de clericis non reſidentibus, in addit. ad Specul. in vltima quæſt. quia iſta citatio non fit in perſona, nec ad domum, ſed in Eccleſia: vnde talis Canonicus, qui renunciabit abſenti, certiorabitur in ſecunda, vel tertia citatione, qui ignorauit in prima. Ad idem facit, quod in ſimili notat gloſ. in Clem. 1. de vita, & honeſt. clericor. in verbo, tertio quæro, concludit Abbas in dicto conſil. 67. non potuiſſe priuari duos Canonicos, iam pluribus annis abſentes, per Epiſcopum Eccleſiæ Lucanæ, ex quo per edictum fuerant citati ſine tribus citationibus; & hoc Abbatis conſilium ſequitur Felin. in cap. conſuluit, num. 13. de officio delegati; & fuit in Rota Romana approbatum coram Cardinali Seraphino, die 5. Decembris, 1567. in vna Salamant. del Petroſo, & fuit etiam dictum, ſententiam eſſe nullam, niſi ſeruetur forma Conc. Trid. ibi, per cenſuras Eccleſiaſticas, ſequeſtrationes, aliaque iuris remedia. Et hæc nota, quia aliqui ſolent errare, vt faciant vnicam citationem per edictum pro trina, quia debent eſſe tres: & quando ſcitur ab-
3 ſens, debet eſſe citatio perſonalis ad priuandum beneficio. Verall. deciſ. Rotæ, 114. par. 1.

SVMMARIVM.

1 *Bigami an poſſint admitti ex diſpenſatione Epiſcopi ad exercendum ordines minores ante bigamiam ſuſceptos.*

De Bigamo, an poſſit exercere ordines minores ex diſpenſatione Epiſcopi. Cap. CXIII.

1 Conqueruntur Vniuerſitates, quod aliqui bigami non intendentes ſoluere collectas, ſed eſſe immunes à quibuſcumque ſolutionibus, & muneribus, impetrant diſpenſationem ab Epiſcopo, vt valeant exercere ordines minores ante bigamiam ſuſceptos: quæritur an valeat diſpenſatio Epiſcopi? Magis com-

communis concluſio eſt, vt Epiſcopus non poſſit diſpenſare ſuper bigamia vera, vel interpretatiua, etiam quoad minores ordines; ita tenent *Ioan. Andr. Ancharan. Domin. & Franch. in cap. 1. de bigamis, lib. 6. Nauar. cap. 27. num. 197.* latè probat *Suarez de cenſuris diſputat. 49. ſect. 6.* & quamuis *S. Thom. in 4. diſtinct. 27. quæſt. 3. artic. 3.* dicat, poſſe Epiſcopum diſpenſare quoad minores ordines, quem ſequitur *Silueſter, in verbo, bigamia*, & quidam alij; tamen prior opinio verior eſt, & eam tenet *Abbas in cap. 2. de bigamis*, & clarè probatur *in dicto cap. vnico, de bigamis, in 6.* vbi bigami priuantur omni priuilegio clericali, *& in cap. nuper, & cap. vltimo, de bigamis, & cap. non confidat*, 50. *diſtinct.* quare *Nauarr. loco citato*, intelligit opinionem *Diui Thomæ* poſſe admitti quoad vſum, & exercitium ordinum minorum antea ſuſceptorum: ſed in contrarium eſt veritas, vt nec quoad exercitium prædictum poſſit Epiſcopus diſpenſare, ex *Concil. Trident. cap. 17. ſeſſ. 23. de reformat.* vbi prohibetur exercitium minorum ordinum bigamis, etiam laicis; & ita fuit reſcriptum à ſacra Congregatione Concilij Tridentini, mihi petenti declarationem, anno 1606.

SVMMARIVM.

1 *Monoculus an poſſit promoueri ad minores ordines.*

2 *Maculam in oculo habens quando poſſit promoueri.*

3 *Carens viſu oculi, qui videtur ſanus, quando ſit irregularis.*

De monoculo an poſſit ordinari. Cap. CXIV.

1 QVæritur, an Epiſcopus poſſit diſpenſare cum monoculo ad minores ordines? *Bellamera in cap. de gradibus, 25. quæſt. 8.* tenet quod ſic, dicens, Iura de hac prohibitione tractantia loqui tantum reſpectu presbyteratus, & aliorum Sacrorum ordinum, non autem reſpectu promotionis ad beneficium. Contrariam opinionem, quod neque ad clericatum promoueri poſſit, tenent *Præpoſ. Geminian. Turrecrem. in cap. fin. diſtinct.* 55. eſt enim diſpoſitio generalis inducta à *Gelaſio in cap. non confidat, diſtinct.* 50. vbi vetat, corpore vitiatos diuinis applicari miniſterijs: & ſic loquitur generaliter. Præterea hoc vitium inducit magnam deformitatem, & eſt aptum generare ſcandalum, ad notata per *Doctores in cap. Thomas, de corpore vitiatis*, nec obſtat *textus in cap. cum de tua, de corpore vitiatis*, in quo tex-
2 tu, iuxta Doctores, in habente maculam in oculo, eſt conſiderandum, ſi reſultet magna deformitas, vel non, quia non poteſt fieri iſta diſtinctio in eo, qui habet oculum erutum: ſemper enim trahit ſecum magnam deformitatem: & hanc opinionem in eo, qui caret oculo, vel pupilla oculi, vt ſit irregularis, etiam quoad clericatum, tenuit Rota Romana, in vna Penſionis, 3. Iunij, 1583. coram Domino Seraphino. Idem tenet *Nauarr. in Manuali, cap. 27. num. 199.* dicens, monoculum ſimpliciter eſſe irregularem,

3 larem, non autem eum, qui caret viſu oculi dextri, qui alijs videtur ſanus, & ſiniſtro, quantum ſatis eſt ad bene celebrandum, cernit, vt Canonem Miſſæ ſine indecora, & nimia faciei ad populum conuerſione legere poſſit: alias ſecus propter deformitatem.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſatio matrimonialis expirat, mortuo Papa, ſi non eſt executioni demandata.*

2 *Decretum, ſi in euidentem, mortuo Papa, re integra non poteſt à Commiſſario ferri.*

De gratia, an expiret morte Papæ. Cap. CXV.

1 FVit dubitatum in Curia Neapolitana, an mortuo Summo Pontifice, diſpenſationes matrimoniales commiſſæ Vicario, poſſint ab illo expediri: & videbatur quod ſic, *ex cap. ſi ſuper gratia, de officio delegati, in 6.* vbi gratia non expirat per mortem Papæ. Contrarium fuit dictum, quia ille textus procedit, quando gratia Summi Pontificis eſt iam perfecta, & datus merus executor; ſecus, ſi adhibenda eſt cauſæ cognitio; quoniam ſi, antequam adhibeatur, moriatur Pontifex, expirat. Ita tenet *Baldus in l. fin. ff. de Conſtitut. Principum, columna 1. verſic. ſed pone quod Princeps. Decius in Rubrica de conſtitut. num. 41. Præpoſitus in capit. petiſti, 7. quæſt. 1. Geminianus, & Ancharan. in dicto capit. ſi ſuper*
2 *gratia*, & in terminis decreti, ſi in euidentem, vt non poſſit expediri à Commiſſario, eſt deciſio Ludouici Apeguere, 128. fundata in ſupradictis.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus poteſt habere duos Canonicos Cathedralis in ſuo ſeruitio, tamquam familiares, & commenſales, qui in abſentia percipiunt fructus præbendarum.*

2 *Epiſcopus an poſſit conſtituere Vicarium, vel Viſitatorem, & facere ſuum familiarem commenſalem Canonicum Eccleſiæ inferioris, qui in abſentia percipiat fructus.*

3 *Canonicus Eccleſiæ inferioris aſſocians Epiſcopum ad Vrbem, an lucretur fructus Canonicatus.*

Canonicus Eccleſiæ non Cathedralis ſeruiens Epiſcopo, an lucretur fructus, cum abeſt à ſeruitio Eccleſiæ. Cap. CXVI.

1 AN Epiſcopus poſſit conſtituere Vicarium, vel Viſitatorem, & facere ſuum familiarem, & continuum commenſalem beneficiatum Eccleſiæ inferioris, qui in abſentia lucretur fructus ſuæ portionis? Quod poſſit, facit *textus in cap. ad audientiam, de Clericis non reſiden.* vbi ſtatuitur, quod pro ſeruitio Epiſcopi duo Canonici Cathedralis abſentes poſſint percipere fructus præbendarum. Quem textum aliqui Doctores extendunt etiam ad inferiores clericos, dummodo concurrat diſpenſatio Epiſcopi, vt per *Ioannes Andreas in dicto*

dicto cap. ad audientiam, *verſic. dici poteſt*, quem ſequuntur *Butr. Cardin. Imola*, *Ioann. Anania*, *Anchar.* ibi. Nihilominus verior opinio eſt, vt *textus in dicto cap. ad audientiam*, ita demum procedat in inferioribus clericis, ſi concurrat Eccleſiæ vtilitas, iuxta diſtinctionem *Abbatis in dicto cap. ad audientiam*, *num.8.* quem ſequitur *Silua*, *de beneficio*, *par.4. quæſt.6. num.33.* non enim eſt tanta communio inter Epiſcopum, & clericos inferiores, ſicut inter Epiſcopum, & Canonicos, qui ſunt membra corporis eius, vt conſiderant Doctores ſupradicti. Et cum hæc materia ſit damnoſa Eccleſijs, & per eam diminuatur cultus diuinus, potius eſt reſtringenda, quam relaxanda. *Abbas in cap. cum dilectus*, *num.7. de clericis non reſident.* & ita fuit deciſum in Rota Romana, in vna Calaguritana fructuum, die 28. Martij, 1583. coram Domino Bubalo, & alias, vt per *Put. deciſ.294.* in vna Placentina, & in dicta Calaguritana fuit dictum, non ſufficere vtilitatem totius Epiſcopatus in genere, ſed requiri vtilitatem Eccleſiæ in ſpecie, per *Ioan. Andr. in cap. vnico, de cleric. non reſident. in 6. ſub num.3.* & proinde dixerunt, non lucrari beneficiatum Eccleſiæ inferioris, etiam ſi aſſociet Epiſcopum ad Vrbem, etiam ſi dicti clerici inferiores ex conſuetudine haberent vocem in actibus Capitularibus, & interuenirent in Capitulo Canonicorum: nam adhuc non poſſunt dici Canonici, nec dicuntur eſſe de Capitulo, quia ſoli Canonici dicuntur eſſe de Capitulo. *Innoc. in cap.2. de inſtitut. Abb.* *Felin. in cap. cum olim*, *de re iudic.* & non ſequitur, habent vocem in Capitulo, ergo ſunt de Capitulo. *Gemin. in cap. fin. de præbend. in 6.* vnde in diſpoſitionibus ſpectantibus ad Capitulum, non veniunt, niſi ſoli Canonici, non autem alij, qui de iure ſpeciali, vel ex conſuetudine habent vocem in Capitulo, vt *ibi per Franchum*.

SVMMARIVM.

1 *Obligatio in forma Cameræ an habeat executionem coram Ordinario.*

2 *Auditor Cameræ Apoſtolicæ ſolus relaxat cenſuras vigore obligationum in forma Cameræ.*

3 *Obligatio in forma Cameræ tollit omnia legum auxilia, ita vt trahat omnes ad Tribunal Auditoris Cameræ, non obſtante priuilegio* leg. vnicæ, C. quando Imperator inter pupillos, & viduas.

4 *Excommunicatio vigore obligationis in forma Cameræ, eſt ferenda in ſubſidium contra omnes, quando omnes debitores in ſolidum poſſunt ſoluere, ſecus ſi vnus poſſit ſoluere.*

5 *Obligari an quis poſſit, vt ſine monitione excommunicetur, ſi tali die non ſatisfecerit.*

Obligatio in forma Cameræ an habeat executionem coram Epiſcopo. Cap. CXVII.

1 Clericus coram Epiſcopo ſuo obligatur in forma Cameræ ſoluere debitori tali die, quæritur, an adueniente die non conſtito de ſolutione, poſſit excommunicari? & ſe-

& ſecundum *Galleſium de obligatione ad formam Cameræ, quæſt.3.* videtur dicendum, quod poſſit excommunicari per proprium Epiſcopum, non per alium, cum ſine conſenſu ſui Epiſcopi non poſſit alterius iuriſdictioni ſe ſubmittere, *capit. ſignificaſti, de foro competent.* nihilominus hodie ſolus Auditor Cameræ procedit contra obligatos in forma Cameræ: & quidquid alij Iudices attentauerint, erit irritum, & inane; & ipſe ſolus poteſt, vigore dictarum obligationum, cenſuras Eccleſiaſticas promulgare. Ita habetur in facultatibus Auditoris
2 Cameræ *num.5.6.& 7.* quarum vigore inhibet alijs Iudicibus, ne in talibus cauſis procedant ſub pœnis, & cenſuris, & refectione expenſarum partibus, vltra nullitatem
3 actus: & eſt tantæ efficaciæ dicta obligatio in forma Cameræ, quod tollit omnia legum auxilia, comprehendit etiam pupillos, & viduas, vt trahantur ad Tribunal Auditoris Cameræ, non obſtante priuilegio *legis vnicæ, C. quando Imperator inter pupillum, & viduam*; vt fuit latiſſimè deductum, & deciſum in vna Bonon. 12. Maij, 1594. coram Robuſterio, ex verbis ampliſſimis ſuæ facultatis. Declarauit tamen Sacra Congregatio Concilij Tridentini, quod ſi duo in ſolidum ſint obligati, in forma Cameræ, pro eodem debito, & contra vnum tantum poteſt deueniri ad e-
4 xecutionem realem, vel perſonalem, non poteſt contra alterum, contra quem non poteſt fieri ſimilis executio, ad inſtantiam creditoris in ſubſidium relaxari cenſura:

Itaque obligatio in forma Cameræ facta coram Epiſcopo, non habet effectum executiuum ſine brachio Auditoris Cameræ; ſed poterit creditor ea vti, ac ſi eſſet alia obligatio ſolita fieri in partibus, iuxta conſue-
5 tudinem regionis. Sed an poſſit quis ſe obligare coram Epiſcopo ſuo, vt poſſit excommunicari ſine monitione, ſi tali die non ſatisfecerit? *de officio deleg.* negat, quia monitio eſt introducta in fauorem publicum, & ideò non poſſunt priuati illi Iuri renunciare, *l. ius publicum, ff. de pactis*, & dicit *Innoc.* quod non poteſt quis ſe obligare, vt ſine cauſæ cognitione, & ſine contumacia poſſit excommunicari, *vt in cap. nemo, & cap. notum, 2. quæſt. 1. & cap. nemo, 11. quæſt. 1. Oſtienſ.* dat cautelam, quam communiter Doctores ſequuntur, quod ſi quis vult aliquem obligare ad pœnam excommunicationis, non faciat hoc fieri per viam pacti, & prorogationis, quia tunc requireretur, tempore ſententiæ, cauſæ cognitio, & contumaciæ, ſed faciat, quod Iudex, conſentiente debitore, ferat excommunicationem, ſub conditione, niſi ſatisfecerit in tempore: nam tunc elapſo termino erit excommunicatus, nec valebit appellatio, ſi interim appellet: quia ex quo in hoc ſemel conſenſit, in alterius præiudicium diſſentire non poteſt. Et licet *Abb. in d. cap. P. & G.* ſubiungat, quod de præmiſſis poſſit hodie dubitari, per *cap. Romana, de ſentent. excommunic. in 6.* vbi dicitur, quod pro futuris culpis non debet fieri excommunicatio, etiam ſub conditione, niſi cauſa præceſſerit: tamen ſubdit, poſſe dici

cau-

cauſam præceſſiſſe, ex quo debitor ſponte in ſe ſuſcepit ſententiam; ſequitur *Galleſius dicta quæſt. 3.* vbi dicit, huiuſmodi cenſuratum ſuſceptionem non valere factam coram Notario, ſed eſſe faciendam coram Iudice competenti.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus ſucceſſor quando tenetur ſtare locationi prædeceſſoris.*

2 *Epiſcopus ſucceſſor tenetur ſtare locationi prædeceſſoris, quando terræ ſunt ſatæ.*

De Epiſcopo ſucceſſore, an teneatur ſtare locationi prædeceſſoris. Cap. CXVIII.

1 QVæſtio eſt quotidiana. Epiſcopus locauit ad triennium pro ſe, & ſucceſſoribus prædium Eccleſiæ; primo anno defunctus eſt, ſucceſſor Epiſcopus declarauit ſe nolle ſtare locationi. Quæritur an teneatur? Communis reſolutio eſt, quod ſi locatio facta eſt à Prælato, tanquam adminiſtratore Eccleſiæ, nomine Eccleſiæ, pro vtilitate Eccleſiæ ligat ſucceſſorem, exemplo tutoris, cuius contractui tenetur ſtare pupillus, *l. ſi tutelæ, ff. de adminiſtrat. tutor.* ſi verò nomine proprio, vt fructus ad ſui commodum conuerteret, ſucceſſor non obligatur, vt poſt *gloſſam* benè diſtinguit *Abb.* & alij *in cap. fin. ne Prælati vices ſuas. Cardin.* & alij *in Clem. 1. §. fin. in 1. quæſt. de rebus Eccleſiæ. Alexand. conſ. 160. num. 4. lib. 4.* & aduerte, quod locatio dicitur facta nomine Eccleſiæ in rebus ad ipſam Eccleſiam, non ad Prælatum pertinentibus; & ſucceſſor tenetur ſtare: ſed ſi Prælatus locauerit rem, cuius redditus non ad Eccleſiam, ſed ad ipſum Prælatum pertinent, licet nomine Eccleſiæ locauerit, intelligitur ea locatio ſub conditione, ſi ipſe Prælatus vixerit, & vt effectum habeat, dum ipſe ius habuerit percipiendi redditus illos: hoc enim dictat ſubiecta materia. Ita notabiliter tradit *Couar. lib. 2. variar. reſolut. cap. 10. in fine.* Redeundo igitur ad quæſtionem propoſitam, ſi Prælatus locauit redditus ad ipſum ſpectantes, vt conuerteret ad proprium commodum, non tenetur ſucceſſor ſtare locationi, etiam ſi conductor anticipatè ſoluiſſet affictum, quia imputet ſibi. *Calderin. conſil. 7. de locat. Imol. conſ. 161. Ferret. conſ. 51. lib. 1.* niſi terræ fuiſſent
2 ſatæ, & res non eſſet amplius integra; nam pro anno incepto ſucceſſor tenetur ſtare. *Pedem. deciſ. 182. Cephal. conſil. 181. Delphin. deciſ. 196. Caualcan. deciſ. 44.* & fuit dictum in Rota Romana, in vna locationis Auximanæ, 24. Ianuarij, 1590. in qua etiam fuit dictum, non probari vtilitatem Eccleſiæ, quia Epiſcopus in locatione aſſeruit, ſe locare pro ſe, & ſucceſſoribus, cum ipſe perciperet fructus, vel niſi facta fuerit locatio cum ſolemnitate, & beneplacito Sedis Apoſtolicæ; nam tunc ſucceſſor tenetur ſtare vſque ad tempus determinatum. *Caroccius de locato par. 3.*

SVMMARIVM.

1 *Scientia quæ requiratur ad obtinendum*

dum beneficium ſimplex.

2 *Clerici pauperes, qui non poſſunt vacare litteris, quid ſcire teneantur, ſecundum Innocentium.*

3 *Illitterati ſunt habiles ad beneficia ſimplicia, quæ non requirunt induſtriam: & quis dicatur penitus illitteratus.*

4 *Ordinatus ab Epiſcopo Sacris ordinibus, non debet examinari de nouo pro beneficio ſimplici: declara, vt ibi.*

5 *Examinari non debet de neceſſitate ab examinatoribus ſynodalibus, prouiſus de beneficio ſimplici.*

De ſcientia in beneficio ſimplici.
Cap. CXIX.

1 QVæritur, quæ ſcientia requiratur in clericis ad obtinenda beneficia ſimplicia? *gloſſa in Clem.* 1. *de conceſſ. præbend.* dicit, quod ſufficit, ſi ſciant legere, & conſtruere, ſequitur *Cardinalis*, *Rebuff. in praxi tit. de forma Vicariatus Archiepiſcop. num.* 87. *Gomeſius*, *de expectatiuis, num.* 79. *Nauarr. de Horis Canonicis, cap.* 70. *num.* 3. dicit, ſufficere, ſi ſciant, & poſſint recitare Horas Canonicas, ad quas tenentur. Notanda ſunt verba *Innocent. in cap.* 1. *de ſumma Trinitate, & fide Catholica*, vbi dicit, quod clerici pauperes, qui non poſſunt intendere ſtudio, quia non habent magiſtros, vel expenſas, & oportet proprijs manibus quærere victum, quod eis ſuf-
2 ficiat ſcire, ſicut ſimplicibus laicis, & aliquantulum plus circa ſacramenta, circa quæ quotidiè verſantur. *Oſtienſ. Ioan. Andr. Butr. in cap. cum in cunctis, de electione. Sil. de beneficio,* 3. *par. quæſt.* 5. *num.* 12. ſi tamen aliquod onus annexum eſſet beneficio, debet habere ſcientiam, qua poſſit explorare ea, quæ muneri incumbunt, quod relinquitur arbitrio Iudicis. *Innocent. & alij in dicto cap. cum in cunctis, vbi Oſtienſ. Ioan. Andreas, Butr. Abb. Nauar. in cap. ſi quando, de reſcriptis, except.* 11. *num.* 6. Eſt tamen habenda ratio ſcientiæ de futuro, quando parum ſciunt, & dicunt ſupradicti Doctores, quod in cantore, qui tenetur ſcire cantum, ſi adſit ſpes addiſcendi in futurum, minor ſcientia ſufficit. Refert, & probat *Gonzalez de alternatiua, gloſſ.* 4. *num.* 79. & dicit *Rota diuerſ. par.* 2. *deciſ.* 16. penitus illittera-
3 tum eſſe habilem ad beneficia ſimplicia, quæ non requirunt induſtriam, & conſilium. Idem videtur tenere *Rota in antiquis deciſ.* 14. *de probationibus*, & penitus illitteratus dicitur ille, qui non habet aliqua principia. *Præpoſitus cap.* 1. *diſtinct.* 36. quod intelligo, dummodo ſciat recitare officium, & parum ſciens, etiam ſine ſpe plus proficiendi, dicitur habilis ad beneficia non requirentia ſcientiam, vel magnam curam. *Imol. & Vital. in Clem.* 1. *de ætat. & qualit. Rota d. deciſ.* 16.

4 Item notandum, quod ordinatus ſacris ordinibus præſumitur habilis ad beneficia ſimplicia, & non poteſt de nouo examinari, neque à ſucceſſore Epiſcopo, niſi noua cauſa poſt promotionem ſuperueniat, vt quia per longum tempus dereliquit ſtudium, vel aliud ſimile euenerit; nam quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio, *l. ſic ætate, §. ex cauſa, ff. de interrog. actionibus,* & de-

& declarauit Sacra Congregatio *Concil. Trid. ſuper cap. 3. ſeſſ. 14. de reform.* per Concilium Tridentinum non fuiſſe ſublatam diſpoſitionem *d. cap. accepimus*, niſi noua cauſa poſt promotionem ſuperuenerit; declaratur etiam, quando conſtaret, fuiſſe aliquem indignè promotum. *Felin.* latè *in cap. ex litteris, de conſtit.* vel ſi beneficium ſit curatum, vel ſimplex, ſine cura, vt Canonicatus in Cathedrali, vel Collegiata, in quibus requiritur induſtria, & conſilium: nam in hoc caſu temperatur diſpoſitio *text. in dicto cap. accepimus. Menoch. de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 91. num. 21.* pulchrè *Gonzalez d. gloß. 4. num. 84. cum ſeq.* vbi plura coaceruat valde vtilia.

Item notandum, quod in beneficio ſimplici non eſt magis idoneus Baccalaureus, quam ſacerdos, cum ſufficiat ſcientia mediocris, etiam quod non adſit talis litteratura, *iuxta deciſ. 14. de probation. in antiquis*; & ſic fuit Prælatus ſacerdos clerico Baccalaureo, *iuxta notat. per Abbas, & alios in cap. 1. de maiorit. & obed.* vt fuit deciſum coram Illuſtriſſimo Pamphilio, die 28. Iunij, 1600. in vna Burgen. beneficij, de Riccha Redonna.

5 Præterea notandum, in beneficio ſimplici non requiri, quod prouiſus ſit approbandus ab examinatoribns ſynodalibus, iuxta formam Conc. Trid. & poteſt probari habilitas per teſtes; fuit dictum in vna Burgen. portionis, 19. Octobris, 1579. coram Bubalo. Hæc dicta ſint de ſcientia quoad beneficium ſimplex: ſed quoad ordines, ſeruandum eſt Concilium Tridentinum.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula, ſiue quouis modo, poſita in Bullis beneficiorum, quid, & quando operetur, latiſſimè demonſtratur.*

De clauſula, *ſiue quouis modo*. Cap. CXX.

1 SÆpè in Curijs Ordinariorum ſolet dubitari de effectu clauſulæ ſolitæ apponi in bullis beneficiorum, *ſiue quouis modo* vacet: propterea regulam cum ſuis ampliationibus, & limitationibus inſerere decreui.

Hæc clauſula capit omnem modum vacandi, *cap. ſuſceptum, vbi Doctor. de reſcript. in 6. Rota deciſ. 1. vbi Papazon. num. 5. & ſeqq. & deciſ. 17. eodem tit. in nouis, & deciſ. 52. de conceſſ. præbend. in antiquis. Lapus allegat. 6. num. 5. Felin. in cap. in noſtra, num. 37. in 37. corollario, in 4. fallent. de reſcript. Socin. conſil. 32. num. 12. lib. 1. Caſſadorus deciſ. 45. de præbend. Rebuff. in forma ſimpl. prouiſ. in verbo, ſiue præmiſſo*; & fuit reſolutum in vna Hippotegien. Canonicatus, 22. Octobris, 1584. Orano. Burg. Canonicatus, 27. Iunij, 1586. Gipſio. *Felin. in cap. in noſtra, num. 37. verſic. fallit. 4. de reſcript.* Tiraſonen. Canonicatus, 24. Maij, 1602. Illuſtriſs. Pamphilio. Bonon. Canonicatus, 1. Decembris, 1589. & 19. Februarij, 1590. eod. Romana Clericatus, 27. Nouembris, 1602. & 21. Maij, 1603. eod.

Ampliatur primo, vt procedat, etiam ſi modus narratus non eſſet verus, quia nihilominus gratia propter

pter hanc clauſulam non dicitur ſubreptitia. *Cæſar de Graſſ. deciſ. 14. num. 6. de præben.* & fuit reſolutum in vna Hippotegien. Canonicatus, 22. Octobris, 1584. Orano. *Simonet. de reſeruat. quæſt. 61. num. 3. in fin. & num. 4.*

Ampliatur ſecundò, vt procedat etiam in impetratione certo modo. *Caſſador. deciſ. 5. num. 1. & 2. de præben. Cæſar de Graſſ. deciſ. 14. num. 7. eod. tit.*

Ampliatur tertiò, vt procedat etiam in prouiſione per reſignationem. *Put. deciſ. 25. in fin. lib. 3.* & fuit dictum in cauſa Placentina Canonicatus, de anno 1559. coram Chiſanen. & in Virdunen. Canonicatus, 15. Martij, & 13. Maij, 1596. Illuſtriſs. Pamphilio.

Ampliatur quartò, vt etiam capiat vacationem per obitum, *cap. ſuſceptum, vbi Doct. de reſcript. in 6. Mohed. deciſ. 107. alias 5. de præben.* & in cauſa Hippotegien. Canonicatus, 4. Februarij, 1585. Orano.

Ampliatur quintò, vt operetur etiam in gratia Ordinarij, vt poſt *Ioan. Andr. & Imol. in cap. ex parte, Aſten. de conceſſ. præbend. tradit Franch. in cap. ſuſceptum, num. 10. verſic. ideo dicit, de reſcript. in 6. Papazon. ad deciſ. 1. num. 14. eod. tit. in nouis*, & fuit dictum in cauſa Aretina Commendæ, 15. Ianuarij, 1593. Illuſtriſs. Pamphilio. Genuen. præſtimonij, 7. Februarij, 1594. Illuſtriſs. Blanchetto. Virdunen. Canonicatus, 15. Martij, 1596. Illuſtriſs. Pamphilio. *Add. ad deciſ. 10. verb. teneat, in prima ratione, de Irrepat. in antiq.*

Ampliatur ſextò, vt capiat etiam vacationem per priuationem. *Lap. alleg. 78. num. 14. in fin. Mohed. deciſ. 333. alias 12. de ſequeſtr. poſſeſſ. & fruct. vbi in priuatione ob violationem ſequeſtri*; & fuit dictum in cauſa Burgen. Canonicatus, 27. Iunij, 1586. Gipſio, vbi in priuatione ob ſimoniam: & in cauſa Virdunen. Canonicatus, 15. Martij, & 13. Maij, 1586. Illuſtriſs. Pamphilio, vbi in priuatione ob homicidium.

Declaratur primò, vt hæc clauſula non procedat, quando modus vacandi eſt datus diſpoſitiuè, quia tunc non ſuffragatur hæc clauſula. *Caſſad. deciſ. 5. num. 3. de præbend. Mohed. deciſ. 210. alias 17. eodem tit. Put. deciſ. 48. eodem tit. Cæſar de Graſſ. deciſ. 14. num. 8. eodem tit.* & fuit dictum in cauſa Bonon. Canonicatus, 1. Decembris, 1589. Illuſtriſs. Pamphilio, Romana clericatus, 27. Nouembris, 1602. Illuſtriſs. Pamphilio.

Dic verum, quando modus narratus non iuſtificatur, ſecus ſi iuſtificaretur, & ſufficit, quod de facto verificetur. *Addent. ad deciſ. 1. num. 8. de reſcript in nouis*, & fuit dictum in allegata Bononien. Canonicatus, cum alijs infra *in 7. declaratione*; limita quando eſt etiam narratus alius modus alternatiuæ, nam tunc ſufficit, quod vnus tantum verificetur, nec requiritur verificatio vtriuſque. Lunen. Sarzanen. Prioratus, 9. Februarij, 1569. Seraphino; Bononien. Canonicatus, 19. Februarij, 1590. Illuſtriſs. Pamphilio; Tiraſonen. Canonicatus, 24. Maij, 1602. eodem, Placentina Capellaniæ, 23. Maij, 1598. Penia.

Declaratur ſecundò, vt non capiat vacationes futuras. *Felyn. in cap. conſtitutus, ſub num. 22. verſic. ſed alias vigore mandati, de reſcriptis. Ptolom. deciſ. 69. Mandoſ. ſuper reg. 32. quæſt. 3. num. 7.* & fuit dictum in cauſa Virdunen. Canonicatus, 6. Martij, 1595. Illuſtriſs. Pamphilio.

Declaratur tertiò, vt hæc clauſula intelligatur reſpectu beneficij impetrati, vt fuit dictum in cauſa Mediolanenſis Canonicatus, 14. Octobris, 1598. Cardinali Seraphino.

Declaratur quartò, quòd ad hoc, vt intret hæc clauſula, & beneficium illius vigore capi poſſit, requiritur alia vacatio vltra expreſſam, vt fuit reſolutum in cauſa Mediolanen. Parochialis, 26. Martij, 1599. Seraphino.

Declaratur quintò, quod poſita in proteſtatione Papæ de beneficio reſeruato, non operatur, quod non data reſeruatione poſſit ex ea capi beneficium in vim præuentionis, ſed tamen operatur ex alijs reſeruationibus, vltra expreſſam, vt fuit dictum in cauſa Burgen. de Pancoruo, 17. Aprilis, 1589. Gipſio; Salamantina portionis, 5. Decembris, 1588. eodem; Romana Clericatus, 27. Nouembris, 1602. Illuſtriſs. Pamphilio.

Declaratur ſextò, quod licet hæc clauſula capiat omnem modum vacandi, non tamen capit, niſi ex perſona illius, de quo eſt facta mentio in litteris, *Rota deciſ. 1. vbi addit. in verb. quouis alio, de reſcript. in nou. Lap. in cap. ſuſceptum, num. 4. eodem tit. in 6. Rota deciſ. 14. & 43. eodem tit. in antiq. Staph. de litter. grat. tit. quibus modis ſit ad benefic. §. tunc, & olim, num. 15. fol. 82. pract. Cancell. in not. ſuper vacant. non reſeru. verſic. clauſula aut ex alterius. Papazon. in dictis ad dict. deciſ. 1. num. 7. de reſcript. Mohed. deciſ. 2. num. 1. de offic. deleg. unde Felin. in cap. in noſtra, num. 37. in 37. corollario, in 4. fallentia, de reſcript.*

Ampliatur hæc declaratio, vt procedat, ſi in litteris dicatur per mortem N. tali loco, & tali tempore defuncti: nam ſi prohibetur alio loco, vel tempore mortuus, hæc clauſula non operatur. *Lap. in cap. ſuſceptum, num. 4. de reſcript. in 6.* & reſeruat Rota, vt teſtatur *deciſ. 1. circa medium, & in fin. eodem tit. in nou. vbi add. verb. quouis alio modo.*

Sublimita, quando additur clauſula, aut ex alterius cuiuſcumque perſonæ, vel alibi, vel aut alias: nam tunc capit vacationem etiam ex alia perſona vltra nominatam, vel in alio tempore, aut loco, quam expreſſo, obierit, *Lap. in dict. cap. ſuſceptum, num. 5. Rota deciſ. 1. & ibi add. verb. quouis alio modo, & Papazon. num. 7. de reſcript. in nou. Staphil. de litt. grat. tit. quibus modis lit. ad benef. §. tunc & alia, num. 14. Pract. Cancellariæ in not. ſuper vacant. non reſeruat. verſic. clauſula aut ex alterius.*

Item ſublimita, quando clauſulæ, *ſiue quouis modo, &c.* additur verbum, *vacet*, quia tunc capit etiam modum vacandi ex alterius perſona, vt poſt *Felyn. & Silu. tradit Mohed. deciſ. 2. num. 2. de officio deleg.*

De-

Declaratur ſeptimò, quod ad hoc, vt intret clauſula hæc, prout omnes aliæ clauſulæ generales, eſt verificanda narratiua ſaltem de facto, vt fuit reſolutum in cauſa Salamantina dimidiæ portionis, 27. Martij, & 11. Decembris, 1585. & 10. Ianuarij, 1586. Orano, & in cauſa Cluſina Beneficiorum, 28. Iunij, 1589. eodem; Bononien. Canonicatus, 1. Decembris, 1589. & 19. Martij, 1590. Illuſtriſs. Pamphilio; Aretina Commendæ, 13. alias 15. Ianuarij, 1593. eodem; Legionen. præſtimoniorum, 4. Ianuarij, 1593. eodem; & Monaſterien. Canonicatus, 1. Iulij, 1592. Illuſtriſs. Blanchetto; Mediolanen. Præpoſituræ, 28. Iunij, & 10. Decembris, 1589. Illuſtriſs. Plata; Tiraſonen. Canonicatus, 24. Maij, 1602. Cardin. Pamphilio. *Add. ad deciſ. 1. num. 8. de reſcript. in nou.* Virdunen. Canonicatus, 19. Iunij, 1595. & 13. Maij, 1596. Illuſtriſs. Pamphilio; Romana clericatus, 27. Nouembris, 1602. & 21. Maij, 1603.

Hæc enim clauſula operatur, vt gratia non dicatur reſtricta ad vacationem expreſſam, ſed illa verificata, ſaltem de facto gratia capiat omnes modos vacandi, vt fuit reſolutum in cauſa Virdunen. Canonicatus, 15. Martij, & 13. Maij, 1596. Pamphilio.

Declaratur octauò, vt non procedat, quando malitioſè narratur modus expreſſus, qui verè non adeſt, vt capiat impetrans ex clauſulis generalibus, quia tunc non intrat. *Put. deciſ. 400. lib. 1. & 268. lib. 3.* Tiraſonen. Canonicatus, 24. Maij, 1602. Pamphilio.

Ad hoc, vt quis vigore huius clauſulæ, & aliarum generalium poſſit capere beneficium, requiritur expreſſio menſis, alias non intrat. *Put. deciſ. 3. ſuper reg. de menſ. Mohed. deciſ. 4. de conceſſ. praben.* & in cauſa Tiraſonen. Canonicatus, 24. Maij, 1602. Illuſtriſs. Pamphilio, *Cotta in Miſcellan. deciſ.* 238.

Declara, non procedere in beneficijs reſeruatis alia reſeruatione, quam vigore regulæ de menſe; nam tunc, cum nullum inferatur præiudicium Ordinarijs, ceſſat regula. *Rot. deciſ. 122. lib. 1. par. 3. diuerſ. Put. dict. deciſ. 3. Peregrin. deciſ. 53. lib. 2.* Salamantina, 5. Decembris, 1588. Gipſio; Toletana Parochialis, 12. Maij, 1589. Illuſtriſs. Mantica; Tiraſonen. Canonicatus, 24. Maij, 1602. Illuſtriſs. Pamphilio. *Accorambon. deciſ. 59. lib. 2. Put. deciſ. 25. lib. 3.*

Item non habet locum ex eadem ratione non præiudicij Ordinarij, quando non datur concurſus Ordinarij, vt fuit reſolutum in cauſa Cordub. Capellaniæ, 21. Octobris, 1559. Quiroga. Toletana parochialis, 12. Maij, 1589. Illuſtriſs. Mantica; & Tiraſonen. Canonicatus, Illuſtriſs. Pamphilio, 24. Maij, 1602.

Item non habet locum, quando eſt facta mentio vacationis ex cauſa, per quam vult capere beneficium: nam tunc non requiritur expreſſio menſis, quæ ſolum requiritur, quando quis vult capere ex cauſa non expreſſa vigore clauſularum generalium, vt colligitur ex deciſ. in cauſa Corduben. benefi-

cij S. Michaelis, 21. Aprilis, 1561. coram Caputaq. Miſcellanen. *Cott. num.* 238. & fuit dictum in cauſa Toletana Parochialis, 12. Maij, 1589. Illuſtriſs. Mantica; & in cauſa Tiraſonen. Canonicatus, 24. Maij, 1602. Illuſtriſs. Pamphilio.

Item limita, quando menſis eſt ſemper reſeruatus; quia tunc ceſſante concurſu Ordinarij non eſt locus regulæ, quia loquitur de his tantum beneficijs, de quibus poſſunt prouidere Ordinarij, non autem de reſeruatis, in quibus non conſideratur præiudicium Ordinariorum. *Put. deciſ. 3. ſuper reg. de menſ. & deciſ. 53. lib. 2. & deciſ. 25. lib. 3. Peregrin. deciſ. 53. lib. 2. Accorambon. deciſ. 59. lib. 2.*

In vacantibus non reſeruatis dicitur, ſiue vt præmittitur, ſiue alio quouis modo. In vacantibus verò reſeruatis dicitur, ſiue præmiſſo, ſiue quouis modo. *Pract. Canc. in rubr. notabilia, ſuper vacat. reſeruat. pag. 140. verſic. in vacantibus reſeruatis.*

SVMMARIVM.

1 *Status beneficiorum materia latiſſimè declaratur.*

Materia ſtatus beneficiorum frequentiſſima eſt in Curijs Epiſcopalibus, & latiſſimè declaratur. Cap. CXXI.

1 QVando conſtat de anteriori ſtatu, vt puta, præſcripto, vel quia in primæua ſui inſtitutione fuit ordinatum, per quos debeat gubernari, tunc requiritur contrarius ſtatus legitimè præſcriptus, ſpatio ſcilicet 40. annorum. *Gemin. in cap. cum de beneficio, num. 8. Francb. num. 5. verſ. aut probatur, de præbend. in 6. Rota deciſ. 2. eod. tit. in nou. Felin. in cap. in noſtra, num. 43. de reſcript. cum alijs per Modern. in reg. 8. Cancell. gloſ. 7. num. 25. Sil. de benef. par. 3. quæſt. 11. num. 40. & 127. Rota deciſ. 22. de probat. in antiq.* & in Peruſina S. Benenati, 13. Maij, 1588. & 19. Martij, 1589. coram Illuſtriſs. Cardin. Pamphilio.

Si verò non conſtat plenè de ſtatu antiquo ipſius beneficij, tunc ſi in litteris Papa exprimat de conſueto regi per ſæculares, & clericos, tunc debet probari, quod ſpatio 40. annorum ſit conſuetum regi per ſæculares. *Lapus in dicto cap. cum de beneficio, in princip. Geminian. num. 4. ad fin. verſic. ſed dicit. Ioan. Andr. & num. 8. verſic. aut de ſtatu antiquo, & Francb. num. 5. verſic. ſed ſi contra clericum impetrantem, & num. 9. poſt medium, verſic. ſi verò mandetur.*

Si verò Papa non expreſſit de conſueto regi per ſæculares, & tunc ſi aliquis ſtatus antiquus probetur, non tamen præſcriptus attenditur vltimus ſtatus decennalis, & ſic ſufficit, quod vltimo loco fuerit rectum ſpatio 10. annorum per ſæculares. *Gemin. in cap. cum de beneficio, num. 4. verſic. quid ſi non poteſt, & num. 8. verſic. aut non expreſſit, & Francbus num. 5. verſic. ſi verò Papa, & num. 9. & poſt medium, de prabend. in 6. Rota deciſ. 2. eodem tit. in nouis, num. 1. verſic. idcircò, & num. 3. verſic. at vbi primus ſtatus, & deciſ. 20. de probat. in antiquis. Modern.*

dern. ſuper reg.8. gloſ.7.num.23.verſic. ſecundus caſus.

Quod ſi non probetur aliquis ſtatus præcedens, tunc ſufficit vltimus ſtatus, etiam quod non ſit decennalis. *Archid. in dict. cap. cum de beneficio, num.1. verb. legitimè, in fin. Gemin. num.8. verſic. aut ſimpliciter, & Franch. num.5. verſic. ſi verò ſcribatur, & ſub num.9. poſt med. Feder. conſ.240. num.1. Felin. in cap. eam ſe, num.22. circa med. de reſcript. Rebuff. ſuper concord. tit. de collationib. §. volumus, verb. regularia, verſic.4. requiritur. Modern. ſuper reg.8. Cancellar. gloſ.7. num.23. Dec. conſ.126. num.1.* Rota in Regien. Prioratus, 5. Maij, 1586. & in Salamantina Rectoriæ, 22. Martij, 1591. coram Illuſtriſs. Cardin. Pamphilio.

Adde, quod quidquid ſit ad effectum mutationis qualitatis beneficij, & in præiudicium collatoris, ad effectum validitatis impetrationis, & collationis ſufficit vltimus ſtatus, & vltima poſſeſſio, *per cap. querelam, de elect. & cap. conſultationibus, de Iurepatr. vt per Lap. in dicto cap. cum de beneficio, in fin. Geminian. num. 8. ad fin. verſic. aut ſimpliciter. Franch. ſub num.9. poſt med. Put. deciſ.2. num.2. de præbend. in nouis, & 49. ante num.1. de reſcript. in antiquis, Put. deciſ.2. num.4. lib.3. Cæſar de Graſſ. deciſ.4. de probation. cum alijs per Modern. in dict. regul.8. gloſſ.45. §.2. num.14.*

Adde etiam, quod ad effectum, vt cenſeatur legitima præſcriptio circa mutationem ſtatus beneficij, requiruntur xl. anni, vt per *gloſſ. & Doctor. in cap. cum de beneficio, & ibi præ cæteris Franch. num.5. in fin. de præbendis, in 6. Puteus deciſ.238. num.2. lib.1.*

Item, quod licet ſpatio 40. annorum mutetur ſtatus beneficij, *d. cap. cum de beneficio, & ibi not. cum alijs ſupra allegatis*; attamen plura requiruntur. Primò, quod ille, qui poſſidet beneficium, tanquam ſæculare, vel tanquam regulare, illud habeat titulo inſtitutionis, vt de tali beneficio. *Lap. in dict. cap. cum de beneficio, in princip. Geminian. num.9. Prob. ad Monach. num.7. Felin. in cap. in noſtra, num.41. verſic.2. nota diligenter, de reſcript. Modern. in regul.8. Cancell. gloſ.8. num.33. Aegid. conſ. 41. num.9. alias col.4. verſ.3. probo*, & fuit dictum in Peruſina S. Beueniatis, 19. Martij, 1589. coram Illuſtriſs. Cardinali Pamphilio, vbi quod requiritur valida collatio; *per Aegid. dict. conſil.4. num.2. verſic.3. quod ſine.*

Secundò, ad hoc, vt beneficij ſtatus mutetur, requiritur, quod collationes ſint factæ ab eo, qui habeat poteſtatem mutandi ſtatum illius beneficij, & hoc fecerit animo, & intentione, vt ſtatum mutaret; quod vel debet exprimere, vel facere collationem, vtputa de regulari, tanquam ſæculari. *Doctor. in cap. cum de beneficio, & ibi Gemin. num.9. de præbendis, in 6. Felin. in cap. in noſtra, num.41. verſic.2. nota, de reſcript. Sil. de benefic. par.3. quæſt.11. num.40. & 124. cum ſeq. Rebuff. ſuper concord. tit. de collation. in verbo, regularia*; & fuit reſolutum in Peruſina S. Beueniatis, 13. Maij, 1588. & 19. Martij, 1589. coram Illuſtriſs. Cardin. Pamphilio; Florentina Commendæ, 26. Iunij, 1589. coram Comitulo;

tulo; Camerinen. parochialis, 27. Maij, 1591. coram bonæ memoriæ Cardinali Seraphino.

Amplia, procedere etiam, ſi concurrat lapſus temporis; ſi enim non concurrat mens ſuperioris mutandi ſtatum beneficij, nunquam dicitur mutatus. *Gemin. in dicto cap. cum de beneficio, num. 6. & 9. Franch. num. 6. Prob. ad Monach. num. 4. & 13. de præbend. in 6. Calderin. conſ. 1. de conſuetud. Felyn. in cap. in noſtra, coroll. 40. de reſcript. Sil. de benefic. par. 3. quæſt. 11. Rebuff. dict. §. volumus, verb. regularia.* Rota in dicta Peruſina S. Beueniatis, 13. Maij, 1588. & 19. Martij, 1589.

Nullus Prælatus inferior Epiſcopo poteſt mutare ſtatum beneficij, *Franch. in dict. cap. cum de beneficio, num. 6. de præbendis, in 6.* & fuit dictum in Peruſina S. Beueniatis, 19. Martij, 1589. & in S. Seuerinæ Prioratus, 14. Maij, 1604. coram Illuſtriſs. Cardin. Pamphilio.

Beneficij ſtatum non mutat prouiſio Papæ, *Dec. conſil. 126. in fin. Achil. deciſ. 13. de Iurepatron. Caputaq. deciſ. 189. par. 3. Put. deciſ. 7. de Iurepatron.* Rota in Imolen. Iuriſpatron. 26. Martij, 1593. & in Maioricen. Sacriſtæ, 26. Iunij, 1602. coram Illuſtriſs. Cardin. Pamphilio.

Tertiò, requiritur bona fides, *Doctor. in dicto cap. cum de beneficio, & ibi Gemin. num. 9. & Franch. etiam num 9. de prabend. Aegid. conſil. 41. num. 11. verſic. aliud dubium, & num. 12. Rebuff. ſuper concord. tit. de collat. §. volumus, verbo, regularia, verſic. 2. requiritur bona fides. Gregor. Toloſ. in nouis, in fin. Modern. ſuper reg. 8. Cancell. gloſ. 8. num. 35. & 36.* Rota in Peruſina S. Beneniatis, & in Florentina Commendæ ſuperius allegatis.

Quartò, non ſufficit, quod beneficium poſſideatur per Commendatarium, ſed requiritur, quod poſſideatur à vero titulari. *Rebuff. vbi ſupra, verſic. 2. requiritur. Hoied. de incompatibilit. par. 1. cap. 24. num. 92. Moder. ſuper dict. regul. 8. gloſ. 8. num. 37.*

In probanda qualitate beneficij, quando non conſtat de contrario, multum deſeruiunt prouiſiones Papæ, quæ etſi non mutent ſtatum, illum tamen declarant, & corroborant, vt fuit dictum in Terdonen. Prioratus, 5. Maij, 1595. coram Orano, & in Maioricen. Sacriſtæ, 5. Nouembris, 1603. coram Illuſtriſs. Cardin. Pamphilio, & in Tiraſon. Capellaniæ, 14. Decembris, 1607. coram Reuer. Pamphilio.

Vltimus ſtatus ſufficit pro iuſtificatione gratiæ, vt fuit dictum in Oſtien. Capellæ, 16. Maij, 1597. coram bon. mem. Card. Seraphino.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus an poſſit indicere feſta in ſynodo ſine conſenſu populi.*

2 *Epiſcopi præſentes in Curia interueniunt in canonizatione ſanctorum, & dant votum.*

De diebus feſtiuis ab Epiſcopis indicandis, & de voto illorum in canonizationibus SS. Cap. CXXII.

1 Quæritur, an Epiſcopus in Synodo poſſit indicere feſta obſeruanda de præcepto abſque conſenſu

ſenſu populi. *Abb. in cap. fin. de ferijs*, quem ſequitur *Imola; & Barbat.* dicit eſſe acquirendum populi conſenſum, *per text. in dict. cap. fin. ibi, cum clero, & populo*; & quia agitur de præiudicio populi, & Epiſcopus non poteſt ſtatuere in præiudicio aliorum, *cap. veſtra, de locato*, declarat, vt ſufficiat populi præſentia, abſque contradictione. Dicit etiam, contradictionem populi non eſſe attendendam, quando populus non habet legitimam cauſam contradicendi, vt quia Epiſcopus vult inducere obſeruationem alicuius Sancti, qui traxit originem ex illo loco. Contrariam opinionem tenet *Ant. de Butr.* vt non requiratur populi conſenſus, quia in his, quæ tendunt in animæ fauorem quilibet eſt ſubiectus Epiſcopo, *cap. cum ſit, de foro competenti, cap. nouit. de iudicijs, cap. per venerabilem, qui filij ſint legitimi*; & hæc eſt verior opinio, quam latè comprobat *Caſſan. in Catalogo Gloriæ Mundi, 3. par. conſ. 48.* nec *Abb.* reſpondet dictæ rationi *Antonij de Butr.* Non obſtat *cap. fin. de ferijs*, quia non probat, quod Epiſcopus debeat indicere feſta cum clero, & populo, ſed quod feſta, quæ duxerint Epiſcopi veneranda, celebrentur à clero, & populo; & prædicta intellige de Sanctis canonizatis ab Eccleſia, quia ſolus Papa canonizat Sanctos, *cap. 1. de Reliq. & venerat. Sanctorum*.

2 Bene verum eſt, quod in canonizatione Sanctorum Papa publicè in Conſiſtorio requirit vota Epiſcoporum, qui reperiuntur præſentes in Curia; & ita fuit obſeruatum anno præterito 1608. in canonizatione S. Franciſcæ Romanæ, Facit *Gloſſa in cap. Anaſtaſius, in verbo, conſilio, diſtinct. 18.* tradit etiam *Caſſaneus dict. par. 3. conſil. 50.* & Epiſcopi ſunt in hac quaſi poſſeſſione ex voluntate Summorum Pontificum.

SVMMARIVM.

1 *Pœna Clerici committentes delictum ſede vacante, ſed condemnati ab Epiſcopo ſucceſſore, an pertineat ad Nuncium Apoſtolicum.*

De pœnis Clerici committentis delictum in ſede vacante. Cap. CXXIII.

1 Quæritur, ſi ſede vacante clericus committat delictum, vel tempore prædeceſſoris Epiſcopi, & poſtea à ſucceſſore confiſcentur bona clerici, nempè propter falſam monetam, *iuxta l. 2. C. de falſa moneta*. Vel ob alios caſus in Iure expreſſos: an dicta confiſcatio pertineat ad Nuncium Apoſtolicum, quaſi tempus delicti inſpici debeat, vel ad Epiſcopum condemnantem? *Petrus, Cynus, & Bald. in l. fin. ff. de iuriſdict. omnium Iudicum*, dicunt, eſſe attendendum tempus delicti, quoad pœnas percipiendas, & ſic debebentur Nuncio; contraria opinio eſt verior, quòd pœnæ exactio pertineat ad illum, cuius tempore condemnatus fuit. Ratio eſt, quia pœnæ fiſcales ante factam condemnationem non debentur. *Bald. ſibi contrarius in l. fin. C. de fructibus, & litium expenſ. Imola in l. diuortio, §. ſi vir, vbi Franciſcus de Aretio, ff. ſoluto matrim. Guid. Pap. deciſ. 535. Rebuff. in l. 3.*

*in l.3. C. de ſuſcepto, & Arca. lib.*10. *Bertrand.conſ.*214.*Tiraquel.*qui plura cumulat *de retract.conuention.*§.5. *Gloſſ.*4. *num.*21. *Molina de primogen. lib.*4.*cap.*11.*num.*10. latè; niſi condemnatio tempore primi facta fuerit, & executio tempore ſecundi, vel condemnatio tempore primi facta fuiſſet, & cauſa per appellationem penderet; nam quamuis ſententia poſtea confirmetur, pœna tamen primo, cuius tempore condemnatio facta fuit, non autem ſecundo, cuius tempore fuit confirmata, debebitur: vel niſi eſſemus in caſibus, vbi pœna ipſo iure commiſſa eſt, tunc cum condemnatio non ad pœnæ acquiſitionem, ſed ſolum executionem, & declarationem neceſſaria ſit, conſequens eſt, vt primo, non ſecundo debeatur. *Ita Rebuff. Tiraquel. Molina in loco cit. Boer. deciſ.*5. & nota, quod non loquimur hic de pœnis pecuniarijs, quæ (vt fuit dictum in Praxi) etiam ſede vacante, Cameræ Apoſtolicæ non debentur, ſed locis pijs applicandæ ſunt, *iuxta Concilium Tridentinum.*

Ego Marcus Antonius Genuenſis Neapolitanus V. I. D. Dei, & Apoſtolicæ Sedis gratia Epiſcopus Montis Marani, hoc meum opus, quod ad honorem Dei, Beatæ Mariæ Virginis, & omnium Sanctorum, ac ad vtilitatem Chriſti fidelium compoſui; & nunc denuo à me locupletatum in lucem prodit, ſubmitto iudicio, & correctioni S. R. E.

Laus Deo, Beatæque Mariæ Virgini.

F I N I S.

IN-

INDEX RERVM MAGIS NOTABILIVM.

A

ABBAS, qui habet territorium ſeparatum cum iuriſdictione ex conſuetudine immemorabili, an poſſit concedere dimiſſorias ad ordines. Cap. 83. num. 9. fol. 265.

Abiurans de leui non prohibetur audire confeſſiones, & exercere ordines, & alia ſacramenta miniſtrare. Cap. 53. num. 2. fol. 162.

Abiurans de vehementi, numquam admittitur ad audiendas confeſſiones in Curia Archiep. Neap. ibid. num. 3.

Abſolutio à iuramento conceditur ſolum ad finem agendi in Curia Archiepiſc. Neapolitana. Cap. 4. num. 1. fol. 25.

Abſolutio à iuramento ad finem agendi conceditur ſine partis citatione. ibid. num. 2.

Abſolutio à iuramento ad finem agendi conceditur in Curia Archiepiſ. Neapol. poſt periurium incurſum, & quando, & ibi praxis Curiæ. ibid. num. 3.

Abſolutio à iuramento conceſſa poſt periurium incurſum quando concedi non debeat, an ſit nulla. ibid. num. 4. fol. 26.

Abſolutio à iuramento ſi fuit conceſſa, & pars appellauit, poteſt abſolutus, ſiue habilitatus agere, pendente appellatione. ibid. num. 5.

Abſolutio à iuramento, quando non concedenda. ibid. num. 6. fol. 27.

Abſolutionem à iuramento, an poſſit concedere Epiſcopus, quando eſt dubium, an ſit concedenda. ibid. num. 8.

Abſolutio à iuramento à quo Epiſcopo ſit concedenda. ibid. num. 9.

Abſolutio à iuramento in Curia Archiep. Neap. conceditur exteris, etiam ſi iurauerint extra Regnum. ibid. num. 10.

Abſolutio à iuramento poteſt impetrari ſine mandato. ibid. num. 11. fol. 28.

Abſolutio à iuramento quando ſit neceſſaria. ibid. num. 12.

Abſolutio ad cautelam fit ab omnibus cenſuris, excepto interdicto generali. Cap. 5. num. 1. fol. 29.

Abſolutio ad cautelam fit, quando prætenditur ſententia nulla. ibid. num. 2.

Abſolutio ad cautelam habet locum in cenſuris latis ab homine, non à Iure, limita, vt ibid. num. 3.

Abſoluere ad cautelam non poteſt, qui directam abſolutionem impendere nequit. ibid. num. 4.

Abſoluendus ad cautelam num debeat aliquid probare. ibid. num. 6. fol. 30.

Abſolutio ad cautelam fit ex gratia. ibid. num. 7.

Abſoluere ad cautelam qui poſſint, & an delegatus. ibid. num. 8.

Abſoluere ad cautelam poteſt Archiepiſcopus, pendente appellatione, ab Epiſcopo ad Papam. ibid. num. 9.

Abſolutus ab excommunicatione, vt reducatur in eandem ſententiam, an requiratur cauſæ cognitio, monitio, & noua ſententia. ibid. num. 10. fol. 31.

Abſolutio ad cautelam quomodo facienda. ibid. num. 11. fol. 31.

Abſolutio ad cautelam non poteſt impetrari ſine ſpeciali mandato. ibid. num. 12.

Abſolutus ab excommunicatione, vt reducatur in eandem ſententiam, an requiratur cauſæ cognitio, monitio, &

a nouа

noua ſententia. ibid. num. 10. fol. 31.

Abſolutio ab excommunicatione ob violatam immunitatem Eccleſiæ, cui reſeruata. Cap. 17. num. 3. fol. 54.

Abſolutio ab excommunicatione non ſuſpenditur per appellationem. Cap. 22. num. 3. fol. 94.

Abſolutio ab excommunicatione facta, appellatione pendente, an ſit nulla. ibid. n. 4.

Abſolutio ab excommunicatione ſtatim eſt facienda, & quando poſſit differri. Cap. 23. num. 5. fol. 98.

Abſolutio à cenſuris iux. cap. 6. ſeſſ. 24. de reſor. an debeat eſſe ſacramentalis. Cap. 67. num. 17. fol. 218.

Abſolutio ad cautelam non debet concedi, niſi parte citata, & viſis actis. Cap. 88. num. 46. fol. 308.

Abſolutionem ab excommunicatione petens, an fateatur, ſe eſſe excommunicatum. Cap. 23. num. 26. fol. 104.

Abſolutus in foro conſcientiæ ab excommunicatione, an debeat inquietari in foro exteriori. Cap. 25. fol. 106.

Abutentes ſacramento altaris in ſortilegijs traduntur curiæ ſæculari. Cap. 84. num. 10. fol. 271.

Adminiſtratio Eccleſiæ triplex, & quæ competat laicis. Cap. 41. nu. 2. fol. 139.

Aduocati, Notarij, partes, & alij delinquentes in actu iudiciario coram Iudice Eccleſiaſtico, poſſunt ab ipſo puniri. Cap. 9. num. 6 fol. 43.

Adulterium clerici an poſſit puniri ex officio. Cap. 35. num. 4. fol. 130.

Affinitas producitur ex eo, quod per ſanguinis mixtionem duo fiunt vna caro. in Addit. ad Cap. 20. num. 11. fol. 79.

Aedificare an liceat circa Capellam, ſi proſpectus impeditur. Cap. 109. n. 2. f. 368.

Aeſtimatio iniuriæ illatæ clerico percuſſo à laico, an debeat fieri coram Iudice ſæculari, vel Eccleſiaſtico. Cap. 23. nu. 7. fol. 99.

Aedificans de tignis, vel pecunia Eccleſiæ in proprio ſolo efficit, vt ſolum cedat ædificio fauore Eccleſiæ. Cap. 54. num. 9. fol. 166.

Aequalis videtur prohibitio, & impedimentum gradus affinitatis, & ſecundi conſanguinitatis, in Addit. ad Cap. 20. num. 5. fol. 78.

Alienans res Eccleſiæ, ſaluo aſſenſu Papæ, cum clauſula, non aliter, nec alio modo, & ante impetratum aſſenſum tradens poſſeſſionem, an incurrat in cenſuras, & pœnas contentas in extrauaganti, ambitioſæ, Pauli Secundi, de rebus Eccleſiæ non alienandis. Cap. 52. nu. 1. fol. 160.

Alienatio rerum Eccleſiæ fieri nō poteſt ſine conſenſu Papæ, etiam in caſibus alias permiſſis, niſi iuxta formam extrauagantis ambitioſæ. Cap. 75. n. 2. fol. 239.

Alienari non poteſt ſine ſolemnitate magna quantitas pecuniæ, quæ eſt in proprietate Eccleſiæ, non in fructu. ibid. num. 14. fol. 243.

Alienatio rei Eccleſiæ ſi ſit facta, ſaluo aſſenſu Pontificis, an ante impetratum aſſenſum liceat à contractu recedere. Cap. 106. num. 4. fol. 361.

Alienari bona Eccleſiæ non debent, quando fructus beneficij adſunt pro ſatisfactione. Cap. 107. num. 4. fol. 364.

Alienatio rerum Eccleſiæ non dicitur ſubreptitie facta, quando adeſt euidens Eccleſiæ vtilitas, quamuis dicatur, terras nunc eſſe ad culturam redactas, quæ multo ante cultæ fuerunt. ibid. num. 5.

Animal venenoſum, vel fulmen, ſi tangat vinum conſecratum, quid de illo ſanguine faciendum eſt. Cap. 60. n. 2. f. 180.

Annus à quo menſe computetur. Cap. 65. num. 21. fol. 20.

Appellatio an ſuſpendat decreta viſitationis, & an poſſit Epiſcopus viſitans re-

cuſari

cuſari ſuſpectus.Cap.33.nu.5.fol.124.

Appellari non poteſt ab excommunicatione relaxata ad finem ferendi teſtimonium, vel ab interdicto ſuſpenſo. Cap. 22.num.8.fol.95.

Appellari poſt decem dies à ſententia cenſurarum an poſſit.Cap.23.n.17.fol.102.

Appellari an poſſit ab electione facta in concurſu.Cap.66.num.5.fol.208.

Approbatus tamquam magis idoneus de litteratura, an ſemper ſit alijs præferendus in concurſu Parochiæ. ibid.num.7.

Appellari an poſſit à reiectione examinatorum.ibid.num.9.

Appellari quando poſſit ab electione Epiſcopi facta in concurſu. ibid. num. 10. fol.209.

Appellans habet annum, & ex cauſa biennium ad proſequendam appellationem, niſi Iudex, à quo, abbreuiet terminum. Cap.70.num.1.fol.224.

Apoſtoli quomodo concedantur in Curia Archiep.Neap.Cap.70.nu.4.fol.225.

Appellationi notorie friuolæ non eſt deferendum, ſecus ſi eſt dubium, an ſit friuola.ibid.num.8.& 9.fol.226.

Appellationi friuolæ eſt deferendum poſt inhibitionem. ibid. num.10.fol.227.

Appellari ab iniuſta carceratione ſemper poteſt, etiam poſt decem dies.ibid.nu.12.

Appellatio ab interlocutoria debet continere cauſam grauaminis, & quando non.ibid.num.13.

Appellatio à ſententia habente vim definitiuæ non requirit expreſſionem cauſæ. ibid.num.14.

Appellatio à ſententia definitiua, quando debet continere cauſam.ibid.num.15.

Appellationem à tortura non admittit Curia Archiepiſcop. Neapolit. & quare. ibid.num.16.

Appellans, pendente appellatione, non poteſt eximi à iuriſdictione Epiſcopi.Cap. 88.num.37.fol.306.

Appellationes non recipiendæ, niſi per publica documenta.ibid.num.38.

Appellans ſi non poteſt habere exemplum ſententiæ, aut appellationis, quid agendum.ibid. num.40.fol.307.

Appellationes ab executione decret. Sacri Conc. Trid. aut viſitationis Apoſtolicæ an recipiendæ in cauſis viſitationis ordinariorum.ibid.num.41.

Appellatio non admitten. à grauamine irreparabili, niſi prius viſis actis. ibid. num.42.

Appellatio à ſententia contra verum contumacem prolata non eſt recipienda, nec inhibitio, aut alia prouiſio concedenda.ibid.num.47.fol.308.

Archidiaconus quando præferatur Archipresbytero in delatione Sanctiſſimi Sacramenti, & alijs functionibus.Cap.64. num.10.fol.190.

Archiepiſcopus an vtatur poteſtate, cap. 6. ſeſſ.24. cum ſuis ſuffraganeis, vel ſubditis ſuffraganeorum, & an in viſitatione, & quando cum eis diſpenſet. Cap.67.num.20.fol.218.

Archiepiſcopus eſt Iudex ordinarius ſuorum ſuffraganeorum. Cap. 88. num.1. fol.295.

Archiepiſcopus eſt Iudex Vicariorum generalium ſuorum ſuffraganeorum, & quando.ibid.num.2.

Archiepiſcopus compellit ſuffraganeum ad faciendum id, quod debet, & in eius negligentiam exercet ipſe iuriſdictionem in prouincia, & ibi plura exempla. ibid.num. 3.

Archiepiſcopus an poſſit auocare cauſam à ſuffraganeo ante biennium, quando, cum poſſit ſuffraganeus, non vult expedire carceratum. ibid.n.4.fol.296.

Archiepiſcopus non auocat cauſam à ſuffraganeo poſt biennium, quando ex dilatio-

latione partium eſt elapſum biennium, vel ex qualitate cauſæ. ibid. num. 5. fol.297.

Archiepiſcopus poteſt excommunicare, & interdicere ſuffraganeum, & quando. ibid.num.6.

Archiepiſcopus ſupplet negligentiam, ſede vac. Capituli Eccleſiæ ſuffraganei, ſi intra octo dies non elegit Vicarium, vel non idoneum: vbi quis dicatur Vicarius idoneus, remiſſiue. ibid.num.7.fol.298.

Archiepiſcopus cognoſcit in cauſa appellationis inter ſubditos ſuffraganeorum, vbi late. ibid. num.8.

Archiepiſcopus cognoſcit de tota cauſa pendente coram ſuffraganeo, ſi ſuffraganeus admiſit friuolam appellationem, & quid ſi Vicarius. ibid.nu.9.fol.300.

Archiepiſcopus viſitat totam prouinciam, & quando, & tunc abſoluit à cenſuris ſubditos ſuffraganeorum, & an poſſit cum eis diſpenſare. ibid.nu.10.fol.301.

Archiepiſcopus non poteſt compellere notarium Epiſcopi ad mittendum ſibi acta originalia in cauſa appellationis, niſi ſuſpicio falſitatis incidat, & tunc terminata cauſa remittat ad ordinarium, vt in ſuo Archiuio conſeruentur. ibid.num. 44.fol.307.

Archiepiſcopus exercet iuriſdictionem in ſubditos ſuffraganeorum in concernentibus totam prouinciam. Cap. 88. num. 11.fol.301.

Punit omnia crimina notoria in prouincia. ibid.num.12.

Punit iniuriantes ſibi nuncijs, & familiæ ſuæ. ibid. num.13.

Mittit quæſtores per totam prouinciam pro fabrica Eccleſiæ, vel alio opere pio. ibid.num.14.fol.302.

Punit Canonicos ſuffraganei ceſſantes à diuinis. ibid.num.15.

Mittit edictum per totam prouinciam, & quando. ibid.num.16.

Concedit Indulgentias in tota prouincia. ibid.num.17.

Facit per totam prouinciam ante ſe deferri Crucem. ibid.num.18.

Benedicit populo, celebrat in Pontificalibus, & coram ſe celebrari facit. ibid. num.19.

Pontificalia in Diœceſi ſuffraganei exercere poteſt, etiam poſt Conc. Trident. ibid. num.20.

Interdicit prædicationem in tota prouincia, & quando. ibid.num.21.fol.304.

Exules à tota prouincia facit eos, qui delinquunt in ſua diœceſi. ibid.num.22.

Vtitur pallio, & quando. ibid.num.23.

Quid poteſt facere ante receptum pallium. ibid.num.24.fol.305.

Cogit Regulares in tota prouincia, vt redeant ad ſua monaſteria, & quando. ibid. num.25.

Iniungit ſuffraganeis, vt obſeruari faciant, quod obſeruatur in Metropolitana Eccleſia, & quando. ibid. num.26.

Vocat Epiſcopos ad Concilium Prouinciale. ibid.num.27.

Comprobat abſentiam Epiſcopi. ibid.n.28

Compellit Regulares ad celebrandum Capitula Prouincialia. ibid. num.29.

Exercet iuriſdictionem in tota prouincia, ſtante conſuetudine. ibid.num.30.

Diſpenſat cum ſubditis ſuffraganeorum, & quando. ibid.num.31.

Erigit Seminarium in prouincia, & quando. ibid.num.32 fol.306.

Ad eius conſecrationem debent concurrere omnes ſuffraganei. ibid.num.33.

Vocat ſuffraganeos pro conſecratione alterius ſuffraganei. ibid.num.34.

Aſſignatio loci tuti puellæ, cui timetur inferri violentia pendente lite ſuper matrimonio ad quem Iudicem ſpectet. Cap. 14. num.1.fol.47.

A ſeu-

A ſententia deſertionis poteſt appellari. Cap.70. num.21.fol.228.

Aſſenſus Apoſtolicus in alienatione rerum Eccleſiæ an præſumatur ex diuturnitate temporis. Cap.106.num.1.fol.359.

Aſſenſu Apoſtolico non impetrato in alienatione vtili Eccleſiæ, an liceat recedere, ſi Eccleſia non vult recedere à contractu. ibid.num.2. fol.360.

Aſſenſu Apoſtolico impetrato in alienatione rei Eccleſiæ, ſed non interpoſito decreto, an ſit locus pœnitentiæ ex parte Eccleſiæ. ibid.num.3.

Aſſenſus Apoſtolici impetratio ſuper alienatione rei Eccleſiæ factæ nomine Rectoris, an probet mandatum Rectoris ad impetrandum aſſenſum. ibid. num. 5. fol.362.

Aſſenſus Papæ ſupplet defectum ſolemnitatum in alienatione rerum Eccleſiæ, ſed non defectum cauſæ. ibid.num.6.

Auditor Cameræ Apoſtolicæ ſolus relaxat cenſuras vigore obligationum in forma Cameræ. Cap.117.nu.2.fol.381.

B

Beneficio cap. Odoardus, de ſolutionibus renunciari non poteſt. Cap.3.nu. 4.fol.19.

Beneficio cap. Odoardus, non gaudet, qui non confitetur debitum. ibid.num.5.

Nec doloſus num.6.

Nec in delictis num.7. fol. 20. & an reſpectu intereſſe partis.

Et quid in mulctis, ibidem.

Nec qui in ludo, vel luxurioſè viuendo bona conſumpſit. num. 8.

Nec conuentus actione reali. num.9.

Nec penſionarius pro penſione ſoluenda. num.10.

Nec laicus effectus clericus in fraudem creditorum. num.11.

Nec clericus negotiator. num. 12. fol.21.

Et quid in obligato in forma Cameræ, aut condemnato per tres ſententias conformes, vel quando debitum eſt iuratum. num. 13. fol.21.

Nec quando creditor clerico eſt pauperior. num.14.

Beneficium cap. Odoardus, de ſolutionibus, an poſſit pluries obtineri. Cap. 3. num. 20. fol.23.

Beneficiatus, qui non poteſt adipiſci poſſeſſionem beneficij, an gaudeat priuilegio fori. Cap.28.num.6.fol.116.

Beneficium Eccleſiaſticum obtinens modici, vel nullius valoris gaudet priuilegio fori. ibid.num.10.fol.117.

Beneficium, quod confertur originarijs, an poſſit conferri clerico dicti loci, ſi fuit conceptus, & natus poſtquam eius pater alio ſe tranſtulit ad habitandum deſerto loco originis. Cap. 48. num. 12. fo. 158.

Beneficiatus quando teneatur impendere omnes redditus in fabricam Eccleſiæ. Cap.54.num.5.fol.165.

Beneficiati moderni tenentur celebrare Miſſas, ad quas celebrandas ſeſe obligarunt beneficiati antiqui acceptantes legatum vtile Eccleſiæ. Cap.56. num.4. fol.169.

Beneficiati oppidi participantes de decimis debent participare de onere adminiſtrandi ſacramenta. ibid.nu.7.fol.170.

Beneficia coram ordinarijs quibus ex cauſis reſignari poſſint. Cap. 65. num. 1. fol.198.

Beneficia tria non ſufficientia ad victum ſine diſpenſatione obtineri non poſſunt. ibid.num.3.pag.199.

Beneficia, quæ vacent ipſo iure per aſſecutionem aliorum. ibid.num.4.fol.200.

Beneficia ſub eodem tecto, quæ retineri poſſint. ibid. num.5.

Beneficia reſignata coram ordinarijs non poſſunt ab ipſis conferri ſuis, vel reſignantium conſanguineis, vel familiaribus. ibid. num. 7. pag. 201.

Beneficij, ad cuius titulum quis eſt ordinatus, ſi reſignationem admittat ordinarius, ipſe tenetur alere reſignantem, & reſignatio valet. ibid. num. 8.

Beneficia, lite pendente, an reſignari poſſint, quando inquiſitus per ſententiam veniret priuandus beneficio. ibid. num. 9.

Beneficia difformia ſub eodem tecto quando retineri poſſint, & an ſit facienda mentio illorum coram Summo Pontifice. Cap. 65. num. 14. fol. 203.

Beneficia plura tria, vel quatuor, ſi ſint de Iurepatronatus, an poſſint retineri abſque diſpenſatione Apoſtolica. ibidem num. 15.

Beneficium incompatibile an vacet ipſo iure per aßecutionem alterius incompatibilis, ſi non eſt dignitas, perſonatus, vel curatum iuxta cap. de multa, de præben. ibid. num. 16. fol. 204.

Beneficium primum non vacat per adeptionem ſecundi, niſi quis adipiſcatur poſſeſſionem ſecundi. ibid. num. 17.

Beneficia coram Papa poſſunt reſignari, appellatione pendente, à condemnato ad priuationem beneficij, etiam data ſcientia impetrationis factæ à Papa. ibidem num. 18.

Benedictio ſecundarum nuptiarum eſt prohibita, etiam ſi non fiat viuente prima coniuge. Cap. 74. num. 4. fol. 237.

Benedicens ſecundas nuptias punitur arbitrio Iudicis. ibid. num. 5. fol. 237.

Benefactores poſſunt habere inſignia, ſeu arma in Eccleſijs. Cap. 109. n. 5. f. 370.

Birroarij non probant plenè, præterquam in leuibus. Cap. 47. num. 1. fol. 154.

Bigami quando, & quomodo puniantur à Curia Eccleſiaſtica ob hæreſis ſuſpicionem. Cap. 84. num. 13. fol. 272.

Bigami an poſſint admitti ex diſpenſatione Epiſcopi ad exercendos ordines minores ante bigamiam ſuſceptos. Cap. 113. n. 1. fol. 377.

Bullæ Gregorij XIV. de immunitate Eccleſiarum forma an ſit ſeruanda à Iudice laico, vbi notorium eſt, confugientem ad Eccleſiam commiſiſſe delictum exceptuatum in ea. Cap. 17. num. 4. fol. 54.

Bulla S. D. N. Clem. VIII. pro obſeruatione Concil. Trident. c. 14. de Regul. Cap. 59. num. 5. fol. 175.

Bulla Gregor. XIII. ſuper præcedentia in proceſſionibus. Cap. 64. nu. 6. fol. 195.

C

CAlices conſecrati, Reliquiæ, & veſtes ſacræ an poſſint vendi ratione materiæ, & quando. Cap. 41. num. 21. fol. 142.

Canonicus poteſt petere abſolutionem ab excommunicatione pro concanonico, ſed non ad cautelam. Cap. 5. num. 13. fol. 31.

Canonicus, qui primo adeptus fuit poſſeſſionem, præfertur antiquiori in data, quoad præcedentiam in choro, vocē in capitulo, & alijs, propter maiora onera, quæ ſubijt in Eccleſia. Cap. 64. nu. 9. fol. 195.

Canonici Eccleſiæ Cathedralis, an dicantur eſſe in dignitate, & poſſint ab illis expediri Breuia commiſſa conſtitutis in dignitate. Cap. 85. num. 10. fol. 276.

Canonici ſoli recipiunt Epiſcopum ad oſculum, non alij beneficiati Eccleſiæ Cathedralis. ibid. num. 17. fol. 278.

Canonicis ſolis competit adminiſtratio anniuerſariorum communium ipſis, & beneficiatis, niſi burſa communis fuiſſet facta ex redditibus beneficiatorum. ibid. num. 18.

Cano-

Canonici ſoli tractant negocia Eccleſiæ, non alij Beneficiati. ibid. num. 19. fol. 279.

Canonici ſoli veniunt appellatione Capituli, non dignitates, nec beneficiati, etiam ſi ex conſuetudine haberent vocem in actibus capitularibus. ibid. n. 2. fol. 279.

Canonicus Eccleſiæ inferioris aſſocians Epiſcopum ad Vrbem, an lucretur fructus Canonicatus. Cap. 116. n. 3. f. 380.

Capitula Regni contra turbantes poſſeſſiones non procedunt, nullo dato violento ſpolio. Cap. 16. num. 1. fol. 51.

Capellani miniſtri ſeruientes Eccleſijs militum S. Ioan. Hieroſolymitani, an, & quando poſſint ab Epiſcopo viſitari, corrigi, puniri. Cap. 33. num. 19. fol. 128.

Capellaniam habens cum onere celebrandi miſſas, an teneatur illas per alios celebrari facere tempore infirmitatis. Cap. 56. num. 1. fol. 168.

Capellaniæ duæ ſunt beneficia vniformia, & non poſſunt retineri ſub eodem tecto ſine diſpenſatione Apoſt. Cap. 65. num. 12. fol. 202.

Capellaniam obtinens ſub eodem tecto, ſi adipiſcatur ſecundam prima vacat, &, ſi vult poſſidere primam, amittit vtramque. ibid. num. 13.

Capella in Eccleſia an poſſit erigi ſine dote. Cap. 109. num. 1. fol. 369.

Capellam reparare, & inſtruere mappis, paramentis, & alijs neceſſarijs quis teneatur, patronus, an Rector. ibid. num. 13. fol. 173.

Capitulum Cathedralis Neap. quando inuitatur ad funus, ipſum ſolum defert Crucem per alienas parochias. Cap. 76. num. 12. fol. 249.

Capitulum, ſede vacante, adminiſtrat per octo dies, & an poſſit reſtringere numerum octo dierum ad conſtituendum Vicarium. Cap. 86. num. 6. & 7. fol. 283. & 284.

Capitulum poteſt conſtituere Vicarium, Epiſcopo agente in remotis. ibid. nu. 21.

Cap. ſi clericos, de ſententia excommunicationis in ſexto, non eſt in vſu quoad cautionem de ſtando iuri. Cap. 27. num. 5. fol. 109.

Capitulum, ſede vacante, ſuccedit Epiſcopo in iuriſdictione tàm ſpirituali, quàm temporali, tàm contentioſa, quàm voluntaria, & quando inuoluntaria. Cap. 87. num. 1. fol. 286.

Capitulum, ſede vacante, ſuccedit in pluribus competentibus Epiſcopo iure ordinario à nu. 2. vſque ad nu. 29. ibid. n. 2.

Capitulum, ſede vacante, non ſuccedit in his, quæ competunt Epiſcopo iure ſpeciali. ibid. num. 29. fol. 291.

Capitulum, ſede vacante, an ſuccedat in iuriſdictione delegata Epiſcopo, etiam ſi eſſet delegata à iure. ibid. num. 30.

Capitulum, ſede vacante, ſuccedit in iuriſdictione competente Epiſcopo ratione additamenti. ibid. num. 31.

Capitulùm, ſede vacante, non ſuccedit in his, quæ ſunt dignitatis Epiſcopalis, hinc non concedit indulgentias. ibid. num. 32.

Capitulum, ſede vacante, non ſuccedit in his, quæ ſunt ordinis Epiſcopalis, dummodo ea faciat exerceri per alios Epiſcopos. ibid. num. 33. fol. 292.

Capitulum, ſede vacante, ſuccedit in emolumento, quod ex iuriſdictione competit Epiſcopo. ibid. num. 34.

Capitulum, ſede vacante, non tenetur requirere coadiutorem, quem habebat Epiſcopus. ibid. num. 35.

Capitula exempta an teneantur ad obſeruantiam decretorum Concilij Prouincialis, ad quod eorum Epiſcopus acceſſit. Cap. 89. num. 17. fol 313.

Capitula Regni contra turbantes poſſeſſiones non procedunt, nullo dato violento ſpolio. Cap. 16. num. 1. fol. 51. & cap. 33. num. 14.

num. 14. fol. 126.
Capſa pro colligendis eleemoſynis quando retineri poſſint. Cap. 41. num. 12. fol. 140.
Carcerati tentantes frangere carceres, non ſecuta fuga, puniuntur arbitrio Iudicis. Cap. 50. num. 1. fol. 159.
Carcerati, qui tentauerunt frangere carceres Curiæ Aechiepiſc. Neap. non ſecuta fuga, quomodo fuerunt puniti. ibid. nu. 2.
Carcer infamat. Cap. 27. nu. 2. fol. 100.
Carcerans iniuſtè clericum eſt excommunicatus. ibid. num. 3.
Carcerantur aliquando Clerici in Curia Archiepiſc. Neap. ibid. num. 4.
Carcerare clericos quando poſſunt laici, Cap. 27. num. 8. fol. 111.
Carceratus, appellatione pendente, debet manere in carceribus Iudicis, à quo, donec Archiepiſcopus aliud, viſis prius actis, & cauſa cognita, decreuerit. Cap. 88. num. 43. fol. 307.
Caſus vehementis ſuſpicionis hæreſis, vel apoſtaſiæ referuntur Pontifici in Curia Archiepiſcop. Neap. Cap. 57. num. 4. fol. 172.
Cauſa ſeparationis thori eſt ardua, & requirit probationes concludentes. Cap. 21. num. 22. fol. 91.
Cauſæ ſufficientes ad diſpenſationem in addit. ad cap. 20. à num. 15. vſque ad 25. fol. 80. & 81.
Cauſæ afferuntur, ex quibus matrimonium ſeparatur quo ad habitationem. Cap. 21. num. 13. fol. 90.
Caſus poſiti per Caſſaneum, in quibus Iudex laicus poteſt procedere contra Clericos, non procedunt in Regno Neapolit. Cap. 93. num. 4. fol. 325.
Carens viſu oculi, qui videtur ſanus, quando ſit irregularis. Cap. 114. num. 3. fol. 379.
Cæmenta Eccleſiæ profanatæ in quos vſus conuertenda. Cap. 54. nu. 4. fol. 165.
Cedulones an poſſint affigi contrà excommunicatos, ſi comparent, & petunt abſolui. Cap. 23. num. 1. fol. 97.
Celebrantes duas Miſſas eodem die quomodo puniantur. Cap. 79. num. 2. fol. 256.
Cedulones affixi contra declaratos excommunicatos abſoluendos à Papa, quando remouendi. Cap. 23. num. 13. fol. 101.
Cenſura Eccleſiaſtica non poteſt relaxari ab Archiepiſcopo, niſi auditis partibus, & cauſa cognita. Cap. 88. num. 45. fol. 307.
Cedulones deturpantes ſunt ſuſpecti de hæreſi. Cap. 7. num. 6. fol. 36.
Ceſſio bonorum promiſſa à Iure ciuili laicis, qui non ſunt ſoluendo eſt interdicta Clericis. Cap. 3. num. 25. fol. 24.
Chriſtiani, qui abnegauerunt fidem Catholicam apud infideles ſi ſponte reuertantur, & petant reconciliari Eccleſiæ, quomodo abiurare debeant. Cap. 84. num. 12. fol. 272.
Citatio partis an requiratur in abſolutione ad cautelam. Cap. 5. num. 5. fol. 29.
Citatio valet ſine expreſſione cauſæ, in cauſa ſanctæ fidei. Cap. 84. nu. 2. fol. 269.
Ciuis originarius, qui deſerto loco originis alio tranſtulit domicilium, an gaudeat honoribus ciuium loci originis. Cap. 48. num. 11. fol. 158.
Citatio perſonalis requiritur ad aliquem excommunicandum, quod limitatur pluribus modis. Cap. 23. nu. 15. fol. 101.
Citatus ad dicendam cauſam, quare non debeat declarari excommunicatus, ſi non comparet, declaratur excommunicatus in Curia Neapolitana propter cauſam principalem, ob quam fuit citatus. ibid. num. 22. fol. 103.
Citari quomodo debeat Canonicus, vel Parochus abſens. Cap. 112. nu. 1. fol. 377.
Citationes per edictum debent eſſe tres quando ignoratur vbi moretur Canonicus.

nicus, vel Parochus abſens. ibid. num. 2.
Citatio perſonalis requiritur ad priuationem beneficij. ibid. num. 3.
Citatio partis an requiratur in abſolutione ad cautelam. Cap. 5. num. 5. fol. 29.
Clauſula, conſcientiam tuam oneramus, an impediat ſubdelegationem. Cap. 85. num. 5. fol. 275.
Clauſula, ſiue quouis modo, poſita in bullis beneficiorum, quid, & quando operetur, latiſſimè demonſtratur. Cap. 120. num. 1. fol. 384.
Clauſula, vocatis vocandis, intelligitur quando alius eſt in poſſeſſione beneficij. Cap. 85. num. 4. fol. 275.
Clericus habet beneficium, quod non poteſt conueniri, niſi in quantum facere poteſt. Cap. 3. num. 1. fol. 19.
Clericus non tenetur cedere bonis. ibid. nu. 2.
Clericus conſtitutus in minoribus gaudet beneficio. cap. Odoard. de ſolut. ibid. n. 3.
Clericus quando non gaudet beneficio, cap. Odoardus, & luit in corpore, quomodo debet luere. ibid. nu. 15. fol. 21.
Clericus non poteſt carcerari pro debito ciuili, & quando poſſit. ibid. n. 16. fol. 21.
Clericus an debeat detineri carceratus pendente diſcuſſione ſuper admiſſione ad beneficium. cap. Odoardus de ſolut. ibid. num. 17. fol. 22.
Clericus debitor ſi poteſt, & recuſet ſatiſfacere, poteſt ſemper carcerari. ibid. num. 18. fol. 23.
Clericus in form. Cam. obligatus, an gaudeat beneficio, cap. Odoardus. Cap. 3. num. 21. fol. 23.
Clericus an poſſit opponere, ſe eſſe Clericum inopem. ibid. num. 23.
Clericus ſpoliator doloſus, an admittatur ad cap. Odoardus. ibid. num. 24.
Clericus remiſſus ad Curiam Eccleſiaſticam à Curia ſæculari vna cum actis, an poſſit conſtitui reus ex dictis actis, vel teſtes examinati coram Iudice laico ſint prius de nouo examinandi. Cap. 6. num. 1. fol. 32.
Clericus debet remitti ad Iudicem Eccleſiaſticum à Iudice ſæculari vna cum actis. Cap. 6. num. 3. fol. 33.
Clericus non declinans forum ſæculare debet puniri. ibid. num. 9. fol. 34.
Clericus conſtitutus in minoribus, ſeruiens Eccleſiæ ſine mandato Epiſcopi, an gaudeat priuilegio fori. Cap. 28. num. 1. fol. 115.
Clericus deſeruiens Capellæ in Eccleſia erectæ, quæ ab Epiſcopo confraternitati laicorum pro oratorio aſſignata eſt, gaudet priuilegio fori. ibid. num. 2.
Clericus non incedens in habitu, & tonſura, & delinquens, an amittat priuilegium fori, ſi non fuit monitus. ibid. nu. 3.
Clericus effectus miles, an ſtatim amittat priuilegium fori. ibid. num. 4.
Clericus in quibus caſibus poteſt incedere ſine veſtibus clericalibus. ibid. num. 5.
Clericus habens penſionem, an gaudeat priuilegio fori. ibid. num. 8. fol. 116.
Clericus beneficiatus ſi non incedit in habitu, & tonſura, an ſtatim amittat beneficium abſque aliqua ſententia Iudicis Eccleſiaſtici, & ſucceſſiuè an gaudeat priuilegio fori, ſi non habet alia requiſita. ibid. num. 8. fol. 117.
Clericus ſi committat delictum, & poſteà ducat vxorem, punitur à Iudice Eccleſiaſtico. Cap. 8. num. 1. fol. 37.
Clericus relegatus à Iudice Eccleſiaſtico, ſi durante relegationis tempore efficiatur laicus, & frangat relegationem, à quo Iudice ſit puniendus pro dicta fractura. ibid. num. 3. fol. 38.
Clericus effectus in fraudem nullo modo poteſt puniri à Iudice laico, nec in bonis in Regno Neapolitano, ac etiam de Iure communi, iuxta veriorem opinionem.

Cap.8.num.4.fol.38.
Clerici in Regno Neapolitano conueniuntur coram Iudice laico in feudalibus; ſed non in emphyteoticis, quæ tenent à Regia Curia. ibid.num.5.fol.39.
Clericus in quibus caſibus non poſſit reconueniri coram laico remiſſiuè. Cap. 11.num.2.fol.44.
Clericus, qui obligauit ſe in inſtrumento habente executionem paratam, ſi efficiatur laicus, an poſſit dictum inſtrumentum liquidari contra ipſum in Curia Eccleſiaſtica. Cap. 15. num.5. fol.50.
Clericus, qui fuit Notarius Epiſcopi, effectus laicus pro geſtis tempore Notariatus, tenetur reſpondere coram Epiſcopo. ibid.num.6.
Clerici quid ſoluant in viſitatione in ciuitate Neapolitana. Cap.32.n.2.fol.120.
Clerici an gaudeant Immunitate Eccleſiæ. Cap.17.num.11.fol.57.
Clerici vagabundi poſſunt priuari beneficijs. Cap.55.num.9.fol.169.
Clerici, qui teneantur accedere ad proceſſiones. Cap.64. num.5.fol.194.
Clericus non poteſt torqueri, niſi ſit infamatus de crimine, quod non ſeruatur in praxi. Cap.70. num.18.fol.218.
Clerici negotiatores eſſe non poſſunt. Cap. 77.num.1.fol.252.
Clerici an poſſint lucrari ex artificio ſine neceſſitate. ibid.num.3.
Clericus an poſſit exercere artificium mixtum cum negotiatione. ibid.num.4.
Clericus an poſſit aliquando exercere negotiationem. ibid.num.5.fol.213. & an per alios. num.6.
Clericus an poſſit tenere tabernam, & vendere vinum, quod colligit in ſua poſſeſſione. ibid.num.7.
Clerici in minoribus non beneficiati non prohibentur exercere negotia ſæcularia, alias licita. ibid. num.9.
Clericus poteſt incumbere artificio dummodo non ſe ſubtrahat à diuinis. ibidem num.10.
Clericus poteſt ex artificio lucrari abſque neceſſitate. ibid.num.11.
Clerici quando poſſunt conducere poſſeſſiones. ibid.num.12.
Clerici poſſunt locare animalia ſibi obuenta ex decimis, donatione, vel hæreditate. ibid.num.13.fol.254.
Clericus poteſt emere animalia, ſi habet multa paſcua, vt depaſcantur. ibid.n.14.
Clericus quando poſſit vendere rem emptam non mutuatam. ibid.num.15.
Clericus poteſt abundanter prouidere domui ſuæ, ne indigeat. ibid.num.16.
Clerici an poſſint tenere tabernas. ibidem num.17.
Clerici quando poſſint eſſe tabelliones. ibid. num.18.fol.255.
Clericus non poteſt eſſe maiordomus principis. ibid.num.19.
Clerici piſcatores, an dicantur negotiatores. ibid.num.20.
Clerici blaſphemi quomodo puniantur. Cap.78. num.1.fol.255.
Clericus officium diuinum omittens per longum tempus poteſt priuari beneficio. Cap. 80.num.1.fol.257.
Clericus quando poſſit inuitus ab Epiſcopo in ſua diœceſi retineri. Cap. 83. num.6. fol.265.
Clericorum Cathedralis appellatione veniunt tantum Canonici. Cap.85.nu.21. fol.279.
Clericus propter ſimplicem fornicationem punitur arbitrio Iudicis, ſed non priuatur beneficio. Cap.37.num.10.fol.134.
Clericus poteſt ſe obligare ad amiſſionem ordinis. Cap.39.num.1.fol.137.
Clericus poteſt ſe obligare ad amiſſionem beneficij. ibid.num.2.
Clericus non poteſt ſe obligare ad pœnam corpo-

corporalem, & ſic nec ad pœnam triremium. ibid. num. 3.
Clericus pro iniuria ſibi illata poteſt agere contra laicos cum proteſtatione citra pœnam ſanguinis. Cap. 42. n. 1. fol. 145.
Et quid, ſi certo ſciat mortem ſecuturam. ibid. num. 2. fol. 146.
Clericus in ciuitate Neapolit. & Prouinc. non poteſt agere cauſas proprias, vel alienas, etiam in caſibus à iure permiſſis ſine licentia Curiæ. ibid. num. 3.
Clericus an poſſit agere cauſas alienas cum proteſtatione citra pœnam ſanguinis. ibid. num. 4.
Clericus an poſſit agere cum proteſtatione citra pœnam ſanguinis contra interfectorem fratris, & aliorum propinquorum. ibid. num. 5.
Clericus cum proteſtatione citra pœnam ſanguinis poteſt denunciare delicta tendentia in Reipublicæ perniciem, vel graue damnum priuatæ perſonæ. ibid. num. 6.
Vel ſi reum in flagranti crimine reperiat. ibid. num. 7. fol. 147.
Et an pro iniuria facta Eccleſiæ. ibid. n. 8.
Clericus agens contra laicum cum proteſtatione citra pœnam ſanguinis, ſi habeat in animo, quod reus moriatur, ſequuta morte, vel mutilatione, efficitur irregularis. ibid. num. 9.
Clerici an poſſint pugnare contra bannitos pro defenſione patriæ, abſque irregularitate. Cap. 42. num. 16. fol. 149.
Clerici contra laicos deponere non poſſunt, limita pluribus modis. Cap. 43. num. 1. fol. 151.
An ad repulſam, ſuper delicto in genere, an ſuper negatiua, & alia. ibid. num. 2. & 3.
Clerici an poſſint cogi deponere in iudicio ſæculari, & quando. ibid. n. 6. fol. 152.
Clericus in minoribus non cogitur deferre habitum, & tonſuram, niſi in duobus caſibus. Cap. 46. num. 1. fol. 153.
Clericus in minoribus conſtitutus poteſt puniri, ſi non defert habitum clericalem decentem. ibid. num. 2. fol. 154.
Clerici itinerantes longo itinere poſſunt mutare habitum, laxare comam, intrare tabernas. ibid. num. 4.
Clerici exteri quomodo declarentur Ciues Neapolit. per Curiam Archiepiſcopali. Cap. 48. num. 2. fol. 155.
Clerici alterius diœceſis non poſſunt recipi ad ordines exercendos. ibidem num. 5. fol. 156.
Clericis exteris an poſſit prohiberi ingreſſus, vel habitatio in aliena diœceſi, ſi nolunt exercere ordines. ibid. num. 6.
Clerici dicuntur membra honorabiliora populi. ibid. num. 7. fol. 157.
Clerici in materia priuilegiatiua veniunt appellat. populi non in odioſa. ibid. n. 8.
Clerici, ſi ad inuicem ſe percutiunt, an omnes ſint declarandi excommunicati, ſi vnus prius incepit. Cap. 23. num. 12. fol. 101.
Clericus carceratus ſi diſceſſit à palatio, vel alio loco pro carcere ſibi aſſignato, & poſteà intra breue tempus reuertatur, an teneatur ad pœnam fideiuſſionis. Cap. 27. num. 9. fol. 111.
Clericus, ſicut quilibet nobilis, non tenetur recanere palinodiam. Cap. 36. num. 4. fol. 131.
Clerico non poteſt imponi pœnitentia ſolemnis, ſed publica. ibid. num. 5.
Clericus propter honeſtatem non debet cædi extra Eccleſiam. ibid. num. 6.
Clericus propter offenſam factam laico, non tenetur illi genuflectere. ibid. nu. 7.
Clerici in Curia Archiepiſc. Neap. tractibus chordæ non afficiuntur in publico. ibid. num. 8.
Clericus pro crimine læſæ maieſtatis non poteſt

poteſt puniri à Iudice laico, iuxta veriorem opinionem doctorum. Cap. 90. num.1.fol.314.
Clerici in Regno Neapolit. in nullo caſu ſubduntur iuriſdictioni Iudicis laici, niſi in cauſis feudalibus. ibid.nu.2.fol.315.
clerici in Regno Neapolit. conueniuntur coram Iudice laico in feudalibus, ſed non in Emphiteuticis, quæ tenent à Regia Curia. Cap.8.num.5. fol.39.
clericatus ordo nobilitat. Cap.91. num.2. fol.316.
clerici non ſunt pœnis ignominioſis plebeiorum afficiendi. ibid. num.3.
clerici non poſſunt voluntariè ſeſe ſupponere percuſſionibus laicorum. ibid.num. 4.fol.317.
clericus inuentus de nocte cum armis prohibitis non poteſt à poteſtate ſæculari ſpoliari armis, nec inſtrumentis, aut canibus, ſi vacet piſcationi, vel venationi prohibitæ à Principe ſæculari. Cap.92. num.6.fol.323.
clerici turbantes iuriſdictionem Iudicis laici in Regno, non poſſunt puniri per Iudicem laicum. Cap.93. nu. 2.fol.324.
clerici in Regno in nullo caſu poſſunt conueniri coram Iudice laico, etiam pro rebus profanis, niſi pro feudalibus. ibid. num.3.fol.325.
clerici pauperes, qui non poſſunt vacare litteris, quid ſcire teneantur, ſecundum Innocentium. Cap. 119. nu.2.fol.383.
clericorum Cathedralis appellatione veniunt tantum Canonici. Cap.85.nu.21. fol.279.
commiſſarius alienationis Eccleſiæ, quid aduertere debeat. Cap.75.n.11.fol.241.
commiſſarius an teneatur examinare teſtes ſuper vtilitate Eccleſiæ. Cap. 75. num.21.fol.244.
confeſſio clerici de delicto facta coram laico facit indicium ad torturam contra clericum, ſi ſponte facta fuerit. Cap. 6.num.3.fol.32.
confugiens ad Eccleſiam, ſi ab ea extrahatur, non ſeruata forma bullæ Gregorij XIV. de immunitate Eccleſiarum, an iuſtificata captura ex ſequentibus probationibus ſit amplius Eccleſiæ reſtituendus. Cap.17.num.5.fol.54.
confugiens ad Eccleſiam, ſi non à Iudice, vel eius familia, ſed ab alijs extrahatur, puta à conſanguineis offenſi, an ſi de manu ipſorum à familia Iudicis ſæcularis capiatur extra Eccleſiam, ſit etiam Eccleſiæ reſtituendus. ibid.nu.6.fol.55.
confugientem ad Eccleſiam ſi Iudex non carcerauit, nec extraxit, nec extrahi fecit, ſed ſolum extractum ab eius familia ſine eius ordine Eccleſiæ non reſtituit, vel mori fecit, an ſit excommunicatus, & quid ſi mandauit extrahi. ibid. num.7.fol.56.
confugiens ad Eccleſiam extractus per familiam ſæcularem, an ſit de neceſſitate reſtituendus eidem Eccleſiæ, vel ſatis ſit, ſi reſtituatur Epiſcopo. ibid.nu.8.
confeſſio partis quando probet Iuſpatronatus. Cap.63.num.26.fol.193.
confraternitates laicorum an teneantur accedere ad proceſſionem. Cap.64.num. 7.fol.195.
confratres alicuius Congregationis, in quo loco ſepeliendi. Cap. 76. nu.6.fol.248.
confrontatio quando facienda in cauſis ſanctæ fidei. Cap.84.num.6.fol.270.
confeſſioni coniugum quando ſtetur ſuper impedimento matrimonij. Cap.21.nu. 11.fol.89.
concubinarius, etiam notorius, non poteſt priuari beneficijs abſque monitionibus, iuxta Conc.Trid. Cap.37.n.6.fol.133.
concubinarius dicitur clericus, etiam ſi in domo propria concubinam non retineat, ſi probetur carnalis commiſtio, & diffama-

famatio. ibid.num.9.fol.134.
Concilium Prouinciale à quo conuocari debeat, quando, & quomodo. Cap.89. num.1.fol.309.
concilium Prouinciale quam poteſtatem habet, & de quibus poteſt diſponere, ſeu cognoſcere. ibid.num.6.fol.311.
concilium Prouinciale an cognoſcat de delictis Metropolitani. ibid.nu.7.fol.312.
concilium Prouinciale an concedat Indulgentias, & quas. ibid. num.8.
concilium Prouinciale, de quibus cauſis Epiſcoporum cognoſcat. ibid.num.9.
concilium Prouinciale an liget exemptos. ibid.num.10.
concilium Prouinciale an debeat notificari ab Epiſcopis.ibid.num.11.
concilium Prouinciale per quod temporis ſpatium durare debeat. ibid.num.12.
concilium Prouinciale an poſſit allegari ſuſpectum. ibid. num.13.
concilium Prouinciale non debet publicari inconſulto Romano Pontifice, ſed Synodus Diœceſana poteſt ſine eo publicari. ibid. num.15.fol.313.
concurſus in vacatione Eccleſiæ Parochialis quando fieri debet. Cap. 66. num.1. fol.207.
concurſus non debet fieri quando cura animarum ſpectat ad Collegium, vel in permutatione parochialium, & quid in Iurepatronatus, & quando ex alia cauſa omitti poſſit. ibid.num.2.
concurſus quando fit, an quilibet de populo poſſit nominare. ibid. num.6.fol.208.
concil. Trident. ſeſſ. 24. de reform. an procedat in mutilante voluntarie. Cap.67. num.9.fol.315.
concordiæ ſuper decimis non ligant ſucceſſores ſine confirm. Apoſtol. Cap.75. num.19.fol.244.
concordia ſuper dimiſſione partis decimarum debitarum à laicis facta ab Eccleſiaſticis non valet, ſine confirmatione Apoſtolica. ibid.num.20.
conceſſa capella cum Iurepatronatus, an intelligatur conceſſum Ius funerandi. Cap.41.num.17.fol.139.
condemnari ab Epiſcopo an poſſit contumax ad pœnam delicti. Cap. 26. num. 6.fol.108.
concil.Trident.ſeſſ.24. cap.de refor. matr. declaratur in Addit. ad cap. 20. num. 27.29.& 30.fol.81.
Condemnatus per tres ſententias an ſuffragetur. c.Odoard.cap.3.n.22.fol.23.
contumax poteſt excommunicari ſine alia citatione. Cap.26. num.4.fol.107.
conſuetudo an valeat, quod clerici coniugati non deferant habitum, & tonſuram, dum ſeruiunt in diuinis, & gaudeant priuilegio fori. Cap.28. nu.12.fol.117.
conſuetudo an ſit attendenda circa obſeruationem feſtorum, vide latius in annotatione. Cap.62.num.2.fol.182.
conſuetudo contra ius debet eſſe quadraginta annorum. ibid.num.3.
conſuetudo circa inobſeruantiam feſtorum eſt corruptela, & prohibetur etiam conſuetudo futura.ibid.num.5.fol.185.
conſuetudo eſt attendenda, primò Ciuitatis, ſecundò Diœceſis, tertiò Prouinciæ, quartò Regni, ſiue Prouinciarum vicinarum, quintò Vrbis Romanæ. Cap.85. num.14.fol.277.
conſenſus an poſſit impetrari in donatione Iuriſpatronatus, poſt mortem donatarij. Cap.63. num.20.fol.191.
conſenſum Epiſcopi in donatione Iuriſpatronatus poſſe ſubſequi mortem donatarij, alijs probatur, & Rotæ Romanæ auctoritate. Cap.63. num.28.fol.193.
conſuetudo valida in ſacramentalibus. Cap.74.num.2.fol.237.
conſanguinitas an probetur per ſolam confeſſionem impetrantium diſpenſationem.

nem. Cap.20. num.12. fol.75.
Conſuetudo poteſt inducere, quod in quinto gradu matrim. ſit nullum, quando oritur ſcandalum, vide in annot. ibid. num.14.fol.76.
conſtitutio Epiſcopi, quod electio facta vno contempto ſit nulla, non valet. Cap. 89.num.20.fol.314.
conſuetudo, qua Epiſcopi faciunt teſtamenta ad pias cauſas pro anima defunctorum, qui deceſſerunt ab inteſtato, valet, & pluribus comprobatur. Cap.96. num.1.fol.329.
conſuetudo valet, quod clerici teſtantur de fructibus beneficiorum. ibid. num. 4. fol.330.
conſuetudo teſtandi de feudis antiquis in præiudicium agnatorum, valet. ibidem num.5.
conſuetudo valet, quod vaſſallus alienet feudum ſine aſſenſu domini ibid.nu.6.
conſuetudo valet, quod filius familias teſtatur.ibid.num.7.
conſuetudo valet, quod Epiſcopus diſponat de fructibus relictis à beneficiario. ibid.num.3.
continuatæ præſentationes an dicantur, ſi vna intermedia non ſit inſinuata. Cap. 63.num.9.fol.188.
controuerſiæ ſi oriantur inter laicos in proceſſionibus, an ad Epiſcopum ſpectat illas dirimere. Cap. 64.num.8.fol.195.
contumax poteſt excommunicari ſine alia citatione. Cap.26.num.4.fol.107.
copia actorum qualis eſſe debeat, quando tranſmittitur à Curia ſæculari ad Eccleſiam vna cum clerico, ſi clericus eſt inquiſitus de delicto commiſſo cum ſocijs laicis.Cap.5.num.5. fol.33.
copula ſubſecuta poſt matrimonium metu contractum, an purget metum. Cap. 105.num.7.fol.357.
copula Matrimonialis includit impedimentum publicæ honeſtatis in Addit. ad cap.20.num.12.fol.79.
coquina, & ſtabulum prohibentur in Eccleſia profanata.Cap.54.nu.3 .fol.164.
corpora, & reliquiæ Sanctorum, an poſſint de loco ad locum transferri. Cap. 71.num.1.fol.229.
corpora aliquorum ſociorum S. Ianuarij ſunt condita ſub altari maiori Eccleſiæ Cath.Neap.ibid.num.2.fol.230.
corpora defunctorum quando poſſunt transferri. ibid.num.3.
cura animarum, & poteſtas adminiſtrandi ſacramenta poſſunt præſcribi, & per quantum tempus. Cap.61.n.2 fol.181.
curia Archiep. Neap. non ſolet procedere ad liquidationem inſtrumenti cenſus vitalitij pro capitali, ob non ſolutionem tertiarum. Cap.15.num.7.fol.50.
curia Archiepiſcopalis Neapolitana quando carcerat alienos ſubditos ad inſtantiam ſuorum Epiſcoporum. Cap.38. num.3.fol.135.
curſores Curiæ Archiepiſcopalis Neapol. quando fidem faciant in ſuis depoſitionibus. Cap.47.num.2.fol.155.
curia Epiſcopalis venit appellatione Curiæ Ciuitatis. Cap.48.num.10.fol.158.
curator non interuenit, quando minor torquetur in Curia Archiep.Neapolit. nec etiam quando examinatur. Cap.49.num. 1.fol.159.

D

Declaratio excomm. ſententiæ in iure, vel in præcepto hominis, ſuſpenditur per appellationem.Cap.22.nu.1.fol.93.
Decimas vt poſſint vna cum curato exigere beneficiati oppidi, requiritur conſuetudo immemorabilis. Cap.56.num. 8.fol.170.
Declaratio nullitatis Matrimonij eſt petenda

da à Curia Archiepiſcopali. Cap.21. num.21 fol.91.

Declaratio excommunicationis incurſæ, an poſſit ſuſpendi abſque appellatione. Cap.22.nu.6.fol.95.

Declaratio excommunicationis eſt facienda parte citata, quod limitatur in aliquibus caſibus. Cap.23.nu.19.fol.102.

Decreto, procedendum eſſe ad vlteriora, quando vtitur Vicar. Neapol. deleg. Papæ Cap.85.num.9.fol.275.

Decretum Concilij Prouincialis, quod præbenda lectionis Sacræ Scripturæ detur digniori per concurſum, & ſi detur digno, omiſſo digniori, collatio ſit nulla, non valet. Cap.89.num.19.fol.313.

Decretum, ſi in euidentem, mortuo Papa re integra non poteſt à Commiſſario ferri. Cap.115.num.2.fol.379.

Defunctus dicitur miſerabiliſſima perſona, quæ debet eſſe ſub protectione. Cap.85. num.26.fol.281.

Defuncti dicuntur perſonæ multum miſerabiles, & ſunt ſub protectione Epiſcopi. Cap.96. num.8.fol.330.

Delegatus, cui commiſſa eſt diſpenſatio matrimonialis, nihil poteſt percipere pro labore, neque eſculenta, & poculenta, neque pro ſtudendo proceſſu, nec pro acceſſu, & quid pro tranſumptu, & quid in Notario. Cap. 20. num. 10. fol.74.

Delegatus Papæ ſi delinquat in delegatione quando poſſit ab Ordinario puniri. Cap.38.num.6.fol.135.

Delegatus Papæ an poſſit exequi ſententiam ſine requiſitione Ordinarij. ibid. num.7.fol.136.

Delegatus poteſt punire extraneas perſonas delinquentes in eius perſonam, ſi per hoc contingat ſuam iuriſdictionem turbari. Cap.59.n.6.fol.176.

Delegatio facta Vicario an tranſeat in ſucceſſorem. Cap.85.num.1.fol.273.

Delegata cauſa perſonis in dignitate conſtitutis, an poſſit ſubdelegari non habentibus dictam qualitatem. ibid. num. 3.fol.274.

Delegatus, qui non poteſt ſubdelegare debet recipere iuramenta teſtium. ibid.nu. 7.fol.275.

Delegatus an poſſit reuocare ſententiam, quam pronunciauit ſuper competentia iudicij. ibid.num.8.

Delegatus Papæ tenentur obſeruare conſuetudinem loci litigantium. ibid. num. 13.fol.277.

Delegatus Papæ quando poſſit cognoſcere extra locum ſuæ dignitatis, & trahere vltra diætam. ibid.num.15.

Delegati duo ſi ſunt dati in ſolidum, & vnus præoccupauit, quando poſſit alter ſe intromittere. ibid. num.28.fol.281.

Delictum quando dicitur deductum ad forum contentioſum, & quid ſi inquiſitus tranſegit cum Curia. Cap. 67. nu. 5.& 6.fol.214.& 215.

Delicta omnia ſunt publica de iure canonico. Cap.35.num.1.fol.129.

Denuncians impedimentum matrimonij quomodo recipiendus, & ad quid teneatur, ſi falſum denunciet. Addit. ad cap.20.num.33.fol.85.

Denunciationes ante matrimonium non poſſunt fieri diebus ferialibus. Addit. ad cap.20.num.32.fol.85.

Denunciator poteſt eſſe teſtis in cauſa matrimoniali, & quando. Cap.21.num.7. fol.88.

Denunciator non facit partem in Iudicio. Cap.35.num.5.fol.130.

Denunciator non eſt citandus. ibid.num.6.

Denunciator poteſt aſſiſtere in iudicio, & quid ſeruetur in Curia Archiepiſcopali Neapolit. ibid. num.7.

Denunciator habetur pro teſte in qualibet cauſa

cauſa aliquibus concurrentibus.ibidem num.9.

Denunciare, vel accuſare quilibet tenetur hæreticos, maleficos, committentes alia delicta, quæ tendunt in perniciem Reipublicæ. Cap.18. num.1.fol.61.

Denunciatio hæreticorum, necromanticorum, & maleficorum, an ſit facien. in ſcriptis, vel ſufficiat oretenus denunciare, non expreſſo nomine denunciantis. ibid.num.2.

Denunciator in cauſa Sanctæ fidei, habetur pro teſte. ibid. num.3.fol.62.

Denunciari an debeant mulieres, quæ ſimplicitate maleficia conficiunt. ibid.num. 4.fol.63.

Denunciari an debeant hæretici occulti. ibid.num.5.

Denunciatio hæreticorum, & maleficorum, an debeat fieri ſi ſunt emendati. ibid.num.6.

Denunciationem hæreticorum, & maleficorum, an debeat præcedere fraterna correctio. ibid.num.7.

Denunciatio hæreticorum, & maleficorum, an debeat fieri cum periculo vitæ. ibid.num.8.fol.64.

Denunciare parentes hæreticos an teneantur filij. ibid. num.9.

Denunciari an debeant leuiter de hæreſi ſuſpecti. ibid. num.10.

Denunciari quando debeant detinentes libros hæreticorum. ibid.num13.fol.66.

Denunciari an debeant detinentes pentacula. ibid. num.14.fol.67.

Denunciari an debeat mulier, quæ habet famam maleficæ, ſi non operatur, niſi ſimplices ſuperſtitiones. ibid.num.15.

Denunciari an debeat hæreticus, qui accedit ad confeſſionem animo peruertendi confeſſarium, & inducendi illum ad hæreſim, & quid ſi vult abſtinere ab hæreſi, ſed non vult reuelare complices. ibidem num. 17. fol.68.

Deputatio vicarij parochialis pertinet ad Epiſcopum. Cap.56.num.9.fol.171.

Deponitur clericus pro quocumque graui crimine. Cap.82.num.5.fol.260.

Deputata ad certos pios vſus, non poſſunt deputari ad alios ſine auctoritate Papæ etiam cum auctoritate legati à latere etiam in melius, vel de conſenſu hæredis. Cap.19.num.1.fol.69.

Deputata ad pios vſus quando poſſint in alios conuerti per Epiſcopum ob impedimentum facti, vel Iuris. ibid. num. 2. fol.70.

Deputata ad certos pios vſus, quando per Epiſcopum conuertuntur in alios ob impedimentum, an ſit neceſſarius aliorum concurſus, & quorum. ibid.n.4.fol.71.

Deſcendentia in antiquis probatur leuioribus probationibus. Cap.10.num. 13. fol.341.

Deſerta appellatione, an poſſit peti executio ſententiæ coram Iudice à quo. Cap. 70.num.22.fol.228.

Diſpenſatio matrimonialis in quartò, & quintò gradu non requiritur, & quid ſeruetur. Cap.20.num.9.fol.74.

Diſpenſatio matrimonialis non eſt facienda, ſi adeſt ſcandalum, quamuis omnia ſint probata. ibid.num.13.fol.75.

Diſpenſandi cauſa ſuper anni circulo cum ordinandis qualis eſſe debeat. Cap. 83. num.7.fol.265.

Diſpenſatio matrimonialis expirat mortuo Papa, ſi non eſt executioni demandata. Cap.115.num.1.fol.379.

Diſpenſatio matrimonialis conceſſa à Papa propter anguſtiam loci, an ſit mandanda executioni, ſi mulier in loco vicino ſuæ patriæ ſibi parem inuenire poſſet. Cap.20.num.4.fol.73.

Diſpenſatio eſt late interpretanda, quatenus verba ſonant. ibid.num.5.

Diſpenſatio matrimonialis ob incompetentiam dotis, qualiter ſit intelligenda, & quid ſi pater habet plures filias, an cenſeatur poſſe dotare vnam, ſi non poteſt commode omnes dotare, ſed vnam tantum. ibid. num. 6.

Diſpenſatione à Papa obtenta ſuper impedimento occulto poſt contractum matrimonium, an neceſſarius ſit nouus conſenſus alterius coniugis ignorantis impedimentum, & an forma Conc. Trid. de nouo requiratur. ibid. num. 7.

Dimiſſoriæ quando concedendæ, à quibus, & ibi plures reſolutiones circa eas. Cap. 83. num. 4. fol. 264.

Diſmembratio fructuum eſt alienatio, & requirit ſolemnitates requiſitas in alienatione rerum Eccleſiæ. Cap. 75. num. 17. fol. 243.

Domicilium acquiritur momento temporis. Cap. 48. num. 1. fol. 155.

Doctoratus qualitas debet eſſe in magna conſideratione in concurſu. Cap. 66. nu. 12. fol. 209.

Donatio Iuriſpatronatus admiſſa à Vicario, qui non habebat hanc facultatem, quando valeat. Cap. 100. n. 18. fol. 343.

Donatio Iuriſpatronatus propter ſeruitia, eſt ſimoniaca. Cap. 102. nu. 3 fol. 348.

E

Eccleſia poteſt incaſtellari ad defenſionem Reipublicæ auctoritate Epiſcopi. Cap. 42. num. 15. fol. 149.

Eccleſia profanata non poteſt vendi ſine ſolemnitate requiſita in alienatione rerum Eccleſiaſticarum. Cap. 54. num. 6. fol. 165.

Eccleſia an poſſit vendi ratione materiæ. Cap. 41. num. 20. fol. 141.

Eccleſia finita emphyteuſi per generationem tenetur relocare deſcendentibus, ſi ex conſuetudine immemorabili renouari conſueuit. Cap. 99. num. 2. fol. 335.

Eccleſia finita emphyteuſi per generationem non tenetur renouare deſcendentibus ſi vult pro ſe retinere, late probatur. ibid. num. 3. fol. 337.

Electio, ſeu approbatio examinatorum pro parochiali, quæ eſt de iurepatronatus, ad quem ſpectat. Cap. 66. n. 4. fol. 208.

Electus ab Epiſcopo in concurſu minus idoneus, ſi reportauerit ſententiam contra, in Curia Romana, ſequeſtratur beneficium, & debet condemnari ad reſtitutionem fructuum. ibid. nu. 15. fol. 210.

Electio ſepulturæ commiſſa voluntati alterius, an valeat. Cap. 76. nu. 2. fol. 246.

Electio ſepulturæ facta ad ſuggeſtionem alterius, an valeat. ibid. num. 3. fol. 247.

Electio ſepulturæ ſpectat ad Vicarium Neap. quando, qui elegit, non potuit ſepeliri in Eccleſia electa. ibid. num. 5.

Electio ſepulturæ quomodo probetur. ibid. num. 8. fol. 248.

Electio ſepulturæ per quot teſtes probetur. ibid. num. 16. fol. 250.

Emphyteuſi finita per generationem, Eccleſia an teneatur relocare deſcendentibus, & quid ſi velit pro ſe retinere. Cap. 99. num. 1. fol. 334.

Emens rem Eccleſiæ quando teneatur probare pecuniam verſam in vtilitatem Eccleſiæ. Cap. 107. num. 7. fol. 365.

Enunciatiuæ plurium inſtrumentorum probant famam. Cap. 100. num. 11. fol. 341.

Enunciatiuæ vt probent in antiquis, requiritur, quod procedant à perſonis non habentibus intereſſe. ibid. num. 12.

Epiſcopus non repetens clericum detentum, à Iudice ſæculari grauiter punitur. Cap. 6. num. 7. fol. 34.

Epiſcopus poteſt præcipere officialibus locorum, quod expellant excommunicatos.

ros. Cap.7. num.3.fol.35.

Epiſcopus tenetur denunciare excommunicatos,vt ab alijs euitentur. ibid. nu.4. fol.36.

Epiſcopus poteſt priuare laicos magiſtros Eccleſiarum officio, ſi male adminiſtrant. Cap.29. num.3.fol.118.

Epiſcopus quomodo in viſitatione debet procedere contra reſiſtentes, & an poſſit eos de facto excommunicare. Cap. 30.num.1.fol.119.

Epiſcopus an poſſit viſitare confraternitates laicorum erectas in Eccleſijs Regularium. Cap.33.num.1.fol.122.

Epiſcopus viſitans an poſſit facere edictum contra nominatam perſonam, vt quicumque aliquid ſcit contra Rectorem Eccleſiæ denunciet.ibi.n.8.fol.124.

Epiſcopus viſitans an poſſit per occultas chartulas procedere contra viſitatos. ibid.num.9.fol.125.

Epiſcopus viſitans an poſſit compellere beneficiatum, qui poſſedit per decennium beneficium ad oſtendendum eius titulum.ibid.num.10.

Epiſcopo viſitanti an ſufficiat videre bullas ſacerdotij presbyteri, & non aliorum inferiorum ordinum.ibid.num.11.

Epiſcopo viſitanti an debeantur vecturæ equorum, vel fenaturæ pro equis, aut aliæ impenſæ factæ in via.ibid.num.12.

Epiſcopus viſitans an poſſit panes, & capones integros, & fragmenta, quæ remanent in menſa pro ſuo victu ſecum deferre.ibid.num.13.

Epiſcopus eſt executor canonum, & Concilij Tridentini, & poteſt non obſeruantes Canones excommunicare. Cap.41. num.27.fol.143.

Epiſcopus an poſſit, & debeat concedere Iudici laico, vt exhumet ab Eccleſia cadauer occiſi ad finem capiendi informationem delicti in genere. Cap.42. num.10.fol.147.

Epiſcopus requiſitus à Curia ſæculari, vt dicat,ſi talis inquiſitus, & carceratus in eadem curia ſit clericus,vel non, poteſt libere dicere.ibid.num.11.fol.148.

Epiſcopus permittens pulſari campanam Eccleſiæ ad conuocandum populum pro perſequendis male factoribus, non eſt irregularis. ibid.num.14.fol.149.

Epiſcopi, & presbyteri itinerantes ſunt inuitandi ad prædicandum verbum Dei, & conſecrandam oblationem. Cap.46. num.5.fol.154.

Epiſcopus,& Vicarius veniunt appellatione officialium populi. Cap. 48. num.9. fol.158.

Epiſcopus originis poteſt concedere dimiſſorias clerico, qui alio tranſtulit domicilium.ibid.num.13.

Epiſcopus poteſt prohibere laicis, ne deferant habitum clericalem. Cap.55.num. 3.fol.167.

Epiſcopus non poteſt conſtringere hæredes defunctorum, vt in funere conuocare debeant clericos Eccleſiæ parochialis tantum, excluſis alijs, donec eorum numerus impletus fuerit. Cap.56. num.5. fol.170.

Epiſcopus non poteſt ſtatuere, quod nullus admittatur ad cantandum reſponſoria pro defunctis, niſi examinatus fuerit circa cantum. ibid.num.6.

Epiſcopus poteſt diſpenſare cum depoſito verbaliter, & in quibus caſibus. Cap. 57.num.1.fol.171.

Epiſcopi ex generali conſuetudine, & quaſi poſſeſſione faciunt gratiam de omnibus delictis,præcipue Archiepiſcopus Neapolitanus.ibid.num.2.

Epiſcopus poteſt facere indultum illis, qui aliorum delicta detegunt. ibid. num. 5. fol.172.

Epiſcopus prædicans in aliena diœceſi,debet

bet petere licentiam à Diœceſano iuxt. Concil. Trid. Cap.2. ſeſſ. 5. de reform. Cap.58.num.1.fol.172.

Epiſcopus an poſſit declarare excommunicatos à iure, vel Apoſtolicis conſtitutionibus Regulares exemptos. Cap.59. num.1.fol.174.

Epiſcopus differens capere informationem, & Regularem petentem remittere, ut ipſum vexet carcere, an incurrat excommunicationem. ibid. num.4.fol.175.

Epiſcopus an poſſit indicere feſta in ſynodo, ſine conſenſu populi. Cap. 62. num. 6. fol.185.

Epiſcopi præſentes in curia, interueniunt in canonizatione ſanctorum, & dant votum. ibid. num.7.

Epiſcopus, vel eius Vicarius, an habeant votum in examine per concurſum. Cap. 66.num.3.fol.207.

Epiſcopus conferens parochiam digno, omiſſo digniori, non ſolum peccat mortaliter, ſed tenetur ad reſtitutionem. ibid. num.8.fol.208.

Epiſcopus an poſſit abſoluere à caſibus reſeruatis in bulla Cœnæ poſt Conc.Trid. & ibi. Cap.67.num.10.fol.215.

Epiſcopus an poſſit rehabilitare inhabiles ad officia, & beneficia, vigore cap.6. ſeſſ. 24. de reformat. Concil. Trident. ibid.num.12.fol.211.

Epiſcopus an poſt Conc. Trid. diſpenſet in adulterio, & aliis delictis, iuxta cap. at ſi clerici, §. de adulteriis, de Iudic. ibid. num.13.fol.217.

Epiſcopus an poſſit poſt Concil.Trident. diſpenſare cum homicida voluntario ad ordines, & ad beneficia, & an cum caſuali. ibid. num.14.

Epiſcopus an poſſit aliis delegare poteſtatem abſoluendi vigore cap.6. ſeſſ.24. de reform. Conc. Trid. ibid.num.15.

Epiſcopus poteſtate ſibi conceſſa à Concil. Trid. cap.6. ſeſſ.24. de refor. non vtitur extra diœceſim, & quid de conſenſu ordinarii, & alia ad hanc materiam. ibid. num.16.

Epiſcopus an poſſit abſoluere Regulares exemptos, & cum eis diſpenſare iux. c. 6. de reform. Concil. Trident. ibid. num. 18.fol.218.

Epiſcopus an poſſit uti poteſtate cap. 6. de reform. ſeſſ. 24. Concil. Trident. circa ſeipſum, & an capitulum ſede vacan. ibid. num.19.21.& 22.

Epiſcopus, ſi celebrat Miſſam in parochia, cui debeantur oblationes. Cap.72. num. 7.fol.233.

Epiſcopus quando viſitat monaſteria monialium, non debet introducere laicos. Cap.73.num.3.fol.236.

Epiſcopus concurrit in cura animarum cum aliis parochis ſuæ diœceſis. Cap. 76.num.23.fol.251.

Epiſcopus, vel alia perſona principalis, non tenetur dicere, aſperges, in diebus Dominicis. Cap. 80. num.3.fol.257.

Epiſcopus ordinans, quid poſſit recipere ab ordinandis. Cap.83. num.8.fol.265.

Epiſcopus poteſt exequi etiam legata, & teſtamenta ad non pias cauſas, negligente hærede. Cap.85.nu.25.fol.280.

Epiſcopus, qui delegauit cauſam, an poſſit illam auocare ad ſe in qualibet parte litis. ibid.num.27.fol.281.

Epiſcopus pro acceſſu ad Concilium Prouinciale, an poſſit petere charitatiuum ſubſidium. Cap.89. num.14.fol.313.

Epiſcopi exempti an præcedant Epiſcopos non exemptos in Concilio Prouinciali. ibid.num.18.

Epiſcopus an poſſit diminuere pœnitentiam iniunctam à Papa. Cap.20.n.2.fol.72.

Epiſcopus, coram quo mouetur lis ſuper nullitate matrimonii, an poſſit cognoſcere de ſubreptione diſpenſationis matri-

monialis iam ſactæ à delegato. ibid.nu. .16.fol.76.

Epiſcopus, cui commiſſa eſt diſpenſatio matrimonialis, ſi malitioſè differat diſpenſare, & interim naſcatur filius illegitimus, an ſuccedat filius. ibid. num. 17.

Epiſcopus non cognoſcit de ſubreptione diſpenſationis matrimonialis ſactæ cum cauſæ cognitione, niſi ſubreptitio ſit notoria. Cap. 2. num. 15. fol. 76.

Epiſcopi non debent eſſe prompti ad carcerandum clericos. Cap. 27. nu. 1. fol. 109.

Epiſcopus poteſt mandare Iudici laico, vt arreſtet carceratum in ſuis carceribus, pro cauſa pendente coram ipſo Epiſcopo. ibid. ſub num. 7. fol. 110.

Epiſcopus poteſt exercere iuriſdictionem contentioſam in aliena diœceſi de conſenſu diœceſani, & quid Neap. ſeruetur. Cap. 38. num. 1. fol. 135.

Epiſcopus non poteſt iudicare ſubditum inuitum in aliena diœceſi. ibid. num. 2.

Epiſcopus poteſt reſiſtere delegato, quando non ſeruat capit. ſtatutum, de reſcript. in 6. ibid. num. 4.

Epiſcopus poteſt compellere laicos ad hoſpitalitatem, eleemoſinam, & alia opera pietatis. Cap. 41. num. 25. fol. 142.

Epiſcopus poteſt compellere cenſuris laicos ad vendendum frumentum tempore charitatis annonæ. ibid. n. 26. fol. 143.

Epiſcopus diſtribuit in pios vſus bona peregrini decedentis ab inteſtato. Cap. 96. num. 9. fol. 331.

Epiſcopus diſpenſat male ablata. ibid. n. 10.

Epiſcopus, vel parochus, cui decimæ debentur, poteſt prohibere collectionem fructuum ſine præſentia deputati ab eo, & apponere cuſtodes in agro, vel area. Cap. 97. nu. 1. fol. 331.

Epiſcopus an poſſit habere duos canonicos non Cathedralis in ſuo ſeruitio, tanquam familiares, & commenſales, qui in abſentia percipiant fructus præbendarum. Cap. 116. num. 1. fol. 379.

Epiſcopus an poſſit conſtituere Vicarium, vel viſitatorem, & facere ſuum familiarem Commenſalem Canonicum Eccleſiæ inferioris, qui in abſentia percipiat fructus. ibid. num. 2. fol. 380.

Epiſcopus ſucceſſor quando teneatur ſtare locationi prædeceſſoris. Cap. 118. num. 10. fol. 382.

Epiſcopus ſucceſſor tenetur ſtare locationi prædeceſſoris, quando terræ ſunt ſatæ. ibid. num. 2.

Epiſcopus an poſſit indicere feſta in ſynodo, ſine conſenſu populi. Cap. 112. num. 1. fol. 390.

Epiſcopus litteras Monitoriales concedit. Cap. 1. num. 20. fol. 11.

Epiſcopi præſentes in Curia interueniunt in canonizatione Sanctorum, & dant votum. ibid. num. 2. fol. 391.

Equites Hieroſolymitani quando veniant appellatione Regularium. Cap. 34. nu. 3. fol. 129.

Eremitæ non permittuntur commorari in ciuitate, & diœceſi Neapol. Cap. 55. num. 4. fol. 167.

Euangelium non eſt porrigendum ad oſculandum in Miſſa Gubernatori Prouinciæ. Cap. 54. num. 8. fol. 165.

Euidens vtilitas in alienatione rerum Eccleſiæ, quæ dicatur. Cap. 107. num. 1. fol. 363.

Euidens Eccleſiæ vtilitas, non probatur per aſſertionem contrahentium. ibid. n. 2.

Examinatores in approbatione debent exprimere idoneos, & magis idoneos. Cap. 66. num. 14. fol. 210.

Excommunicari an poſſit ille, cuius fidei teſtator commiſit diſpenſationem quantitatis pecuniæ perſonæ ſibi in ſecreto ſignificatæ. Cap. 2. num. 13. fol. 17.

Excommunicatus ante annum poteſt pu-

uiri, ſi contemnat excommunicationem. Cap.7.num.1.fol.35.

Excommunicati perſeuerantes in excommunicatione vltra annum, qualiter ſint ſuſpecti de fide.ibid.num.5.fol.36.

Excommunicatus perſeuerans in excommunicatione per longum tempus, poterit ſepeliri extra locum ſacrum, etiam ſi pœnitens decedat.ibid.num.8 fol.36.

Excommunicatio iniuſta cauſat iuſtum metum, & quando. Cap.13.n.4.fol.46.

Excommunicatio poteſt ferri ſine monitione pro conſeruatione iurium. Cap. 30. num.2.fol.119.

Examinatores promouendorum ad Parochiales Eccleſias debent eſſe ſaltem tres ſynodales, & quid ſi aliquis moriatur, & quid ſi vltra tres ſynodales alij non ſynodales adhibeantur, & nonnulla alia notatu digna. Cap.66.num.17.fol.211.& num.19.fol.212.

Examen per concurſum quando fieri debeat in Iurepatronatus laicorum. Cap. 66.num.19.fol.212.

Examinari non debet de neceſſitate ab examinatoribus ſynodalibus prouiſus de beneficio ſimplici. Cap.119.num.5. fol.384.

Excommunicationis remedium eſt ſubſidiarium, quando executio realis, vel perſonalis fieri non poteſt. Cap. 68. nu. 1.fol.221.

Excommunicatio lata non in ſubſidium iuxta formam cap.3.ſeſſ.25.de reform. ligat, ſed eſt iniuſta.ibid.num.2.

Excommunicatio an poſſit à principio ferri, ſi notoriè appareat, non poſſe deueniri ad exequutionem realem, vel perſonalem. ibid. num.4.

Excommunicatio, & aliæ cenſuræ quando ſuſpendantur per appellationem. Cap. 22.num.2.fol.94.

Excommunicatio non poteſt ſuſpendi ad tempus.ibid.num.5.fol.95.

Excommunicari an poſſit ille, cui excommunicatio non eſt profutura. Cap. 23. num.2.fol.97.

Excommunicationem an incurrat ignorans ſtatum in facto damnoſo. Cap.23.num. 18.fol.102.

Excommunicatio, vel declaratio excommunicationis poſſunt fieri die feriata in honorem Dei. ibid. num.20. fol.103.

Excommunicatus eſt, qui aufert aliquid de manu clerici per vim, vel tenet eum per frænum equi, & alia exempla practicabilia.ibid.num.24.fol.104.

Excommunicatus carceratus in Curia Archiepiſcopali, non expeditur, niſi prius abſoluatur. ibid.num.25.

Excommunicari non poteſt comparens paratus ſatisfacere. Cap. 23.nu. 3.fol.98.

Excommunicationis ſententia poteſt ferri pro fructibus non liquidatis. ibid. nu.4.

Excommunicatus perſiſtens in excommunicatione per annum, habetur pro confeſſo, & conuicto de delicto, pro quo contumax fuit excommunicatus. Cap. 26.num.1. fol.107.

Excommunicatus perſeuerans vltra annum in excommunicatione poteſt priuari beneficio ibid.num.3.

Excommunicatus, ſi poſt annum admittatur ad defenſiones, an recuperet beneficio.ibid.num.5.fol.107.

Excommunicantur Religioſi procurantes fieri ſibi, vel ſuis monaſterijs legata in præiudicium aliorum. Cap. 107. num. 10.fol.372.

Excommunicatio vigore obligationis in forma Cameræ eſt ferenda in ſubſidium contra omnes, quando omnes debitores in ſolidum poſſunt ſoluere, ſecus ſi vnus poſſit ſoluere. Cap.117. num.4.fol.381.

Executio in bonis Clerici reconuenti coram Iudice laico, ac condemnati per ipſum,

ſum, debet fieri per Iudicem Eccleſiaſticum, & non laicum. Cap. 11. num. 1. fol. 44.

Extrahens commorantes in Eccleſia, ad finem componendi pacem, & euitandi ſcandala, an incurrat excommunicationem latam contra violantes immunitatem Eccleſiæ. Cap. 17. nu. 9. fol. 57.

Extrauagantia Pauli II. de rebus Eccleſiæ alienandis, eſt vſu recepta in Ciuitate, & Diœc. Neap. Cap. 75. nu. 1. fol. 239.

Exequutor datus ad prouidendum in forma, dignum, eſt mixtus, & tenetur aſſumere partes Iudicis, & vocare poſſeſſorem, aliàs, ſi dat poſſeſſionem, ſpoliat. Cap. 85. num. 16. fol. 278.

Exempti omnes, etiam Regulares, tenentur accedere ad publicas proceſſiones. Cap. 64. num. 1. fol. 194.

Exigi an poſſit aliquid pro ſepultura, antequam Corpus ſepeliatur. Cap. 76. nu. 9. fol. 248.

F

Familia Epiſcopi an gaudeat priuilegio fori. Cap. 8. num. 6. fol. 40.

Famulo infirmo an debeatur ſalarium. Cap. 56. num. 2. fol. 169.

Familiares Epiſcopi an poſſint admitti ad concurſum. Cap. 66. num. 16. fol. 211.

Famoſum delictum an dicatur occultum, iuxta cap. 6. ſeſſ. 24. de reformat. Cap. 67. num. 3. fol. 214.

Fiſcus auditur in cauſa matrimoniali in Curia Archiepiſcopali Neapol. quando agitur de vinculo matrimonij. Cap. 21. num. 17. fol. 91.

Fiſcus de iure communi appellat. Cap. 45. nu. 1. fol. 153.

Fiſcus appellat in Curia Archiepiſcopali Neapolit. ibid. num. 2.

Fratantiam obtinens gaudet priuilegio fori, quia eſt beneficium Eccleſiaſticum. Cap. 28. num. 9. fol. 117.

Fructus quomodo diuidantur inter reſignantem, & reſignatarium, inter hæredes defuncti beneficiati, & ſucceſſorem. Cap. 65. num. 20. fol. 205.

Fructus, & alia bona Eccleſiæ, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, alienantur inconſulto Papa, & quæ talia ſint. Cap. 75. num. 7. fol. 241.

Fructus prohibentur alienari vltra triennium ab Eccleſia. Cap. 75. num. 16. fol. 243.

Furor, & ebrietas quando ſufficiant ad ſeparandum matrimonium. Cap. 21. num. 14. fol. 90.

Fuſtigari non debent clerici more laicorum. Cap. 91. num. 1. fol. 315.

G

Generalis Ordinis, vel alia eminens perſona ſindicari non debet. Cap. 73. num. 4. fol. 236.

Gradus primus Conſanguinitatis eſt prohibitus lege Moſaica. Cap. 20. num. 25. fol. 82.

H

Habilitatio clericorum carceratorum quando facienda, vel non. Cap. 27. num. 6. fol. 109.

Habitus nouæ Religionis in communi eſt prohibitus. Cap. 55. num. 2. fol. 167.

Habitatio per triennium quando dicatur formiter facta de frigidis, & maleficiatis. Cap. 103. nu. 2. fol. 351.

Hæreticus reconciliatus eſt inhabilis ad audiendas confeſſiones. Cap. 53. num. 1. fol. 162.

Hæres, cui incumbit onus ſoluendi legatum pro Miſſis celebrandis, in Eccleſia non poteſt

poteſt deputare Capellanos. Cap. 56. num. 3. fol. 169.

Hæreticus pro primo lapſu quando moriatur. Cap. 84. num. 7. fol. 270.

Hæres an poſſit affigere arma ſua in Cappella, in qua ſunt arma teſtatoris. Cap. 109. num. 4. fol. 369.

Hiſtriones non debent commorari in Eccleſia profanata. Cap. 54. n. 2. fol. 164.

Hoſpitalia priuata an viſitari poſſint. Cap. 29. num. 1. fol. 118.

Hoſpitalia an teneantur ad procurationem. ibid. num. 2.

Homicidium voluntarium, quod dicatur iuxta terminos cap. 6. ſeſſ. 24. de reform. Conc. Trid. Cap. 67. num. 8. fol. 215.

Honorantiæ debitæ patrono quando vendi poſſunt. Cap. 102. num. 4. fol. 348.

Hoſpitalium gubernatio habentibus vxorem, & filios committi an debeat, & quando poſſit. Cap. 108. nu. 1. fol. 366.

Hoſpitalium gubernatio non eſt committenda debitoribus Hoſpitalium, & quando poſſit. ibid. num. 2. fol. 367.

I

ILlitterati ſunt habiles ad beneficia ſimplicia, quæ non requirunt induſtriam, & quis dicatur pœnitus illiteratus. Cap. 119. num. 3. fol. 383.

Imagini deuotæ ſi fiant pluries oblationes, an poſſint confratres, vel alij procurare, vt oblationes fiant eorum capellæ, & non imagini. ibid. num. 9. fol. 371.

Imagines verberantes, vel deturpantes à quo Iudice ſint puniendi. Cap. 18. num. 12. fol. 66.

Imago deuota, ſi ſit in capella, an poſſit alius in eadem Eccleſia conſtruere aliam capellam magis ornatam cum imagine eiuſdem ſancti. Cap. 109. num. 8. fol. 370.

Imago deuota, an poſſit transferri de loco ſuo ad Capellam priuatam in præiuditium habentium ſepulturas prope illam, ac Beneficiatorum, & Rectoris, recipientium oblationis. ibid. nu. 11. fol. 372.

Imago ſancti depicta in pariete domus priuatæ perſonæ, quando deleri poſſit de ordine Epiſcopi, vel ſine. Cap. 72. num. 2. fol. 232.

Immemorabilis an poſſit probari per ſcripturas. Cap. 100. num. 9. fol. 341.

Immemorabilis non ſuffragatur, quando apparet de initio inualido, & non procedit cum mala fide. Cap. 63. num. 5. fol. 188.

Impedimentum duplex cognationis habens tenetur vtrumque in diſpenſatione exprimere. Cap. 20. num. 8. fol. 74.

Impediti accedere ad Concilium Prouinciale, quid facere teneantur, & non impediti quomodo cogendi. Cap. 89. num. 5. fol. 310.

Impetrans beneficium poſſeſſum ab homicida abſque diſpenſatione Apoſtolica, non tenetur probare homicidium probationibus clariſſimis, prout in cauſa criminali, ſed prout in cauſa ciuili. Cap. 65. num. 19. fol. 204.

Immunitas Eccleſiaſtica an violetur, ſi extrahantur ab Eccleſia non rei delinquentes, ſed alij in ea commorantes. Cap. 17. num. 2. fol. 54.

Immunitate Eccleſiaſtica an gaudeat interficiens inimicum à tergo cum ſclopo. Cap. 94. num. 1. fol. 325.

Inceſtuoſi, qui impetrauerunt diſpenſationem a Papa, an poſſint peracta pœnitentia publica contrahere matrimonium præſtita ſolum cautione periurium de conferendo operam ſuam fabricæ Eccleſiæ. Cap. 20. num. 3. fol. 72. & 73.

Incidenti ſpirituali remiſſo ad Iudicem Eccleſiaſticum ſi pars expeditionem non

pro-

procurat, an Iudex laicus poſſit procedere in cauſa principali. Cap.95. num. 3.fol.327.

In Conciliaribus Decretis ſemper excipitur poteſtas Papæ. Cap. 20. num. 26. fol.82.

Inbibere quando poſſit Iudex, ad quem, Iudici, à quo, & praxis Curiæ Archiepiſc.Neapolit.Cap.70.num.6.fol.225.

Inhibitiones non fiunt ab Archiepiſcopo, niſi cum inſerto tenore ſententiæ definitiuæ, vel habentis vim definitiuæ, aut interlocutoriæ continentis grauamen irreparabile. Cap.88. num. 39.fol.307.

Iniuria leuis non efficitur atrox ratione diei feſti, nec ſi fiat coram perſona magnæ auctoritatis, quæ non habet iuriſdictionem.Cap.98.num.4.fol.334.

In lege Moyſis vna fœmina non poteſt nubere duobus fratribus, niſi frater ſine liberis decedat. Cap.20. num.2.fol.78. Vnus tamen vir poterat ducere duas ſorores, excepto caſu, dum prima ſcilicet Vxor viuebat.ibid.num.3.

In iurepatronatus legato, vel donato familiæ ſucceditur in capita, & non in ſtirpes. Cap.101. num.2.fol.344.

Idem quando competit pluribus, aut vniuerſis.ibid.num.eodem.

Inquiſitus non citatur ad videndum iuramenta teſtium repetendorum in cauſis ſanctæ fidei.Cap 84.num.3.fol.269.

Inſtitutus, appellatione pendente ab inſtitutione, an poſſit capere poſſeſſionem. Cap.63.num.18.fol.190.

Inſtrumenta antiqua extracta parte non citata, vel à non habente auctoritatem extrahendi, quando probent, & an requiratur recognitio. Cap. 100. num. 3. fol.339.

Inſtrumenta ſunt extrahenda parte citata. Limita ibi. Cap.100.num. 14.fol.341.

Inſtitutio facta ab ordinario ſine affixione edicti in Iurepatronatus eſt nulla, & non præſumuntur appoſita edicta quando eadem die præſentationis ſecuta fuit inſtitutio.ibid.num. 15.fol.342.

Inſignia, ſeu arma fundatoris capellæ, an liceat abradere.Cap.109.n.3.fol. 369.

Inſignia in Eccleſijs non ſunt affigenda ad inanem gloriam, nec continere debent aliquod inboneſtum. ibid. n.6.fol.370.

Inſignia ſua in Eccleſia non poteſt affigere Epiſcopus, Baro, vel alius, quando Eccleſia, vel capella eſt conſtructa ex pecunia Vniuerſitatis.ibid.num.6.

Interdictum quando ſuſpendi poſſit. Cap. 22.num.7.fol.95.

Interrogatoria poſſunt dari ab inquiſitis teſtibus repetendis, & ibi praxis Curiæ circa interrogatoria. Cap.27. num. 11. fol.112.

Interrogatorijs quando teſtes non teneantur reſpondere, & alia de interrogatorijs.ibid. num.12.fol.113.

Intellectus Bullæ Pij V. de pœnis blaſphemantis Deum,& Sanctos. Cap.78. nu. 2.fol.255.

In venditione omnium bonorum mobilium,& immobilium,iurium,actionum vniuerſarum venit Iuſpatronatus. Cap. 101.num.3.fol.345.

Irregularis eſt, qui patitur, ſe ſcribi pro teſte in ſententia mortis.Cap.42.num 12. fol.148.

Irregularitas ex defectu naturalium, vel perfectæ lenitatis, an dicatur in delicto. Cap.67.num.7.fol.215.

Iudex peccat non legitime interrogans reum, nec reus cogitur dicere veritatem.Cap.6.num.2.fol.32.

Iudex ſæcularis remittens clericum ad Eccleſiaſticum cum ignominia, debet puniri,& eſt excommunicatus.ibid.nu. 8.fol.34.

Iudex laicus tenetur compellere teſtes lai-

cos

cos ad deponendum coram Iudice Eccleſiaſtico ad requiſitionem ipſius. Cap. 9.num.2.fol.41.

Iudex Eccleſiaſticus cognoſcit de reſtitutione dotis. Cap.21.num.3.fol.88.

Iudex Eccleſiaſticus poteſt de Iure Canonico procedere ex officio ſuper omni delicto. Cap.35.num.3.fol.130.

Iudici exequenti ſententiam nullam, poteſt impune reſiſti. Cap. 38. num. 5. fol.135.

Iudex Eccleſiaſticus ordinarius, vel delegatus cenſuris compellit Iudicem laicum ad præſtandum ſibi brachium. Cap.44.num.1.fol.152.

Iudex laicus tenetur præſtare brachium Eccleſiaſtico non viſo proceſſu, nec cognito de iuſtitia cauſa, niſi in aliquibus caſibus.ibid.num.2.

Iudex laicus nunquam poteſt cognoſcere de iuſtitia cauſæ ſententiæ Iudicis Eccleſiaſtici quando ab eo ſolum petitur executio, & in cauſis ſanctæ fidei. ibid. num.3.

Iudex à quo, poteſt plures terminos aſſignare appellanti, & quos aſſignet Curia Archiepiſc. Neap. Cap.70.num.2. & 3.fol.224.& 225.

Iudex à quo, qui non detulit appellationi, an poſſit præfigere terminum appellanti ad proſequendam appellationem. Cap.70. num.5.fol.225.

Iudex à quo, cui præſentatur appellatio, & nihil reſpondet, cenſetur deſerre appellationi, & ibi praxis Curiæ Archiepiſc. ibid. num.7.fol.226.

Iudex ad quem, in appellationibus quem ritum ſeruare debet. ibidem num.18. fol.227.

Iudex appellationis poteſt confirmare ſententiam nullam iudicis à quo, etiam ſi fuerit nulla ex defectu iuriſdictionis. ibid.num 16.

Iudices reprehenduntur, qui exquirunt noua genera tormentorum. ibid.num.20. fol.228.

Iudex ad quem, an poſſit confirmare ſententiam Iudicis à quo, vel infirmare, aut reformare, quando appellatio eſt deſerta. ibid. num.23.fol.229.

Iudex delegatus, qui non eſt graduatus in Iure ciuili, vel canonico, tenetur de neceſſitate aſſumere aſſeſſorem Iureconſultum. Cap.85.num.12.fol.277.

Iudex Eccleſiaſticus coram quo pendet quæſtio ſpiritualis illegitimitatis, poteſt mandare Iudici laico, quod pendente quæſtione ſpirituali non procedat in cauſa principali. Cap.95.nu.1.fol.327.

Iudex laicus non poteſt præcipere Iudici Eccleſiaſtico, quod intra aliquem terminum expediat incidens ſpirituale. ibid.num.2.

Iuramentum an poſſit exigi in viſitatione. Cap.33.num.6.fol.124.

Iuramentum ſuppletorium an poſſit deferri in cauſa matrimoniali. Cap.21. num.9. fol.89.

Iuramentum ſuppletorium non defertur niſi fuerit pluſquam ſemiplene probatum, ponuntur exempla. ibid.num.10.

Iuramentum illicitum præſtans, etiam ſcienter, non indiget abſolutione illi contrauenienda. Cap. 4.num.15.fol.28.

Ius Canonicum prohibet contrahi inter Affines vſque ad quartum gradum, in Addit.ad cap.20.num.4.fol.78.

Ius funerandi non intelligitur conceſſum, conceſſa capella, niſi exprimatur. Cap. 76.num.7.fol.248.

Iuſpatronatus vniuerſitatis an probetur per teſtes, ſi ſcriptura ſint deperditæ. Cap.63.num.11.fol.189.

Iuſpatronatus an acquiratur ex ſola conſtructione, fundatione, vel dotatione ſine reſeruatione. ibid. num.13.fol.190.

Iuſpatronatus probatum ex immemorabili quaſi poſſeſſione; quomodo cenſeatur probatum, an ex fundatione. ibidem num. 14.

Iuſpatronatus an probetur ex confeſſione Epiſcopi. ibid. num. 15.

Iuſpatronatus quomodo transferatur titulo legati. ibid. num. 19. fol. 191.

Iuſpatronatus præſumitur hæreditarium. ibidem num. 23.

Iuſpatronatus ex priuilegio à Concil. Trident. cenſetur reuocatum, etiamſi dicatur, ac ſi ex reali fundatione, vel dotatione eſſet, ſed non quando priuilegium fuit conceſſum ex cauſa oneroſa. Cap. 100. nu. 21. fol. 338.

Iuſpatronatus laicale donatum Eccleſiæ, non eſt amplius laicale, ſed Eccleſiaſticum, & cadit ſub regula reſeruatoria. ibid. num. 6. fol. 340.

Iuſpatronatus competens monachis, & Canonicis Rectoribus parochialium præſentandi Vicarios, qui exerceant curam animarum, non cenſetur ſublatum per Conc. Trid. ibid. num. 10. fol. 341.

Iuſpatronatus vniuerſitatis quando non requirit probationem per ſcripturas authenticas. ibid. num. 16. fol. 342.

Iuſpatronatus in Eccleſia conuentuali ad finem præſentandi, non competit niſi oſtenſo priuilegio Apoſtolico conceſſo in limine fundationis. ibid. num. 19. fol. 343.

Iuſpatronatus Epiſcopus poteſt concedere ex augmento dotis, quando Eccleſia eſt prorſus indotata, alias ſecus. ibidem num. 20.

Iuſpatronatus competens familiæ an illa extincta extinguatur. Cap. 101. num. 1. fol. 344.

Iuſpatronatus quando veniat in venditione feudi, vel palatij. ibidem num. 4. fol. 345.

Ius præſentandi an tranſeat in conductores, ſeu affectatores Caſtrorum. Cap. 102. num. 5. fol. 348.

Iuſpatronatus vniuerſitatis præſumitur ex vſurpatione, ſiue illa ſit magna, ſiue parua. Cap. 100. num. 17. fol. 342.

L

LAicus quidam, propter verba prolata in contemptum Eccleſiæ, & ſacerdotum; fuit fuſtigatus. Cap. 7. num. 7. fol. 36.*

Laici offendentes curſores Curiæ Archiepiſc. Neapol. exequentes ſuum officium puniuntur ab eadem Curia. Cap. 10. fol. 43.

Laici fideiuſſores clericorum poſſunt conueniri coram Epiſcopo. Cap. 12. num. 1. fol. 44.

Laici poſſunt prorogare iuriſdictionem Iudicis Eccleſiaſtici ſine licentia ſuorum ſuperiorum laicorum. ibid. num. 2.

Laici carcerantur ab Epiſcopo, & alijs pœnis temporalibus conſtringuntur in cauſis coram ipſo vertentibus. ibidem num. 3.

Laicus ſi petat veniam, & offerat ſatisfacere clerico percuſſo, qui non vult ei reconciliari, an poſſit abſolui. Cap. 23. num. 8. fol. 99.

Laicus excommunicatus vltra annum, priuatur Iurepatronatus. Cap. 26. num. 7. fol. 108.

Laicus quilibet admittitur ad denunciandum delicta clericorum in Curia Archiepiſcopali. Cap. 33. num. 2. fol. 130.

Laici concubinarij, quomodo puniantur in Curia Neap. Cap. 37. num. 5. fol. 133.

Laici magiſtri Eccleſiarum non poſſunt præeſſe Eccleſijs, nec clericis, nec ſe impedire de ſpiritualibus. Cap. 41. num. 3. fol. 139.

An

An poſſint deputare miniſtros Eccleſiæ. ibid.num.4.
An expellere presbyteros. ibid.num.5.
An poſſint eſſe œconomi. ibid. num.6.
An procuratores ad vendendum bona Eccleſiæ. ibid.num.7.fol.140.
An collectores obuentionum ſpiritualium. ibid.num.8.
An poſſint oblationes accipere de altari, & eſſe cuſtodes altaris. ibid. num.9.
An eſſe operarij fabricæ Eccleſiæ. ibid. num.10.
An poſſint habere loculos, ſiue capſas, pro excipiendis eleemoſynis. ibid.n.11.
Laicis an poſſint per Epiſcopum prohiberi quærere eleemoſynas, & quando. ibid. num.13.
Laici magiſtri Eccleſiæ an poſſint congregare artifices in Eccleſijs ibid.num.14. fol.141.
An poſſint facere proceſſiones ſine licentia Epiſcopi. ibid.num.15.
An diſponere de mortuarijs. ibid.num.16.
An concedere alijs in Eccleſijs, Capellas, altaria, ſepulchra. ibid.
Laici an poſſint habere aliquod ius in Eccleſia in ſedibus, vel ſcamnis. Cap.41. num.2.fol.142.
Laici omnes ſub pœna graui viri, vel mulieres non poſſunt deferre habitum Regularium. Cap.55.num.6.fol.167.
Laici offendentes aures Iudicis Eccleſiæ, poſſunt carcerari, & ſic etiam partes, quæ coram ipſo conuicia inuicem ſibi dicunt. Cap.59.num.7.fol.176.
Laici iniuriam inferentes Notarijs, & ſcribis exercentibus ſuum officium, puniuntur per Curiam Archiepiſcopalem. ibid.num.8.
Laici excommunicantur per Curiam Archiepiſcopalem, ſi mendicant ſine neceſſitate. ibid.num.12 fol.178.
Laici quæſtores eleemoſynarum puniuntur per Curiam Archiepiſcopalem Neapolitanam, & qui tales ſunt, ibidem num.13.
Laici non obſeruantes feſta, quomodo compellantur per Curiam Archiepiſcopalem. Cap.62.num.4.fol.184.
Laici, & clerici ſub quibus pœnis citantur in Curia Neapolitana. Cap.68. num.5. fol.222.
Legatus de latere, Nuncij Apoſtolici, Abbates generales, poſſunt concedere litteras Monitoriales. Cap. 1. num. 21. fol.11.
Legata ad pias cauſas, ſi ſint pro non ſcriptis, vel caduca, an debeantur. Cap.19. num.3.fol.70.
Legatum factum Capellæ confraternitatis Corporis Chriſti, cui debeatur. Cap. 72.num.4.fol.232.
Legatum factum ſanctis, an debeatur Eccleſijs illis dedicatis, vel Eccleſijs in quibus ſunt recondita corpora ſanctorum. ibid.num.5.fol.233.
Legatum factum Canonicis cui debeatur. ibid.num.6.
Legatum factum monaſterio, intelligitur de monaſterio patriæ teſtatoris. ibidem num.14. fol.235.
Legatum factum Eccleſiæ, ſi ſunt plures in ciuitate, debetur pauperiori, & in dubio monaſterio Monialium. ibid.num.15.
Legatum factum Canonicis ducentorum aureorum pro celebratione Miſſarum, an poſſit diuidi ſtatim inter canonicos, vel ſit conuertendum in annuos redditus, vt in perpetuum celebrentur Miſſæ, & anniuerſaria. ibid.num.16.
Legata pia ſunt tranſumptanda, & exemplanda coram Iudice Eccleſiaſtico, alias exemplatio eſt nulla. Cap.65.num.23. fol.280.
Legitimum, quando quis poſſit petere, ſe pronunciari. Cap.95.num. 4.fol.328.

Leuiter percutiens clericum in platea, vel foro, aut in Eccleſia coram multitudine gentium, an ab Epiſcopo abſolui poſſit. Cap. 98. num. 1. fol. 332.

Lenocinium, & inductio ad peccatum, eſt iuſta cauſa ſeparationis thori. Cap. 21. num. 23. fol. 91.

Lite pendente ſuper matrimonio, quando poſſit interdici carnale commercium. Cap. 21. num. 1. fol. 87.

Lite pendente ſuper matrimonio, ſunt præſtanda vxori alimenta, & quando, & an repetantur, & ſi ſint præſtanda cum cautione. ibid. num. 2.

Licentia quomodo concedenda clericis, vt deponant coram Iudice laico. Cap. 43. num. 7. fol. 152.

Libri viſitationum non probant Iuſpatronatus, & quid probent. Cap. 63. num. 17. fol. 190.

Licentia contrahendi matrimonium, quando poſſit dari impuberibus. Cap. 104. num. 1. fol. 352.

Locatio bonorum Eccleſiæ per triennium permiſſa, & quando vltra. Cap. 75. nu. 10. fol. 240.

Locatio prædij Eccleſiæ vltra triennium, eſt nulla etiam per triennium. ibid. num. 15. fol. 243.

M

Magazenorum vini vſus, an poſſit permitti in Eccleſia profanata. Cap. 54. num. 1. fol. 164.

Magiſtri Eccleſiarum laici, quam poteſtatem habeant in Eccleſijs. Cap. 41. num. 1. fol. 139.

Magiſtri Eccleſiarum laici excommunicantur per Curiam Neapolitanam, ſi non præſtant eleemoſynam prædicatori. ibid. num. 24. fol. 142.

Malefica an dici poſſit, quæ ſemel maleficium fecit. Cap. 18. num. 16. fol. 67.

Mandatum de capiendo expeditum à Vicario an poſſit mandari executioni ipſo remoto ab officio. Cap. 85. num. 2. fol. 274.

Maculam in oculo habens, quando poſſit promoueri. Cap. 114. num. 2. fol. 378.

Matrimonium metu Iudicis contractum, eſt nullum, & quando. Cap. 13. num. 3. fol. 46.

Matrimonium contractum ſub conditione, ſi Papa diſpenſauerit, poſt diſpenſationem requirit nouum ſenſum. ibidem num. 5.

Matrimonium quando ſeparatur quo ad thorum, & habitationem ex culpa viri, debet reſtitui dos, & donatio propter nuptias. Cap. 21. num. 4. fol. 88.

Matrimonialis cauſa expeditur ſummariè. ibid. num. 18. fol. 91.

Matrimonialis cauſa expeditur contra abſentem, & quando. ibid. num. 19.

Matrimonia celebrata à parocho putatiuo, ex communi errore an ſint inualida, & de nouo contrahenda. Cap. 61. num. 3. fol. 182.

Matrimonium contractum cum diſpenſatione ſubreptitia, an tolerandum ſi eſt timor ſcandali. ibid. num. 7. fol. 183.

Matrimonium propter frigiditatem, vel maleficium, quando ſeparandum. Cap. 103. num. 1. fol. 349.

Matrimonium contractum inter impuberes proximos pubertati valentes carnaliter coniungi, non debet ſeparari, & an requiratur, quod carnaliter ſe cognouerint. Cap. 104. num. 2. fol. 352.

Matrimonium metu contractum eſt ipſo iure nullum, & quare. Cap. 105. num. 1. fol. 354.

Matrimonium inter affines tranſuerſales in primo gradu, non eſt prohibitum iure naturali, nec diuino, ſed tan-

tum

tum poſitiuo, ſuper quo Papa diſpenſat. in Addit. Cap. 20. num. 1. fol. 77.
Matrimonium præcedere debent tres denunciationes, & quibus in caſibus omitti poſſint. in eadem Addit. num. 31. fol. 84.
Meretricum tributum, ſiue gabella improbatur. Cap. 18. numer. 18. fol. 68.
Meretrices debent deferre aliquod ſignum, vt diſcernantur à mulieribus honeſtis. Cap. 55. num. 7. fol. 167.
Mendicantes validi, qui fingunt ſe infirmos, debent puniri pœna falſi. Cap. 59. num. 14. fol. 178.
Mendicantes quando inuitantur ad funus, non poſſunt per alienas parochias deferre Crucem. Cap. 76. num. 14. fol. 247.
Metus, vt annullet matrimonium, debet cadere in conſtantem virum. Cap. 105. num. 1. fol. 354.
Metus minor conſideratur in muliere, quam in maſculo, vt declaretur matrimonium nullum. ibid. num. 3.
Metu matrimonium contractum probatur pluribus coniecturis, & ſignis. ibid. num. 4. fol. 355.
Metus in matrimonio durat durante cauſa metus. ibid. num. 5.
Metus purgatur in matrimonio, ex pluribus. ibid. num. 6. fol. 356.
Metus reuerentialis, quando annullet matrimonium. ibid. num. 8. fol. 359.
Miſſarum numerus quando in ſynodo refrænari poſſit per Epiſcopum, & quod Concil. Trident. non procedat in Miſſis impoſitis in fundatione beneficiorum. Cap. 19. num. 6. fol. 71.
Mimæ, & meretrices prohibentur deferre habitum Monialium. Cap. 55. num. 5. fol. 167.
Miracula fiunt in inſtanti, & ſunt ex omni parte perfecta. Cap. 60. num. 3. fol. 179.
Minus doctus quando præfertur magis docto. Cap. 66. num. 11. fol. 209.
Miniſtri pro cantandis Miſſis, & Horis canonicis in Eccleſia parochiali ſunt tantum ad bene eſſe. Cap. 75. num. 18. fol. 244.
Miſſæ plures eodem die celebrari prohibentur Regulariter. Cap. 79. num. 1. fol. 256.
Mobilia prætioſa, quæ dicantur. Cap. 75. num. 4. fol. 239.
Modus procedendi, & formandi proceſſum in cauſis ſanctæ fidei, prout ſeruatur in curia Archiepiſcopali Neapolitana. Cap. 84 num. 1. fol. 268.
Modica non ſunt in conſideratione, ſi publicè fiant. Cap. 98. num. 2. fol. 331.
Monitoria ad finem reuelationis, quis concedere poſſit. Cap. 1. num. 1. fol. 1.
Monitoria ad finem reuelationis, an concedere poſſit Epiſcopus homini nullius diœceſis. ibid. num. 2.
Monitoria ad finem reuelationis non ſunt concedenda pro qualibet re leui, & ibi practica Curiæ Archiepiſcopalis. ibid. num. 3.
Monitoria ad finem reuelationis, ſunt concedenda in ſubſidium, & ibi late Praxis Curiæ, & quando in facto, pro quo ſint concedenda, vel non. ibid. num. 4. fol. 3.
Monitoriæ debent continere rem certam. ibid. num. 5. fol. 5.
Monitoria non debent eſſe infamatoria. ibid. num. 6. fol. 5.
Monitoria non debent eſſe criminoſa. ibid. num. 7. fol. 5.
Monitoria ſunt concedenda ad inſtantiam eius, cuius intereſt. ibidem num. 8. fol. 6.

Monitoria non ſunt concedenda ad inſtantiam excommunicati, vel notorij peccatoris. ibid. num. 9. fol. 7.

Monitoria debent continere aliqua dierum interualla, & poſſunt concedi die feriata. ibid. num. 10. fol. 7.

Monitoria poſſunt concedi ſine citatione partis. ibid. num. 11. fol. 7.

Monitoria non poſſunt impetrari ſine ſpeciali mandato. ibid. num. 12. fol. 8.

Monitoria ad finem reuelationis ſi Epiſcopus deneget, an poſſit appellari. ibidem num. 13. fol. 8.

Monitoria eſſe concedenda, vel non concedenda, eſt decretum interloquutorium. ibid. num. 14. fol. 8.

Monitoria qui impugnat, ſuſpectus redditur. ibid. num. 15. fol. 9.

Monitoria non compellunt deponere cum iuramento, & non faciunt puniri de falſo contrarium deponentem in iudicio. ibid. num. 16. fol. 9.

Monitoria ad finem reuelationis non dicuntur ſtatuta, ſed mandata, & morte expirant. ibid. num. 18. fol. 10.

Monitorijs an cenſeantur paruiſſe, qui reuelant ore tenus Epiſcopo ſine ſcriptis. ibid. num. 19. fol. 10.

Monitorium quando ligat ſubditos alibi commorantes tempore excommunicationis. Cap. 2. num. 21. fol. 16.

Monitio facta in ſynodo, habet vim trinæ monitionis. Cap. 37. numer. 1. fol. 132.

Monitio ſpecialis requiritur ad incurrendam pœnam à iure impoſitam. ibidem num. 2.

Monitio contra concubinarios iuxta Concilij Tridentini, cap. 14. ſeſſ. 25. de reformat. debet eſſe ſpecialis. ibidem num. 3.

Monitio non requiritur contra concubinarium notorium. ibid. num. 4. fol. 133.

Monoculus an poſſit promoueri ad minores ordines. Cap. 114. num. 1. fol. 378.

Moyſes non redarguit Aaron coram populo propter dignitatem Eccleſiaſticam. Cap. 73. num. 2 fol. 236.

Mortuus repertus in puteo, vel ſuſpenſus, quando debeat priuari Eccleſiaſtica ſepultura. Cap. 76. num. 20. fol. 251.

Mulier eſt ponenda in loco tuto, & honeſto, ſi propter ſæuitiam viri, non poteſt cum eo habitare. Cap. 14. num. 2. fol. 48.

Mulier ſeparata à viro, auctoritate Iudicis, dicitur permanere in loco honeſto, ſi moretur in domo patris honeſtè cum matre, fratre, & alia ſorore nubili. declara. ibid. num. 3.

Mulieres religioſæ in communi viuentes, more religioſarum ſubſunt Epiſcopo, licet non faciant profeſſionem. Cap. 55. num. 1. fol. 166.

Mulier ſi poſt nonum annum, & in decimo fuerit cognita à viro, & deflorata, an præſumatur viripotens, vt matrimonium dicatur conſummatum, & non poſſit ſeparari prætextu minoris ætatis. Cap. 104. num. 4. fol. 353.

N

NAtura producit ſanguinis vnitatem per copulam licitam, & illicitam. in Addit. Cap. 20. num. 10. fol. 79.

Nepos an repræſentet patrem, & admittatur vna cum patruo ad emphyteuſim Eccleſiaſticam. Cap. 75. num. 13. fol. 242.

Negotiatio, & artificium differunt. Cap. 77. num. 2. fol. 252.

Negotiator dici non poteſt, qui ſemel negotiationem exercuit. ibidem num. 8. fol. 253.

Notarius Epiſcopi an poſſit aliquid accipere in viſitatione, pro labore impenſo in conficiendis actis viſitationis. Cap. 32. num. 1. fol. 120.

Nobiles clerici non mittuntur ad triremes in curia Archiepiſcopali. Cap. 36. num. 1. fol. 131.

Limita in crimine falſi. num. 2.

Limita in cauſis ſanctæ fidei num. 3.

Nobilis defenditur in honorabiliori loco, ſi ibi ſedere conſueuit. Cap. 41. num. 32. fol. 144.

Notarius requiſitus tenetur conficere inſtrumentum, alias poteſt puniri. Cap. 52. num. 2. fol. 161.

Notarius requiſitus, vt conficiat inſtrumentum alienationis rerum Eccleſiæ cum clauſula, ſaluo aſſenſu Papæ, an poſſit denegare confectionem inſtrumenti. ibid. num. 3.

Notarij Apoſtolici non poſſunt impediri exercere ſuum officium. Cap. 77. num. 19. fol. 255.

Notarius Epiſcopi an debeat actitare cauſas delegatas ab Epiſcopo, vel Vicario. Cap. 85. num. 11. fol. 276.

Notarius Epiſcopi actitat cauſas delegatas ab Epiſcopo, & an delegatas Epiſcopo, latius diſcutitur. ibid. num. 22. fol. 279.

Notarius Apoſtolicus an conficiat inſtrumenta, & teſtamenta ad non pias cauſas in Regno Neapolitano. ibid. num. 24. fol. 2[illegible].

Nuncio creditur, non potuiſſe exequi in bonis, nec in perſona. Cap. 68. num. 3. fol. 221.

Nuncius Regni Neapolitani, Sede vacante, an poſſit pœnam pecuniariam applicare Cameræ Apoſtolicę. Cap. 69. num. 4. fol. 222.

Nundinæ, & mercatus, an poſſint tolerari per Epiſcopos diebus feſtiuis. Cap. 62. num. 1. fol. 184.

Nudum miniſterium commiſſum impedit ſubdelegationem. Cap. 85. num. 6. fol. 275.

Nuptiæ ſecundæ quando poſſunt benedici, & quid Neapoli ſeruetur. Cap. 74. num. 1. fol. 237.

Nuptiæ ſecundæ benedicuntur, quando alias non fuerunt benedictæ. ibidem. num. 3.

O

Oblationes factæ imagini alicuius ſancti depictæ in parietem domus priuati, cui debeantur. Cap. 72. num. 1. fol. 231.

Oblationes factæ in conſecratione Eccleſię, cui debeantur. ibid. num. 8. fol. 233.

Oblationes factæ Capellæ cui debeantur, Rectori Eccleſiæ, vel beneficiato. ibid. num. 3. fol. 232.

Oblationes, quæ fiunt in conſecratione Epiſcopi, cui debeantur. ibid. num. 9.

Oblationes debitæ Rectori, in die Dominico, & Epiſcopo in feſtiuitate ſancti, an debeantur, ſi feſtum occurrat in Dominica. ibid. num. 10. fol. 233.

Oblationes, quæ fiunt in Miſſa de ſponſo, quæ celebratur à parocho in aliena parochia, cui debeantur. ibid. num. 11.

Oblationes, quæ fiunt in Iubilæo, vel anno ſancto, in Eccleſia Cathedrali, an pertineant ad Epiſcopum, vel ad Archipresbyterum, qui exercet curam animarum. ibid. num. 13.

Obligatio facta penes acta curiæ ſæculari, an habeat exequutionem paratam in curia Eccleſiaſtica contra obligatum effectum clericum ante incuſationem. Cap. 15. num. 3. fol. 49.

Obligatio penes acta facta à laico in Curia ſæculari, ſi efficiatur Clericus ante diem ſolu-

ſolutionis, non poteſt accuſari in Curia ſæculari, nec exequi per Iudicem laicum. ibid.num.4. fol.50.

Obligatio in forma Cameræ, an habeat exequutionem coram ordinario. Cap. 117.num.1.fol.380.

Obligatio in forma Cameræ tollit omnia legum auxilia, ita vt trahat omnes ad tribunal Auditoris Cameræ, non obſtante priuilegio leg. vnica, Cod. quan. Imper. inter pupill. & vid. ibid. num. 3. fol.381.

Obligari an quis poſſit, vt ſine monitione excommunicetur, ſi tali die non ſatisfecerit. ibid.num.5.

Occultum delictum, quod dicatur iuxta terminos cap.6. ſeſſ. 24. de reformat. Concilij Tridentini. Cap. 67. num. 2. fol.214.

Officialis laicus percutiens clericum, etiam leuiter, eſt abſoluendus à Papa, etiam ſi ſit apparitor. Cap.23. num. 10. fol.100.

Officialis laicus, quando cenſetur percutere clericum, vt priuatus, non vt magiſtratus. ibid. num.11.

Officia mortuorum circa cadauera in Eccleſijs mendicantium, à quibus peragi debent. Cap.76.num.13.fol.249.

Officium diuinum quando recitari poſſit vltra deſcriptum in Breuiario Romano. Cap.80. num.2.fol.257.

Opinio vnius Doctoris pro matrimonio, præualet communi opinioni. Cap.61. num.4.fol.182.

Oratorium priuatum quando ab Epiſcopo viſitari poſſit. Cap. 29. num. 4. fol.118.

Ordinari an poſſit quis ſine dimiſſorijs ab Epiſcopo loci, in quo habet beneficium ſimplex, non requirens reſidentiam. Cap.48.num.3.fol.156.

Ordinari an poſſit quis in loco originis paterna ſine dimiſſorijs. ibid.num.4.

Orari an poſſit pro illo, qui ſe ipſum interfecit. Cap.76.num.21.fol.251.

Ordinatus ante ætatem legitimam ordinibus ſacris, an ſit ſuſpenſus ab Epiſcopo vſque ad ætatem legitimam, vel perpetuò. Cap.83.num.13.fol.267.

Ordo ſedendi in Concilio prouinciali. Cap. 89.num.3.fol.310.

Ordinatus ab Epiſcopo ſacris ordinibus, non debet examinari de nouo pro beneficio ſimplici, declara vt ibi. Cap.119. num.4.fol.383.

P

PActum de retrouendendo in cenſu vitalitio, an ſit licitum pro eodem pretio. Cap.15.num.8.fol.50.

Papa ex ordinaria poteſtate diſpenſat in primo gradu affinitatis, etiam quod hoc poſſit trahi in exemplum. in Addit. ad Cap. 20.num.6.fol.78.

Papa non conſueuit diſpenſare in gradibus prohibitis, Leuit.18. ibid.num.7.fol.79.

Papa conſueuit diſpenſare in primo gradu affinitatis, tàm ante, quàm poſt Concilium Tridentinum. ibid.num.8.

Parentes quando ſint idonei teſtes pro matrimonio filij. Cap.21. num. 6.fol.88.

Participantes cum excommunicatis, quando poſſint excommunicari, excommunicatione maiori, ſine monitione nominatim facta. Cap.23. num.14.fol.101.

Parochiani an faciant partem in iudicio contra Parochum. Cap. 35. num. 8. fol.130.

Parochus non eſt miniſter in ſacramento matrimonij, ſed habetur loco teſtis magnæ auctoritatis. Cap. 61. num. 5. fol.182.

Parochus an poſſit propria auctoritate ſubtrahere ſacramenta parochianis ob non ſolu-

ſolutionem oblationum. Cap.76. num. 18.fol.250.

Palatium Epiſcopi an gaudeat immunitate Eccleſiæ. Cap. 17. numer. 10. fol.57.

Patronus ſi eſt in quaſi poſſeſſione, & præſentauit, ſi ſibi ab alio lis moueatur, qui prætendat ius præſentandi; an debeat impediri inſtitutio. Cap. 63. num.21.fol.191.

Patronus, qui variare poſſit. ibidem num.22.

Patroni, quorum vnus habet medietatem vocis, quatuor verò aliam medietatem, ſi habens medietatem, & vnus ex illis quatuor præſentauerit vnum, reliqui alium, quis præferatur. ibid. nu. 24.fol.192.

Patronus non poteſt in limine fundationis apponere conditionem, quod ipſe nominet capellanos amouibiles ad curam animarum. Cap. 102. numer. 6. fol. 349.

Patronus non poteſt in dotatione apponere, quod Eccleſia diruta reuertatur dos ad ipſum. ibid. num.7.

Patronus Eccleſiæ an poſſit impedire ſepulturam alterius ante altare maius. Cap.109.num.12.fol.373.

Patronus, qui eſt in quaſi poſſeſſione præſentandi poſt Concilium Tridentinum, an teneatur ſemper docere de titulo in qualibet vacatione, & aliter remoueri debeat à quaſi poſſeſſione. Cap.63.num.3.fol.187.

Pater, vel dominus an poſſint eligere ſepulturam filio, vel ſeruo impuberibus, & quid Neap. ſeruetur. Cap. 76. num.4.fol.247.

Paupertas Clerici eſt probanda, vt admittatur ad beneficium. cap. Od. de ſolut. & quomodo probetur, & etiam Clericus tenetur indicare bona. Cap. 3. num.19. fol.23.

Pecunia an numeretur inter mobilia, vel immobilia. Cap.75.num.8 fol.241.

Et quid, ſi ſit deſtinata ad emptionem immobilium, vel redacta ex venditione immobilium, aut poſita in banco. ibid. num.9.

Pœnitentia iniuncta à Papa in diſpenſatione matrimoniali inceſtuoſo viro, quod operam ſuam conferat fabricæ Eccleſiæ, an poſſit à delegato commutari in aliud pium opus, ſi vir ſit perſona nobilis, vel delicata. Cap.20. nu.1. fol.72.

Pœnitentiaria ſolet diſpenſare in primò gradu affinitatis, tàm ex copula licita, quàm illicita. in Addit. ad cap.20.nu. 9.fol.79.

Pœna ordinaria delicti an poſſit imponi in viſitatione, & formari proceſſus contra clericum. Cap.33 num.4.fol.123.

Pœna ſuſpenſionis contenta in cap.1. de ſententia excommunicationis in ſexto non comprehendit Epiſcopos, nec pœna cap. ſacro. eodem titulo, & quid in Prælatis regularibus. Cap. 24. numer. 6. fol.106.

Pœna nulla imponitur ordinario admittenti reſignationem ſine cauſa, ſed reſignatio eſt nulla. Cap.65. num.6. fol.200.

Pœnam pecuniariam an poſſit Epiſcopus ſibi retinere. Cap.69. num.1.fol.222.

An conuertere in ſolutionem mercedis Vicarij, & aliorum officialium Curiæ, vel in fabricam Eccleſiæ Cathedralis. ibid. num.2.

Et quid, ſi Epiſcopus eſt pauper. ibidem num.3.

Pœna clerici committentis delictum, ſede vacante, ſed condemnati ab Epiſcopo ſucceſſore, an pertineat ad Nuncium Apoſtolicum. ibid. num.5.fol.223.

Pœnitenti contra confeſſarium creditur circa

ea reuelationem confeſſionis. Cap. 81. num. 1. fol. 259.

Pœnitentia ſolemnis non poteſt imponi clericis, & quare. Cap. 91. numer. 5. fol. 317.

Periurium an incurratur per ſolam libelli oblationem, vel per litis conteſtationem remiſſiuè. Cap. 4. num. 7. fol. 27.

Percuſſor clerici quomodo debeat ſatisfacere clerico antequam abſoluatur. & an in pecunia pro iniuria. Cap. 33. num. 6. fol. 99.

Percutiens clericum coram Sanctiſſimo Sacramento eſt abſoluendus à Papa, & ibi alia exempla narrantur. ibid. num. 9. fol. 99.

Percuſſio clerici ad hoc, vt dicatur grauis ratione loci publici requirit ſcandalum. Cap. 98. num. 3. fol. 333.

Permutatio beneficij ex qua cauſa fieri debet. Cap. 65. num. 11. fol. 202.

Peregrini clerici benignè tractandi. Cap. 46. num. 3. fol. 154.

Peregrinantes clerici ad Papam non poſſunt excommunicari, nec contra eos aliquid innouari debet. ibid. num. 6.

Potentia coeundi quomodo cognoſcatur in proximis pubertati. Cap. 104. num. 3. fol. 352.

Poteſtas Epiſcoporum vigore Concilij Tridentini ſeſſ. 24. de reformat. cap. 6. latè interpretanda. Cap. 67. numer. 1. fol. 213.

Praxis Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ ſuper liquidatione inſtrumentorum. Cap. 15. num. 2. fol. 49.

Presbyteri carcerati an poſſint celebrare Miſſas, ſi ſint habilitati per Palatium, vel ciuitatem. Cap. 27. numer. 10. fol. 112.

Prædicatores examinantur in curia Neapolitana, niſi fuerint noti, & inſignes. Cap. 58. num. 2. fol. 173.

Præſentationes multiplicatæ, quot eſſe debeant ad finem probandi iuſpatronatus. Cap. 63. num. 1. fol. 187.

Præſentationes multiplicatæ ad probandum iuſpatronatus, an omnes debeant eſſe antiquiſſimæ. ibidem numer. 4. fol. 188.

Præſentationes continuatæ per quot temporis ſpatium debent eſſe in perſonis in quibus præſumitur vſurpatio. ibidem num. 8.

Præſentationes continuatæ per ſpatium quinquaginta annorum, an debent eſſe vltimæ, vel ſufficiat, quod ſint intra tempus immemorabile. ibid. num. 10. fol. 189.

Præſentatio quando dicatur ſortita effectum. ibid. num. 12.

Præſentationem debet ſequi inſtitutio, & captura poſſeſſionis, vt conſtituat aliquem in quaſi poſſeſſione præſentandi. ibid. num. 16. fol. 190.

Præſentationes fuiſſe ſortitas effectum probatur, quando vnus per alterius vacationem præſentatus, & inſtitutus fuit. ibid. num. 27. fol. 193.

Principales ſunt examinandi in cauſa matrimoniali. Cap. 21. numer. 16. fol. 91.

Principalis an teneatur reuelare, reſtituere, vel edere arma contra ſe. Cap. 2. num. 1. fol. 12.

Probationes imperfectæ coniunguntur ad probandum cenſuras. Cap. 23. num. 21. fol. 103.

Probatio debet eſſe concludens, quando agitur de priuatione beneficij, & non ſufficit per præſumptiones. Cap. 37. num. 8. fol. 133.

Proceſſiones publicæ, quæ dicantur. Cap. 64. num. 2. fol. 194.

Procuratio an ſit recipienda ab Eccleſia ciuitatis quando viſitantur, & quid

Neapoli ſeruetur. Cap. 31. numer. 1. fol. 120.

Propoſitum eligendi ſepulturam ſine electione non attenditur. Cap. 76. num. 17. fol. 250.

Priuari debet beneficijs clericus attentans crimen Sodomiæ. Cap. 82. numer. 4. fol. 260.

Præſcriptio non currit contra Eccleſiam tempore quo viuit Prælatus male alienans. Cap. 87. num. 38. fol. 293.

Præſtatur obedientia Metropolitano à Suffraganeis tamquam patri, & coram ipſo non deferunt rochettum detectum. Cap. 88. num. 36. fol. 306.

Prælatus, vel Tutor contrahentes pro Eccleſia, vel pro pupillo, an poſſint in caſu læſionis contrauenire contractui, etiam iuramento firmato, non petita abſolutione. Cap. 4. num. 14. fol. 28.

Prælati inferiores tenentur eligere Metropolitanum viciniorem, cuius ſynodo Prouinciali interſint. Cap. 89. num. 16. fol. 313.

Proditorium homicidium, vt dicatur, an requiratur, quod fiat ſub colore amicitiæ, vel ſatis ſit occidere inimicum cum ſclopo ex inſidijs. Cap. 94. num. 2. fol. 325.

Probationes leuiores ſufficiunt, quando agitur de Iurepatronatus inter præſentatos, & non controuertitur de exiſtentia Iuriſpatronatus coram ordinario, & declaratur cap. conſultationibus, de Iurepatronatus. Cap. 100. numer. 8. fol. 339.

Præſentare an poſſit patronus mortuo, vno ex præſentatis, lite pendente, vel cedente. Cap. 102. num. 1. fol. 346.

Puellæ voluntas circa matrimonium eſt exploranda extra territorium Principis, quando Princeps eſt ſuſpectus, ne metum inferat in contrahendo, & eſt ducenda ad aliud territorium expenſis communibus. Cap. 14. num. 4. fol. 48.

Purgatio canonica an poſſit indici, quando contra inquiſitum adſunt indicia ſufficientia ad torturam. Cap. 40. num. 1. fol. 137.

Publicum an dicatur delictum, ſi ab Eccleſia toleratur, & alia circa hanc materiam. Cap. 67. num. 4. fol. 214.

Purificatio mulierum poſt partum, benedictio ouorum, & domorum, ad quem ſpectet. Cap. 72. num. 12. fol. 233.

Q

QVarta funeralis an debeatur, ſi moritur perſona inſignis, & poſt ſepultum corpus in patria fiant exequiæ ſolemnes in alio loco. Cap. 76. num. 1. fol. 246.

Quaſi poſſeſſio patris an continuetur in filium in Iurepatronatus ſine corporali apprehenſione. Cap. 100. num. 4. fol. 339.

Quaſi poſſeſſio præſentandi quando amittatur à patrono, ob non præſentationem. ibid. num. 5.

Quæ poteſtas tranſeat in Vicarium Capituli. Cap. 86. num. 5. fol. 283.

Querelæ plures iniuſtæ, maximè in officio Sanctæ Inquiſitionis, præbent iuſtam cauſam ſeparationis thori. Cap. 21. num. 24. fol. 92.

Qui tempore denunciationis non accuſauerunt matrimonium, quando admittantur ad accuſandum. Cap. 21. num. 20. fol. 91.

Quomodo probetur mors viri pro muliere ad effectum tranſeundi ad ſecundas nuptias. in Addit. ad cap. 20. num. 34. fol. 86.

R

Raptus quomodo probetur in materia diſpenſationis matrimonialis. Cap.20.num.11.fol.74.

Rationes adminiſtrationis locorum piorum, an poſſit Epiſcopus pluries in anno exigere. Cap.33.num.3.fol.123.

Recurrens ad curias ſæculares in cauſis ad forum Eccleſiaſticum ſpectantibus, eſt excommunicatus, & priuatur omni iure in petitorio, & poſſeſſorio. Cap. 16. num. 2. fol. 52. & cap. 33. num. 15. fol.126.

Recurſus ad curiam ſæcularem reddit clericum excommunicatum, & incapacem fructuum beneficiorum. ibid.num. 3. & cap.33.num.16.fol.137.

Recurſus ad curiam ſæcularem improbatur, etiam ad finem impediendi exequutionem mandati nulliter facti.ibid.num. 4. & cap.33. num.17.fol.127.

Recurſus ad curiam ſæcularem præſumitur obtentus ab eo, cuius intereſt.ibid.num. 5. & cap.33.num.18.fol.127.

Recommendatio in carceribus quando facienda, & quid ſeruetur Neapol. Cap. 27.num.7.fol.110.

Recognitio inquiſiti quomodo fiat in cauſis ſanctæ fidei. Cap.84.num.4.fol.270.

Rectores Eccleſiarum, & Hoſpitalium, an poſſint ab Epiſcopo qualibet parte anni compelli ad diſpenſandum redditus in pios vſus. Cap. 111. num. 1. fol. 376.

Regulares non poſſunt alloqui Moniales ſine licentia obtenta à Sacra Congregatione. Cap.34.num.2.fol.128.

Regularis carceratus in curia Archiepiſcopali Neapolitanæ ad inſtantiam ſuperioris, ſi ibi delinquat, an puniatur per eandem Curiam; & quid ſi commoretur extra clauſtrum de licentia ſuperioris. Cap.59.num.2.fol.174.

Regulares degentes in clauſtris, qui inueniuntur in domibus meretricum, vel aliàs notoriè delinquunt cum populi ſcandalo, carcerantur, & non remittuntur ad ſuos ſuperiores antequam capiatur informatio delicti, & ibi Praxis. ibid.num.3.fol.175.

Regulares mendicantes, qui habent priuilegium, vt non poſſint ab ordinario excommunicari, ſuſpendi, & interdici in caſibus, in quibus poſſunt compelli ab Epiſcopo, nempè vt eant ad proceſſiones publicas, an poſſint compelli cenſuris. ibid.num.9.fol.176.

Regulares in ciuilibus coram quo conueniendi. ibid.nu.10.fol.177.

Regulares mendicantes ſine neceſſitate, poſſunt impediri per ordinarium. ibid. num. 11.

Regulares ſemel approbati ad audiendas confeſſiones, quando poſſunt de nouo examinari.ibid.num.15.fol.178.

Regulares an teneantur accedere ad orationem quadraginta horarum extra propria monaſteria. Cap. 64. numer. 3 fol.194.

Regulares, qui abſunt à Ciuitate, an teneantur accedere ad publicas proceſſiones.ibid.num.4.

Regulares à quo ordinandi, quando, & cum cuius litteris. Cap. 83. numer. 1. fol.261.

Relegatus à Iudice laico pendente relegationis tempore, ſi efficitur clericus, & frangat relegationem, à quo Iudice ſit puniendus pro dicta fractura. Cap. 8. num.2.fol.37.

Relictum pro anniuerſario an poſſit impendi in aliud pro vna vice. Cap.19. num. 5.fol.71.

Religioſus locus non efficitur de Iure Cano-

nonico per illationem corporis mortui ſine auctoritate Epiſcopi. Cap.41.num. 29.fol.143.

Reliquiæ Eccleſiæ an poſſint ab Epiſcopo, vel Rectore Eccleſiæ alijs concedi, vel donari abſque licentia Papæ. Cap. 71. num.4.fol.230.

Reliquias ſurripientes committunt ſacrilegium.ibid.num.5.

Reliquias in proceſſionibus debent portare diaconi.ibid.num.6.

Remiſſio Clerici cuius expenſis fieri debeat.Cap.6.num.6.fol.34.

Reſignatio beneficij clerici ſcandaloſè viuentis ſine alia cauſa ab ordinarijs recipi poteſt.Cap.65.num.2.fol.199.

Reſignationem beneficij non poteſt recipere, qui ex priuilegio confert. Cap. 65. num.10.fol.201.

Reuelationibus receptis quomodo procedendum.Cap.1.num.17.fol.9.

Reuelare an teneantur, ſi non poſſunt probare,quæ ſciunt. Cap.2. num.2.fol.13.

Reuelare an teneantur, qui non poſſunt compelli ad teſtificandum, & quando tenentur, & an filius contra patrem ſpiritualem. ibid.num.3.fol.14.

Reuelare non tenetur, qui ſcit aliquem retinere rem,de qua in monitorio ſine peccato,vel illum, ad cuius inſtantiam fertur monitorium,non habere intereſſe. ibid. num.4.fol. 15.

Reuelare non tenetur, qui timet damnum ſibi inferri ex reuelatione. ibid. num.6. fol.15.

Reuelare an teneatur, qui tempore excommunicationis eſt impotens, abſens, ignorans, & an quamprimum ſciuerit, vel potuerit, ſub eadem pœna excommunicationis latæ.ibid.num.7.fol.15.

Reuelare non tenentur, quos pars, vel Iudex excommunicare non intendit. ibid. num.8.fol.16.

Rex non debet à clericis recipi cum cruce in eius aduentu. Cap. 54. numer. 7. fol.165.

Rigor Canonum relaxari poteſt ex cauſa, ac etiam ex cauſa inter Plebeios diſpenſari. in Addit. ad cap. 20. numer. 28. fol.82.

S

Sacerdotes quicumque vigore facultatum non poſſunt abſoluere violantes immunitatem Eccleſiæ propter extractionem. Cap.17.num.12.fol.58.

Sacerdotalia munera, & functiones preſbyterales in Eccleſijs, quæ reguntur à Magiſtris laicis,an pertineant ad parochum, vel ad ſacriſtam, aut capellanos Eccleſiæ deputatos à laicis. Cap.41.num. 33.fol.144.

Sacra Congregatio declarauit, quòd nullus Prælatus inferior Epiſcopo poſſit concedere litteras Monitoriales. Cap.1. num. 22.fol.11.

Sacramenta quis debeat miniſtrare exiſtentibus in hoſpitali, parochus, vel presbyteri inſeruientes hoſpitali. Cap. 61.num.1.fol.181.

Sacramenta quilibet poteſt recipere in Eccleſia Cathedrali inuito parocho. Cap. 76.num.22.pag.251.

Sanctiſſimum Sacramentum in Eccleſia Parochiali tantum aſſeruari poteſt pro infirmis.Cap.110.num.1.fol.375.

Sanctiſſimum Sacramentum in Eccleſia non parochiali pro adoratione aſſeruari non poteſt ſine licentia Summi Pontificis.ibid.num.2.

Scire quis dicatur in materia monitoriorum, & an teſtis de auditu teneatur. Cap.2.num.9.fol.17.

Scriptura non requiritur in ſententia excommunicationis lata pro defenſione

 iuriu̅.

iurium. Cap.30.num.3.fol.110.

Scriptura requiritur in ſententia excommunicationis, & in alijs cenſuris, & quod ſi ſit lata contra incertam perſonam. Cap.24.num.1.fol.105.

Scriptura an requiratur in præcepto de aliquid faciendo ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ. ibid.num.2.

Scriptura an requiratur in ſententia excommunicationis nulla, vel quæ non habuit effectum. ibid.num.3.

Scriptura an requiratur in ſententia excommunicationis lata per ſtatutum, & quid ſi per mandatum generale. ibidem num.4.

Scriptura an requiratur in ſententia excommunicationis, quando copia notarij, vel alia neceſſaria ad ſcribendum haberi non poßunt. ibid.num.5.fol.106.

Scientia vacationis beneficij præſumitur in Epiſcopo, quia tenetur viſitare. Cap.61.num.6.fol.183.

Scientiæ defuinctus magis inhabilitat ad beneficium curatum, quam defectus ordinum, vbi latè qui præferendi ſint in concurſu. Cap.65.num.13.fol.209.

Scientia quæ requiratur ad obtinendum beneficium ſimplex. Cap.119.num.1.fol.383.

Sententia excommunicationis quando liget futuros contumaces. Cap.2.num.12.fol.17.

Sententia in cauſa matrimoniali, an tranſeat in rem iudicatam. Cap.21.num.12.fol.89.

Separato matrimonio propter fornicationem, ſi coniux innocens adulterium committat, an poſſit cogi redire ad coniugem. ibid.num.15.fol.90.

Sententia cenſurarum an tranſeat in rem iudicatam. Cap.23.num.16.fol.102.

Sententia definitiua fertur contra contumacem lite non conteſtata, vbi agitur de periculo animarum. ibidem num.23.fol.103.

Sententia priuationis beneficiorum contra concubinarios non eſt feſtinanter proferenda propter fragilitatem hominum, ſed cum magna conſideratione. Cap.37.num.7.fol.133.

Sepulchra, & capellæ quomodo vendantur. Cap.41.num.18.fol.141.

Sepeliri cum maiori pompa, vel meliori loco Eccleſiæ, non eſt ſpirituale, & an poſſit pro eo aliquod accipi. ibidem num.19.

Sepulchrum vnius familiæ an poſſit alijs concedi, extincta familia. ibid.num.23.fol.142.

Sepulturæ, & capellæ vendi non debent. ibid.num.28.fol.143.

Sedendi ius in ſedilibus, & ſuper ſepulchris quomodo laicis competat. ibid.num.31.fol.144.

Sententia Vicarij cum clauſula, ſalua moderatione, & commutatione Epiſcopi valet, & ita ſeruatur Neapol. Cap.57.num.3.fol.171.

Sepultura an poſſit denegari ob non ſolutionem decimarum. Cap.76.numer.10.fol.248.& num.19.fol.250.

Sepultura Eccleſiaſtica debent priuari, qui in Paſchate non communicauerunt, & quid Neap. ſeruetur. ibidem numer.11.fol.249.

Sepulturam eligens voto, vel iuramento non ad ſuggeſtionem, tenetur ad obſeruantiam. ibid.num.15.fol.250.

Sepultura an poſſit denegari ob non ſolutionem decimarum. ibid.num.19.

Sede vacante, non agitatur cauſa Eccleſiæ, amplia, & limita. Cap.87.numer.36.fol.292.

Sede vacante, non currit præſcriptio contra Eccleſiam. ibid.num.37.fol.293.

Sede vacante, non expirant gratiæ conceſſæ ab

ab Epiſcopo, hinc non expirant dimiſſoriæ ad ordines, nec licentiæ audiendi confeſſiones, niſi fuerint conceſſæ ad beneplacitum Epiſcopi, ſicut caſus reſeruati ab Epiſcopo, qui eius morte expirant. ibid. num. 39.

Sententia lata contra alienantem lite pendente, non poteſt mandari exequutioni per Iudicem laicum contra clericum ementem. Cap. 93. num. 1 fol. 324.

Sententia excommunicationis quando liget futuros contumaces. Cap. 2. num. 9. fol. 16.

Sextæ partis diminutio quando fit in conceſſione rei Eccleſiæ in emphyteuſim. Cap. 107. num. 6. fol. 364.

Socius criminis laicus torquetur à Iudice Eccleſiaſtico ad validam eius depoſitionem contra clericum. Cap. 9. num. 5. fol. 43.

Socius criminis an probet ſine tortura in cauſis ſanctæ fidei. Cap. 84. numer. 11. fol. 271.

Sodomita clericus quomodo puniatur. Cap. 82. num. 1. fol. 259.

Sodomita an torquendus ex ſolo dicto pueri. ibid. num. 2.

Sodomiæ crimen tentatum tantummodo quomodo puniendum. ibidem numer. 3. fol. 260.

Solita concedi in feudum, vel emphyteuſim, quæ dicantur. Cap. 75. numer. 5. fol. 240.

Et in quibus caſibus non poſſunt de nouo concedi. ibid. num. 6.

Sponſus qui deflorauit ſponſam, ſi nolit contrahere matrimonium cum ea, an poſſit per Epiſcopum compelli carcere ad contrahendum. Cap. 13. num 1. fol. 46.

Sponſus nolens contrahere matrimonium, quando poſſit excommunicari. ibidem num. 2.

Statutum laicorum, quod inſtrumenta habeant exequutionem paratam, an ſit ſeruandum in Curia Eccleſiaſtica contra clericum. Cap. 15. num. 1. fol. 49.

Statutum Epiſcopi excommunicans accedentes ad monaſteria Monialium exempta, an valeat, & quid Neap. ſeruetur. Cap. 34. num. 1. fol. 128.

Statutum contra conſanguineos clericorum intuitu clericorum, eſt contra libertatem Eccleſiæ. Cap. 42. num. 13. fol. 148.

Statuta laicorum honeſta fauorabilia non contraria canonibus, nec præiudicialia clericis nullo modo ligare clericos, latiſſimè probatur. Cap. 92. numer. 1. fol. 319.

Statutum Mediolanenſe, de non ſeminando oryzam, ne aer inficiatur, non ligat clericos. ibid. num. 2. fol. 321.

Statutum laicorum, de non extrahendis bonis à territorio, non ligat clericos extrahentes ſua bona. ibidem numer. 3. fol. 322.

Statutum laicorum, quod vinum non conducatur in ciuitatem extra ſuos fines collectum, non comprehendit vinum Eccleſiaſticorum. ibidem numer. 4. fol. 323.

Status beneficiorum materia latiſſimè declaratur. Cap. 121. num. 1 fol. 338.

Statutum Epiſcopi, quod excommunicatus quolibet menſe ſoluat certam pecuniæ quantitatem eſt validum. Cap. 7. nu. 2. fol. 35.

Subditus non poteſt ex iuſtitia diſpenſationem petere, ſed debet miſericordiam & clementiam Superioris implorare. in Addit. ad cap. 20. num. 14. fol 80.

Suſpecti de hæreſi, vel apoſtaſia vehementer, qui dicantur, & ibi plura enumerantur. Cap. 18. num. 11. fol. 65.

Suſpectus de hæreſi grauiter infamatus debet ſuſpendi ab officio, & beneficio, do-

nec

nec ſe purgauerit. Cap. 53. numer. 4. fol. 162.

Suſpectus de hæreſi poſt abiurationem debet manere ſuſpenſus officio, donec ceſſet ſcandalum. ibid. num. 5.

Suſpectus de hæreſi, qui abiurauit de vehementi, an poſſit impediri quominus capiat poſſeſſionem Canonicatus in Cathedrali. ibid. num. 6.

Suſpecti de hæreſi quomodo puniantur. Cap. 84. num. 8. fol. 271.

Suffraganeus de nouo electus, tenetur accedere ad viſitandum ipſum Metropolitanum. Cap. 88. num. 35. fol. 306.

Subhaſtatio, & aliæ ſolemnitates requiſitæ in alienationibus rerum Eccleſiæ à iure ciuili, locum non habent de iure Canonico. Cap. 107. num. 9. fol. 366.

T

TAxatio pretij frumenti, vel aliorum victualium facta laicis, non ligat clericos. Cap. 92. num. 5. fol. 323.

Teſtes inhabiles quando probent, & teneantur reuelare. Cap. 2. numer. 12. fol. 17.

Teſtes laici compelluntur cenſuris à Iudice Eccleſiaſtico ad deponendum coram eo. Cap. 9. num. 1. fol. 41.

Teſtes laici quando poſſint carcerari, torqueri, & puniri per Curiam Eccleſiaſticam. ibid. num. 3. fol. 42.

Teſtis conuictus de mendacio ex dicto alterius teſtis dignioris, an poſſit torqueri. ibid. num. 4.

Teſtes contra matrimonium debent eſſe omni exceptione maiores, & an talis qualitas præſumatur. Cap. 21. num. 5. fol. 88.

Teſtes de auditu deponentes ſuper conſanguinitate debent habere plura requiſita. Cap. 21. num. 8. fol. 88.

Teſtes an ſint repetendi ad inſtantiam excommunicati per annum. Cap. 26. num. 2. fol. 107.

Teſtes, qui fecerunt confrontationem in faciem inquiſiti, an ſint repetendi cum eius interrogatorijs, & quid Neapoli ſeruetur. Cap. 27. num. 13. fol. 113.

Teſtes ſingulares non probant miracula, & tenentur reddere cauſam ſcientiæ, etiam non interrogati, nec probant, ſi dicant, ſcio, quia vicinus. Cap. 60. num. 3. fol. 180.

Teſtes de vniuerſitate an probent Iuſpatronatus vniuerſitatis. Cap. 63. num. 7. fol. 188.

Terra, vbi fuit Eccleſia, poteſt vendi in caſu neceſſitatis. Cap. 41. numer. 30. fol. 144.

Tempus immemorabile, ad finem probandi Iuſpatronatus, quot annorum eſſe debeat. Cap. 63. num. 2. fol. 187.

Terrulæ, & vineolæ Eccleſiæ poſſunt alienari ſine ſolemnitate, & quæ tales ſint. Cap. 75. num. 3. pag. 239.

Tentans mulieres in actu confeſſionis, vel propè eſt ſuſpectus de hæreſi. Cap. 81. num. 2. fol. 259.

Teſtes an poſſint haberi pro repetitis in cauſis ſanctæ fidei. Cap. 84. numer. 5. fol 270.

Tempus ad præſentandum currit patronis à die ſcientiæ, & quid debeat probare impetrans beneficium de Iurepatronatus, ob non factam præſentationem à patrono in tempore. Cap. 100. numer. 7. fol. 340.

Titulus ordinandorum qualis eſſe debeat, & ibi plures reſolutiones circa eas. Cap. 83. num. 2. fol. 262.

Titulus beneficij habentis redditus incertos, qui communiter rediguntur ad certam ſummam, an ſit validus. Cap. 83. num. 11. fol. 266.

Tor-

Tortura in clericis non debet eſſe ita ſeuera, ſicut in laicis. Cap. 70. numer. 19. fol. 228.
Tortura ſuſpectorum de hæreſi vehementer ſuper intentione, & credulitate qualis eſſe debet. Cap. 84. num. 9. fol. 271.
Tonſura an ſit neceſſaria, vt clericus gaudeat priuilegio fori. Cap. 28. num. 11. fol. 117.
Tria inſtrumenta antiquiſſima enunciantia Iuſpatronatus quando illud probent. Cap. 63. num. 25. fol. 192.

V

VEnditor cenſus vitalitÿ ſi ſuperuixerit tanto tempore, quod fructus percepti excederent ſolutum pretium, an contractus amplius ſit licitus. Cap. 15. num. 9 fol. 51.
Veſtes Regularium ludo, vel fraude gerentes, an compellendi ad religionem. Cap. 55. num. 8. fol. 168.
Vendita vniuerſitate, ſi fiat mentio Iuriſpatronatus in venditione, quando tranſeat, vel amittatur Iuſpatronatus. Cap. 102. num. 2. fol. 347.
Verſio in vtilitatem Eccleſiæ probatur coniecturis. Cap. 107. num. 8. fol. 366.
Viſitati ſi vno anno ſoluerunt procurationem in pecunia, an poſſint cogi ad idem anno ſequenti, vel poſſint variare, & præſtare in victualibus. Cap. 33. nu. 7. fol. 124.
Violantes immunitatem Eccleſiæ an ſint ipſo facto excommunicati. Cap. 17. nu. 1. fol. 53.
Vicarius Epiſcopi an poſſit reconciliare publicè pœnitentes. Cap. 51. numer. 1. fol. 160.
Vicarius, vel pœnitentiarius, cui commiſſa eſt poteſtas abſoluendi vigore cap. 6. ſeſſ. 24. de reformat. Concil. Trident. an poſſit eam alijs demandare. Cap. 67. nu. 23. fol. 219.
Vicarius Epiſcopi in caſibus ſibi ſpecialiter commiſſis an dicatur habere iuriſdictionem ordinariam, vel delegatam. ibid. num. 24. fol. 220.
Vicarius Epiſcopi an teneatur dare ſindicatum. Cap. 73. num. 1. fol. 236.
Vicarius Epiſcopi an poſſit ordines conferre, abſente Epiſcopo, ſi eſt Epiſcopus. Cap. 83. num. 5. fol. 265.
Vicarius Epiſcopi, vt poſſit concedere dimiſſorias quando Epiſcopus dicatur agere in remotis. ibid. num. 12. fol. 267.
Vicarius Capituli, ſede vacante, qualis eſſe debeat. Cap. 86. num. 1. fol. 282.
An poſſint eſſe plures. ibidem numer. 2. fol. 283.
An ipſo conſtituto poſſit alteri cauſa delegari. ibid. num. 3.
An poſſit Vicarius conſtitutus à Capitulo reuocari. ibidem num. 4.
Vicarius Capituli Canonicus in quo loco ſedere debeat, vt lucretur diſtributiones. ibid. nu. 8. fol. 284.
Et an debeat habere ſalarium, ac ſi eſſet extraneus. ibid. num. 9.
Etſi delinquat, an Capitulum teneatur. ibid. num. 10.
Vicarius Capituli an poſſit alium Vicarium facere. ibid. num. 13.
Vicarius Capituli an poſſit abſoluere illum, cuius abſolutionem Papa commiſit Epiſcopo, vel Vicario. ibid. num. 12.
Vicarius Epiſcopi omnes dignitates, & Canonicos præcedere debet tamquam Vicarius, ſed ſi eſt Canonicus, debet in choro, & Capitulo ſedere in loco receptionis in canonicatu, aliàs non lucratur diſtributiones. ibidem numer. 14. fol. 284.
Vicarius Epiſcopi, abſente Epiſcopo, vel impedito, non debet ſe ingerere in celebratio-

bratione Miſſarum, & aliarum Eccleſiaſticarum functionum adminiſtratione. ibid. num. 15. fol. 289.

Viſitare an poſſit Epiſcopus in territorio Abbatis, in quo Abbas exercet iuriſdictionem ex conſuetudine immemorabili. Cap. 83. num. 10. fol. 265.

Votum Epiſcopi quale ſit, quando cum aliјs exigit rationes ab adminiſtratoribus locorum piorum. Cap. 33. num. 2. fol. 122.

Vocandi qui ſint ad Concilium Prouinciale, & qui accedere teneantur. Cap. 89. num. 2. fol. 309.

Votum qui habeat in Concilio Prouinciali. ibid. num. 4. fol. 310.

Voluntas captatoria valet ad pias cauſas. Cap. 96. num. 2. pag. 329.

Vſurpatio Iuriſpatronatus in quibus perſonis præſumatur. Cap. 63. numer. 6. fol. 188.

Vtilitas Eccleſiæ in conceſſione rei emphyteoticæ ſolitæ concedi, quando conſiderari debeat. Cap. 75. numer. 12. fol. 242.

Vtilitas Eccleſiæ in alienatione an ſit attendenda tempore contractus, vel tempore aſſenſus. Cap. 107. num. 3. fol. 363.

FINIS.

REGESTVM.

* ABCDEFGHIKLMNOPQRST VXYZ

Ab Bb

a b c d e

Omnes ſunt Quaterniones , præter *, & Bb, qui ſunt Duerniones, & e Terniones.

VENETIIS, M. DC. LXVII.

Apud Guerilios.